॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೇ

ಥೇರಗಾಥಾ-ಅಟ್ಠಕಥಾ

(ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ)

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಂ **ನಾಥಂ,** ಞೇಯ್ಯಸಾಗರಪಾರಗುಂ।
ವನ್ದೇ ನಿಪುಣಗಮ್ಭೀರ-ವಿಚಿತ್ರನಯದೇಸನಂ॥

ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಯೇನ ನಿಯ್ಯನ್ತಿ ಲೋಕತೋ।
ವನ್ದೇ ತಮುತ್ತಮಂ **ಧಮ್ಮಂ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪೂಜಿತಂ॥

ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಠಿತೋ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಯೋ।
ವನ್ದೇ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ** ತಂ, ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಅನುತ್ತರಂ॥

ವನ್ದನಾಜನಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ, ಇತಿ ಯಂ ರತನತ್ತಯೇ।
ಹತನ್ತರಾಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಹುತ್ವಾಹಂ ತಸ್ಸ ತೇಜಸಾ॥

ಯಾ ತಾ ಸುಭೂತಿಆದೀಹಿ, ಕತಕಿಚ್ಚೇಹಿ ತಾದಿಹಿ।
ಥೇರೇಹಿ ಭಾಸಿತಾ ಗಾಥಾ, ಥೇರೀಹಿ ಚ ನಿರಾಮಿಸಾ॥

ಉದಾನನಾದವಿಧಿನಾ, ಗಮ್ಭೀರಾ ನಿಪುಣಾ ಸುಭಾ।
ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ, ಅರಿಯಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸಿಕಾ॥

ಥೇರಗಾಥಾತಿ ನಾಮೇನ, **ಥೇರೀಗಾಥಾತಿ** ತಾದಿನೋ।
ಯಾ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಮ್ಹಿ, ಸಙ್ಗಾಯಿಂಸು ಮಹೇಸಯೋ॥

ತಾಸಂ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇಹಿ, ಓಗಾಹೇತಬ್ಬಭಾವತೋ।
ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದುಕ್ಕರಾ ಕಾತುಂ, **ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ** ಮಯಾ॥

ಸಹಸಂವಣ್ಣನಂ ಯಸ್ಮಾ, ಧರತೇ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಂ।
ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಸೀಹಾನಂ, ತಿಟ್ಠತೇವ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತಸ್ಮಾ ತಂ ಅವಲಮ್ಬಿತ್ವಾ, ಓಗಾಹೇತ್ವಾನ ಪಞ್ಚಪಿ।
ನಿಕಾಯೇ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ, ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯಂ॥

ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಂ, ನಿಪುಣತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯಂ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮಯಂ॥

ಯಾಸಂ ಅತ್ಥೋ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಂ ವಿನಾ।
ತಾಸಂ ತಞ್ಚ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ, ದೀಪಯನ್ತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

ಯಥಾಬಲಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಸುಭಂ।
ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಥೇರಗಾಥಾನಂ, ಥೇರೀಗಾಥಾನಮೇವ ಚ॥

ಇತಿ ಆಕಙ್ಖಮಾನಸ್ಸ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಂ।
ತದತ್ಥಂ ವಿಭಜನ್ತಸ್ಸ, ನಿಸಾಮಯಥ ಸಾಧವೋತಿ॥

ಕಾ ಪನೇತಾ **ಥೇರಗಾಥಾ ಥೇರೀಗಾಥಾ** ಚ, ಕಥಞ್ಚ ಪವತ್ತಾತಿ, ಕಾಮಞ್ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಗಾಥಾಸು ವುತ್ತೋಯೇವ ಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ ಪನ ಪುನಪಿ ವುಚ್ಚತೇ - ತತ್ಥ ಥೇರಗಾಥಾ ತಾವ ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಭಾಸಿತಾ। ಯಾ ಹಿ ತೇ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಧಿಗತಂ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕಾಚಿ ಉದಾನವಸೇನ, ಕಾಚಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ, ಕಾಚಿ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ, ಕಾಚಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವವಿಭಾವನವಸೇನ ಅಭಾಸಿಂಸು, ತಾ ಸಬ್ಬಾ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ "ಥೇರಗಾಥಾ"ಇಚ್ಚೇವ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಸಙ್ಗೀತಾ। ಥೇರೀಗಾಥಾ ಪನ ಥೇರಿಯೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದೇಸಿತಾ।

ತಾ ಪನ ವಿನಯಪಿಟಕಂ, ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕನ್ತಿ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। ದೀಘನಿಕಾಯೋ, ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ, ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ, ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ, ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ಪಞ್ಚಸು ನಿಕಾಯೇಸು ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಸುತ್ತಂ, ಗೇಯ್ಯಂ, ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ, ಗಾಥಾ, ಉದಾನಂ, ಇತಿವುತ್ತಕಂ , ಜಾತಕಂ, ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ, ವೇದಲ್ಲನ್ತಿ ನವಸು ಸಾಸನಙ್ಗೇಸು ಗಾಥಙ್ಗಸಙ್ಗಹಂ ಗತಾ।

"ದ್ವಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ।
ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯೇ ಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿನೋ"ತಿ॥

ಏವಂ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಪಟಿಞ್ಞಾತೇಸು ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸೇಸು ಕತಿಪಯಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಂ ಗತಾ।

ತತ್ಥ ಥೇರಗಾಥಾ ತಾವ ನಿಪಾತತೋ ಏಕನಿಪಾತೋ ಏಕುತ್ತರವಸೇನ ಯಾವ ಚುದ್ದಸನಿಪಾತಾತಿ ಚುದ್ದಸನಿಪಾತೋ ಸೋಳಸನಿಪಾತೋ ವೀಸತಿನಿಪಾತೋ ತಿಂಸನಿಪಾತೋ ಚತ್ತಾಲೀಸನಿಪಾತೋ ಪಞ್ಞಾಸನಿಪಾತೋ ಸಟ್ಠಿನಿಪಾತೋ ಸತ್ತತಿನಿಪಾತೋತಿ ಏಕವೀಸತಿನಿಪಾತಸಙ್ಗಹಾ। ನಿಪಾತನಂ ನಿಕ್ಖಿಪನನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ। ಏಕೋ ಏಕೇಕೋ ಗಾಥಾನಂ ನಿಪಾತೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಏಕನಿಪಾತೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಏಕನಿಪಾತೇ ದ್ವಾದಸ ವಗ್ಗಾ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ ವೀಸುತ್ತರಸತಂ ಥೇರಾ, ತತ್ತಿಕಾ ಏವ ಗಾಥಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ವೀಸುತ್ತರಸತಂ ಥೇರಾ, ಕತಕಿಚ್ಚಾ ಅನಾಸವಾ।
ಏಕಕಮ್ಹಿ ನಿಪಾತಮ್ಹಿ, ಸುಸಙ್ಗೀತಾ ಮಹೇಸಿಭೀ"ತಿ॥

ದುಕನಿಪಾತೇ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಥೇರಾ, ಅಟ್ಠನವುತಿ ಗಾಥಾ; ತಿಕನಿಪಾತೇ ಸೋಳಸ ಥೇರಾ, ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಗಾಥಾ; ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ ತೇರಸ ಥೇರಾ, ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸ ಗಾಥಾ; ಪಞ್ಚಕನಿಪಾತೇ ದ್ವಾದಸ ಥೇರಾ, ಸಟ್ಠಿ ಗಾಥಾ; ಛಕ್ಕನಿಪಾತೇ ಚುದ್ದಸ ಥೇರಾ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಗಾಥಾ; ಸತ್ತಕನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಚ ಥೇರಾ, ಪಞ್ಚತಿಂಸ ಗಾಥಾ; ಅಟ್ಠಕನಿಪಾತೇ ತಯೋ ಥೇರಾ, ಚತುವೀಸತಿ ಗಾಥಾ; ನವಕನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ನವ ಗಾಥಾ; ದಸನಿಪಾತೇ ಸತ್ತ ಥೇರಾ, ಸತ್ತತಿ ಗಾಥಾ; ಏಕಾದಸನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ಏಕಾದಸ ಗಾಥಾ; ದ್ವಾದಸನಿಪಾತೇ ದ್ವೇ ಥೇರಾ, ಚತುವೀಸತಿ ಗಾಥಾ; ತೇರಸನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ತೇರಸ ಗಾಥಾ; ಚುದ್ದಸನಿಪಾತೇ ದ್ವೇ ಥೇರಾ, ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಗಾಥಾ; ಪನ್ನರಸನಿಪಾತೋ ನತ್ಥಿ, ಸೋಳಸನಿಪಾತೇ ದ್ವೇ ಥೇರಾ, ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಗಾಥಾ; ವೀಸತಿನಿಪಾತೇ ದಸ ಥೇರಾ, ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಾಧಿಕಾನಿ ದ್ವೇ ಗಾಥಾಸತಾನಿ; ತಿಂಸನಿಪಾತೇ ತಯೋ ಥೇರಾ, ಸತಂ ಪಞ್ಚ ಚ ಗಾಥಾ; ಚತ್ತಾಲೀಸನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ದ್ವೇಚತ್ತಾಲೀಸ ಗಾಥಾ; ಪಞ್ಞಾಸನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸ ಗಾಥಾ; ಸಟ್ಠಿನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿ ಗಾಥಾ; ಸತ್ತತಿನಿಪಾತೇ ಏಕೋ ಥೇರೋ, ಏಕಸತ್ತತಿ ಗಾಥಾ। ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಪನ ದ್ವೇಸತಾನಿ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಚ ಥೇರಾ, ಸಹಸ್ಸಂ ತೀಣಿ ಸತಾನಿ ಸಟ್ಠಿ ಚ ಗಾಥಾತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> “ಸಹಸ್ಸಂ ಹೋನ್ತಿ ತಾ ಗಾಥಾ, ತೀಣಿ ಸಟ್ಠಿ ಸತಾನಿ ಚ।
> ಥೇರಾ ಚ ದ್ವೇ ಸತಾ ಸಟ್ಠಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಪಕಾಸಿತಾ”ತಿ॥

ಥೇರೀಗಾಥಾ ಪನ ಏಕನಿಪಾತೋ ಏಕುತ್ತರವಸೇನ ಯಾವ ನವನಿಪಾತಾತಿ ನವನಿಪಾತೋ ಏಕಾದಸನಿಪಾತೋ, ದ್ವಾದಸನಿಪಾತೋ, ಸೋಳಸನಿಪಾತೋ, ವೀಸತಿನಿಪಾತೋ, ತಿಂಸನಿಪಾತೋ, ಚತ್ತಾಲೀಸನಿಪಾತೋ, ಮಹಾನಿಪಾತೋತಿ ಸೋಳಸನಿಪಾತಸಙ್ಗಹಾ। ತತ್ಥ ಏಕನಿಪಾತೇ ಅಟ್ಠಾರಸ ಥೇರಿಯೋ, ಅಟ್ಠಾರಸೇವ ಗಾಥಾ; ದುಕನಿಪಾತೇ ದಸ ಥೇರಿಯೋ, ವೀಸತಿ ಗಾಥಾ; ತಿಕನಿಪಾತೇ ಅಟ್ಠ ಥೇರಿಯೋ, ಚತುವೀಸತಿ ಗಾಥಾ; ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ ಏಕಾ ಥೇರೀ, ಚತಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ; ಪಞ್ಚಕನಿಪಾತೇ ದ್ವಾದಸ ಥೇರಿಯೋ ಸಟ್ಠಿ ಗಾಥಾ; ಛಕ್ಕನಿಪಾತೇ ಅಟ್ಠ ಥೇರಿಯೋ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಗಾಥಾ; ಸತ್ತನಿಪಾತೇ ತಿಸ್ಸೋ ಥೇರಿಯೋ, ಏಕವೀಸತಿ ಗಾಥಾ; ಅಟ್ಠ ನಿಪಾತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸೋಳಸನಿಪಾತಾ ಏಕೇಕಾ ಥೇರಿಯೋ ತಂತಂನಿಪಾತಪರಿಮಾಣಾ ಗಾಥಾ; ವೀಸತಿನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಚ ಥೇರಿಯೋ, ಅಟ್ಠಾರಸಸತಗಾಥಾ; ತಿಂಸನಿಪಾತೇ ಏಕಾ ಥೇರೀ, ಚತುತ್ತಿಂಸ ಗಾಥಾ; ಚತ್ತಾಲೀಸನಿಪಾತೇ ಏಕಾ ಥೇರೀ, ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಗಾಥಾ; ಮಹಾನಿಪಾತೇಪಿ ಏಕಾ ಥೇರೀ, ಪಞ್ಚಸತ್ತತಿ ಗಾಥಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ನಿಪಾತಾನಂ ಗಾಥಾವಗ್ಗಾನಂ ಗಾಥಾನಞ್ಚ ಪರಿಮಾಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನಿದಾನಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಪರಿಮಾಣಾಸು ಪನೇತಾಸು ಥೇರಗಾಥಾ ಆದಿ। ತತ್ಥಾಪಿ –

> “ಸೀಹಾನಂವ ನದನ್ತಾನಂ, ದಾಠೀನಂ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ।
> ಸುಣಾಥ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ, ಗಾಥಾ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಾ”ತಿ॥

ಅಯಂ ಪರಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ತೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಥೋಮನತ್ಥಂ ಭಾಸಿತಾ ಗಾಥಾ ಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸೀಹಾನನ್ತಿ** ಸೀಹಸದ್ದೋ “ಸೀಹೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಿಗರಾಜಾ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩) ಮಿಗರಾಜೇ ಆಗತೋ। “ಅಥ ಖೋ ಸೀಹೋ ಸೇನಾಪತಿ ಯೇನ ಭಗವಾ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೪) ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ। “ಸೀಹೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೯೯; ೧೦.೨೧) ತಥಾಗತೇ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ತಥಾಗತೇ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾಯ ಆಗತೋ, ಏವಂ ಇಧಾಪಿ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ **ಸೀಹಾನಂವಾತಿ** ಸೀಹಾನಂ ಇವ। ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸರಲೋಪೋ “ಏವಂಸ ತೇ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨) ವಿಯ। ತತ್ಥ **ಇವಾತಿ** ನಿಪಾತಪದಂ। **ಸುಣಾಥಾತಿ** ಆಖ್ಯಾತಪದಂ। ಇತರಾನಿ ನಾಮಪದಾನಿ। **ಸೀಹಾನಂವಾತಿ** ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೀ

ಸರೂಪತೋ ನ ವುತ್ತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ವುತ್ತೋವ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ "ಓಟ್ಠಸ್ಸೇವ ಮುಖಂ ಏತಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಓಟ್ಠಸ್ಸ ಮುಖಂ ವಿಯ ಮುಖಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಸೀಹಾನಂವಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸೀಹಾನಂ ನಾದೋ ವಿಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಮುಖಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಚೇ, ಇಧಾಪಿ "ನದನ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಪದಸನ್ನಿಧಾನತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಸೀಹಾನಂವಾ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನವಚನಂ। **ನದನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸಿತಬ್ಬೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಂ। **ದಾಠೀನ**ನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಸೇಸನಂ। **ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ। **ಸುಣಾಥಾ**ತಿ ಸವನೇ ನಿಯೋಜನಂ। **ಭಾವಿತತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಸೋತಬ್ಬಸ್ಸ ಪಭವದಸ್ಸನಂ। **ಗಾಥಾ**ತಿ ಸೋತಬ್ಬವತ್ಥುದಸ್ಸನಂ। **ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಾ**ತಿ ತಬ್ಬಿಸೇಸನಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಸೀಹಾನಂ ನದನ್ತಾನಂ ದಾಠೀನ"ನ್ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಆಗತಂ, ಲಿಙ್ಗಂ ಪನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ "ಸೀಹೀನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಕಸೇಸವಸೇನ ವಾ ಸೀಹಾ ಚ ಸೀಹಿಯೋ ಚ ಸೀಹಾ, ತೇಸಂ ಸೀಹಾನನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಾಧಾರಣಾ ಹೇತಾ ತಿಸ್ಸೋ ನಿದಾನಗಾಥಾ ಥೇರಗಾಥಾನಂ ಥೇರೀಗಾಥಾನಞ್ಚಾತಿ।

ತತ್ಥ ಸಹನತೋ ಹನನತೋ ಚ ಸೀಹೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೀಹಸ್ಸ ಮಿಗರಞ್ಞೋ ಬಲವಿಸೇಸಯೋಗತೋ ಸರಭಮಿಗಮತ್ತವರವಾರಣಾದಿತೋಪಿ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ವಾತಾತಪಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಮ್ಪಿ ಸೋ ಸಹತಿಯೇವ, ಗೋಚರಾಯ ಪಕ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ತೇಜುಸ್ಸದತಾಯ ಮತ್ತಗನ್ಧಹತ್ಥಿವನಮಹಿಂಸಾದಿಕೇ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಅಭೀರೂ ಅಛಮ್ಭೀ ಅಭಿಭವತಿ, ಅಭಿಭವನ್ತೋ ಚ ತೇ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಹನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮುದುಮಂಸಾನಿ ಭಕ್ಖಯಿತ್ವಾ ಸುಖೇನೇವ ವಿಹರತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಮಹಾಥೇರಾ ಅರಿಯಬಲವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಹನತೋ, ರಾಗಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಬಲಸ್ಸ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಹನನತೋ ಪಜಹನತೋ ತೇಜುಸ್ಸದಭಾವೇನ ಕುತೋಚಿಪಿ ಅಭೀರೂ ಅಛಮ್ಭೀ ಝಾನಾದಿಸುಖೇನ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಸಹನತೋ ಹನನತೋ ಚ ಸೀಹಾ ವಿಯಾತಿ ಸೀಹಾ। ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಪನ ಯಥಾ ಕನ್ತನತ್ಥೇನ ಆದಿಅನ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸತೋ ತಕ್ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಹಿಂಸನಟ್ಠೇನ ಸೀಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಸಹನಟ್ಠೇನ। ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪನ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಮಿಗರಾಜಾ ಕೇಸರಸೀಹೋ ಅತ್ತನೋ ತೇಜುಸ್ಸದತಾಯ ಏಕಚಾರೀ ವಿಹರತಿ, ನ ಕಞ್ಚಿ ಸಹಾಯಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ತೇಜುಸ್ಸದತಾಯ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಯಾ ಚ ಏಕಚಾರಿನೋತಿ ಏಕಚರಿಯಟ್ಠೇನಪಿ ಸೀಹಾ ವಿಯಾತಿ ಸೀಹಾ, ತೇನಾಹ - ಭಗವಾ "ಸೀಹಂವೇಕಚರಂ ನಾಗ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೬೮)।

ಅಥ ವಾ ಅಸನ್ತಾಸನಜವಪರಕ್ಕಮಾದಿವಿಸೇಸಯೋಗತೋ ಸೀಹಾ ವಿಯಾತಿ ಸೀಹಾ, ಏತೇ ಮಹಾಥೇರಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸನಿಯಾ ಫಲನ್ತಿಯಾ ನ ಸನ್ತಸನ್ತಿ, ಕತಮೇವ ದ್ವೇ? ಭಿಕ್ಖು ಚ ಖೀಣಾಸವೋ ಸೀಹೋ ಚ ಮಿಗರಾಜಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೬೦)।

ಜವೋಪಿ ಸೀಹಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ, ತಥಾ ಪರಕ್ಕಮೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಉಸಭಸತಮ್ಪಿ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ವನಮಹಿಂಸಾದೀಸು ನಿಪತತಿ, ಪೋತಕೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಪಭಿನ್ನಮದಾನಮ್ಪಿ ಮತ್ತವರವಾರಣಾನಂ ಪಟಿಮಾನಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ದನ್ತಕಳೀರಂವ ಖಾದತಿ। ಏತೇಸಂ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಜವೋ ಇದ್ಧಿಜವೋ ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪರಕ್ಕಮೋ ಚ ನಿರತಿಸಯೋ। ತಸ್ಮಾ **ಸೀಹಾನಂವಾ**ತಿ ಸೀಹಸದಿಸಾನಂ ವಿಯ। ಸೀಹಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಹೀನೂಪಮತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಅಚ್ಚನ್ತವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಸಹನಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಥೇರೇಸ್ವೇವ ಲಬ್ಭನತೋ।

ನದನ್ತಾನನ್ತಿ ಗಜ್ಜನ್ತಾನಂ। ಗೋಚರಪರಕ್ಕಮತುಟ್ಠಿವೇಲಾದೀಸು ಹಿ ಯಥಾ ಸೀಹಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸಯತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಿಜಮ್ಭಿತ್ವಾ ಸೀಹನಾದಂ ಅಭೀತನಾದಂ ನದನ್ತಿ, ಏವಂ ಏತೇಪಿ ವಿಸಯಜ್ಝತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಉದಾನಾದಿಕಾಲೇಸು ಇಮಂ ಅಭೀತನಾದಂ ನದಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಸೀಹಾನಂವ ನದನ್ತಾನ"ನ್ತಿ। **ದಾಠೀನ**ನ್ತಿ ದಾಠಾವನ್ತಾನಂ। ಪಸಟ್ಠದಾಠೀನಂ,

ಅತಿಸಯದಾಠಾನನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೀಹಾ ಅತಿವಿಯ ದಳ್ಹಾನಂ ತಿಕ್ಖಾನಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ದಾಠಾನಂ ಬಲೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಮನೋರಥಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪೂರೇನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗದಾಠಾನಂ ಬಲೇನ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಅನಭಿಭೂತಪುಬ್ಬಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಮನೋರಥಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇಸುಂ। ಇಧಾಪಿ ದಾಠಾ ವಿಯಾತಿ ದಾಠಾತಿ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇತಿ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ, ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। "ಗಿರಿಗವ್ಹರೇ"ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। ಪಬ್ಬತೇಸು ವನಗಹನೇ ವನಸಣ್ಡೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ಪನ ನೇಸಂ ವಿರೋಚನಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಞ್ಚೇವ ಸೀಹನಾದಸ್ಸ ಯೋಗ್ಯಭೂಮಿದಸ್ಸನಞ್ಚ। ನದನ್ತಾನಂ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೀಹಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ ಅಞ್ಞೇಹಿ ದುರಾಸದತಾಯ ಜನವಿವಿತ್ತೇ ವಸನ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ದಸ್ಸನೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಖುದ್ದಕಮಿಗಸನ್ತಾಸಸ್ಸ ಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಗೋಚರಗಮನೇ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ದುರಾಸದಗಿರಿಗಬ್ಭರಸದಿಸೇವ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇವಸನ್ತಾ ಗುಣೇಹಿ ಖುದ್ದಕಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಿತ್ತಾಸಪರಿವಜ್ಜನತ್ಥಂ ವಕ್ಖಮಾನಗಾಥಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅಭೀತನಾದಂ ನದಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸೀಹಾನಂವ ನದನ್ತಾನಂ, ದಾಠೀನಂ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ"ತಿ।

ಸುಣಾಥಾತಿ ಸವನಾಣತ್ತಿಕವಚನಂ, ತೇನ ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಗಾಥಾನಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಸೋತುಕಾಮತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಸವನೇ ಆದರಂ ಜನೇತಿ, ಉಸ್ಸಾಹಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ಗಾರವಂ ಬಹುಮಾನಞ್ಚ ಉಪಟ್ಠಪೇತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸೀಹಾನ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾಯ ವಿನಾ ಮುಖ್ಯವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಾ ದಳ್ಹತಿಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಸಟ್ಠಾತಿಸಯದಾಠತಾಯ ದಾಠೀನಂ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ ನದನ್ತಾನಂ ಸೀಹಗಜ್ಜಿತಂ ಗಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಸೀಹಾನಂ ಮಿಗರಾಜೂನಂ ವಿಯ ತೇಸಂ ಅಭೀತನಾದಸದಿಸಾ ಗಾಥಾ ಸುಣಾಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಯಥಾ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತಾನಂ ಸೀಹಾನಂ ಮಿಗರಾಜೂನಂ ಕುತೋಚಿಪಿ ಭಯಾಭಾವತೋ ಸೋ ಅಭೀತನಾದೋ ತದಞ್ಞಮಿಗಸನ್ತಾಸಕರೋ, ಏವಂ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಸೀಹನಾದಸದಿಸಿಯೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಭಯಹೇತೂನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಅಭೀತನಾದಭೂತಾ, ಪಮತ್ತಜನಸನ್ತಾಸಕರಾ ಗಾಥಾ ಸುಣಾಥಾ"ತಿ।

ಭಾವಿತತ್ತಾನನ್ತಿ ಭಾವಿತಚಿತ್ತಾನಂ। ಚಿತ್ತಞ್ಹಿ "ಅತ್ತಾ ಹಿ ಕಿರ ದುದ್ದಮೋ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೯) ಯೋ ವೇ ಠಿತತ್ತೋ ತಸರಂವ ಉಜ್ಜೂ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೧೭) ಚ "ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೪; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೩) ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಅತ್ತಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಾನುಯೋಗೇನ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಿವಡ್ಢಿತಚಿತ್ತಾನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಭಾವಿತತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಭಾವಿತಸಭಾವಾನಂ, ಸಭಾವಭೂತಸೀಲಾದಿಭಾವಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗೀಯತೀತಿ **ಗಾಥಾ,** ಅನುಟ್ಠುಭಾದಿವಸೇನ ಇಸೀಹಿ ಪವತ್ತಿತಂ ಚತುಪ್ಪದಂ ಛಪ್ಪದಂ ವಾ ವಚನಂ। ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಂಸದಿಸತಾಯ ತಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅತ್ತತ್ಥಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ ಉಪನೇನ್ತಿ ತೇಸು ವಾ ಉಪನಿಯ್ಯನ್ತೀತಿ **ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಾ।**

ಅಥ ವಾ **ಭಾವಿತತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಭಾವಿತತ್ತಾಭಾವಾನಂ, ಅತ್ತಭಾವೋ ಹಿ ಆಹಿತೋ ಅಹಂ ಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಚ ತೇಹಿ ಅಪ್ಪಮಾದಭಾವನಾಯ ಅನವಜ್ಜಭಾವನಾಯ ಭಾವಿತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಗುಣಗನ್ಧಂ ಗಾಹಾಪಿತೋ। ತೇನ ತೇಸಂ ಕಾಯಭಾವನಾ ಸೀಲಭಾವನಾ ಚಿತ್ತಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾತಿ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಭಾವನಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಭಾವನಾ"ತಿ ಚ ಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಪದಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಯಾಯಂ ಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧಿ ಅತ್ಥಿ, ಸಾ ದುವಿಧಾ ಅಭಿಸಮಯತೋ ತದತ್ಥತೋ ಚ। ಸಮ್ಬೋಧಿ ಪನ ತಿವಿಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿ ಸಾವಕಸಮ್ಬೋಧೀತಿ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುಜ್ಝನತೋ ಬೋಧನತೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ -

“ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ”ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೧)।

ಬೋಧನೇಯ್ಯಬೋಧನತ್ಥೋ ಹಿ ಬಲೇಸು ವಸೀಭಾವೋ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಯಮೇವ ಬೋಧೀತಿ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿ, ಅನನುಬುದ್ಧೋ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣತಾಯ ಸಯಮೇವ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ ಸಾನುಬುದ್ಧೋ ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಸೋ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಹೇತು ನ ಹೋತಿ। ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸವನನ್ತೇ ಜಾತಾತಿ ಸಾವಕಾ। ಸಾವಕಾನಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ ಸಾವಕಸಮ್ಬೋಧಿ। ತಿವಿಧಾಪೇಸಾ ತಿಣ್ಣಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಯಥಾಸಕಂ ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಂ ಸತ್ತತಿಂಸಾಯ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಇತರಾಭಿಸಮಯಾನಂ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯೇನ ವಿನಾ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸತಿ ಚ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯೇ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೋ ಚ ಸಿದ್ಧೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ।

ಯದಾ ಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪರಿಪೂರಿತಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೋ ಚರಿಮಭವೇ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಆರುಯ್ಹ - “ನ ತಾವಿಮಂ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಾವ ನ ಮೇ ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಸಮ್ಪತ್ತಾಯ ಏವ ಸಞ್ಝಾವೇಲಾಯ ಮಾರಬಲಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಪುರಿಮಯಾಮೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣೇನ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರೇ ಪುಬ್ಬೇ ನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧೇ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಿಸೋಧನೇನ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಅನಾಗತಂಸಞಾಣಾನಿ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ “ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ ಜಾಯತಿ ಚ ಜೀಯತಿ ಚ ಮೀಯತಿ ಚ ಚವತಿ ಚ ಉಪಪಜ್ಜತಿ ಚ, ಅಥ ಚ ಪನಿಮಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭) ಜರಾಮರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಮಹಾಗಹನಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ನಿಸದಸಿಲಾಯಂ ಫರಸುಂ ನಿಸೇನ್ತೋ ವಿಯ ಕಿಲೇಸಗಹನಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ಲೋಕನಾಥೋ ಞಾಣಫರಸುಂ ತೇಜೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಧಿಗಮಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತೋ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಥಾವವತ್ಥಾಪಿತೇ ನಾಮರೂಪೇ ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಸಮ್ಮಸನವಾರಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇ ತಿಕ್ಖೇ ಸೂರೇ ಪಸನ್ನೇ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಯದಾ ತಂ ಮಗ್ಗೇನ ಘಟೇತಿ, ತದಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದಿಯಡ್ಢಕಿಲೇಸಸಹಸ್ಸಂ ಖೇಪೇನ್ತೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ, ಅಗ್ಗಫಲಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಧಿಗತೋ ನಾಮ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವತೋ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಾದಯೋಪಿ ತಸ್ಸ ತದಾ ಹತ್ಥಗತಾಯೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ತಾವ ಅಭಿಸಮಯತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಪದಾ। ತದತ್ಥತೋ ಪನ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ತುಸಿತಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪವತ್ತಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನಂ ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಮ್ಭತಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ತಾದಿಸೇ ಕಾಲೇ ಚರಿಮತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಗತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಸಂವೇಗನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಭವಾದೀಸು ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಪವತ್ತಿ ಪವತ್ತಿಹೇತುಂ ನಿವತ್ತಿ ನಿವತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ “ಸೋ ‘ಇದಂ ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಆಗತನಯೇನ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಾ ಅತ್ತನೋ

ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಸಙ್ಖಾರೇ ಪರಿಮದ್ದನ್ತಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತಿ ನಾಮ, ಅಗ್ಗಫಲಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಸಾವಕಾ ಪನ ಸತ್ಥು ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಕಾಲನ್ತರೇ ವಾ ತಜ್ಜಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅನುತಿಟ್ಠನ್ತಾ ಘಟೇನ್ತಾ ವಾಯಮನ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ, ಯದಿ ವಾ ಪಟಿಪದಾಯ ವಡ್ಢನ್ತಿಯಾ, ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಸಿದ್ಧಿಅಗ್ಗಸಾವಕಭೂಮಿಯಾ ವಾ ಕೇವಲಂ ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಾವಕಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ಸಾವಕಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ। ಏವಂ ತಾವ ಅಭಿಸಮಯತೋ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿ ಸಾವಕಸಮ್ಬೋಧಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತದತ್ಥತೋ ಪನ ಯಥಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಮಜ್ಝಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಅಟ್ಠ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಉಪರಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಸೋಳಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಏತೇ ಚ ಭೇದಾ ಪಞ್ಞಾಧಿಕಸದ್ಧಾಧಿಕವೀರಿಯಾಧಿಕವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾನಞ್ಹಿ ಸದ್ಧಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತಿ ಪಞ್ಞಾ ತಿಕ್ಖಾ, ತತೋ ಚ ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ವಿಸದನಿಪುಣಭಾವೇನ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಪಾರಮಿಯೋ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಸದ್ಧಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಹೋತೀತಿ ತೇಸಂ ನಾತಿಸೀಘಂ ನಾತಿಸಣಿಕಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ವೀರಿಯಾಧಿಕಾನಂ ಪನ ಪಞ್ಞಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತೀತಿ ತೇಸಂ ಚಿರೇನೇವ ಪಾರಮಿಯೋ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ನ ಏವಂ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಕಭಾವೇ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ನ ತತೋ ಓರಂ। ಸದ್ಧಾಧಿಕವೀರಿಯಾಧಿಕಾಪಿ ವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪರಂ ಕತಿಪಯೇ ಏವ ಕಪ್ಪೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ತತಿಯಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯನ್ತಿ। ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಯೇಸಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಭಾವಾಯ ಅಭಿನೀಹಾರೋ, ತೇಸಂ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಯೇಸಂ ಮಹಾಸಾವಕಭಾವಾಯ, ತೇಸಂ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಮೇವ, ತಥಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಸ್ಸ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಚ। ತತ್ಥ ಯಥಾ -

"ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಹೇತು ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನಂ।
ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅಧಿಕಾರೋ ಚ ಛನ್ದತಾ।
ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಾ, ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಸಮಿಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೫೯) -

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಕತಪಣಿಧಾನಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಭುತಿ ಸವಿಸೇಸಂ ದಾನಾದೀಸು ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ವೇಸ್ಸನ್ತರದಾನಸದಿಸಂ ಮಹಾದಾನಂ ದೇನ್ತಾನಂ ತದನುರೂಪಸೀಲಾದಿಕೇ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಧಮ್ಮೇ ಆಚಿನನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಅಸಮ್ಪತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಬುದ್ಧಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಚ್ಚನತೋ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಸ್ಸಂ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲವಸೇನೇವ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಏವಂ -

"ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿ, ವಿಗತಾಸವದಸ್ಸನಂ।
ಅಧಿಕಾರೋ ಛನ್ದತಾ ಏತೇ, ಅಭಿನೀಹಾರಕಾರಣಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) -

ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ "ಅಧಿಕಾರೋ ಛನ್ದತಾ"ತಿ ದ್ವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾಯ ಪತ್ಥನಾಯ ವಸೇನ ಕತಪಣಿಧಾನಾನಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ

ಅಸಮ್ಪತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಯಥಾವುತ್ತಸಾವಕಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಚ ಅಧಿಗಮೋ ನತ್ಥಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಚ್ಚನತೋ। ಇಮೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಯಥಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀಹಿ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ, ಏವಂ ದಾನಾದೀಹಿ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಯಥಾರಹಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಞಾಣಞ್ಚ ಪರಿಪೂರೇತಿ। ದಾನಪರಿಚಯೇನ ಹೇತೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಮಾನಸಾ ಅನಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ, ಸೀಲಪರಿಚಯೇನ ಸುಸಂವುತಕಾಯವಾಚತಾಯ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮನ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುನೋ ಹುತ್ವಾ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾದಹನ್ತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ತೇಸಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಪನ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಹತ್ಥಗತಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ವೀರಿಯಾದಯೋ ಪನ ತದನ್ತೋಗಧಾ ಏವ। ಯಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಸಮ್ಭರಣೇ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನಂ, ಇದಂ ವೀರಿಯಂ। ಯಂ ತದನುಪರೋಧಸ್ಸ ಸಹನಂ, ಅಯಂ ಖನ್ತಿ। ಯಂ ದಾನಸೀಲಾದಿಸಮಾದಾನಾವಿಸಂವಾದನಂ, ಇದಂ ಸಚ್ಚಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥಮೇವ ಅಚಲಸಮಾಧಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ । ಯಾ ದಾನಸೀಲಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೇಸಿತಾ, ಅಯಂ ಮೇತ್ತಾ। ಯಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕತವಿಪ್ಪಕಾರೇಸು ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ, ಅಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ। ಏವಂ ದಾನಸೀಲಭಾವನಾಸು ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸು ಚ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾಸು ವೀರಿಯಾದಯೋ ಸಿದ್ಧಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾಯೇವ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಅತ್ಥಾಯ ಸಾವಕಬೋಧಿಅತ್ಥಾಯ ಚ ದಾನಾದಿಪಟಿಪದಾ ತೇಸಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಭಾವನತೋ ಪರಿಭಾವನತೋ ಭಾವನಾ ನಾಮ। ವಿಸೇಸತೋ ದಾನಸೀಲಾದೀಹಿ ಸ್ವಾಭಿಸಙ್ಖತೇ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಪದಾ, ಯತೋ ತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾವಚರಸಮುದಾಗಮಸಮ್ಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

> "ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಆನನ್ದ, ಆನಿಸಂಸಾ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾವಚರೇ। ಕತಮೇ ಪಞ್ಚ? ಇಧಾನನ್ದ, ಪುಬ್ಬಯೋಗಾವಚರೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಕಚ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಆರಾಧೇತಿ, ನೋ ಚೇ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಕಚ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಆರಾಧೇತಿ, ಅಥ ಮರಣಕಾಲೇ ಅಞ್ಞಂ ಆರಾಧೇತಿ, ಅಥ ದೇವಪುತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಅಞ್ಞಂ ಆರಾಧೇತಿ, ಅಥ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ಅಥ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಕಾಲೇ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ)।

ಇತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಭೂತಾಯ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಭೂತಾಯ ಅಭಿಸಮಯಸಞ್ಞಿತಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಚ ಭಾವಿತತ್ತಭಾವಾ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ ನಾಮ। ತೇಸು ಇಧ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀಹಾನಂವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಥೇರಾನಂ ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿತಾದಸ್ಸನೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತಂ, ತೇ ಚ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಸೀಹಾನಂವ ನದನ್ತಾನಂ...ಪೇ॰... ಗಾಥಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಥೇರಗಾಥಾನಂ ಸೀಹನಾದಸದಿಸತಾದಸ್ಸನೇನ ತಾಸಂ ಪರವಾದೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತಂ, ತೇ ಚ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಭಾವಿತತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತದುಭಯಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ಭಾವಿತತ್ತಭಾವೇನ ಥೇರಾ ಇಧ ಸೀಹಸದಿಸಾ ವುತ್ತಾ, ತೇಸಞ್ಚ ಗಾಥಾ ಸೀಹನಾದಸದಿಸಿಯೋ। "ಅತ್ಥೂಪನಾಯಿಕಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಭವನೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಥೇರಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ನಾಮ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೋ, ತದಭಿಭವೋ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ, ಯತೋ ತೇ ಭಾವಿತತ್ತಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಅರಿಯಾ ಅಪ್ಪಮಾದಭಾವನಂ ಭಾವೇನ್ತಿ ನಾಮ, ಅಗ್ಗಫಲಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಾವಿತತ್ತಾ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ।

ತೇಸು ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ ನೇಸಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ, ಇತರೇನ ತಾಸಂ ಫಲಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಸೀಲೇನ ಚ ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, "ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ? ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ" (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೬೯), "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ" (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧), "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦) ಚ ವಚನತೋ ಸೀಲಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂವ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಗುಣಾವಹತ್ತಾ। ಸಮಾಧಿನಾ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, "ಚಿತ್ತಂ ಭಾವಯಂ", "ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ"ತಿ ಚ ವಚನತೋ ಸಮಾಧಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋವ, ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಗುಣಾವಹತ್ತಾ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, "ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಪನಂ" (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦), "ಪಞ್ಞಂ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧) ಚ ವಚನತೋ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂವ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾವ ಕಲ್ಯಾಣಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ತಾದಿಭಾವಾವಹತ್ತಾ।

"ಸೇಲೋ ಯಥಾ ಏಕಘನೋ, ವಾತೇನ ನ ಸಮೀರತಿ। (ಮಹಾವ॰ ೨೪೪)।

ಏವಂ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು, ನ ಸಮಿಞ್ಜನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೮೧) -

ಹಿ ವುತ್ತಂ।

ತಥಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ತೇವಿಜ್ಜಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಭಾವೋ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಭಾವೋ। ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಕೇಚಿ ತೇವಿಜ್ಜಾ, ಕೇಚಿ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ, ಕೇಚಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ತೇಸಂ ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅನ್ತಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಸೇವನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ತೇಸಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ , ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ವಾ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ ವಾ ನೇಸಂ ಅಪಾಯಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನೇನ ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಬ್ಬಭವಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಭಾವಿತತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಸೀಲಭಾವನಾ, ಚಿತ್ತಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಕಾಯಭಾವನಾಯ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ಸೀಲಭಾವನಾ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದೀತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಂ । ಯಥಾ ಪನ ಸೀಹನಾದಂ ಪರೇ ಮಿಗಗಣಾ ನ ಸಹನ್ತಿ, ಕುತೋ ಅಭಿಭವೇ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸೀಹನಾದೋವ ತೇ ಅಭಿಭವತಿ ಏವಮೇವ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯವಾದಾ ಥೇರಾನಂ ವಾದೇ ನ ಸಹನ್ತಿ, ಕುತೋ ಅಭಿಭವೇ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಥೇರವಾದಾವ ತೇ ಅಭಿಭವನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ದುಕ್ಖಾ, ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭-೨೭೯) "ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂ"ತಿ ಚ ಪವತ್ತನತೋ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮತೋ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಕಾತುಂ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತನೀಯತೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದುತಿಯಗಾಥಾಯಂ ಪನ ಅಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ। ತತ್ಥ ಯೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಗಾಥಾ ಸಾವೇತುಕಾಮೋ, ತೇ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ನಾಮತೋ ಗೋತ್ತತೋ ಗುಣತೋ ಚ ಕಿತ್ತೇತುಂ "ಯಥಾನಾಮಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಸಾಧಾರಣತೋ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಾಥಾಸ್ವೇವ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ **ಯಥಾನಾಮಾ**ತಿ ಯಂಯಂನಾಮಾ, ಸುಭೂತಿ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ ಪಞ್ಞಾತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾಗೋತ್ತಾ**ತಿ ಯಂಯಂಗೋತ್ತಾ, ಗೋತಮೋ ಕಸ್ಸಪೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಕುಲಪದೇಸೇನ ಯಾಯ ಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಪಞ್ಞಾತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ**ತಿ ಯಾದಿಸಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ, ಪರಿಯತ್ತಿಪರಮತಾಯಂ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಿನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ**ತಿ ಯಥಾಧಮ್ಮಾ ವಿಹಾರಿನೋ ಚ, ಯಾದಿಸಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಾ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದೀಸು ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ವಿಹರಮಾನಾ ಯಾದಿಸವಿಹಾರಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ**ತಿ ಯಾದಿಸಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತಿಪಞ್ಞಾಧಿಮುತ್ತೀಸು ಯಂಯಂಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸುಞ್ಞತಮುಖಾದೀಸು ವಾ ಯಥಾ ಯಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಮುತ್ತಾತಿ ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ। "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಮುತ್ತಾನಂ, ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಆಸವಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೨೬) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಉಭಯಞ್ಚೇತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಮಧಿಮುಚ್ಚನಂ, ನ ಪರತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

"ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಅಕತಞ್ಞೂ ಚ, ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದೋ ಚ ಯೋ ನರೋ"ತಿಆದಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೯೭)।

"ಯಥಾವಿಮುತ್ತಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೀಸು ಯಂಯಂವಿಮುತ್ತಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾಯ ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾಯ ಚಾತಿ ತಿವಿಧಾಯಪಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ। **ವಿಹರಿಂಸೂ**ತಿ ತಾಯ ಏವ ಸಪ್ಪಞ್ಞತಾಯ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರೇನೇವ ವಸಿಂಸು। **ಅತನ್ದಿತಾ**ತಿ ಅನಲಸಾ, ಅತ್ತಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಯಥಾಬಲಂ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಞ್ಚ ಉಟ್ಠಾನವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಪನ ನಾಮಗೋತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ತೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಪಕಾಸಪಞ್ಞಾತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಧಮ್ಮವಿಹಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಸೀಲಸಮ್ಪದಂ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಂ । "ಅತನ್ದಿತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ಕಾರಣಭೂತಂ ವೀರಿಯಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಯಥಾನಾಮಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಪಕಾಸನನಾಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಯಥಾಗೋತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಗೋತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗಮಂ, "ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗಮಂ, "ಅತನ್ದಿತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಏವಂ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಾನಂ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಥ ವಾ "ಯಥಾನಾಮಾ"ತಿ ಇದಂ ತೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯದಸ್ಸನಂ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಕಿತ್ತನತೋ। "ಯಥಾಗೋತ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ಕುಲಪುತ್ತಭಾವದಸ್ಸನಂ ಕುಲಾಪದೇಸ ಕಿತ್ತನತೋ। ತೇನ ನೇಸಂ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ । "ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ"ತಿ ಇದಂ ಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ ಸೀಲಸಂವರಾದೀಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವದೀಪನತೋ । "ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಇದಂ ನೇಸಂ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ ಆಸವಕ್ಖಯಪರಿಯೋಸಾನಾಯ ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಗಮಪರಿದೀಪನತೋ। "ಅತನ್ದಿತಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯದಸ್ಸನಂ। "ಯಥಾನಾಮಾ"ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಪಕಾಸನನಾಮತಂಯೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಯಥಾಗೋತ್ತಾ"ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಅಪ್ಪಣಿಹಿತತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಅಕತಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿನೋ ಗೋತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗಮೋ ಸಮ್ಭವತಿ। "ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ಅಪ್ಪತಿರೂಪೇ ದೇಸೇ ವಸತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಸ್ಸ ಚ ತಾದಿಸಾ ಗುಣವಿಸೇಸಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। "ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಸಮ್ಪದಾಸಮಾಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ಪರತೋಘೋಸೇನ ವಿನಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ ಸಮ್ಭವತಿ। "ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ ಅತನ್ದಿತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಗುಣವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಞಾಯಾರಮ್ಭದಸ್ಸನತೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - “ಯಥಾಗೋತ್ತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಗೋತ್ತಕಿತ್ತನೇನ ತೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಯಥಾವುತ್ತಗೋತ್ತಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಮ್ಭವತೋ। “ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮವಿಹಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನೇನ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। “ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಂ। “ಅತನ್ದಿತಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾನಂ ಪರೇಸಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅಕಿಲಾಸುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ “ಯಥಾಗೋತ್ತಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ನೇಸಂ ಸರಣಗಮನಸಮ್ಪದಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಗೋತ್ತಕಿತ್ತನತೋ। “ಯಥಾಧಮ್ಮವಿಹಾರಿನೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ। “ಯಥಾಧಿಮುತ್ತಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ। ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ಸಾವಕಗುಣಾನಂ ಆದಿ, ಸಮಾಧಿ ಮಜ್ಝೇ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಾವಕಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಈದಿಸೀ ಪನ ಗುಣವಿಭೂತಿ ಯಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತೇಹಿ ಅಧಿಗತಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ತೇಸು ಅರಞ್ಞರುಕ್ಖಮೂಲಪಬ್ಬತಾದೀಸು ವಿವಿತ್ತಸೇನಾಸನೇಸು। ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಉದಾನಾದಿಕಾಲೇ। **ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಸ್ಸಿತ್ವಾ। ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾಪನಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಾದಿಕ್ಕಮೇನ ಪಞ್ಚಮಂ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪನವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ. **ಫುಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಪತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ। **ಅಚ್ಚುತಂ ಪದ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಸಯಂ ಅಚವನಧಮ್ಮತ್ತಾ ಅಧಿಗತಾನಂ ಅಚ್ಚುತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಚ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಚುತೀತಿ “ಅಚ್ಚುತಂ”। ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಭಾವತಾಯ ತದತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾಯ ಚ “ಪದ”ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕತನ್ತ**ನ್ತಿ ಕತಸ್ಸ ಅನ್ತಂ। ಯೋ ಹಿ ತೇಹಿ ಅಧಿಗತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ಕತೋ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪನ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಂ ಫಲಂ ಕತನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಂ ಕತನ್ತಂ ಅಗ್ಗಫಲಂ। ಅಥ ವಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತತ್ತಾ ನಿಪ್ಫಾದಿತತ್ತಾ ಕತಾ ನಾಮ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ, ತನ್ನಿಸ್ಸರಣಭಾವತೋ ಕತನ್ತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಂ ಕತನ್ತಂ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾ**ತಿ “ಅಧಿಗತಂ ವತ ಮಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಇದಂ ಅರಿಯಫಲಂ, ಅಧಿಗತಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತೂ”ತಿ ಅರಿಯಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅವೇಕ್ಖಮಾನಾ। ಅಥ ವಾ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಯಂ ಅರಿಯೇನ ಕರಣೀಯಂ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಸೋಳಸವಿಧಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಅಗ್ಗಫಲೇ ಠಿತೇನ ನಿಪ್ಫಾದಿತತ್ತಾ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ ಕತಂ ನಾಮ, ಏವಂ ಕತಂ ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾ। ಏತೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಪುರಿಮನಯೇನ ಪನ ಇತರಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನೀತಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ಇಮಮತ್ಥನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇಮ**ನ್ತಿ ಸಕಲೋ ಥೇರಥೇರೀಗಾಥಾನಂ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ತನೋ ಇತರೇಸಞ್ಚ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕಮಹಾಥೇರಾನಂ ಬುದ್ಧಿಯಂ ವಿಪರಿವತ್ತಮಾನತಾಯ ಆಸನ್ನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋತಿ ಚ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ “ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ”ತಿಆದೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಂ ಪರೂಪನಾಯಿಕಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಅತ್ಥಂ। **ಅಭಾಸಿಸು**ನ್ತಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ಕಥೇಸುಂ, ತಂದೀಪನಿಯೋ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತೇಸಂ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ ಗಾಥಾ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಾ ಸುಣಾಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। ತೇ ಚ ಮಹಾಥೇರಾ ಏವಂ ಕಥೇನ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಕಾಸನೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕವಿಭಾವನೇನ ಪರೇಪಿ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜೇನ್ತೀತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ತಥಾ ದೀಪೇನ್ತೋ ಚ ಇಮಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ತೇಸಂ ಥೋಮನಂ ತಾಸಞ್ಚ ತೇಸಂ ವಚನಸ್ಸ ನಿದಾನಭಾವೇನ ಠಪನಂ ಠಾನಗತಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನಿದಾನಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಏಕಕನಿಪಾತೋ

೧. ಪಠಮವಗ್ಗೋ

೧. ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ **ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ**ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಥೇರಗಾಥಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಯಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ತಾಸಂ ಗಾಥಾನಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ।

ತತ್ಥ **ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ**ತಿಗಾಥಾಯ ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಇತೋ ಕಿರ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ಥಕೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಯೇವ ಪದುಮುತ್ತರೇ ಭಗವತಿ ಲೋಕನಾಥೇ ಹಂಸವತೀನಾಮಕೇ ನಗರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಸ್ಸ ಏಕೋ ಪುತ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ತಸ್ಸ "ನನ್ದಮಾಣವೋ"ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಯೋ ವೇದೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರಭೂತೇಹಿ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಮಾಣವಕಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪಞ್ಚ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ತೇಪಿ ನ ಚಿರೇನೇವ ಝಾನಲಾಭಿನೋ ಅಹೇಸುಂ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಪದುಮುತ್ತರೋ ಭಗವಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಹಂಸವತೀನಗರಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇನ್ತೋ ನನ್ದತಾಪಸಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಜಟಿಲಾನಂ ಅರಹತ್ತೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ನನ್ದತಾಪಸಸ್ಸ ಚ ದ್ವೀಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಟ್ಠಾನನ್ತರಸ್ಸ ಪತ್ಥನಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಾತೋವ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯೇ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಕಞ್ಚಿ ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ ಸೀಹೋ ವಿಯ ಏಕಚರೋ ನನ್ದತಾಪಸಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸು ಫಲಾಫಲತ್ಥಾಯ ಗತೇಸು "ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಮೇ ಜಾನಾತೂ"ತಿ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವ ನನ್ದತಾಪಸಸ್ಸ ಆಕಾಸತೋ ಓತರಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ನನ್ದತಾಪಸೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಞ್ಚೇವ ಲಕ್ಖಣಪಾರಿಪೂರಿಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ "ಇಮೇಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸನ್ತೋ ರಾಜಾ ಹೋತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಲೋಕೇ ವಿವಟಚ್ಛದೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಬುದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಪುರಿಸಾಜಾನೀಯೋ ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಞತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಕತ್ವಾ, ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ, ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ, ಅದಾಸಿ। ನಿಸೀದಿ ಭಗವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ। ನನ್ದತಾಪಸೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಆಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಸಹಸ್ಸಜಟಿಲಾ ಪಣೀತಪಣೀತಾನಿ ಓಜವನ್ತಾನಿ ಫಲಾಫಲಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚೇವ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಚ ನಿಸಿನ್ನಾಸನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಾ ಆಹಂಸು - "ಆಚರಿಯ, ಮಯಂ 'ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಮಹನ್ತತರೋ ನತ್ಥೀ'ತಿ ವಿಚರಾಮ, ಅಯಂ ಪನ ಪುರಿಸೋ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಮಹನ್ತತರೋ ಮಞ್ಞೇ"ತಿ। ನನ್ದತಾಪಸೋ, "ತಾತಾ, ಕಿಂ ವದೇಥ, ಸಾಸಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಸತಸಹಸ್ಸಯೋಜನುಬ್ಬೇಧಂ ಸಿನೇರುಂ ಉಪಮೇತುಂ ಇಚ್ಛಥ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮಾ ಮಂ ಉಪಮಿತ್ಥಾ"ತಿ ಆಹ। ಅಥ ತೇ ತಾಪಸಾ "ಸಚೇ ಅಯಂ ಓರಕೋ ಅಭವಿಸ್ಸ, ನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯೋ ಏವಂ ಉಪಮಂ ಆಹರೇಯ್ಯ, ಯಾವ ಮಹಾ ವತಾಯಂ ಪುರಿಸಾಜಾನೀಯೋ"ತಿ ಪಾದೇಸು ನಿಪತಿತ್ವಾ ಸಿರಸಾ ವನ್ದಿಂಸು। ಅಥ ತೇ ಆಚರಿಯೋ ಆಹ - "ತಾತಾ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ, ಭಗವಾ ಚ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಂ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಂ ಯಥಾಬಲಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಯಂ ಯಂ ಪಣೀತಂ ಫಲಾಫಲಂ ಆನೀತಂ, ತಂ ತಂ ಆಹರಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ಸಯಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಸತ್ಥಾರಾ ಫಲಾಫಲೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮತ್ತೇ ದೇವತಾ ದಿಬ್ಬೋಜಂ ಪಕ್ಖಿಪಿಂಸು। ತಾಪಸೋ ಉದಕಮ್ಪಿ ಸಯಮೇವ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ

ಅದಾಸಿ। ತತೋ ಭೋಜನಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸತ್ಥರಿ ಸಬ್ಬೇ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಪಕ್ಕೋಸಿತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಸಾರಣೀಯಂ ಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋ ನಿಸೀದಿ। ಸತ್ಥಾ "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಸತ್ಥು ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಖೀಣಾಸವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಂಸು।

ನನ್ದತಾಪಸೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ತಾತಾ, ಬುದ್ಧಾನಂ ನಿಸಿನ್ನಾಸನಮ್ಪಿ ನೀಚಂ, ಸಮಣಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸಪಿ ಆಸನಂ ನತ್ಥಿ, ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅಜ್ಜ ಉಳಾರಂ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ , ಪಬ್ಬತಪಾದತೋ ವಣ್ಣಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಆಹರಥಾ"ತಿ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತ್ತಾ ಇದ್ಧಿವಿಸಯಸ್ಸ ಮುಹುತ್ತೇನೇವ ವಣ್ಣಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಪುಪ್ಫಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಸುಂ। ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ತಿಗಾವುತಂ, ಸೇಸಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಡ್ಢಯೋಜನಿಕಾದಿಭೇದಂ, ಸಙ್ಘನವಕಸ್ಸ ಉಸಭಮತ್ತಂ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂ ಪಞ್ಞತ್ತೇಸು ಆಸನೇಸು ನನ್ದತಾಪಸೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಠಿತೋ, "ಭನ್ತೇ, ಮಯ್ಹಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಇಮಂ ಪುಪ್ಫಾಸನಂ ಅಭಿರುಹಥಾ"ತಿ ಆಹ। ನಿಸೀದಿ ಭಗವಾ ಪುಪ್ಫಾಸನೇ। ಏವಂ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸತ್ಥರಿ ಸತ್ಥು ಆಕಾರಂ ಞತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಿಂಸು। ನನ್ದತಾಪಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಪುಪ್ಫಛತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ಧಾರೇನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ "ತಾಪಸಾನಂ ಅಯಂ ಸಕ್ಕಾರೋ ಮಹಪ್ಫಲೋ ಹೋತೂ"ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ। ಸತ್ಥು ಸಮಾಪನ್ನಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಂಸು। ತಥಾಗತೇ ಸತ್ತಾಹಂ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಕಾಲೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ವನಮೂಲಫಲಾಫಲಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಸಕಾಲೇ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ನನ್ದತಾಪಸೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮ್ಪಿ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಛತ್ತಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾಹಂ ಪೀತಿಸುಖೇನೇವ ವೀತಿನಾಮೇತಿ।

ಸತ್ಥಾ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಅರಣವಿಹಾರಿಅಙ್ಗೇನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಙ್ಗೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಏಕಂ ಸಾವಕಂ "ಇಸಿಗಣಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಾಸನಾನುಮೋದನಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಆಣಾಪೇಸಿ। ಸೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಾ ಪಟಿಲದ್ಧಮಹಾಲಾಭೋ ಮಹಾಯೋಧೋ ವಿಯ ತುಟ್ಠಮಾನಸೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಠತ್ವಾ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅನುಮೋದನಂ ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಸ ದೇಸನಾವಸಾನೇ ಸತ್ಥಾ ಸಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸಬ್ಬೇ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಸಹಸ್ಸತಾಪಸಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು। ಸತ್ಥಾ "ಏಥ, ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇಸಿ। ತೇಸಂ ತಾವದೇವ ಕೇಸಮಸ್ಸು ಅನ್ತರಧಾಯಿ। ಅಟ್ಠ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಕಾಯೇ ಪಟಿಮುಕ್ಕಾವ ಅಹೇಸುಂ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸತ್ಥೇರಾ ವಿಯ ಸತ್ಥಾರಂ ಪರಿವಾರಯಿಂಸು। ನನ್ದತಾಪಸೋ ಪನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಅರಣವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸೋತುಂ ಆರದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ಅಹೋ ವತಾಹಮ್ಪಿ ಅನಾಗತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಇಮಿನಾ ಸಾವಕೇನ ಲದ್ಧಧುರಂ ಲಭೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ। ಸೋ ತೇನ ಪರಿವಿತಕ್ಕೇನ ಮಗ್ಗಫಲಪಟಿವೇಧಂ ಕಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ತಥಾಗತಂ ಪನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮುಖೇ ಠತ್ವಾ ಆಹ - "ಭನ್ತೇ, ಯೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಇಸಿಗಣಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಾಸನಾನುಮೋದನಾ ಕತಾ, ಕೋ ನಾಮಾಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಸನೇ"ತಿ। "ಅರಣವಿಹಾರಿಅಙ್ಗೇ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಅಙ್ಗೇ ಚ ಏತದಗ್ಗಂ ಪತ್ತೋ ಏಸೋ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ। "ಭನ್ತೇ, ಯ್ವಾಯಂ ಮಯಾ ಸತ್ತಾಹಂ ಪುಪ್ಫಛತ್ತಂ ಧಾರೇನ್ತೇನ ಸಕ್ಕಾರೋ ಕತೋ, ತೇನ ಅಧಿಕಾರೇನ ನ ಅಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪತ್ಥೇಮಿ, ಅನಾಗತೇ ಪನ ಏಕಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಅಯಂ ಥೇರೋ ವಿಯ ದ್ವೀಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಾವಕೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಮಕಾಸಿ।

ಸತ್ಥಾ "ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನು, ಖೋ ಇಮಸ್ಸ ತಾಪಸಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾ"ತಿ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸಮಿಜ್ಝನಕಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ನನ್ದತಾಪಸಂ ಆಹ - "ನ ತೇ ಅಯಂ ಪತ್ಥನಾ ಮೋಘಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅನಾಗತೇ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿ। ನನ್ದತಾಪಸೋ ಯಾವ ಚಕ್ಖುಪಥಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿ। ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನೋವ ಕಾಲಙ್ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತತೋ ಪನ ಚುತೋ ಅಪರಾನಿಪಿ ಪಞ್ಚ ಜಾತಿಸತಾನಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ

ಆರಞ್ಞಕೋ ಅಹೋಸಿ। ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಆರಞ್ಞಕೋ ಹುತ್ವಾ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪೂರೇಸಿ। ಏತಂ ಕಿರ ವತ್ತಂ ಅಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ಮಹಾಸಾವಕಭಾವಂ ಪಾಪುಣನ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪನ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೋ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಕಾಲಙ್ಕತ್ವಾ ಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೇ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩.೧೫೧) -

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ , ನಿಸಭೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ಅಸ್ಸಮೋ ಸುಕತೋ ಮಯ್ಹಂ, ಪಣ್ಣಸಾಲಾ ಸುಮಾಪಿತಾ॥

“ಕೋಸಿಯೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಜಟಿಲೋ ಉಗ್ಗತಾಪನೋ।
ಏಕಾಕಿಯೋ ಅದುತಿಯೋ, ವಸಾಮಿ ನಿಸಭೇ ತದಾ॥

“ಫಲಂ ಮೂಲಞ್ಚ ಪಣ್ಣಞ್ಚ, ನ ಭುಞ್ಜಾಮಿ ಅಹಂ ತದಾ।
ಪವತ್ತಂವ ಸುಪಾತಾಹಂ, ಉಪಜೀವಾಮಿ ತಾವದೇ॥

“ನಾಹಂ ಕೋಪೇಮಿ ಆಜೀವಂ, ಚಜಮಾನೋಪಿ ಜೀವಿತಂ।
ಆರಾಧೇಮಿ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ, ವಿವಜ್ಜೇಮಿ ಅನೇಸನಂ॥

“ರಾಗೂಪಸಂಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಯದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಮಮ।
ಸಯಂವ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಾಮಿ, ಏಕಗ್ಗೋ ತಂ ದಮೇಮಹಂ॥

“ರಜ್ಜಸೇ ರಜ್ಜನೀಯೇ ಚ, ದುಸ್ಸನೀಯೇ ಚ ದುಸ್ಸಸೇ।
ಮುಯ್ಹಸೇ ಮೋಹನೀಯೇ ಚ, ನಿಕ್ಖಮಸ್ಸು ವನಾ ತುವಂ॥

“ವಿಸುದ್ಧಾನಂ ಅಯಂ ವಾಸೋ, ನಿಮ್ಮಲಾನಂ ತಪಸ್ಸಿನಂ।
ಮಾ ಖೋ ವಿಸುದ್ಧಂ ದೂಸೇಸಿ, ನಿಕ್ಖಮಸ್ಸು ವನಾ ತುವಂ॥

“ಅಗಾರಿಕೋ ಭವಿತ್ವಾನ, ಯದಾ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿಸ್ಸಸಿ।
ಉಭೋಪಿ ಮಾ ವಿರಾಧೇಸಿ, ನಿಕ್ಖಮಸ್ಸು ವನಾ ತುವಂ॥

“ಛವಾಲಾತಂ ಯಥಾ ಕಟ್ಠಂ, ನ ಕ್ವಚಿ ಕಿಚ್ಚಕಾರಕಂ।
ನೇವ ಗಾಮೇ ಅರಞ್ಞೇ ವಾ, ನ ಹಿ ತಂ ಕಟ್ಠಸಮ್ಮತಂ॥

“ಛವಾಲಾತೂಪಮೋ ತ್ವಂ ಸಿ, ನ ಗಿಹೀ ನಾಪಿ ಸಞ್ಞತೋ।
ಉಭತೋ ಮುತ್ತಕೋ ಅಜ್ಜ, ನಿಕ್ಖಮಸ್ಸು ವನಾ ತುವಂ॥

“ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ತವ ಏತಂ, ಕೋ ಪಜಾನಾತಿ ತೇ ಇದಂ।
ಸದ್ಧಾಧುರಂ ವಹಿಸಿ ಮೇ, ಕೋಸಜ್ಜಬಹುಲಾಯ ಚ॥

“ಜಿಗುಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ವಿಞ್ಞೂ, ಅಸುಚಿಂ ನಾಗರಿಕೋ ಯಥಾ।
ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾನ ಇಸಯೋ, ಚೋದಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ಸದಾ॥

“ತಂ ವಿಞ್ಞೂ ಪವದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಸಾಸನಂ।
ಸಂವಾಸಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಹಿ, ಕಥಂ ಜೀವಿಹಿಸಿ ತುವಂ॥

“ತಿಧಾಪಭಿನ್ನಂ ಮಾತಙ್ಗಂ, ಕುಞ್ಜರಂ ಸಟ್ಠಿಹಾಯನಂ।
ಬಲೀ ನಾಗೋ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ, ಯೂಥಾ ನೀಹರತೇ ಗಜಂ॥

“ಯೂಥಾ ವಿನಿಸ್ಸಟೋ ಸನ್ತೋ, ಸುಖಂ ಸಾತಂ ನ ವಿನ್ದತಿ।
ದುಕ್ಖಿತೋ ವಿಮನೋ ಹೋತಿ, ಪಜ್ಝಾಯನ್ತೋ ಪವೇಧತಿ॥

“ತಥೇವ ಜಟಿಲಾ ತಮ್ಪಿ, ನೀಹರಿಸ್ಸನ್ತಿ ದುಮ್ಮತಿಂ।
ತೇಹಿ ತ್ವಂ ನಿಸ್ಸಟೋ ಸನ್ತೋ, ಸುಖಂ ಸಾತಂ ನ ಲಚ್ಛಸಿ॥

“ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರತ್ತಿಂ, ಸೋಕಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತೋ।
ದಯ್ಹತಿ ಪರಿಳಾಹೇನ, ಗಜೋ ಯೂಥಾವ ನಿಸ್ಸಟೋ॥

“ಜಾತರೂಪಂ ಯಥಾ ಕೂಟಂ, ನೇವ ಝಾಯತಿ ಕತ್ಥಚಿ।
ತಥಾ ಸೀಲವಿಹೀನೋ ತ್ವಂ, ನ ಝಾಯಿಸ್ಸಸಿ ಕತ್ಥಚಿ॥

“ಅಗಾರಂ ವಸಮಾನೋಪಿ, ಕಥಂ ಜೀವಿಹಿಸಿ ತುವಂ।
ಮತ್ತಿಕಂ ಪೇತ್ತಿಕಞ್ಚಾಪಿ, ನತ್ಥಿ ತೇ ನಿಹಿತಂ ಧನಂ॥

“ಸಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಗತ್ತೇ ಸೇದಂ ಪಮೋಚಯಂ।
ಏವಂ ಜೀವಿಹಿಸಿ ಗೇಹೇ, ಸಾಧು ತೇ ತಂ ನ ರುಚ್ಚತಿ॥

“ಏವಾಹಂ ತತ್ಥ ವಾರೇಮಿ, ಸಂಕಿಲೇಸಗತಂ ಮನಂ।
ನಾನಾಧಮ್ಮಕಥಂ ಕತ್ವಾ, ಪಾಪಾ ಚಿತ್ತಂ ನಿವಾರಯಿಂ॥

“ಏವಂ ಮೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ, ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನೋ।
ತಿಂಸವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ವಿಪಿನೇ ಮೇ ಅತಿಕ್ಕಮುಂ॥

“ಅಪ್ಪಮಾದರತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಗವೇಸಕಂ।
ಪದುಮುತ್ತರಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಆಗಚ್ಛಿ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ॥

“ತಿಮ್ಬರೂಸಕವಣ್ಣಾಭೋ, ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಅನೂಪಮೋ।
ರೂಪೇನಾಸದಿಸೋ ಬುದ್ಧೋ, ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮೀ ತದಾ॥

“ಸುಫುಲ್ಲೋ ಸಾಲರಾಜಾವ, ವಿಜ್ಜೂವಬ್ಭಘನನ್ತರೇ।
ಞಾಣೇನಾಸದಿಸೋ ಬುದ್ಧೋ, ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮೀ ತದಾ॥

“ಸೀಹರಾಜಾವಸಮ್ಭೀತೋ, ಗಜರಾಜಾವ ದಪ್ಪಿತೋ।

ಲಾಸೀತೋ ಬ್ಯಗ್ಘರಾಜಾವ, ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮೀ ತದಾ॥

“ಸಿಙ್ಘೇನಿಕ್ಖಸವಣ್ಣಾಭೋ, ಖದಿರಙ್ಗಾರಸನ್ನಿಭೋ।
ಮಣಿ ಯಥಾ ಜೋತಿರಸೋ, ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮೀ ತದಾ॥

“ವಿಸುದ್ಧಕೇಲಾಸನಿಭೋ, ಪುಣ್ಣಮಾಯೇವ ಚನ್ದಿಮಾ।
ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇವ ಸೂರಿಯೋ, ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮೀ ತದಾ॥

“ದಿಸ್ವಾ ನಭೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತಂ, ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಹಂ ತದಾ।
ದೇವೋ ನು ಖೋ ಅಯಂ ಸತ್ತೋ, ಉದಾಹು ಮನುಜೋ ಅಯಂ॥

“ನ ಮೇ ಸುತೋ ವಾ ದಿಟ್ಠೋ ವಾ, ಮಹಿಯಾ ಏದಿಸೋ ನರೋ।
ಅಪಿ ಮನ್ತಪದಂ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಂ ಸತ್ಥಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಏವಾಹಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾನ, ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ।
ನಾನಾಪುಪ್ಫಞ್ಚ ಗನ್ಧಞ್ಚ, ಸನ್ನಿಪಾತೇಸಹಂ ತದಾ॥

“ಪುಪ್ಫಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ, ಸಾಧುಚಿತ್ತಂ ಮನೋರಮಂ।
ನರಸಾರಥಿನಂ ಅಗ್ಗಂ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿಂ॥

“ಇದಂ ಮೇ ಆಸನಂ ವೀರ, ಪಞ್ಞತ್ತಂ ತವನುಚ್ಛವಂ।
ಹಾಸಯನ್ತೋ ಮಮಂ ಚಿತ್ತಂ, ನಿಸೀದ ಕುಸುಮಾಸನೇ॥

“ನಿಸೀದಿ ತತ್ಥ ಭಗವಾ, ಅಸಮ್ಭೀತೋವ ಕೇಸರೀ।
ಸತ್ತರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಬುದ್ಧೋ, ಪವರೇ ಕುಸುಮಾಸನೇ॥

“ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸಿಂ, ಸತ್ತರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಅಹಂ।
ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಾ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಅನುತ್ತರೋ।
ಮಮ ಕಮ್ಮಂ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತೋ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

“ಭಾವೇಹಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ, ಭಾವನಾನಮನುತ್ತರಂ।
ಇಮಂ ಸತಿಂ ಭಾವಯಿತ್ವಾ, ಪೂರಯಿಸ್ಸಸಿ ಮಾನಸಂ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ , ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸಸಿ।
ಅಸೀತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ।
ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ರಾಜಾ ರಟ್ಠೇ ಭವಿಸ್ಸಸಿ॥

“ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ।
ಅನುಭೋಸ್ಸಸಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಫಲಂ॥

“ಭವಾಭವೇ ಸಂಸರನ್ತೋ, ಮಹಾಭೋಗಂ ಲಭಿಸ್ಸಸಿ।
ಭೋಗೇ ತೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಫಲಂ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಸೀತಿಕೋಟಿಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ, ದಾಸೇ ಕಮ್ಮಕರೇ ಬಹೂ।
ಗೋತಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಸಿ॥

“ಆರಾಧಯಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಗೋತಮಂ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವಂ।
ಸುಭೂತಿ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸಸಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಗುಣಮ್ಹಿ ತಂ।
ತಥಾರಣವಿಹಾರೇ ಚ, ದ್ವೀಸು ಅಗ್ಗೇ ಠಪೇಸ್ಸಸಿ॥

“ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಜಲಜುತ್ತಮನಾಮಕೋ।
ನಭಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಮೀ ವೀರೋ, ಹಂಸರಾಜಾವ ಅಮ್ಬರೇ॥

“ಸಾಸಿತೋ ಲೋಕನಾಥೇನ, ನಮಸ್ಸಿತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ।
ಸದಾ ಭಾವೇಮಿ ಮುದಿತೋ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಮುತ್ತಮಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಂ ಅಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಅಸೀತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ರಾಜಾ ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ।
ಅನುಭೋಮಿ ಸುಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಫಲಂ॥

“ಭವಾಭವೇ ಸಂಸರನ್ತೋ, ಮಹಾಭೋಗಂ ಲಭಾಮಹಂ।
ಭೋಗೇ ಮೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಫಲಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಫಲಂ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚತಸ್ಸೋ, ವಿಮೋಕ್ಖಾಪಿ ಚ ಅಟ್ಠಿಮೇ।
ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥ -

ಇತ್ಥಂ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರೋ ಇಮಾ ಗಾಥಾಯೋ ಅಭಾಸಿತ್ಥಾತಿ।

ಏವಂ ಪನ ಸೋ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಅನೇಕಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಚ ಪದೇಸರಾಜಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ಅಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸುಮನಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಕನಿಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ "**ಸುಭೂತೀ**"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪವತ್ತವರಧಮ್ಮಚಕ್ಕೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ವೇಳುವನಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿನಾ ಲೋಕಾನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ರಾಜಗಹಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀತವನೇ ವಿಹರತಿ। ತದಾ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಉಟ್ಠಾನಕಭಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಸ್ಸ ರಾಜಗಹಸೇಟ್ಠಿನೋ ಘರಂ ಗತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಸೀತವನೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಠಮದಸ್ಸನೇನೇವ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸತ್ಥಾರಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಆಗಮನತ್ಥಾಯ ಯಾಚಿತ್ವಾ ತತೋ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಯೋಜನೇ ಮಗ್ಗೇ ಯೋಜನೇ ಯೋಜನೇ ಸತಸಹಸ್ಸಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿಹಾರೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ರಾಜಮಾನೇನ ಅಟ್ಠಕರೀಸಪ್ಪಮಾಣಂ ಜೇತಸ್ಸ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಸ ಉಯ್ಯಾನಭೂಮಿಂ ಕೋಟಿಸನ್ಥಾರೇನ ಕಿಣಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ವಿಹಾರಪರಿಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಅಯಂ ಸುಭೂತಿಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸೇಟ್ಠಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿ । ಸೋ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವೇ ಮಾತಿಕಾ ಪಗುಣಾ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮೇತ್ತಾಝಾನಪಾದಕಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತನಿಯಾಮೇನ ಅನೋದಿಸ್ಸಕಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅರಣವಿಹಾರೀನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೋ ಘರೇ ಘರೇ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ "ಏವಂ ದಾಯಕಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅರಣವಿಹಾರೀನಂ ಯದಿದಂ ಸುಭೂತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಯದಿದಂ ಸುಭೂತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೮, ೨೦೧)। ಏವಮಯಂ ಮಹಾಥೇರೋ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಅತ್ತನಾ ಪೂರಿತಪಾರಮೀನಂ ಫಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ವಾ ಲೋಕೇ ಅಭಿಞ್ಞಾತೋ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ರಾಜಗಹಂ ಅಗಮಾಸಿ।

ರಾಜಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ಥೇರಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಸುತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಇಧೇವ, ಭನ್ತೇ, ವಸಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಕ್ಕನ್ತೋ ವಿಸ್ಸರಿ। ಥೇರೋ ಸೇನಾಸನಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವೀತಿನಾಮೇಸಿ। ಥೇರಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸತಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ಅವುಟ್ಠಿತಾಯ ಉಪದ್ದುತಾ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇಸನದ್ವಾರೇ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಮಕಂಸು। ರಾಜಾ "ಕೇನ ನು ಖೋ ಕಾರಣೇನ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ "ಥೇರಸ್ಸ ಅಬ್ಭೋಕಾಸವಾಸೇನ ಮಞ್ಞೇ ನ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಣ್ಣಕುಟಿಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ "ಇಮಿಸ್ಸಾ, ಭನ್ತೇ, ಪಣ್ಣಕುಟಿಯಾ ವಸಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಥೇರೋ ಕುಟಿಕಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಿಣಸನ್ಥಾರಕೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸೀದಿ। ತದಾ ಪನ ದೇವೋ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಫುಸಾಯತಿ, ನ ಸಮ್ಮಾ ಧಾರಂ ಅನುಪ್ಪವೇಚ್ಛತಿ। ಅಥ ಥೇರೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಅವುಟ್ಠಿಕಭಯಂ ವಿಸಮಿತುಕಾಮೋ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವತ್ಥುಕಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ -

೧. "ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಸುಖಾ ನಿವಾತಾ, ವಸ್ಸ ದೇವ ಯಥಾಸುಖಂ।
ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಸುಸಮಾಹಿತಂ ವಿಮುತ್ತಂ, ಆತಾಪೀ ವಿಹರಾಮಿ ವಸ್ಸ ದೇವಾ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಛನ್ನ**-ಸದ್ದೋ ತಾವ “ಛನ್ನಾ ಸಾ ಕುಮಾರಿಕಾ ಇಮಸ್ಸ ಕುಮಾರಕಸ್ಸ” (ಪಾರಾ॰ ೧೯೭) “ನಚ್ಛನ್ನಂ ನಪ್ಪತಿರೂಪ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೩೮೩) ಪತಿರೂಪೇ ಆಗತೋ। “ಛನ್ನಂ ತ್ವೇವ, ಫಗ್ಗುಣ, ಫಸ್ಸಾಯತನಾನ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಚನವಿಸಿಟ್ಠೇ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಸೇಸೇ। “ಛನ್ನಮತಿವಸ್ಸತಿ, ವಿವಟಂ ನಾತಿವಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೪೫; ಚೂಳವ॰ ೩೮೫) ಗಹಣೇ। “ಕ್ಯಾಹಂ ತೇ ನಚ್ಛನ್ನೋಪಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿಆದೀಸು ನಿವಾಸನಪಾರುಪನೇ “ಆಯಸ್ಮಾ ಛನ್ನೋ ಅನಾಚಾರಂ ಆಚರತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೪೨೪) ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ। “ಸಬ್ಬಚ್ಛನ್ನಂ ಸಬ್ಬಪರಿಚ್ಛನ್ನಂ (ಪಾಚಿ॰ ೫೨, ೫೪), ಛನ್ನಾ ಕುಟಿ ಆಹಿತೋ ಗಿನೀ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮) ಚ ಆದೀಸು ತಿಣಾದೀಹಿ ಛಾದನೇ। ಇಧಾಪಿ ತಿಣಾದೀಹಿ ಛಾದನೇಯೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ತಿಣೇನ ವಾ ಪಣ್ಣೇನ ವಾ ಛನ್ನಾ ಯಥಾ ನ ವಸ್ಸತಿ ವಸ್ಸೋದಕಪತನಂ ನ ಹೋತಿ ನ ಓವಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಛಾದಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮೇ-ಸದ್ದೋ “ಕಿಚ್ಛೇನ ಮೇ ಅಧಿಗತಂ, ಹಲಂ ದಾನಿ ಪಕಾಸಿತು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨) ಕರಣೇ ಆಗತೋ, ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ತಸ್ಸ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೂ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೫೭) ಸಮ್ಪದಾನೇ, ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಪುಬ್ಬೇವ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ”ಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪) ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಆಗತೋ। ಇಧಾಪಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಮಮಾಯಿತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ನತ್ಥಿ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಲಿತ್ತಭಾವತೋ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾವಸೇನ ಪನ ತೇಸಮ್ಪಿ “ಅಹಂ ಮಮಾ”ತಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯)।

ಕುಟಿಕಾತಿ ಪನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪಿ ಕರಜಕಾಯೋಪಿ ತಿಣಾದಿಚ್ಛದನೋ ಪತಿಸ್ಸಯೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ -

“ಮಾತರಂ ಕುಟಿಕಂ ಬ್ರೂಸಿ, ಭರಿಯಂ ಬ್ರೂಸಿ ಕುಲಾವಕಂ।
ಪುತ್ತೇ ಸನ್ತಾನಕೇ ಬ್ರೂಸಿ, ತಣ್ಹಾ ಮೇ ಬ್ರೂಸಿ ಬನ್ಧನ”ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯) -

ಆದೀಸು ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ “ಕುಟಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ।

“ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಕುಟಿಕೇ , ಮಂಸನ್ಹಾರುಪಸಿಬ್ಬಿತೇ।
ಧಿರತ್ಥು ಪೂರೇ ದುಗ್ಗನ್ಧೇ, ಪರಗತ್ತೇ ಮಮಾಯಸೀ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೧೧೫೩) -

ಆದೀಸು ಕೇಸಾದಿಸಮೂಹಭೂತೋ ಕರಜಕಾಯೋ। “ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಭಗಿನಿ ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತಿ” (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೧) “ಕುಟಿ ನಾಮ ಉಲ್ಲಿತ್ತಾ ವಾ ಹೋತಿ ಅವಲಿತ್ತಾ ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೩೪೯) ತಿಣಛದನಪತಿಸ್ಸಯೋ। ಇಧಾಪಿ ಸೋ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಕುಟಿ ಏವ ಹಿ ಕುಟಿಕಾ, ಅಪಾಕಟಕುಟಿ “ಕುಟಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಸುಖ-ಸದ್ದೋ ಪನ “ವಿಪಿಟ್ಠಿಕತ್ವಾನ ಸುಖಂ ದುಖಞ್ಚ, ಪುಬ್ಬೇವ ಚ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೭) ಸುಖವೇದನಾಯಂ ಆಗತೋ। “ಸುಖೋ ಬುದ್ಧಾನಮುಪ್ಪಾದೋ, ಸುಖಾ ಸದ್ಧಮ್ಮದೇಸನಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೪) ಸುಖಮೂಲೇ। “ಸುಖಸ್ಸೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿವಚನಂ ಯದಿದಂ ಪುಞ್ಞಾನೀ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೨; ಇತಿವು॰ ೨೨) ಸುಖಹೇತುಮ್ಹಿ। “ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾಲಿ, ರೂಪಂ ಸುಖಂ ಸುಖಾನುಪತಿತಂ ಸುಖಾವಕ್ಕನ್ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೦) ಸುಖಾರಮ್ಮಣೇ, “ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾ ಏತೇ, ಚುನ್ದ, ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೨) ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇ। “ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೫; ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೩-೨೦೪) ನಿಬ್ಬಾನೇ। “ಯಾವಞ್ಚಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಸುಕರಂ ಅಕ್ಖಾನೇನ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಯಾವ ಸುಖಾ ಸಗ್ಗಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೨೫) ಸುಖಪ್ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ। “ಸೋವಗ್ಗಿಕಂ ಸುಖವಿಪಾಕಂ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೦) ಇಟ್ಠೇ, ಪಿಯಮನಾಪೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧಾಪಿ

ಇಟ್ಠೇ ಸುಖಪ್ಪಚ್ಚಯೇ ವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಾ ಹಿ ಕುಟಿ ಅನ್ತೋ ಬಹಿ ಚ ಮನಾಪಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಾದಿತಾ ನಿವಾಸನಫಾಸುತಾಯ "ಸುಖಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ನಾತಿಸೀತನಾತಿಉಣ್ಹತಾಯ ಉತುಸುಖಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋಗೇನ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ।

ನಿವಾತಾತಿ ಅವಾತಾ, ಫುಸಿತಗ್ಗಳಪಿಹಿತವಾತಪಾನತ್ತಾ ವಾತಪರಿಸ್ಸಯರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ತಸ್ಸಾ ಕುಟಿಕಾ ಸುಖಭಾವವಿಭಾವನಂ। ಸವಾತೇ ಹಿ ಸೇನಾಸನೇ ಉತುಸಪ್ಪಾಯೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ನಿವಾತೇ ಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ। **ವಸ್ಸಾ**ತಿ ಪವಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಧಾರಂ ಅನುಪ್ಪವೇಚ್ಛ। **ದೇವಾ**ತಿ ಅಯಂ **ದೇವ**-ಸದ್ದೋ "ಇಮಾನಿ ತೇ, ದೇವ, ಚತುರಾಸೀತಿ ನಗರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಕುಸವತೀರಾಜಧಾನಿಪ್ಪಮುಖಾನಿ, ಏತ್ಥ , ದೇವ, ಛನ್ದಂ ಜನೇಹಿ ಜೀವಿತೇ ಅಪೇಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೬) ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇ ಖತ್ತಿಯೇ ಆಗತೋ। "ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ದೇವಾ ವಣ್ಣವನ್ತೋ ಸುಖಬಹುಲಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೭) ಉಪಪತ್ತಿದೇವೇಸು। "ತಸ್ಸ ದೇವಾತಿದೇವಸ್ಸ, ಸಾಸನಂ ಸಬ್ಬದಸ್ಸಿನೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಸುದ್ಧಿದೇವೇಸು । ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನಞ್ಹಿ ಭಗವತೋ ಅತಿದೇವಭಾವೇ ವುತ್ತೇ ಇತರೇಸಂ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ। "ವಿದ್ಧೇ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ದೇವೇ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ಇತಿವು॰ ೨೭) ಆಕಾಸೇ। "ದೇವೋ ಚ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಧಾರಂ ಅನುಪ್ಪವೇಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೦) ಮೇಘೇ ಪಜ್ಜುನ್ನೇ ವಾ। ಇಧಾಪಿ ಮೇಘೇ ಪಜ್ಜುನ್ನೇ ವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವಸ್ಸಾತಿ ಹಿ ತೇ ಆಣಾಪೇನ್ತೋ ಥೇರೋ ಆಲಪತಿ। **ಯಥಾಸುಖ**ನ್ತಿ ಯಥಾರುಚಿಂ। ತವ ವಸ್ಸನೇನ ಮಯ್ಹಂ ಬಾಹಿರೋ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾಕಾಮಂ ವಸ್ಸಾತಿ ವಸ್ಸೂಪಜೀವಿಸತ್ತೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವದತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಸುಸಮಾಹಿತ**ನ್ತಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಅತಿವಿಯ ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಏಕಗ್ಗಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಠಪಿತಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ನೀವರಣಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭನಮತ್ತೇನ; ಅಪಿ ಚ ಖೋ ವಿಮುತ್ತಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಉದ್ಧಂಭಾಗಿಯಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನೇಹಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಧಮ್ಮತೋ ಚ ವಿಸೇಸೇನ ವಿಮುತ್ತಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ತೇ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆತಾಪೀ**ತಿ ವೀರಿಯವಾ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಅತ್ಥಂ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭವಸೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಞ್ಚ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಾಮಿ, ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದೀಹಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇಮಿ, ನ ಪನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ, ಪಹಾತಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಯಥಾ ಪನ ಬಾಹಿರಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೇನ, ದೇವ, ಮಯಾ ತ್ವಂ ವಸ್ಸನೇ ನಿಯೋಜಿತೋ, ಏವಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೇನಪೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪುನಪಿ **"ವಸ್ಸ, ದೇವಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಅಪರೋ ನಯೋ **ಛನ್ನಾ**ತಿ ಛಾದಿತಾ ಪಿಹಿತಾ। **ಕುಟಿಕಾ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ। ಸೋ ಹಿ "ಅನೇಕಾವಯವಸ್ಸ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ ಅಯಞ್ಚೇವ ಕಾಯೋ ಸಮುದಾಗತೋ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯) ಕಾಯೋತಿ ಆಗತೋ। "ಸಿಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖು, ಇಮಂ ನಾವಂ , ಸಿತ್ತಾ ತೇ ಲಹುಮೇಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೯) ನಾವಾತಿ ಆಗತೋ। "ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋಸಿ, ಗಹಕೂಟಂ ವಿಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೪) ಚ ಆದೀಸು ಗಹನ್ತಿ ಆಗತೋ। "ಸತ್ತೋ ಗುಹಾಯಂ ಬಹುನಾಭಿಛನ್ನೋ, ತಿಟ್ಠಂ ನರೋ ಮೋಹನಸ್ಮಿಂ ಪಗಾಳ್ಹೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೭೮) ಗುಹಾತಿ ಆಗತೋ। "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ, ಏಕಾರೋ ವತ್ತತೀ ರಥೋ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೬೫) ರಥೋತಿ ಆಗತೋ। "ಪುನ ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೪) ಗೇಹನ್ತಿ ಆಗತೋ। "ವಿವಟಾ ಕುಟಿ ನಿಬ್ಬುತೋ ಗಿನೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯) ಕುಟೀತಿ ಆಗತೋ। ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಸೋ "ಕುಟಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಅತ್ತಭಾವೋ ಹಿ ಕಟ್ಠಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಗೇಹನಾಮಿಕಾ ಕುಟಿಕಾ ವಿಯ ಅಟ್ಠಿಆದಿಸಙ್ಖಾತೇ ಪಥವೀಧಾತುಆದಿಕೇ ಫಸ್ಸಾದಿಕೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಲಬ್ಭಮಾನೋ "ಕುಟಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಚಿತ್ತಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ನಿವಾಸಭಾವತೋ ಚ। ಯಥಾಹ –

"ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಕುಟಿಕೇಸಾ, ಮಕ್ಕಟಾವಸಥೋ ಇತಿ।

ಮಕ್ಕಟೋ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾಯ, ಕುಟಿಕಾಯ ಪಸಕ್ಕಿಯ।
ದ್ವಾರೇನಾನುಪರಿಯಾತಿ, ಘಟ್ಟಯನ್ತೋ ಪುನಪ್ಪುನ"ನ್ತಿ ಚ॥

ಸಾ ಪನೇಸಾ ಅತ್ತಭಾವಕುಟಿಕಾ ಥೇರಸ್ಸ ತಿಣ್ಣಂ ಛನ್ನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಞ್ಚ ಅಸಂವರದ್ವಾರಾನಂ ವಸೇನ ಸಮತಿ ವಿಜ್ಝನಕಸ್ಸ ರಾಗಾದಿಅವಸ್ಸುತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಂವುತತ್ತಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಿಹಿತತ್ತಾ "ಛನ್ನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಸೋತಾನಂ ಸಂವರಂ ಬ್ರೂಮಿ, ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧೀಯರೇ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೧)। ವುತ್ತನಯೇನ ಛನ್ನತ್ತಾ ಏವ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಾಭಾವತೋ ನಿರಾಮಿಸಸುಖಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ **ಸುಖಾ** ಸುಖಪ್ಪತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ ಚ **ನಿವಾತಾ** ನಿಹತಮಾನಮದಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭತಾಯ ನಿವಾತವುತ್ತಿಕಾ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ "ಮಯ್ಹಂ ನ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಸಂವರಣಮತ್ತೇನ ಸಿದ್ಧೋ, ಅಥ ಖೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಾಧಿನಾ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಚೇವ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನೇಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಚಿತ್ತತಾಯ ಚಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಸುಸಮಾಹಿತಂ ವಿಮುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಏವಂಭೂತೋ ಚ "ಇದಾನಾಹಂ ಕತಕರಣೀಯೋ"ತಿ ನ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ಹೋಮಿ, ಅಥ ಖೋ **ಆತಾಪೀ ವಿಹರಾಮಿ,** ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರೇ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಕಾಲೇಪಿ ಅನುಘರಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇನೇವ ವಿಹರಾಮಿ। ತಸ್ಮಾ ತ್ವಮ್ಪಿ, **ದೇವ,** ಪಜ್ಜುನ್ನ ಮಯ್ಹಂ ಪಿಯಂ ಕಾತುಕಾಮತಾಯಪಿ ವಸ್ಸೂಪಜೀವೀನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯಪಿ **ವಸ್ಸ** ಸಮ್ಮಾ ಧಾರಂ ಅನುಪ್ಪವೇಚ್ಛಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಥೇರೋ "ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಸುಖಾ ನಿವಾತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಂ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಸುಸಮಾಹಿತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಂ। "ವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಂ। "ಆತಾಪೀ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಂ। ಅಥ ವಾ "ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಸುಖಾ ನಿವಾತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಕಿಲೇಸವಸ್ಸಪಿಧಾನಮುಖೇನ ನಿಚ್ಚಾದಿನಿಮಿತ್ತುಗ್ಘಾಟನದೀಪನತೋ। "ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಸುಸಮಾಹಿತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಹಾರಂ। "ವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಞ್ಞತವಿಹಾರಂ। "ಆತಾಪೀ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಿಹಾರಾನಂ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯಂ। ಪಠಮೇನ ವಾ ದೋಸಪ್ಪಹಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ, ತತಿಯೇನ ಮೋಹಪ್ಪಹಾನಂ। ತಥಾ ದುತಿಯೇನ ಪಠಮದುತಿಯೇಹಿ ವಾ ಧಮ್ಮವಿಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತಿಯೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। "ಆತಾಪೀ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅತನ್ದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ "ಯಥಾನಾಮಾ"ತಿ ಗಾಥಾಯ ವುತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮವಿಹಾರಾದೀನಂ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ತತ್ಥ ಅದಸ್ಸಿತೇಸು ನಾಮಗೋತ್ತೇಸು ನಾಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತ್ಥಂ ಸುದ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇ ಹಿ ಥೇರಾ ನಾಮಮತ್ತೇನ ಪಾಕಟಾ, ತೇ ನಾಮೇನ, ಯೇ ಗೋತ್ತಮತ್ತೇನ ಪಾಕಟಾ, ತೇ ಗೋತ್ತೇನ, ಯೇ ಉಭಯಥಾ ಪಾಕಟಾ, ತೇ ಉಭಯೇನಪಿ ದಸ್ಸಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಥೇರೋ ನಾಮೇನ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತೋ, ನ ತಥಾ ಗೋತ್ತೇನಾತಿ **"ಇತ್ಥಂ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಸುಭೂತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇತ್ಥ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಕಾರಂ, ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುದ**ನ್ತಿ ಸು ಇದಂ, ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಇಕಾರಲೋಪೋ। **ಸೂ**ತಿ ಚ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಇದಂ ಗಾಥನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆಯಸ್ಮಾ**ತಿ ಪಿಯವಚನಮೇತಂ ಗರುಗಾರವಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಚನಮೇತಂ। **ಸುಭೂತೀ**ತಿ ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ಸೋ ಹಿ ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ, ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ। ಇತಿ ಸುನ್ದರಾಯ ಸರೀರಾವಯವವಿಭೂತಿಯಾ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾದಿವಿಭೂತಿಯಾ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಸುಭೂತೀತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ ಸೀಲಸಾರಾದಿಥಿರಗುಣಯೋಗತೋ **ಥೇರೋ।** **ಅಭಾಸಿತ್ಥಾ**ತಿ ಕಥೇಸಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಮಹಾಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇನ್ತೀತಿ? ಇಮಿನಾ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ ಅನಧಿಗತಪುಬ್ಬಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಅತಿವಿಯ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪೀತಿವೇಗಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಉದಾನವಸೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವವಿಭಾವನವಸೇನ ಚ ಪರಮಪ್ಪಿಚ್ಛಾ ಅರಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ಯಥಾ ತಂ ಲೋಕನಾಥೋ ಬೋಧನೇಯ್ಯಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ "ದಸಬಲಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ,

ತಥಾಗತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇತಿ, ಏವಮಯಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಹೋತೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಾ ಥೇರಗಾಥಾಸಂವಣ್ಣನಾಯ

ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉಪಸನ್ತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸ ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಥೇರೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಮಹಾಭೋಗಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಕುಟುಮ್ಬಂ ಸಣ್ಠಪೇತ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರವಾಸಿಕೇ ಗನ್ಧಮಾಲಾದಿಹತ್ಥೇ ಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ಯೇನ ಸಙ್ಘೋ, ತನ್ನಿನ್ನೇ ತಪ್ಪೋಣೇ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಗತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಕಿರ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ, ಅಹೋ ವತಾಹಮ್ಪಿ ಏಕಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಅಯಂ ವಿಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ವುಟ್ಠಿತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ, "ಭನ್ತೇ, ಸ್ವೇ ಮಯ್ಹಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ನಿಮನ್ತೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಸಕನಿವೇಸನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ಧದಾಮಮಾಲಾದಾಮಾದೀಹಿ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಪಣೀತಂ ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಂ ಪಟಿಯಾದಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚಯೇನ ಸಕೇ ನಿವೇಸನೇ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರಂ ಭಗವನ್ತಂ ವಿವಿಧಯಾಗುಖಜ್ಜಕಪರಿವಾರಂ ನಾನಾರಸಸೂಪಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಗನ್ಧಸಾಲಿಭೋಜನಂ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಮಹನ್ತಂ, ಖೋ, ಅಹಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇಮಿ ನ ಖೋ ಪನ ಮಯ್ಹಂ ಯುತ್ತಂ ಏಕದಿವಸಮೇವ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತುಂ, ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ದಿವಸೇ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪತ್ಥೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ । ಸೋ ತೇನೇವ ನಿಯಾಮೇನ ಸತ್ತ ದಿವಸೇ ಮಹಾದಾನಾನಿ ದತ್ವಾ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ದುಸ್ಸಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ ವಿವರಾಪೇತ್ವಾ ಉತ್ತಮಂ ತಿಚೀವರಪ್ಪಹೋನಕಂ ಸುಖುಮವತ್ಥಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಚ ತಿಚೀವರಂ ದತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ, "ಭನ್ತೇ, ಯೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತುಮ್ಹೇಹಿ ಇತೋ ಸತ್ತಮದಿವಸಮತ್ಥಕೇ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೋ, ಅಹಮ್ಪಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ಅನಾಗತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತ್ಥನಂ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾಯ ಸಮಿಜ್ಝನಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅನಾಗತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ಥಕೇ ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ತವ ಪತ್ಥನಾ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೪.೧೨೧-೧೫೦) -

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಸಬ್ಬಲೋಕವಿದೂ ಮುನಿ।
ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಓವಾದಕೋ ವಿಞ್ಞಾಪಕೋ, ತಾರಕೋ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನಂ।
ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಬುದ್ಧೋ, ತಾರೇಸಿ ಜನತಂ ಬಹುಂ॥

"ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಕಾರುಣಿಕೋ, ಹಿತೇಸೀ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನಂ।
ಸಮ್ಪತ್ತೇ ತಿತ್ಥಿಯೇ ಸಬ್ಬೇ, ಪಞ್ಚಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಪಿ॥

“ಏವಂ ನಿರಾಕುಲಂ ಆಸಿ, ಸುಞ್ಞತಂ ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ಚ।
ವಿಚಿತ್ತಂ ಅರಹನ್ತೇಹಿ, ವಸೀಭೂತೇಹಿ ತಾದಿಭಿ॥

“ರತನಾನಟ್ಠಪಞ್ಞಾಸಂ, ಉಗ್ಗತೋ ಸೋ ಮಹಾಮುನಿ।
ಕಞ್ಚನಗ್ಘಿಯಸಙ್ಕಾಸೋ, ಬಾತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣೋ॥

“ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಆಯು ವಿಜ್ಜತಿ ತಾವದೇ।
ತಾವತಾ ತಿಟ್ಠಮಾನೋ ಸೋ, ತಾರೇಸಿ ಜನತಂ ಬಹುಂ॥

“ತದಾಹಂ ಹಂಸವತಿಯಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವೇದಪಾರಗೂ।
ಉಪೇಚ್ಚ ಸಬ್ಬಲೋಕಗ್ಗಂ, ಅಸ್ಸೋಸಿಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ॥

“ತದಾ ಸೋ ಸಾವಕಂ ವೀರೋ, ಪಭಿನ್ನಮತಿಗೋಚರಂ।
ಅತ್ಥೇ ಧಮ್ಮೇ ನಿರುತ್ತೇ ಚ, ಪಟಿಭಾನೇ ಚ ಕೋವಿದಂ॥

“ಠಪೇಸಿ ಏತದಗ್ಗಮ್ಹಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ಮುದಿತೋ ಅಹಂ।
ಸಸಾವಕಂ ಜಿನವರಂ, ಸತ್ತಾಹಂ ಭೋಜಯಿಂ ತದಾ॥

“ದುಸ್ಸೇಹಚ್ಛಾದಯಿತ್ವಾನ, ಸಸಿಸ್ಸಂ ಬುದ್ಧಿಸಾಗರಂ।
ನಿಪಚ್ಚ ಪಾದಮೂಲಮ್ಹಿ, ತಂ ಠಾನಂ ಪತ್ಥಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ತತೋ ಅವೋಚ ಲೋಕಗ್ಗೋ, ಪಸ್ಸಥೇತಂ ದಿಜುತ್ತಮಂ।
ವಿನತಂ ಪಾದಮೂಲೇ ಮೇ, ಕಮಲೋದರಸಪ್ಪಭಂ॥

“ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ, ಠಾನಂ ಪತ್ಥಯತೇ ಅಯಂ।
ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಚಾಗೇನ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಚ॥

“ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುಖಿತೋ ಹುತ್ವಾ, ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಭವಾಭವೇ।
ಅನಾಗತಮ್ಹಿ ಅದ್ಧಾನೇ, ಲಚ್ಛಸೇತಂ ಮನೋರಥಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಕೋಟ್ಠಿಕೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ತಂ ಸುತ್ವಾ ಮುದಿತೋ ಹುತ್ವಾ, ಯಾವಜೀವಂ ತದಾ ಜಿನಂ।
ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪರಿಚರಿಂ, ಸತೋ ಪಞ್ಞಾ ಸಮಾಹಿತೋ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।

ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಸತಾನಂ ತೀಣಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸತಾನಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ।
ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುಖಿತೋ ಆಸಿಂ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾಹಸಾ॥

“ದುವೇ ಭವೇ ಸಂಸರಾಮಿ, ದೇವತ್ತೇ ಅಥ ಮಾನುಸೇ।
ಅಞ್ಞಂ ಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ದುವೇ ಕುಲೇ ಪಜಾಯಾಮಿ, ಖತ್ತಿಯೇ ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ।
ನೀಚೇ ಕುಲೇ ನ ಜಾಯಾಮಿ, ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಪಚ್ಛಿಮೇ ಭವೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಅಹೋಸಹಂ।
ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಪ್ಪಕುಲೇ, ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ ಮಹದ್ಧನೇ॥

“ಮಾತಾ ಚನ್ದವತೀ ನಾಮ, ಪಿತಾ ಮೇ ಅಸ್ಸಲಾಯನೋ।
ಯದಾ ಮೇ ಪಿತರಂ ಬುದ್ಧೋ, ವಿನಯೀ ಸಬ್ಬಸುದ್ಧಿಯಾ॥

“ತದಾ ಪಸನ್ನೋ ಸುಗತೇ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ।
ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಆಚರಿಯೋ, ಉಪಜ್ಝಾ ಸಾರಿಸಮ್ಭವೋ॥

“ಕೇಸೇಸು ಛಿಜ್ಜಮಾನೇಸು, ದಿಟ್ಠಿ ಛಿನ್ನಾ ಸಮೂಲಿಕಾ।
ನಿವಾಸೇನ್ತೋ ಚ ಕಾಸಾವಂ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತೀಸು, ಪಟಿಭಾನೇ ಚ ಮೇ ಮತಿ।
ಪಭಿನ್ನಾ ತೇನ ಲೋಕಗ್ಗೋ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ ಮಂ॥

“ಅಸನ್ದಿಟ್ಠಂ ವಿಯಾಕಾಸಿಂ, ಉಪತಿಸ್ಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತೋ।
ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ತೇನಾಹಂ, ಅಗ್ಗೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಮಮ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚತಸ್ಸೋ, ವಿಮೋಕ್ಖಾಪಿ ಚ ಅಟ್ಠಿಮೇ।
ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಸೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಂ ಸಮ್ಭರನ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಕೋಟ್ಠಿಕೋತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಯೋ ವೇದೇ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಹುತ್ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾತೇ ಅಭಿಞ್ಞಾತೇ ಮಹಾಥೇರೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ದಸಬಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸುಯೇವ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಏವಮಯಂ ಥೇರೋ ತತ್ಥ ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಜಾತೋ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಮಹಾವೇದಲ್ಲಸುತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯ ಆದಯೋ) ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ - "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಯದಿದಂ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೯, ೨೧೮)। ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋ ಉದಾನವಸೇನ -

೨. "ಉಪಸನ್ತೋ ಉಪರತೋ, ಮನ್ತಭಾಣೀ ಅನುದ್ಧತೋ।
ಧುನಾತಿ ಪಾಪಕೇ ಧಮ್ಮೇ, ದುಮಪತ್ತಂವ ಮಾಲುತೋ"ತಿ॥ -

ಇತ್ಥಂ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರೋ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಉಪಸನ್ತೋ**ತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಉಪಸಮನೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಭಾವಕರಣೇನ ಉಪಸನ್ತೋ। **ಉಪರತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಾ ಪಾಪಕರಣತೋ ಓರತೋ ವಿರತೋ। **ಮನ್ತಭಾಣೀ**ತಿ ಮನ್ತಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಪನ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಣತೀತಿ ಮನ್ತಭಾಣೀ, ಕಾಲವಾದೀಆದಿಭಾವಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋಯೇವ ಭಣತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮನ್ತಭಣನವಸೇನ ವಾ ಭಣತೀತಿ ಮನ್ತಭಾಣೀ, ದುಬ್ಭಾಸಿತತೋ ವಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಭಾಸನವಸೇನ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸುಭಾಸಿತಂಯೇವ ಭಣತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜಾತಿಆದಿವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಅನುಕ್ಕಂಸನತೋ ನ ಉದ್ಧತೋತಿ **ಅನುದ್ಧತೋ** ಅಥ ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾನಂ ವೂಪಸಮನೇನ ತತೋ ಪಟಿವಿರತಿಯಾ ಉಪಸನ್ತೋ, ತಿಣ್ಣಂ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಾನಂ ಉಪರಮಣೇನ ಪಜಹನೇನ ಉಪರತೋ, ಚತುನ್ನಂ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಮಿತಭಾಣಿತಾಯ ಮನ್ತಭಾಣೀ, ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತನಿಮಿತ್ತಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅನುದ್ಧತೋ। ಏವಂ ಪನ ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನೇನ ಸುದ್ಧೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಉದ್ಧಚ್ಚಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮಾಹಿತೋ, ತಮೇವ ಸಮಾಧಿಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ **ಧುನಾತಿ ಪಾಪಕೇ ಧಮ್ಮೇ** ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ಪಾಪಕೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ನಿದ್ಧುನಾತಿ, ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಜಹತಿ । ಯಥಾ ಕಿಂ? **ದುಮಪತ್ತಂವ ಮಾಲುತೋ,** ಯಥಾ ನಾಮ ದುಮಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಂ ಮಾಲುತೋ ವಾತೋ ಧುನಾತಿ, ಬನ್ಧನತೋ ವಿಯೋಜೇನ್ತೋ ನೀಹರತಿ, ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನತೋ ನೀಹರತಿ, ಏವಮಯಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾಪಿ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನವಚನೇನ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನವಚನೇನ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಂ। ಏವಂ ಪಯೋಗಾಸಯಸುದ್ಧಸ್ಸ "ಅನುದ್ಧತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಾಭಾವವಚನೇನ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇಸು ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ, ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಸಮಥಭಾವನಾಯ ಉಪಕಾರಕಧಮ್ಮಪರಿಗ್ಗಹೋ, ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ, "ಧುನಾತಿ ಪಾಪಕೇ ಧಮ್ಮೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾಸನಂ, ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಪಹಾನಾನಿ, ಅನ್ತದ್ವಯಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ, ಅಪಾಯಭವಾದೀನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮನೂಪಾಯೋ ಚ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಗಾಥಾಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ

ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥಮತ್ತಮೇವ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪುಬ್ಬಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। "ಇತ್ಥಂ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕೋ"ತಿ ಇದಂ ಪೂಜಾವಚನಂ, ಯಥಾ ತಂ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋತಿ।

ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಕಙ್ಖಾರೇವತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಞಂ ಇಮಂ ಪಸ್ಸಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಙ್ಖಾರೇವತಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಥೇರೋ ಪದುಮುತ್ತರಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಏಕದಿವಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೇ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಹಾಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ಠಿತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಝಾನಾಭಿರತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಮಯಾಪಿ ಅನಾಗತೇ ಏವರೂಪೇನ ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ದೇಸನಾವಸಾನೇ ಸತ್ಥಾರಂ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಆಹ - "ಭನ್ತೇ, ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಕಾರಕಮ್ಮೇನ ಅಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನ ಪತ್ಥೇಮಿ, ಯಥಾ ಪನ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತುಮ್ಹೇಹಿ ಇತೋ ಸತ್ತಮದಿವಸಮತ್ಥಕೇ ಝಾಯೀನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿತೋ, ಏವಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಅನಾಗತೇ ಏಕಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಝಾಯೀನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಮಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅನಾಗತಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅನಾಗತೇ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾವಸಾನೇ ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ತ್ವಂ ಝಾಯೀನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಸೋ ಯಾವಜೀವಂ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರೇ ಮಹಾಭೋಗಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಮಹಾಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ಠಿತೋ ದಸಬಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಝಾನಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಝಾನಲಾಭೀ ಹುತ್ವಾ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಸೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ದಸಬಲೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅಹೋರತ್ತಂ ಝಾನೇಸು ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಝಾಯೀನಂ ಯದಿದಂ ಕಙ್ಖಾರೇವತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೮, ೨೦೪) ಝಾಯೀನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೫.೩೪-೫೩) -

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಚಕ್ಖುಮಾ।
ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ನಾಯಕೋ॥

"ಸೀಹಹನು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರೋ, ಹಂಸದುನ್ದುಭಿನಿಸ್ಸನೋ।
ನಾಗವಿಕ್ಕನ್ತಗಮನೋ, ಚನ್ದಸೂರಾಧಿಕಪ್ಪಭೋ॥

"ಮಹಾಮತಿ ಮಹಾವೀರೋ, ಮಹಾಝಾಯೀ ಮಹಾಬಲೋ।
ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ ನಾಥೋ, ಮಹಾತಮಪನೂದನೋ॥

"ಸ ಕದಾಚಿ ತಿಲೋಕಗ್ಗೋ, ವೇನೇಯ್ಯಂ ವಿನಯಂ ಬಹುಂ।
ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸತ್ತಾಸಯವಿದೂ ಮುನಿ॥

"ಝಾಯಿಂ ಝಾನರತಂ ವೀರಂ, ಉಪಸನ್ತಂ ಅನಾವಿಲಂ।
ವಣ್ಣಯನ್ತೋ ಪರಿಸತಿಂ, ತೋಸೇಸಿ ಜನತಂ ಜಿನೋ॥

“ತದಾಹಂ ಹಂಸವತಿಯಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವೇದಪಾರಗೂ।
ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾನ ಮುದಿತೋ, ತಂ ಠಾನಮಭಿಪತ್ಥಯಿಂ॥

“ತದಾ ಜಿನೋ ವಿಯಾಕಾಸಿ, ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ವಿನಾಯಕೋ।
ಮುದಿತೋ ಹೋಹಿ ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮೇ, ಲಚ್ಛಸೇ ತಂ ಮನೋರಥಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ರೇವತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಪಚ್ಛಿಮೇ ಚ ಭವೇ ದಾನಿ, ಜಾತೋಹಂ ಕೋಲಿಯೇ ಪುರೇ।
ಖತ್ತಿಯೇ ಕುಲಸಮ್ಪನ್ನೇ, ಇದ್ಧೇ ಫೀತೇ ಮಹದ್ಧನೇ॥

“ಯದಾ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ಬುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಮದೇಸಯಿ।
ತದಾ ಪಸನ್ನೋ ಸುಗತೇ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ॥

“ಕಙ್ಖಾ ಮೇ ಬಹುಲಾ ಆಸಿ, ಕಪ್ಪಾಕಪ್ಪೇ ತಹಿಂ ತಹಿಂ।
ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿನಯೀ ಬುದ್ಧೋ, ದೇಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಮುತ್ತಮಂ॥

“ತತೋಹಂ ತಿಣ್ಣಸಂಸಾರೋ, ತದಾ ಝಾನಸುಖೇ ರತೋ।
ವಿಹರಾಮಿ ತದಾ ಬುದ್ಧೋ, ಮಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತದಬ್ರವಿ॥

“ಯಾ ಕಾಚಿ ಕಙ್ಖಾ ಇಧ ವಾ ಹುರಂ ವಾ, ಸವೇದಿಯಾ ವಾ ಪರವೇದಿಯಾ ವಾ।
ಯೇ ಝಾಯಿನೋ ತಾ ಪಜಹನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾ, ಆತಾಪಿನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಾ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸೇ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಫಲಂ ದಸ್ಸೇಸಿ ಮೇ ಇಧ।
ಸುಮುತ್ತೋ ಸರವೇಗೋವ, ಕಿಲೇಸೇ ಝಾಪಯಿಂ ಮಮ॥

“ತತೋ ಝಾನರತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕನ್ತಗೂ ಮುನಿ।
ಝಾಯೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಗ್ಗೋ, ಪಞ್ಞಾಪೇಸಿ ಮಹಾಮತಿ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಮಮ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।

ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚತಸ್ಸೋ, ವಿಮೋಕ್ಖಾಪಿ ಚ ಅಟ್ಠಿಮೇ।
ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ತಥಾ ಕತಕಿಚ್ಚೋ ಪನಾಯಂ ಮಹಾಥೇರೋ ಪುಬ್ಬೇ ದೀಘರತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಕಙ್ಖಾಪಕತಚಿತ್ತತಂ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಗತಕಙ್ಖತಞ್ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಅಹೋ ನೂನ ಮಯ್ಹಂ ಸತ್ಥುನೋ ದೇಸನಾನುಭಾವೋ, ತೇನೇತರಹಿ ಏವಂ ವಿಗತಕಙ್ಖೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತೋ ಜಾತೋ”ತಿ ಸಞ್ಜಾತಬಹುಮಾನೋ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ **“ಪಞ್ಞಂ ಇಮಂ ಪಸ್ಸಾ”**ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

೩. ತತ್ಥ **ಪಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪಕಾರೇ ಜಾನಾತಿ, ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪೇತೀತಿ ಚ ಪಞ್ಞಾ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿಯಾಧಿಮುತ್ತಿಆದಿಪ್ಪಕಾರೇ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕುಸಲಾದಿಕೇ ಖನ್ಧಾದಿಕೇ ಚ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇ ಜಾನಾತಿ, ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತೇಹಿ ಚ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಞಾಣಞ್ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತೇನಾಹ **“ಇಮ”**ನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಅತ್ತನಿ ಸಿದ್ಧೇನ ದೇಸನಾಬಲೇನ ನಯಗ್ಗಾಹತೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಗಹೇತ್ವಾ **“ಇಮ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಗ್ಗೇನ ವಾ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಞಾಣಂ ಸಾವಕೇಹಿ ನಯತೋ ಗಯ್ಹತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಪಟಿವೇಧಞಾಣಮ್ಪಿ ನಯತೋ ಗಯ್ಹತೇವ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ - “ಅಪಿಚ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಧಮ್ಮನ್ವಯೋ ವಿದಿತೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬; ೩.೧೪೩)। **ಪಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಮ್ಹಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅನಿಯಮತೋ ಆಲಪತಿ ಅತ್ತನೋಯೇವ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಯಥಾಹ ಭಗವಾ ಉದಾನೇನ್ತೋ - “ಲೋಕಮಿಮಂ ಪಸ್ಸ; ಪುಥೂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪರೇತಂ ಭೂತಂ ಭೂತರತಂ ಭವಾ ಅಪರಿಮುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೩೦)। **ತಥಾಗತಾನ**ನ್ತಿ ತಥಾ ಆಗಮನಾದಿಅತ್ಥೇನ ತಥಾಗತಾನಂ। ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ಹಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ। ತಥಾಯ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾಯ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾನಿ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾವಿಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥೇಹಿ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ , ತಥಾ ಗತಭಾವೇನ ತಥಾಗತೋತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಾ ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮) ಇತಿವುತ್ತಕಟ್ಠಕಥಾಯ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮) ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಗ್ಗಿ ಯಥಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾ ಅಗ್ಗೀ**ತಿ ಉಪಮಾವಚನಂ। **ಯಥಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಉಪಮಾಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಪಜ್ಜಲಿತೋ**ತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಂ। **ನಿಸೀಥೇ**ತಿ ಕಿಚ್ಚಕರಣಕಾಲದಸ್ಸನಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯಥಾ ನಾಮ ನಿಸೀಥೇ ರತ್ತಿಯಂ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ಅನ್ಧಕಾರೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಉನ್ನತೇ ಠಾನೇ ಪಜ್ಜಲಿತೋ ಅಗ್ಗಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ತಯಗತಂ ವಿಧಮನ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ತಥಾಗತಾನಂ ಇಮಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಂಸಯತಮಂ ವಿಧಮನ್ತಂ ಪಞ್ಞಂ ಪಸ್ಸಾತಿ। ಯತೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಞಾಣಮಯಂ ಆಲೋಕಂ ದೇನ್ತೀತಿ **ಆಲೋಕದಾ**। ಪಞ್ಞಾಮಯಮೇವ ಚಕ್ಖುಂ ದದನ್ತೀತಿ **ಚಕ್ಖುದದಾ**। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಕಙ್ಖಾವಿನಯಪದಟ್ಠಾನಮೇವ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯೇ ಆಗತಾನಂ ವಿನಯನ್ತಿ ಕಙ್ಖ”**ನ್ತಿ ಆಹ, **ಯೇ** ತಥಾಗತಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ **ಆಗತಾನಂ** ಉಪಗತಾನಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ “ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಂ, “ಬುದ್ಧೇ ಕಙ್ಖತಿ ಧಮ್ಮೇ ಕಙ್ಖತೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೮) ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಞ್ಚ **ಕಙ್ಖಂ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ

ವಿನಯನ್ತಿ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ವಿಧಮನ್ತಿ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತಿ। ವಿನಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಾ ಪನ ಕಙ್ಖಾ ತಬ್ಬಿನಯೇನೇವ ವಿನೀತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯಥಾ ಅಗ್ಗಿ ನಿಸೀಥೇ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಪಜ್ಜಲಿತೋ ಪಟುತರಜಾಲೋ ಸಮುಜ್ಜಲಂ ಉಚ್ಚಾಸನೇ ಠಿತಾನಂ ಓಭಾಸದಾನಮತ್ತೇನ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಸಮವಿಸಮಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಲೋಕದದೋ ಹೋತಿ। ಅಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ಪನ ಠಿತಾನಂ ತಂ ಸುಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ ಚಕ್ಖುದದೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ ದೂರೇ ಠಿತಾನಂ ಅಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಕಾಯವಿಸಮಾದಿಸಮವಿಸಮಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಲೋಕದಾ ಭವನ್ತಿ, ಆಸನ್ನೇ ಠಿತಾನಂ ಪನ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಚಕ್ಖುದದಾ ಭವನ್ತಿ। ಯೇ ಏವಂಭೂತಾ ಅತ್ತನೋ ವಚೀಗೋಚರಂ ಆಗತಾನಂ ಮಾದಿಸಾನಮ್ಪಿ ಕಙ್ಖಾಬಹುಲಾನಂ ಕಙ್ಖಂ ವಿನಯನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮುಪ್ಪಾದನೇನ ವಿಧಮನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಪಞ್ಞಂ ಞಾಣಾತಿಸಯಂ ಪಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಮಯಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾಪಿ ಹೋತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಥೇರೋ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ಕಪ್ಪಿಯೇಪಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕೋ ಹುತ್ವಾ ಕಙ್ಖಾಬಹುಲತಾಯ "ಕಙ್ಖಾರೇವತೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ, ಪಚ್ಛಾ ಖೀಣಾಸವಕಾಲೇಪಿ ತಥೇವ ವೋಹರಯಿತ್ಥ। ತೇನಾಹ - "ಇತ್ಥಂ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಕಙ್ಖಾರೇವತೋ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿತ್ಥಾ"ತಿ। ತಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ಕಙ್ಖಾರೇವತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಬ್ಭಿರೇವ ಸಮಾಸೇಥಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ದಸಬಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇ ಏಕದಿವಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೇ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಹಾಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಮಯಾಪಿ ಅನಾಗತೇ ಏವರೂಪೇನ ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ದೇಸನಾವಸಾನೇ ವುಟ್ಠಿತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಏವಮಾಹ - "ಭನ್ತೇ, ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಕಾರಕಮ್ಮೇನ ನಾಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪತ್ಥೇಮಿ। ಯಥಾ ಪನ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಇತೋ ಸತ್ತಮದಿವಸಮತ್ಥಕೇ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿತೋ, ಏವಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಅನಾಗತೇ ಏಕಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅನಾಗತಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾಯ ಸಮಿಜ್ಝನಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅನಾಗತೇ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ಥಕೇ ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ತ್ವಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾವಜೀವಂ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಂ ಸಮ್ಭರನ್ತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುನಗರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ದೋಣವತ್ಥುನಾಮಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ನಾಮಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ "ಪುಣ್ಣೋ"ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ಸತ್ಥರಿ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪತ್ವಾ ಪವತ್ತವರಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರನ್ತೇ ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತಕಿಚ್ಚಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾವ "ದಸಬಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮಾತುಲತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸಾಮನ್ತಾಯೇವ ಓಹೀಯಿತ್ವಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧.೪೩೪-೪೪೦) -

“ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಮನ್ತಧರೋ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ।
ಪುರಕ್ಖತೋಮ್ಹಿ ಸಿಸ್ಸೇಹಿ, ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ನರುತ್ತಮಂ॥

“ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಮಮ ಕಮ್ಮಂ ಪಕಿತ್ತೇಸಿ, ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಮಹಾಮುನಿ॥

“ತಾಹಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿತ್ವಾನ, ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾನ ಸತ್ಥುನೋ।
ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪಕ್ಕಮಿಂ ದಕ್ಖಿಣಾಮುಖೋ॥

“ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಸುಣಿತ್ವಾನ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅಭಾಸಯಿಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಿಸ್ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ, ಸುತ್ವಾನ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಸಕಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ, ಬುದ್ಧೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯುಂ।
ಸಂಖಿತ್ತೇನಪಿ ದೇಸೇಮಿ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ತಥೇವಹಂ॥

“ಅಭಿಧಮ್ಮನಯಞ್ಞೂಹಂ, ಕಥಾವತ್ಥುವಿಸುದ್ಧಿಯಾ।
ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾನ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಇತೋ ಪಞ್ಚಸತೇ ಕಪ್ಪೇ, ಚತುರೋ ಸುಪ್ಪಕಾಸಕಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚತುದೀಪಮ್ಹಿ ಇಸ್ಸರಾ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚತಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಸ ಪನ ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಪಞ್ಚಸತಾ ಅಹೇಸುಂ। ಥೇರೋ ಸಯಂ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿತಾಯ ತೇಪಿ ದಸಹಿ ಕಥಾವತ್ಥೂಹಿ ಓವದಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಾ। ತೇ ಅತ್ತನೋ ಪಬ್ಬಜಿತಕಿಚ್ಚಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಹಂಸು – “ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ, ದಸನ್ನಞ್ಚಮ್ಹ ಕಥಾವತ್ಥೂನಂ ಲಾಭಿನೋ, ಸಮಯೋ, ದಾನಿ ನೋ ದಸಬಲಂ ಪಸ್ಸಿತು”ನ್ತಿ। ಥೇರೋ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ಮಮ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿತಂ ಸತ್ಥಾ ಜಾನಾತಿ ಅಹಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ದಸ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾವ ದೇಸೇಮಿ, ಮಯಿ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ಪನ ಅಯುತ್ತಂ ಮಯ್ಹಂ ದಸಬಲಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ, ಇಮೇ ತಾವ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತೂ”ತಿ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹ – “ಆವುಸೋ, ತುಮ್ಹೇ ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ ಪಸ್ಸಥ, ಮಮ ವಚನೇನ ಚಸ್ಸ ಪಾದೇ ವನ್ದಥ, ಅಹಮ್ಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಗತಮಗ್ಗೇನಾಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ತೇ ಥೇರಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದಸಬಲಸ್ಸ ಜಾತಿಭೂಮಿರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ಸಬ್ಬೇ ಖೀಣಾಸವಾ ಸಬ್ಬೇ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿನೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ಓವಾದಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಾ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಮಗ್ಗಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ರಾಜಗಹೇ ವೇಳುವನಮಹಾವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪಾದೇ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿಂಸು।

ಆಚಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಆಗನ್ತುಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿಸಮ್ಮೋದಿತುನ್ತಿ ಭಗವಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ – “ಕಚ್ಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಮನೀಯ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮಧುರಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕತ್ವಾ “ಕುತೋ ಚ ತುಮ್ಹೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಗಚ್ಛಥಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ । ಅಥ ತೇಹಿ “ಜಾತಿಭೂಮಿತೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಕೋ ನು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾತಿಭೂಮಿಯಂ ಜಾತಿಭೂಮಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಏವಂ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ ‘ಅತ್ತನಾ ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕತ್ತಾ’”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೨)

ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತೇಪಿ “ಪುಣ್ಣೋ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ, ಆಯಸ್ಮಾ ಮನ್ತಾಣಿಪುತ್ತೋ”ತಿ ಆರೋಚಯಿಂಸು। ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಥೇರಸ್ಸ ದಸ್ಸನಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಸತ್ಥಾ ರಾಜಗಹತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಅಗಮಾಸಿ । ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರೋಪಿ ದಸಬಲಸ್ಸ ತತ್ಥ ಆಗತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ - “ಸತ್ಥಾರಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನ್ತೋಗನ್ಧಕುಟಿಯಂಯೇವ ತಥಾಗತಂ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಥೇರೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ದಸಬಲಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನತ್ಥಾಯ ಅನ್ಧವನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ದಿವಾವಿಹಾರಂ ನಿಸೀದಿ।

ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋಪಿ ತಸ್ಸಾಗಮನಂ ಸುತ್ವಾ ಸೀಸಾನುಲೋಕಿಕೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಓಕಾಸಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿತ್ವಾ, ತಂ ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಕ್ಕಮಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋಪಿಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಿತಪುಚ್ಛಿತಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ರಥವಿನೀತೂಪಮಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇಸಿ, ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸುಭಾಸಿತಂ ಸಮನುಮೋದಿಂಸು। ಅಥ ಸತ್ಥಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಥೇರಂ “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪುಣ್ಣೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೮, ೧೯೬) ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಸತ್ಥಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಹಞ್ಚೇವ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಬಹೂ ಸತ್ತಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ, ಬಹೂಪಕಾರಾ ವತ ಸಪ್ಪುರಿಸಸಂಸೇವಾ”ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಉದಾನವಸೇನ ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ **“ಸಬ್ಭಿರೇವ ಸಮಾಸೇಥಾ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪. ತತ್ಥ **ಸಬ್ಭಿರೇವಾ**ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸೇಹಿ ಏವ। ಸನ್ತೋತಿ ಪನೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಅರಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇ ಹಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಅಸತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಹಾಯ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಉಕ್ಕಂಸಗತತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಸಂಸಿಯತ್ತಾ ಚ ವಿಸೇಸತೋ “ಸನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸಮಾಸೇಥಾ**ತಿ ಸಮಂ ಆಸೇಥ ಸಹ ವಸೇಯ್ಯ। ತೇ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತೋ ತೇಸಂ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಞ್ಚ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಸಮಾನವಾಸೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಣ್ಡಿತೇಹತ್ಥದಸ್ಸಿಭೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಥೋಮನಾ। **ಪಣ್ಡಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ, ಸಾ ಇಮೇಸಂ ಸಞ್ಜಾತಾತಿ **ಪಣ್ಡಿತಾ**। ತತೋ ಏವ ಅತ್ತತ್ಥಾದಿಭೇದಂ ಅತ್ಥಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಅತ್ಥದಸ್ಸಿನೋ**। ತೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಅತ್ಥದಸ್ಸೀಭಿ ಸಮಾಸೇಥ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಸನ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಾ, ತೇ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಸೇವನ್ತಾ ಏಕನ್ತಹಿತಭಾವತೋ ಮಗ್ಗಞಾಣಾದೀಹೇವ ಅರಣೀಯತೋ **ಅತ್ಥಂ,** ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಸನ್ತತಾಯ ಚ **ಮಹನ್ತಂ,** ಅಗಾಧಭಾವತೋ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಗೋಚರತೋ ಚ **ಗಮ್ಭೀರಂ,** ಹೀನಚ್ಛನ್ದಾದೀಹಿ ದಟ್ಠುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಇತರೇಹಿ ಚ ಕಿಚ್ಛೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬತ್ತಾ **ದುದ್ದಸಂ** , ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಸಣ್ಹನಿಪುಣಸಭಾವತ್ತಾ ನಿಪುಣಞಾಣಗೋಚರತೋ ಚ **ನಿಪುಣಂ,** ನಿಪುಣತ್ತಾ ಏವಂ ಸುಖುಮಸಭಾವತಾಯ **ಅಣುಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅವಿಪರೀತಟ್ಠೇನ ವಾ ಪರಮತ್ಥಸಭಾವತ್ತಾ **ಅತ್ಥಂ,** ಅರಿಯಭಾವಕರತ್ತಾ ಮಹತ್ತನಿಮಿತ್ತತಾಯ **ಮಹನ್ತಂ,** ಅನುತ್ತಾನಸಭಾವತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರಂ,** ದುಕ್ಖೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ನ ಸುಖೇನ ದಟ್ಠುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ **ದುದ್ದಸಂ,** ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ದುದ್ದಸಂ, ದುದ್ದಸತ್ತಾ **ಗಮ್ಭೀರ**ನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಂ, ವಿಸೇಸತೋ **ನಿಪುಣಂ ಅಣುಂ,** ನಿರೋಧಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಮೇತಂ ಚತುಸಚ್ಚಂ **ಧೀರಾ ಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ** ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಧೀರಾ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತಿಅವಿಪ್ಪವಾಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾದಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇನ್ತಾ। **ವಿಚಕ್ಖಣಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ಛೇಕಾ ಕುಸಲಾ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಭಿರೇವ ಸಮಾಸೇಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಪಣ್ಡಿತೇಹತ್ಥದಸ್ಸಿಭೀತಿ ವಾ ಏತಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಅತ್ಥದಸ್ಸೀಭಿ ಸಮುದಾಯಭೂತೇಹಿ ಧೀರಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ವಿಚಕ್ಖಣಾ ಮಹನ್ತಾದಿವಿಸೇಸವನ್ತಂ ಅತ್ಥಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೇಹಿ ಸಬ್ಭಿರೇವ ಸಮಾಸೇಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಮೇಸಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧದೀಪನೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾಪಿ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ದಬ್ಬತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ದುದ್ದಮಿಯೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ದಬ್ಬತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಧಿಕಾರಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಬ್ಯಾಕತೋ ಯಾವಜೀವಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಕಸ್ಸಪದಸಬಲಸ್ಸ ಸಾಸನೋಸಕ್ಕನಕಾಲೇ ಪಬ್ಬಜಿ। ತದಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಪರೇ ಛ ಜನಾತಿ ಸತ್ತ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇ ಸಾಸನೇ ಅಗಾರವಂ ಕರೋನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ - “ಇಧ ಕಿಂ ಕರೋಮ ಏಕಮನ್ತೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಂ ಪಬ್ಬತಸಿಖರಂ ಆರುಹಿತ್ವಾ, “ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಬಲಂ ಜಾನನ್ತಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ನಿಪಾತೇನ್ತು, ಜೀವಿತೇ ಸಾಲಯಾ ಓತರನ್ತು, ಮಾ ಪಚ್ಛಾನುತಪ್ಪಿನೋ ಅಹುವತ್ಥಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಏಕಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಪಾತೇತ್ವಾ - “ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಹೋಥ, ಆವುಸೋ”ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಓವದಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತರುಚಿಕೇಸು ಠಾನೇಸು ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ಆರಭಿಂಸು।

ತತ್ರೇಕೋ ಥೇರೋ ಪಞ್ಚಮೇ ದಿವಸೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ, “ಮಮ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ, ಅಹಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ”ತಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ಉತ್ತರಕುರುತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಆಹರಿತ್ವಾ, “ಆವುಸೋ, ಇಮಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಥ, ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಕಿಚ್ಚಂ ಮಮಾಯತ್ತಂ ಹೋತು, ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಥಾ”ತಿ ಆಹ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮಯಂ, ಆವುಸೋ, ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಪಾತೇನ್ತಾ ಏವಂ ಅವೋಚುಮ್ಹ - ‘ಯೋ ಪಠಮಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖಂ ಆಹರತು, ತೇನಾಭತಂ ಸೇಸಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀ’”ತಿ। “ನತ್ಥಿ, ಆವುಸೋ”ತಿ। ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಾ ಲಭಿತ್ಥ, ಮಯಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ವಟ್ಟಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಗಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇತಿ। ಥೇರೋ ತೇ ಸಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಗತೋ । ಅಪರೋ ಥೇರೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಸುದ್ಧಾವಾಸಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಇತರೇ ಥೇರಾ ತತೋ ಚುತಾ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ತೇಸು ತೇಸು ಕುಲೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಏಕೋ ಗನ್ಧಾರರಟ್ಠೇ ತಕ್ಕಸಿಲಾನಗರೇ ರಾಜಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಏಕೋ ಮಜ್ಝನ್ತಿಕರಟ್ಠೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಯ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಏಕೋ ಬಾಹಿಯರಟ್ಠೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಯಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖುನುಪಸ್ಸಯೇ ಜಾತೋ।

ಅಯಂ ಪನ ದಬ್ಬತ್ಥೇರೋ ಮಲ್ಲರಟ್ಠೇ ಅನುಪಿಯನಗರೇ ಏಕಸ್ಸ ಮಲ್ಲರಞ್ಞೋ ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ಉಪವಿಜಞ್ಞಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ, ಮತಸರೀರಂ ಸುಸಾನಂ ನೇತ್ವಾ ದಾರುಚಿತಕಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಅದಂಸು। ತಸ್ಸಾ ಅಗ್ಗಿವೇಗಸನ್ತತ್ತಂ ಉದರಪಟಲಂ ದ್ವೇಧಾ ಅಹೋಸಿ। ದಾರಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಬಲೇನ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಬ್ಬತ್ಥಮ್ಭೇ ನಿಪತಿ। ತಂ ದಾರಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯ್ಯಿಕಾಯ ಅದಂಸು। ಸಾ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ದಬ್ಬತ್ಥಮ್ಭೇ ಪತಿತ್ವಾ ಲದ್ಧಜೀವಿತತ್ತಾ “ದಬ್ಬೋ”ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಕಾಲೇ ಸತ್ಥಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವಾರೋ ಮಲ್ಲರಟ್ಠೇ ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ಅನುಪಿಯಮ್ಬವನೇ ವಿಹರತಿ। ದಬ್ಬಕುಮಾರೋ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ದಸ್ಸನೇನೇವ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾ “ಅಹಂ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅಯ್ಯಿಕಂ ಆಪುಚ್ಛಿ। ಸಾ “ಸಾಧು, ತಾತಾ”ತಿ ದಬ್ಬಕುಮಾರಂ ಆದಾಯ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ, “ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ಕುಮಾರಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಥಾ”ತಿ ಆಹ। ಸತ್ಥಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ - “ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ದಾರಕಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಹೀ”ತಿ। ಸೋ ಥೇರೋ ಸತ್ಥು ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ದಬ್ಬಕುಮಾರಂ ಪಬ್ಬಾಜೇನ್ತೋ ತಚಪಞ್ಚಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಪುಬ್ಬಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಸತ್ತೋ ಪಠಮಕೇಸವಟ್ಟಿಯಾ ವೋರೋಪನಕ್ಖಣೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿ, ದುತಿಯಾಯ ಕೇಸವಟ್ಟಿಯಾ ಓರೋಪಿಯಮಾನಾಯ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ, ತತಿಯಾಯ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ, ಸಬ್ಬಕೇಸಾನಂ ಪನ ಓರೋಪನಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚ ಅಪಚ್ಛಾ ಅಪುರೇ ಅಹೋಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಮಲ್ಲರಟ್ಠೇ ಯಥಾಭಿರನ್ತಂ ವಿಹರಿತ್ವಾ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಳುವನೇ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ।

ತತ್ರಾಯಸ್ಮಾ ದಬ್ಬೋ ಮಲ್ಲಪುತ್ತೋ ರಹೋಗತೋ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಣೇ ಕಾಯಂ ಯೋಜೇತುಕಾಮೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಯಂನೂನಾಹಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಪೇಯ್ಯಂ ಭತ್ತಾನಿ ಚ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ।

ಸೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರಂ ದತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪಕತ್ತಞ್ಚ ಭತ್ತುದ್ದೇಸಕತ್ತಞ್ಚ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ। ಅಥ ನಂ "ಅಯಂ ದಬ್ಬೋ ದಹರೋವ ಸಮಾನೋ ಮಹನ್ತೇ ಠಾನೇ ಠಿತೋ"ತಿ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಕಾಲೇಯೇವ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇಸಿ। ಥೇರೋ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ರಾಜಗಹಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಚ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಭಿಕ್ಖಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸತಿ। ತಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪಕಭಾವೋ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ – "ದಬ್ಬೋ ಕಿರ ಮಲ್ಲಪುತ್ತೋ ಸಭಾಗಸಭಾಗಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಆಸನ್ನೇಪಿ ದೂರೇಪಿ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಗನ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇ ಇದ್ಧಿಯಾ ನೇತೀ"ತಿ।

ಅಥ ನಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಾಲೇಪಿ ವಿಕಾಲೇಪಿ – "ಅಮ್ಹಾಕಂ, ಆವುಸೋ, ಜೀವಕಮ್ಬವನೇ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಹಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮದ್ದಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಮಿಗದಾಯೇ"ತಿ ಏವಂ ಸೇನಾಸನಂ ಉದ್ದಿಸಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಇದ್ಧಿಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಸೋಪಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ಮನೋಮಯೇ ಕಾಯೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಏಕೇಕಂ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ದತ್ವಾ ಅಙ್ಗುಲಿಯಾ ಜಲಮಾನಾಯ ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ "ಅಯಂ ಮಞ್ಚೋ ಇದಂ ಪೀಠ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಮೇವ ಆಗಚ್ಛತಿ । ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನಿದಂ ವತ್ಥು ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವ। ಸತ್ಥಾ ಇದಮೇವ ಕಾರಣಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಅರಿಯಗಣಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಥೇರಂ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ – "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪಕಾನಂ ಯದಿದಂ ದಬ್ಬೋ ಮಲ್ಲಪುತ್ತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೯; ೨೧೪)। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೪, ೧೦೮-೧೪೯) –

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಸಬ್ಬಲೋಕವಿದೂ ಮುನಿ।
ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಓವಾದಕೋ ವಿಞ್ಞಾಪಕೋ, ತಾರಕೋ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನಂ।
ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಬುದ್ಧೋ, ತಾರೇಸಿ ಜನತಂ ಬಹುಂ॥

"ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಕಾರುಣಿಕೋ, ಹಿತೇಸೀ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನಂ।
ಸಮ್ಪತ್ತೇ ತಿತ್ಥಿಯೇ ಸಬ್ಬೇ, ಪಞ್ಚಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಪಿ॥

"ಏವಂ ನಿರಾಕುಲಂ ಆಸಿ, ಸುಞ್ಞತಂ ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ಚ।
ವಿಚಿತ್ತಂ ಅರಹನ್ತೇಹಿ, ವಸೀಭೂತೇಹಿ ತಾದಿಭಿ॥

"ರತನಾನಟ್ಠಪಞ್ಞಾಸಂ, ಉಗ್ಗತೋ ಸೋ ಮಹಾಮುನಿ।
ಕಞ್ಚನಗ್ಘಿಯಸಙ್ಕಾಸೋ, ಬಾತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣೋ॥

"ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಆಯು ವಿಜ್ಜತಿ ತಾವದೇ।
ತಾವತಾ ತಿಟ್ಠಮಾನೋ ಸೋ, ತಾರೇಸಿ ಜನತಂ ಬಹುಂ॥

"ತದಾಹಂ ಹಂಸವತಿಯಂ, ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಮಹಾಯಸೋ।
ಉಪೇತ್ವಾ ಲೋಕಪಜ್ಜೋತಂ, ಅಸ್ಸೋಸಿಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ॥

"ಸೇನಾಸನಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ, ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತಂ ಸಸಾವಕಂ।
ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ ವಚನಂ, ಸುಣಿತ್ವಾ ಮುದಿತೋ ಅಹಂ॥

“ಅಧಿಕಾರಂ ಸಸಙ್ಘಸ್ಸ, ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ನಿಪಚ್ಚ ಸಿರಸಾ ಪಾದೇ, ತಂ ಠಾನಮಭಿಪತ್ಥಯಿಂ॥

“ತದಾಹ ಸ ಮಹಾವೀರೋ, ಮಮ ಕಮ್ಮಂ ಪಕಿತ್ತಯಂ।
ಯೋ ಸಸಙ್ಘಮಭೋಜೇಸಿ, ಸತ್ತಾಹಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಸೋಯಂ ಕಮಲಪತ್ತಕ್ಖೋ, ಸೀಹಂಸೋ ಕನಕತ್ತಚೋ।
ಮಮ ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಪತಿ, ಪತ್ಥಯಂ ಠಾನಮುತ್ತಮಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸಾವಕೋ ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ದಬ್ಬೋ ನಾಮೇನ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪಕೋ, ಅಗ್ಗೋ ಹೇಸ್ಸತಿಯಂ ತದಾ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಸತಾನಂ ತೀಣಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸತಾನಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ।
ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುಖಿತೋ ಆಸಿಂ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾಹಸಾ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ವಿಪಸ್ಸೀ ನಾಮ ನಾಯಕೋ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಚಾರುದಸ್ಸನೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸಕೋ॥

“ದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಉಪವದಿಂ, ಸಾವಕಂ ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವಪರಿಕ್ಖೀಣಂ, ಸುದ್ಧೋತಿ ಚ ವಿಜಾನಿಯ॥

“ತಸ್ಸೇವ ನರವೀರಸ್ಸ, ಸಾವಕಾನಂ ಮಹೇಸಿನಂ।
ಸಲಾಕಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಖೀರೋದನಮದಾಸಹಂ॥

“ಇಮಮ್ಹಿ ಭದ್ದಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಮಹಾಯಸೋ।
ಕಸ್ಸಪೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ವದತಂ ವರೋ॥

“ಸಾಸನಂ ಜೋತಯಿತ್ವಾನ, ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಕುತಿತ್ಥಿಯೇ।
ವಿನೇಯ್ಯೇ ವಿನಯಿತ್ವಾವ, ನಿಬ್ಬುತೋ ಸೋ ಸಸಾವಕೋ॥

“ಸಸಿಸ್ಸೇ ನಿಬ್ಬುತೇ ನಾಥೇ, ಅತ್ಥಮೇನ್ತಮ್ಹಿ ಸಾಸನೇ।

ದೇವಾ ಕನ್ದಿಂಸು ಸಂವಿಗ್ಗಾ, ಮುತ್ತಕೇಸಾ ರುದಮ್ಮುಖಾ॥

“ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖೋ, ನ ಪಸ್ಸಿಸಾಮ ಸುಬ್ಬತೇ।
ನ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ, ಅಹೋ ನೋ ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞತಾ॥

“ತದಾಯಂ ಪಥವೀ ಸಬ್ಬಾ, ಅಚಲಾ ಸಾ ಚಲಾಚಲಾ।
ಸಾಗರೋ ಚ ಸಸೋಕೋವ, ವಿನದೀ ಕರುಣಂ ಗಿರಂ॥

“ಚತುದ್ದಿಸಾ ದುನ್ದುಭಿಯೋ, ನಾದಯಿಂಸು ಅಮಾನುಸಾ।
ಸಮನ್ತತೋ ಅಸನಿಯೋ, ಫಲಿಂಸು ಚ ಭಯಾವಹಾ॥

“ಉಕ್ಕಾ ಪತಿಂಸು ನಭಸಾ, ಧೂಮಕೇತು ಚ ದಿಸ್ಸತಿ।
ಸಧೂಮಾ ಜಾಲವಟ್ಟಾ ಚ, ರವಿಂಸು ಕರುಣಂ ಮಿಗಾ॥

“ಉಪ್ಪಾದೇ ದಾರುಣೇ ದಿಸ್ವಾ, ಸಾಸನತ್ಥಙ್ಗಸೂಚಕೇ।
ಸಂವಿಗ್ಗಾ ಭಿಕ್ಖವೋ ಸತ್ತ, ಚಿನ್ತಯಿಮ್ಹ ಮಯಂ ತದಾ॥

“ಸಾಸನೇನ ವಿನಾಮ್ಹಾಕಂ, ಜೀವಿತೇನ ಅಲಂ ಮಯಂ।
ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಹಾರಞ್ಞಂ, ಯುಞ್ಜಾಮ ಜಿನಸಾಸನೇ॥

“ಅದ್ದಸಮ್ಹ ತದಾರಞ್ಞೇ, ಉಬ್ಬಿದ್ಧಂ ಸೇಲಮುತ್ತಮಂ।
ನಿಸ್ಸೇಣಿಯಾ ತಮಾರುಯ್ಹ, ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಪಾತಯಿಮ್ಹಸೇ॥

“ತದಾ ಓವದಿ ನೋ ಥೇರೋ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಸುದುಲ್ಲಭೋ।
ಸದ್ಧಾತಿದುಲ್ಲಭಾ ಲದ್ಧಾ, ಥೋಕಂ ಸೇಸಞ್ಚ ಸಾಸನಂ॥

“ನಿಪತನ್ತಿ ಖಣಾತೀತಾ, ಅನನ್ತೇ ದುಕ್ಖಸಾಗರೇ।
ತಸ್ಮಾ ಪಯೋಗೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ, ಯಾವ ಠಾತಿ ಮುನೇ ಮತಂ॥

“ಅರಹಾ ಆಸಿ ಸೋ ಥೇರೋ, ಅನಾಗಾಮೀ ತದಾನುಗೋ।
ಸುಸೀಲಾ ಇತರೇ ಯುತ್ತಾ, ದೇವಲೋಕಂ ಅಗಮ್ಹಸೇ॥

“ನಿಬ್ಬುತೋ ತಿಣ್ಣಸಂಸಾರೋ, ಸುದ್ಧಾವಾಸೇ ಚ ಏಕಕೋ।
ಅಹಞ್ಚ ಪಕ್ಕುಸಾತಿ ಚ, ಸಭಿಯೋ ಬಾಹಿಯೋ ತಥಾ॥

“ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ, ಚೇವ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೂಪಗಾ ಮಯಂ।
ಸಂಸಾರಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತಾ, ಗೋತಮೇನಾನುಕಮ್ಪಿತಾ॥

“ಮಲ್ಲೇಸು ಕುಸಿನಾರಾಯಂ, ಗಬ್ಭೇ ಜಾತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ।
ಮಾತಾ ಮತಾ ಚಿತಾರುಳ್ಹಾ, ತತೋ ನಿಪ್ಪತಿತೋ ಅಹಂ॥

“ಪತಿತೋ ದಬ್ಬಪುಞ್ಜಮ್ಹಿ, ತತೋ ದಬ್ಬೋತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಬಲೇನಾಹಂ, ವಿಮುತ್ತೋ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ॥

“ಖೀರೋದನಬಲೇನಾಹಂ , ಪಞ್ಚಹಙ್ಗೇಹುಪಾಗತೋ।
ಖೀಣಾಸವೋಪವಾದೇನ, ಪಾಪೇಹಿ ಬಹು ಚೋದಿತೋ॥

“ಉಭೋ ಪುಞ್ಞಞ್ಚ ಪಾಪಞ್ಚ, ವೀತಿವತ್ತೋಮ್ಹಿ ದಾನಿಹಂ।
ಪತ್ವಾನ ಪರಮಂ ಸನ್ತಿಂ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪಯಿಂ, ಹಾಸಯಿತ್ವಾನ ಸುಬ್ಬತೇ।
ಜಿನೋ ತಸ್ಮಿಂ ಗುಣೇ ತುಟ್ಠೋ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ ಮಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚತಸ್ಸೋ…ಪೇ॰…ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಏವಂಭೂತಂ ಪನ ತಂ ಯೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಏಕಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನುದ್ಧಂಸನವಸೇನ ಕತೇನ ಪಾಪಕಮ್ಮೇನ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿ, ತಾಯ ಏವ ಕಮ್ಮಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಚೋದಿಯಮಾನಾ ಮೇತ್ತಿಯಭೂಮಜಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ “ಇಮಿನಾ ಮಯಂ ಕಲ್ಯಾಣಭತ್ತಿಕಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ಅನ್ತರೇ ಪರಿಭೇದಿತಾ”ತಿ ದುಗ್ಗಹಿತಗಾಹಿನೋ ಅಮೂಲಕೇನ ಪಾರಾಜಿಕೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಅನುದ್ಧಂಸೇಸುಂ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅಧಿಕರಣೇ ಸಙ್ಘೇನ ಸತಿವಿನಯೇನ ವೂಪಸಮಿತೇ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **“ಯೋ ದುದ್ದಮಿಯೋ”**ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೫. ತತ್ಥ **ಯೋತಿ** ಅನಿಯಮಿತನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಸ “ಸೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಯಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉಭಯೇನಪಿ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಮೇವ ವದತಿ। **ದುದ್ದಮಿಯೋತಿ** ದುದ್ದಮೋ, ದಮೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ। ಇದಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ವಿಸೂಕಾಯಿಕಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮದಾಲೇಪಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅವೂಪಸಮನಞ್ಚ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವದತಿ। **ದಮೇನಾತಿ** ಉತ್ತಮೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗದಮೇನ, ತೇನ ಹಿ ದನ್ತೋ ಪುನ ದಮೇತಬ್ಬತಾಭಾವತೋ “ದನ್ತೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇನ। ಅಥ ವಾ **ದಮೇನಾತಿ** ದಮಕೇನ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿನಾ ದಮಿತೋ । **ದಬ್ಬೋತಿ** ದ್ರಬ್ಯೋ, ಭಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ ಇಮಮೇವ ಥೇರಂ ಸನ್ಧಾಯ - “ನ ಖೋ, ದಬ್ಬ, ದಬ್ಬಾ ಏವಂ ನಿಬ್ಬೇಠೇನ್ತೀ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೩೮೪; ಚೂಳವ॰ ೧೯೩) । **ಸನ್ತುಸಿತೋತಿ** ಯಥಾಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸನ್ತೋಸೇನ ಮಗ್ಗಫಲಸನ್ತೋಸೇನ ಚ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ। **ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋತಿ** ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾಯ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾಯ ಚ ಕಙ್ಖಾಯ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ ವಿಗತಕಙ್ಖೋ। **ವಿಜಿತಾವೀತಿ** ಪುರಿಸಾಜಾನೀಯೇನ ವಿಜೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಜಿತತ್ತಾ ವಿಧಮಿತತ್ತಾ ವಿಜಿತಾವೀ। **ಅಪೇತಭೇರವೋತಿ** ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಭಯಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪೇತತ್ತಾ ಅಪಗತಭೇರವೋ ಅಭಯೂಪರತೋ । ಪುನ **ದಬ್ಬೋತಿ** ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। **ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ** ದ್ವೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ, ಯಾ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತು, ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ, ಯಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತು। ತೇಸು ಇಧ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಠಿತತ್ತೋತಿ**

ಠಿತಸಭಾವೋ ಅಚಲೋ ಇಟ್ಠಾದೀಸು ತಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯೋ। **ಹೀತಿ** ಚ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ದುದ್ದಮೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ ಯಸ್ಮಾ ದಬ್ಬತ್ಥೇರೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಉತ್ತಮೇನ ದಮೇನ ದಮಿತೋ ಸನ್ತುಸಿತೋ ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋ ವಿಜಿತಾವೀ ಅಪೇತಭೇರವೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ದಬ್ಬೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ತತೋಯೇವ ಚ ಠಿತತ್ತೋ, ಏವಂಭೂತೇ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತಪಸಾದೋವ ಕಾತಬ್ಬೋ, ನ ಪಸಾದಞ್ಞಥತ್ತನ್ತಿ ಪರನೇಯ್ಯಬುದ್ಧಿಕೇ ಸತ್ತೇ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ದಬ್ಬತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೀತವನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ಸೀತವನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಇತೋ ಕಿರ ಅಟ್ಠಾರಸಾಧಿಕಸ್ಸ ಕಪ್ಪಸತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ತಾರೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಙ್ಗಾತೀರಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಅಯಂ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ತತ್ಥ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಪಾರಂ ಗನ್ತುಕಾಮತ್ಥಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಗವಾ "ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಅವೋಚ। ಸೋ ತಾವದೇವ ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಉಪನೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ ಸಹ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ನಾವಂ ಅಭಿರುಹಿ। ಸೋ ಸಯಮ್ಪಿ ಅಭಿರುಯ್ಹ ಸುಖೇನೇವ ಪರತೀರಂ ಸಮ್ಪಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಇತೋ ತೇರಸಾಧಿಕಕಪ್ಪಸತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಧಮ್ಮಿಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ। ಸೋ ಸತ್ತೇ ಸುಗತಿಮಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಏಕನವುತಿಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಧುತಧಮ್ಮೇ ಸಮಾದಾಯ ಸುಸಾನೇ ವಸನ್ತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಪುನ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ತೀಹಿ ಸಹಾಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ "ಸಮ್ಭೂತೋ"ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ। ಭೂಮಿಜೋ ಜೇಯ್ಯಸೇನೋ ಅಭಿರಾಧನೋತಿ ತೀಹಿ ಸಹಾಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ –

"ಭೂಮಿಜೋ ಜೇಯ್ಯಸೇನೋ ಚ, ಸಮ್ಭೂತೋ ಅಭಿರಾಧನೋ।
ಏತೇ ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸುಂ, ಸಾಸನೇ ವರತಾದಿನೋ"ತಿ॥

ಅಥ ಸಮ್ಭೂತೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಬದ್ಧಂ ಸೀತವನೇ ವಸತಿ। ತೇನೇವಾಯಸ್ಮಾ "ಸೀತವನಿಯೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ವೇಸ್ಸವಣೋ ಮಹಾರಾಜಾ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಥೇರಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಮಾನತೋ ಓರುಯ್ಹ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ, "ಯದಾ ಥೇರೋ ಸಮಾಧಿತೋ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಮಮ ಆಗಮನಂ ಆರೋಚೇಥ, ಆರಕ್ಖಞ್ಚಸ್ಸ ಕರೋಥಾ"ತಿ ದ್ವೇ ಯಕ್ಖೇ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ತೇ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಠತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಕಾಲೇ ಆರೋಚೇಸುಂ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ "ತುಮ್ಹೇ ಮಮ ವಚನೇನ ವೇಸ್ಸವಣಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಕಥೇಥ, ಭಗವತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಾಸನೇ ಠಿತಾನಂ ಸತಿಆರಕ್ಖಾ ನಾಮ ಠಪಿತಾ ಅತ್ಥಿ, ಸಾಯೇವ ಮಾದಿಸೇ ರಕ್ಖತಿ, ತ್ವಂ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ಹೋಹಿ, ಭಗವತೋ ಓವಾದೇ ಠಿತಾನಂ ಏದಿಸಾಯ ಆರಕ್ಖಾಯ ಕರಣೀಯಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತತೋ ವೇಸ್ಸವಣೋ ನಿವತ್ತಮಾನೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮೀಪಂ ಪತ್ವಾ

ಮುಖಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನೇವಸ್ಸ ಕತಕಿಚ್ಚಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಥೇರಂ ಅಭಿತ್ಥವನ್ತೋ -

"ಸತಿಆರಕ್ಖಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಧಿತಿಮಾ ವೀರಿಯಸಮಾಹಿತೋ।
ಅನುಜಾತೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಭೂತೋ, ತೇವಿಜ್ಜೋ ಮಚ್ಚುಪಾರಗೂ"ತಿ॥ -

ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಥೇರಸ್ಸ ಗುಣೇ ವಣ್ಣೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೧೫-೨೦) -

"ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ತು ಭಗವಾ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದೋ ನರಾಸಭೋ।
ಪುರಕ್ಖತೋ ಸಾವಕೇಹಿ, ಗಙ್ಗಾತೀರಮುಪಾಗಮಿ॥

"ಸಮತಿತ್ತಿ ಕಾಕಪೇಯ್ಯಾ, ಗಙ್ಗಾ ಆಸಿ ದುರುತ್ತರಾ।
ಉತ್ತಾರಯಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ, ಬುದ್ಧಞ್ಚ ದ್ವಿಪದುತ್ತಮಂ॥

"ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತರಣಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

"ತೇರಸೇತೋ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಪಞ್ಚ ಸಬ್ಬೋಭವಾ ಅಹುಂ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಪಚ್ಛಿಮೇ ಚ ಭವೇ ಅಸ್ಮಿಂ, ಜಾತೋಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಕುಲೇ।
ಸದ್ಧಿಂ ತೀಹಿ ಸಹಾಯೇಹಿ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಸತ್ಥು ಸಾಸನೇ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಭೂತೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ "ಆವುಸೋ, ಮಮ ವಚನೇನ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದಥ, ಏವಞ್ಚ ವದೇಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥು ಅವಿಹೇಠಿತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ಯೋ ಸೀತವನ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಸಮ್ಪವೇದೇನ್ತಾ, "ಆಯಸ್ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಸಮ್ಭೂತೋ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಗಾಥಂ ಆರೋಚೇಸುಂ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವಾ "ಪಣ್ಡಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಭೂತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಚ್ಚಪಾದಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾನುಧಮ್ಮಂ, ನ ಚ ಮಂ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ವಿಹೇಠೇತಿ। ವೇಸ್ಸವಣೇನ ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಮಯ್ಹಂ ಆರೋಚಿತಾ"ತಿ ಆಹ।

೬. ಯಂ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯೋ ಸೀತವನ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಸತ್ಥು ನಿವೇದೇಸುಂ। ತತ್ಥ **ಸೀತವನ**ನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಕಂ ರಾಜಗಹಸಮೀಪೇ ಮಹನ್ತಂ ಭೇರವಸುಸಾನವನಂ। **ಉಪಗಾ**ತಿ ನಿವಾಸನವಸೇನ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ಏತೇನ ಭಗವತಾ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನುರೂಪಂ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಸಂಸಾರಭಯಸ್ಸ ಇಕ್ಖನತೋ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಯ ಚ ಭಿಕ್ಖು। **ಏಕೋ**ತಿ ಅದುತಿಯೋ, ಏತೇನ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸನ್ತುಸಿತೋ**ತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ। ಏತೇನ ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಲಕ್ಖಣಂ ಅರಿಯವಂಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮಾಹಿತತ್ತೋ**ತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ, ಏತೇನ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಭಾವನಾಮುಖೇನ ಭಾವನಾರಾಮಂ ಅರಿಯವಂಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಜಿತಾವೀ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇನ ವಿಜೇತಬ್ಬಂ ಕಿಲೇಸಗಣಂ ವಿಜಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ಏತೇನ ಉಪಧಿವಿವೇಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭಯಹೇತೂನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪಗತತ್ತಾ **ಅಪೇತಲೋಮಹಂಸೋ,** ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಫಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರಕ್ಖ**ನ್ತಿ ರಕ್ಖನ್ತೋ।

ಕಾಯಗತಾಸತಿನ್ತಿ ಕಾಯಾರಮ್ಮಣಂ ಸತಿಂ, ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹನವಸೇನ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ। **ಧಿತಿಮಾ**ತಿ ಧೀರೋ, ಸಮಾಹಿತತ್ತಂ ವಿಜಿತಾವಿಭಾವತಂ ವಾ ಉಪಾದಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಮೇತಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ವಿವೇಕಸುಖಾನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಏಕೋ ಸೀತವನಂ ಉಪಾಗಮಿ, ಉಪಾಗತೋ ಚ ಲೋಲಭಾವಾಭಾವತೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಧಿತಿಮಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ತಥಾಧಿಗತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅಧಿಗತೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಜಿತಾವೀ ಚ ಹುತ್ವಾ ಕತಕಿಚ್ಚತಾಯ ಭಯಹೇತೂನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪಗತತ್ತಾ ಅಪೇತಲೋಮಹಂಸೋ ಜಾತೋತಿ।

ಸೀತವನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಭಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋಪಾನುದೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಭಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ಸುಮನಸ್ಸ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಫಲಾಫಲಂ ದತ್ವಾ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಾಲೇ ಅರುಣವತೀನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ "ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಠಮಾಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಜಿತ, ಓಜಿತಾ ನಾಮ ದ್ವೇ ಸತ್ಥವಾಹಪುತ್ತಾ ಪಠಮಾಹಾರಂ ಅದಂಸೂ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸ್ವಾತನಾಯ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಪತ್ಥನಂ ಅಕಂಸು - "ಉಭೋಪಿ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಅನಾಗತೇ ತುಮ್ಹಾದಿಸಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಠಮಾಹಾರದಾಯಕಾ ಭವೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ। ತೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತಾ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಗೋಪಾಲಕಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಭಾತರೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಖೀರಭೋಜನೇನ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು। ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಪೋಕ್ಖರವತೀನಗರೇ ಸತ್ಥವಾಹಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಭಾತರೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ತೇಸು ಜೇಟ್ಠೋ ತಪುಸ್ಸೋ ನಾಮ, ಕನಿಟ್ಠೋ ಭಲ್ಲಿಯೋ ನಾಮ, ತೇ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಸಕಟಸತಾನಿ ಭಣ್ಡಸ್ಸ ಪೂರೇತ್ವಾ ವಾಣಿಜ್ಜಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಭಗವತಿ ಪಠಮಾಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಂ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಧಮ್ಮಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಹಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ ರಾಜಾಯತನಮೂಲೇ ವಿಹರನ್ತೇ ರಾಜಾಯತನಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಮಹಾಮಗ್ಗೇನ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಮೇಪಿ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಅಕದ್ದಮೋದಕೇ ಸಕಟಾನಿ ನಪ್ಪವತ್ತಿಂಸು, "ಕಿಂ ನು, ಖೋ, ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಚ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ಪೋರಾಣಸಾಲೋಹಿತಾ ದೇವತಾ ರುಕ್ಖವಿಟಪನ್ತರೇ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ಆಹ - "ಮಾದಿಸಾ, ಅಯಂ ಭಗವಾ ಅಚಿರಾಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಂ ಅನಾಹಾರೋ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಾಪಟಿಸಂವೇದೀ ಇದಾನಿ ರಾಜಾಯತನಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನೋ, ತಂ ಆಹಾರೇನ ಪಟಿಮಾನೇಥ, ಯದಸ್ಸ ತುಮ್ಹಾಕಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತಾ, "ಆಹಾರಸಮ್ಪಾದನಂ ಪಪಞ್ಚ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಮನ್ಥಞ್ಚ ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಞ್ಚ ಭಗವತೋ ದತ್ವಾ ದ್ವೇವಾಚಿಕಸರಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕೇಸಧಾತುಯೋ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಗಮಂಸು। ತೇ ಹಿ ಪಠಮಂ ಉಪಾಸಕಾ ಅಹೇಸುಂ। ಅಥ ಭಗವತಿ ಬಾರಾಣಸಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ರಾಜಗಹೇ ವಿಹರನ್ತೇ ತಪುಸ್ಸಭಲ್ಲಿಯಾ ರಾಜಗಹಂ ಉಪಗತಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿಂಸು। ತೇಸಂ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ತೇಸು ತಪುಸ್ಸೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಉಪಾಸಕೋವ ಅಹೋಸಿ। ಭಲ್ಲಿಯೋ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೮.೭೬-೮೦) -

"ಸುಮನೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಕ್ಕರಾಯಂ ವಸೀ ತದಾ।
ವಲ್ಲಿಕಾರಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ ಅದಾಸಹಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।

ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಮಾರೋ ಭಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಿಂಸಾಪನತ್ಥಂ ಭಯಾನಕಂ ರೂಪಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಭಯಾತಿಕ್ಕಮಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **“ಯೋಪಾನುದೀ”**ತಿ ಗಾಥಮಭಾಸಿ।

೭. ತತ್ಥ **ಯೋಪಾನುದೀ**ತಿ ಯೋ ಅಪಾನುದಿ ಖಿಪಿ ಪಜಹಿ ವಿದ್ಧಂಸೇಸಿ। **ಮಚ್ಚುರಾಜಸ್ಸಾ**ತಿ **ಮಚ್ಚು** ನಾಮ ಮರಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ, ಸೋ ಏವ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ಅನುವತ್ತಾಪನತೋ ಇಸ್ಸರಟ್ಠೇನ **ರಾಜಾ**ತಿ ಮಚ್ಚುರಾಜಾ, ತಸ್ಸ। **ಸೇನ**ನ್ತಿ ಜರಾರೋಗಾದಿಂ, ಸಾ ಹಿಸ್ಸ ವಸವತ್ತನೇ ಅಙ್ಗಭಾವತೋ ಸೇನಾ ನಾಮ, ತೇನ ಹೇಸ ಮಹತಾ ನಾನಾವಿಧೇನ ವಿಪುಲೇನ “ಮಹಾಸೇನೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ - “ನ ಹಿ ನೋ ಸಙ್ಗರಂ ತೇನ, ಮಹಾಸೇನೇನ ಮಚ್ಚುನಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೨; ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೨೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೦೩)। ಅಥ ವಾ ಗುಣಮಾರಣಟ್ಠೇನ “ಮಚ್ಚೂ”ತಿ ಇಧ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಕಾಮಾದಯೋ ಸೇನಾ। ತಥಾ ಚಾಹ -

“ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾ, ದುತಿಯಾ ಅರತಿ ವುಚ್ಚತಿ।
ತತಿಯಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾ ತೇ, ಚತುತ್ಥೀ ತಣ್ಹಾ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

“ಪಞ್ಚಮೀ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ತೇ, ಛಟ್ಠಾ ಭೀರೂ ಪವುಚ್ಚತಿ।
ಸತ್ತಮೀ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ತೇ, ಮಾನೋ ಮಕ್ಖೋ ಚ ಅಟ್ಠಮೀ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೩೮-೪೩೯; ಮಹಾನಿ॰ ೨೮;ಚೂಳನಿ॰ ನನ್ದಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೪೭)।

ನಳಸೇತುಂವ ಸುದುಬ್ಬಲಂ ಮಹೋಘೋತಿ ಸಾರವಿರಹಿತತೋ ನಳಸೇತುಸದಿಸಂ ಅತಿವಿಯ ಅಬಲಭಾವತೋ ಸುಟ್ಠು ದುಬ್ಬಲಂ ಸಂಕಿಲೇಸಸೇನಂ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂ ಮಹಾಬಲವಭಾವತೋ ಮಹೋಘಸದಿಸೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಯೋ ಅಪಾನುದಿ ವಿಜಿತಾವೀ ಅಪೇತಭೇರವೋ ದನ್ತೋ, ಸೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಠಿತತ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಮಾರೋ “ಜಾನಾತಿ ಮಂ ಸಮಣೋ”ತಿ ತತ್ಥೇವನ್ತರಧಾಯೀತಿ।

ಭಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ವೀರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ದುದ್ದಮಿಯೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವೀರತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಸನಆವಾಸಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿ। ಏಕದಿವಸಞ್ಚ ಸಿನ್ಧುವಾರಪುಪ್ಫಸದಿಸಾನಿ ನಿಗ್ಗುಣ್ಡಿಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ಪಞ್ಚತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಮಹಾಪತಾಪೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ। ಸೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತೋ ಸತ್ತೇ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಪುನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮಹಾವಿಭವೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಹುತ್ವಾ ಕಪಣದ್ಧಿಕಾದೀನಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತೋ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಖೀರಭತ್ತಂ ಅದಾಸಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ ಇತರಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಂ ಸಮ್ಭರನ್ತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರೇ ರಞ್ಞೋ ಪಸೇನದಿಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, “ವೀರೋ”ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮಾನುಗತೇಹಿ ಪತ್ತಬಲಜವಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೂರೋ ಹುತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ನಿಬನ್ಧವಸೇನ ಕಾರಿತೇ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹೇ ಏಕಂಯೇವ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ

ಕಾಮೇಸು ಸಂಸಾರೇ ಚ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೨೧-೨೪) -

"ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಆಸಿಮಾರಾಮಿಕೋ ಅಹಂ।
ನಿಗ್ಗುಣ್ಡಿಪುಪ್ಫಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಪಞ್ಚವೀಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಏಕೋ ಆಸಿಂ ಜನಾಧಿಪೋ।
ಮಹಾಪತಾಪನಾಮೇನ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖೇನ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತಂ ಥೇರಂ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಾ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇತುಕಾಮಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪಲೋಭೇತುಂ ಪರಕ್ಕಮನ್ತೀ ಏಕದಿವಸಂ ದಿವಾವಿಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಕುತ್ತಾದೀನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆರಭಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ವೀರೋ "ಮಂ ಪಲೋಭೇತುಕಾಮಾ ಸಿನೇರುಂ ಮಕಸಪಕ್ಖವಾತೇನ ಚಾಲೇತುಕಾಮಾ ವಿಯ ಯಾವ ಬಾಲಾ ವತಾಯಂ ಇತ್ಥೀ"ತಿ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯ ನಿರತ್ಥಕಭಾವಂ ದೀಪೇನ್ತೋ **"ಯೋ ದುದ್ದಮಿಯೋ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೮. ತತ್ಥ **ಯೋ ದುದ್ದಮಿಯೋ**ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಯೋಜನಾಮತ್ತಂ **ಯೋ** ಪುಬ್ಬೇ ಅದನ್ತ ಕಿಲೇಸತಾಯ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಹಿ ವಾ ಸಙ್ಗಮಸೀಸೇ ದಮೇತುಂ ಜೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ**ದುದ್ದಮಿಯೋ,** ಇದಾನಿ ಪನ ಉತ್ತಮೇನ ದಮೇನ ದನ್ತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ವೀರೋ,** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸನ್ತುಸಿತೋ ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋ ವಿಜಿತಾವೀ ಅಪೇತಲೋಮಹಂಸೋ **ವೀರೋ** ವೀರನಾಮಕೋ ಅನವಸೇಸತೋ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ **ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ,** ತತೋ ಏವ ಠಿತಸಭಾವೋ, ನ ತಾದಿಸಾನಂ ಸತೇನಪಿ ಸಹಸ್ಸೇನಪಿ ಚಾಲನೀಯೋತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಾ ಇತ್ಥೀ - "ಮಯ್ಹಂ ಸಾಮಿಕೇ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೇ ಕೋ ಮಯ್ಹಂ ಘರಾವಾಸೇನ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಸಂವೇಗಜಾತಾ ಭಿಕ್ಖುನೀಸು ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ತೇವಿಜ್ಜಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ವೀರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸ್ವಾಗತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಮಹಾಭೋಗಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ದೇವತಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಯಾವಜೀವಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಭಗವತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ಥು ಥೂಪಸ್ಸ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಘೇ ಚ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಏವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಜನಂ ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗಪರಾಯಣಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಯೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। "ಪಿಲಿನ್ದೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ವಚ್ಛೋತಿ ಪನ ಗೋತ್ತಂ । ತೇನ ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ "ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸಂಸಾರೇ ಪನ ಸಂವೇಗಬಹುಲತಾಯ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ

ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚೂಳಗನ್ಧಾರಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜಂ ಸಾಧೇತ್ವಾ ತಾಯ ವಿಜ್ಜಾಯ ಆಕಾಸಚಾರೀ ಪರಚಿತ್ತವಿದೂ ಚ ಹುತ್ವಾ ರಾಜಗಹೇ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಪಟಿವಸತಿ।

ಅಥ ಯದಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ರಾಜಗಹಂ ಉಪಗತೋ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ತಸ್ಸ ಸಾ ವಿಜ್ಜಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತಿ। ಸೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಸುತಂ ಖೋ ಪನ ಮೇತಂ ಆಚರಿಯಪಾಚರಿಯಾನಂ ಭಾಸಮಾನಾನಂ 'ಯತ್ಥ ಮಹಾಗನ್ಧಾರವಿಜ್ಜಾ ಧರತಿ, ತತ್ಥ ಚೂಳಗನ್ಧಾರವಿಜ್ಜಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ'ತಿ, ಸಮಣಸ್ಸ ಪನ ಗೋತಮಸ್ಸ ಆಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಾಯಂ ಮಮ ವಿಜ್ಜಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಮಹಾಗನ್ಧಾರವಿಜ್ಜಂ ಜಾನಾತಿ, ಯಂನೂನಾಹಂ ತಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ತಂ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಯಾಪುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏತದವೋಚ - "ಅಹಂ, ಮಹಾಸಮಣ, ತವ ಸನ್ತಿಕೇ ಏಕಂ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತುಕಾಮೋ, ಓಕಾಸಂ ಮೇ ಕರೋಹೀ"ತಿ। ಭಗವಾ "ತೇನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಾ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ "ವಿಜ್ಜಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಚರಿತಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಯಾ ಪನ ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ ತಸ್ಸೋವಾದೇ ಠತ್ವಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ದೇವತಾ, ತಂ ಕತಞ್ಞುತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಞ್ಜಾತಬಹುಮಾನಾ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಥೇರಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋ ದೇವತಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪತಾಯ ಅಗ್ಗತಂ ಪತ್ತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨.೫೫-೬೭) -

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಲೋಕನಾಥಮ್ಹಿ, ಸುಮೇಧೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೇ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಥೂಪಪೂಜಂ ಅಕಾಸಹಂ॥

"ಯೇ ಚ ಖೀಣಾಸವಾ ತತ್ಥ, ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ।
ತೇಹಂ ತತ್ಥ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ಸಙ್ಘಭತ್ತಂ ಅಕಾಸಹಂ॥

"ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ತದಾ ಅಹು।
ಸುಮೇಧೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಅನುಮೋದಿತ್ಥ ಸೋ ತದಾ॥

"ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ವಿಮಾನಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ।
ಛಳಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಚ್ಛರಾಯೋ ರಮಿಂಸು ಮೇ॥

"ಮಮೇವ ಅನುವತ್ತನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಕಾಮೇಹಿ ತಾ ಸದಾ।
ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ ಅಭಿಭೋಮಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಪಞ್ಚವೀಸಮ್ಹಿ ಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ವರುಣೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ವಿಸುದ್ಧಭೋಜನೋ ಆಸಿಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹಂ ತದಾ॥

"ನ ತೇ ಬೀಜಂ ಪವಪ್ಪನ್ತಿ, ನಪಿ ನೀಯನ್ತಿ ನಙ್ಗಲಾ।
ಅಕಟ್ಠಪಾಕಿಮಂ ಸಾಲಿಂ, ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಮಾನುಸಾ॥

"ತತ್ಥ ರಜ್ಜಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ದೇವತ್ತಂ ಪುನ ಗಚ್ಛಹಂ।
ತದಾಪಿ ಏದಿಸಾ ಮಯ್ಹಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಭೋಗಸಮ್ಪದಾ॥

“ನ ಮಂ ಮಿತ್ತಾ ಅಮಿತ್ತಾ ವಾ, ಹಿಂಸನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನೋ।
ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಿಯೋ ಹೋಮಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ , ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಗನ್ಧಾಲೇಪಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭದ್ದಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ಏಕೋ ಆಸಿಂ ಜನಾಧಿಪೋ।
ಮಹಾನುಭಾವೋ ರಾಜಾಹಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಸೋಹಂ ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು, ಠಪೇತ್ವಾ ಜನತಂ ಬಹುಂ।
ಪಾಪೇತ್ವಾ ಸುಗತಿಂಯೇವ, ದೇವತಾನಂ ಪಿಯೋ ಅಹುಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ತಥಾ ದೇವತಾಹಿ ಅತಿವಿಯ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ಇಮಂ ಥೇರಂ ಭಗವಾ ದೇವತಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ – “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದೇವತಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೯, ೨೧೫) ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಕಾರಣಭೂತಂ ವಿಜ್ಜಾನಿಮಿತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಮನಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ **“ಸ್ವಾಗತಂ ನಾಪಗತ”**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೯. ತತ್ಥ **ಸ್ವಾಗತ**ನ್ತಿ ಸುನ್ದರಂ ಆಗಮನಂ, ಇದಂ ಮಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಥ ವಾ **ಸ್ವಾಗತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಆಗತಂ, ಮಯಾತಿ ವಿಭತ್ತಿ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಾ। **ನಾಪಗತ**ನ್ತಿ ನ ಅಪಗತಂ ಹಿತಾಭಿವುದ್ಧಿತೋ ನ ಅಪೇತಂ। **ನಯಿದಂ ದುಮನ್ತಿತಂ ಮಮಾ**ತಿ ಇದಂ ಮಮ ದುಟ್ಠು ಕಥಿತಂ, ದುಟ್ಠು ವಾ ವೀಮಂಸಿತಂ ನ ಹೋತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – ಯಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಮಮಾಗಮನಂ, ಯಂ ವಾ ಮಯಾ ತತ್ಥ ಆಗತಂ, ತಂ ಸ್ವಾಗತಂ, ಸ್ವಾಗತತ್ತಾಯೇವ ನ ದುರಾಗತಂ। ಯಂ “ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಮಮ ಮನ್ತಿತಂ ಗದಿತಂ ಕಥಿತಂ, ಚಿತ್ತೇನ ವಾ ವೀಮಂಸಿತಂ ಇದಮ್ಪಿ ನ ದುಮ್ಮನ್ತಿನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಂವಿಭತ್ತೇಸೂ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಂವಿಭತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಪಕಾರತೋ ವಿಭತ್ತೇಸು। **ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು ಸಮಥಧಮ್ಮೇಸು ವಾ, ನಾನಾತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ಪಕತಿಆದಿವಸೇನ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಂವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು। **ಯಂ ಸೇಟ್ಠಂ ತದುಪಾಗಮಿ**ನ್ತಿ ಯಂ ತತ್ಥ ಸೇಟ್ಠಂ, ತಂ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ, ತಸ್ಸ ವಾ ಬೋಧಕಂ ಸಾಸನಧಮ್ಮಂ ಉಪಾಗಮಿಂ, “ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಅಯಂ ವಿನಯೋ”ತಿ ಉಪಗಚ್ಛಿಂ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಏವ ವಾ ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಸಂವಿಭತ್ತೇಸು ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಯಂ ತತ್ಥ ಸೇಟ್ಠಂ ಉತ್ತಮಂ ಪವರಂ, ತಂ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಂ ಉಪಾಗಮಿಂ, ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿಂ, ತಸ್ಮಾ ಸ್ವಾಗತಂ ಮಮ ನ ಅಪಗತಂ ಸುಮನ್ತಿತಂ ನ ದುಮ್ಮನ್ತಿತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಪುಣ್ಣಮಾಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ವಿಹರಿ ಅಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪುಣ್ಣಮಾಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಚಕ್ಕವಾಕಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅತ್ತನೋ ಮುಖತುಣ್ಡಕೇನ ಸಾಲಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ಸತ್ತರಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಅಟ್ಠಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ

ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕಪ್ಪೇ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಓಸಕ್ಕಮಾನೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರೇ ಸಮಿದ್ಧಿಸ್ಸ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಜಾತದಿವಸೇ ತಸ್ಮಿಂ ಗೇಹೇ ಸಬ್ಬಾ ರಿತ್ತಕುಮ್ಭಿಯೋ ಸುವಣ್ಣಮಾಸಾನಂ ಪುಣ್ಣಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇನಸ್ಸ **ಪುಣ್ಣಮಾಸೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ವಿವಾಹಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಘರಾವಾಸಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೭.೧೩-೧೯) -

"ಸಿನ್ಧುಯಾ ನದಿಯಾ ತೀರೇ, ಚಕ್ಕವಾಕೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಸುದ್ಧಸೇವಾಲಭಕ್ಖೋಹಂ, ಪಾಪೇಸು ಚ ಸುಸಞ್ಞತೋ॥

"ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ।
ತುಣ್ಡೇನ ಸಾಲಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ತಥಾಗತೇ, ಅಚಲಾ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ದುಗ್ಗತಿಂ ಸೋ ನ ಗಚ್ಛತಿ॥

"ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।
ವಿಹಙ್ಗಮೇನ ಸನ್ತೇನ, ಸುಬೀಜಂ ರೋಪಿತಂ ಮಯಾ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಸುಚಾರುದಸ್ಸನಾ ನಾಮ, ಅಟ್ಠೇತೇ ಏಕನಾಮಕಾ।
ಕಪ್ಪೇ ಸತ್ತರಸೇ ಆಸುಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅಥಸ್ಸ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಾ ತಂ ಪಲೋಭೇತುಕಾಮಾ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಾ ಪುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಿಯಾಲಾಪಭಾವಾದಿಕೇಹಿ ಭಾವವಿವರಣಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಾತುಂ ಆರಭಿ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸಾ ಕಾರಣಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಲಗ್ಗಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ವಿಹರಿ ಅಪೇಕ್ಖ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೦. ತತ್ಥ **ವಿಹರೀ**ತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಹರಿ ಅಪಹರಿ ಅಪನೇಸಿ। **ಅಪೇಕ್ಖ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಂ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಾ। **ಹುರ**ನ್ತಿ ಅಪರಸ್ಮಿಂ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ವಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಆಯತನೇಸು। **ಹುರ**ನ್ತಿ ಬಾಹಿರೇಸು । **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ "ಅಪದಾ ವಾ ದ್ವಿಪದಾ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಇತಿವು॰ ೯೦; ಅ॰ ನಿ॰ ४.३४; ೫.೩೨) ವಿಯ। **ಯೋ**ತಿ ಅತ್ತಾನಮೇವ ಪರಂ ವಿಯ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವೇದಗೂ**ತಿ ವೇದೇನ ಗತೋ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ಠಿತೋ। **ಯತತ್ತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಂವರೇನ ಸಂಯತಸಭಾವೋ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೇನ ವಾ ಸಂಯತಸಭಾವೋ। **ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನೂಪಲಿತ್ತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಲೇಪವಸೇನ ನ ಉಪಲಿತ್ತೋ, ತೇನ ಲಾಭಾದಿಲೋಕಧಮ್ಮೇ ಸಮತಿಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಲೋಕಸ್ಸಾ**ತಿ

ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಲೋಕೋ। **ಜಞ್ಞಾತಿ** ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಉದಯಬ್ಬಯಞ್ಞೂತಿ** ಉಪ್ಪಾದಞ್ಚೇವ ವಯಞ್ಚ, ಏತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯೋ ಸಕಲಸ್ಸ ಖನ್ಧಾದಿಲೋಕಸ್ಸ ಸಮಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಉದಯಬ್ಬಯಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ವೇದಗೂ ಯತತ್ತೋ ಕತ್ಥಚಿ ಅನುಪಲಿತ್ತೋ, ಸೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪೇಕ್ಖಂ ವಿನೇಯ್ಯ ಸನ್ತುಸಿತೋ ತಾದಿಸಾನಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಾನಂ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಞ್ಞತಿ, ತಸ್ಮಾ ತ್ವಂ ಅನ್ಧಬಾಲೇ ಯಥಾಗತಮಗ್ಗೇನೇವ ಗಚ್ಛಾತಿ। ಅಥ ಸಾ ಇತ್ಥೀ "ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಮಯಿ ಪುತ್ತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಮಂ ಪಲೋಭೇತು"ನ್ತಿ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಪುಣ್ಣಮಾಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಾ ಥೇರಗಾಥಾಸಂವಣ್ಣನಾಯ

ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಚೂಳವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಚೂಳವಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ದಲಿದ್ದಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ಭತಿಯಾ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಂ ಸುಜಾತಂ ನಾಮ ಥೇರಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವತ್ಥಂ ದತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತೇತ್ತಿಂಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ। ಸತ್ತಸತ್ತತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ಅನೇಕವಾರಂ ಪದೇಸರಾಜಾ। ಏವಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಓಸಕ್ಕಮಾನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಗತೀಸು ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತನ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಚೂಳವಚ್ಛೋತಿ**ಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸಿ। ಸೋ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಚರಿತಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತೋ ವಿಹರಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಕೋಸಮ್ಬಿಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಣ್ಡನಜಾತಾ ಅಹೇಸುಂ। ತದಾ ಚೂಳವಚ್ಛತ್ಥೇರೋ ಉಭಯೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಲದ್ಧಿಂ ಅನಾದಾಯ ಭಗವತಾ ದಿನ್ನೋವಾದೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೩೧-೪೦) -

"ಪದುಮುತ್ತರಭಗವತೋ, ಸುಜಾತೋ ನಾಮ ಸಾವಕೋ।
ಪಂಸುಕೂಲಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಸಙ್ಕಾರೇ ಚರತೀ ತದಾ॥

"ನಗರೇ ಹಂಸವತಿಯಾ, ಪರೇಸಂ ಭತಕೋ ಅಹಂ।
ಉಪಡ್ಢದುಸ್ಸಂ ದತ್ವಾನ, ಸಿರಸಾ ಅಭಿವಾದಯಿಂ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

"ತೇತ್ತಿಂಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।

ಸತ್ತಸತ್ತತಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ।
ಉಪಡ್ಢದುಸ್ಸದಾನೇನ, ಮೋದಾಮಿ ಅಕುತೋಭಯೋ॥

“ಇಚ್ಛಮಾನೋ ಚಹಂ ಅಜ್ಜ, ಸಕಾನನಂ ಸಪಬ್ಬತಂ।
ಖೋಮದುಸ್ಸೇಹಿ ಛಾದೇಯ್ಯಂ, ಅಡ್ಢದುಸ್ಸಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಅಡ್ಢದುಸ್ಸಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಥ ಚೂಳವಚ್ಛತ್ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕಲಹಾಭಿರತಿಯಾ ಸಕತ್ಥವಿನಾಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಪ್ಪತ್ತೋ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಪತ್ತವಿಸೇಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ **“ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೧. ತತ್ಥ **ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ**ತಿ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲತಾಯ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವತೋ ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಪಮೋದಬಹುಲೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ಧಮ್ಮೇ ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತೇ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮೇ**ತಿ। ಸತ್ತತಿಂಸಾಯ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ನವವಿಧೇ ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ। ಸೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧೇನ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತೋ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯಭಾವತೋ ದೇಸನಾಧಮ್ಮೋಪಿ ಇಧ ಲಬ್ಭತೇವ। **ಪದಂ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಏವರೂಪೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಸನ್ತಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪಸಮಭಾವತೋ **ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ** ಪರಮಸುಖತಾಯ **ಸುಖಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ವಿನ್ದತಿಯೇವ। ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನಾ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಯಥಾಹ - “ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನಿ ಖೋ , ಆನನ್ದ, ಕುಸಲಾನಿ ಸೀಲಾನಿ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯಾ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧)। ಅಥ ವಾ **ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋತಿ ರತನತ್ತಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪಮೋದಬಹುಲೋ। ತತ್ಥ ಪನ ಸೋ ಪಮೋದಬಹುಲೋ ಕಿಂ ವಾ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ “ಧಮ್ಮೇ ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತೇ”ತಿಆದಿ। ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಸಂಸೇವನಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಸುಖೇನೇವ ಸಮ್ಭವತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಹತ್ಥಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಯಥಾಹ - “ಸದ್ಧಾಜಾತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೀ”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೩)।

ಚೂಳವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಮಹಾವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಞಾಬಲೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾವಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಪಾನೀಯದಾನಮದಾಸಿ। ಪುನ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಉಪಾಸಕೋ ಹುತ್ವಾ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ, ಸೋ ತೇಹಿ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ

ನಾಳಕಗಾಮೇ ಸಮಿದ್ಧಿಸ್ಸ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ **ಮಹಾವಚ್ಛೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ "ಸೋಪಿ ನಾಮ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ। ಯಸ್ಸ ಸಾವಕತ್ತಂ ಉಪಾಗತೋ, ಸೋ ಏವ ಮಞ್ಞೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ಭಗವತಿ ಸದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೦.೫೧-೫೪) -

"ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಅನುತ್ತರೇ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪಾನೀಯಘಟಮಪೂರಯಿಂ॥

"ಪಬ್ಬತಗ್ಗೇ ದುಮಗ್ಗೇ ವಾ, ಆಕಾಸೇ ವಾಥ ಭೂಮಿಯಂ।
ಯದಾ ಪಾನೀಯಮಿಚ್ಛಾಮಿ, ಖಿಪ್ಪಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತೇ ಮಮ॥

"ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ದಕದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವವಿಭಾವನೇನ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ **"ಪಞ್ಞಾಬಲೀ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೨. ತತ್ಥ **ಪಞ್ಞಾಬಲೀ**ತಿ ಪಾರಿಹಾರಿಯಪಞ್ಞಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಚ ವಸೇನ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ಸಾತಿಸಯೇನ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸೀಲವತೂಪಪನ್ನೋ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತೇನ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ, ಧುತಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ವತೇಹಿ ಚ ಉಪಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸಮಾಹಿತೋ**ತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತೋ। **ಝಾನರತೋ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇ ಚ ರತೋ ಸತತಾಭಿಯುತ್ತೋ। ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸವಸೇನ **ಸತಿಮಾ**। **ಯದತ್ಥಿಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಅನಪೇತಂ ಅತ್ಥಿಯಂ, ಯೇನ ಅತ್ಥಿಯಂ ಯದತ್ಥಿಯಂ। ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ ಅತ್ಥಿಯಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ **ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಮಾನೋ**। ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೇನ ಹಿ ತಂ ಅತ್ಥಿಯಂ ಹೋತಿ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೇನ ವಾ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ ಭೋಜನನ್ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಭುಞ್ಜಿಯತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಯತೀತಿ ವಾ ಭೋಜನಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ। "ಯದತ್ಥಿಕ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ಯದತ್ಥಂ ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಸತ್ಥಾರಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ, ತದತ್ಥಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಆದಿಅತ್ಥಂ, ತಞ್ಚ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಂ। ತಸ್ಮಾ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಂ ಭೋಜನಪಚ್ಚಯೇ ಭುಞ್ಜಮಾನೋ ತತೋ ಏವ **ಕಙ್ಖೇಥ ಕಾಲಂ** ಅತ್ತನೋ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲಂ ಆಗಮೇಯ್ಯ। **ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ **ವೀತರಾಗೋ**। ಬಾಹಿರಕಸ್ಸ ಪನ ಕಾಮೇಸು ವೀತರಾಗಸ್ಸ ಇದಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಹಾವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನೀಲಬ್ಭವಣ್ಣಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿನೋ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕಚ್ಛಪಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವಿನತಾಯ ನಾಮ ನದಿಯಾ ವಸತಿ। ತಸ್ಸ ಖುದ್ದಕನಾವಪ್ಪಮಾಣೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಕಿರ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಠಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, "ಪಾರಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಮಞ್ಞೇ ಭಗವಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ

ಆರೋಪೇತ್ವಾ ನೇತುಕಾಮೋ ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಪಜ್ಜಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ ಆರುಹಿ। ಸೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಸೋತಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಜವೇನ ವೇಗೇನ ಖಿತ್ತಸರೋ ವಿಯ ತಾವದೇವ ಪರತೀರಂ ಪಾಪೇಸಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಫಲಂ ಏತರಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಅನೇಕಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞವಾಸೀಯೇವ ಅಹೋಸಿ। ಪುನ ಕಸ್ಸಪಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಕಪೋತಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ದಿಸ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಸಿ।

ತತೋ ಪನ ಚುತೋ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಉಪಚಿನಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುನಗರೇ ವಚ್ಛಗೋತ್ತಸ್ಸ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ಪರಿಪಕ್ಕಗಬ್ಭಾ ಅರಞ್ಞಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಸಞ್ಜಾತದೋಹಳಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಚರತಿ, ತಾವದೇವಸ್ಸಾ ಕಮ್ಮಜವಾತಾ ಚಲಿಂಸು, ತಿರೋಕರಣಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅದಂಸು। ಸಾ ಧಞ್ಞಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿ। ಸೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಸಹ ಪಂಸುಕೀಳಿಕಸಹಾಯೋ ಅಹೋಸಿ। “ವಚ್ಛೋ”ತಿಸ್ಸ ನಾಮಞ್ಚ ಅಹೋಸಿ। ವನಾಭಿರತಿಯಾ ವಸೇನ **ವನವಚ್ಛೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಅಪರಭಾಗೇ ಮಹಾಸತ್ತೇ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಮಹಾಪಧಾನಂ ಪದಹನ್ತೇ, “ಅಹಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧತ್ಥಕುಮಾರೇನ ಸಹ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತೇ ವಸನ್ತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಸಮಾನೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯-೧೪೮-೧೬೩) -

“ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ತು ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ವಿನತಾನದಿಯಾ ತೀರಂ, ಉಪಗಚ್ಛಿ ತಥಾಗತೋ॥

“ಉದಕಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಕಚ್ಛಪೋ ವಾರಿಗೋಚರೋ।
ಬುದ್ಧಂ ತಾರೇತುಕಾಮೋಹಂ, ಉಪೇಸಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಅಭಿರೂಹತು ಮಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಅಹಂ ತಂ ತಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ತುವಂ॥

“ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಯಸೋ।
ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ ಮೇ ಪಿಟ್ಠಿಂ, ಅಟ್ಠಾಸಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

“ಯತೋ ಸರಾಮಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಯತೋ ಪತ್ತೋಸ್ಮಿ ವಿಞ್ಞುತಂ।
ಸುಖಂ ಮೇ ತಾದಿಸಂ ನತ್ಥಿ, ಫುಟ್ಠೇ ಪಾದತಲೇ ಯಥಾ॥

“ಉತ್ತರಿತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಯಸೋ।
ನದಿತೀರಮ್ಹಿ ಠತ್ವಾನ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯಾವತಾ ವತ್ತತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಗಙ್ಗಾಸೋತಂ ತರಾಮಹಂ।
ಅಯಞ್ಚ ಕಚ್ಛಪೋ ರಾಜಾ, ತಾರೇಸಿ ಮಮ ಪಞ್ಞವಾ॥

“ಇಮಿನಾ ಬುದ್ಧತರಣೇನ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತವತಾಯ ಚ।

ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಇಧಾಗನ್ತ್ವಾ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಏಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಕಙ್ಖಾಸೋತಂ ತರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದಕೇ ಖೇತ್ತೇ, ಬೀಜಂ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ರೋಪಿತಂ।
ಸಮ್ಮಾಧಾರೇ ಪವೇಚ್ಛನ್ತೇ, ಫಲಂ ತೋಸೇತಿ ಕಸ್ಸಕಂ॥

“ತಥೇವಿದಂ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತಂ।
ಸಮ್ಮಾಧಾರೇ ಪವೇಚ್ಛನ್ತೇ, ಫಲಂ ಮಂ ತೋಸಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಧಾನಪಹಿತತ್ತೋಮ್ಹಿ, ಉಪಸನ್ತೋ ನಿರೂಪಧಿ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತರಣಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಭಗವತಿ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವಿಹರನ್ತೇ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಮಾಗತೋ ಪಟಿಸನ್ಥಾರವಸೇನ “ಕಿಂ, ಆವುಸೋ, ಅರಞ್ಞೇ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಲದ್ಧೋ”ತಿ ಪುಟ್ಠೋ “ರಮಣೀಯಾ, ಆವುಸೋ, ಅರಞ್ಞೇ ಪಬ್ಬತಾ”ತಿ ಅತ್ತನಾ ವುಟ್ಠಪಬ್ಬತೇ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ “**ನೀಲಬ್ಭವಣ್ಣಾ**”ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೩. ತತ್ಥ **ನೀಲಬ್ಭವಣ್ಣಾ**ತಿ ನೀಲವಲಾಹಕನಿಭಾ ನೀಲವಲಾಹಕಸಣ್ಠಾನಾ ಚ। **ರುಚಿರಾ**ತಿ ರುಚಿಯಾ ಸಕಿರಣಾ ಪಭಸ್ಸರಾ ಚ। **ಸೀತವಾರೀ**ತಿ ಸೀತಲಸಲಿಲಾ। **ಸುಚಿನ್ಧರಾ**ತಿ ಸುಚಿಸುದ್ಧಭೂಮಿಭಾಗತಾಯ ಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ ವಾ ಅರಿಯಾನಂ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನತಾಯ ಸುಚಿನ್ಧರಾ। ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಞ್ಹಿ ಸಾನುನಾಸಿಕಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। “ಸೀತವಾರಿಸುಚಿನ್ಧರಾ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೀತಸುಚಿವಾರಿಧರಾ ಸೀತಲವಿಮಲಸಲಿಲಾಸಯವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇನ್ದಗೋಪಕಸಞ್ಛನ್ನಾ**ತಿ ಇನ್ದಗೋಪಕನಾಮಕೇಹಿ ಪವಾಳವಣ್ಣೇಹಿ ರತ್ತಕಿಮೀಹಿ ಸಞ್ಛಾದಿತಾ ಪಾವುಸ್ಸಕಾಲವಸೇನ ಏವಮಾಹ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಇನ್ದಗೋಪಕನಾಮಾನಿ ರತ್ತತಿಣಾನೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ “ಕಣಿಕಾರರುಕ್ಖಾ”ತಿ। **ಸೇಲಾ**ತಿ ಸಿಲಾಮಯಾ ಪಬ್ಬತಾ, ನ ಪಂಸುಪಬ್ಬತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ - “ಯಥಾಪಿ ಪಬ್ಬತೋ ಸೇಲೋ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೨೪)। **ರಮಯನ್ತಿ ಮ**ನ್ತಿ ಮಂ ರಮಾಪೇನ್ತಿ, ಮಯ್ಹಂ ವಿವೇಕಾಭಿರತ್ತಿಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಚಿರಕಾಲಪರಿಭಾವಿತಂ ಅರಞ್ಞಾಭಿರತಿಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ ತಿವಿಧಂ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಮೇವ ದೀಪೇತಿ। ತತ್ಥ ಉಪಧಿವಿವೇಕೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ದೀಪಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ।

ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸಿವಕಸಾಮಣೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉಪಜ್ಝಾಯೋತಿ ಸಿವಕಸ್ಸ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ತತ್ಥ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ವೇಸ್ಸಭುಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಪುನ ತತ್ಥ ಮನೋಹರಾನಿ

ಕಾಸುಮಾರಿಕಫಲಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ತಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಉಪನೇಸಿ, ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಭಗವಾ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಮಾತುಲೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತೇ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಬಹುಂ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, **ಸಿವಕೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ಅತ್ತನೋ ಜೇಟ್ಠಭಾತಿಕೇ ವನವಚ್ಛೇ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಕಿಚ್ಚಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೇ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ ಪುತ್ತಂ ಆಹ - "ತಾತ ಸಿವಕ, ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಥೇರಂ ಉಪಟ್ಠಹ, ಮಹಲ್ಲಕೋ ದಾನಿ ಥೇರೋ"ತಿ। ಸೋ ಮಾತು ಏಕವಚನೇನೇವ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ಚ ಮಾತುಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಂ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಸತಿ।

ತಸ್ಸ ಏಕದಿವಸಂ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಗಾಮನ್ತಂ ಗತಸ್ಸ ಖರೋ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಮನುಸ್ಸೇಸು ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೇಸುಪಿ ನ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಚಿರಾಯನ್ತೇ ಥೇರೋ "ಸಾಮಣೇರೋ ಚಿರಾಯತಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಗಿಲಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ತಂ ತಂ ಕತ್ತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಕರೋನ್ತೋ ದಿವಸಭಾಗಂ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಬಲವಪಚ್ಚೂಸವೇಲಾಯಂ ಆಹ - "ಸಿವಕ, ನ ಮಯಾ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗಾಮೇ ವಸಿತಪುಬ್ಬಂ, ಇತೋ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಿವಕೋ "ಯದಿಪಿ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಇದಾನಿ ಕಾಯೋ ಗಾಮನ್ತೇ ಠಿತೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪನ ಅರಞ್ಞೇ, ತಸ್ಮಾ ಸಯಾನೋಪಿ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ ತಂ ಬಾಹಾಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಮೇವ ನೇತ್ವಾ ಓವಾದಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಥೇರಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೮.೫೩-೫೮) -

"ಕಣಿಕಾರಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ನಿಸಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ನರಾಸಭಂ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಕಿರೇ ಕತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಕಾಸುಮಾರಿಕಮಾದಾಯ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಸೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ಅತ್ತನಾ ಚ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಕತಂ ಕತಕಿಚ್ಚತಞ್ಚ ಪವೇದೇನ್ತೋ **"ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮಂ ಅವಚಾ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೮. ತತ್ಥ **ಉಪಜ್ಝಾಯೋ**ತಿ ವಜ್ಜಾವಜ್ಜಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತಿ ಹಿತೇಸಿತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪೇಕ್ಖತೀತಿ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ। **ಮ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ವದತಿ। **ಅವಚಾ**ತಿ ಅಭಾಸಿ। **ಇತೋ ಗಚ್ಛಾಮ ಸೀವಕಾ**ತಿ ವುತ್ತಾಕಾರದಸ್ಸನಂ, ಸಿವಕ, ಇತೋ ಗಾಮನ್ತತೋ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನಮೇವ ಏಹಿ ಗಚ್ಛಾಮ, ತದೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಸನಯೋಗ್ಗನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಂ ಪನ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ವುತ್ತೋ ಸಿವಕೋ ಭದ್ರೋ ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯೋ ವಿಯ ಕಸಾಭಿಹತೋ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗನ್ತುಕಾಮತಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ -

"ಗಾಮೇ ಮೇ ವಸತಿ ಕಾಯೋ, ಅರಞ್ಞಂ ಮೇ ಗತಂ ಮನೋ।
ಸೇಮಾನಕೋಪಿ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ನತ್ಥಿ ಸಙ್ಗೋ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿ॥ -ಆಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ಯದಿಪಿ ಮೇ ಇದಂ ಸರೀರಂ ಗಾಮನ್ತೇ ಠಿತಂ, ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಪನ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೇಮಾನಕೋಪಿ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಗೇಲಞ್ಞೇನ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಗಮನೇಸು ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಯಾನೋಪಿ ಇಮಿನಾ ಸಯಿತಾಕಾರೇನ ಸರೀಸಪೋ ವಿಯ ಸರೀಸಪನ್ತೋ, ಏಥ, ಭನ್ತೇ, ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗಚ್ಛಾಮ, ಕಸ್ಮಾ? **ನತ್ಥಿ ಸಙ್ಗೋ ವಿಜಾನತ**ನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸಭಾವಾ ಕಾಮೇಸು ಸಂಸಾರೇ ಚ ಆದೀನವಂ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸಙ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಪದೇನೇವ ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ಆಣಾ ಅನುಠಿತಾತಿ, ತದಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಸಿವಕಸಾಮಣೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕುಣ್ಡಧಾನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಚ ಛಿನ್ದೇ ಪಞ್ಚ ಜಹೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಣ್ಡಧಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಠಮಂ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಚರಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಮನೋಸಿಲಾಚುಣ್ಣಪಿಞ್ಜರಂ ಮಹನ್ತಂ ಕದಲಿಫಲಕಣ್ಣಿಕಂ ಉಪನೇಸಿ, ತಂ ಭಗವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಏಕಾದಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವೇಸು ದೇವರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ। ಚತುವೀಸತಿವಾರೇ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ। ಏವಂ ಸೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ದೀಘಾಯುಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ನಾಮ ನ ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸಿಕೋ ಉಪೋಸಥೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಛಬ್ಬಸ್ಸನ್ತರೇ ಛಬ್ಬಸ್ಸನ್ತರೇ ಉಪೋಸಥೋ ಅಹೋಸಿ। ಕಸ್ಸಪದಸಬಲೋ ಪನ ಛಟ್ಠೇ ಛಟ್ಠೇ ಮಾಸೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಓಸಾರೇಸಿ। ತಸ್ಸ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಓಸಾರಣಕಾಲೇ ದಿಸಾವಾಸಿಕಾ ದ್ವೇ ಸಹಾಯಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಉಪೋಸಥಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ಅಯಂ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮೇತ್ತಿ ಅತಿವಿಯ ದಳ್ಹಾ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭೇದಕೇ ಸತಿ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ, ಸಾ ತೇಸಂ ಓಕಾಸಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ ತೇಸಂ ಅವಿದೂರೇನೇವ ಗಚ್ಛತಿ। ಅಥೇಕೋ ಥೇರೋ ಏಕಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಪತ್ತಚೀವರಂ ದತ್ವಾ ಸರೀರವಳಞ್ಜನತ್ಥಂ ಉದಕಫಾಸುಕಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧೋತಹತ್ಥಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ ಗುಮ್ಬಸಮೀಪತೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ ಉತ್ತಮರೂಪಾ ಇತ್ಥೀ ಹುತ್ವಾ ಕೇಸೇ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ಸಂವಿಧಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧನ್ತೀ ವಿಯ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಪಂಸುಂ ಪುಞ್ಛಮಾನಾ ವಿಯ ಸಾಟಕಂ ಸಂವಿಧಾಯ ನಿವಾಸಯಮಾನಾ ವಿಯ ಚ ಹುತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪದಾನುಪದಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಗುಮ್ಬತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ। ಏಕಮನ್ತೇ ಠಿತೋ ಸಹಾಯಕತ್ಥೇರೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ದಿಸ್ವಾವ ದೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ "ನಟ್ಠೋ ದಾನಿ ಮೇ ಇಮಿನಾ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ದೀಘರತ್ತಾನುಗತೋ ಸಿನೇಹೋ, ಸಚಾಹಂ ಏವಂವಿಧಭಾವಂ ಜಾನೇಯ್ಯಂ, ಏತ್ತಕಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಸ್ಸಾಸಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸೇವಸ್ಸ, "ಹನ್ದಾವುಸೋ, ತುಯ್ಹಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ, ತಾದಿಸೇನ ಪಾಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಮಗ್ಗಂ ನಾಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಆಹ। ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಲಜ್ಜಿಭಿಕ್ಖುನೋ ಹದಯಂ ತಿಖಿಣಸತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿದ್ಧಂ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ತತೋ ನಂ ಆಹ - "ಆವುಸೋ, ಕಿಂ ನಾಮೇತಂ ವದಸಿ, ಅಹಂ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ದುಕ್ಕಟಮತ್ತಮ್ಪಿ ಆಪತ್ತಿಂ ನ ಜಾನಾಮಿ। ತ್ವಂ ಪನ ಮಂ ಅಜ್ಜ 'ಪಾಪೋ'ತಿ ವದಸಿ, ಕಿಂ ತೇ ದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ। "ಕಿಂ ಅಞ್ಞೇನ ದಿಟ್ಠೇನ, ಕಿಂ ತ್ವಂ ಏವಂವಿಧೇನ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೇನ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ"ತಿ। "ನತ್ಥೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಮಯ್ಹಂ, ನಾಹಂ ಏವರೂಪಂ ಮಾತುಗಾಮಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತಸ್ಸ ಯಾವತತಿಯಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಇತರೋ ಥೇರೋ ಕಥಂ ಅಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ದಿಟ್ಠಕಾರಣಂಯೇವ ಭೂತತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಮಗ್ಗೇನ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗತೋ। ಇತರೋಪಿ ಭಿಕ್ಖು ಅಞ್ಞೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂಯೇವ ಗತೋ।

ತತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಂ ಪವಿಸನವೇಲಾಯ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಉಪೋಸಥಗ್ಗೇ ಸಞ್ಜಾನಿತ್ವಾ, "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಉಪೋಸಥಗ್ಗೇ ಏವರೂಪೋ ನಾಮ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ಅತ್ಥಿ, ನಾಹಂ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪೋಸಥಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ "ಭಾರಿಯಂ ಮಯಾ ಕಮ್ಮಂ ಕತ"ನ್ತಿ ಮಹಲ್ಲಕಉಪಾಸಕವಣ್ಣೇನ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಕಸ್ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಿತೋ"ತಿ ಆಹ। "ಉಪಾಸಕ, ಇಮಂ ಉಪೋಸಥಗ್ಗಂ ಏಕೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ಪವಿಟ್ಠೋ, 'ನಾಹಂ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪೋಸಥಂ ಕರೋಮೀ'ತಿ ಬಹಿ ಠಿತೋಮ್ಹೀ"ತಿ। "ಭನ್ತೇ, ಮಾ ಏವಂ ಗಣ್ಹಥ, ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ಏಸ ಭಿಕ್ಖು। ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಮಾತುಗಾಮೋ ನಾಮ ಅಹಂ, ಮಯಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವೀಮಂಸನತ್ಥಾಯ 'ದಳ್ಹಾ ನು ಖೋ ಇಮೇಸಂ ಥೇರಾನಂ ಮೇತ್ತಿ, ನೋ ದಳ್ಹಾ'ತಿ ಭಿಜ್ಜನಾಭಿಜ್ಜನಭಾವಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೇನ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ"ನ್ತಿ। "ಕೋ ಪನ, ತ್ವಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ"ತಿ? "ಅಹಂ ಏಕಾ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ದೇವಪುತ್ತೋ ಕಥೇನ್ತೋ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವೇನ ಠತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪಾದೇಸು ನಿಪತಿತ್ವಾ "ಮಯ್ಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಖಮಥ, ಏತಂ ದೋಸಂ ಥೇರೋ ನ ಜಾನಾತಿ, ಉಪೋಸಥಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಥೇರಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಗ್ಗಂ ಪವೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಥೇರೋ ಉಪೋಸಥಂ ತಾವ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಅಕಾಸಿ, ಮಿತ್ತಸನ್ಥವವಸೇನ ಪನ ಪುನ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಅಹೋಸೀತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ನ ಕಥೀಯತಿ, ಚುದಿತಕತ್ಥೇರೋ ಪನ ಅಪರಾಪರಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ।

ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ಅಪಾಯಭಯತೋ ನ ಮುಚ್ಚಿತ್ಥ। ಸಚೇ ಪನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಅಞ್ಞೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಕತೋ ದೋಸೋ ತಸ್ಸೇವ ಉಪರಿ ಪತತಿ। ಸೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। "ಧಾನಮಾಣವೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಯೋ ವೇದೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ, ತಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏಕಾ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಾ ಇತ್ಥೀ ತಸ್ಮಿಂ ಗಾಮಂ ಪವಿಸನ್ತೇ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಗಾಮಂ ಪವಿಸತಿ, ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸನ್ತೇಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪವಿಸತಿ, ತಿಟ್ಠನ್ತೇಪಿ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಏವಂ ನಿಚ್ಚಾನುಬನ್ಧಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಥೇರೋ ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಸ ಪುನ ಪುರಿಮಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಸಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಗಾಮೇ ಯಾಗುಂ ಭಿಕ್ಖಞ್ಚ ದದಮಾನಾ ಇತ್ಥಿಯೋ "ಭನ್ತೇ, ಅಯಂ ಏಕೋ ಯಾಗುಉಳುಙ್ಕೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ, ಏಕೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಹಾಯಿಕಾಯಾ"ತಿ ಪರಿಹಾಸಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ಮಹತೀ ವಿಹೇಸಾ ಹೋತಿ। ವಿಹಾರಗತಮ್ಪಿ ನಂ ಸಾಮಣೇರಾ ಚೇವ ದಹರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಚ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ "ಧಾನೋ ಕೋಣ್ಡೋ ಜಾತೋ"ತಿ ಪರಿಹಾಸಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ **ಕುಣ್ಡಧಾನತ್ಥೇರೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। ಸೋ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ತೇಹಿ ಕರಿಯಮಾನಂ ಕೇಳಿಂ ಸಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ತುಮ್ಹೇ ಕೋಣ್ಡಾ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಕೋಣ್ಡೋ, ಆಚರಿಯೋ ಕೋಣ್ಡೋ"ತಿ ವದತಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥು ಆರೋಚೇಸುಂ "ಕುಣ್ಡಧಾನೋ, ಭನ್ತೇ, ದಹರಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏವಂ ಫರುಸವಾಚಂ ವದತೀ"ತಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ "ಸಚ್ಚಂ ಕಿರ ತ್ವಂ, ಧಾನ, ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಫರುಸವಾಚಂ ವದಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತೇನ "ಸಚ್ಚಂ ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ವದೇಸೀ"ತಿ ಆಹ। "ಭನ್ತೇ, ನಿಬದ್ಧಂ ವಿಹೇಸಂ ಅಸಹನ್ತೋ ಏವಂ ಕಥೇಮೀ"ತಿ। "ತ್ವಂ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಕಮ್ಮಂ ಯಾವಜ್ಜದಿವಸಾ ಜೀರಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋಸಿ, ಪುನ ಏವರೂಪಂ ಫರುಸಂ ಮಾವದೀ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವತ್ವಾ ಆಹ -

"ಮಾವೋಚ ಫರುಸಂ ಕಞ್ಚಿ, ವುತ್ತಾ ಪಟಿವದೇಯ್ಯು ತಂ।
ದುಕ್ಖಾ ಹಿ ಸಾರಮ್ಭಕಥಾ, ಪಟಿದಣ್ಡಾ ಫುಸೇಯ್ಯು ತಂ॥

"ಸಚೇ ನೇರೇಸಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಕಂಸೋ ಉಪಹತೋ ಯಥಾ।
ಏಸ ಪತ್ತೋಸಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸಾರಮ್ಭೋ ತೇ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೩೩-೧೩೪)।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಚರಣಭಾವಂ ಕೋಸಲರಞ್ಞೋಪಿ ಕಥಯಿಂಸು। ರಾಜಾ "ಗಚ್ಛಥ, ಭಣೇ, ವೀಮಂಸಥಾ"ತಿ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಮನ್ದೇನೇವ ಪರಿವಾರೇನ ಥೇರಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತೇ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಥೇರೋ ಸೂಚಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಸಾಪಿ ಇತ್ಥೀ ಅವಿದೂರೇ ಠಾನೇ ಠಿತಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ರಾಜಾ ದಿಸ್ವಾ "ಅತ್ಥಿದಂ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇ ಥೇರಸ್ಸ ವಸನಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪವಿಟ್ಠಾ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ರಾಜಾಪಿ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ತಮೇವ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅದಿಸ್ವಾ "ನಾಯಂ ಮಾತುಗಾಮೋ, ಥೇರಸ್ಸ ಏಕೋ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಥೇರಂ ಅವನ್ದಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ ಅಭೂತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಆಗಮ್ಮ ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ "ಕಚ್ಚಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಿಣ್ಡಕೇನ ನ ಕಿಲಮಥಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋ "ವಟ್ಟತಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ಆಹ। "ಜಾನಾಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಕಥಂ, ಏವರೂಪೇನ ಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚರನ್ತಾನಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೇ ನಾಮ ಪಸೀದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವೋ ಕತ್ಥಚಿ ಗಮನಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಅಹಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ತುಮ್ಹೇ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ತುಮ್ಹೇ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇ ಮಾ ಪಮಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿ ನಿಬದ್ಧಭಿಕ್ಖಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ। ಥೇರೋ ರಾಜಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯೇನ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾ ಇತ್ಥೀ ಅನ್ತರಧಾಯಿ।

ತದಾ ಮಹಾಸುಭದ್ದಾ ಉಗ್ಗನಗರೇ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಕುಲೇ ವಸಮಾನಾ "ಸತ್ಥಾ ಮಂ ಅನುಕಮ್ಪತೂ"ತಿ ಉಪೋಸಥಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪರಿಪಾಸಾದತಲೇ ಠಿತಾ "ಇಮಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಅನ್ತರೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ವಿತಾನಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತು, ದಸಬಲೋ ಇಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಸ್ವೇ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹತೂ"ತಿ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ಸುಮನಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಯೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವೇಲಾಯ ಸತ್ಥು ಮತ್ಥಕೇ ವಿತಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು। ಸತ್ಥಾ ತಂ ಸುಮನಪುಪ್ಫವಿತಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಚಿತ್ತೇನೇವ ಸುಭದ್ದಾಯ ಭಿಕ್ಖಂ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪುನದಿವಸೇ ಅರುಣೇ ಉಟ್ಠಿತೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಹ - "ಆನನ್ದ, ಮಯಂ ಅಜ್ಜ ದೂರಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮ, ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಅದತ್ವಾ ಅರಿಯಾನಂಯೇವ ಸಲಾಕಂ ದೇಹೀ"ತಿ। ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆರೋಚೇಸಿ - "ಆವುಸೋ, ಸತ್ಥಾ ಅಜ್ಜ ದೂರಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಮಾ ಗಣ್ಹನ್ತು, ಅರಿಯಾವ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೂ"ತಿ। ಕುಣ್ಡಧಾನತ್ಥೇರೋ "ಆಹರ, ಆವುಸೋ ಸಲಾಕ"ನ್ತಿ ಪಠಮಂಯೇವ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇಸಿ। ಆನನ್ದೋ "ಸತ್ಥಾ ತಾದಿಸಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಲಾಕಂ ನ ದಾಪೇತಿ, ಅರಿಯಾನಂಯೇವ ದಾಪೇತೀ"ತಿ ವಿತಕ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಆರೋಚೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ "ಆಹರಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ಸಲಾಕಂ ದೇಹೀ"ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಸಚೇ ಕುಣ್ಡಧಾನಸ್ಸ ಸಲಾಕಾ ದಾತುಂ ನ ಯುತ್ತಾ, ಅಥ ಸತ್ಥಾ ಪಟಿಬಾಹೇಯ್ಯ, ಭವಿಸ್ಸತಿ ಏತ್ಥ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ "ಕುಣ್ಡಧಾನಸ್ಸ ಸಲಾಕಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಗಮನಂ ಅಭಿನೀಹರಿ। ಕುಣ್ಡಧಾನೋ ತಸ್ಸ ಪುರೇ ಆಗಮನಾ ಏವ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ "ಆಹರಾವುಸೋ, ಆನನ್ದ, ಸತ್ಥಾ ಮಂ ಜಾನಾತಿ, ಮಾದಿಸಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಠಮಂ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ನ ಸತ್ಥಾ ನಿವಾರೇತೀ"ತಿ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಠಮಂ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಥೇರೋ ರಾಜಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರಲಾಭೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪.೧-೧೬) -

"ಸತ್ತಾಹಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಂ, ಸಯಮ್ಭುಂ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಂ॥

"ವುಟ್ಠಿತಂ ಕಾಲಮಞ್ಞಾಯ, ಪದುಮುತ್ತರಂ ಮಹಾಮುನಿಂ।
ಮಹನ್ತಿಂ ಕದಲೀಕಣ್ಣಿಂ, ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಗಚ್ಛಹಂ॥

"ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।

ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇನ್ತೋ, ಪರಿಭುಞ್ಜಿ ಮಹಾಮುನಿ॥

“ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸತ್ಥವಾಹೋ ಅನುತ್ತರೋ।
ಸಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯೇ ಚ ಸನ್ತಿ ಸಮಿತಾರೋ, ಯಕ್ಖಾ ಇಮಮ್ಹಿ ಪಬ್ಬತೇ।
ಅರಞ್ಞೇ ಭೂತಭಬ್ಯಾನಿ, ಸುಣನ್ತು ವಚನಂ ಮಮ॥

“ಯೋ ಸೋ ಬುದ್ಧಂ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ, ಮಿಗರಾಜಂವ ಕೇಸರಿಂ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಏಕಾದಸಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ಸೋ, ದೇವರಾಜಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಚತುವೀಸತಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಕ್ಕೋಸಿತ್ವಾನ ಸಮಣೇ, ಸೀಲವನ್ತೇ ಅನಾಸವೇ।
ಪಾಪಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇ ಸುದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಕುಣ್ಡಧಾನೋತಿ ನಾಮೇನ, ಸಾವಕೋ ಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪವಿವೇಕಮನುಯುತ್ತೋ, ಝಾಯೀ ಝಾನರತೋ ಅಹಂ।
ತೋಸಯಿತ್ವಾನ ಸತ್ಥಾರಂ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸಾವಕೇಹಿ ಪರಿವುತೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಸಲಾಕಂ ಗಾಹಯೀ ಜಿನೋ॥

“ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ವದತಂ ವರಸ್ಸ ಪುರತೋ, ಪಠಮಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಹಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಭಗವಾ, ದಸಸಹಸ್ಸಿಕಮ್ಪಕೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ ಮಂ॥

“ವೀರಿಯಂ ಮೇ ಧುರಧೋರಯ್ಹಂ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಧಿವಾಹನಂ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಏವಂಭೂತಸ್ಸಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಗುಣೇ ಅಜಾನನ್ತಾ ಯೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಭಿಕ್ಖೂ ತದಾ ಪಠಮಂ ಸಲಾಕಗ್ಗಹಣೇ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಏತ"ನ್ತಿ ಸಮಚಿನ್ತೇಸುಂ। ತೇಸಂ ವಿಮತಿವಿಧಮನತ್ಥಂ ಥೇರೋ ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ "**ಪಞ್ಚ ಛಿನ್ದೇ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೫. ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚ ಛಿನ್ದೇ**ತಿ ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿನಿಬ್ಬತ್ತನಕಾನಿ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಪಾದೇ ಬನ್ಧನರಜ್ಜುಕಂ ವಿಯ ಪುರಿಸೋ ಸತ್ಥೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗತ್ತಯೇನ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ ಪಜಹೇಯ್ಯ। **ಪಞ್ಚ ಜಹೇ**ತಿ ಉಪರಿದೇವಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾನಿ ಪಞ್ಚುದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ ಪುರಿಸೋ ಗೀವಾಯ ಬನ್ಧನರಜ್ಜುಕಂ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಜಹೇಯ್ಯ, ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಚ ಚುತ್ತರಿ ಭಾವಯೇ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪಹಾನಾಯ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಉತ್ತರಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತೋ ಉಪರಿ ಭಾವೇಯ್ಯ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮವಸೇನ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ। **ಪಞ್ಚಸಙ್ಗಾತಿಗೋ**ತಿ ಏವಂಭೂತೋ ಪನ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮನೇನ ಪಹಾನೇನ ಪಞ್ಚಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಹುತ್ವಾ। **ಭಿಕ್ಖು ಓಘತಿಣ್ಣೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಯ ಭಿಕ್ಖೂತಿ, ಕಾಮಭವದಿಟ್ಠಿಅವಿಜ್ಜೋಘೇ ತರಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಾರಭೂತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಠಿತೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕುಣ್ಡಧಾನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಬೇಲಟ್ಠಸೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದೋ ಆಜಞ್ಞೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಬೇಲಟ್ಠಸೀಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೇನ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪನ ಬಹುಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನಿತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ವೇಸ್ಸಭುಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಮಾತುಲುಙ್ಗಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತಿತೋ ಸುಗತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪುರೇತರಮೇವ ಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರನ್ತೋ ಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪದಮನೇ **ಆದಿತ್ತಪರಿಯಾಯದೇಸನಾಯ** (ಮಹಾವ॰ ೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮) ಪುರಾಣಜಟಿಲಸಹಸ್ಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೬೮-೭೩) –

"ಕಣಿಕಾರಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ಪುಣ್ಣಮಾಯೇವ ಚನ್ದಿಮಂ।
ಜಲನ್ತಂ ದೀಪರುಕ್ಖಂವ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಮಾತುಲುಙ್ಗಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಅದಾಸಿಂ ಸತ್ಥುನೋ ಅಹಂ।
ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ವೀರಸ್ಸ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಅಧಿಗತಾರಹತ್ತೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಏಕದಿವಸಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ಉಟ್ಠಾಯ ತಂ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ನಿರಾಮಿಸಂ ಸುಖಂ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗಞ್ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪೀತಿವೇಗವಸೇನ **"ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದೋ ಆಜಞ್ಞೋ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೬. ತತ್ಥ **ಯಥಾಪೀತಿ** ಓಪಮ್ಮಪಟಿಪಾದನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಭದ್ದೋತಿ** ಸುನ್ದರೋ ಥಾಮಬಲಸಮತ್ಥಜವಪರಕ್ಕಮಾದಿಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಆಜಞ್ಞೋತಿ** ಆಜಾನೀಯೋ ಜಾತಿಮಾ ಕಾರಣಾಕಾರಣಾನಂ ಆಜಾನನಕೋ। ಸೋ ತಿವಿಧೋ ಉಸಭಾಜಞ್ಞೋ ಅಸ್ಸಾಜಞ್ಞೋ ಹತ್ಥಾಜಞ್ಞೋತಿ। ತೇಸು ಉಸಭಾಜಞ್ಞೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಚ ಖೋ ಏಕಕಸನಕಿಚ್ಚೇ ನಿಯುತ್ತೋ, ತೇನಾಹ **"ನಙ್ಗಲಾವತ್ತನೀ"**ತಿ। ನಙ್ಗಲಸ್ಸ ಫಾಲಸ್ಸ ಆವತ್ತನಕೋ, ನಙ್ಗಲಂ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಆವತ್ತೇತ್ವಾ ಖೇತ್ತೇ ಕಸನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಙ್ಗಲಂ ವಾ ಆವತ್ತಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಙ್ಗಲಾವತ್ತಂ , ಖೇತ್ತೇ ನಙ್ಗಲಪಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ ನಙ್ಗಲಾವತ್ತನಿ। ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ "ವತ್ತನೀ"ತಿ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಿಖೀತಿ** ಮತ್ಥಕೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ ಸಿಖಾಸದಿಸತಾಯ ಸಿಖಾ, ಸಿಙ್ಗಂ। ತದಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಿಖೀ। ಅಪರೇ ಪನ "ಕಕುಧಂ ಇಧ 'ಸಿಖಾ'ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಉಭಯಥಾಪಿ ಪಧಾನಙ್ಗಕಿತ್ತನಮೇತಂ "ಸಿಖೀ"ತಿ। **ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನಾತಿ** ಅಪ್ಪಕಿಲಮಥೇನ। **ರತ್ತಿನ್ದಿವಾತಿ** ರತ್ತಿಯೋ ದಿವಾ ಚ, ಏವಂ ಮಮಂ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ "ಭದ್ದೋ ಉಸಭಾಜಾನೀಯೋ ಕಸನೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಘನತಿಣಮೂಲಾದಿಕೇಪಿ ನಙ್ಗಲಪಥೇ ತಂ ಅಗಣೇನ್ತೋ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಯಾವ ಕಸನತಿಣಾನಂ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏವಂ ಮಮಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾಪಿ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಸುಖೇ ಲದ್ಧೇ ನಿರಾಮಿಸೇ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಕಾಮಾಮಿಸಲೋಕಾಮಿಸವಟ್ಟಾಮಿಸೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ ಲದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಯಥಾ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ" (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೩೬) "ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ"ತಿ (ಕಥಾ॰ ೧) ಚ। ಅಥ ವಾ ತತೋ ಪಭುತಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ವಿಚಾರಣಾಯ ಆಹ - "ಸುಖೇ ಲದ್ಧೇ ನಿರಾಮಿಸೇ"ತಿ, ನಿರಾಮಿಸೇ ಸುಖೇ ಲದ್ಧೇ ಸತಿ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬೇಲಟ್ಠಸೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ದಾಸಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಮಿದ್ಧೀ ಯದಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ದಾಸಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ತಥಾಗತೇ ಅಜಿತಸ್ಸ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗನ್ಧಮಾದನತೋ ಮನುಸ್ಸಪಥಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಸ್ಸ ಮನೋರಮಾನಿ ಅಮ್ಬಫಲಾನಿ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅಕಾಸಿ। ಏವಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪ್ಪಸುತೋ ಹುತ್ವಾ ಸುಗತಿತೋ ಸುಗತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ದಾಸಕೋತಿ**ಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೇನ ಗಹಪತಿನಾ ವಿಹಾರಪಟಿಜಗ್ಗನಕಮ್ಮೇ ಠಪಿತೋ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವಿಹಾರಂ ಪಟಿಜಗ್ಗನ್ತೋ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಬುದ್ಧದಸ್ಸನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಚ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - "ಅಯಂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಖೀಣಾಸವತ್ಥೇರಂ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕಾರಾಪೇತುಕಾಮೋ ಥೇರಂ ಆಣಾಪೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸೇಟ್ಠಿನಾ ವಿಹಾರಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ಠಪಿತೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ। ಮಹಾಸೇಟ್ಠಿ ತಸ್ಸ ಸೀಲಾಚಾರಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ಭುಜಿಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ 'ಯಥಾಸುಖಂ ಪಬ್ಬಜಾ'ತಿ ಆಹ। ತಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸು"ನ್ತಿ। ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಕುತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ, ಕೇವಲಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ನಿದ್ದಾಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ। ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಕಾಲೇಪಿ ಏಕಂ ಕೋಣಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ

ನಿಸಿನ್ನೋ ಘುರುಘುರುಪಸ್ಸಾಸೀ ನಿದ್ದಾಯತೇವ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಪುಬ್ಬೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ **“ಮಿದ್ಧೀ ಯದಾ ಹೋತಿ ಮಹಗ್ಘಸೋ ಚಾ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೭. ತತ್ಥ **ಮಿದ್ಧೀ**ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭೂತೋ, ಯಞ್ಹಿ ಮಿದ್ಧಂ ಅಭಿಭವತಿ, ತಂ ಥಿನಮ್ಪಿ ಅಭಿಭವತೇವ। **ಯದಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। **ಮಹಗ್ಘಸೋ**ತಿ ಮಹಾಭೋಜನೋ, ಆಹರಹತ್ಥಕಅಲಂಸಾಟಕತತ್ಥವಟ್ಟಕಕಾಕಮಾಸಕಭುತ್ತವಮಿತಕಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ವಿಯ। **ನಿದ್ದಾಯಿತಾ**ತಿ ಸುಪನಸೀಲೋ। **ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಸಾಯೀ**ತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕಂ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಭಯೇನಪಿ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿವಾಪಪುಟ್ಠೋ**ತಿ ಕುಣ್ಡಕಾದಿನಾ ಸೂಕರಭತ್ತೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಭರಿತೋ। ಘರಸೂಕರೋ ಹಿ ಬಾಲಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪೋಸಿಯಮಾನೋ ಥೂಲಸರೀರಕಾಲೇ ಗೇಹಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾಮಞ್ಚಾದೀಸು ಸಮ್ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಸಯತೇವ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯದಾ ಪುರಿಸೋ ಮಿದ್ಧೀ ಚ ಹೋತಿ ಮಹಗ್ಘಸೋ ಚ ನಿವಾಪಪುಟ್ಠೋ ಮಹಾವರಾಹೋ ವಿಯ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಯಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ನಿದ್ದಾಯನಸೀಲೋ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಸಾಯೀ, ತದಾ ಸೋ “ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ”ತಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಮನಸಿಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತೇಸಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಬ್ಭಂ ಉಪೇತಿ, ಗಬ್ಭಾವಾಸತೋ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತೇವಾತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ದಾಸಕತ್ಥೇರೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೭೪, ೮೦-೮೪) -

“ಅಜಿತೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಹಿಮವನ್ತೇ ವಸೀ ತದಾ।
ಚರಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಸಮಾಧಿಕುಸಲೋ ಮುನಿ॥

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೇ ಸಮ್ಬುದ್ಧೇ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇ, ಅಮ್ಬಫಲಮದಾಸಹಂ॥

“ಏಕನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಮಂ ಭಗವಾ ಓವದಿ, “ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಮಯ್ಹಂ ಅಙ್ಕುಸಭೂತಾ”ತಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ। ತಯಿದಂ ಥೇರಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತಾಹಾರನಯೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಜಾತಂ।

ದಾಸಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸಿಙ್ಗಾಲಪಿತುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಹು ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾಯಾದೋತಿ ಸಿಙ್ಗಾಲಕಪಿತುತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಸತರಂಸಿಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಗತಂ ತಾಲಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಂ ಭಾವೇಸಿ। ಪುನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ “ಸಿಙ್ಗಾಲಕೋ”ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಾಸಿ। ತೇನ ನಂ **ಸಿಙ್ಗಾಲಕಪಿತಾ**ತಿ ವೋಹರನ್ತಿ। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಘರಬನ್ಧನಂ ಪಹಾಯ ಸಾಸನೇ

ಪಬ್ಬಜಿ। ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗ್ಗೇಸು ವಿಹರತಿ ಸುಸುಮಾರಗಿರೇ ಭೇಸಕಳಾವನೇ, ಅಥಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ವನೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ "ಭಾವನಾಫಲಂ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಹತ್ಥಗತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ವಿಭಾವೇನ್ತೀ **"ಅಹು ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೮. ತತ್ಥ **ಅಹೂ**ತಿ ಹೋತಿ, ವತ್ತಮಾನತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಅತೀತಕಾಲವಚನಂ। **ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸ್ಸ। **ದಾಯಾದೋ**ತಿ ಧಮ್ಮದಾಯಾದೋ ನವವಿಧಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮದಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದಾಯಕೋ ಗಣ್ಹನಕೋ। ಅಥ ವಾ **ಅಹೂ**ತಿ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂನಾಮಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾಯಾದಭಾವೇ ಕೋಚಿ ವಿಬನ್ಧೋ ಇದಾನೇವ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಞ್ಞೇಹಂ ಕಾಮರಾಗಂ ಸೋ, ಖಿಪ್ಪಮೇವ ವಹಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಭೇಸಕಳಾವನೇ**ತಿ ಭೇಸಕೇನ ನಾಮ ಯಕ್ಖೇನ ಲಭಿತತ್ತಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಭೇಸಕಳಾನಂ ವಾ ಕಟ್ಠಾದೀನಂ ಬಹುಲತಾಯ "ಭೇಸಕಳಾವನ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇ ಅರಞ್ಞೇ। ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾಯಾದಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ವದನ್ತೋ **"ಕೇವಲಂ ಅಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾಯ, ಅಫರೀ ಪಥವಿಂ ಇಮ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಕೇವಲ**ನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಅನವಸೇಸಂ। **ಅಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಭಾವನಾಯ। **ಅಫರೀ**ತಿ "ಅಟ್ಠೀ"ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಪತ್ಥರಿ। **ಪಥವಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವಪಥವಿಂ। ಅತ್ತಭಾವೋ ಹಿ ಇಧ "ಪಥವೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ "ಕೋ ಇಮಂ ಪಥವಿಂ ವಿಚ್ಚೇಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಮಞ್ಞೇಹ**ನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ ಅಹಂ। "ಮಞ್ಞಾಹ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಖಿಪ್ಪಮೇವ** ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಕಾಮರಾಗಂ ಪಹಿಸ್ಸತಿ ಪಜಹಿಸ್ಸತೀತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾಯ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಲದ್ಧಾಯ ಅತ್ಥಿಕಸಞ್ಞಾಯ ಸಕಲಂ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ "ಅಟ್ಠೀ"ತ್ವೇವ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತಂ ಅಟ್ಠಿಕಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೋ ನಚಿರೇನೇವ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಕಾಮರಾಗಂ , ಸಬ್ಬಂ ವಾ ಕಾಮನಟ್ಠೇನ "ಕಾಮೋ", ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ "ರಾಗೋ"ತಿ ಚ ಲದ್ಧನಾಮಂ ತಣ್ಹಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಪಜಹಿಸ್ಸತೀತಿ। ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋ ಥೇರೋ "ಅಯಂ ದೇವತಾ ಮಯ್ಹಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ ಏವಮಾಹಾ"ತಿ ಅಪ್ಪಟಿವಾನವೀರಿಯಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೮೫-೯೦) -

"ಸತರಂಸೀ ನಾಮ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ವಿವೇಕಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾನ, ಗೋಚರಾಯಾಭಿನಿಕ್ಖಮಿ॥

"ಫಲಹತ್ಥೋ ಅಹಂ ದಿಸ್ವಾ, ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ನರಾಸಭಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ತಾಲಫಲಮದಾಸಹಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ತಾಯ ದೇವತಾಯ ವುತ್ತವಚನಂ ಪತಿಮಾನೇನ್ತೋ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಉದಾನವಸೇನ ಅಭಾಸಿ। ತದೇವಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಸಿಙ್ಗಾಲಪಿತುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಕುಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉದಕಞ್ಹಿ ನಯನ್ತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಥೇರೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನಿತ್ವಾ ಅಧಿಕಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಆಕಾಸೇ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಾಳಿಕೇರಫಲಂ ದಾತುಕಾಮೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ಓತರಿತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ। ಸೋ ಅತಿವಿಯ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ತೇನೇವ ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೇನ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿ, ಸತ್ಥಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಆಣಾಪೇಸಿ - "ಇಮಂ ಪುರಿಸಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಹೀ"ತಿ। ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಛಪಿ ಬುದ್ಧನ್ತರಾನಿ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಕುಲೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪಬಹುಲತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಭೂಮಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ಉದಕವಾಹಕಂ ಕತ್ವಾ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನೇ ಉದಕಂ ನೇನ್ತೇ ಪುರಿಸೇ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗಾಮಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಉಸುಕಾರಂ ಉಸುದಣ್ಡಕಂ ಉಸುಯನ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಕ್ಖಿಕೋಟಿಯಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕರೋನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಮ್ಪಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಅರನೇಮಿನಾಭಿಆದಿಕೇ ರಥಚಕ್ಕಾವಯವೇ ತಚ್ಛನ್ತೇ ತಚ್ಛಕೇ ದಿಸ್ವಾ ತಮ್ಪಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ದಿವಾವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅತ್ತನಾ ದಿಟ್ಠನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತದಮನೇ ಉಪನೇನ್ತೋ "ಅಚೇತನಂ ಉದಕಮ್ಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಇಚ್ಛಿಕಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ನಯನ್ತಿ ತಥಾ ಅಚೇತನಂ ವಙ್ಕಮ್ಪಿ ಸರದಣ್ಡಂ ಉಪಾಯೇನ ನಮೇನ್ತೋ ಉಜುಂ ಕರೋನ್ತಿ , ತಥಾ ಅಚೇತನಂ ಕಟ್ಠಕಳಿಙ್ಗರಾದಿಂ ತಚ್ಛಕಾ ನೇಮಿಆದಿವಸೇನ ವಙ್ಕಂ ಉಜುಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅಹಂ ಸಕಚಿತ್ತಂ ಉಜುಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೯೧-೯೬) -

"ನಗರೇ ಬನ್ಧುಮತಿಯಾ, ಆರಾಮಿಕೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ॥

"ನಾಳಿಕೇರಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಆಕಾಸೇ ಠಿತಕೋ ಸನ್ತೋ, ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ ಮಹಾಯಸೋ॥

"ವಿತ್ತಿಸಞ್ಜನನೋ ಮಯ್ಹಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖಾವಹೋ।
ಫಲಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದತ್ವಾನ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ॥

"ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂ ತದಾ ಪೀತಿಂ, ವಿಪುಲಞ್ಚ ಸುಖುತ್ತಮಂ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ ರತನಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ತಹಿಂ ತಹಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ವಿಸುದ್ಧಂ ಮೇ, ಸಮಾಧಿಕುಸಲೋ ಅಹಂ।
ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಯಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಅಙ್ಕುಸೇ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ, ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತದಮನಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **"ಉದಕಞ್ಹಿ ನಯನ್ತಿ ನೇತ್ತಿಕಾ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೯. ತತ್ಥ **ಉದಕಂ ಹೀತಿ ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ನಯನ್ತೀ**ತಿ ಪಥವಿಯಾ ತಂ ತಂ ಥಲಟ್ಠಾನಂ ಖಣಿತ್ವಾ ನಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಮಾತಿಕಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ರುಕ್ಖದೋಣಿಂ ವಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ನೇನ್ತಿ। ತಥಾ ತೇ ನೇನ್ತೀತಿ **ನೇತ್ತಿಕಾ**। **ತೇಜನ**ನ್ತಿ ಕಣ್ಡಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ನೇತ್ತಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಉದಕಂ **ನಯನ್ತಿ, ಉಸುಕಾರಾ**ಪಿ ತಾಪೇತ್ವಾ ತೇಜನಂ **ನಮಯನ್ತಿ** ಉಜುಂ ಕರೋನ್ತಿ। ನಮನವಸೇನ **ತಚ್ಛಕಾ** ನೇಮಿಆದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ತಚ್ಛನ್ತಾ **ದಾರುಂ ನಮಯನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಉಜುಂ ವಾ ವಙ್ಕಂ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಏತ್ತಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ **ಸುಬ್ಬತಾ** ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನೇನ ಸೀಲಾದಿನಾ ಸುನ್ದರವತಾ ಧೀರಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಾದೀನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಾ **ಅತ್ತಾನಂ ದಮೇನ್ತಿ,** ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ತೇಸು ಏಕನ್ತದನ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಕುಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಅಜಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಮರಣೇ ಮೇ ಭಯಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಜಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕಪಿತ್ಥಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ತಂ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಏವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥರಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಮಹಾಕೋಸಲರಞ್ಞೋ ಅಗ್ಗಾಸನಿಯಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ **ಅಜಿತೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಸಾವತ್ಥಿವಾಸೀ ಬಾವರೀ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತೀಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಸಾವತ್ಥಿತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಗೋಧಾವರೀತೀರೇ ಕಪಿತ್ಥಾರಾಮೇ ವಸತಿ। ಅಥ ಅಜಿತೋ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಅತ್ಥಕಾಮಾಯ ದೇವತಾಯ ಚೋದಿತೇನ ಬಾವರಿನಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸಿತೋ ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮನಸಾವ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಸು ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇಸು ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೭-೧೧) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಕಪಿತ್ಥಂ ಅದದಿಂ ಫಲಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ದದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ತೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ "**ಮರಣೇ ಮೇ ಭಯಂ ನತ್ಥೀ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೨೦. ತತ್ಥ **ಮರಣೇ**ತಿ ಮರಣನಿಮಿತ್ತಂ ಮರಣಹೇತು। **ಮೇ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ, ಭಯಂ ನತ್ಥಿ ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವಮೂಲತಾಯ ಪರಿಕ್ಖೀಣಜಾತಿಕತ್ತಾ । ಅನುಚ್ಛಿನ್ನಭವಮೂಲಾನಞ್ಹಿ "ಕೀದಿಸೀ ನು ಖೋ ಮಯ್ಹಂ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಮರಣತೋ ಭಯಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ನಿಕನ್ತೀ**ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾ ತಣ್ಹಾ, ಸಾ ನತ್ಥಿ ಜೀವಿತೇ ಸುಪರಿಮದ್ದಿತಸಙ್ಖಾರತಾಯ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ದುಕ್ಖಾಸಾರಕಾದಿಭಾವೇನ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಹನತೋ। ಏವಂಭೂತೋ ಚಾಹಂ **ಸನ್ದೇಹಂ** ಸರೀರಂ, ಸಕಂ ವಾ ದೇಹಂ ದೇಹಸಙ್ಖಾತಂ ದುಕ್ಖಭಾರಂ **ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮಿ** ಛಡ್ಡೇಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಚ "'ಇಮಿನಾ ಸರೀರಕೇನ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಸಾಧಿತಂ, ಇದಾನಿ ತಂ ಏಕಂಸೇನ ಛಡ್ಡನೀಯಮೇವಾ'ತಿ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ** ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಪಟಿಸ್ಸತೋ** ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಇಮಂ ಪನ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ।

ಅಜಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ತತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಾಹಂ ಭಯಸ್ಸ ಭಾಯಾಮೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಇತೋ ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಬನ್ಧನಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞಾಯತನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಸಾಲವನೇ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವನಮೂಲಫಲಾಹಾರೋ ವಸತಿ। ತೇನ ಸಮಯೇನ ಪಿಯದಸ್ಸೀ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಮತವಸ್ಸೇನ ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾಪಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ತಾಪಸೇ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ತಂ ಸಾಲವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ। ತಾಪಸೋ ವನಮೂಲಫಲತ್ಥಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪುಪ್ಫಿತಸಾಲದಣ್ಡಸಾಖಾಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಲಮಣ್ಡಪಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಸಾಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನೇವ ಆಹಾರತ್ಥಾಯಪಿ ಅಗನ್ತ್ವಾ ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ, "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ತಾವದೇವ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಆಗತೋ। ಸೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಸಿತಸ್ಸ ಪಾತುಕರಣಾಪದೇಸೇನ ತಸ್ಸ ಭಾವಿನಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ನಿಗ್ರೋಧೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೯.೧೯೦-೨೨೦) -

"ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಸಾಲವನಂ, ಸುಕತೋ ಅಸ್ಸಮೋ ಮಮ।
ಸಾಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನೋ, ವಸಾಮಿ ವಿಪಿನೇ ತದಾ॥

"ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಚ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ।
ವಿವೇಕಕಾಮೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಾಲವನಮುಪಾಗಮಿ॥

"ಅಸ್ಸಮಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಪವನಂ ಅಗಮಾಸಹಂ।
ಮೂಲಫಲಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಆಹಿಣ್ಡಾಮಿ ವನೇ ತದಾ॥

"ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಂ ಮಹಾಯಸಂ।
ಸುನಿಸಿನ್ನಂ ಸಮಾಪನ್ನಂ, ವಿರೋಚನ್ತಂ ಮಹಾವನೇ॥

"ಚತುದಣ್ಡೇ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪರೀ ಅಹಂ।
ಮಣ್ಡಪಂ ಸುಕತಂ ಕತ್ವಾ, ಸಾಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಛಾದಯಿಂ॥

“ಸತ್ತಾಹಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾನ, ಮಣ್ಡಪಂ ಸಾಲಛಾದಿತಂ।
ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮವನ್ದಹಂ॥

“ಭಗವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿತೋ।
ಯುಗಮತ್ತಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ, ನಿಸೀದಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

“ಸಾವಕೋ ವರುಣೋ ನಾಮ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ವಸೀಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಉಪಗಚ್ಛಿ ವಿನಾಯಕಂ॥

“ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಚ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಸಿತಂ ಪಾತುಕರೀ ಜಿನೋ॥

“ಅನುರುದ್ಧೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ, ಅಪುಚ್ಛಿತ್ಥ ಮಹಾಮುನಿಂ॥

“ಕೋ ನು ಖೋ ಭಗವಾ ಹೇತು, ಸಿತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಕಾರಣೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಹಿ, ಸತ್ಥಾ ಪಾತುಕರೇ ಸಿತಂ॥

“ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಯೋ ಮೇ ಧಾರೇಸಿ ಮಾಣವೋ।
ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ಸಿತಂ ಪಾತುಕರಿಂ ಅಹಂ॥

“ಅನೋಕಾಸಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯತ್ಥ ಪುಞ್ಞಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ।
ದೇವಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ವಾ, ಓಕಾಸೋವ ನ ಸಮ್ಮತಿ॥

“ದೇವಲೋಕೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ।
ಯಾವತಾ ಪರಿಸಾ ತಸ್ಸ, ಸಾಲಚ್ಛನ್ನಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬೇಹಿ ನಚ್ಚೇಹಿ, ಗೀತೇಹಿ ವಾದಿತೇಹಿ ಚ।
ರಮಿಸ್ಸತಿ ಸದಾ ಸನ್ತೋ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸಮಾಹಿತೋ॥

“ಯಾವತಾ ಪರಿಸಾ ತಸ್ಸ, ಗನ್ಧಗನ್ಧೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಸಾಲಸ್ಸ ಪುಪ್ಫವಸ್ಸೋ ಚ, ಪವಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ ತಾವದೇ॥

“ತತೋ ಚುತೋಯಂ ಮನುಜೋ, ಮಾನುಸಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।
ಇಧಾಪಿ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಧರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಇಧ ನಚ್ಚಞ್ಚ ಗೀತಞ್ಚ, ಸಮ್ಮತಾಳಸಮಾಹಿತಂ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿ ಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಚ ಸೂರಿಯೇ, ಸಾಲವಸ್ಸಂ ಪವಸ್ಸತೇ।

ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಂಯುತ್ತಂ, ವಸ್ಸತೇ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಸಮೇನ್ತಸ್ಸ, ಸಾಲಚ್ಛನ್ನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಚಿತಕೇ ಝಾಯಮಾನಸ್ಸ, ಛದನಂ ತತ್ಥ ಹೇಸ್ಸತಿ॥

“ವಿಪಾಕಂ ಕಿತ್ತಯಿತ್ವಾನ, ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ತಪ್ಪೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮವುಟ್ಠಿಯಾ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಾನಿ ದೇವೇಸು, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸಟ್ಠಿ ಚ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಇಧಾಗನ್ತ್ವಾ, ಲಭಾಮಿ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ।
ಇಧಾಪಿ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಅಯಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಮಯ್ಹಂ, ಚರಿಮೋ ವತ್ತತೇ ಭವೋ।
ಇಧಾಪಿ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ॥

“ಮಹಾಮುನಿಂ ತೋಸಯಿತ್ವಾ, ಗೋತಮಂ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವಂ।
ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಠಾನಂ, ಹಿತ್ವಾ ಜಯಪರಾಜಯಂ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚತಸ್ಸೋ, ವಿಮೋಕ್ಖಾಪಿ ಚ ಅಟ್ಠಿಮೇ।
ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಏವಂ ಪನ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಹುತ್ವಾ ಫಲಸುಖೇನ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ **“ನಾಹಂ ಭಯಸ್ಸ ಭಾಯಾಮೀ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೧. ತತ್ಥ ಭಾಯನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಭಯಂ,** ಜಾತಿಜರಾದಿ। **ಭಯಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಭಯತೋ ಭಾಯಿತಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾದಿನಾ ಹೇತುನಾ ನಾಹಂ ಭಾಯಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **''ಸತ್ಥಾ ನೋ ಅಮತಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ''**ತಿ। ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಅಮತೇ ಕುಸಲೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಮತದಾನೇ ಛೇಕೋ। **ಯತ್ಥ ಭಯಂ ನಾವತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಭಯಂ ನ ತಿಟ್ಠತಿ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನತೋ। **ವಜನ್ತೀ**ತಿ ಅಭಯಟ್ಠಾನಮೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಅಭಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಕೇನ ಪನ ವಜನ್ತೀತಿ ಆಹ **''ಮಗ್ಗೇನ ವಜನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೋ''**ತಿ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸತ್ಥು ಓವಾದಕರಣಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಂಸಾರೇ ಭಯಸ್ಸ ಇಕ್ಖನಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ವಾ ಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಹೇತು ಅತ್ತಾನುವಾದಾದಿಕಂ ಪಞ್ಚವೀಸತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಭಯಂ ನಾವತಿಟ್ಠತಿ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತಿ, ತೇನ ಅರಿಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ವಜನ್ತಿ ಅಭಯಟ್ಠಾನಂ ಸತ್ಥು ಸಾಸನೇ ಭಿಕ್ಖೂ, ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಅಹಮ್ಪಿ ಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ನಾಹಂ ಭಯಸ್ಸ ಭಾಯಾಮೀತಿ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ನಿಗ್ರೋಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಚಿತ್ತಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನೀಲಾಸುಗೀವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಚಿತ್ತಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಆಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಮನುಸ್ಸಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ''ಸನ್ತಧಮ್ಮೇನ ನಾಮ ಏತ್ಥ ಭವಿತಬ್ಬ''ನ್ತಿ ಸತ್ಥರಿ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತತೋ ಚುತೋ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ಚಿತ್ತಕೋ** ನಾಮ ನಾಮೇನ। ಸೋ ಭಗವತಿ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಳುವನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಭಾವನಾನುಯುತ್ತೋ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಪಾದಕಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಚಿರೇನೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೧-೭) -

''ಕಣಿಕಾರಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ನಿಸಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

''ತೀಣಿ ಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫಾನಿ, ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಭಿಪೂಜೇತ್ವಾ, ಗಚ್ಛಾಮಿ ದಕ್ಖಿಣಾಮುಖೋ॥

''ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಂ ಅಗಚ್ಛಹಂ॥

''ಏಕನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

''ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ''ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತುಂ ರಾಜಗಹಂ ಉಪಗತೋ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ “ಕಿಂ, ಆವುಸೋ, ಅರಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹಾಸೀ”ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರನಿವೇದನೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **“ನೀಲಾಸುಗೀವಾ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೨೨. ತತ್ಥ **ನೀಲಾಸುಗೀವಾ**ತಿ ನೀಲಸುಗೀವಾ, ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಞ್ಹೇತ್ಥ ದೀಘೋ ಕತೋ, ರಾಜಿವನ್ತತಾಯ ಸುನ್ದರಾಯ ಗೀವಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ನೀಲವಣ್ಣತಾಯ **ನೀಲಾ**। ಸೋಭನಕಣ್ಠತಾಯ **ಸುಗೀವಾ**। **ಸಿಖಿನೋ**ತಿ ಮತ್ಥಕೇ ಜಾತಾಯ ಸಿಖಾಯ ಸಸ್ಸಿರಿಕಭಾವೇನ **ಸಿಖಿನೋ**। **ಮೋರಾ**ತಿ ಮಯೂರಾ। **ಕಾರಮ್ಭಿಯ**ನ್ತಿ ಕಾರಮ್ಭರುಕ್ಖೇ। **ಕಾರಮ್ಭಿಯ**ನ್ತಿ ವಾ ತಸ್ಸ ವನಸ್ಸ ನಾಮಂ। ತಸ್ಮಾ ಕಾರಮ್ಭಿಯನ್ತಿ ಕಾರಮ್ಭನಾಮಕೇ ವನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿನದನ್ತೀ**ತಿ ಪಾವುಸ್ಸಕಾಲೇ ಮೇಘಗಜ್ಜಿತಂ ಸುತ್ವಾ ಕೇಕಾಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತಾ ಉತುಸಮ್ಪದಾಸಿದ್ಧೇನ ಸರೇನ ಹಂಸಾದಿಕೇ ಅಭಿಭವನ್ತಾ ವಿಯ ನದನ್ತಿ। **ತೇ**ತಿ ತೇ ಮೋರಾ। **ಸೀತವಾತಕೀಳಿತಾ**ತಿ ಸೀತೇನ ಮೇಘವಾತೇನ ಸಞ್ಜಾತಕೀಳಿತಾ ಮಧುರವಸ್ಸಿತಂ ವಸ್ಸನ್ತಾ। **ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಭತ್ತಸಮ್ಮದವಿನೋದನತ್ಥಂ ಸಯಿತಂ, ಕಾಯಕಿಲಮಥಪಟಿಪಸ್ಸಮ್ಭನಾಯ ವಾ ಅನುಞ್ಞಾತವೇಲಾಯಂ ಸುಪನ್ತಂ। **ಝಾಯ**ನ್ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಝಾನೇಹಿ ಝಾಯನಸೀಲಂ ಭಾವನಾನುಯುತ್ತಂ। **ನಿಬೋಧೇನ್ತೀ**ತಿ ಪಬೋಧೇನ್ತಿ। “ಇಮೇಪಿ ನಾಮ ನಿದ್ದಂ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ ಜಾಗರನ್ತಾ ಅತ್ತನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನಾಹ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞುಪ್ಪಾದನೇನ ಸಯನತೋ ವುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಚಿತ್ತಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಗೋಸಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಹಂ ಖೋ ವೇಳುಗುಮ್ಬಸ್ಮಿನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಗೋಸಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಆಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬತೇ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಯಂ ಓಲಮ್ಬಮಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅರಹದ್ಧಜೋ ವತಾಯ”ನ್ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ । ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ **ಗೋಸಾಲೋ** ನಾಮ ನಾಮೇನ। ಸೋಣೇನ ಪನ ಕೋಟಿಕಣ್ಣೇನ ಕತಪರಿಚಯತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ “ಸೋಪಿ ನಾಮ ಮಹಾವಿಭವೋ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತಿ , ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನಾಹ”ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಗಾಮಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಾನುಪಬ್ಬತೇ ವಿಹಾಸಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭಿಕ್ಖಂ ದೇತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಮಾತಾ ಮಧುಸಕ್ಖರಾಭಿಸಙ್ಖತಂ ಪಾಯಾಸಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಛಾಯಾಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ವೇಳುಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಧೋವಿತಪತ್ತಪಾಣೀ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿ। ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಕಲ್ಲತಾಯ ಸಮಾಹಿತೋ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದಿಕೇ ತಿಕ್ಖೇ ಸೂರೇ ವಹನ್ತೇ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಭಾವನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೮-೧೪) -

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ, ಉದಙ್ಗಣೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ತತ್ಥದ್ದಸಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ದುಮಗ್ಗಮ್ಹಿ ವಿಲಮ್ಬಿತಂ॥

“ತೀಣಿ ಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫಾನಿ, ಓಚಿನಿತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಹೇಟ್ಠಾ ಪಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಪಂಸುಕೂಲಂ ಅಪೂಜಯಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧಿಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಂ ಅಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಏಕನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪೂಜಿತ್ವಾ ಅರಹದ್ಧಜಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ ಪಬ್ಬತಸಾನುಮೇವ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ **“ಅಹಂ ಖೋ ವೇಳುಗುಮ್ಬಸ್ಮಿ”**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೩. ತತ್ಥ **ವೇಳುಗುಮ್ಬಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ವೇಳುಗಚ್ಛಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ, ತಸ್ಸ ಛಾಯಾಯಂ। **ಭುತ್ವಾನ ಮಧುಪಾಯಸ**ನ್ತಿ ಮಧುಪಸಿತ್ತಪಾಯಾಸಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ। **ಪದಕ್ಖಿಣ**ನ್ತಿ ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹೇನ, ಸತ್ಥು ಓವಾದಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೋ, ಯದಿಪಿ ಇದಾನಿ ಕತಕಿಚ್ಚೋ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಾನುಂ ಪಟಿಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಾ ವುತ್ಥಪಬ್ಬತಸಾನುಮೇವ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ। **ವಿವೇಕಮನುಬ್ರೂಹಯ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಕಾಯವಿವೇಕಞ್ಚ ಪರಿಬ್ರೂಹಯನ್ತೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ಪರಿಬ್ರೂಹನಹೇತು ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ತತ್ಥೇವ ಗತೋ, ಅಯಮೇವ ಚ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸಿ।

ಗೋಸಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸುಗನ್ಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅನುವಸ್ಸಿಕೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುಗನ್ಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಇತೋ ದ್ವಾನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಮಿಗಬ್ಯಧನೇನ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಚರತಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಪದವಳಞ್ಜಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಗತೋ। ಸೋ ಸತ್ಥು ಪದಚೇತಿಯಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ “ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಪದಾನೀ”ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಕೋರಣ್ಡಕಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಮಹಗ್ಘಗೋಸಿತಚನ್ದನಂ ಪಿಸಿತ್ವಾ ತೇನ ಪರಿಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ – “ನಿಬ್ಬತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಮಯ್ಹಂ ಸರೀರಂ ಏವಂಸುಗನ್ಧಂ ಹೋತೂ”ತಿ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಬಹೂನಿ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಪರಿವತ್ತಮಾನೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಚ ತಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಾತು ಸರೀರಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಗೇಹಂ ಸುರಭಿಗನ್ಧಂ ವಾಯತಿ। ಜಾತದಿವಸೇ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ಪರಮಸುಗನ್ಧಂ ಸಾಮನ್ತಗೇಹೇಸುಪಿ ವಾಯತೇವ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪುತ್ತೋ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತನೋ ನಾಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತೋ”ತಿ **ಸುಗನ್ಧೋ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಮಹಾಸೇಲತ್ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸತ್ತಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಏವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೦.೧೫-೧೪) –

“ವನಕಮ್ಮಿಕೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಪಿತುಮಾತುಮತೇನಹಂ।

ಪಸುಮಾರೇನ ಜೀವಾಮಿ, ಕುಸಲಂ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

‘‘ಮಮ ಆಸಯಸಾಮನ್ತಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಲೋಕಗ್ಗನಾಯಕೋ।
ಪದಾನಿ ತೀಣಿ ದಸ್ಸೇಸಿ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

‘‘ಅಕ್ಕನ್ತೇ ಚ ಪದೇ ದಿಸ್ವಾ, ತಿಸ್ಸನಾಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಪದೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ॥

‘‘ಕೋರಣ್ಡಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪಾದಪಂ ಧರಣೀರುಹಂ।
ಸಕೋಸಕಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪದಸೇಟ್ಠಂ ಅಪೂಜಯಿಂ॥

‘‘ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

‘‘ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಕೋರಣ್ಡಕಛವೀ ಹೋಮಿ, ಸುಪ್ಪಭಾಸೋ ಭವಾಮಹಂ॥

‘‘ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪದಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

‘‘ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ’’ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ‘‘**ಅನುವಸ್ಸಿಕೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**’’ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೨೪. ತತ್ಥ **ಅನುವಸ್ಸಿಕೋ**ತಿ ಅನುಗತೋ ಉಪಗತೋ ವಸ್ಸಂ ಅನುವಸ್ಸೋ, ಅನುವಸ್ಸೋವ ಅನುವಸ್ಸಿಕೋ। **ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತೋ, ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಗತವಸ್ಸಮತ್ತೋ ಏಕವಸ್ಸಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಅನುಗತಂ ಪಚ್ಛಾಗತಂ ಅಪಗತಂ ವಸ್ಸಂ ಅನುವಸ್ಸಂ, ತಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅನುವಸ್ಸಿಕೋ। ಯಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಸ್ಸಂ ಅಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ನ ಗಣನೂಪಗತಂ, ಸೋ ಏವಂ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅವಸ್ಸಿಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತ**ನ್ತಿ ತವ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಧಮ್ಮಭಾವಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಂ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕತಂ ಪಸ್ಸ, ಯತ್ಥ ಅನುವಸ್ಸಿಕೋ ತುವಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣನ್ತಿ **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ** ತಯಾ **ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ** ಸಚ್ಛಿಕತಾ, ತತೋ ಏವ **ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ ಓವಾದೋ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತೋತಿ ಕತಕಿಚ್ಚತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ।

ಸುಗನ್ಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ನನ್ದಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಓಭಾಸಜಾತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನನ್ದಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಚೇತಿಯೇ ಚನ್ದನಸಾರೇನ ವೇದಿಕಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಆಚಿನಿತ್ವಾ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ

ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ನನ್ದಿಂ ಜನೇನ್ತೋ ಜಾತೋತಿ **ನನ್ದಿಯೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅನುರುದ್ಧಾದೀಸು ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತೇಸು ಸಯಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೧೫-೨೦) -

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಜಲಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಖನ್ಧೋವ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ॥

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಚ ಮಹಾವೀರೇ, ಥೂಪೋ ವಿತ್ಥಾರಿಕೋ ಅಹು।
ದೂರತೋವ ಉಪಟ್ಠೇನ್ತಿ, ಧಾತುಗೇಹವರುತ್ತಮೇ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಅಕಂ ಚನ್ದನವೇದಿಕಂ।
ದಿಸ್ಸತಿ ಥೂಪಖನ್ಧೋ ಚ, ಥೂಪಾನುಚ್ಛವಿಕೋ ತದಾ॥

"ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ, ದೇವತ್ತೇ ಅಥ ಮಾನುಸೇ॥
ಓಮತ್ತಂ ಮೇ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಪಞ್ಚದಸಕಪ್ಪಸತೇ, ಇತೋ ಅಟ್ಠ ಜನಾ ಅಹುಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಮತ್ತನಾಮಾ ತೇ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾಚೀನವಂಸಮಿಗದಾಯೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಥೇರೇ ಏಕದಿವಸಂ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಭಿಂಸಾಪೇತುಕಾಮೋ ತಸ್ಸ ಭೇರವರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಥೇರೋ ತಂ "ಮಾರೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಞತ್ವಾ "ಪಾಪಿಮ, ಯೇ ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ ವೀತಿವತ್ತಾ, ತೇಸಂ ತವ ಕಿರಿಯಾ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತತೋನಿದಾನಂ ಪನ ತ್ವಂ ಏವ ವಿಘಾತಂ ಅನತ್ಥಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಓಭಾಸಜಾತಂ ಫಲಗ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೨೫. ತತ್ಥ **ಓಭಾಸಜಾತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೋಭಾಸೇನ ಜಾತೋಭಾಸಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। ತೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಹತವಿದ್ಧಂಸಿತಭಾವತೋ ಅತಿವಿಯ ಪಭಸ್ಸರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಫಲಗ**ನ್ತಿ ಫಲಂ ಗತಂ ಉಪಗತಂ, ಅಗ್ಗಫಲಞಾಣಸಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಭಿಣ್ಹಸೋ"**ತಿ। ತಞ್ಹಿ ನಿರೋಧನಿನ್ನತಾಯ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನತೋ "ಫಲೇನ ಸಹಿತ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। **ತಾದಿಸ**ನ್ತಿ ತಥಾರೂಪಂ, ಅರಹನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಸಜ್ಜಾ**ತಿ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಯ್ಯ। **ಕಣ್ಹಾ**ತಿ ಮಾರಂ ಆಲಪತಿ, ಸೋ ಹಿ ಕಣ್ಹಕಮ್ಮತ್ತಾ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿತಾಯ ಚ "ಕಣ್ಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ದುಕ್ಖಂ ನಿಗಚ್ಛಸೀ**ತಿ ಇಧ ಕುಚ್ಛಿಅನುಪ್ಪವೇಸಾದಿನಾ ನಿರತ್ಥಕಂ ಕಾಯಪರಿಸ್ಸಮಂ ದುಕ್ಖಂ, ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ ಅಪ್ಪತಿಕಾರಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ಉಪಗಮಿಸ್ಸಸಿ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಮಾರೋ "ಜಾನಾತಿ ಮಂ ಸಮಣೋ"ತಿ ತತ್ಥೇವನ್ತರಧಾಯೀತಿ।

ನನ್ದಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಭಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುತ್ವಾ ಸುಭಾಸಿತಂ ವಾಚನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಭಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಧಮ್ಮಕಥನಕಾಲೇ ಪರಮಂ ಚತೂಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಬಲೇನ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಅಪಾಯಪಟಿಸನ್ಧಿ ನಾಮ ನಾಹೋಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ -

"ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಪದುಮುತ್ತರಂ ಜಿನಂ, ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅಭಯೋ ಸಯಮ್ಭುಂ।
ನ ಗಚ್ಛಿ ಕಪ್ಪಾನಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ, ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಉಳಾರಸದ್ದೋ"ತಿ॥ (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೫.೨೨೧)

ಖೇತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾದೀಹಿ ತಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಚೇತನಾನಂ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಭಾವೇನ ಸೋ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೋ ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದೋ ತಾದಿಸೋ ಅಹೋಸಿ। "ಅಚಿನ್ತಿಯೇ ಪಸನ್ನಾನಂ, ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ ಅಚಿನ್ತಿಯೋ"ತಿ (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧.೮೨) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹಿ ಭವೇ ಉಪಚಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ ತಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಮಹೋಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕೇತಕಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಮಕಾಸಿ। ಏವಂ ಉಳಾರೇಹಿ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸೇಹಿ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಞ್ಞೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಅಭಯೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸೋ ನಿಗಣ್ಠೇನ ನಾಟಪುತ್ತೇನ ಉಭತೋಕೋಟಿಕಂ ಪಞ್ಹಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ "ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಹೀ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅನೇಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣಭಾವೇ ಭಗವತಾ ಕಥಿತೇ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ಪರಾಜಯಂ, ಸತ್ಥು ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಉಪಾಸಕತ್ತಂ ಪಟಿವೇದೇಸಿ। ತತೋ ರಞ್ಞೇ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೇ ಕಾಲಙ್ಕತೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಾಲಚ್ಛಿಗ್ಗಳೂಪಮಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೧೭-೨೨) -

"ವಿನತಾನದಿಯಾ ತೀರೇ, ವಿಹಾಸಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಏಕಗ್ಗಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ॥

"ಮಧುಗನ್ಧಸ್ಸ ಪುಪ್ಫೇನ, ಕೇತಕಸ್ಸ ಅಹಂ ತದಾ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮಪೂಜಯಿಂ॥

"ಏಕನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕಿತ್ತನೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ "**ಸುತ್ವಾ ಸುಭಾಸಿತಂ ವಾಚ**"ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೨೬. ತತ್ಥ **ಸುತ್ವಾ**ತಿ ಸೋತಂ ಓದಹಿತ್ವಾ, ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ। **ಸುಭಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಭಾಸಿತಂ, ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾಸಿತಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವತೋ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏಕನ್ತತೋ ಸಾಧನವಸೇನ ಭಾಸಿತಂ ಚತುಸಚ್ಚವಿಭಾವನೀಯಧಮ್ಮಕಥಂ। ನ ಹಿ ಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಅತ್ಥಿ। **ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸ್ಸ। **ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನೋ**ತಿ ಆದಿಚ್ಚವಂಸೇ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ ಆದಿಚ್ಚೋ ಬನ್ಧು ಏತಸ್ಸಾತಿ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು, ಭಗವಾ। ತಸ್ಸ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನೋ। ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ವಾ ಬನ್ಧೂತಿ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು, ಭಗವಾ। ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

“ಯೋ ಅನ್ಧಕಾರೇ ತಮಸೀ ಪಭಙ್ಕರೋ, ವೇರೋಚನೋ ಮಣ್ಡಲೀ ಉಗ್ಗತೇಜೋ।
ಮಾ ರಾಹು ಗಿಲೀ ಚರಮನ್ತಲಿಕ್ಖೇ, ಪಜಂ ಮಮಂ ರಾಹು ಪಮುಞ್ಚ ಸೂರಿಯ”ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೧)।

ಪಚ್ಚಬ್ಯಧಿನ್ತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಂ। **ಹೀ**-ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ನಿಪುಣ**ನ್ತಿ ಸಣ್ಹಂ ಪರಮಸುಖುಮಂ, ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಚತುಸಚ್ಚಮೇವ ವಾ। **ಹೀ**-ತಿ ವಾ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಬ್ಯಧಿಂ ನಿಪುಣಂ ಚತುಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ದಾನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಕಿಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀತಿ ಆಹ **“ವಾಲಗ್ಗಂ ಉಸುನಾ ಯಥಾ”**ತಿ। ಯಥಾ ಸತ್ತಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಸ್ಸ ಕೋಟಿಂ ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ ಕುಸಲೋ ಇಸ್ಸಾಸೋ ಉಸುನಾ ಕಣ್ಡೇನ ಅವಿರಜ್ಝನ್ತೋ ವಿಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಪಚ್ಚಬ್ಯಧಿಂ ನಿಪುಣಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅಭಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದಬ್ಬಂ ಕುಸನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಾನಾಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜೇತ್ವಾ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪುನ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಸತ್ಥರಾ ಭದ್ದೇಕರತ್ತಪಟಿಪದಾಯ ಕಥಿತಾಯ ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭದ್ದೇಕರತ್ತಸುತ್ತವಸೇನ ತೇನ ಸಾಕಚ್ಛಂ ಕರೋತಿ। ಸೋ ತಂ ನ ಸಮ್ಪಾಯಾಸಿ। ಅಸಮ್ಪಾಯನ್ತೋ “ಅಹಂ ಅನಾಗತೇ ತುಯ್ಹಂ ಭದ್ದೇಕರತ್ತಂ ಕಥೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭವೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಪಣಿಧಾನಂ ಅಕಾಸಿ, ಇತರೋ “ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। ಏತೇಸು ಪಠಮೋ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಾಕಿಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಸುಖುಮಾಲಭಾವೇನ ಸೋಣಸ್ಸ ವಿಯ ಪಾದತಲೇಸು ಲೋಮಾನಿ ಜಾತಾನಿ, ತೇನಸ್ಸ **ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಇತರೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಚನ್ದನೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯೋ ಅನುರುದ್ಧಾದೀಸು ಸಕ್ಯಕುಮಾರೇಸು ಪಬ್ಬಜನ್ತೇಸು ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ನ ಇಚ್ಛಿ। ಅಥ ನಂ ಸಂವೇಜೇತುಂ ಚನ್ದನೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಭದ್ದೇಕರತ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಇತರೋ “ನ ಜಾನಾಮೀ”ತಿ। ಪುನ ದೇವಪುತ್ತೋ “ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತಯಾ ‘ಭದ್ದೇಕರತ್ತಂ ಕಥೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ ಸಙ್ಗರೋ ಕತೋ, ಇದಾನಿ ಪನ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಜಾನಾಸೀ”ತಿ ಚೋದೇಸಿ। ಇತರೋ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ, “ಮಯಾ ಕಿರ, ಭನ್ತೇ, ಪುಬ್ಬೇ ‘ಇಮಸ್ಸ ಭದ್ದೇಕರತ್ತಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಸಙ್ಗರೋ ಕತೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಗವಾ “ಆಮ, ಕುಲಪುತ್ತ, ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ತಯಾ ಏವಂ ಕತ”ನ್ತಿ ಆಹ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಆಗತನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯೋ “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಬ್ಬಾಜೇಥ ಮ”ನ್ತಿ ಆಹ। ಭಗವಾ “ನ, ಖೋ, ತಥಾಗತಾ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಅನನುಞ್ಞಾತಂ ಪುತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇನ್ತೀ”ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ಸೋ ಮಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ “ಅನುಜಾನಾಹಿ ಮಂ, ಅಮ್ಮ, ಪಬ್ಬಜಿತುಂ, ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮಹ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ, ಮಾತರಾ “ತಾತ, ಸುಖುಮಾಲೋ ತ್ವಂ ಕಥಂ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ, “ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸ್ಸಯಸಹನಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **“ದಬ್ಬಂ ಕುಸಂ ಪೋಟಕಿಲ**”ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೨೭. ತತ್ಥ **ದಬ್ಬ**ನ್ತಿ ದಬ್ಬತಿಣಮಾಹ, ಯಂ “ಸದ್ದುಲೋ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕುಸ**ನ್ತಿ ಕುಸತಿಣಂ, ಯೋ “ಕಾಸೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪೋಟಕಿಲ**ನ್ತಿ ಸಕಣ್ಟಕಂ ಅಕಣ್ಟಕಞ್ಚ ಗಚ್ಛಂ। ಇಧ ಪನ ಸಕಣ್ಟಕಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಉಸೀರಾದೀನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ದಬ್ಬಾದೀನಿ ತಿಣಾನಿ ಬೀರಣತಿಣಾನಿ ಪಾದೇಹಿ ಅಕ್ಕನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ದುಕ್ಖಜನಕಾನಿ ಗಮನನ್ತರಾಯಕರಾನಿ ಚ, ತಾನಿ ಚ ಪನಾಹಂ **ಉರಸಾ ಪನುದಿಸ್ಸಾಮಿ** ಉರಸಾಪಿ ಅಪನೇಸ್ಸಾಮಿ। ಏವಂ ಅಪನೇನ್ತೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಸಹನ್ತೋ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಗುಮ್ಬನ್ತರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ। ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಪಾದೇಹಿ ಅಕ್ಕಮನೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿವೇಕಮನುಬ್ರೂಹಯ**ನ್ತಿ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಉಪಧಿವಿವೇಕಞ್ಚ ಅನುಬ್ರೂಹಯನ್ತೋ। ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಞ್ಹಿ ಪಹಾಯ ಕಾಯವಿವೇಕಂ

ಅನುಬ್ರೂಹಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾದಹನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ, ನ ಸಙ್ಗಣಿಕಾರತಸ್ಸ। ಸಮಾಹಿತಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಞ್ಚ ಯುಗನದ್ಧಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಖೇಪನೇನ ಉಪಧಿವಿವೇಕಾಧಿಗಮೋ, ನ ಅಸಮಾಹಿತಸ್ಸ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವಿವೇಕಮನುಬ್ರೂಹಯನ್ತಿ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಉಪಧಿವಿವೇಕಞ್ಚ ಅನುಬ್ರೂಹಯನ್ತೋ"ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಪುತ್ತೇನ ವುತ್ತೇ ಮಾತಾ "ತೇನ ಹಿ, ತಾತ, ಪಬ್ಬಜಾ"ತಿ ಅನುಜಾನಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿ। ತಂ ಸತ್ಥಾ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। ತಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು - "ಆವುಸೋ, ತ್ವಂ ಸುಖುಮಾಲೋ ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ ಅರಞ್ಞೇ ವಸಿತು"ನ್ತಿ। ಸೋ ತೇಸಮ್ಪಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೧೩-೧೭) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ನಾನಾಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಯಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ತಂಯೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸೀತಿ।

ಲೋಮಸಕಙ್ಗಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಜಮ್ಬುಗಾಮಿಯಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಚ್ಚಿ ನೋ ವತ್ಥಪಸುತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಜಮ್ಬುಗಾಮಿಯಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಆಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಏಕದಿವಸಂ ಕಿಂಸುಕಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ತಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಆಕಾಸೇ ಖಿಪನ್ತೋ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತಾವತಿಂಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತತೋ ಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಚಮ್ಪಾಯಂ ಜಮ್ಬುಗಾಮಿಯಸ್ಸ ನಾಮ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತಾವತಿಂಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತತೋ ಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಚಮ್ಪಾಯಂ ಜಮ್ಬುಗಾಮಿಯಸ್ಸ ನಾಮ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತೇನಸ್ಸ **ಜಮ್ಬುಗಾಮಿಯಪುತ್ತೋ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಕೇತೇ ಅಞ್ಜನವನೇ ವಸತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪಿತಾ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮಮ ಪುತ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಅಭಿರತೋ ವಿಹರತಿ, ಉದಾಹು ನೋ"ತಿ ವೀಮಂಸನತ್ಥಂ **"ಕಚ್ಚಿ ನೋ ವತ್ಥಪಸುತೋ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಪೇಸೇಸಿ। ಸೋ ತಂ ವಾಚೇತ್ವಾ, "ಪಿತಾ ಮೇ ಪಮಾದವಿಹಾರಂ ಆಸಙ್ಕತಿ, ಅಹಞ್ಚ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭೂಮಿಂ ನಾತಿವತ್ತೋ"ತಿ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೦.೧೫-೨೦) -

"ಕಿಂಸುಕಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ಆಕಾಸೇ ಅಭಿಪೂಜಯಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಞಾತೀನಂ ವಸನನಗರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಞಾತಕಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸಾ ಬಹೂ ಸಙ್ಘಾರಾಮೇ ಕಾರೇಸುಂ। ಥೇರೋಪಿ ಸಕಪಿತರಾ ಪೇಸಿತಂ ಗಾಥಂ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋಪಿ ಪಿತುಪೂಜನತ್ಥಂ **“ಕಚ್ಚಿ ನೋ ವತ್ಥಪಸುತೋ”**ತಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೧೮. ತತ್ಥ **ಕಚ್ಚೀ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯಂ ನಿಪಾತೋ। **ನೋ**ತಿ ಪಟಿಸೇಧೇ। **ವತ್ಥಪಸುತೋ**ತಿ ವತ್ಥೇ ಪಸುತೋ ವತ್ಥಪಸುತೋ, ಚೀವರಮಣ್ಡನಾಭಿರತೋ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಪತ್ತಮಣ್ಡನಾದಿಚಾಪಲ್ಲಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸಾಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। “ಕಚ್ಚಿ ನ ವತ್ಥಪಸುತೋ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ಭೂಸನಾರತೋ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವವಿಭೂಸನಾಯ ರತೋ ಅಭಿರತೋ, ಯಥೇಕಚ್ಚೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾಪಿ ಚಪಲಾ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲಾ ಚೀವರಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಟ್ಠಾನಾಯ ಯುತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಿಮೇವ ಪರಿಕ್ಖಾರಪಸುತೋ ಭೂಸನಾರತೋ ಚ ನಾಹೋಸೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪದದ್ವಯಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀಲಮಯಂ ಗನ್ಧ**ನ್ತಿ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಯ್ವಾಯಂ “ಯೋ ಚ ಸೀಲವತಂ ಪಜಾತಿ ನ ಇತರಾ ದುಸ್ಸೀಲಪಜಾ, ದುಸ್ಸೀಲತ್ತಾಯೇವ ದುಸ್ಸಿಲ್ಯಮಯಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ವಾಯತಿ, ಏವಂ ತ್ವಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ಅವಾಯಿತ್ವಾ ಕಚ್ಚಿ ಸೀಲಮಯಂ ಗನ್ಧಂ ವಾಯಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ನೇತರಾ ಪಜಾ**ತಿ ನ ಇತರಾ ದುಸ್ಸೀಲಪಜಾ, ತಂ ಕಚ್ಚಿ ನ ಹೋತಿ, ಯತೋ ಸೀಲಮಯಂ ಗನ್ಧಂ ವಾಯಸೀತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸೀಲಗನ್ಧವಾಯನಮೇವ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಜಮ್ಬುಗಾಮಿಯಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಹಾರಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಮುನ್ನಮಯಮತ್ತಾನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಹಾರಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸುದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕುಟಜಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಹಾರಿತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ವಯಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಕುಲರೂಪಾದೀಹಿ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಕುಮಾರಿಕಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧೀತರಂ ಆನೇಸುಂ। ಸೋ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಭೋಗಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ತಸ್ಸಾ ಚ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚೋದಿಯಮಾನೋ “ಈದಿಸಂ ನಾಮ ರೂಪಂ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಜರಾಯ ಮಚ್ಚುನಾ ಚ ಅಭಿಪ್ಪಮದ್ದೀಯತೀ”ತಿ ಸಂವೇಗಂ ಪಟಿಲಭಿ। ಕತಿಪಯದಿವಸಾತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಭರಿಯಂ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪೋ ಡಂಸಿತ್ವಾ ಮಾರೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಘರಬನ್ಧನೇ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಉಜುಗತಂ ನ ಹೋತಿ। ಸೋ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಉಸುಕಾರಂ ಉಸುದಣ್ಡಂ ಯನ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕರೋನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಇಮೇ ಅಚೇತನಮ್ಪಿ ನಾಮ ಉಜುಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಅಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಜುಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತತೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ

ಆರಭಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಓವಾದಂ ದೇನ್ತೋ “**ಸಮುನ್ನಮಯಮತ್ತಾನ**”ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ಅಯಮೇವ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಂ ವಿಯ ಓವದನ್ತೋ ಅಭಾಸೀತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

೨೯. ತತ್ಥ **ಸಮುನ್ನಮಯ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಉನ್ನಮೇನ್ತೋ, ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ತತೋ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ, ಅಥ ವಾ **ಸಮುನ್ನಮಯಾ**ತಿ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖತೋ ಸಮುನ್ನಮೇಹಿ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। ಹೀನವೀರಿಯತಾಯ ತವ ಚಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಂ ನಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಚೇ, ತಂ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಉನ್ನಮೇಹಿ, ಅನೋನತಂ ಅನಪನತಂ ಕರೋಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಂ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ **ಉಸುಕಾರೋವ ತೇಜನಂ। ಚಿತ್ತಂ ಉಜುಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಅವಿಜ್ಝಂ ಭಿನ್ದ ಹಾರಿತಾ**ತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಉಸುಕಾರೋ ಕಣ್ಡಂ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಓನತಂ ಅಪನತಞ್ಚ ವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಲಕ್ಖಂ ಭಿನ್ದನತ್ಥಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಏವಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ಅರಕ್ಖಣೇನ ಓನತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ಅರಕ್ಖಣೇನ ಅಪನತಂ ವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಜುಂ ಕರಿತ್ವಾನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಂ ಭಿನ್ದ ಪದಾಲೇಹೀತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಚಿರೇನೇವ ಅರಹಾ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೫.೩೯-೪೩) -

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ವಸಲೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ಬುದ್ಧೋ ಸುದಸ್ಸನೋ ನಾಮ, ವಸತೇ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ॥

“ಪುಪ್ಫಂ ಹೇಮವನ್ತಂ ಗಯ್ಹ, ವೇಹಾಸಂ ಅಗಮಾಸಹಂ।
ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಓಘತಿಣ್ಣಮನಾಸವಂ॥

“ಪುಪ್ಫಂ ಕುಟಜಮಾದಾಯ, ಸೀಸೇ ಕತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪೇಸಿಂ, ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಪ್ಫಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋಪಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ಹಾರಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಆಬಾಧೇ ಮೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಚನ್ದಭಾಗಾಯ ನದಿಯಾ ಮಹಾರೂಪೋ ಸುಸುಮಾರೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಸೋ ಪಾರಂ ಗನ್ತುಂ ನದಿಯಾ ತೀರಂ ಉಪಗತಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪಾರಂ ನೇತುಕಾಮೋ ತೀರಸಮೀಪೇ ನಿಪಜ್ಜಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಪಾದೇ ಠಪೇಸಿ। ಸೋ ಹಟ್ಠೋ ಉದಗ್ಗೋ ಪೀತಿವೇಗೇನ ದಿಗುಣುಸ್ಸಾಹೋ ಹುತ್ವಾ ಸೋತಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಸೀಘೇನ ಜವೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಪರತೀರಂ ನೇಸಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ “ಅಯಂ ಇತೋ ಚುತೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಅಮತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಸೋ ತಥಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ಉತ್ತಿಯೋ** ನಾಮ ನಾಮೇನ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ "ಅಮತಂ ಪರಿಯೇಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾಪಿ ಸೀಲಾದೀನಂ ಅವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಓವಾದಂ ಯಾಚಿ। ಸತ್ಥಾಪಿ ತಸ್ಸ "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತ್ವಂ, ಉತ್ತಿಯ, ಆದಿಮೇವ ವಿಸೋಧೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೯) ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಓವಾದಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿ। ತಸ್ಸ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಸ್ಸ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪನ ಆಬಾಧೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩.೧೭೯-೧೮೯) -

"ಚನ್ದಭಾಗಾನದೀತೀರೇ, ಸುಸುಮಾರೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಸಗೋಚರಪಸುತೋಹಂ, ನದಿತಿತ್ಥಂ ಅಗಚ್ಛಹಂ॥

"ಸಿದ್ಧತ್ಥೋ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ।
ನದಿಂ ತರಿತುಕಾಮೋ ಸೋ, ನದಿತಿತ್ಥಂ ಉಪಾಗಮಿ॥

"ಉಪಗತೇ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧೇ, ಅಹಮ್ಪಿ ತತ್ಥುಪಾಗಮಿಂ।
ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಇಮಂ ವಾಚಂ ಉದೀರಯಿಂ॥

"ಅಭಿರೂಹ ಮಹಾವೀರ, ತಾರೇಸ್ಸಾಮಿ ಅಹಂ ತುವಂ।
ಪೇತ್ತಿಕಂ ವಿಸಯಂ ಮಯ್ಹಂ, ಅನುಕಮ್ಪ ಮಹಾಮುನಿ॥

"ಮಮ ಉಗ್ಗಜ್ಜನಂ ಸುತ್ವಾ, ಅಭಿರೂಹಿ ಮಹಾಮುನಿ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ತಾರೇಸಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ನದಿಯಾ ಪಾರಿಮೇ ತೀರೇ, ಸಿದ್ಧತ್ಥೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಅಸ್ಸಾಸೇಸಿ ಮಮಂ ತತ್ಥ, ಅಮತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ॥

"ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾನ, ದೇವಲೋಕಂ ಅಗಚ್ಛಹಂ।
ದಿಬ್ಬಸುಖಂ ಅನುಭವಿಂ, ಅಚ್ಛರಾಹಿ ಪುರಕ್ಖತೋ॥

"ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾಸಹಂ।
ತೀಣಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ಮಹಿಯಾ ಇಸ್ಸರೋ ಅಹುಂ॥

"ವಿವೇಕಮನುಯುತ್ತೋಹಂ , ನಿಪಕೋ ಚ ಸುಸಂವುತೋ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ತಾರೇಸಿಂ ಯಂ ನರಾಸಭಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತರಣಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಕಾರವಿಭಾವನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **“ಆಬಾಧೇ ಮೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೦. ತತ್ಥ **ಆಬಾಧೇ ಮೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ**ತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಆಬಾಧನತೋ “ಆಬಾಧೋ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇ ವಿಸಭಾಗಧಾತುಕ್ಖೋಭಹೇತುಕೇ ರೋಗೇ ಮಯ್ಹಂ ಸಞ್ಜಾತೇ। **ಸತಿ ಮೇ ಉದಪಜ್ಜಥಾ**ತಿ “ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಖೋ ಮೇ ಆಬಾಧೋ, ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಯದಿದಂ ಆಬಾಧೋ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ। ಯಾವ ಪನಾಯಂ ಆಬಾಧೋ ನ ವಡ್ಢತಿ, ಹನ್ದಾಹಂ ವೀರಿಯಂ ಆರಭಾಮಿ ‘ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಅಸಚ್ಛಿಕತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ’”ತಿ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವತ್ಥುಭೂತಾ ಸತಿ ತಸ್ಸೇವ ಆಬಾಧಸ್ಸ ವಸೇನ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಪೀಳಿಯಮಾನಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಉದಪಾದಿ। ತೇನಾಹ **“ಆಬೋಧೋ ಮೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಕಾಲೋ ಮೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜಿತು”**ನ್ತಿ। ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ಸತಿಂ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋತಿ।

ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಚತುತ್ಥವಗ್ಗೋ

೧. ಗಹ್ವರತೀರಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಫುಟ್ಠೋ ಡಂಸೇಹೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಗಹ್ವರತೀರಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಅದ್ದಸ ಸಿಖಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಂ, ದಿಸ್ವಾ ಪನ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ “ಧಮ್ಮೋ ಏಸ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ ದೇವಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಪುನ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ “ಅಗ್ಗಿದತ್ತೋ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಹ್ವರತೀರೇ ನಾಮ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ ವಸತಿ। ತೇನಸ್ಸ **ಗಹ್ವರತೀರಯೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೪೪-೫೦) –

“ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಪುರೇ ಆಸಿ, ಅರಞ್ಞೇ ವಿಪಿನೇ ಅಹಂ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ದೇವಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತಂ॥

“ಚತುಸಚ್ಚಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಂ, ದೇಸೇನ್ತಂ, ಅಮತಂ ಪದಂ।
ಅಸ್ಸೋಸಿಂ ಮಧುರಂ ಧಮ್ಮಂ, ಸಿಖಿನೋ ಲೋಕಬನ್ಧುನೋ॥

“ಘೋಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಸಿಂ, ಅಸಮಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೇ।
ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಉತ್ತರಿಂ ದುತ್ತರಂ ಭವಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸಞ್ಞಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಘೋಸಸಞ್ಞಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತಸ್ಸ ಆಗತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಞಾತಕಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸುಂ। ಸೋ ಕತಿಪಯದಿವಸೇ ವಸಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಞಾತಕಾ, “ಭನ್ತೇ, ಅರಞ್ಞಂ ನಾಮ ಡಂಸಮಕಸಾದಿವಸೇನ ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯಂ, ಇಧೇವ ವಸಥಾ”ತಿ ಆಹಂಸು। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ “ಅರಞ್ಞವಾಸೋಯೇವ ಮಯ್ಹಂ ರುಚ್ಚತೀ”ತಿ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ “ಫುಟ್ಠೋ ಡಂಸೇಹೀ”ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೧. ತತ್ಥ **ಫುಟ್ಠೋ ಡಂಸೇಹಿ ಮಕಸೇಹೀ**ತಿ ಡಂಸನಸೀಲತಾಯ “ಡಂಸಾ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಹಿ ಅನ್ಧಕಮಕ್ಖಿಕಾಹಿ, ಮಕಸನಞ್ಞಿತೇಹಿ ಚ ಸೂಚಿಮುಖಪಾಣೇಹಿ ಫುಸ್ಸಿತೋ ದಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅರಞ್ಞಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ “ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ”ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೬೫೪) ವುತ್ತಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣಯೋಗತೋ ಅರಞ್ಞೇ। **ಬ್ರಹಾವನೇ**ತಿ ಮಹಾರುಕ್ಖಗಚ್ಛಗಹನತಾಯ ಮಹಾವನೇ ಅರಞ್ಞಾನಿಯಂ। **ನಾಗೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೀಸೇವಾ**ತಿ ಸಙ್ಗಾಮಾವಚರೋ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ವಿಯ ಸಙ್ಗಾಮಮುದ್ಧನಿ ಪರಸೇನಾಸಮ್ಪಹಾರಂ। “ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತೋ ಥೋಮಿತೋ”ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ **ಸತೋ** ಸತಿಮಾ ಹುತ್ವಾ **ತತ್ರ** ತಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞೇ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಡಂಸಾದಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇ ಉಪಟ್ಠಿತೇ **ಅಧಿವಾಸಯೇ** ಅಧಿವಾಸೇಯ್ಯ ಸಹೇಯ್ಯ, “ಡಂಸಾದಯೋ ಮಂ ಆಬಾಧೇನ್ತೀ”ತಿ ಅರಞ್ಞವಾಸಂ ನ ಜಹೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗಹ್ವರತೀರಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸುಪ್ಪಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಜರಂ ಜೀರಮಾನೇನಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುಪ್ಪಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ವಸನ್ತೋ ತತ್ಥ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಫಲಾಫಲಂ ಅದಾಸಿ, ತಥಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಾಲೇ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಲದ್ಧಸಂವೇಗೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಅಹೋಸಿ। ಜಾತಿಮದೇನ ಸುತಮದೇನ ಚ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ ಪರೇ ಚ ವಮ್ಭೇನ್ತೋ ವಿಹಾಸಿ। ಸೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪರಿಭೂತರೂಪೇ ಸುಸಾನಗೋಪಕಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಸುಪ್ಪಿಯೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಭೂತಂ ಸೋಪಾಕತ್ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ **“ಅಜರಂ ಜೀರಮಾನೇನಾ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೨. ತತ್ಥ **ಅಜರ**ನ್ತಿ ಜರಾರಹಿತಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಅಜಾತತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಜರಾ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಧಿಗತೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಾ ನತ್ಥೀತಿ ಜರಾಭಾವಹೇತುತೋಪಿ ಅಜರಂ ನಾಮ। **ಜೀರಮಾನೇನಾ**ತಿ ಜೀರನ್ತೇನ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಜರಂ ಪಾಪುಣನ್ತೇನ। **ತಪ್ಪಮಾನೇನಾ**ತಿ ಸನ್ತಪ್ಪಮಾನೇನ, ರಾಗಾದೀಹಿ ಏಕಾದಸಹಿ ಅಗ್ಗೀಹಿ ದಯ್ಹಮಾನೇನ। **ನಿಬ್ಬುತಿ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸನ್ತಾಪಾಭಾವತೋ ನಿಬ್ಬುತಸಭಾವಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ನಿಮಿಯ**ನ್ತಿ ಪರಿವತ್ತೇಯ್ಯಂ ಚೇತಾಪೇಯ್ಯಂ। **ಪರಮಂ ಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮಧಮ್ಮತಾಯ ಉತ್ತಮಂ ಸನ್ತಿಂ। ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನನುಬನ್ಧತ್ತಾ **ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ**। ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವತೋ **ಅನುತ್ತರಂ**। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಖಣೇ ಖಣೇ ಜರಾಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಜೀರಮಾನೇನ, ತಥಾ ರಾಗಗ್ಗಿಆದೀಹಿ ಸನ್ತಪ್ಪಮಾನೇನ ಗತೋ ಏವಂ ಅನಿಚ್ಚೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಅಸಾರೇನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನುಪಸನ್ತಸಭಾವೇನ ಸಉಪದ್ದವೇನ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಅಜರಂ ಪರಮುಪಸಮಭೂತಂ ಕೇನಚಿ ಅನುಪದ್ದುತಂ

ಅನುತ್ತರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಮಿಯಂ ಪರಿವತ್ತೇಯ್ಯಂ “ಮಹಾ ವತ ಮೇ ಲಾಭೋ ಮಹಾ ಉದಯೋ ಹತ್ಥಗತೋ”ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಣ್ಡಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಾ ನಿರಪೇಕ್ಖಾ ಗಯ್ಹಮಾನೇನ ಸಮ್ಬಹುಮಾನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮಯಂ ಥೇರೋ ಪಹಿತತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖತಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಟಿಪೇಸಿತತ್ತಞ್ಚ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ “ನಿಮಿಯಂ ಪರಮಂ ಸನ್ತಿಂ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಅನುತ್ತರ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪರಿಬ್ರೂಹಯನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೫೧-೭೭) –

“ವರುಣೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮನ್ತಪಾರಗೂ।
ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ದಸ ಪುತ್ತಾನಿ, ವನಮಜ್ಝೋಗಹಿಂ ತದಾ॥

“ಅಸ್ಸಮಂ ಸುಕತಂ ಕತ್ವಾ, ಸುವಿಭತ್ತಂ ಮನೋರಮಂ।
ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ವಸಾಮಿ ವಿಪಿನೇ ಅಹಂ॥

“ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಮಮುದ್ಧರಿತುಕಾಮೋ ಸೋ, ಆಗಚ್ಛಿ ಮಮ ಅಸ್ಸಮಂ॥

“ಯಾವತಾ ವನಸಣ್ಡಮ್ಹಿ, ಓಭಾಸೋ ವಿಪುಲೋ ಅಹು।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ, ಪಜ್ಜಲೀ ವಿಪಿನಂ ತದಾ॥

“ದಿಸ್ವಾನ ತಂ ಪಾಟಿಹೀರಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಪತ್ತಪುಟಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಫಲೇನ ಪೂಜಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಹಖಾರಿಮದಾಸಹಂ।
ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಮೇ ಬುದ್ಧೋ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

“ಖಾರಿಭಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪಚ್ಛತೋ ಏಹಿ ಮೇ ತುವಂ।
ಪರಿಭುತ್ತೇ ಚ ಸಙ್ಘಮ್ಹಿ, ಪುಞ್ಞಂ ತವ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪುಟಕಂ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ತುಸಿತಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬೇಹಿ ನಚ್ಚೇಹಿ, ಗೀತೇಹಿ ವಾದಿತೇಹಿ ಚ।
ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಂಯುತ್ತಂ, ಅನುಭೋಮಿ ಸದಾ ಸುಖಂ॥

“ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಭೋಗೇ ಮೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಯಾವತಾ ಚತುರೋ ದೀಪಾ, ಸಸಮುದ್ದಾ ಸಪಬ್ಬತಾ।
ಫಲಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದತ್ವಾನ, ಇಸ್ಸರಂ ಕಾರಯಾಮಹಂ॥

“ಯಾವತಾ ಯೇ ಪಕ್ಖಿಗಣಾ, ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತನ್ತಿ ಚೇ।

ತೇಪಿ ಮೇ ವಸಮನ್ವೇನ್ತಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಯಾವತಾ ವನಸಣ್ಡಮ್ಹಿ, ಯಕ್ಖಾ ಭೂತಾ ಚ ರಕ್ಖಸಾ।
ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ ಗರುಳಾ ಚಾಪಿ, ಪಾರಿಚರಿಯಂ ಉಪೇನ್ತಿ ಮೇ॥

“ಕುಮ್ಮಾ ಸೋಣಾ ಮಧುಕಾರಾ, ಡಂಸಾ ಚ ಮಕಸಾ ಉಭೋ।
ತೇಪಿ ಮಂ ವಸಮನ್ವೇನ್ತಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸುಪಣ್ಣಾ ನಾಮ ಸಕುಣಾ, ಪಕ್ಖಿಜಾತಾ ಮಹಬ್ಬಲಾ।
ತೇಪಿ ಮಂ ಸರಣಂ ಯನ್ತಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಯೇಪಿ ದೀಘಾಯುಕಾ ನಾಗಾ, ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಮಹಾಯಸಾ।
ತೇಪಿ ಮಂ ವಸಮನ್ವೇನ್ತಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸೀಹಾ ಬ್ಯಗ್ಘಾ ಚ ದೀಪೀ ಚ, ಅಚ್ಛಕೋಕತರಚ್ಛಕಾ।
ತೇಪಿ ಮಂ ವಸಮನ್ವೇನ್ತಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಓಸಧೀ ತಿಣವಾಸೀ ಚ, ಯೇ ಚ ಆಕಾಸವಾಸಿನೋ।
ಸಬ್ಬೇ ಮಂ ಸರಣಂ ಯನ್ತಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸುದುದ್ದಸಂ ಸುನಿಪುಣಂ, ಗಮ್ಭೀರಂ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತಂ।
ಫಸ್ಸಯಿತ್ವಾ ವಿಹರಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಅಟ್ಠ ಫುಸಿತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಚಾಹಂ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಯೇ ಫಲಟ್ಠಾ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ, ಖೀಣದೋಸಾ ಮಹಾಯಸಾ।
ಅಹಮಞ್ಞತರೋ ತೇಸಂ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಮಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ತೇವಿಜ್ಜಾ ಇದ್ಧಿಪತ್ತಾ ಚ, ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ ಮಹಾಯಸಾ।
ದಿಬ್ಬಸೋತಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಅಹಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾಪಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ ಅಭಾಸಿ।

ಸುಪ್ಪಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸೋಪಾಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಥಾಪಿ ಏಕಪುತ್ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೋಪಾಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಕಕುಸನ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಬೀಜಪೂರಫಲಾನಿ ಸತ್ಥು ಉಪನೇಸಿ। ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಭಗವಾ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ । ಸೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಚ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಸಲಾಕಭತ್ತಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಘುದ್ದೇಸವಸೇನ ತಿಣ್ಣಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಖೀರಭತ್ತಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇಹಿ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇಹಿ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಏಕದಾ ಮನುಸ್ಸಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಖೀರಭತ್ತಂ ಅದಾಸಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಪುರಿಮಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಾಯ ದುಗ್ಗತಿತ್ಥಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ದಸ ಮಾಸೇ ಕುಚ್ಛಿನಾ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಪರಿಪಕ್ಕೇ ಗಬ್ಭೇ ವಿಜಾಯನಕಾಲೇ ವಿಜಾಯಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ ಮುಚ್ಛಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಬಹುವೇಲಂ ಮತಾ ವಿಯ ನಿಪಜ್ಜಿ। ತಂ ಞಾತಕಾ "ಮತಾ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಸುಸಾನಂ ನೇತ್ವಾ ಚಿತಕಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ವಾತವುಟ್ಠಿಯಾ ಉಟ್ಠಿತಾಯ ಅಗ್ಗಿಂ ಅದತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮಿಂಸು। ದಾರಕೋ ಪಚ್ಛಿಮಭಾವಿಕತ್ತಾ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ಅರೋಗೋ ನಿಕ್ಖಮಿ। ಮಾತಾ ಪನ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ದೇವತಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸರೂಪೇನ ಸುಸಾನಗೋಪಕಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಕತಿಪಯಕಾಲಂ ಪತಿರೂಪೇನ ಆಹಾರೇನ ಪೋಸೇಸಿ। ತತೋ ಪರಂ ಸುಸಾನಗೋಪಕೋ ಚ ನಂ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತಿ। ಸೋ ತಥಾ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೇನ ಸುಪಿಯೇನ ನಾಮ ದಾರಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕೀಳನ್ತೋ ವಿಚರತಿ। ತಸ್ಸ ಸುಸಾನೇ ಜಾತಸಂವಡ್ಢಭಾವತೋ **ಸೋಪಾಕೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ।

ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಂ ತಂ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚೂಸವೇಲಾಯ ಞಾಣಜಾಲಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ವೇನೇಯ್ಯಬನ್ಧವೇ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಞಾಣಜಾಲನ್ತೋಗಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಸುಸಾನಟ್ಠಾನಂ ಅಗಮಾಸಿ। ದಾರಕೋ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ "ಪಿತರಾ ಅನುಞ್ಞಾತೋಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ ಪಿತರಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ನೇಸಿ। ತಸ್ಸ ಪಿತಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ದಾರಕಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಥಾ"ತಿ ಅನುಜಾನಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ನಿಯೋಜೇಸಿ। ಸೋ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಸಾನೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಚ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೫.೧-೭) –

"ಕಕುಸನ್ಧೋ ಮಹಾವೀರೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂ।
ಗಣಮ್ಹಾ ವೂಪಕಟ್ಠೋ ಸೋ, ಅಗಮಾಸಿ ವನನ್ತರಂ॥

"ಬೀಜಮಿಞ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಲತಾಯ ಆವುಣಿಂ ಅಹಂ।
ಭಗವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ಝಾಯತೇ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ॥

"ದಿಸ್ವಾನಹಂ ದೇವದೇವಂ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ।
ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ವೀರಸ್ಸ, ಬೀಜಮಿಞ್ಜಮದಾಸಹಂ॥

"ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಯಂ ಮಿಞ್ಜಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬೀಜಮಿಞ್ಜಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹಾ ಹುತ್ವಾ ಪನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸೋಸಾನಿಕಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಯಥಾಪಿ ಏಕಪುತ್ತಸ್ಮಿ**”ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೩. ತತ್ಥ **ಯಥಾ**ತಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಏಕಪುತ್ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪುನಾತಿ ಚ ಕುಲವಂಸಂ ತಾಯತಿ ಚಾತಿ ಪುತ್ತೋ, ಅತ್ರಜಾದಿಭೇದೋ ಪುತ್ತೋ। ಏಕೋ ಪುತ್ತೋ ಏಕಪುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಏಕಪುತ್ತಸ್ಮಿಂ। ವಿಸಯೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ಪಿಯಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬತಾಯ ಚೇವ ಏಕಪುತ್ತತಾಯ ಚ ರೂಪಸೀಲಾಚಾರಾದೀಹಿ ಚ ಪೇಮಕರಣಟ್ಠಾನಭೂತೇ। **ಕುಸಲೀ**ತಿ ಕುಸಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಖೇಮಂ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ, ತಂ ಲಭಿತಬ್ಬಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಕುಸಲೀ, ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತೇಸೀ ಮೇತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ। **ಸಬ್ಬೇಸು ಪಾಣೇಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಸತ್ತೇಸು। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಸು ದಿಸಾಸು ಸಬ್ಬೇಸು ವಾ ಭವಾದೀಸು, ಸಬ್ಬಾಸು ವಾ ಅವತ್ಥಾಸು। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಏಕಪುತ್ತಕೇ ಪಿಯೇ ಮನಾಪೇ ಮಾತಾಪಿತಾ ಕುಸಲೀ ಏಕನ್ತಹಿತೇಸೀ ಭವೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿಭೇದಾಸು ಸಬ್ಬಾಸು ದಿಸಾಸು, ಕಾಮಭವಾದಿಭೇದೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಭವೇಸು ದಹರಾದಿಭೇದಾಸು ಸಬ್ಬಾಸು ಅವತ್ಥಾಸು ಚ ಠಿತೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಏಕನ್ತಹಿತೇಸಿತಾಯ ಕುಸಲೀ ಭವೇಯ್ಯ, “ಮಿತ್ತೋ ಉದಾಸೀನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ”ತಿ ಸೀಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದವಸೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಕರಸಂ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇಯ್ಯಾತಿ। ಇಮಂ ಪನ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ “ಸಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯಾಥ, ಯೇ ತೇ ಭಗವತಾ ‘ಸುಖಂ ಸುಪತೀ’ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೫) ಏಕಾದಸ ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸಾ ವುತ್ತಾ, ಏಕಂಸೇನ ತೇಸಂ ಭಾಗಿನೋ ಭವಥಾ”ತಿ ಓವಾದಮದಾಸಿ।

ಸೋಪಾಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪೋಸಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅನಾಸನ್ನವರಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪೋಸಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಬಹುಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನಿತ್ವಾ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ದ್ವೇನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಚರತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕಾತುಂ ಅರಞ್ಞಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುಪಥೇ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಆವುಧಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಭಗವಾ ನಿಸೀದಿತುಕಾಮತಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ತಾವದೇವ ತಿಣಮುಟ್ಠಿಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ನಿಸೀದಿ ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ। ನಿಸಿನ್ನೇ ಪನ ಭಗವತಿ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ಭಗವಾ “ಏತ್ತಕಂ ವಟ್ಟತಿ ಇಮಸ್ಸ ಕುಸಲಬೀಜ”ನ್ತಿ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೇ ಭಗವತಿ ತಂ ಸೀಹೋ ಮಿಗರಾಜಾ ಘಾತೇಸಿ। ಸೋ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। “ಸೋ ಕಿರ ಭಗವತಿ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೇ ಸೀಹೇನ ಘಾತಿತೋ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಗವಾ ಸುಗತಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಂ ಕುಸಲಬೀಜರೋಪನತ್ಥಞ್ಚ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ।

ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ತತೋ ದೇವಲೋಕತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಮಹಾವಿಭವಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಪುತ್ತೋ ಸಙ್ಗಾಮಜಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಪೋಸಿಯೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕತಾಯ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಜಾತಿಆದಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವೂಪಕಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೩.೧-೧೨) -

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಲಮ್ಬಕೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ತತ್ಥೇವ ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಮ್ಹಿ ಚಙ್ಕಮಿ॥

“ಮಿಗಲುದ್ದೋ ತದಾ ಆಸಿಂ, ಅರಞ್ಞೇ ಕಾನನೇ ಅಹಂ।
ದಿಸ್ವಾನ ತಂ ದೇವದೇವಂ, ತಿಣಮುಟ್ಠಿಮದಾಸಹಂ॥

“ನಿಸೀದನತ್ಥಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ದತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಪಕ್ಕಾಮಿಂ ಉತ್ತರಾಮುಖೋ॥

“ಅಚಿರಂ ಗತಮತ್ತಸ್ಸ, ಮಿಗರಾಜಾ ಅಪೋಥಯಿ।
ಸೋಹೇನ ಪೋಥಿತೋ, ಸನ್ತೋ ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

“ಆಸನ್ನೇ ಮೇ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೇ ಅನಾಸವೇ।
ಸುಮುತ್ತೋ ಸರವೇಗೋವ, ದೇವಲೋಕಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಯೂಪೋ ತತ್ಥ ಸುಭೋ ಆಸಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾಭಿನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಹಸ್ಸಕಣ್ಡೋ ಸತಭೇಣ್ಡು, ಧಜಾಲು ಹರಿತಾಮಯೋ॥

“ಪಭಾ ನಿದ್ಧಾವತೇ ತಸ್ಸ, ಸತರಂಸೀವ ಉಗ್ಗತೋ।
ಆಕಿಣ್ಣೋ ದೇವಕಞ್ಞಾಹಿ, ಆಮೋದಿಂ ಕಾಮಕಾಮಿಹಂ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಆಗನ್ತ್ವಾನ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಆಸವಕ್ಖಯಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ನಿಸೀದನಮದಾಸಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತಿಣಮುಟ್ಠೇ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತುಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಆಗತೋ ಞಾತಿಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಞಾತಿಗೇಹಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತತ್ಥ ನಂ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಆಸನದಾನಾದಿನಾ ಪಠಮಂ ಉಪಾಸಿಕಾ ವಿಯ ವತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಅಜಾನನ್ತೀ ಪಚ್ಛಾ ಇತ್ಥಿಕುತ್ತಾದೀಹಿ ಪಲೋಭೇತುಕಾಮಾ ಅಹೋಸಿ । ಥೇರೋ “ಅಹೋ ಅನ್ಧಬಾಲಾ ಮಾದಿಸೇಪಿ ನಾಮ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಗತೋ। ತಂ ಆರಞ್ಞಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ “ಕಿಂ, ಆವುಸೋ, ಅತಿಲಹುಂ, ನಿವತ್ತೋಸಿ, ಞಾತಕೇಹಿ ನ ದಿಟ್ಠೋಸೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಥೇರೋ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಿಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ **“ಅನಾಸನ್ನವರಾ ಏತಾ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೪. ತತ್ಥ **ಅನಾಸನ್ನವರಾತಿ ಏತಾ** ಇತ್ಥಿಯೋ ನ ಆಸನ್ನಾ ಅನುಪಗತಾ, ದೂರೇ ಏವ ವಾ ಠಿತಾ ಹುತ್ವಾ ವರಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಾ ಹಿತಾವಹಾ, ತಞ್ಚ ಖೋ **ನಿಚ್ಚಮೇವ** ಸಬ್ಬಕಾಲಮೇವ, ನ ರತ್ತಿಮೇವ, ನ ದಿವಾಪಿ, ನ ರಹೋವೇಲಾಯಪಿ। **ವಿಜಾನತಾತಿ** ವಿಜಾನನ್ತೇನ। “ಅನಾಸನ್ನಪರಾ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಚಣ್ಡಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಮಹಿಂಸಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಪಿಸಾಚಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ವರಾ ಸೇಟ್ಠಾ, ನ ಅನತ್ಥಾವಹಾ, ತೇ

ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂಯೇವ ಅನತ್ಥಂ ಕರೇಯ್ಯುಂ। ಇತ್ಥಿಯೋ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ವಿಮೋಕ್ಖನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಅನತ್ಥಂ ಆಪಾದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಾಸನ್ನವರಾ ಏತಾ ನಿಚ್ಚಮೇವ ವಿಜಾನತಾತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಗಾಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಗಾಮಾ**ತಿ ಗಾಮಂ। ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಹಿ ಏತಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। **ಅರಞ್ಞಮಾಗಮ್ಮಾ**ತಿ ಅರಞ್ಞತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ತತೋ**ತಿ ಮಞ್ಚಕತೋ। **ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ ಅನಾಲಪಿತ್ವಾ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಂ "ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಹೋಹೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ। **ಪೋಸಿಯೋ**ತಿ ಅತ್ತಾನಮೇವ ಪರಂ ವಿಯ ವದತಿ। ಯೇ ಪನ "ಪಕ್ಕಾಮಿ"ನ್ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಹಂ ಪೋಸಿಯೋ ಪಕ್ಕಾಮಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ಯೇ ಪನ "ಸಾ ಇತ್ಥೀ ಥೇರಂ ಘರಂ ಉಪಗತಂ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಪಲೋಭೇತುಕಾಮಾ ಜಾತಾ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರೋ ತಾವದೇವ ಗೇಹತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ಮಞ್ಚಕೇ ನಿಸೀದಿ। ಸಾಪಿ ಖೋ ಇತ್ಥೀ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಾ ವಿಹಾರೇ ಥೇರಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ದಿವಾಟ್ಠಾನಮೇವ ಗತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ "ಗಾಮಾ ಅರಞ್ಞಮಾಗಮ್ಮಾ"ತಿ ಗಾಥಾಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ನಿಯ್ಯತಿ। ವಿಹಾರೋ ಹಿ ಇಧ "ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಪೋಸಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಾಮಞ್ಞಕಾನಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಖಂ ಸುಖತ್ಥೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾಮಞ್ಞಕಾನಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಏಕಂ ಮಞ್ಚಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಸಾಮಞ್ಞಕಾನೀ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೬.೩೦-೩೩) -

"ವಿಪಸ್ಸಿನೋ ಭಗವತೋ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಏಕಂ ಮಞ್ಚಂ ಮಯಾ ದಿನ್ನಂ, ಪಸನ್ನೇನ ಸಪಾಣಿನಾ॥

"ಹತ್ಥಿಯಾನಂ ಅಸ್ಸಯಾನಂ, ದಿಬ್ಬಯಾನಂ ಸಮಜ್ಝಗಂ।
ತೇನ ಮಞ್ಚಕ ದಾನೇನ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಆಸವಕ್ಖಯಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಮಞ್ಚಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಮಞ್ಚದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಥೇರಸ್ಸ ಪನ ಗಿಹಿಸಹಾಯಕೋ ಕಾತಿಯಾನೋ ನಾಮ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಹತಲಾಭಸಕ್ಕಾರತಾಯ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಲಭನ್ತೋ ಆಜೀವಕಾಪಕತೋ ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ತುಮ್ಹೇ ಸಾಕಿಯಪುತ್ತಿಯಾ ನಾಮ ಮಹಾಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾ ಸುಖೇನ ಜೀವಥ, ಮಯಂ ಪನ ದುಕ್ಖಿತಾ ಕಿಚ್ಛಜೀವಿಕಾ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಞ್ಚೇವ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚ ಸುಖಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಥಸ್ಸ ಥೇರೋ "ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸುಖಂ

ನಾಮ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖಮೇವ, ತಞ್ಚ ತದನುರೂಪಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸೇವಾ"ತಿ ಅತ್ತನಾ ತಸ್ಸ ಅಧಿಗತಭಾವಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಸುಖಂ ಸುಖತ್ಥೋ ಲಭತೇ ತದಾಚರ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೫. ತತ್ಥ **ಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿರಾಮಿಸಂ ಸುಖಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಞ್ಚ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸುಖೋ ಚೇವ ಆಯತಿಞ್ಚ ಸುಖವಿಪಾಕೋ" (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೭; ವಿಭ॰ ೮೦೪) "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೩-೨೦೪) ಚ ವುತ್ತಂ। **ಸುಖತ್ಥೋ**ತಿ ಸುಖಪ್ಪಯೋಜನೋ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸುಖೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ। **ಲಭತೇ**ತಿ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅತ್ಥಿಕಸ್ಸೇವೇದಂ ಸುಖಂ, ನ ಇತರಸ್ಸ। ಕೋ ಪನ ಅತ್ಥಿಕೋತಿ ಆಹ **"ತದಾಚರ"**ನ್ತಿ ತದತ್ಥಂ ಆಚರನ್ತೋ, ಞಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಕೇವಲಂ ತದಾಚರಂ ಸುಖಮೇವ ಲಭತೇ, ಅಥ ಖೋ **ಕಿತ್ತಿಞ್ಚ ಪಪ್ಪೋತಿ** "ಇತಿಪಿ ಸೀಲವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ ಝಾಯೀ ಝಾನಯುತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಿತ್ತಿಂ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪತ್ಥಟಯಸತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಯಸಸ್ಸ ವಡ್ಢತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮುಖೇ ಗುಣಾಭಿತ್ಥವಸಞ್ಞಾತೋ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪದಾಸಞ್ಞಾತೋ ಚ ಯಸೋ ಅಸ್ಸ ಪರಿಬ್ರೂಹತಿ। ಇದಾನಿ "ತದಾಚರ"ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - **"ಯೋ ಅರಿಯಮಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಞ್ಜಸಂ ಉಜುಂ, ಭಾವೇತಿ ಮಗ್ಗಂ ಅಮತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ"**ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ **ಯೋ** ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಅರಿಯಭಾವಕರಣಟ್ಠೇನ **ಅರಿಯಂ,** ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮುದಾಯತಾಯ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ,** ಅನ್ತದ್ವಯರಹಿತಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ ಅಕುಟಿಲಟ್ಠೇನ **ಅಞ್ಜಸಂ,** ಕಾಯವಙ್ಕಾದಿಪ್ಪಹಾನತೋ **ಉಜುಂ,** ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ಮಗ್ಗನಿಯಟ್ಠೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಮನಟ್ಠೇನ ಚ **"ಮಗ್ಗ"**ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಂ **ಅಮತಸ್ಸ** ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ **ಪತ್ತಿಯಾ** ಅಧಿಗಮಾಯ **ಭಾವೇತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ವಡ್ಢೇತಿ ಚ, ಸೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ "ಸುಖತ್ಥೋ ತದಾಚರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸುಖಂ ಲಭತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಇದಮೇವ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

ಸಾಮಞ್ಞಕಾನಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಕುಮಾಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಾಧು ಸುತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಮಾಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಅಜಿನಚಮ್ಮವಸನೋ ತಾಪಸೋ ಹುತ್ವಾ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರೇ ರಾಜುಯ್ಯಾನೇ ವಸನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಾದಬ್ಭಞ್ಜನತೇಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠೇ ವೇಳುಕಣ್ಡಕನಗರೇ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। "ನನ್ದೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಮಾತಾ ಪನಸ್ಸ ಕುಮಾ ನಾಮ, ತೇನ **ಕುಮಾಪುತ್ತೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಪರಿಯನ್ತಪಬ್ಬತಪಸ್ಸೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಟ್ಠಾನೇ ವಸನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೩.೧೪-೨೦) –

"ನಗರೇ ಬನ್ಧುಮತಿಯಾ, ರಾಜುಯ್ಯಾನೇ ವಸಾಮಹಂ।
ಚಮ್ಮವಾಸೀ ತದಾ ಆಸಿಂ, ಕಮಣ್ಡಲುಧರೋ ಅಹಂ॥

"ಅದ್ದಸಂ ವಿಮಲಂ ಬುದ್ಧಂ, ಸಯಮ್ಭುಂ ಅಪರಾಜಿತಂ।

ಪಧಾನಂ ಪಹಿತತ್ತಂ ತಂ, ಝಾಯಿಂ ಝಾನರತಂ ವಸಿಂ॥

“ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಿದ್ಧಞ್ಚ, ಓಘತಿಣ್ಣಮನಾಸವಂ।
ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಸುಮನೋ, ಅಬ್ಭಞ್ಜನಮದಾಸಹಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಅಬ್ಭಞ್ಜನಮದಾಸಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಅಬ್ಭಞ್ಜನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲೇ ಭಿಕ್ಖೂ, ದಿಸ್ವಾ ತೇ ಓವದನ್ತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **“ಸಾಧು ಸುತಂ ಸಾಧು ಚರಿತಕ”**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೬. ತತ್ಥ **ಸಾಧೂ**ತಿ ಸುನ್ದರಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಸವನಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಿತಂ ವಿಸೇಸತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಸವನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಸಾಧು ಚರಿತಕ**ನ್ತಿ ತದೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಚರಿತಂ ಚಿಣ್ಣಂ, ಸಾಧುಚರಿತಮೇವ ಹಿ “ಚರಿತಕ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ತದನುರೂಪಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ “ಸುನ್ದರ”ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸದಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲೇ ನವಕಮಜ್ಝಿಮಥೇರಕಾಲೇ, ಸಬ್ಬೇಸು ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಕ್ಖಣೇಸು। **ಅನಿಕೇತವಿಹಾರೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾ ನಿಕೇತಾ ನಾಮ, ಲೋಕಿಯಾ ವಾ ಛಳಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ। ಯಥಾಹ - “ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತವಿಸಾರವಿನಿಬನ್ಧಾ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ‘ನಿಕೇತಸಾರೀ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩)। ತೇಸಂ ನಿಕೇತಾನಂ ಪಹಾನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪದಾ ಅನಿಕೇತವಿಹಾರೋ। **ಅತ್ಥಪುಚ್ಛನ**ನ್ತಿ ತಂ ಆಜಾನಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಪಭೇದಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಂ, ಕುಸಲಾದಿಭೇದಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ “ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಕುಸಲಂ, ಕಿಂ ಅಕುಸಲಂ, ಕಿಂ ಸಾವಜ್ಜಂ, ಕಿಂ ಅನವಜ್ಜ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೯೬) ಪುಚ್ಛನಂ ಅತ್ಥಪುಚ್ಛನಂ। **ಪದಕ್ಖಿಣಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ತಂ ಪನ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹಿಭಾವೇನ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ। ಇಧಾಪಿ “ಸಾಧೂ”ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏತಂ ಸಾಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ “ಸಾಧು ಸುತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಯಂ ಸುತಂ, ಯಞ್ಚ ಚರಿತಂ, ಯೋ ಚ ಅನಿಕೇತವಿಹಾರೋ , ಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಪುಚ್ಛನಂ, ಯಞ್ಚ ಪದಕ್ಖಿಣಕಮ್ಮಂ, ಏತಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಏಸೋ ಸಮಣಭಾವೋ। ಯಸ್ಮಾ ಇಮಾಯ ಏವ ಪಟಿಪದಾಯ ಸಮಣಭಾವೋ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ, ತಸ್ಮಾ “ಸಾಮಞ್ಞ”ನ್ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಮಗ್ಗಫಲಸ್ಸ ಅಧಿವಚನಂ। ತಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಅಯಂ ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಾ, ತಂ ಪನೇತಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಯಾದಿಸಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಾತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಕಿಞ್ಚನಸ್ಸಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ, ಖೇತ್ತವತ್ಥುಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣದಾಸಿದಾಸಾದಿಪರಿಗ್ಗಹಪಟಿಗ್ಗಹಣರಹಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕುಮಾಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಕುಮಾಪುತ್ತಸಹಾಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಾನಾಜನಪದಂ ಯನ್ತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಮಾಪುತ್ತಸಹಾಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಬಹುಂ ರುಕ್ಖದಣ್ಡಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕತ್ತರಯಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅದಾಸಿ। ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಯಥಾವಿಭವಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಳುಕಣ್ಟಕನಗರೇ ಇದ್ಧೇ ಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಸುದನ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। “ವಾಸುಲೋ”ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। ಸೋ ಕುಮಾಪುತ್ತಸ್ಸ ಪಿಯಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ “ಕುಮಾಪುತ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”ತಿ ಸುತ್ವಾ “ನ ಹಿ ನೂನ ಸೋ ಓರಕೋ

ಧಮ್ಮವಿನಯೋ, ಯತ್ಥ ಕುಮಾಪುತ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ತದನುಬನ್ಧೇನ ಸಯಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಸಞ್ಜಾತಛನ್ದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕುಮಾಪುತ್ತೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಯನ್ತಪಬ್ಬತೇ ಭಾವನಾನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಸಮ್ಬಹುಲಾ ಭಿಕ್ಖೂ ನಾನಾಜನಪದೇಸು ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಾಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತಾಪಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾಪಿ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನ ತತ್ಥ ಕೋಲಾಹಲಂ ಹೋತಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸುದನ್ತತ್ಥೇರೋ "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಜನಪದವಿತಕ್ಕಂ ಅನುವತ್ತೇನ್ತಾ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿಂ ವಿರಾಧೇನ್ತೀ"ತಿ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ತಮೇವ ಸಂವೇಗಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತದಮನಸ್ಸ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ನಾನಾಜನಪದಂ ಯನ್ತೀ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೭. ತತ್ಥ **ನಾನಾಜನಪದನ್ತಿ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ನಾನಾವಿಧಂ ಜನಪದಂ, ಕಾಸಿಕೋಸಲಾದಿಅನೇಕರಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯನ್ತೀತಿ** ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ವಿಚರನ್ತಾತಿ** "ಅಸುಕೋ ಜನಪದೋ ಸುಭಿಕ್ಖೋ ಸುಲಭಪಿಣ್ಡೋ, ಅಸುಕೋ ಖೇಮೋ ಅರೋಗೋ"ತಿಆದಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಾ। **ಅಸಞ್ಞತಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಜನಪದವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನತಾಯ ಚಿತ್ತೇನ ಅಸಂಯತಾ। **ಸಮಾಧಿಞ್ಚ ವಿರಾಧೇನ್ತೀತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಂ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದಂ ಸಮಾಧಿಞ್ಚ ನಾಮ ವಿರಾಧೇನ್ತಿ । **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ। ದೇಸನ್ತರಚರಣೇನ ಝಾಯಿತುಂ ಓಕಾಸಾಭಾವೇನ ಅನಧಿಗತಂ ಸಮಾಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಾ, ಅಧಿಗತಞ್ಚ ವಸೀಭಾವಾನಾಪಾದನೇನ ಜೀರನ್ತಾ ವಿರಾಧೇನ್ತಿ ನಾಮ। **ಕಿಂಸು ರಟ್ಠಚರಿಯಾ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ಸೂತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। "ಏವಂಭೂತಾನಂ ರಟ್ಠಚರಿಯಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಾ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ, ನಿರತ್ಥಕಾವಾ"ತಿ ಗರಹನ್ತೋ ವದತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಈದಿಸೀ ದೇಸನ್ತರಚರಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ನ ಅತ್ಥಾವಹಾ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಅನತ್ಥಾವಹಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ವಿರಾಧನತೋ, ತಸ್ಮಾ। **ವಿನೇಯ್ಯ ಸಾರಮ್ಭನ್ತಿ** ವಸನಪದೇಸೇ ಅರತಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಾರಮ್ಭಂ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಂ ತದನುರೂಪೇನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇನ ವಿನೇತ್ವಾ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ। **ಝಾಯೇಯ್ಯಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನಾತಿ ದುವಿಧೇನಪಿ ಝಾನೇನ ಝಾಯೇಯ್ಯ। **ಅಪುರಕ್ಖತೋತಿ** ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೇಹಿ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ವಾ ನ ಪುರಕ್ಖತೋತಿ ತೇಸಂ ವಸಂ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ತಮೇವ ಸಂವೇಗಂ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೩.೩೮-೪೧) -

"ಕಾನನಂ ವನಮೋಗ್ಗಯ್ಹ, ವೇಳುಂ ಛೇತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಆಲಮ್ಬನಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅದದಿಂ ಬಹುಂ॥

"ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ಸುಬ್ಬತೇ ಅಭಿವಾದಿಯ।
ಆಲಮ್ಬದಣ್ಡಂ ದತ್ವಾನ, ಪಕ್ಕಾಮಿಂ ಉತ್ತರಾಮುಖೋ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಣ್ಡಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ದಣ್ಡದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಯಂ ಪನತ್ಥಂ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ, ತಮೇವತ್ಥಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋಪಿ **"ನಾನಾಜನಪದಂ ಯನ್ತಿ"**ತಿ ಇದಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ತಸ್ಮಾ ತದೇವಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಕುಮಾಪುತ್ತಸಹಾಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಗವಮ್ಪತಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ಇದ್ಧಿಯಾ ಸರಭುನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಗವಮ್ಪತಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಕೋಣಾಗಮನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಚೇತಿಯೇ ಛತ್ತಞ್ಚ ವೇದಿಕಞ್ಚ ಕಾರೇಸಿ। ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಪನ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಕುಲೇ ಬಹುಂ ಗೋಮಣ್ಡಲಂ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಗೋಪಾಲಕಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ। ಅಯಂ ತತ್ಥ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿಚಾರೇನ್ತೋ ವಿಚರತಿ। ಸೋ ಏಕಂ ಖೀಣಾಸವತ್ಥೇರಂ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಬಹಿಗಾಮೇ ದೇವಸಿಕಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯ್ಯೋ ಸೂರಿಯಾತಪೇನ ಕಿಲಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಿರೀಸದಣ್ಡೇ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಉಪರಿ ಸಿರೀಸಸಾಖಾಯೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪಂ ಕತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। "ಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಸಿರೀಸರುಕ್ಖಂ ರೋಪೇಸೀ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ದೇವಸಿಕಂ ಥೇರೋ ತತ್ಥ ನಿಸೀದಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಸಂಸೂಚಕಂ ವಿಮಾನದ್ವಾರೇ ಮಹನ್ತಂ ಸಿರೀಸವನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ವಣ್ಣಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಬ್ಬಕಾಲೇ ಉಪಸೋಭಯಮಾನಂ, ತೇನ ತಂ ವಿಮಾನಂ "ಸೇರೀಸಕ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಯಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚತೂಸು ಗಿಹಿಸಹಾಯೇಸು **ಗವಮ್ಪತಿ** ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಯಸಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಾಸಿ । ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ದೇಸನಾವಸಾನೇ ಸಹಾಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೩.೪೧-೪೭) -

"ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ವಿಪಿನೇ ವಿಚರಂ ಅಹಂ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗುಂ॥

"ತಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೇ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತೇ ರತೇ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ನೇಲಪುಪ್ಫಂ ಅಪೂಜಯಿಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋ ಸಾಕೇತೇ ವಿಹರತಿ ಅಞ್ಜನವನೇ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಭಗವಾ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾಕೇತಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಞ್ಜನವನೇ ವಿಹಾಸಿ। ಸೇನಾಸನಂ ನಪ್ಪಹೋಸಿ। ಸಮ್ಬಹುಲಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹಾರಸಾಮನ್ತಾ ಸರಭುಯಾ ನದಿಯಾ ವಾಲಿಕಾಪುಳಿನೇ ಸಯಿಂಸು। ಅಥ ಅಡ್ಢರತ್ತಸಮಯೇ ನದಿಯಾ ಉದಕೋಘೇ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇ ಸಾಮಣೇರಾದಯೋ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾ ಅಹೇಸುಂ। ಭಗವಾ ತಂ ಞತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಗವಮ್ಪತಿಂ ಆಣಾಪೇಸಿ - "ಗಚ್ಛ, ಗವಮ್ಪತಿ, ಜಲೋಘಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। ಥೇರೋ "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ನದೀಸೋತಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿ, ತಂ ದೂರತೋವ ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ವಿಯ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಥೇರಸ್ಸ ಆನುಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾ ಮಹತಿಯಾ ದೇವಪರಿಸಾಯ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಂ ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ತಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ ತಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ "**ಯೋ ಇದ್ಧಿಯಾ ಸರಭು**"ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೮. ತತ್ಥ **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** ಅಧಿಟ್ಠಾನಿದ್ಧಿಯಾ। **ಸರಭುನ್ತಿ** ಏವಂನಾಮಿಕಂ ನದಿಂ, ಯಂ ಲೋಕೇ "ಸರಭೂ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠಪೇಸೀತಿ** ಸನ್ದಿತುಂ ಅದೇನ್ತೋ ಸೋತಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ವಿಯ ಮಹನ್ತಂ ಜಲರಾಸಿಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇಸಿ। **ಅಸಿತೋತಿ** ನಸಿತೋ,

ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯರಹಿತೋ, ಬನ್ಧನಸಙ್ಖಾತಾನಂ ವಾ ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಕೇನಚಿಪಿ ಬನ್ಧನೇನ ಅಬದ್ಧೋ, ತತೋ ಏವ ಏಜಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಭಾವತೋ **ಅನೇಜೋ ಸೋ, ಗವಮ್ಪತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾತಿಗತಂ** ತಾದಿಸಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾತಿಗತಂ, ಅಸೇಕ್ಖಮುನಿಭಾವತೋ **ಮಹಾಮುನಿಂ,** ತತೋ ಏವ ಕಾಮಕಮ್ಮಭವಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಭವಸ್ಸ ಪಾರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತತ್ತಾ **ಭವಸ್ಸ ಪಾರಗುಂ। ದೇವಾ ನಮಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ದೇವಾಪಿ ಇಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಇತರಾ ಪಜಾತಿ।

ಗಾಥಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ "ಸತ್ಥಾರಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಇಮಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸೀತಿ।

ಗವಮ್ಪತಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಓಮಟ್ಠೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಪುರಾಣಪಣ್ಣಾನಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಸೋಧೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುನಗರೇ ಭಗವತೋ ಪಿತುಚ್ಛಾಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ತಿಸ್ಸೋ**ತಿ ನಾಮ ನಾಮೇನ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅನುಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಜಾತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಕೋಧೂಪಾಯಾಸಬಹುಲೋ ಚ ಉಜ್ಝಾನಬಹುಲೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರತಿ, ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ನ ಕರೋತಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಏಕದಿವಸಂ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ವಿವಟಮುಖಂ ನಿದ್ದಾಯನ್ತಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಸಾವತ್ಥಿತೋ ಆಕಾಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಠತ್ವಾ ಓಭಾಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ತೇನೋಭಾಸೇನ ಪಟಿಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಓವಾದಂ ದೇನ್ತೋ "**ಸತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಓಮಟ್ಠೋ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೩೯. ತತ್ಥ **ಸತ್ತಿಯಾ**ತಿ ದೇಸನಾಸೀಸಮೇತಂ, ಏಕತೋಧಾರಾದಿನಾ ಸತ್ಥೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓಮಟ್ಠೋ**ತಿ ಪಹತೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಪಹಾರಾ ಓಮಟ್ಠೋ ಉಮ್ಮಟ್ಠೋ ಮಟ್ಠೋ ವಿಮಟ್ಠೋತಿ। ತತ್ಥ ಉಪರಿ ಠತ್ವಾ ಅಧೋಮುಖಂ ದಿನ್ನಪಹಾರೋ ಓಮಟ್ಠೋ ನಾಮ, ಹೇಟ್ಠಾ ಠತ್ವಾ ಉದ್ಧಮ್ಮುಖಂ ದಿನ್ನಪಹಾರೋ ಉಮ್ಮಟ್ಠೋ ನಾಮ, ಅಗ್ಗಳಸೂಚಿ ವಿಯ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಗತೋ ಮಟ್ಠೋ ನಾಮ, ಸೇಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿಮಟ್ಠೋ ನಾಮ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಓಮಟ್ಠೋ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಬ್ಬದಾರುಣೋ ದುರುದ್ಧರಣಸಲ್ಲೋ ದುತ್ತಿಕಿಚ್ಛೋ ಅನ್ತೋದೋಸೋ ಅನ್ತೋಪುಬ್ಬಲೋಹಿತೋವ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಂ ಅನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಣಮುಖಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಂ ನೀಹರಿತುಕಾಮೇಹಿ ಮಞ್ಚೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಅಧೋಸಿರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಮರಣಂ ವಾ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ಡಯ್ಹಮಾನೇ**ತಿ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಯಮಾನೇ। **ಮತ್ಥಕೇ**ತಿ ಸೀಸೇ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಸತ್ತಿಯಾ ಓಮಟ್ಠೋ ಪುರಿಸೋ ಸಲ್ಲುಬ್ಬಾಹನವಣತಿಕಿಚ್ಛನಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ತಾದಿಸಂ ಪಯೋಗಂ ಕರೋತಿ ಪರಕ್ಕಮತಿ, ಯಥಾ ಚ ಡಯ್ಹಮಾನೇ ಮತ್ಥಕೇ ಆದಿತ್ತಸೀಸೋ ಪುರಿಸೋ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾಪನತ್ಥಂ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ತಾದಿಸಂ ಪಯೋಗಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವಂ, ಭಿಕ್ಖು, ಕಾಮರಾಗಪ್ಪಹಾನಾಯ ಸತೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅತಿವಿಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರೇಯ್ಯಾತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಕೋಧೂಪಾಯಾಸವೂಪಸಮಾಯ ಓವಾದಂ ದೇನ್ತೋ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಕಾಮರಾಗಪ್ಪಹಾನಸೀಸೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಥೇರೋ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂವಿಗ್ಗಹದಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ

ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಹಾಸಿ। ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ಸತ್ಥಾ ಸಂಯುತ್ತಕೇ **ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸುತ್ತಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೪) ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೩.೭೮-೭೩) -

"ದೇವಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಚೇ, ಅನುಭೋತ್ವಾ ಉಭೋ ಯಸೇ।
ಅವಸಾನೇ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸಿವಂ ಪತ್ತೋ ಅನುತ್ತರಂ॥

"ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾನ, ಬೋಧಿಂ ವಾ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಯೋ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವೀ ಪೋಸೋ, ತಸ್ಸ ಕಿಂ ನಾಮ ದುಲ್ಲಭಂ॥

"ಮಗ್ಗೇ ಫಲೇ ಆಗಮೇ ಚ, ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಗುಣೇಸು ಚ।
ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಧಿಕೋ ಹುತ್ವಾ, ನಿಬ್ಬಾಯಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

"ಪುರೇಹಂ ಬೋಧಿಯಾ ಪತ್ತಂ, ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಹಟ್ಠಮಾನಸೋ।
ಇಮೇಹಿ ವೀಸತಙ್ಗೇಹಿ, ಸಮಙ್ಗೀ ಹೋಮಿ ಸಬ್ಬಥಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಪೂಜೇತುಂ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ವಡ್ಢಮಾನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಓಮಟ್ಠೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಡ್ಢಮಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಇತೋ ದ್ವೇನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ತಿಸ್ಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸುಪರಿಪಕ್ಕಾನಿ ವಣ್ಣತೋ ಮುತ್ತಾನಿ ಅಮ್ಬಫಲಾನಿ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ವಡ್ಢಮಾನೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ ದಾಯಕೋ ದಾನರತೋ ಕಾರಕೋ ಸಙ್ಘುಪಟ್ಠಾಕೋ ಹುತ್ವಾ ತಥಾರೂಪೇ ಅಪರಾಧೇ ಸತ್ಥಾರಾ ಪತ್ತನಿಕ್ಕುಜ್ಜನಕಮ್ಮೇ ಕಾರಾಪಿತೇ ಅಗ್ಗಿಂ ಅಕ್ಕನ್ತೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘಂ ಖಮಾಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿ, ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪನ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭೂತೋ ವಿಹಾಸಿ। ತಂ ಸತ್ಥಾ ಸಂವೇಜೇನ್ತೋ "**ಸತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಓಮಟ್ಠೋ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೦. ತತ್ಥ **ಭವರಾಗಪ್ಪಹಾನಾಯಾ**ತಿ ಭವರಾಗಸ್ಸ ರೂಪರಾಗಸ್ಸ ಅರೂಪರಾಗಸ್ಸ ಚ ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। ಯದಿಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅಪ್ಪಹಾಯ ಬಹಿದ್ಧಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪಹಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ನಾನನ್ತರಿಕಭಾವತೋ ಪನ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನವಚನೇನ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನಮ್ಪಿ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಮ್ಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅರಿಯಾನಂ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ ದುಪ್ಪಹೇಯ್ಯಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುಪ್ಪಹೇಯ್ಯತೋ ದುಪ್ಪಹೇಯ್ಯಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಭವರಾಗಪ್ಪಹಾನಸೀಸೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಸ್ಸ ಪಹಾನಮಾಹ। ಥೇರಸ್ಸ ಏವ ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ವಡ್ಢಮಾನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುತ್ಥವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗೋ

೧. ಸಿರಿವಡ್ಢತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ವಿವರಮನುಪತನ್ತಿ ವಿಜ್ಜುತಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಿರಿವಡ್ಢತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸಿರಿವಡ್ಢೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸಮಾಗಮೇ ಸತ್ಥರಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಪ್ಪಸಾದೋ ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಪಬ್ಬಜಿ। ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವೇಭಾರಪಣ್ಡವಪಬ್ಬತಾನಂ ಅವಿದೂರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಮಹಾ ಅಕಾಲಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಹಿ। ವಿಜ್ಜುಲ್ಲತಾ ಪಬ್ಬತವಿವರಂ ಪವಿಸನ್ತಿಯೋ ವಿಯ ವಿಚರನ್ತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ಘಮ್ಮಪರಿಳಾಹಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಸಾರಗಬ್ಭೇಹಿ ಮೇಘವಾತೇಹಿ ಘಮ್ಮಪರಿಳಾಹೋ ವೂಪಸಮಿ। ಉತುಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಅಹೋಸಿ। ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೧೧-೧೪) -

"ಕಞ್ಚನಗ್ಘಿಯಸಙ್ಕಾಸೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಓದಕಂ ದಹಮೋಗ್ಗಯ್ಹ, ಸಿನಾಯಿ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ॥

"ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಕಿಙ್ಕಣಿಂ ಪುಪ್ಫಂ, ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಭಿರೋಪಯಿಂ।
ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಸತ್ತವೀಸತಿಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ರಾಜಾ ಭೀಮರಥೋ ಅಹು।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ "**ವಿವರಮನುಪತನ್ತಿ ವಿಜ್ಜುತಾ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೧. ತತ್ಥ **ವಿವರ**ನ್ತಿ ಅನ್ತರಾ ವೇಮಜ್ಝಂ। **ಅನುಪತನ್ತೀ**ತಿ ಅನುಲಕ್ಖಣೇ ಪತನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ವಿಜ್ಜೋತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಜ್ಜೋತನಮೇವ ಹಿ ವಿಜ್ಜುಲ್ಲತಾನಂ ಪವತ್ತಿ ನಾಮ। **ಅನು**-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಯಥಾ "ರುಕ್ಖಮನುವಿಜ್ಜೋತನ್ತೀ"ತಿ। **ವಿಜ್ಜುತಾ**ತಿ ಸತೇರತಾ। **ವೇಭಾರಸ್ಸ ಚ ಪಣ್ಡವಸ್ಸ ಚಾ**ತಿ ವೇಭಾರಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಚ ಪಣ್ಡವಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಚ ವಿವರಮನುಪತನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಗವಿವರಗತೋ**ತಿ ನಗವಿವರಂ ಪಬ್ಬತಗುಹಂ ಉಪಗತೋ। **ಝಾಯತೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಚ ಝಾಯತಿ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇನ್ತೋ ಭಾವೇತಿ। **ಪುತ್ತೋ ಅಪ್ಪಟಿಮಸ್ಸ ತಾದಿನೋ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅನುಪಮಸ್ಸ ಉಪಮಾರಹಿತಸ್ಸ

ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದೀಸು ತಾದಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಾದಿನೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತೋ। ಪುತ್ತವಚನೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಥೇರೇನ ಸತ್ಥು ಅನುಜಾತಭಾವದೀಪನೇನ ಅಞ್ಞಾ ಬ್ಯಾಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಿರಿವಡ್ಢತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಖದಿರವನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಚಾಲೇ ಉಪಚಾಲೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಖದಿರವನಿಯರೇವತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ತಿತ್ಥನಾವಿಕಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಮಹಾಗಙ್ಗಾಯ ಪಯಾಗತಿತ್ಥೇ ತಿತ್ಥನಾವಾಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸಸಾವಕಸಙ್ಘಂ ಭಗವನ್ತಂ ಗಙ್ಗಾತೀರಂ ಉಪಗತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತೇನ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರೇನ ಪರತೀರಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಆರಞ್ಞಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ತದತ್ಥಂ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ಭಗವಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾಯ ಅವಜ್ಝಭಾವಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಸೋ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ನಾಲಕಗಾಮೇ ರೂಪಸಾರಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಂ ವಯಪ್ಪತ್ತಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಘರಬನ್ಧನೇನ ಬನ್ಧಿತುಕಾಮಾ ಜಾತಾ। ಸೋ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ "ಮಯ್ಹಂ ಜೇಟ್ಠಭಾತಾ ಅಯ್ಯೋ ಉಪತಿಸ್ಸೋ ಇಮಂ ವಿಭವಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತೇನ ವನ್ತಂ ಖೇಳಪಿಣ್ಡಂ ಕಥಾಹಂ ಪಚ್ಛಾ ಗಿಲಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಪಾಸಂ ಅನುಪಗಚ್ಛನಕಮಿಗೋ ವಿಯ ಞಾತಕೇ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾವಂ ನಿವೇದೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಛನ್ದಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣವೀಸತಿವಸ್ಸಂ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜೇಸುಂ। ಸೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಖದಿರವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ, "ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಞ್ಚ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಗತತ್ತಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧.೬೨೮-೬೪೩) -

"ಗಙ್ಗಾ ಭಾಗೀರಥೀ ನಾಮ, ಹಿಮವನ್ತಾ ಪಭಾವಿತಾ।
ಕುತಿತ್ಥೇ ನಾವಿಕೋ ಆಸಿಂ, ಓರಿಮೇ ಚ ತರಿಂ ಅಹಂ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಯಕೋ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ।
ವಸೀಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಗಙ್ಗಾತೀರಮುಪಾಗತೋ॥

"ಬಹೂ ನಾವಾ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ವಡ್ಢಕೀಹಿ ಸುಸಙ್ಖತಂ।
ನಾವಾಯ ಛದನಂ ಕತ್ವಾ, ಪಟಿಮಾನಿಂ ನರಾಸಭಂ॥

"ಆಗನ್ತ್ವಾನ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಆರೂಹಿ ತಞ್ಚ ನಾವಕಂ।
ವಾರಿಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

"ಯೋ ಸೋ ತಾರೇಸಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಙ್ಘಞ್ಚಾಪಿ ಅನಾಸವಂ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ॥

"ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ ತೇ ಬ್ಯಮ್ಹಂ, ಸುಕತಂ ನಾವಸಣ್ಠಿತಂ।

ಆಕಾಸೇ ಪುಪ್ಫಛದನಂ, ಧಾರಯಿಸ್ಸತಿ ಸಬ್ಬದಾ॥

“ಅಟ್ಠಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ತಾರಕೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಚಾತುರನ್ತೋ ವಿಜಿತಾವೀ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ , ಚಮ್ಮಕೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೋವ ಸೂರಿಯೋ, ಜೋತಿಸ್ಸತಿ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಿದಸಾ ಸೋ ಚವಿತ್ವಾನ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ।
ರೇವತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಗಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಗೋತಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸೋ ಪಚ್ಛಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾನ, ಯುತ್ತಯೋಗೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ವೀರಿಯಂ ಮೇ ಧುರಧೋರಯ್ಹಂ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಧಿವಾಹನಂ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸೇ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಫಲಂ ದಸ್ಸೇಸಿ ಮೇ ಇಧ।
ಸುಮುತ್ತೋ ಸರವೇಗೋವ, ಕಿಲೇಸೇ ಝಾಪಯೀ ಮಮ॥

“ತತೋ ಮಂ ವನನಿರತಂ, ದಿಸ್ವಾ ಲೋಕನ್ತಗೂ ಮುನಿ।
ವನವಾಸಿಭಿಕ್ಖೂನಗ್ಗಂ, ಪಞ್ಞಪೇಸಿ ಮಹಾಮತಿ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಥೇರೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಞ್ಚ ವನ್ದಿತುಂ ಸೇನಾಸನಂ ಸಂಸಾಮೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಪತ್ವಾ ಜೇತವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಞ್ಚ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಕತಿಪಾಹಂ ಜೇತವನೇ ವಿಹಾಸಿ । ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಅರಿಯಗಣಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಆರಞ್ಞಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ - “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆರಞ್ಞಕಾನಂ ಯದಿದಂ ರೇವತೋ ಖದಿರವನಿಯೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೮, ೨೦೩)। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಗಾಮಂ ಗನ್ತ್ವಾ “ಚಾಲಾ, ಉಪಚಾಲಾ, ಸೀಸೂಪಚಾಲಾ”ತಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಭಗಿನೀನಂ ಪುತ್ತೇ “ಚಾಲಾ, ಉಪಚಾಲಾ, ಸೀಸೂಪಚಾಲಾ”ತಿ ತಯೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೇ ಆನೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜೇಸಿ। ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಥೇರಸ್ಸ ಕೋಚಿದೇವ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ರೇವತಂ “ಗಿಲಾನಪುಚ್ಛನಂ ಅಧಿಗಮಪುಚ್ಛನಞ್ಚ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ರೇವತತ್ಥೇರೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ದೂರತೋವ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಸತುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಓವದನ್ತೋ **“ಚಾಲೇ ಉಪಚಾಲೇ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೨. ತತ್ಥ **ಚಾಲೇ ಉಪಚಾಲೇ ಸೀಸೂಪಚಾಲೇ**ತಿ ತೇಸಂ ಆಲಪನಂ। “ಚಾಲಾ, ಉಪಚಾಲಾ, ಸೀಸೂಪಚಾಲಾ”ತಿ ಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮಾ ತೇ ತಯೋ ದಾರಕಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾಪಿ ತಥಾ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ। ‘‘‘ಚಾಲೀ, ಉಪಚಾಲೀ, ಸೀಸೂಪಚಾಲೀ’ತಿ ತೇಸಂ ನಾಮ”ನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಯದತ್ಥಂ “ಚಾಲಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಮನ್ತನಂ ಕತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಪತಿಸ್ಸತಾ ನು ಖೋ ವಿಹರಥಾ”**ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಆಗತೋ ವೋ ವಾಲಂ ವಿಯ ವೇಧೀ”**ತಿ। **ಪತಿಸ್ಸತಾ**ತಿ ಪತಿಸ್ಸತಿಕಾ। **ಖೋ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇ। **ಆಗತೋ**ತಿ ಆಗಚ್ಛಿ। **ವೋ**ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ। **ವಾಲಂ ವಿಯ ವೇಧೀ**ತಿ ವಾಲವೇಧೀ ವಿಯ, ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ – ತಿಕ್ಖಜವನನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞತಾಯ ವಾಲವೇಧಿರೂಪೋ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮಾತುಲತ್ಥೇರೋ ಆಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಣಸಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಯುತ್ತಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಥ, “ಯಥಾಧಿಗತೇ ವಿಹಾರೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಭವಥಾ”ತಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಸಾಮಣೇರಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದಿವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಉಭಿನ್ನಂ ಮಾತುಲತ್ಥೇರಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಥಾರವೇಲಾಯಂ ನಾತಿದೂರೇ ಸಮಾಧಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ರೇವತತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ತೇ ಸಾಮಣೇರೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ತೇ ತಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಥೇರೇ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೇ ಏವ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು। ಥೇರೋ “ಕತರಕತರವಿಹಾರೇನ ವಿಹರಥಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಹಿ “ಇಮಾಯ ಇಮಾಯಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ದಾರಕೇಪಿ ನಾಮ ಏವಂ ವಿನೇನ್ತೋ ಮಯ್ಹಂ ಭಾತಿಕೋ ಪಚ್ಚಪಾದಿ ವತ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಧಮ್ಮ”ನ್ತಿ ಥೇರಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಖದಿರವನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸುಮಙ್ಗಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಮುತ್ತಿಕೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುಮಙ್ಗಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ರುಕ್ಖದೇವತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಏಕಚೀವರಂ ಠಿತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಫೋಟೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಅವಿದೂರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಗಾಮಕೇ ತಾದಿಸೇನ ಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ದಲಿದ್ದಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ **ಸುಮಙ್ಗಲೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಖುಜ್ಜಕಾಸಿತನಙ್ಗಲಕುದ್ದಾಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹುತ್ವಾ ಕಸಿಯಾ ಜೀವತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲೇನ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಮಹಾದಾನೇ ಪವತ್ತಿಯಮಾನೇ ದಾನೋಪಕರಣಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಧಿಘಟಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಇಮೇ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ ಸುಖುಮವತ್ಥಸುನಿವತ್ಥಾ ಸುಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ನಿವಾತೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಹರನ್ತಿ, ಯಂನೂನಾಹಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ, ಅಞ್ಞತರಂ ಮಹಾಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನಿವೇದೇಸಿ। ಸೋ ತಂ ಕರುಣಾಯನ್ತೋ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಸೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಏಕವಿಹಾರೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ನೋ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ಹುತ್ವಾ, ವಿಬ್ಭಮಿತುಕಾಮೋ ಞಾತಿಗಾಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಕಚ್ಛಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಖೇತ್ತಂ ಕಸನ್ತೇ ಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥನಿವತ್ಥೇ ಸಮನ್ತತೋ ರಜೋಕಿಣ್ಣಸರೀರೇ ವಾತಾತಪೇನ ಫುಸ್ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಸಕೇ ದಿಸ್ವಾ, “ಮಹನ್ತಂ ವತಿಮೇ ಸತ್ತಾ ಜೀವಿಕನಿಮಿತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೀ”ತಿ ಸಂವೇಗಂ ಪಟಿಲಭಿ। ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ಯಥಾಗಹಿತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ಸೋ ಅಞ್ಞತರಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ವಿವೇಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೧೧-೧೬) –

“ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಜಿನವರೋ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।

ವಿಹಾರಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ತಳಾಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ॥

“ನ್ಹಾತ್ವಾ ಪಿತ್ವಾ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಉತ್ತರಿತ್ವೇಕಚೀವರೋ।
ಅಟ್ಠಾಸಿ ಭಗವಾ ತತ್ಥ, ವಿಲೋಕೇನ್ತೋ ದಿಸೋದಿಸಂ॥

“ಭವನೇ ಉಪವಿಟ್ಠೋಹಂ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಅಪ್ಫೋಟೇಸಿಂ ಅಹಂ ತದಾ॥

“ಸತರಂಸಿಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ಪಭಾಸನ್ತಂವ ಕಞ್ಚನಂ।
ನಚ್ಚಗೀತೇ ಪಯುತ್ತೋಹಂ, ಪಞ್ಚಙ್ಗತೂರಿಯಮ್ಹಿ ಚ॥

“ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭೋಮಿ, ವಿಪುಲೋ ಹೋತಿ ಮೇ ಯಸೋ॥

“ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ।
ಅತ್ತಾನಂ ತೋಸಯಿತ್ವಾನ, ಪರೇ ತೋಸೇಸಿ ತ್ವಂ ಮುನಿ॥

“ಪರಿಗ್ಗಹೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಹಾಸಂ ಕತ್ವಾನ ಸುಬ್ಬತೇ।
ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ತುಸಿತಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ಸೋಳಸೇತೋ ಕಪ್ಪಸತೇ, ದ್ವಿನವಏಕಚಿನ್ತಿತಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತ್ತನೋ ದುಕ್ಖವಿಮುತ್ತಿಞ್ಚ ಕಿತ್ತನವಸೇನ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ **“ಸುಮುತ್ತಿಕೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೩. ತತ್ಥ **ಸುಮುತ್ತಿಕೋತಿ** ಸುನ್ದರಾ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕತಾಯ ಅಪುನಬ್ಭವಿಕಾ ಮುತ್ತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸುಮುತ್ತಿಕೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಾಸಂಸಿಯತಾಯ ಅಚ್ಛರಿಯತಾಯ ಚ ಅಪ್ಫೋಟೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಸುಮುತ್ತಿಕೋ”**ತಿ। ಪುನ ತತ್ಥ ವಿಮುತ್ತಿಯಂ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸ್ಸ ದಳ್ಹಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಾಹು ಸುಮುತ್ತಿಕೋಮ್ಹೀ”**ತಿ ಆಹ। “ಸಾಧು ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತಿಕೋ ವತಮ್ಹೀ”ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಕುತೋ ಪನಾಯಂ ಸುಮುತ್ತಿಕತಾ”ತಿ? ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಥೇರೋ ಸಬ್ಬಸ್ಮಾಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಸುವಿಮುತ್ತೋ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ತಾವ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಅತಿವಿಯ ಅನಿಟ್ಠಭೂತಂ ದುಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತೀಹಿ ಖುಜ್ಜಕೇಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಖುಜ್ಜಕೇಹೀತಿ** ಖುಜ್ಜಸಭಾವೇಹಿ, ಖುಜ್ಜಾಕಾರೇಹಿ ವಾ। ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಞ್ಚೇತಂ ಮುತ್ತಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ। ಕಸ್ಸಕೋ ಹಿ ಅಖುಜ್ಜೋಪಿ ಸಮಾನೋ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಅತ್ತಾನಂ ಖುಜ್ಜಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ಲಾಯನೇ ಕಸನೇ ಕುದ್ದಾಲಕಮ್ಮೇ ಚ। ಯೋ ಹಿ ಪನ ಕಸ್ಸಕೋ ಲಾಯನಾದೀನಿ ಕರೋತಿ , ತಾನಿಪಿ ಅಸಿತಾದೀನಿ ಕುಟಿಲಾಕಾರತೋ ಖುಜ್ಜಕಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ “ತೀಹಿ ಖುಜ್ಜಕೇಹೀ”ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಾನಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಸಿತಾಸು ಮಯಾ, ನಙ್ಗಲಾಸು ಮಯಾ, ಖುದ್ದಕುದ್ದಾಲಾಸು ಮಯಾ”**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಅಸಿತಾಸು ಮಯಾತಿ** ಲವಿತ್ತೇಹಿ ಮಯಾ ಮುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಪರೇ ಪನ **“ಅಸಿತಾಸು ಮಯಾತಿ** ಲವಿತ್ತೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಮಯಾ ಖುಜ್ಜಿತ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಮತೇನ ಕರಣತ್ಥೇ ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಾ

ಭುಮ್ಮವಚನಂ। “**ನಙ್ಗಲಾಸೂ**”ತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನಙ್ಗಲೇಹಿ ಕಸಿರೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನಾ ವಳಞ್ಜಿತಕುದ್ದಾಲಸ್ಸ ಸಭಾವತೋ ವಳಞ್ಜನೇನ ವಾ ಅಪ್ಪಕತಾಯ ವುತ್ತಂ “ಖುದ್ದಕುದ್ದಾಲಾಸೂ”ತಿ “ಕುಣ್ಠಕುದ್ದಾಲಾಸೂ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। ವಳಞ್ಜನೇನೇವ ಅತಿಖಿಣಖಣಿತ್ತೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಮೇವಾತಿ ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **ಅಥ ವಾಪೀತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಗಾಮಕೇ ಠಿತತ್ತಾ ತಾನಿ ಅಸಿತಾದೀನಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇಧೇವ ಮಮ ಸಮೀಪೇಯೇವ, ತಥಾಪಿ ಅಲಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತುರಿತವಸೇನ ಚೇತಂ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ। **ಝಾಯಾ**ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದಿವಸೇನ ಚ ಝಾಯ। **ಸುಮಙ್ಗಲಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಆಲಪತಿ। ಝಾನೇ ಪನ ಆದರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಆಮೇಡಿತಂ ಕತಂ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹರಾ**ತಿ ಸತಿಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋಸಿ ತ್ವಂ, ತಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ಸುಖಂ ವಿಹರ, ಸುಮಙ್ಗಲ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏವ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾಯ ಸಾಸನೇ ಸಞ್ಜಾತಾಭಿರತಿಯಾ ಯಥಾನುಭೂತಂ ಘರಾವಾಸದುಕ್ಖಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ಥೇರೋ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಮತೇನ “ಝಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹರಾ”ತಿ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗವಸೇನಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಏವ।

ಸುಮಙ್ಗಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸಾನುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಮತಂ ವಾ ಅಮ್ಮ ರೋದನ್ತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾನುತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಹತ್ಥಪಾದಧೋವನಮುಖವಿಕ್ಖಾಲನಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಉದಕಂ ಉಪನೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಹಿ ಭೋಜನಕಾಲೇ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಧೋವಿತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥು ಆಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಉದಕಂ ಉಪನೇಸಿ। ಭಗವಾ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಮುಖಂ ವಿಕ್ಖಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತಮ್ಪಿ ಞತ್ವಾ ಮುಖೋದಕಂ ಉಪನೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಮುಖಂ ವಿಕ್ಖಾಲೇತ್ವಾ ಮುಖಧೋವನಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ ತೇನ ಕರೀಯಮಾನಂ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಸಾದಿಯಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭಗತೇಯೇವ ಪಿತಾ ಪವಾಸಂ ಗತೋ, ಉಪಾಸಿಕಾ ದಸಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿತ್ವಾ **ಸಾನೂ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢನ್ತೇ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಂಯೇವ ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ, “ಏವಮಯಂ ಅನನ್ತರಾಯೋ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖಭಾಗೀ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। “ಸೋ ಸಾನುಸಾಮಣೇರೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ ಪಞ್ಞವಾ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಹುತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಅಹೋಸಿ ಮನಾಪೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ಸಾನುಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸ ಅತೀತಜಾತಿಯಂ ಮಾತಾ ಯಕ್ಖಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಂ ಯಕ್ಖಾ “ಸಾನುತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಯಂ ಮಾತಾ”ತಿ ಗರುಚಿತ್ತಿಕಾರಬಹುಲಾ ಹುತ್ವಾ ಮಾನೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಆದೀನವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಂ ವಿಯ ಏಕದಿವಸಂ ಸಾನುಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಾಭಾವಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ವಿಬ್ಭಮಿತುಕಾಮತಾಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ತಂ ತಸ್ಸ ಯಕ್ಖಿನಿಮಾತಾ ಞತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಮಾತುಯಾ ಆರೋಚೇಸಿ - “ತವ ಪುತ್ತೋ, ಸಾನು, ‘ವಿಬ್ಭಮಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತ್ವಂ -

“ಸಾನುಂ ಪಬುದ್ಧಂ ವಜ್ಜಾಸಿ, ಯಕ್ಖಾನಂ ವಚನಂ ಇದಂ।
ಮಾಕಾಸಿ ಪಾಪಕಂ ಕಮ್ಮಂ, ಆವಿ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಹೋ॥

“ಸಚೇ ತ್ವಂ ಪಾಪಕಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕರಿಸ್ಸಸಿ ಕರೋಸಿ ವಾ।

ನ ತೇ ದುಕ್ಖಾ ಪಮುತ್ಯತ್ಥಿ, ಉಪ್ಪಚ್ಚಾಪಿ ಪಲಾಯತೋ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೯; ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೨೫ ಸಾನುಸಾಮಣೇರವತ್ಥು) -

ಏವಂ ಭಣಾಹೀ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಯಕ್ಖಿನಿಮಾತಾ ತತ್ಥೇವನ್ತರಧಾಯಿ। ಮನುಸ್ಸಮಾತಾ ಪನ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿದೇವಸೋಕಸಮಾಪನ್ನಾ ಚೇತೋದುಕ್ಖಸಮಪ್ಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಸಾನುಸಾಮಣೇರೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಮಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತೋ ಮಾತರಂ ರೋದಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಮ್ಮ, ಕಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ರೋದಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ ಮಾತು **"ಮತಂ ವಾ, ಅಮ್ಮ, ರೋದನ್ತಿ, ಯೋ ವಾ ಜೀವಂ ನ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೪. ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **"ಅಮ್ಮ,** ರೋದನ್ತಾ ನಾಮ ಞಾತಕಾ ಮಿತ್ತಾ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಞಾತಕಂ ಮಿತ್ತಂ ವಾ **ಮತಂ** ಉದ್ದಿಸ್ಸ **ರೋದನ್ತಿ** ಪರಲೋಕಂ ಗತತ್ತಾ, **ಯೋ ವಾ** ಞಾತಕೋ ಮಿತ್ತೋ ವಾ **ಜೀವಂ** ಜೀವನ್ತೋ ದೇಸನ್ತರಂ ಪಕ್ಕನ್ತತಾಯ ಚ **ನ ದಿಸ್ಸತಿ,** ತಂ ವಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ರೋದನ್ತಿ, ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಮಯಿ ನ ವಿಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ **ಜೀವನ್ತಂ** ಧರಮಾನಂ **ಮಂ** ಪುರತೋ ಠಿತಂ **ಪಸ್ಸನ್ತೀ; ಕಸ್ಮಾ, ಅಮ್ಮ, ರೋದಸಿ?**ಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತವ ರೋದನಸ್ಸ ಕಾರಣಮೇವ ನತ್ಥೀ"ತಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಾತಾ "ಮರಣಞ್ಹೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೋ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೬೩) ಸುತ್ತಪದಾನುಸಾರೇನ ಉಪ್ಪಬ್ಬಜನಂ ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಮರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ -

"ಮತಂ ವಾ ಪುತ್ತ ರೋದನ್ತಿ, ಯೋ ವಾ ಜೀವಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ।
ಯೋ ಚ ಕಾಮೇ ಚಜಿತ್ವಾನ, ಪುನರಾಗಚ್ಛತೇ ಇಧ॥

"ತಂ ವಾಪಿ ಪುತ್ತ ರೋದನ್ತಿ, ಪುನ ಜೀವಂ ಮತೋ ಹಿ ಸೋ।
ಕುಕ್ಕುಳಾ ಉಬ್ಭತೋ ತಾತ, ಕುಕ್ಕುಳಂ ಪತಿತುಮಿಚ್ಛಸೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೯; ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಸಾನುಸಾಮಣೇರವತ್ಥು) -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕಾಮೇ ಚಜಿತ್ವಾನಾ**ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯೇನ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪಹಾಯ, ತಞ್ಚ ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಹೇತ್ಥ ಕಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಪುನರಾಗಚ್ಛತೇ ಇಧಾ**ತಿ ಇಧ ಗೇಹೇ ಪುನದೇವ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಹೀನಾಯಾವತ್ತನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ತಂ ವಾಪೀ**ತಿ ಯೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಬ್ಭಮತಿ , ತಂ ವಾಪಿ ಪುಗ್ಗಲಂ ಮತಂ ವಿಯಮಾದಿಸಿಯೋ ರೋದನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? **ಪುನ ಜೀವಂ ಮತೋ ಹಿ ಸೋ**ತಿ ವಿಬ್ಭಮನತೋ ಪಚ್ಛಾ ಯೋ ಜೀವನ್ತೋ, ಸೋ ಗುಣಮರಣೇನ ಅತ್ಥತೋ ಮತೋಯೇವ। ಇದಾನಿಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಸಂವೇಗಂ ಜನೇತುಂ **"ಕುಕ್ಕುಳಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - "ಅಹೋರತ್ತಂ ಆದಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಡಹನಟ್ಠೇನ ಕುಕ್ಕುಳನಿರಯಸದಿಸತ್ತಾ **ಕುಕ್ಕುಳಾ** ಗಿಹಿಭಾವಾ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತಿಯಾ ಮಯಾ **ಉಬ್ಭತೋ** ಉದ್ಧತೋ, **ತಾತ** ಸಾನು, **ಕುಕ್ಕುಳಂ ಪತಿತುಂ ಇಚ್ಛಸಿ** ಪತಿತುಕಾಮೋಸೀ"ತಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಾನುಸಾಮಣೇರೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೨೫-೨೯) -

"ಭುಞ್ಜನ್ತಂ ಸಮಣಂ ದಿಸ್ವಾ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮನಾವಿಲಂ।
ಘಟೇನೋದಕಮಾದಾಯ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಅದಾಸಹಂ॥

“ನಿಮ್ಮಲೋ ಹೋಮಹಂ ಅಜ್ಜ, ವಿಮಲೋ ಖೀಣಸಂಸಯೋ।
ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಸ್ಸ, ಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತೇ ಸುಭಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಉದಕಂ ಯಮದಾಸಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ದಕದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕಸಟ್ಠಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಏಕೋವ ವಿಮಲೋ ಅಹು।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ವಸೇನ “ಮಯ್ಹಂ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ಜಾತಾ”ತಿ ಉದಾನವಸೇನ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ।

ಸಾನುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ರಮಣೀಯವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದೋ ಆಜಞ್ಞೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಮಣೀಯವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಕೋರಣ್ಡಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಯೋಬ್ಬನಮದೇನ ಕಾಮೇಸು ಮುಚ್ಛಂ ಆಪನ್ನೋ ವಿಹರತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಪಾರದಾರಿಕಂ ರಾಜಪುರಿಸೇಹಿ ವಿವಿಧಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಕರೀಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿ। ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಚ ರಾಗಚರಿತತಾಯ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಂ ಪರಿವೇಣಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಪಾನೀಯಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಸುಪಞ್ಞತ್ತಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರತಿ। ತೇನ ಸೋ **ರಮಣೀಯವಿಹಾರೀ**ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ।

ಸೋ ರಾಗುಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ಸಞ್ಚೇತನಿಕಂ ಸುಕ್ಕವಿಸ್ಸಟ್ಠಿಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ, “ಧಿರತ್ಥು, ಮಂ ಏವಂಭೂತೋ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ “ವಿಬ್ಭಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ, ತೇನ ಚ ಮಗ್ಗೇನ ಸಕಟೇಸು ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಏಕೋ ಸಕಟಯುತ್ತೋ ಗೋಣೋ ಪರಿಸ್ಸಮನ್ತೋ ವಿಸಮಟ್ಠಾನೇ ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿ, ತಂ ಸಾಕಟಿಕಾ ಯುಗತೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ತಿಣೋದಕಂ ದತ್ವಾ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಧುರೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅಗಮಂಸು। ಥೇರೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ – “ಯಥಾಯಂ ಗೋಣೋ ಸಕಿಂ ಖಲಿತ್ವಾಪಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಕಿಂ ಧುರಂ ವಹತಿ, ಏವಂ ಮಯಾಪಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಕಿಂ ಖಲಿತೇನಾಪಿ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ತೇನ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಆಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸೀಲಂ ಪಾಕತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೩೫-೩೯) –

“ಅಕ್ಕನ್ತಞ್ಚ ಪದಂ ದಿಸ್ವಾ, ಚಕ್ಕಾಲಙ್ಕಾರಭೂಸಿತಂ।
ಪದೇನಾನುಪದಂ ಯನ್ತೋ, ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ॥

“ಕೋರಣ್ಡಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಸಮೂಲಂ ಪೂಜಿತಂ ಮಯಾ।

ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಅವನ್ದಿಂ ಪದಮುತ್ತಮಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಏಕೋ ವೀತಮಲೋ ಅಹುಂ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅರಿಯಧಮ್ಮಾಧಿಗಮನದೀಪನಿಂ **“ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದೋ ಆಜಞ್ಞೋ, ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತಿಟ್ಠತೀ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೫. ತತ್ಥ **ಖಲಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಲಿತ್ವಾ। **ಪತಿತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ, ಪುನದೇವ ಯಥಾಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಭದ್ದೋ ಉಸಭಾಜಾನೀಯೋ ಭಾರಂ ವಹನ್ತೋ ಪರಿಸ್ಸಮಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಸಮಟ್ಠಾನಂ ಆಗಮ್ಮ ಏಕವಾರಂ ಪಕ್ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತೋ ನ ತತ್ತಕೇನ ಧುರಂ ಛಡ್ಡೇತಿ, ಥಾಮಜವಪರಕ್ಕಮಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಪನ ಖಲಿತ್ವಾಪಿ ಪತಿತಿಟ್ಠತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಠತ್ವಾ ಭಾರಂ ವಹತಿ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಪರಿಸ್ಸಮಪ್ಪತ್ತೋ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧೇನ ಖಲಿತ್ವಾ ತಂ ಖಲಿತಂ ಥಾಮವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿತಾಯ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ **ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಂ,** ತತೋ ಏವ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ** ಸವನನ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತಾಯ **ಸಾವಕಂ,** ತಸ್ಸ ಉರೇ ವಾಯಾಮಜನಿತಾಭಿಜಾತಿತಾಯ ಓರಸಂ ಪುತ್ತಂ ಭದ್ರಾಜಾನೀಯಸದಿಸಕಿಚ್ಚತಾಯ ಆಜಾನೀಯನ್ತಿ ಚ ಮಂ ಧಾರೇಥ ಉಪಧಾರೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ರಮಣೀಯವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಮಿದ್ಧಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸದ್ಧಾಯಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಮಿದ್ಧಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿದ್ಧತ್ಥಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸವಣ್ಟಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಕಣ್ಣಿಕಬದ್ಧಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಜಾತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ಕುಲಂ ಧನಧಞ್ಞಾದೀಹಿ ವಡ್ಢಿ, ಅತ್ತಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಅಭಿರೂಪೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಗುಣವಾ ಇತಿ ವಿಭವಸಮಿದ್ಧಿಯಾ ಚ ಗುಣಸಮಿದ್ಧಿಯಾ ಚ **ಸಮಿದ್ಧೀ**ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸಮಾಗಮೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಭಾವನಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ಭಗವತಿ ತಪೋದಾರಾಮೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಏಕದಿವಸಂ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ಲಾಭಾ ವತ ಮೇ ಸತ್ಥಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೇ ಚಾಹಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ಮೇ ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ”ತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉದಪಾದಿ। ತಂ ಅಸಹನ್ತೋ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಥೇರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಮಹನ್ತಂ ಭೇರವಸದ್ದಮಕಾಸಿ, ಪಥವಿಯಾ ಉನ್ದ್ರಿಯನಕಾಲೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಭಗವಾ “ಮಾರೋ ತುಯ್ಹಂ ವಿಚಕ್ಖುಕಮ್ಮಾಯ ಚೇತೇತಿ, ಗಚ್ಛ, ಭಿಕ್ಖು ತತ್ಥ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಿಹರಾಹೀ”ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೩೦-೩೪) –

“ಕಣಿಕಾರಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ನಿಸಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಓಭಾಸೇನ್ತಂ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಂ ನರಸಾರಥಿಂ॥

“ಧನುಂ ಅದ್ವೇಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾನ, ಉಸುಂ ಸನ್ನಯ್ಹಹಂ ತದಾ।
ಪುಪ್ಫಂ ಸವಣ್ಟಂ ಛೇತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕಪಞ್ಞಾಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಏಕೋ ಆಸಿಂ ಜುತಿನ್ಧರೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಮಾರೋ ಮಹನ್ತಂ ಭೇರವಸದ್ದಂ ಅಕಾಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅಭೀತೋ ಅಛಮ್ಭೀ “ತಾದಿಸಾನಂ ಮಾರಾನಂ ಸತಮ್ಪಿ ಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಲೋಮಮ್ಪಿ ನ ಕಮ್ಪೇತೀ”ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **“ಸದ್ಧಾಯಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**”ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೯. ತತ್ಥ **ಸದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದಸಮುಟ್ಠಾನಾಯ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ಚೇವ ರತನತ್ತಯಸದ್ಧಾಯ ಚ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಉಪಗತೋ। **ಅಗಾರಸ್ಮಾ**ತಿ ಗೇಹತೋ ಘರಾವಾಸತೋ ವಾ। **ಅನಗಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಸಾ ಹಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಂ ‘ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತ’ನ್ತಿ ಅಗಾರಿಯಂ ನಾಮ, ತದಭಾವತೋ “ಅನಗಾರಿಯಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸತಿ ಪಞ್ಞಾ ಚ ಮೇ ವುಡ್ಢಾ**ತಿ ಸರಣಲಕ್ಖಣಾ ಸತಿ, ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾ ಮೇ ವುಡ್ಢಾ ವಡ್ಢಿತಾ, ನ ದಾನಿ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ ಅತ್ಥಿ ಸತಿಪಞ್ಞಾ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಸುಸಮಾಹಿತ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಚೇವ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಧಿವಸೇನ ಚ ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತಂ, ನ ದಾನಿ ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ, ಸಮಾಧಿ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಕಾಮಂ ಕರಸ್ಸು ರೂಪಾನೀ**ತಿ ಪಾಪಿಮ ಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ವಿಪ್ಪಕಾರಾನಿ ಯಥಾರುಚಿಂ ಕರೋಹಿ, ತೇಹಿ ಪನ **ನೇವ ಮಂ ಬ್ಯಾಧಯಿಸ್ಸಸಿ** ಮಮ ಸರೀರಕಮ್ಪನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ, ಕುತೋ ಚಿತ್ತಞ್ಞಥತ್ತಂ? ತಸ್ಮಾ ತವ ಕಿರಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಪಹೇನಕಂ ವಿಯ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಸೋಧೇತಿ, ಕೇವಲಂ ತವ ಚಿತ್ತವಿಘಾತಮತ್ತಫಲಾತಿ ಥೇರೋ ಮಾರಂ ತಜ್ಜೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಮಾರೋ “ಜಾನಾತಿ ಮಂ ಸಮಣೋ”ತಿ ತತ್ಥೇವನ್ತರಧಾಯಿ।

ಸಮಿದ್ಧಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಉಜ್ಜಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಮೋ ತೇ ಬುದ್ಧ ವೀರತ್ಥೂತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಜ್ಜಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ದ್ವಾನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ತಿಸ್ಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಉಜ್ಜಯೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ವೇಳುವನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ

ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೧-೪) –

"ಕಣಿಕಾರಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಓಚಿನಿತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪೇಸಿಂ, ಓಘತಿಣ್ಣಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

"ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಪಞ್ಚತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಅರುಣಪಾಣೀತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾಕಾರೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **"ನಮೋ ತೇ ಬುದ್ಧ ವೀರತ್ಥೂ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೭. ತತ್ಥ **ನಮೋತಿ** ಪಣಾಮಕಿತ್ತನಂ। **ತೇತಿ** ಪಣಾಮಕಿರಿಯಾಯ ಸಮ್ಪದಾನಕಿತ್ತನಂ, ತುಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬುದ್ಧ ವೀರಾತಿ** ಚ ಭಗವತೋ ಆಲಪನಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಯಥಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭೇದೇನ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧತ್ತಾ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಮಾರಾನಂ ಅಭಿಪ್ಪಮದ್ದನವಸೇನ ಪದಹನ್ತೇನ ಮಹತಾ ವೀರಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ "ವೀರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅತ್ಥೂತಿ** ಹೋತು, ತಸ್ಸ "ನಮೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋಸಿ ಸಬ್ಬಧೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಙ್ಖಾರಗತೇ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಅಸಿ ಭವಸಿ, ನ ತಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಯತೋಹಂ **ತುಯ್ಹಾಪದಾನೇ ವಿಹರಂ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋತಿ** ತುಯ್ಹಂ ತವ ಅಪದಾನೇ ಓವಾದೇ ಗತಮಗ್ಗೇ ಪಟಿಪತ್ತಿಚರಿಯಾಯ ವಿಹರಂ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಯಥಾಬಲಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಕಾಮಾಸವಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಸವಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಅನಾಸವೋ ವಿಹರಾಮಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ನಮೋ ತೇ ಬುದ್ಧ-ವೀರತ್ಥೂತಿ।

ಉಜ್ಜಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸಞ್ಜಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯತೋ ಅಹನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಞ್ಜಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮಹತಿ ಪೂಗೇ ಸಂಕಿತ್ತಿವಸೇನ ವತ್ಥುಂ ಸಞ್ಚರಿತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸಯಂ ದಲಿದ್ದೋ ಹುತ್ವಾ ನೇಸಂ ಗಣಾದೀನಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಬ್ಯಾವಟೋ ಅಹೋಸಿ। ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ತಂ ತಂ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ಸಞ್ಜಯೋ** ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಆದಿಕೇ ಅಭಿಞ್ಞಾತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಸಾಸನೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೇ ದಿಸ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಪರಭಾಗೇ ಪಬ್ಬಜಿ। ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಚ ಖುರಗ್ಗೇಯೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೦.೫೧-೫೫) –

“ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಮಹಾಪೂಗಗಣೋ ಅಹು।
ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರೋ ಆಸಿಂ, ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು ವಾವಟೋ॥

“ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಚ ಮೇ ನತ್ಥಿ, ಸುಗತಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಅವನ್ದಿಂ ಸತ್ಥುನೋ ಪಾದೇ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಅಕಾಸಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ಚ ಅಟ್ಠಮೇ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾ ಆಸಿಂ ಸುಚಿನ್ತಿತೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **“ಯತೋ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೮. ತತ್ಥ **ಯತೋ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಯತೋ ಪಭುತಿ ಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ಸಙ್ಕಪ್ಪಂ, ಅನರಿಯಂ ದೋಸಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿದೋಸಸಂಹಿತಂ ತತೋ ಏವ ಅನರಿಯಂ ನಿಹೀನಂ, ಅರಿಯೇಹಿ ವಾ ಅನರಣೀಯತಾಯ ಅನರಿಯೇಹಿ ಅರಣೀಯತಾಯ ಚ ಅನರಿಯಂ ಪಾಪಕಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭೂತಗುಣಾದಿಸಙ್ಕಪ್ಪನತೋ “ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮೀತಿ, “ಖುರಗ್ಗೇಯೇವ ಮಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತ”ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಸಞ್ಜಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ರಾಮಣೇಯ್ಯಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಚಿಹಚಿಹಾಭಿನದಿತೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಾಮಣೇಯ್ಯಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸು ಏವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸಾರುಪ್ಪಾಯ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಾಸಾದಿಕಭಾವತೋ **ರಾಮಣೇಯ್ಯಕೋ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ । ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಮಾರೋ ಥೇರಂ ಭಿಂಸಾಪೇತುಕಾಮೋ ಭೇರವಸದ್ದಂ ಅಕಾಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ ಥಿರಪಕತಿತಾಯ ತೇನ ಅಸನ್ತಸನ್ತೋ “ಮಾರೋ ಅಯ”ನ್ತಿ ಞತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅನಾದರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಚಿಹಚಿಹಾಭಿನದಿತೇ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೪೯. ತತ್ಥ **ಚಿಹಚಿಹಾಭಿನದಿತೇ**ತಿ ಚಿಹಚಿಹಾತಿ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪವತ್ತಸದ್ದತಾಯ “ಚಿಹಚಿಹಾ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾನಂ ವಟ್ಟಕಾನಂ ಅಭಿನಾದನಿಮಿತ್ತಂ, ವಿರವಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಿಪ್ಪಿಕಾಭಿರುತೇಹಿ ಚಾ**ತಿ ಸಿಪ್ಪಿಕಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ದೇವಕಾ ಪರನಾಮಕಾ ಗೇಲಞ್ಞೇನ ಛಾತಕಿಸದಾರಕಾಕಾರಾ ಸಾಖಾಮಿಗಾ। “ಮಹಾಕಲನ್ದಕಾ”ತಿ ಕೇಚಿ, ಸಿಪ್ಪಿಕಾನಂ ಅಭಿರುತೇಹಿ ಮಹಾವಿರವೇಹಿ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ, ತಂ ಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಮೇ ತಂ ಫನ್ದತಿ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ನ ಫನ್ದತಿ ನ ಚವತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿರವಹೇತು ಸಿಪ್ಪಿಕಾಭಿರುತಹೇತು ವಿಯ, ಪಾಪಿಮ, ತವ ವಿಸ್ಸರಕರಣಹೇತು ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ನ

ಪರಿಪತತೀತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಏಕತ್ತನಿರತಙ್ಹಿ ಮೇ”**ತಿ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತು ಅತ್ಥೋ, ಯಸ್ಮಾ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ಏಕತ್ತೇ ಏಕೀಭಾವೇ, ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಹಾಯ ಏಕತ್ತೇ ಏಕಗ್ಗತಾಯ, ಏಕತ್ತೇ ಏಕಸಭಾವೇ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನೇ ನಿರತಂ ಅಭಿರತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ನ ಫನ್ದತಿ ನ ಚವತೀತಿ, ಇಮಂ ಕಿರ ಗಾಥಂ ವದನ್ತೋ ಏವ ಥೇರೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೧.೫-೯) -

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಭಗವಾ, ಸತರಂಸೀ ಪತಾಪವಾ।
ಚಙ್ಕಮನಂ ಸಮಾರೂಳ್ಹೋ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಸಿಖೀಸಭೋ॥

“ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ಞಾಣಮುತ್ತಮಂ।
ಮಿನೇಲಪುಪ್ಫಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕೂನತಿಂಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಸುಮೇಘಘನನಾಮಕೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸಿ।

ರಾಮಣೇಯ್ಯಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ವಿಮಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಧರಣೀ ಚ ಸಿಞ್ಚತಿ ವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಿಮಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಙ್ಖಧಮನಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಿಪ್ಪೇ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಏಕದಿವಸಂ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸಙ್ಖಧಮನೇನ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸತ್ಥು ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ “ಅನಾಗತೇ ಮೇ ವಿಮಲೋ ವಿಸುದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಹೋತೂ”ತಿ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಂ ಗನ್ಧೋದಕೇಹಿ ನ್ಹಾಪೇಸಿ, ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಬೋಧಿಯಙ್ಗಣೇಸು ಆಸನಾನಿ ಧೋವಾಪೇಸಿ, ಭಿಕ್ಖೂನಮ್ಪಿ ಕಿಲಿಟ್ಠೇ ಸಮಣಪರಿಕ್ಖಾರೇ ಧೋವಾಪೇಸಿ।

ಸೋ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ವಸನ್ತಸ್ಸ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯೋ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಪದುಮಪಲಾಸೇ ಉದಕಬಿನ್ದು ವಿಯ ಅಲಗ್ಗೋ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸುವಿಸುದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ, ತೇನಸ್ಸ **ವಿಮಲೋ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ರಾಜಗಹಪ್ಪವೇಸನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ ವಿಹರತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಚಾತುದ್ದೀಪಿಕಮಹಾಮೇಘೋ ಸಕಲಂ ಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಪಾವಸ್ಸಿ। ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯಿಮ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀನಞ್ಚ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಏವ ಕಿರ ಏವಂ ವಸ್ಸತಿ। ಘಮ್ಮಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮತೋ

ಉತುಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಅಹೋಸಿ ಏಕಗ್ಗಂ। ಸೋ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ತಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೦.೫೬-೬೦) -

"ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಅಹೋಸಿಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕೋ।
ನಿಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಯುತ್ತೋಮ್ಹಿ, ಸುಗತಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ॥

"ಉಪಟ್ಠಾನಫಲಂ ಪಸ್ಸ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಸಟ್ಠಿ ತೂರಿಯಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ಸದಾ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಉಪಟ್ಠಹಿಂ ಮಹಾಇಸಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಉಪಟ್ಠಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಚತುವೀಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಮಹಾನಿಗ್ಘೋಸನಾಮಕಾ।
ಸೋಳಸಾಸಿಂಸು ರಾಜಾನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಕತಕಿಚ್ಚತಾಯ ತುಟ್ಠಮಾನಸೋ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ **"ಧರಣೀ ಚ ಸಿಞ್ಚತಿ ವಾತಿ ಮಾಲುತೋ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೫೦. ತತ್ಥ **ಧರಣೀ**ತಿ ಪಥವೀ, ಸಾ ಹಿ ಸಕಲಂ ಧರಾಧರಂ ಧಾರೇತೀತಿ "ಧರಣೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಿಞ್ಚತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ನಭಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅಭಿಪ್ಪವಸ್ಸತೋ ಮಹಾಮೇಘಸ್ಸ ವುಟ್ಠಿಧಾರಾಹಿ ಸಿಞ್ಚತಿ । **ವಾತಿ ಮಾಲುತೋ**ತಿ ಉದಕಫುಸಿತಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ಸೀತಲೋ ವಾತೋ ವಾಯತಿ। **ವಿಜ್ಜುತಾ ಚರತಿ ನಭೇ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಜ್ಜತಾ ಗಳಗಳಾಯತಾ ಮಹಾಮೇಘತೋ ನಿಚ್ಛರನ್ತಿಯೋ ಸತೇರತಾ ಆಕಾಸೇ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತಿ। **ಉಪಸಮನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕಾ**ತಿ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಸಿದ್ಧೇನ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಿಗಮೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ವೂಪಸನ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ನವ ಮಹಾವಿತಕ್ಕಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಉಪಸಮನ್ತಿ। ಅನವಸೇಸತೋ ಸಮುಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ। ವತ್ತಮಾನಸಮೀಪತಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣಂ ವತ್ತಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ವದತಿ। ಅತೀತತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಚನಂ। **ಚಿತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ ಮಮಾ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಧಿನಾ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತಂ, ನ ದಾನಿ ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ವಿಮಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಛಟ್ಠವಗ್ಗೋ

೧. ಗೋಧಿಕಾದಿಚತುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ವಸ್ಸತಿ ದೇವೋತಿಆದಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋ - ಗೋಧಿಕೋ, ಸುಬಾಹು, ವಲ್ಲಿಯೋ, ಉತ್ತಿಯೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಥೇರಾನಂ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಇಮೇಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತಾ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಹಾಯಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರಿಂಸು। ತೇಸು

ಏಕೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ ಅದಾಸಿ। ದುತಿಯೋ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿ। ತತಿಯೋ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಏಕೇನ ಪುಪ್ಫಹತ್ಥೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಸುಮನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಮಕಾಸಿ। ಏವಂ ತೇ ಸತ್ಥರಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಪಸುತೇನ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪುನ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಸಹಾಯಕಾ ಹುತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಪಾವಾಯಂ ಚತುನ್ನಂ ಮಲ್ಲರಾಜಾನಂ ಪುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸು। ತೇಸಂ **ಗೋಧಿಕೋ, ಸುಬಾಹು, ವಲ್ಲಿಯೋ, ಉತ್ತಿಯೋ**ತಿ ನಾಮಾನಿ ಅಕಂಸು। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಿಯಸಹಾಯಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಕಪಿಲವತ್ಥುಂ ಅಗಮಂಸು। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಸತ್ಥಾ ಕಪಿಲವತ್ಥುಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಗ್ರೋಧಾರಾಮೇ ವಸನ್ತೋ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸುದ್ಧೋದನಪ್ಪಮುಖೇ ಸಕ್ಯರಾಜಾನೋ ದಮೇಸಿ। ತದಾ ತೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಲ್ಲರಾಜಪುತ್ತಾ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೧-೨೩) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ಪವರಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖನ್ತಂ, ವನಾ ನಿಬ್ಬನಮಾಗತಂ॥

"ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ ಪಾದಾಸಿಂ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ, ಮಹಾವೀರಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

"ಪದೇನಾನುಪದಾಯನ್ತಂ, ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತೇ ಮಹಾಜನಂ।
ಉಳಾರಾ ವಿತ್ತಿ ಮೇ ಜಾತಾ, ಬುದ್ಧೇ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನೇ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖಾದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಸತ್ತಾಸೀತಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಮಹಾರೇಣುಸನಾಮಕಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಸತ್ತೇತೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥
ಗೋಧಿಕೋ ಥೇರೋ।

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ನಿಸಭಾಜಾನಿಯಂ ಯಥಾ।
ತಿಧಾಪಭಿನ್ನಂ ಮಾತಙ್ಗಂ, ಕುಞ್ಜರಂವ ಮಹೇಸಿನಂ॥

"ಓಭಾಸೇನ್ತಂ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಉಳುರಾಜಂವ ಪೂರಿತಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ಅಪಸ್ಸಹಂ॥

"ಞಾಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಮಭಿವಾದಯಿಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।

ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಞಾಣಸಞ್ಞಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ತೇಸತ್ತತಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಸೋಳಸಾಸುಂ ನರುತ್ತಮಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸುಬಾಹುತ್ಥೇರೋ।

“ತಿವರಾಯಂ ನಿವಾಸೀಹಂ, ಅಹೋಸಿಂ ಮಾಲಿಕೋ ತದಾ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಂ ಲೋಕಪೂಜಿತಂ॥

“ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪುಪ್ಫಹತ್ಥಮದಾಸಹಂ।
ಯತ್ಥ ಯತ್ಥುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾಹಸಾ॥

“ಅನುಭೋಮಿ ಫಲಂ ಇಟ್ಠಂ, ಪುಬ್ಬೇ ಸುಕತಮತ್ತನೋ।
ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸುಮಲ್ಲೇಹಿ, ಪುಪ್ಫದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಪ್ಫಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತುಪಾದಾಯ , ಠಪೇತ್ವಾ ವತ್ತಮಾನಕಂ।
ಪಞ್ಚರಾಜಸತಾ ತತ್ಥ, ನಜ್ಜಸಮಸನಾಮಕಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ವಲ್ಲಿಯೋ ಥೇರೋ।

“ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಜಾತಿಪುಪ್ಫಮದಾಸಹಂ।
ಪಾದೇಸು ಸತ್ತ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ಹಾಸೇನೋಕಿರಿತಾನಿ ಮೇ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನಹಂ ಅಜ್ಜ, ಅಭಿಭೋಮಿ ನರಾಮರೇ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಪ್ಫಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸಮನ್ತಗನ್ಧನಾಮಾಸುಂ, ತೇರಸ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ।
ಇತೋ ಪಞ್ಚಮಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ಚಾತುರನ್ತಾ ಜನಾಧಿಪಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥ (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೧-೨೩)।

ಉತ್ತಿಯೋ ಥೇರೋ।

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಥೇರಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಾ ಪಞ್ಞಾತಾ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ಸಕ್ಕತಾ ಗರುಕತಾ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ಸಹೇವ ವಿಹರನ್ತಿ। ಅಥೇಕದಾ ರಾಜಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಥೇರೇ ರಾಜಗಹಂ ಉಪಗತೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ತೇಮಾಸಂ ವಸ್ಸಾವಾಸತ್ಥಾಯ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಕುಟಿಕಾಯೋ ಕಾರೇತ್ವಾ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ನ ಛಾದೇಸಿ। ಥೇರಾ ಅಚ್ಛನ್ನಾಸು ಕುಟಿಕಾಸು ವಿಹರನ್ತಿ। ವಸ್ಸಕಾಲೇ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸತಿ। ರಾಜಾ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಾರಣಂ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ, ತಂ ಕಾರಣಂ ಞತ್ವಾ, ತಾ ಕುಟಿಕಾಯೋ ಛಾದಾಪೇತ್ವಾ, ಮತ್ತಿಕಾಕಮ್ಮಂ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಞ್ಚ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ, ಕುಟಿಕಾಮಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಹತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಥೇರಾ ರಞ್ಞೋ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಕುಟಿಕಾಯೋ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮೇತ್ತಾಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಂಸು। ಅಥುತ್ತರಪಾಚೀನದಿಸತೋ ಮಹಾಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಥೇರಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಕ್ಖಣೇಯೇವ ವಸ್ಸಿತುಂ ಆರಭಿ। ತೇಸು ಗೋಧಿಕತ್ಥೇರೋ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಹ ಮೇಘಗಜ್ಜಿತೇನ -

೫೧. "ವಸ್ಸತಿ ದೇವೋ ಯಥಾ ಸುಗೀತಂ, ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಸುಖಾ ನಿವಾತಾ।
ಚಿತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಞ್ಚ ಮಯ್ಹಂ, ಅಥ ಚೇ ಪತ್ಥಯಸಿ ಪವಸ್ಸ ದೇವಾ"ತಿ॥ -

ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ವಸ್ಸತೀ**ತಿ ಸಿಞ್ಚತಿ ವುಟ್ಠಿಧಾರಂ ಪವೇಚ್ಛತಿ। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘೋ। **ಯಥಾ ಸುಗೀತ**ನ್ತಿ ಸುನ್ದರಗೀತಂ ವಿಯ ಗಜ್ಜನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮೇಘೋ ಹಿ ವಸ್ಸನಕಾಲೇ ಸತಪಟಲಸಹಸ್ಸಪಟಲೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಥನಯನ್ತೋ ವಿಜ್ಜುತಾ ನಿಚ್ಛಾರೇನ್ತೋವ ಸೋಭತಿ, ನ ಕೇವಲೋ। ತಸ್ಮಾ ಸಿನಿದ್ಧಮಧುರಗಮ್ಭೀರನಿಗ್ಘೋಸೋ ವಸ್ಸತಿ ದೇವೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಸದ್ದತೋ ಅನುಪಪೀಳಿತಂ ಆಹ **"ಛನ್ನಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಸುಖಾ ನಿವಾತಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ನ ದೇವೋ ವಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ತಿಣಾದೀಹಿ ಛಾದಿತಾ ಅಯಂ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ, ತೇನ ವುಟ್ಠಿವಸ್ಸೇನ ಅನುಪಪೀಳಿತಂ ಆಹ। ಪರಿಭೋಗಸುಖಸ್ಸ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಉತುಸುಖಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಸುಖಾ। ಫುಸಿತಗ್ಗಳಪಿಹಿತವಾತಪಾನತಾಹಿ ವಾತಪರಿಸ್ಸಯರಹಿತಾ। ಉಭಯೇನಪಿ ಆವಾಸಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಅನುಪಪೀಳಿತಂ ಆಹ। **ಚಿತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಞ್ಚ ಮಯ್ಹ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಮಮ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತಂ ಅನುತ್ತರಸಮಾಧಿನಾ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಂ, ಏತೇನ ಅಬ್ಭನ್ತರಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವತೋ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಥ ಚೇ ಪತ್ಥಯಸೀ**ತಿ ಅಥ ಇದಾನಿ ಪತ್ಥಯಸಿ ಚೇ, ಯದಿ ಇಚ್ಛಸಿ। **ಪವಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಿಞ್ಚ ಉದಕಂ ಪಗ್ಘರ ವುಟ್ಠಿಧಾರಂ ಪವೇಚ್ಛ। **ದೇವಾ**ತಿ ಮೇಘಂ ಆಲಪತಿ।

ಗೋಧಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸುಬಾಹುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೨. ಇತರೇಹಿ ವುತ್ತಗಾಥಾಸು ತತಿಯಪದೇ ಏವ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಸುಬಾಹುನಾ ವುತ್ತಗಾಥಾಯಂ **ಚಿತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಞ್ಚ ಕಾಯೇ**ತಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಕರಜಕಾಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪಿತಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಥೇರೋ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ಚಿತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಞ್ಚ ಕಾಯೇ"ತಿ।

ಸುಬಾಹುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೩. ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾಯಂ **ತಸ್ಸಂ ವಿಹರಾಮಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋತಿ** ತಸ್ಸಂ ಕುಟಿಕಾಯಂ ಅಪ್ಪಮಾದಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅರಿಯವಿಹಾರೂಪಸಂಹಿತೇನ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದಿಸಂಹಿತೇನ ಚ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ವಿಹರಾಮಿ, ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ

೪. ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೪. ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಗಾಥಾಯಂ **ಅದುತಿಯೋತಿ** ಅಸಹಾಯೋ, ಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಚ ವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುನ್ನಂ ಥೇರಾನಂ ಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಆಸನ್ದಿಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸುದಸ್ಸನೋ ನಾಮ ಮಾಲಾಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ಸುಮನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಥ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಜ್ಜಿರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಯಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ವಜ್ಜಿರಟ್ಠೇ ಅವುಟ್ಠಿಭಯಂ ಬ್ಯಾಧಿಭಯಂ ಅಮನುಸ್ಸಭಯನ್ತಿ ತೀಣಿ ಭಯಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು । ತಂ ಸಬ್ಬಂ ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಭಗವತಿ ಪನ ವೇಸಾಲಿಂ ಪವಿಟ್ಠೇ ಭಯೇಸು ಚ ವೂಪಸನ್ತೇಸು ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಬಹುಲಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೇ ಚ ಜಾತೇ ಅಯಂ ರಾಜಕುಮಾರೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ಯಥಾ ಚಾಯಂ ಏವಂ ಅನನ್ತರಂ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಜನಾ। ತೇಪಿ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಸಹಾಯಭೂತಾ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಕುಮಾರಾ ಏವಂ ಇಮಿನಾವ ನೀಹಾರೇನ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇಪಿ ಸಹಾಯಾ ಹುತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಸಹೇವ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕಂಸು, ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ ಪಾದಮೂಲೇ ಕುಸಲಬೀಜರೋಪನಾದಿಂ ಅಕಂಸೂತಿ। ತತ್ಥಾಯಂ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಸಾಕೇತೇ ಅಞ್ಜನವನೇ ಸುಸಾನಟ್ಠಾನೇ ವಸನ್ತೋ ಉಪಕಟ್ಠಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಛಡ್ಡಿತಂ ಜಿಣ್ಣಕಂ ಆಸನ್ದಿಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತಂ ಚತೂಸು ಪಾಸಾಣೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ಉಪರಿ ತಿರಿಯಞ್ಚ ತಿಣಾದೀಹಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗತೋ। ಪಠಮಮಾಸೇಯೇವ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೧೪-೧೮) -

“ಸುದಸ್ಸನೋತಿ ನಾಮೇನ, ಮಾಲಾಕಾರೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ನರಾಸಭಂ॥

“ಜಾತಿಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪೂಜಯಿಂ ಪದುಮುತ್ತರಂ।
ವಿಸುದ್ಧಚಕ್ಖು ಸುಮನೋ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಸಮಜ್ಝಗಂ॥

“ಏತಿಸ್ಸಾ ಪುಪ್ಫಪೂಜಾಯ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।

ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ಸೋಳಸಾಸಿಂಸು ರಾಜಾನೋ, ದೇವುತ್ತರಸನಾಮಕಾ।
ಛತ್ತಿಂಸಮ್ಹಿ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪೀತಿವೇಗೇನ ಉದಾನೇನ್ತೋ **“ಆಸನ್ದಿಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ ।

೫೫. ತತ್ಥ **ಆಸನ್ದಿಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಆಸನ್ದೀ ನಾಮ ದೀಘಪಾದಕಂ ಚತುರಸ್ಸಪೀಠಂ, ಆಯತಂ ಚತುರಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿಯೇವ, ಯತ್ಥ ನಿಸೀದಿತುಮೇವ ಸಕ್ಕಾ, ನ ನಿಪಜ್ಜಿತುಂ ತಂ ಆಸನ್ದಿಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವಾಸತ್ಥಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೇನ ಸುಖೇನ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ। ಏತೇನ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ಸೇನಾಸನೇ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಂ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

“ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ, ಜಣ್ಣುಕೇನಾಭಿವಸ್ಸತಿ।
ಅಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೯೮೫; ಮಿ॰ ಪ॰ ೬.೧.೧)।

ಅಪರೇ “ಆಸನ್ದಿಕುಟಿಕ”ನ್ತಿ ಪಾಠಂ ವತ್ವಾ “ಆಸನ್ದಿಪ್ಪಮಾಣಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ”ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ “ಆಸನನಿಸಜ್ಜಾದಿಗತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಮಞ್ಚಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಕತಕುಟಿಕಾ ಆಸನ್ದೀ ನಾಮ, ತಂ ಆಸನ್ದಿಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ”ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। **ಓಗ್ಗಯ್ಹಾ**ತಿ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ। **ಅಞ್ಜನಂ ವನ**ನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಕಂ ವನಂ, ಅಞ್ಜನವಣ್ಣಪುಪ್ಫಭಾವತೋ ಹಿ ಅಞ್ಜನಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ವಲ್ಲಿಯೋ, ತಬ್ಬಹುಲತಾಯ ತಂ ವನಂ “ಅಞ್ಜನವನ”ನ್ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ। ಅಪರೇ ಪನ “ಅಞ್ಜನಾ ನಾಮ ಮಹಾಗಚ್ಛಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಞ್ಜನವನಂ ಓಗ್ಗಯ್ಹ ಆಸನ್ದಿಕಂ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ವಿಹರತಾ ಮಯಾತಿ ವಚನಸೇಸೇನೇವ ಯೋಜನಾ। ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಕುಟಿವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕೋ ಕುಟಿಕಾಯನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಟಿವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ “ಉದಕದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸೀತಲಂ ಉದಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಉದ್ಧಮ್ಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ಉಕ್ಖಿಪಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ಪಸಾದಸಂವಡ್ಢನತ್ಥಂ ಆಕಾಸೇ ಠಿತೋವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ। ಸೋ ತೇನ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಸಿ। ಸೇಸಂ ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅಯಂ ಕಿರ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಸಾಯಂ ಖೇತ್ತಸಮೀಪೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದೇವೇ ಫುಸಾಯನ್ತೇ ಖೇತ್ತಪಾಲಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಂ ತಿಣಕುಟಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತಿಣಸನ್ಥಾರಕೇ ನಿಸೀದಿ । ನಿಸಿನ್ನಮತ್ತೋವ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೨೯-೩೫) -

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ।
ಘತಾಸನಂವ ಜಲಿತಂ, ಆದಿತ್ತಂವ ಹುತಾಸನಂ॥

“ಪಾಣಿನಾ ಉದಕಂ ಗಯ್ಹ, ಆಕಾಸೇ ಉಕ್ಖಿಪಿಂ ಅಹಂ।
ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ ಮಹಾವೀರೋ, ಬುದ್ಧೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಇಸಿ॥

“ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಪದುಮುತ್ತರನಾಮಕೋ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಇಮಿನಾ ದಕದಾನೇನ, ಪೀತಿಉಪ್ಪಾದನೇನ ಚ।
ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜತಿ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದ್ವಿಪದಿನ್ದ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠ ನರಾಸಭ।
ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಠಾನಂ, ಹಿತ್ವಾ ಜಯಪರಾಜಯಂ॥

“ಸಹಸ್ಸರಾಜನಾಮೇನ, ತಯೋ ತೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ।
ಪಞ್ಚಸಟ್ಠಿಕಪ್ಪಸತೇ, ಚಾತುರನ್ತಾ ಜನಾಧಿಪಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೇ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೇ ಖೇತ್ತಪಾಲಕೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ “ಕೋ ಕುಟಿಕಾಯ”ನ್ತಿ ಆಹ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ “ಭಿಕ್ಖು ಕುಟಿಕಾಯ”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಯಿದಂ ಖೇತ್ತಪಾಲಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಚ ವಚನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ -

೫೬. “ಕೋ ಕುಟಿಕಾಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಕುಟಿಕಾಯಂ, ವೀತರಾಗೋ ಸುಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ।
ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ ಆವುಸೋ, ಅಮೋಘಾ ತೇ ಕುಟಿಕಾ ಕತಾ”ತಿ॥ -

ತಥಾರೂಪೇನ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ಆರೋಪಿತಂ।

ತತ್ಥ **ಕೋ ಕುಟಿಕಾಯ**ನ್ತಿ, “ಇಮಿಸ್ಸಂ ಕುಟಿಕಾಯಂ ಕೋ ನಿಸಿನ್ನೋ”ತಿ ಖೇತ್ತಪಾಲಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ। ತಸ್ಸ **ಭಿಕ್ಖು ಕುಟಿಕಾಯ**ನ್ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಪಟಿವಚನದಾನಂ। ಅಥ ನಂ ಅತ್ತನೋ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ ತಂ ಕುಟಿಪರಿಭೋಗಂ ಅನುಮೋದಾಪೇತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ತಮೇವ ಪುಞ್ಞಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ **“ವೀತರಾಗೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಏಕೋ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸೋ **ಭಿಕ್ಖು** ತೇ **ಕುಟಿಕಾಯಂ** ನಿಸಿನ್ನೋ, ತತೋ ಏವ ಸೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗತಾಯ **ವೀತರಾಗೋ** ಅನುತ್ತರಸಮಾಧಿನಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತತಾಯ **ಸುಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ,** ಇಮಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ, **ಆವುಸೋ** ಖೇತ್ತಪಾಲ, ಯಥಾಹಂ ವದಾಮಿ, **ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ** ಸದ್ದಹ ಅಧಿಮುಚ್ಚಸ್ಸು। **ಅಮೋಘಾ ತೇ ಕುಟಿಕಾ ಕತಾ** ತಯಾ ಕತಾ ಕುಟಿಕಾ ಅಮೋಘಾ ಅವಞ್ಝಾ ಸಫಲಾ ಸಉದ್ರಯಾ, ಯಸ್ಮಾ ಅರಹತಾ ಖೀಣಾಸವೇನ ಪರಿಭುತ್ತಾ। ಸಚೇ ತ್ವಂ ಅನುಮೋದಸಿ, ತಂ ತೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾತಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ಖೇತ್ತಪಾಲೋ “ಲಾಭಾ ವತ ಮೇ, ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ, ಯಸ್ಸ ಮೇ ಕುಟಿಕಾಯಂ ಏದಿಸೋ ಅಯ್ಯೋ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸೀದತೀ”ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅನುಮೋದನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಇಮಂ ಪನ ತೇಸಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪಂ ಭಗವಾ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ಸುತ್ವಾ ಅನುಮೋದನಞ್ಚಸ್ಸ ಞತ್ವಾ ತಮ್ಭಾವಿನಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಖೇತ್ತಪಾಲಂ ಇಮಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಜ್ಝಭಾಸಿ -

“ವಿಹಾಸಿ ಕುಟಿಯಂ ಭಿಕ್ಖು, ಸನ್ತಚಿತ್ತೋ ಅನಾಸವೋ।
ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ದೇವಿನ್ದೋ ತ್ವಂ ಭವಿಸ್ಸಸಿ॥

“ಛತ್ತಿಂಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ।
ಚತುತ್ತಿಂಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ರಾಜಾ ರಟ್ಠೇ ಭವಿಸ್ಸಸಿ।

ರತನಕುಟಿ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ, ವೀತರಾಗೋ ಭವಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ॥

ಕುಟಿಕಾಯಂ ಲದ್ಧವಿಸೇಸತ್ತಾ ಪನ ಥೇರಸ್ಸ ತತೋ ಪಭುತಿ **ಕುಟಿವಿಹಾರೀ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಉದಪಾದಿ। ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾಪಿ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಕುಟಿವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ದುತಿಯಕುಟಿವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಯಮಾಹು ಪುರಾಣಿಯಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಟಿವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪರಿಳಾಹಕಾಲೇ ನಳವಿಲೀವೇಹಿ ವಿರಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ಅದಾಸಿ। ತಂ ಸತ್ಥಾ ಅನುಮೋದನಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸೇಸಿ। ಸೇಸಂ ಯದೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅಯಂ ಕಿರ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಾಯ ಪುರಾಣಕುಟಿಕಾಯ ವಿಹರನ್ತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ, “ಅಯಂ ಕುಟಿಕಾ ಜಿಣ್ಣಾ, ಅಞ್ಞಂ ಕುಟಿಕಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ನವಕಮ್ಮವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಾಮಾ ದೇವತಾ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ ಇಮಂ ಉತ್ತಾನೋಭಾಸಂ ಗಮ್ಭೀರತ್ಥಂ “**ಅಯಮಾಹು**”ತಿ ಗಾಥಮಾಹ।

೫೭. ತತ್ಥ **ಅಯ**ನ್ತಿ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ। **ಆಹೂ**ತಿ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಪುರಾಣಿಯಾ**ತಿ ಪುರಾತನೀ ಅದ್ಧಗತಾ। **ಅಞ್ಞಂ ಪತ್ಥಯಸೇ ನವಂ ಕುಟಿ**ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಕುಟಿಯಾ ಪುರಾಣಭಾವೇನ ಜಿಣ್ಣತಾಯ ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನೀಯತಾಯ ನವಂ ಕುಟಿಂ ಪತ್ಥಯಸೇ ಪತ್ಥೇಸಿ ಆಸೀಸಸಿ। ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪನ **ಆಸಂ ಕುಟಿಯಾ ವಿರಾಜಯ** ಪುರಾಣಿಯಂ ವಿಯ ನವಾಯಮ್ಪಿ ಕುಟಿಯಂ ಆಸಂ ತಣ್ಹಂ ಅಪೇಕ್ಖಂ ವಿರಾಜೇಹಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ತತ್ಥ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹೋಹಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ **ದುಕ್ಖಾ ಭಿಕ್ಖು ಪುನ ನವಾ** ನಾಮ **ಕುಟಿ** ಭಿಕ್ಖು ಪುನ ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಮಾನಾ ದುಕ್ಖಾವಹತ್ತಾ ದುಕ್ಖಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞಂ ನವಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಯಥಾನಿಬ್ಬತ್ತಾಯಂ ಪುರಾಣಿಯಂಯೇವ ಕುಟಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಕತಬ್ಬಂ ಕರೋಹೀತಿ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ತ್ವಂ, ಭಿಕ್ಖು, “ಅಯಂ ಪುರಾಣೀ ತಿಣಕುಟಿಕಾ ಜಿಣ್ಣಾ”ತಿ ಅಞ್ಞಂ ನವಂ ತಿಣಕುಟಿಕಂ ಕಾತುಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ನ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ, ಏವಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಪನ ಭಾವನಾಯ ಅನನುಯುಞ್ಜನೇನ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಅನತಿವತ್ತನತೋ ಆಯತಿಂ ಅತ್ತಭಾವಕುಟಿಮ್ಪಿ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಕಾತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನ ನವಾ ತಿಣಕುಟಿ ವಿಯ ಕರಣದುಕ್ಖೇನ ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಜರಾಮರಣಸೋಕಪರಿದೇವಾದಿದುಕ್ಖಸಂಸಟ್ಠತಾಯ ದುಕ್ಖಾ, ತಸ್ಮಾ ತಿಣಕುಟಿಯಂ ವಿಯ ಅತ್ತಭಾವಕುಟಿಯಂ ಆಸಂ ಅಪೇಕ್ಖಂ ವಿರಾಜಯ ಸಬ್ಬಸೋ ತತ್ಥ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹೋಹಿ, ಏವಂ ತೇ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ದೇವತಾಯ ಚ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೩೭-೪೭) -

“ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಸ್ಸ , ಲೋಕಜೇಟ್ಠಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ತಿಣತ್ಥರೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ, ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ನಳಮಾಲಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಬೀಜನಿಂ ಅಹಂ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪನಾಮೇಸಿಂ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಬೀಜನಿಂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯಥಾ ಮೇ ಕಾಯೋ ನಿಬ್ಬಾತಿ, ಪರಿಳಾಹೋ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ತಥೇವ ತಿವಿಧಗ್ಗೀಹಿ, ಚಿತ್ತಂ ತವ ವಿಮುಚ್ಚತು॥

“ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ಸಮಾಗಚ್ಛುಂ, ಯೇ ಕೇಚಿ ವನನಿಸ್ಸಿತಾ।
ಸೋಸ್ಸಾಮ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಹಾಸಯನ್ತಞ್ಚ ದಾಯಕಂ॥

“ನಿಸಿನ್ನೋ ಭಗವಾ ತತ್ಥ, ದೇವಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತೋ।
ದಾಯಕಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇನ್ತೋ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಇಮಿನಾ ಬೀಜನಿದಾನೇನ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಸುಬ್ಬತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮಾವಸೇಸೇನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಮಾಲುತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಇಮಿನಾ ಬೀಜನಿದಾನೇನ, ಸಮ್ಮಾನವಿಪುಲೇನ ಚ।
ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜತಿ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಸುಬ್ಬತಾ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ತೇ।
ಏಕೂನತಿಂಸಸಹಸ್ಸೇ, ಅಟ್ಠ ಮಾಲುತನಾಮಕಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತೇ ಪನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ “ಅಯಂ ಮೇ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಙ್ಕುಸಭೂತಾ”ತಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ। ಸಾಯೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸಿ। ಕುಟಿಓವಾದೇನ ಲದ್ಧವಿಸೇಸತ್ತಾ ಚಸ್ಸ **ಕುಟಿವಿಹಾರೀ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ದುತಿಯಕುಟಿವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ರಮಣೀಯಕುಟಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ರಮಣೀಯಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಮಣೀಯಕುಟಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಸಲಬೀಜರೋಪನಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ಅಟ್ಠಾರಸಕಪ್ಪಸತಮತ್ಥಕೇ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬುದ್ಧಾರಹಂ ಆಸನಂ ಭಗವತೋ ಅದಾಸಿ। ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೇಸಂ ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ – ಅಯಂ ಕಿರ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಜ್ಜಿರಟ್ಠೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಗಾಮಕಾವಾಸೇ ಕುಟಿಕಾಯಂ ವಿಹರತಿ, ಸಾ ಹೋತಿ ಕುಟಿಕಾ ಅಭಿರೂಪಾ ದಸ್ಸನೀಯಾ ಪಾಸಾದಿಕಾ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಭಿತ್ತಿಭೂಮಿಕಾ ಆರಾಮಪೋಕ್ಖರಣಿರಾಮಣೇಯ್ಯಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಮುತ್ತಾಜಾಲಸದಿಸವಾಲಿಕಾಕಿಣ್ಣಭೂಮಿಭಾಗಾ ಥೇರಸ್ಸ ಚ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ

ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಙ್ಗಣತಾದಿನಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ರಮಣೀಯತರಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸೋ ತತ್ಥ ವಿಹರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೪೭-೫೨) -

"ಕಾನನಂ ವನಮೋಗ್ಗಯ್ಹ, ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ನಿರಾಕುಲಂ।
ಸೀಹಾಸನಂ ಮಯಾ ದಿನ್ನಂ, ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

"ಮಾಲಾಹತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಕತ್ವಾ ಚ ನಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ।
ಸತ್ಥಾರಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ, ಪಕ್ಕಾಮಿಂ ಉತ್ತರಾಮುಖೋ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದ್ವಿಪದಿನ್ದ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠ ನರಾಸಭ।
ಸನ್ನಿಬ್ಬಾಪೇಮಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ॥

"ಅಟ್ಠಾರಸಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಸೀಹಾಸನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಸತ್ತಕಪ್ಪಸತೇ, ಸನ್ನಿಬ್ಬಾಪಕಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೇ ತತ್ಥ ವಿಹರನ್ತೇ ಕುಟಿಕಾಯ ರಮಣೀಯಭಾವತೋ ವಿಹಾರಪೇಕ್ಖಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ ತತೋ ತತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಕುಟಿಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ । ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಕತಿಪಯಾ ಧುತ್ತಜಾತಿಕಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ತತ್ಥ ಗತಾ ಕುಟಿಕಾಯ ರಮಣೀಯಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ, "ಏತ್ಥ ವಸನ್ತೋ ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಸಿಯಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಆಕಡ್ಢನೀಯಹದಯೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ - "ರಮಣೀಯಂ ವೋ, ಭನ್ತೇ, ವಸನಟ್ಠಾನಂ। ಮಯಮ್ಪಿ ರಮಣೀಯರೂಪಾ ಪಠಮಯೋಬ್ಬನೇ ಠಿತಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಕುತ್ತಾದೀನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆರಭಿಂಸು। ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ವೀತರಾಗಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ರಮಣೀಯಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ, ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾ ಮನೋರಮಾ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೫೮. ತತ್ಥ **ರಮಣೀಯಾ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ**ತಿ "ರಮಣೀಯಾ ತೇ, ಭನ್ತೇ, ಕುಟಿಕಾ"ತಿ ಯಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಚ್ಚಂ। ಅಯಂ ಮಮ ವಸನಕುಟಿಕಾ ರಮಣೀಯಾ ಮನುಞ್ಞರೂಪಾ, ಸಾ ಚ ಖೋ **ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾ,** "ಏವರೂಪಾಯ ಮನಾಪಂ ಕತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ದಿನ್ನಾಯ ಇದಂ ನಾಮ ಫಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಕಮ್ಮಫಲಾನಿ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಯ ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೇನ ದಾತಬ್ಬತ್ತಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾ, ನ ಧನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾ। ಸಯಞ್ಚ ತಥಾದಿನ್ನಾನಿ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾನಞ್ಚ ಮನೋ ರಮೇತೀತಿ **ಮನೋರಮಾ**। ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ಮನೋರಮಾ, ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ, ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಞ್ಚ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ದಾಯಕಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥಮ್ಪಿ ಪಯೋಗಾಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಚಿನ್ತಿತಾಕಾರೇನ ಪಯೋಗಾಸಯವಿಪನ್ನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಕುಮಾರೀಹೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಾಮೇಹಿ ವಿನಿವತ್ತಿತಮಾನಸೋ ಅಹಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಕುಮಾರೀಹಿ। ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕಕಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಹಿ ಮಾದಿಸಾನಂ ಇತ್ಥೀಹಿ ಪಯೋಜನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಪಗೇವ ರಾಗವಸೇನ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಕುಮಾರೀಹೀತಿ। ಕುಮಾರಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಪಲಕ್ಖಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮಾದಿಸಸ್ಸ ನಾಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಾಹೀತಿ ಅಯುತ್ತಕಾರಿನೀಹಿ ಯಾವ ಅಪರದ್ಧಞ್ಚ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸಮಾನಜ್ಝಾಸಯಾನಂ ಪುರತೋ ಅಯಂ ಕಿರಿಯಾ ಸೋಭೇಯ್ಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯೇಸಂ ಅತ್ಥೋ ತಹಿಂ ಗಚ್ಛಥ ನಾರಿಯೋ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಯೇಸ**ನ್ತಿ ಕಾಮೇಸು ಅವೀತರಾಗಾನಂ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಪಯೋಜನಂ। **ತಹಿ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ। **ನಾರಿಯೋ**ತಿ

ಆಲಪನಂ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಮಙ್ಕುಭೂತಾ ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧಾ ಆಗತಮಗ್ಗೇನೇವ ಗತಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ನ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಕುಮಾರೀಹೀ"ತಿ ಕಾಮೇಹಿ ಅನತ್ಥಿಕಭಾವವಚನೇನೇವ ಥೇರೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ರಮಣೀಯಕುಟಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಕೋಸಲವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸದ್ಧಾಯಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕೋಸಲವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಸಲಬೀಜಂ ರೋಪೇತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೇಸಂ ಅಞ್ಜನವನಿಯತ್ಥೇರವತ್ಥುಸದಿಸಮೇವ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅಯಂ ಕಿರ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ಏಕಂ ಉಪಾಸಕಕುಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ, ತಂ ಸೋ ಉಪಾಸಕೋ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಸನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಕುಟಿಕಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಥೇರೋ ಕುಟಿಕಾಯಂ ವಿಹರನ್ತೋ ಆವಾಸಸಪ್ಪಾಯೇನ ಸಮಾಧಾನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೫೩-೬೧) -

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ವಸಾಮಿ ಪಣ್ಣಸನ್ಥರೇ।
ಘಾಸೇಸು ಗೇಧಮಾಪನ್ನೋ, ಸೇಯ್ಯಸೀಲೋ ಚಹಂ ತದಾ॥

"ಖಣನ್ತಾಲುಕಲಮ್ಬಾನಿ , ಬಿಳಾಲಿತಕ್ಕಲಾನಿ ಚ।
ಕೋಲಂ ಭಲ್ಲಾತಕಂ ಬಿಲ್ಲಂ, ಆಹತ್ವಾ ಪಟಿಯಾದಿತಂ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಆಗಚ್ಛಿ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ॥

"ಉಪಾಗತಂ ಮಹಾನಾಗಂ, ದೇವದೇವಂ ನರಾಸಭಂ।
ಬಿಳಾಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪತ್ತಮ್ಹಿ ಓಕಿರಿಂ ಅಹಂ॥

"ಪರಿಭುಞ್ಜಿ ಮಹಾವೀರೋ, ತೋಸಯನ್ತೋ ಮಮಂ ತದಾ।
ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಥ॥

"ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಬಿಳಾಲಿಂ ಮೇ ಅದಾ ತುವಂ।
ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಸಿ॥

"ಚರಿಮಂ ವತ್ತತೇ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

"ಚತುಪಞ್ಞಾಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಸುಮೇಖಲಿಯ ಸವ್ಹಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪೀತಿವೇಗೇನ ಉದಾನೇನ್ತೋ **“ಸದ್ಧಾಯಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೫೯. ತತ್ಥ **ಸದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಂ ಉಪಗಮನೇ ಆನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ, “ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಇದಂ ಸಾಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಜರಾಮರಣತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸದ್ಧಾವಸೇನ **ಪಬ್ಬಜಿತೋ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತೋ। **ಅರಞ್ಞೇ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಕತಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಅನುರೂಪವಸೇನ ಅರಞ್ಞೇ ವಸತೋ ಮೇ ಕುಟಿಕಾ ಕತಾ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾನುರೂಪಂ ಆರಞ್ಞಕೋ ಹುತ್ವಾ ವೂಪಕಟ್ಠೋ ವಿಹರಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಚ ಆತಾಪೀ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ”**ತಿ। ಅರಞ್ಞವಾಸಲದ್ಧೇನ ಕಾಯವಿವೇಕೇನ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ತತ್ಥ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೇನ **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ,** ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ **ಆತಾಪೀ,** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮೇನ ಪಞ್ಞಾಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ** ವಿಹರಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪ್ಪಮತ್ತಭಾವಾದಿಕಿತ್ತನೇ ಚಸ್ಸ ಇದಮೇವ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಚಿರನಿವಾಸಿಭಾವೇನ ಪನ **ಕೋಸಲವಿಹಾರೀ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಜಾತಾತಿ।

ಕೋಸಲವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸೀವಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ತೇ ಮೇ ಇಜ್ಝಿಂಸು ಸಙ್ಕಪ್ಪಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೀವಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ಠಿತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಲಾಭೀನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಮಯಾಪಿ ಅನಾಗತೇ ಏವರೂಪೇನ ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ದಸಬಲಂ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಂ ಸತ್ಥು ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಮಹಾದಾನಂ ದತ್ವಾ “ಭಗವಾ ಅಹಂ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಕಾರಕಮ್ಮೇನ ಅಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನ ಪತ್ಥೇಮಿ, ಅನಾಗತೇ ಪನ ಏಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಅಹಮ್ಪಿ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸೋ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ಲಾಭೀನಂ ಅಗ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅನನ್ತರಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ - “ಅಯಂ ತೇ ಪತ್ಥನಾ ಅನಾಗತೇ ಗೋತಮಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋಪಿ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಯಾವಜೀವಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸೀಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರತೋ ಅವಿದೂರೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಗಾಮಕೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರವಾಸಿನೋ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾಕಚ್ಛಿತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ। ತೇ ಏಕದಿವಸಂ ಸಬ್ಬೇವ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ದಾನಂ ದೇನ್ತಾ “ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದಾನಮುಖೇ ನತ್ಥೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೦೭) ಮಧುಞ್ಚ ಗುಳದಧಿಞ್ಚ ನ ಅದ್ದಸಂಸು। ತೇ “ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಜನಪದತೋ ನಗರಪವಿಸನಮಗ್ಗೇ ಪುರಿಸಂ ಠಪೇಸುಂ। ತದಾ ಏಸ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಗಾಮತೋ ಗುಳದಧಿವಾರಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ, “ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ನಗರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ, “ಮುಖಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಧೋತಹತ್ಥಪಾದೋ ಪವಿಸಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ನಙ್ಗಲಸೀಸಮತ್ತಂ ನಿಮ್ಮಕ್ಖಿಕಂ ದಣ್ಡಕಮಧುಂ ದಿಸ್ವಾ “ಪುಞ್ಞೇನ ಮೇ ಇದಂ ಉಪ್ಪನ್ನ”ನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ನಗರಂ ಪಾವಿಸಿ। ನಾಗರೇಹಿ ಠಪಿತಪುರಿಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ, “ಭೋ ಪುರಿಸ, ಕಸ್ಸಿಮಂ ಆಹರಸೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। “ನ ಕಸ್ಸಚಿ, ಸಾಮಿ, ವಿಕ್ಕಿಣಿತುಂ ಪನ ಮೇ ಇದಂ ಆಭತ”ನ್ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಭೋ, ಇದಂ ಕಹಾಪಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏತಂ ಮಧುಞ್ಚ ಗುಳದಧಿಞ್ಚ ದೇಹೀ”ತಿ। ಸೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಇದಂ ನ ಬಹುಮೂಲಂ, ಅಯಞ್ಚ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಬಹುಂ ದೇತಿ, ವೀಮಂಸಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ। ತತೋ ನಂ “ನಾಹಂ ಏಕೇನ ಕಹಾಪಣೇನ ದೇಮೀ”ತಿ ಆಹ। “ಯದಿ ಏವಂ ದ್ವೇ ಗಹೇತ್ವಾ ದೇಹೀ”ತಿ। “ದ್ವೀಹಿಪಿ ನ ದೇಮೀ”ತಿ। ಏತೇನುಪಾಯೇನ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಸಹಸ್ಸಂ ಪಾಪುಣಿ।

ಸೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಅತಿವಡ್ಢಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಹೋತು ತಾವ ಇಮಿನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ಅಥ ನಂ ಆಹ - “ಇದಂ ನ ಬಹುಂ ಅಗ್ಘನಕಂ, ತ್ವಞ್ಚ ಬಹುಂ ದೇಸಿ, ಕೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಇದಂ ಗಣ್ಹಾಸೀ”ತಿ। “ಇಧ, ಭೋ, ನಗರವಾಸಿನೋ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿವಿರುಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸಿದಸಬಲಸ್ಸ ದಾನಂ ದೇನ್ತಾ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ದಾನಮುಖೇ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ, ಸಚೇ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ನ ಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನಾಗರಾನಂ ಪರಾಜಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಹಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾಮೀ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನೇತಂ ನಾಗರಾನಮೇವ ವಟ್ಟತಿ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ। “ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಾತುಂ ಅವಾರಿತಮೇತ”ನ್ತಿ। “ಅತ್ಥಿ ಪನ ಕೋಚಿ ನಾಗರಾನಂ ದಾನೇ ಏಕದಿವಸಂ ಸಹಸ್ಸಂ ದಾತಾ”ತಿ? “ನತ್ಥಿ, ಸಮ್ಮಾ”ತಿ। “ಇಮೇಸಂ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಕಭಾವಂ ಜಾನಾಸೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಜಾನಾಮೀ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ ಗಚ್ಛ, ನಾಗರಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖ ‘ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ಮೂಲೇನ ನ ದೇತಿ ಸಹತ್ಥೇನೇವ ದಾತುಕಾಮೋ, ತುಮ್ಹೇ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಾರಣಾ ನಿಬ್ಬಿತಕ್ಕಾ ಹೋಥಾ’ತಿ, ತ್ವಂ ಪನ ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದಾನಮುಖೇ ಜೇಟ್ಠಕಭಾವಸ್ಸ ಕಾಯಸಕ್ಖೀ ಹೋಹೀ”ತಿ। ಸೋ ಪರಿಬ್ಬಯತ್ಥಂ ಗಹಿತಮಾಸಕೇನ ಪಞ್ಚಕಟುಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ದಧಿತೋ ಕಞ್ಜಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮಧುಪಟಲಂ ಪೀಳೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕಟುಕಚುಣ್ಣೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಂ ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ ಆದಾಯ ದಸಬಲಸ್ಸ ಅವಿದೂರಟ್ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿ ಮಹಾಜನೇನ ಆಹರಿಯಮಾನಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತವಾರಂ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ, ಸೋ ಓಕಾಸಂ ಇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವಾ ಅಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನದುಗ್ಗತಪಣ್ಣಾಕಾರೋ, ಇಮಂ ಮೇ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಥಾತಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಚತುಮಹಾರಾಜದತ್ತಿಯೇನ ಸೇಲಮಯಪತ್ತೇನ ತಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ನ ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ। ಸೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ನಿಟ್ಠಿತಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ ಆಹ - “ದಿಟ್ಠೋ ಮೇ, ಭಗವಾ, ಅಜ್ಜ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರವಾಸಿಕೇಹಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಕ್ಕಾರೋ ಆಹರಿಯಮಾನೋ, ಅಹಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತಭವೇ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೦೭)। ಸತ್ಥಾ, “ಏವಂ ಹೋತು, ಕುಲಪುತ್ತಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಚ ನಗರವಾಸೀನಞ್ಚ ಭತ್ತಾನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಸೋಪಿ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಯಾವಜೀವಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸುಪ್ಪವಾಸಾಯ ರಾಜಧೀತಾಯ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾಯಂ ಪಾತಞ್ಚ ಪಣ್ಣಾಕಾರಸತಾನಿ ಸಕಟೇನಾದಾಯ ಸುಪ್ಪವಾಸಾಯ ಉಪನೀಯನ್ತಿ। ಅಥ ನಂ ಪುಞ್ಞವೀಮಂಸನತ್ಥಂ ಹತ್ಥೇನ ಬೀಜಪಚ್ಛಿಂ ಫುಸಾಪೇನ್ತಿ। ಏಕೇಕಬೀಜತೋ ಸಲಾಕಸತಮ್ಪಿ ಸಲಾಕಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ನಿಗ್ಗಚ್ಛತಿ। ಏಕೇಕಕರೀಸಖೇತ್ತೇ ಪಣ್ಣಾಸಮ್ಪಿ ಸಟ್ಠಿಪಿ ಸಕಟಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕೋಟ್ಠೇ ಪೂರಣಕಾಲೇಪಿ ಕೋಟ್ಠದ್ವಾರಂ ಹತ್ಥೇನ ಫುಸಾಪೇನ್ತಿ। ರಾಜಧೀತಾಯ ಪುಞ್ಞೇನ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ಗಹಿತಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ ಪುನ ಪೂರತಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣಭತ್ತಭಾಜನತೋಪಿ “ರಾಜಧೀತಾಯ ಪುಞ್ಞ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದೇನ್ತಾನಂ ಯಾವ ನ ಉಕ್ಕಡ್ಢನ್ತಿ, ನ ತಾವ ಭತ್ತಂ ಖೀಯತಿ, ದಾರಕೇ ಕುಚ್ಛಿಗತೇಯೇವ ಸತ್ತವಸ್ಸಾನಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿಂಸು।

ಗಬ್ಭೇ ಪನ ಪರಿಪಕ್ಕೇ ಸತ್ತಾಹಂ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಅನುಭೋಸಿ। ಸಾ ಸಾಮಿಕಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ, “ಪುರೇ ಮರಣಾ ಜೀವಮಾನಾವ ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸೇಸಿ - “ಗಚ್ಛ, ಇಮಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸತ್ಥು ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ನಿಮನ್ತೇಹಿ, ಯಞ್ಚ ಸತ್ಥಾ ವದೇತಿ, ತಂ ಸಾಧುಕಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮಯ್ಹಂ ಕಥೇಹೀ”ತಿ। ಸೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಸಾಸನಂ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ, “ಸುಖಿನೀ ಹೋತು ಸುಪ್ಪವಾಸಾ ಕೋಲಿಯಧೀತಾ ಅರೋಗಾ, ಅರೋಗಂ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯತೂ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೮) ಆಹ। ರಾಜಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗಾಮಾಭಿಮುಖೋ ಪಾಯಾಸಿ। ತಸ್ಸ ಪುರೇ ಆಗಮನಾಯೇವ ಸುಪ್ಪವಾಸಾಯ ಕುಚ್ಛಿತೋ ಧಮಕರಣಾ ಉದಕಂ ವಿಯ ಗಬ್ಭೋ ನಿಕ್ಖಮಿ, ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಜನೋ ಅಸ್ಸುಮುಖೋವ ಹಸಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ ತುಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ ಮಹಾಜನೋ ರಞ್ಞೋ ಸಾಸನಂ ಆರೋಚೇತುಂ ಅಗಮಾಸಿ।

ರಾಜಾ ತೇಸಂ ಆಗಮನಂ ದಿಸ್ವಾವ, “ದಸಬಲೇನ ಕಥಿತಕಥಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಮಞ್ಞೇ”ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಸೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಂ ರಾಜಧೀತಾಯ ಆರೋಚೇಸಿ। ರಾಜಧೀತಾ ತಯಾ ನಿಮನ್ತಿತಂ ಜೀವಿತಭತ್ತಮೇವ ಮಙ್ಗಲಭತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಗಚ್ಛ ಸತ್ತಾಹಂ

ದಸಬಲಂ ನಿಮನ್ತೇಹೀತಿ। ರಾಜಾ ತಥಾ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ತಾಹಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತಯಿಂಸು। ದಾರಕೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಞಾತೀನಂ ಸನ್ತತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತೋ ಜಾತೋತಿ **ಸೀವಲಿದಾರಕೋ**ತ್ವೇವಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ಸತ್ತವಸ್ಸಾನಿ ಗಬ್ಭೇ ವಸಿತತ್ತಾ ಜಾತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಕ್ಖಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪಂ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾಪಿ ಧಮ್ಮಪದೇ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ -

"ಯೋಮಂ ಪಲಿಪಥಂ ದುಗ್ಗಂ, ಸಂಸಾರಂ ಮೋಹಮಚ್ಚಗಾ।
ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಝಾಯೀ, ಅನೇಜೋ ಅಕಥಂಕಥೀ।
ಅನುಪಾದಾಯ ನಿಬ್ಬುತೋ, ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೧೪)।

ಅಥ ನಂ ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ - "ಕಿಂ ಪನ ತಯಾ ಏವರೂಪಂ ದುಕ್ಖರಾಸಿಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ? "ಲಭಮಾನೋ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। ಸುಪ್ಪವಾಸಾ ನಂ ದಾರಕಂ ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮೇ ಪುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇತೀ"ತಿ ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ - "ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತೋ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಿಂ ಕಥೇತಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ? "ಅತ್ತನಾ ಅನುಭೂತಂ ಗಬ್ಭವಾಸದುಕ್ಖಂ ಕಥೇತ್ವಾ, 'ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅನುಞ್ಞಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ವದತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು , ಭನ್ತೇ, ಪಬ್ಬಾಜೇಥ ನ"ನ್ತಿ। ಥೇರೋ ತಂ ವಿಹಾರಂ ನೇತ್ವಾ ತಚಪಞ್ಚಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇನ್ತೋ "ಸೀವಲಿ, ನ ತುಯ್ಹಂ ಅಞ್ಞೇನ ಓವಾದೇನ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ, ತಯಾ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಅನುಭೂತದುಕ್ಖಮೇವ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಾಹೀ"ತಿ। "ಭನ್ತೇ, ಪಬ್ಬಾಜನಮೇವ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಭಾರೋ, ಯಂ ಪನ ಮಯಾ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಮಹಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಸೋ ಪನ ಪಠಮಕೇಸವಟ್ಟಿಯಾ ಓಹಾರಣಕ್ಖಣೇಯೇವ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ದುತಿಯಾಯ ಓಹಾರಣಕ್ಖಣೇ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ, ತತಿಯಾಯ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಪನ ಕೇಸಾನಂ ಓರೋಪನಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚ ಅಪಚ್ಛಾ ಅಪುರಿಮಾ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಯಾವತಿಚ್ಛಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಂ ಏತ್ಥ ವತ್ಥು ಸಮುಟ್ಠಿತಂ।

ಅಪರಭಾಗೇ ಸತ್ಥಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಥೇರೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, "ಭನ್ತೇ, ಮಯ್ಹಂ ಪುಞ್ಞಂ ವೀಮಂಸಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಞ್ಚ ಮೇ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ದೇಥಾ"ತಿ ಆಹ। "ಗಣ್ಹ ಸೀವಲೀ"ತಿ। ಸೋ ಪಞ್ಚಸತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಹೇತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಟವಿಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ದಿಟ್ಠನಿಗ್ರೋಧೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಸತ್ತದಿವಸಾನಿ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಇತಿ ಸೋ -

"ನಿಗ್ರೋಧಂ ಪಠಮಂ ಪಸ್ಸಿ, ದುತಿಯಂ ಪಣ್ಡವಪಬ್ಬತಂ।
ತತಿಯಂ ಅಚಿರವತಿಯಂ, ಚತುತ್ಥಂ ವರಸಾಗರಂ॥

"ಪಞ್ಚಮಂ ಹಿಮವನ್ತಂ ಸೋ, ಛಟ್ಠಂ ಛದ್ದನ್ತುಪಾಗಮಿ।
ಸತ್ತಮಂ ಗನ್ಧಮಾದನಂ, ಅಟ್ಠಮಂ ಅಥ ರೇವತ"ನ್ತಿ॥

ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನೇಸು ಸತ್ತ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನೇವ ದಾನಂ ಅದಂಸು। ಗನ್ಧಮಾದನಪಬ್ಬತೇ ಪನ ನಾಗದತ್ತದೇವರಾಜಾ ನಾಮ ಸತ್ತಸು ದಿವಸೇಸು ಏಕದಿವಸೇ ಖೀರಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಅದಾಸಿ, ಏಕದಿವಸೇ ಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡಪಾತಂ। ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಆಹ - "ಇಮಸ್ಸ ದೇವರಞ್ಞೋ ನೇವ ಧೇನುಯೋ ದುಯ್ಹಮಾನಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ನ ದಧಿನಿಮ್ಮಥನಂ , ಕುತೋ ತೇ ದೇವರಾಜ ಇದಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। "ಭನ್ತೇ ಕಸ್ಸಪದಸಬಲಸ್ಸ ಕಾಲೇ ಖೀರಸಲಾಕಭತ್ತದಾನಸ್ಸೇತಂ ಫಲ"ನ್ತಿ ದೇವರಾಜಾ ಆಹ। ಅಪರಭಾಗೇ ಸತ್ಥಾ ಖದಿರವನಿಯರೇವತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರಂ ಅತ್ತನೋ ಸಾಸನೇ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ।

ಏವಂ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಚರಿಯಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - "ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಓವಾದೇ ದಿನ್ನೇ ಯಂ ಮಯಾ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಮಹಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ

ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂಯೇವ ಅಞ್ಞತರಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಕುಟಿಕಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಅನುಭೂತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತದನುಸಾರೇನ ಅತೀತಾನಾಗತೇ ತಸ್ಸ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಆದಿತ್ತಾ ವಿಯ ತಯೋ ಭವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು। ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ಓತರಿ, ತಾವದೇವ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಆಸವೇ ಖೇಪೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀ"ತಿ। ಉಭಯಥಾಪಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಪಕಾಸಿತಾ। ಥೇರೋ ಪನ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೩೧-೩೯) -

"ವರುಣೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ದೇವರಾಜಾ ಅಹಂ ತದಾ।
ಉಪಟ್ಠಹೇಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಯೋಗ್ಗಬಲವಾಹನೋ॥

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಲೋಕನಾಥಮ್ಹಿ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀನರುತ್ತಮೇ।
ತೂರಿಯಂ ಸಬ್ಬಮಾದಾಯ, ಅಗಮಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥

"ವಾದಿತೇನ ಚ ನಚ್ಚೇನ, ಸಮ್ಮತಾಳಸಮಾಹಿತೋ।
ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಉಪಟ್ಠಿಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥

"ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಂ ಬೋಧಿಂ, ಧರಣೀರುಹಪಾದಪಂ।
ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

"ಸಕಕಮ್ಮಾಭಿರದ್ಧೋಹಂ, ಪಸನ್ನೋ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮೇ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ನಿಮ್ಮಾನಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ॥

"ಸಟ್ಠಿತೂರಿಯಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ಸದಾ।
ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ದೇವೇಸು, ವತ್ತಮಾನಂ ಭವಾಭವೇ॥

"ತಿವಿಧಗ್ಗೀ ನಿಬ್ಬುತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

"ಸುಬಾಹೂ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಚತುತ್ತಿಂಸಾಸು ಖತ್ತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತೇ ಇತೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನೇನ ಪೀತಿವೇಗೇನ ಉದಾನೇನ್ತೋ **"ತೇ ಮೇ ಇಜ್ಝಿಂಸು ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೬೦. ತತ್ಥ **ತೇ ಮೇ ಇಜ್ಝಿಂಸು ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ, ಯದತ್ಥೋ ಪಾವಿಸಿಂ ಕುಟಿಂ, ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚೇಸ**ನ್ತಿ ಯೇ ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಾ ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಕರಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ಅಭಿಪತ್ಥಿತಾಯೇವ "ಕದಾ ನು ಖ್ವಾಹಂ ತದಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯದರಿಯಾ ಏತರಹಿ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ, ವಿಮುತ್ತಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಞ್ಞಿತಾ ವಿಮುತ್ತಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಮನೋರಥಾ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಯದತ್ಥೋ ಯಂಪಯೋಜನೋ ಯೇಸಂ ನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಕುಟಿಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ವಿಪಸ್ಸಿತುಂ ಪಾವಿಸಿಂ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಫಲವಿಮುತ್ತಿಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಸನ್ತೋ, ಗವೇಸನ್ತೋ ತೇ ಮೇ ಇಜ್ಝಿಂಸು ತೇ ಸಬ್ಬೇವ ಇದಾನಿ

ಮಯ್ಹಂ ಇಜ್ಝಿಂಸು ಸಮಿಜ್ಝಿಂಸು, ನಿಪ್ಫನ್ನಕುಸಲಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಮನೋರಥೋ ಜಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸಂ ಸಮಿದ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಮಾನಾನುಸಯಮುಜ್ಜಹ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಮಾನಾನುಸಯಮುಜ್ಜಹಂ ಪಜಹಿಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಮೇ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಇಜ್ಝಿಂಸೂತಿ ಯೋಜನಾ। ಮಾನಾನುಸಯೇ ಹಿ ಪಹೀನೇ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ನಾಮ ಅನುಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಮಾನಾನುಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಸಙ್ಕಪ್ಪಸಮಿದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ಸೀವಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಛಟ್ಠವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಸತ್ತಮವಗ್ಗೋ

೧. ವಪ್ಪತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಸ್ಸತಿ ಪಸ್ಸೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಪ್ಪತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ "ಅಸುಕೋ ಚ ಅಸುಕೋ ಚ ಥೇರೋ ಸತ್ಥು ಪಠಮಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿ ಘೋಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ - "ಅಹಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಅನಾಗತೇ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ಪವೇದೇಸಿ। ಸೋ ಯಾವಜೀವಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವಾಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ವಪ್ಪೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅಸಿತೇನ ಇಸಿನಾ "ಸಿದ್ಧತ್ಥಕುಮಾರೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕತೋ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಪ್ಪಮುಖೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ "ತಸ್ಮಿಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೇ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಅಮತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉರುವೇಲಾಯಂ ವಿಹರನ್ತಂ ಮಹಾಸತ್ತಂ ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ಪಧಾನಂ ಪದಹನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಓಳಾರಿಕಾಹಾರಪರಿಭೋಗೇನ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಇಸಿಪತನಂ ಗತೋ। ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಾನಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಇಸಿಪತನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ ಪವತ್ತಿತೇ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಪಞ್ಚಮಿಯಂ ಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೧೦-೩೦) -

"ಉಭಿನ್ನಂ ದೇವರಾಜೂನಂ, ಸಙ್ಗಾಮೋ ಸಮುಪಟ್ಠಿತೋ।
ಅಹೋಸಿ ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹೋ, ಮಹಾಘೋಸೋ ಅವತ್ತಥ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಸಂವೇಜೇಸಿ ಮಹಾಜನಂ॥

"ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ಅತ್ತಮನಾ, ನಿಕ್ಖಿತ್ತಕವಚಾವುಧಾ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಏಕಗ್ಗಾಸಿಂಸು ತಾವದೇ॥

"ಮಯ್ಹಂ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ವಾಚಾಸಭಿಮುದೀರಯಿ।
ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಲೋಕವಿದೂ, ನಿಬ್ಬಾಪೇಸಿ ಮಹಾಜನಂ॥

"ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಮನುಜೋ, ಏಕಪಾಣಂ ವಿಹೇಠಯಂ।

ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪದೋಸೇನ, ಅಪಾಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ॥

“ಸಙ್ಗಾಮಸೀಸೇ ನಾಗೋವ, ಬಹೂ ಪಾಣೇ ವಿಹೇಠಯಂ।
ನಿಬ್ಬಾಪೇಥ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ, ಮಾ ಹಞ್ಞಿತ್ಥೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

“ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಯಕ್ಖರಾಜೂನಂ, ಸೇನಾ ಸಾ ವಿಮ್ಹಿತಾ ಅಹು।
ಸರಣಞ್ಚ ಉಪಾಗಚ್ಛುಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ಸುತಾದಿನಂ॥

“ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾನ ಜನತಂ, ಪದಮುದ್ಧರಿ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ಪೇಕ್ಖಮಾನೋವ ದೇವೇಹಿ, ಪಕ್ಕಾಮಿ ಉತ್ತರಾಮುಖೋ॥

“ಪಠಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಿಂ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ಮಹಾದುನ್ದುಭಿನಾಮಾ ಚ, ಸೋಳಸಾಸುಂ ರಥೇಸಭಾ।
ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ರಾಜಾನೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮುಖೇನ ಸತ್ಥು ಗುಣಮಹನ್ತತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಸತ್ಥಾರಂ ಬಾಹುಲಿಕಾದಿವಾದೇನ ಸಮುದಾಚರಿಮ್ಹ। ಅಹೋ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವೋ ನಾಮ ಅನ್ಧಕರಣೋ ಅಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಅರಿಯಭಾವೋಯೇವ ಚಕ್ಖುಕರಣೋ”ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಪಸ್ಸತಿ ಪಸ್ಸೋ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೬೧. ತತ್ಥ **ಪಸ್ಸತಿ ಪಸ್ಸೋ**ತಿ ಪಸ್ಸತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಧಮ್ಮೇ ಅವಿಪರೀತಂ ಜಾನಾತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಪಸ್ಸೋ, ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅರಿಯೋ, ಸೋ **ಪಸ್ಸನ್ತಂ** ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸಾವಿಂ “ಅಯಂ ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸಾವೀ”ತಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಧಮ್ಮಾಧಮ್ಮಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಜಾನಾತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಪಸ್ಸನ್ತಮೇವ, ಅಥ ಖೋ **ಅಪಸ್ಸನ್ತಞ್ಚ** ಪಸ್ಸತಿ, ಯೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುವಿರಹಿತೋ ಧಮ್ಮೇ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅಪಸ್ಸನ್ತಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ “ಅನ್ಧೋ ವತಾಯಂ ಭವಂ ಅಚಕ್ಖುಕೋ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತಿ। **ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಅಪಸ್ಸನ್ತಂ, ಪಸ್ಸನ್ತಞ್ಚ ನ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುರಹಿತೋ ಅನ್ಧಬಾಲೋ ತಾದಿಸಂ ಅನ್ಧಬಾಲಂ ಅಯಂ ಧಮ್ಮಾಧಮ್ಮಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಯಥಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಧಮ್ಮಾಧಮ್ಮಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಞ್ಚ ಪಣ್ಡಿತಂ “ಅಯಂ ಏವಂವಿಧೋ”ತಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಹಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ದಸ್ಸನರಹಿತೋ ಸಕಲಂ ಞೇಯ್ಯಂ ಹತ್ಥಾಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಸ್ಸನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಮ್ಪಿ ಪೂರಣಾದಿಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ನ ಪಸ್ಸಿಂ, ಇದಾನಿ ಪನ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಉಭಯೇಪಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅವಿಪರೀತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವಪ್ಪತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏಕಕಾ ಮಯಂ ಅರಞ್ಞೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ

ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಾಗಪುಪ್ಫಕೇಸರೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಮಚ್ಚಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ವಜ್ಜಿಪುತ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಗಮನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವೇಸಾಲಿಯಾ ಅವಿದೂರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವನಸಣ್ಡೇ ವಿಹರತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಉಸ್ಸವೋ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಮಹಾಜನೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಉಸ್ಸವಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೋ ವಿವೇಕಂ ವಜ್ಜಮಾನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅನಭಿರತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ -

"ಏಕಕಾ ಮಯಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರಾಮ, ಅಪವಿದ್ಧಂವ ವನಸ್ಮಿಂ ದಾರುಕಂ।
ಏತಾದಿಸಿಕಾಯ ರತ್ತಿಯಾ, ಕೋ ಸು ನಾಮ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪಾಪಿಯೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಮಾಹ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ವನಸಣ್ಡೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನಾ "ಯದಿಪಿ, ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು, ಅರಞ್ಞವಾಸಂ ಹೀಳೇನ್ತೋ ವದಸಿ, ವಿವೇಕಕಾಮಾ ಪನ ವಿದ್ದಸುನೋ ತಂ ಬಹು ಮಞ್ಞನ್ತಿಯೇವಾ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ -

"ಏಕಕೋ ತ್ವಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರಸಿ, ಅಪವಿದ್ಧಂವ ವನಸ್ಮಿಂ ದಾರುಕಂ।
ತಸ್ಸ ತೇ ಬಹುಕಾ ಪಿಹಯನ್ತಿ, ನೇರಯಿಕಾ ವಿಯ ಸಗ್ಗಗಾಮಿನ"ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ, "ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ತ್ವಂ, ಭಿಕ್ಖು, ನಿಯ್ಯಾನಿಕೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಸನ್ತಜ್ಜೇನ್ತೀ ಸಂವೇಜೇಸಿ । ಏವಂ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತಾಯ ದೇವತಾಯ ಸಂವೇಜಿತೋ ಕಸಾಭಿಹತೋ ವಿಯ ಭದ್ರೋ ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೬೨-೬೬) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸತರಂಸಿಂವ ಭಾಣುಮಂ।
ಓಭಾಸೇನ್ತಂ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಉಳುರಾಜಂವ ಪೂರಿತಂ॥

"ಪುರಕ್ಖತಂ ಸಾವಕೇಹಿ, ಸಾಗರೇಹೇವ ಮೇದನಿಂ।
ನಾಗಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ರೇಣೂಹಿ, ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ರೇಣುಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಪಣ್ಣತಾಲೀಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ರೇಣು ನಾಮಾಸಿ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ "ಅಯಂ ಮೇ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಙ್ಕುಸೋ ಜಾತೋ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ದೇವತಾಯ ಚ ವುತ್ತನಯಂ ಸಂಕಡ್ಢಿತ್ವಾ -

೬೨. "ಏಕಕಾ ಮಯಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರಾಮ, ಅಪವಿದ್ಧಂವ ವನಸ್ಮಿಂ ದಾರುಕಂ।

ತಸ್ಸ ಮೇ ಬಹುಕಾ ಪಿಹಯನ್ತಿ, ನೇರಯಿಕಾ ವಿಯ ಸಗ್ಗಗಾಮಿನ”ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅನಪೇಕ್ಖಭಾವೇನ ವನೇ ಛಡ್ಡಿತದಾರುಕ್ಖಣ್ಡಂ ವಿಯ ಯದಿಪಿ **ಮಯಂ ಏಕಕಾ** ಏಕಾಕಿನೋ ಅಸಹಾಯಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರಾಮ,** ಏವಂ ವಿಹರತೋ ಪನ **ತಸ್ಸ ಮೇ ಬಹುಕಾ ಪಿಹಯನ್ತಿ** ಮಂ ಬಹೂ ಅತ್ಥಕಾಮರೂಪಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಅಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, “ಅಹೋ ವತಸ್ಸ ಮಯಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಘರಬನ್ಧನಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರೇಯ್ಯಾಮಾ”ತಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? **ನೇರಯಿಕಾ ವಿಯ ಸಗ್ಗಗಾಮಿನಂ,** ಯಥಾ ನಾಮ ನೇರಯಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ಪಾಪಕಮ್ಮೇನ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾ ಸಗ್ಗಗಾಮೀನಂ ಸಗ್ಗೂಪಗಾಮೀನಂ ಪಿಹಯನ್ತಿ - “ಅಹೋ ವತ ಮಯಮ್ಪಿ ನಿರಯದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯ ಸಗ್ಗಸುಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವೇಯ್ಯಾಮಾ”ತಿ ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ತನಿ ಗರುಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ “ಏಕಕಾ ಮಯಂ ವಿಹರಾಮಾ”ತಿ ಪುನ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏಕತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ “ತಸ್ಸ ಮೇ”ತಿ ಏಕವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ। “ತಸ್ಸ ಮೇ”, “ಸಗ್ಗಗಾಮಿನ”ನ್ತಿ ಚ ಉಭಯಮ್ಪಿ ‘ಪಿಹಯನ್ತೀ’ತಿ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಮ್ಪದಾನನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಂ ಅಭಿಪತ್ಥೇನ್ತೀತಿ ಚ ತಾದಿಸೇ ಅರಞ್ಞವಾಸಾದಿಗುಣೇ ಅಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಸ ಮೇತಿ** ವಾ ತಸ್ಸ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಗುಣೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಪಕ್ಖತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಚುತಾ ಪತನ್ತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಕ್ಖತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಯಕ್ಖಸೇನಾಪತಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ದಿಬ್ಬವತ್ಥೇನ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಕ್ಕೇಸು ದೇವದಹನಿಗಮೇ ಸಾಕಿಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, “ಸಮ್ಮೋದಕುಮಾರೋ”ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ದಹರಕಾಲೇ ವಾತರೋಗೇನ ಪಾದಾ ನ ವಹಿಂಸು। ಸೋ ಕತಿಪಯಂ ಕಾಲಂ ಪೀಠಸಪ್ಪೀ ವಿಯ ವಿಚರಿ। ತೇನಸ್ಸ **ಪಕ್ಖೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಜಾತಾ। ಪಚ್ಛಾ ಅರೋಗಕಾಲೇಪಿ ತಥೇವ ನಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ, ಸೋ ಭಗವತೋ ಞಾತಿಸಮಾಗಮೇ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತುಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಅಞ್ಞತರೋ ಕುಲಲೋ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಆದಾಯ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಬಹೂ ಕುಲಲಾ ಅನುಪತಿತ್ವಾ ಪಾತೇಸುಂ। ಪಾತಿತಂ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಏಕೋ ಕುಲಲೋ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ತಂ ಅಞ್ಞೋ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರೋ “ಯಥಾಯಂ ಮಂಸಪೇಸಿ, ಏವಂ ಕಾಮಾ ನಾಮ ಬಹುಸಾಧಾರಣಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ”ತಿ - ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ “ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚೋ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೧-೧೦) -

“ವಿಪಸ್ಸೀ ನಾಮ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಪಾವಿಸಿ ಬನ್ಧುಮಂ ತದಾ॥

“ನಗರಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಅಗಮಂ ದೀಪಚೇತಿಯಂ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ॥

“ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯಕ್ಖಾ ಮಯ್ಹಂ ಉಪನ್ತಿಕೇ।
ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ, ಇನ್ದಂವ ತಿದಸಾ ಗಣಾ॥

“ಭವನಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ದುಸ್ಸಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹಹಂ ತದಾ।
ಸಿರಸಾ ಅಭಿವಾದೇಸಿಂ, ತಞ್ಚಾದಾಸಿಂ ಮಹೇಸಿನೋ॥

“ಅಹೋ ಬುದ್ಧೋ ಅಹೋ ಧಮ್ಮೋ, ಅಹೋ ನೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪದಾ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ, ವಸುಧಾಯಂ ಪಕಮ್ಪಥ॥

“ತಞ್ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅಬ್ಭುತಂ ಲೋಮಹಂಸನಂ।
ಬುದ್ಧೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಮಿ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಮ್ಹಿ ತಾದಿನೇ॥

“ಸೋಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ದುಸ್ಸಂ ದತ್ವಾನ ಸತ್ಥುನೋ।
ಸರಣಞ್ಚ ಉಪಾಗಚ್ಛಿಂ, ಸಾಮಚ್ಚೋ ಸಪರಿಜ್ಜನೋ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ಪನ್ನರಸೇ ಕಪ್ಪೇ, ಸೋಳಸಾಸುಂ ಸುವಾಹನಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಯದೇವ ಸಂವೇಗವತ್ಥುಂ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾ ಅಧಿಗತಾ, ತಸ್ಸ ಸಂಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **“ಚುತಾ ಪತನ್ತೀ”**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೬೩. ತತ್ಥ **ಚುತಾ**ತಿ ಭಟ್ಠಾ। **ಪತನ್ತೀ**ತಿ ಅನುಪತನ್ತಿ। **ಪತಿತಾ**ತಿ ಚವನವಸೇನ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತಾ, ಆಕಾಸೇ ವಾ ಸಮ್ಪತನವಸೇನ ಪತಿತಾ। **ಗಿದ್ಧಾ**ತಿ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನಾ । **ಪುನರಾಗತಾ**ತಿ ಪುನದೇವ ಉಪಗತಾ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪತನ್ತಿ ಅನುಪತನ್ತಿ ಚ ಇಧ ಕುಲಲಾ, ಇತರಸ್ಸ ಮುಖತೋ ಚುತಾ ಚ ಮಂಸಪೇಸಿ, ಚುತಾ ಪನ ಸಾ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತಾ ಚ, ಗಿದ್ಧಾ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನಾ ಸಬ್ಬೇವ ಕುಲಲಾ ಪುನರಾಗತಾ। ಯಥಾ ಚಿಮೇ ಕುಲಲಾ, ಏವಂ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಯೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮತೋ ಚುತಾ, ತೇ ಪತನ್ತಿ ನಿರಯಾದೀಸು, ಏವಂ ಪತಿತಾ ಚ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಠಿತಾ ತತ್ಥ ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗವಸೇನ ಕಾಮಭವೇ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಚ ಭವನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಗಿದ್ಧಾ ಚ ಪುನರಾಗತಾ ಭವತೋ ಅಪರಿಮುತ್ತತ್ತಾ ತೇನ ತೇನ ಭವಗಾಮಿನಾ ಕಮ್ಮೇನ ತಂ ತಂ ಭವಸಞ್ಞಿತಂ ದುಕ್ಖಂ ಆಗತಾ ಏವ, ಏವಂಭೂತಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ। ಮಯಾ ಪನ **ಕತಂ ಕಿಚ್ಚಂ** ಪರಿಞ್ಞಾದಿಭೇದಂ ಸೋಳಸವಿಧಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚಂ ಕತಂ, ನ ದಾನಿ ತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ। **ರತಂ ರಮ್ಮಂ** ರಮಿತಬ್ಬಂ ಅರಿಯೇಹಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿನಿಸ್ಸಟಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ರತಂ ಅಭಿರತಂ ರಮ್ಮಂ। ತೇನ ಚ **ಸುಖೇನನ್ವಾಗತಂ ಸುಖಂ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖೇನ ಅನುಆಗತಂ ಉಪಗತಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸುಖೇನ ವಾ ಸುಖಾಪಟಿಪದಾಭೂತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖೇನ ಮಗ್ಗಸುಖೇನ ಚ ಅನ್ವಾಗತಂ ಫಲಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಕ್ಖತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ವಿಮಲಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದುಮವ್ಹಯಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ವಿಮಲಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನೇ ಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಮಹತಿಯಾ ಪರಿಸಾಯ ಪರಿವುತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಚತೂಹಿ ಸುವಣ್ಣಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜೇಸಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಪಸಾದಸಂವಡ್ಢನತ್ಥಂ ತಥಾರೂಪಂ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೇಸಿ, ಯಥಾ ಸುವಣ್ಣಾಭಾ ಸಕಲಂ ತಂ ಪದೇಸಂ ಓತ್ಥರತಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಹುತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗೇಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಕೇನಚಿ ರೋಗೇನ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತುಸಿತೇಸು ಉಪಪನ್ನೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಾನಂ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಮ್ಬಪಾಲಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ರಾಜಾ ಹಿ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ತರುಣಕಾಲೇ ಅಮ್ಬಪಾಲಿಯಾ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಾಭಿಲಾಸೋ ಕತಿಪಯಮನುಸ್ಸಪರಿವಾರೋ ಅಞ್ಞಾತಕವೇಸೇನ ವೇಸಾಲಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಏಕರತ್ತಿಂ ತಾಯ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ತದಾ ಅಯಂ ತಸ್ಸಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಸಾ ಚ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಂ ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸಿ। ರಾಜಾಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ದತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಮನ್ವಾಯ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿ, "ವಿಮಲೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ, ಪಚ್ಛಾ **ವಿಮಲಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಗಮನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೪೦-೪೮) -

"ವಿಪಸ್ಸೀ ನಾಮ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ನಿಸಿನ್ನೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ, ದೇಸೇಸಿ ಅಮತಂ ಪದಂ॥

"ತಸ್ಸಾಹಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾನ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಸೋಣ್ಣಪುಪ್ಫಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಸುವಣ್ಣಚ್ಛದನಂ ಆಸಿ, ಯಾವತಾ ಪರಿಸಾ ತದಾ।
ಬುದ್ಧಾಭಾ ಚ ಸುವಣ್ಣಾಭಾ, ಆಲೋಕೋ ವಿಪುಲೋ ಅಹು॥

"ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವೇದಜಾತೋ ಕತಞ್ಜಲೀ।
ವಿತ್ತಿಸಞ್ಜನನೋ ತೇಸಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖಾವಹೋ॥

"ಆಯಾಚಿತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ವನ್ದಿತ್ವಾನ ಚ ಸುಬ್ಬತಂ।
ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜನಯಿತ್ವಾನ, ಸಕಂ ಭವನುಪಾಗಮಿಂ॥

"ಭವನೇ ಉಪವಿಟ್ಠೋಹಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಅನುಸ್ಸರಿಂ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ತುಸಿತಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಸೋಳಸಾಸಿಂಸು ರಾಜಾನೋ, ನೇಮಿಸಮ್ಮತನಾಮಕಾ।

തേതാലീസേ ഇതോ കപ്പേ, ചക്കവത്തീ മഹബ്ബലാ॥

“കിലേസാ ഝാപിതാ മയ്ഹം…പേ॰… കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി॥

അരഹത്തം പന പത്വാ അഞ്ഞാപദേസേന അഞ്ഞം ബ്യാകരോന്തോ **“ദുമവ്ഹയായാ”**തി ഗാഥം അഭാസി.

൬൪. തത്ഥ **ദുമവ്ഹയായാ**തി ദുമേന അമ്ബേന അവ്ഹാതബ്ബായ, അമ്ബപാലിയാതി അത്ഥോ. ആധാരേ ചേതം ഭുമ്മവചനം. **ഉപ്പന്നോ**തി തസ്സാ കുച്ഛിയം ഉപ്പന്നോ ഉപ്പജ്ജമാനോ ച. **ജാതോ പണ്ഡരകേതുനാ**തി ധവലവത്ഥധജത്താ “പണ്ഡരകേതൂ”തി പഞ്ഞാതേന ബിമ്ബിസാരരഞ്ഞാ ഹേതുഭൂതേന ജാതോ, തം പടിച്ച നിബ്ബത്തോതി അത്ഥോ. **ഉപ്പന്നോ**തി വാ പരമാഭിനിബ്ബത്തിദസ്സനം. തതോ ഹി **ജാതോ**തി അഭിജാതിദസ്സനം. വിജായനകാലതോ പട്ഠായ ഹി ലോകേ ജാതവോഹാരോ. ഏത്ഥ ച “ദുമവ്ഹയായ ഉപ്പന്നോ”തി ഇമിനാ അത്തുക്കംസനഭാവം അപനേതി, അനേകപതിപുത്താനമ്പി വിസേസാധിഗമസമ്ഭവഞ്ച ദീപേതി. “ജാതോ പണ്ഡരകേതുനാ”തി ഇമിനാ വിഞ്ഞാതപിതികദസ്സനേന പരവമ്ഭനം അപനേതി. **കേതുഹാ**തി മാനപ്പഹായീ. മാനോ ഹി ഉണ്ണതിലക്ഖണത്താ കേതു വിയാതി കേതു. തഥാ ഹി സോ “കേതുകമ്യതാപച്ചുപട്ഠാനോ”തി വുച്ചതി. **കേതുനായേവാ**തി പഞ്ഞായ ഏവ. പഞ്ഞാ ഹി അനവജ്ജധമ്മേസു അച്ചുഗ്ഗതട്ഠേന മാരസേനപ്പമദ്ദനേന പുബ്ബങ്ഗമട്ഠേന ച അരിയാനം ധജാ നാമ. തേനാഹ “ധമ്മോ ഹി ഇസിനം ധജോ”തി (സം॰ നി॰ ൧.൧൪൦; അ॰ നി॰ ൪.൪൮; ജാ॰ ൧.൧൦.൯൪). **മഹാകേതും പധംസയീ**തി മഹാവിസയതായ മഹന്താ, സേയ്യമാനജാതിമാനാദിഭേദതോ ബഹവോ ച മാനപ്പകാരാ, ഇതരേ ച കിലേസധമ്മാ സമുസ്സിതട്ഠേന കേതു ഏതസ്സാതി മഹാകേതു മാരോ പാപിമാ. തം ബലവിധമനവിസയാതിക്കമനവസേന അഭിഭവി നിബ്ബിസേവനം അകാസീതി. “മഹാകേതും പധംസയീ”തി അത്താനം പരം വിയ ദസ്സേന്തോ അഞ്ഞാപദേസേന അരഹത്തം ബ്യാകാസി.

വിമലകോണ്ഡഞ്ഞത്ഥേരഗാഥാവണ്ണനാ നിട്ഠിതാ.

൫. ഉക്ഖേപകതവച്ഛത്ഥേരഗാഥാവണ്ണനാ

ഉക്ഖേപകതവച്ഛസ്സാതി ആയസ്മതോ ഉക്ഖേപകതവച്ഛത്ഥേരസ്സ ഗാഥാ. കാ ഉപ്പത്തി? സോപി കിര പുരിമബുദ്ധേസു കതാധികാരോ തത്ഥ തത്ഥ ഭവേ വിവട്ടൂപനിസ്സയം പുഞ്ഞം ഉപചിനന്തോ ഇതോ ചതുനവുതേ കപ്പേ സിദ്ധത്ഥസ്സ ഭഗവതോ കാലേ കുലഗേഹേ നിബ്ബത്തിത്വാ വിഞ്ഞുതം പത്തോ സത്ഥാരം ഉദ്ദിസ്സ മാളം കരോന്തസ്സ പൂഗസ്സ ഏകത്ഥമ്ഭം അലഭന്തസ്സ ഥമ്ഭം ദത്വാ സഹായകിച്ചം അകാസി. സോ തേന പുഞ്ഞകമ്മേന ദേവലോകേ നിബ്ബത്തിത്വാ അപരാപരം പുഞ്ഞാനി കത്വാ ദേവമനുസ്സേസു സംസരന്തോ ഇമസ്മിം ബുദ്ധുപ്പാദേ സാവത്ഥിയം അഞ്ഞതരസ്സ ബ്രാഹ്മണസ്സ പുത്തോ ഹുത്വാ നിബ്ബത്തി, **വച്ഛോ**തിസ്സ ഗോത്തതോ ആഗതനാമം. സോ സത്ഥു സന്തികേ ധമ്മം സുത്വാ പടിലദ്ധസദ്ധോ പബ്ബജിത്വാ കോസലരട്ഠേ ഗാമകാവാസേ വസന്തോ ആഗതാഗതാനം ഭിക്ഖൂനം സന്തികേ ധമ്മം പരിയാപുണാതി. “അയം വിനയോ ഇദം സുത്തന്തം അയം അഭിധമ്മോ”തി പന പരിച്ഛേദം ന ജാനാതി. അഥേകദിവസം ആയസ്മന്തം ധമ്മസേനാപതിം പുച്ഛിത്വാ യഥാപരിച്ഛേദം സബ്ബം സല്ലക്ഖേസി. ധമ്മസങ്ഗീതിയാ പുബ്ബേപി പിടകാദിസമഞ്ഞാ പരിയത്തിസദ്ധമ്മേ വവത്ഥിതാ ഏവ, യതോ ഭിക്ഖൂനം വിനയധരാദിവോഹാരോ. സോ തേപിടകം ബുദ്ധവചനം ഉഗ്ഗണ്ഹന്തോ പരിപുച്ഛന്തോ തത്ഥ വുത്തേ രൂപാരൂപധമ്മേ സല്ലക്ഖേത്വാ വിപസ്സനം പട്ഠപേത്വാ സമ്മസന്തോ നചിരസ്സേവ അരഹത്തം പാപുണി. തേന വുത്തം **അപദാനേ** (അപ॰ ഥേര ൧.൨.൧൨-൧൬) -

“സിദ്ധത്ഥസ്സ ഭഗവതോ, മഹാപൂഗഗണോ അഹു.
സരണം ഗതാ ച തേ ബുദ്ധം, സദ്ദഹന്തി തഥാഗതം॥

“ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಮನ್ತೇತ್ವಾ, ಮಾಳಂ ಕುಬ್ಬನ್ತಿ ಸತ್ಥುನೋ।
ಏಕತ್ಥಮ್ಭಂ ಅಲಭನ್ತಾ, ವಿಚಿನನ್ತಿ ಬ್ರಹಾವನೇ॥

“ತೇಹಂ ಅರಞ್ಞೇ ದಿಸ್ವಾನ, ಉಪಗಮ್ಮ ಗಣಂ ತದಾ।
ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪಟಿಪುಚ್ಛಿಂ ಗಣಂ ಅಹಂ॥

“ತೇ ಮೇ ಪುಟ್ಠಾ ವಿಯಾಕಂಸು, ಸೀಲವನ್ತೋ ಉಪಾಸಕಾ।
ಮಾಳಂ ಮಯಂ ಕತ್ತುಕಾಮಾ, ಏಕತ್ಥಮ್ಭೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ॥

“ಏಕತ್ಥಮ್ಭಂ ಮಮಂ ದೇಥ, ಅಹಂ ದಸ್ಸಾಮಿ ಸತ್ಥುನೋ।
ಆಹರಿಸ್ಸಾಮಹಂ ಥಮ್ಭಂ, ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಾ ಭವನ್ತು ತೇ॥

“ತೇ ಮೇ ಥಮ್ಭಂ ಪವೇಚ್ಛಿಂಸು, ಪಸನ್ನಾ ತುಟ್ಠಮಾನಸಾ।
ತತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ, ಅಗಮಂಸು ಸಕಂ ಘರಂ॥

“ಅಚಿರಂ ಗತೇ ಪೂಗಗಣೇ, ಥಮ್ಭಂ ಅಹಾಸಹಂ ತದಾ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಪಠಮಂ ಉಸ್ಸಪೇಸಹಂ॥

“ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ವಿಮಾನಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ।
ಉಬ್ಬಿದ್ಧಂ ಭವನಂ ಮಯ್ಹಂ, ಸತ್ತಭೂಮಂ ಸಮುಗ್ಗತಂ॥

“ವಜ್ಜಮಾನಾಸು ಭೇರೀಸು, ಪರಿಚಾರೇಮಹಂ ಸದಾ।
ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ರಾಜಾ ಆಸಿಂ ಯಸೋಧರೋ॥

“ತತ್ಥಾಪಿ ಭವನಂ ಮಯ್ಹಂ, ಸತ್ತಭೂಮಂ ಸಮುಗ್ಗತಂ।
ಕೂಟಾಗಾರವರೂಪೇತಂ, ಏಕತ್ಥಮ್ಭಂ ಮನೋರಮಂ॥

“ಏಕವೀಸತಿಕಪ್ಪಮ್ಹಿ , ಉದೇನೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ತತ್ರಾಪಿ ಭವನಂ ಮಯ್ಹಂ, ಸತ್ತಭೂಮಂ ಸಮುಗ್ಗತಂ॥

“ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಅನುಭೋಮಿ ಸುಖಂ ಸಬ್ಬಂ, ಏಕತ್ಥಮ್ಭಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಥಮ್ಭಮದದಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಏಕತ್ಥಮ್ಭಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಕತಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಅಕಿಲಾಸುಭಾವೇ ಠಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಾನಂ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ದೇಸೇನ್ತೋ ಚ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ –

೬೫. “ಉಕ್ಖೇಪಕತವಚ್ಛಸ್ಸ, ಸಙ್ಕಲಿತಂ ಬಹೂಹಿ ವಸ್ಸೇಹಿ।
ತಂ ಭಾಸತಿ ಗಹಟ್ಠಾನಂ, ಸುನಿಸಿನ್ನೋ ಉಳಾರಪಾಮೋಜ್ಜೋ”ತಿ॥ – ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಉಕ್ಖೇಪಕತವಚ್ಛಸ್ಸಾ**ತಿ ಕತಉಕ್ಖೇಪವಚ್ಛಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ತಿಕೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಉಗ್ಗಹಿತಂ ವಿನಯಪದೇಸಂ ಸುತ್ತಪದೇಸಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪದೇಸಞ್ಚ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಂ ವಿನಯಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಉಪರಿ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಜ್ಝಾಯನವಸೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತವಚ್ಛೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಸಙ್ಕಲಿತಂ ಬಹೂಹಿ ವಸ್ಸೇಹೀ**ತಿ ಬಹುಕೇಹಿ ಸಂವಚ್ಛರೇಹಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನವಸೇನ ಹದಯೇ ಠಪಿತಂ। “ಸಙ್ಖಲಿತ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸಙ್ಖಲಿತಂ ವಿಯ ಕತಂ ಏಕಾಬದ್ಧವಸೇನ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಕತಂ। ಯಂ ಬುದ್ಧವಚನನ್ತಿ ವಚನಸೇಸೋ। **ತ**ನ್ತಿ ತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ **ಭಾಸತಿ** ಕಥೇತಿ। **ಗಹಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಸುನಿಸಿನ್ನೋ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾ ನಿಚ್ಚಲೋ ನಿಸಿನ್ನೋ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿಂ ಅಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ಕೇವಲಂ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇಯೇವ ಠತ್ವಾ ಕಥೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಉಳಾರಪಾಮೋಜ್ಜೋ”**ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖವಸೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಸೇನೇವ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಉಳಾರಪಾಮೋಜ್ಜೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಯಥಾ ಯಥಾವುಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯಥಾಸುತಂ ಯಥಾಪರಿಯತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪರೇಸಂ ದೇಸೇತಿ ತಥಾ ತಥಾ ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜ”ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫)।

ಉಕ್ಖೇಪಕತವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅನುಸಾಸಿ ಮಹಾವೀರೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಕುಸಲಬೀಜಾನಿ ರೋಪೇನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಮಾಗಮ್ಮ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಂ ಓಸ್ಸಜ್ಜಿ। ತೇನ ಪಥವೀಕಮ್ಪಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಮಹಾಜನೋ ಭೀತತಸಿತೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ನಂ ವೇಸ್ಸವಣೋ ಮಹಾರಾಜಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಸಮಸ್ಸಾಸೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಮಹಾಜನೋ ಸಂವೇಗಪ್ಪತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥಾಯಂ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ಥರಿ ಸಞ್ಜಾತಗಾರವಬಹುಮಾನೋ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಾಕಿಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ಮೇಘಿಯೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ ಭಗವತಿ ಜಾಲಿಕಾಯಂ ವಿಹರನ್ತೇ ಕಿಮಿಕಾಲಾಯ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ರಮಣೀಯಂ ಅಮ್ಬವನಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ವಿಹರಿತುಕಾಮೋ ದ್ವೇ ವಾರೇ ಭಗವತಾ ವಾರೇತ್ವಾ ತತಿಯವಾರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಮಕ್ಖಿಕಾಹಿ ಖಜ್ಜಮಾನೋ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ “ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯ, ಮೇಘಿಯ, ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಉದಾ॰ ೩೧) ಓವಾದಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೫೭-೬೫) –

“ಯದಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಲೋಕಗ್ಗೋ, ಆಯುಸಙ್ಖಾರಮೋಸ್ಸಜಿ।
ಪಥವೀ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಮೇದನೀ ಜಲಮೇಖಲಾ॥

“ಓತತಂ ವಿತತಂ ಮಯ್ಹಂ, ಸುವಿಚಿತ್ತವಟಂಸಕಂ।

ಭವನಮ್ಹಿ ಪಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆಯುಸಙ್ಖಯೇ॥

“ತಾಸೋ ಮಯ್ಹಂ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಭವನೇ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿತೇ।
ಉಪ್ಪಾದೋ ನು ಕಿಮತ್ಥಾಯ, ಆಲೋಕೋ ವಿಪುಲೋ ಅಹು॥

“ವೇಸ್ಸವಣೋ ಇಧಾಗಮ್ಮ, ನಿಬ್ಬಾಪೇಸಿ ಮಹಾಜನಂ।
ಪಾಣಭೂತೇ ಭಯಂ ನತ್ಥಿ, ಏಕಗ್ಗಾ ಹೋಥ ಸಂವುತಾ॥

“ಅಹೋ ಬುದ್ಧೋ ಅಹೋ ಧಮ್ಮೋ, ಅಹೋ ನೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪದಾ।
ಯಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಮ್ಹಿ, ಪಥವೀ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ॥

“ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ, ಕಪ್ಪಂ ಸಗ್ಗಮ್ಹಿ ಮೋದಹಂ।
ಅವಸೇಸೇಸು ಕಪ್ಪೇಸು, ಕುಸಲಂ ಚರಿತಂ ಮಯಾ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸಞ್ಞಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಸಞ್ಞಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ಚುದ್ದಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ರಾಜಾ ಆಸಿಂ ಪತಾಪವಾ।
ಸಮಿತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಓವಾದಂ ಲಭಿತ್ವಾ “ಮಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗತ”ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೬೬. “ಅನುಸಾಸಿ ಮಹಾವೀರೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂ।
ತಸ್ಸಾಹಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾನ, ವಿಹಾಸಿಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸತೋ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅನುಸಾಸೀತಿ** “ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯ, ಮೇಘಿಯ, ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಓವದಿ ಅನುಸಿಟ್ಠಿಂ ಅದಾಸಿ। **ಮಹಾವೀರೋತಿ** ಮಹಾವಿಕ್ಕನ್ತೋ, ವೀರಿಯಪಾರಮಿಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತವೀರಿಯಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಮಹಾವೀರಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪಾರಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಞಾಣಗಮನೇನ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಾರಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂ। **ತಸ್ಸಾಹಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾನಾತಿ** ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಂ ತಂ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿತ್ವಾ। **ವಿಹಾಸಿಂ ಸನ್ತಿಕೇತಿ** ಅಮ್ಬವನೇ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೇಹಿ ಉಪದ್ದುತೋ ಚಾಲಿಕಾ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸಮೀಪೇಯೇವ ವಿಹಾಸಿಂ। **ಸತೋತಿ** ಸತಿಮಾ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಹನ್ತಿ** ಇದಂ ಯಥಾ “ಅನುಸಾಸೀ”ತಿ ಏತ್ಥ “ಮ”ನ್ತಿ ಏವಂ “ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ “ಮಯಾ”ತಿ ಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಂ। **“ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”**ನ್ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯಾನುಪ್ಪತ್ತಿಮೇವ ಸತ್ಥು ಓವಾದಪಟಿಕರಣಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ಪಕಾಸೇತಿ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪರಿಪೂರಣಮೇವ ಹಿ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಕಾರಿತಾ।

ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಏಕಧಮ್ಮಸವನೀಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಏಕಧಮ್ಮಸವನೀಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ರುಕ್ಖದೇವತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಕತಿಪಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಗ್ಗಮೂಳ್ಹೇ ಮಹಾರಞ್ಞೇ ವಿಚರನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಭವನತೋ ಓತರಿತ್ವಾ ತೇ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಟ್ಠಾನಂ ಪಾಪೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪೇ ಭಗವತಿ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಬಾರಾಣಸಿರಾಜಾ ಕಿಕೀ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲಙ್ಕತೇ ತಸ್ಸ ಪುಥುವಿನ್ದರಾಜಾ ನಾಮ ಪುತ್ತೋ ಆಸಿ। ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಸುಸಾಮೋ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಕಿಕೀಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಅನ್ತರಹಿತೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಅಲಭನ್ತೋ, ‘‘ಯೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಸಹಸ್ಸಂ ದಮ್ಮೀ’’ತಿ ಘೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಏಕಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಂ ಅಲಭನ್ತೋ, ‘‘ಮಯ್ಹಂ ಪಿತುಪಿತಾಮಹಾದೀನಂ ಕಾಲೇ ಧಮ್ಮೋ ಸಂವತ್ತತಿ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾ ಸುಲಭಾ ಅಹೇಸುಂ। ಇದಾನಿ ಪನ ಚತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಾಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಥೇನ್ತೋ ದುಲ್ಲಭೋ। ಯಾವ ಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ನ ವಿನಸ್ಸತಿ, ತಾವದೇವ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ’’ತಿ ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಹಿಮವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ, ‘‘ಅನಿಚ್ಚಾ ವತ ಸಙ್ಖಾರಾ’’ತಿ ಗಾಥಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತೇಸಿ। ಸೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸೇತಬ್ಯನಗರೇ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವತಿ ಸೇತಬ್ಯನಗರೇ ಸಿಂಸಪಾವನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ, ‘‘ಅನಿಚ್ಚಾ ವತ ಸಙ್ಖಾರಾ’’ತಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ಸೋ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಯ ಪಾಕಟತರಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಮ್ಮಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಂ ಅನತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೬೬-೭೧) –

‘‘ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಸಾವಕಾ ವನಚಾರಿನೋ।
ವಿಪ್ಪನಟ್ಠಾ ಬ್ರಹಾರಞ್ಞೇ, ಅನ್ಧಾವ ಅನುಸುಯ್ಯರೇ॥

‘‘ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಪದುಮುತ್ತರನಾಯಕಂ।
ತಸ್ಸ ತೇ ಮುನಿನೋ ಪುತ್ತಾ, ವಿಪ್ಪನಟ್ಠಾ ಮಹಾವನೇ॥

‘‘ಭವನಾ ಓರುಹಿತ್ವಾನ, ಅಗಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸನ್ತಿಕಂ।
ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಆಚಿಕ್ಖಿಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಅದಾಸಹಂ॥

‘‘ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದ್ವಿಪದಿನ್ದ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠ ನರಾಸಭ।
ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸೋಹಂ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

‘‘ಸಚಕ್ಖೂ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ದ್ವಾದಸ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತೇ ಇತೋ॥

‘‘ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ’’ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಸ ಏಕೇನೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನಕಿಚ್ಚತ್ತಾ **ಏಕಧಮ್ಮಸವನೀಯೋತ್ವೇವ** ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅರಹಾ ಹುತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೯೭. "ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕಿಲೇಸಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಂ ಕಿಲೇಸೇನ್ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತಿ ಉಪತಾಪೇನ್ತಿ ವಾತಿ ಕಿಲೇಸಾ, ರಾಗಾದಯೋ। **ಝಾಪಿತಾತಿ** ಇನ್ದಗ್ಗಿನಾ ವಿಯ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದಯೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ಸಮೂಲಂ ದಡ್ಢಾ। **ಮಯ್ಹನ್ತಿ** ಮಯಾ, ಮಮ ಸನ್ತಾನೇ ವಾ। **ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾತಿ** ಕಾಮಕಮ್ಮಭವಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಭವಾ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಝಾಪಿತತ್ತಾ। ಸತಿ ಹಿ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟೇ ಕಮ್ಮವಟ್ಟೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಕಮ್ಮಭವಾನಂ ಸಮೂಹತತ್ತಾ ಏವ ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾಪಿ ಸಮೂಹತಾ ಏವ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಯ ಆಪಾದಿತತ್ತಾ। **ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋತಿ** ಜಾತಿಆದಿಕೋ -

"ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸಂಸಾರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ -

ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಸಂಸಾರೋ ವಿಸೇಸತೋ ಖೀಣೋ, ತಸ್ಮಾ **ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ। ತಸ್ಮಾ ಚ ಪುನಬ್ಭವೋ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾತಿ ಆವತ್ತೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ತತೋ ಏವ ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏಕಧಮ್ಮಸವನೀಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಏಕುದಾನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಧಿಚೇತಸೋ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಏಕುದಾನಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಯಕ್ಖಸೇನಾಪತಿ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ, "ಅಲಾಭಾ ವತ ಮೇ, ದುಲ್ಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ, ಯೋಹಂ ಸತ್ಥುಧರಮಾನಕಾಲೇ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಂ ಕಾತುಂ ನಾಲತ್ಥ"ನ್ತಿ ಪರಿದೇವಸೋಕಮಾಪನ್ನೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ನಂ ಸಾಗರೋ ನಾಮ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ ಸೋಕಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಥೂಪಪೂಜಾಯಂ ನಿಯೋಜೇಸಿ। ಸೋ ಪಞ್ಚ ವಸ್ಸಾನಿ ಥೂಪಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಏವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಸತ್ಥಾ **"ಅಧಿಚೇತಸೋ"**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಾವಕೇ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಓವದಿ। ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚ ಪನ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವತ್ತೇತಿ। ಸೋ ತತ್ಥ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತು ನಾಸಕ್ಖಿ। ತತೋ ಪನ ಚುತೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ವಾ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣಸಮಯೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಸತ್ಥಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಸಾರಿಪುತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಅವಿದೂರೇ ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ **"ಅಧಿಚೇತಸೋ"**ತಿ ಇಮಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಅಯಂ ಚಿರಕಾಲಂ ಭಾವನಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋಪಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಉದಾನೇತಿ, ತೇನಸ್ಸ **ಏಕುದಾನಿಯೋತಿ** ಸಮಞ್ಞಾ

ಉದಪಾದಿ। ಸೋ ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೭೨-೮೧) –

“ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಮ್ಹಿ ಸುಗತೇ, ನಿಬ್ಬುತೇ ಸಮನನ್ತರಾ।
ಯಕ್ಖಯೋನಿಂ ಉಪಪಜ್ಜಿಂ, ಯಸಂ ಪತ್ತೋ ಚಹಂ ತದಾ॥

“ದುಲ್ಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ದುಪ್ಪಭಾತಂ ದುರುಟ್ಠಿತಂ।
ಯಂ ಮೇ ಭೋಗೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

“ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಸಾಗರೋ ನಾಮ ಸಾವಕೋ।
ಮಮುದ್ಧರಿತುಕಾಮೋ ಸೋ, ಆಗಚ್ಛಿ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ॥

“ಕಿಂ ನು ಸೋಚಸಿ ಮಾ ಭಾಯಿ, ಚರ ಧಮ್ಮಂ ಸುಮೇಧಸ।
ಅನುಪ್ಪದಿನ್ನಾ ಬುದ್ಧೇನ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬೀಜಸಮ್ಪದಾ॥

“ಯೋ ಚೇ ಪೂಜೇಯ್ಯ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ತಿಟ್ಠನ್ತಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಧಾತುಂ ಸಾಸಪಮತ್ತಮ್ಪಿ, ನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಾಪಿ ಪೂಜಯೇ॥

“ಸಮೇ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಮ್ಹಿ, ಸಮಂ ಪುಞ್ಞಂ ಮಹಗ್ಗತಂ।
ತಸ್ಮಾ ಥೂಪಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಪೂಜೇಹಿ ಜಿನಧಾತುಯೋ॥

“ಸಾಗರಸ್ಸ ವಚೋ ಸುತ್ವಾ, ಬುದ್ಧಥೂಪಂ ಅಕಾಸಹಂ।
ಪಞ್ಚವಸ್ಸೇ ಪರಿಚರಿಂ, ಮುನಿನೋ ಥೂಪಮುತ್ತಮಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದ್ವಿಪದಿನ್ದ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠ ನರಾಸಭ।
ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭೋತ್ವಾನ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಭೂರಿಪಞ್ಞಾ ಚ ಚತ್ತಾರೋ, ಸತ್ತಕಪ್ಪಸತೇ ಇತೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖೇನ ವಿಹರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಪಟಿಭಾನಂ ವೀಮಂಸಿತುಂ, “ಆವುಸೋ, ಮಯ್ಹಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಣಾಹೀ”ತಿ ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೋ ಚಿರಕಾಲಪರಿಚಿತತ್ತಾ –

೬೮. “ಅಧಿಚೇತಸೋ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜತೋ, ಮುನಿನೋ ಮೋನಪಥೇಸು ಸಿಕ್ಖತೋ।
ಸೋಕಾ ನ ಭವನ್ತಿ ತಾದಿನೋ, ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಸದಾ ಸತೀಮತೋ”ತಿ॥ (ಉದಾ॰ ೩೭) –

ಇಮಮೇವ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಧಿಚೇತಸೋತಿ** ಅಧಿಚಿತ್ತವತೋ, ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕೇನ ಅರಹತ್ತಫಲಚಿತ್ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಮಜ್ಜತೋತಿ** ನಪ್ಪಮಜ್ಜತೋ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಸು ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮುನಿನೋತಿ** "ಯೋ ಮುನಾತಿ ಉಭೋ ಲೋಕೇ, ಮುನಿ ತೇನ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೬೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೪೯; ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨೧) ಏವಂ ಉಭಯಲೋಕಮುನನೇನ ವಾ, ಮೋನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಞಾಣಂ, ತೇನ ಅರಹತ್ತಫಲಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಮೋನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತಾಯ ವಾ ಖೀಣಾಸವೋ ಮುನಿ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಮುನಿನೋ। **ಮೋನಪಥೇಸು ಸಿಕ್ಖತೋತಿ** ಅರಹತ್ತಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮೋನಸ್ಸ ಪಥೇಸು ಉಪಾಯಮಗ್ಗೇಸು ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು, ತೀಸು ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಿಕ್ಖತೋ। ಇದಞ್ಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖೋ ಹಿ ಅರಹಾ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಸಿಕ್ಖತೋ, ಇಮಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಮುನಿಭಾವಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಮುನಿನೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತದೇವಂ ತಸ್ಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಅಧಿಚೇತಸೋ, ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅಪ್ಪಮಾದವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜತೋ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಮುನಿನೋತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ। ಅಥ ವಾ "ಅಪ್ಪಮಜ್ಜತೋ ಸಿಕ್ಖತೋ" ಪಧಾನಹೇತೂ ಅಕ್ಖಾತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಹೇತು ಸಿಕ್ಖನಹೇತು ಚ ಅಧಿಚೇತಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೋಕಾ ನ ಭವನ್ತಿ ತಾದಿನೋತಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಮುನಿನೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಇಟ್ಠವಿಯೋಗಾದಿವತ್ಥುಕಾ ಸೋಕಾ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಅಸೇಕ್ಖಮುನಿನೋ ಸೋಕಾ ನ ಭವನ್ತೀತಿ। **ಉಪಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತೂಪಸಮೇನ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ। **ಸದಾ ಸತೀಮತೋತಿ** ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಸತಿಯಾ ಅವಿರಹಿತಸ್ಸ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಅಧಿಚೇತಸೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ, "ಅಪ್ಪಮಜ್ಜತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ, "ಮುನಿನೋ ಮೋನಪಥೇಸು ಸಿಕ್ಖತೋ"ತಿ ಏತೇಹಿ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ। "ಮುನಿನೋ"ತಿ ವಾ ಏತೇನ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ, "ಮೋನಪಥೇಸು ಸಿಕ್ಖತೋ"ತಿ ಏತೇನ ತಾಸಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಿಕ್ಖಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ, "ಸೋಕಾ ನ ಭವನ್ತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಆನಿಸಂಸಾ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸಿ।

ಏಕುದಾನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಛನ್ನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುತ್ವಾನ ಧಮ್ಮಂ ಮಹತೋ ಮಹಾರಸನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಛನ್ನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸಿದ್ಧತ್ಥಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅಞ್ಞತರಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಮುದುಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಪಣ್ಣಸನ್ಥರಂ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ತತೋ ಓಕಿರಿತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಗೇಹೇ ದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಛನ್ನೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಸಹಜಾತೋ। ಸೋ ಸತ್ಥು ಞಾತಿಸಮಾಗಮೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಭಗವತಿ ಪೇಮೇನ, "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಮಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸಿನೇಹಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ಥಾರಾ ಆಣತ್ತವಿಧಿನಾ ಕತೇನ ಬ್ರಹ್ಮದಣ್ಡೇನ ಸನ್ತಜ್ಜಿತೋ ಸಂವೇಗಪ್ಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಸಿನೇಹಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೋ ನಚಿರೇನೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೦.೪೫-೫೦) –

"ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಅದಾಸಿಂ ಪಣ್ಣಸನ್ಥರಂ।
ಸಮನ್ತಾ ಉಪಹಾರಞ್ಚ, ಕುಸುಮಂ ಓಕಿರಿಂ ಅಹಂ॥

“ಪಾಸಾದೇವಂ ಗುಣಂ ರಮ್ಮಂ, ಅನುಭೋಮಿ ಮಹಾರಹಂ।
ಮಹಗ್ಘಾನಿ ಚ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ಸಯನೇಭಿಸವನ್ತಿ ಮೇ॥

“ಸಯನೇಹಂ ತುವಟ್ಟಾಮಿ, ವಿಚಿತ್ತೇ ಪುಪ್ಫಸನ್ಥತೇ।
ಪುಪ್ಫವುಟ್ಠಿ ಚ ಸಯನೇ, ಅಭಿವಸ್ಸತಿ ತಾವದೇ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಅದಾಸಿಂ ಪಣ್ಣಸನ್ಥರಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಸನ್ಥರಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ತಿಣಸನ್ಥರಕಾ ನಾಮ, ಸತ್ತೇತೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ।
ಇತೋ ತೇ ಪಞ್ಚಮೇ ಕಪ್ಪೇ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು ಜನಾಧಿಪಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಸನ್ತಪ್ಪಿತೋ ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ -

೯೯. “ಸುತ್ವಾನ ಧಮ್ಮಂ ಮಹತೋ ಮಹಾರಸಂ,
ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವರೇನ ದೇಸಿತಂ।
ಮಗ್ಗಂ ಪಪಜ್ಜಿಂ ಅಮತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ,
ಸೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಪಥಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುತ್ವಾನಾ**ತಿ ಸುಣಿತ್ವಾ, ಸೋತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಓಹಿತಸೋತೋ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ। **ಮಹತೋ**ತಿ ಭಗವತೋ। ಭಗವಾ ಹಿ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಉಳಾರತಮೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಮಹನೀಯತಾಯ ಚ “ಮಹಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಾ ತಸ್ಸ **ಮಹಾಸಮಣೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಜಾತಾ। ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಞ್ಚೇತಂ “ಮಹತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾನಾ”ತಿ। **ಮಹಾರಸ**ನ್ತಿ ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸ ದಾಯಕತ್ತಾ ಉಳಾರರಸಂ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವರೇನ ದೇಸಿತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ। ಞಾಣಮೇವ ವರಂ, ಞಾಣೇಸು ವಾ ವರನ್ತಿ ಞಾಣವರಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ಞಾಣವರಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವರೋ, ಭಗವಾ। ತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಅಗ್ಗಞಾಣೇನ ವಾ ಕರಣಭೂತೇನ ದೇಸಿತಂ ಕಥಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾನಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ ಇತಿವುತ್ತಕವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ। **ಪಪಜ್ಜಿ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂ। **ಅಮತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಉಪಾಯಭೂತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಭಗವಾ। **ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಪಥಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನುಪದ್ದುತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಯೋ ಪಥೋ, ತಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ ತತ್ಥ ಸುಕುಸಲೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಭಗವತೋ ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಅಮತಾಧಿಗಮೂಪಾಯಮಗ್ಗಂ ಅಹಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನಮಗ್ಗಂ ಮಯಾ ಕತಂ, ಸೋ ಏವ ಪನ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಪಥಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ, ಪರಸನ್ತಾನೇ ವಾ ಪರಮನೇಸು ಕುಸಲೋ, ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಧಾನಮಾಗಮ್ಮ ಅಹಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿನ್ತಿ। ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಛನ್ನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸೀಲಮೇವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಪ್ಪದೇಸೇ ಪಣ್ಣಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ತಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಭಾರೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಆಬಾಧಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ, ತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಮಹಾ ಆಲೋಕೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸೋ, "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಅಯಂ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವೀಮಂಸನವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೋ ಪಬ್ಭಾರೇ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಂ ದಿಸ್ವಾ ಗನ್ಧದಾರೂನಿ ಸಂಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಗನ್ಧೋದಕೇನ ಉಪಸಿಞ್ಚಿ। ತತ್ಥೇಕೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠತ್ವಾ ಏವಮಾಹ - "ಸಾಧು, ಸಾಧು, ಸಪ್ಪುರಿಸ, ಬಹುಂ ತಯಾ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವನ್ತೇನ ಪೂರಿತಂ ಸುಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ತೇನ ತ್ವಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಸಿ, 'ಪುಣ್ಣೋ'ತಿ ಚ ತೇ ನಾಮಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದೇ ಸುಪ್ಪಾರಕಪಟ್ಟನೇ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಪುಣ್ಣೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ವಾಣಿಜ್ಜವಸೇನ ಮಹತಾ ಸತ್ಥೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗತೋ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ। ಅಥ ಸೋ ಸಾವತ್ಥಿವಾಸೀಹಿ ಉಪಾಸಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವತ್ತಪಟಿವತ್ತೇಹಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇ ಆರಾಧೇನ್ತೋ ವಿಹಾಸಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ, "ಸಾಧು ಮಂ, ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ, ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಓವಾದೇನ ಓವದತು, ಯಮಹಂ ಸುತ್ವಾ ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದೇ ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸ ಭಗವಾ, "ಸನ್ತಿ ಖೋ, ಪುಣ್ಣ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ರೂಪಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೮) ಓವಾದಂ ದತ್ವಾ ಸೀಹನಾದಂ ನದಾಪೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸುಪ್ಪಾರಕಪಟ್ಟನೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೧.೨೯-೪೪) -

"ಪಬ್ಭಾರಕೂಟಂ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ಆಬಾಧಿಕೋ ಚ ಸೋ ಬುದ್ಧೋ, ವಸತಿ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ॥

"ಮಮ ಅಸ್ಸಮಸಾಮನ್ತಾ, ಪನಾದೋ ಆಸಿ ತಾವದೇ।
ಬುದ್ಧೇ ನಿಬ್ಬಾಯಮಾನಮ್ಹಿ, ಆಲೋಕೋ ಉದಪಜ್ಜಥ॥

"ಯಾವತಾ ವನಸಣ್ಡಸ್ಮಿಂ, ಅಚ್ಛಕೋಕತರಚ್ಛಕಾ।
ವಾಳಾ ಚ ಕೇಸರೀ ಸಬ್ಬೇ, ಅಭಿಗಜ್ಜಿಂಸು ತಾವದೇ॥

"ಉಪ್ಪಾತಂ ತಮಹಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪಬ್ಭಾರಂ ಅಗಮಾಸಹಂ।
ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ನಿಬ್ಬುತಂ ಅಪರಾಜಿತಂ॥

"ಸುಫುಲ್ಲಂ ಸಾಲರಾಜಂವ, ಸತರಂಸಿಂವ ಉಗ್ಗತಂ।
ವೀತಚ್ಚಿಕಂವ ಅಙ್ಗಾರಂ, ನಿಬ್ಬುತಂ ಅಪರಾಜಿತಂ॥

"ತಿಣಂ ಕಟ್ಠಞ್ಚ ಪೂರೇತ್ವಾ, ಚಿತಕಂ ತತ್ಥಕಾಸಹಂ।
ಚಿತಕಂ ಸುಕತಂ ಕತ್ವಾ, ಸರೀರಂ ಝಾಪಯಿಂ ಅಹಂ॥

"ಸರೀರಂ ಝಾಪಯಿತ್ವಾನ, ಗನ್ಧತೋಯಂ ಸಮೋಕಿರಿಂ।

ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಯಕ್ಖೋ, ನಾಮಮಗ್ಗಹಿ ತಾವದೇ॥

“ಯಂ ಪೂರಿತಂ ತಯಾ ಕಿಚ್ಚಂ, ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಪುಣ್ಣಕೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಸದಾ ಹೋಹಿ ತುವಂ ಮುನೇ॥

“ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾನ, ದೇವಲೋಕಂ ಅಗಚ್ಛಹಂ।
ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬಮಯೋ ಗನ್ಧೋ, ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಾ ಪವಸ್ಸತಿ॥

“ತತ್ರಾಪಿ ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ಮೇ, ಪುಣ್ಣಕೋತಿ ಅಹೂ ತದಾ।
ದೇವಭೂತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ವಾ, ಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ಪೂರಯಾಮಹಂ॥

“ಇದಂ ಪಚ್ಛಿಮಕಂ ಮಯ್ಹಂ, ಚರಿಮೋ ವತ್ತತೇ ಭವೋ।
ಇಧಾಪಿ ಪುಣ್ಣಕೋ ನಾಮ, ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ಪಕಾಸತಿ॥

“ತೋಸಯಿತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಗೋತಮಂ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವಂ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತನುಕಿಚ್ಚಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಬಹೂ ಮನುಸ್ಸೇ ಸಾಸನೇ ಅಭಿಪ್ಪಸಾದೇಸಿ। ಯತೋ ಪಞ್ಚಸತಮತ್ತಾ ಪುರಿಸಾ ಉಪಾಸಕತ್ತಂ ಪಞ್ಚಸತಮತ್ತಾ ಚ ಇತ್ಥಿಯೋ ಉಪಾಸಿಕಾಭಾವಂ ಪಟಿವೇದೇಸುಂ। ಸೋ ತತ್ಥ ರತ್ತಚನ್ದನೇನ ಚನ್ದನಮಾಳಂ ನಾಮ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ, “ಸತ್ಥಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಾಳಂ ಪಟಿಚ್ಛತೂ”ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಪ್ಫದೂತೇನ ನಿಮನ್ತೇಸಿ । ಭಗವಾ ಚ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ತತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಚನ್ದನಮಾಳಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅರುಣೇ ಅನುಟ್ಠಿತೇಯೇವ ಪಚ್ಚಾಗಮಾಸಿ। ಥೇರೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೭೦. “ಸೀಲಮೇವ ಇಧ ಅಗ್ಗಂ, ಪಞ್ಞವಾ ಪನ ಉತ್ತಮೋ।
ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ದೇವೇಸು, ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣತೋ ಜಯ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ, ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧಾನಟ್ಠೇನ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ, ತೇನಾಹ - “ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧)। ಸಮಾದಹತಿ ಚ ತಂ ಕಾಯವಾಚಾಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಯಿದಂ ಸೀಲಮೇವ **ಅಗ್ಗಂ** ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ ಪಮುಖಭಾವತೋ ಚ। ಯಥಾಹ - “ತಸ್ಮಾತಿಹ, ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು, ಆದಿಮೇವ ವಿಸೋಧೇಹಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೯), “ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಮುಖಮೇತಂ ಪಮುಖಮೇತ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೫) ಚ ಆದಿ। **ಇಧಾ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞವಾ**ತಿ ಞಾಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಸೋ **ಉತ್ತಮೋ** ಸೇಟ್ಠೋ ಪವರೋತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯಯೇವ ಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಇದಾನಿ ತಂ ಸೀಲಪಞ್ಞಾನಂ ಅಗ್ಗಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ಕಾರಣತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ದೇವೇಸು, ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣತೋ ಜಯ”**ನ್ತಿ ಚ। ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣಹೇತು ಪಟಿಪಕ್ಖಜಯೋ ಕಾಮಕಿಲೇಸಜಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸತ್ತಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅಟ್ಠಮವಗ್ಗೋ

೧. ವಚ್ಛಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸಿನಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಚ್ಛಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಆಚಿನನ್ತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಮಹತಿಯಾ ಕಂಸಪಾತಿಯಾ ಪಾಯಾಸಂ ಆದಾಯ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಚಿತ್ತಜಾತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ದಾತುಕಾಮತಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಭಗವಾ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ವಚ್ಛಪಾಲೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸಮಾಗಮೇ ಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಪರಮನಿಪಚ್ಚಕಾರೇ ಕತೇ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಪಬ್ಬಜಿತೋ ಏವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೨೬-೩೪) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಬಾತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣೋ।
ಪವನಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತೋ॥

"ಮಹಚ್ಚಾ ಕಂಸಪಾತಿಯಾ, ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪಾಯಸಂ ಅಹಂ।
ಆಹುತಿಂ ಯಿಟ್ಠುಕಾಮೋ ಸೋ, ಉಪನೇಸಿಂ ಬಲಿಂ ಅಹಂ॥

"ಭಗವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಚಙ್ಕಮಂ ಸುಸಮಾರೂಳ್ಹೋ, ಅಮ್ಬರೇ ಅನಿಲಾಯನೇ॥

"ತಞ್ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅಬ್ಭುತಂ ಲೋಮಹಂಸನಂ।
ಠಪಯಿತ್ವಾ ಕಂಸಪಾತಿಂ, ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಅಭಿವಾದಯಿಂ॥

"ತುವಂ ದೇವೋಸಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸದೇವೇ ಸಹಮಾನುಸೇ।
ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ, ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹ ಮಹಾಮುನಿ॥

"ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಭಗವಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಮಹಾಮುನಿ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

"ಏಕತಾಲೀಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಬುದ್ಧೋ ನಾಮಾಸಿ ಖತ್ತಿಯೋ।

ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸುಖೇನೇವ ಅತ್ತನಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ -

೭೦. “ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸಿನಾ, ಮತಿಕುಸಲೇನ ನಿವಾತವುತ್ತಿನಾ।
ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲಿನಾ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಹಿ ತೇನ ದುಲ್ಲಭ”ನ್ತಿ॥ -

ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸಿನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ದುದ್ದಸಟ್ಠೇನ ಸುಖುಮೇ, ಸಣ್ಹಟ್ಠೇನ ನಿಪುಣೇ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಅತ್ಥೇ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಂ ಓರೋಪೇತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸೀ, ತೇನ। **ಮತಿಕುಸಲೇನಾ**ತಿ ಮತಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಕುಸಲೇನ ಛೇಕೇನ, “ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ವಡ್ಢತಿ, ಏವಂ ನ ವಡ್ಢತೀ”ತಿ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನೇ ಕುಸಲೇನ। **ನಿವಾತವುತ್ತಿನಾ**ತಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ನಿವಾತನೀಚವತ್ತನಸೀಲೇನ, ವುಡ್ಢೇಸು ನವೇಸು ಚ ಯಥಾನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿನಾ। **ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲಿನಾ**ತಿ ಸಂಸೇವಿತಂ ಆಚಿಣ್ಣಂ ವುದ್ಧಸೀಲಂ ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲಂ, ತಂ ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲಿನಾ। ಅಥ ವಾ ಸಂಸೇವಿತಾ ಉಪಾಸಿತಾ ವುದ್ಧಸೀಲಿನೋ ಏತೇನಾತಿ **ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲೀ,** ತೇನ । **ಹೀ**ತಿಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಯೋ ನಿವಾತವುತ್ತಿ ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲೀ ಮತಿಕುಸಲೋ ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸೀ ಚ, ತಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ತಸ್ಸ ದುಲ್ಲಭನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿವಾತವುತ್ತಿತಾಯ ಹಿ ಸಂಸೇವಿತವುದ್ಧಸೀಲಿತಾಯ ಚ ಪಣ್ಡಿತಾ ತಂ ಓವದಿತಬ್ಬಂ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ತೇಸಞ್ಚ ಓವಾದೇ ಠಿತೋ ಸಯಂ ಮತಿಕುಸಲತಾಯ ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸಿತಾಯ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ, ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ವಚ್ಛಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಆತುಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಥಾ ಕಳೀರೋ ಸುಸು ವಡ್ಢಿತಗ್ಗೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಆತುಮತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಆಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಗನ್ಧೋದಕೇನ ಗನ್ಧಚುಣ್ಣೇನ ಚ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ, ಞಾಣಸ್ಸ ಪನ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಅಥ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಆತುಮೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ವಯಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾ “ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮೇ ಭರಿಯಂ ಆನೇಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಞಾತಕೇಹಿ ಸಮ್ಮನ್ತೇಸಿ। ಸೋ ತಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ “ಕಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಘರಾವಾಸೇನ, ಇದಾನೇವ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿ। ಪಬ್ಬಜಿತಮ್ಪಿ ನಂ ಮಾತಾ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇತುಕಾಮಾ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪಲೋಭೇತಿ। ಸೋ ತಸ್ಸಾ ಅವಸರಂ ಅದತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ -

೭೨. “ಯಥಾ ಕಳೀರೋ ಸುಸು ವಡ್ಢಿತಗ್ಗೋ, ದುನ್ನಿಕ್ಖಮೋ ಹೋತಿ ಪಸಾಖಜಾತೋ।
ಏವಂ ಅಹಂ ಭರಿಯಾಯಾನೀತಾಯ, ಅನುಮಞ್ಞ ಮಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹಿ ದಾನೀ”ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕಳೀರೋ**ತಿ ಅಙ್ಕುರೋ, ಇಧ ಪನ ವಂಸಙ್ಕುರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಸುಸೂ**ತಿ ತರುಣೋ। **ವಡ್ಢಿತಗ್ಗೋ**ತಿ ಪವಡ್ಢಿತಸಾಖೋ। **ಸುಸುವಡ್ಢಿತಗ್ಗೋ**ತಿ ವಾ ಸುಟ್ಠು ವಡ್ಢಿತಸಾಖೋ ಸಞ್ಜಾತಪತ್ತಸಾಖೋ। **ದುನ್ನಿಕ್ಖಮೋ**ತಿ ವೇಳುಗುಮ್ಬತೋ ನಿಕ್ಖಾಮೇತುಂ ನೀಹರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ। **ಪಸಾಖಜಾತೋ**ತಿ ಜಾತಪಸಾಖೋ, ಸಾಖಾನಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬೇ ಪಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಅನುಸಾಖೋ। **ಏವಂ ಅಹಂ ಭರಿಯಾಯಾನೀತಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ವಂಸೋ ವಡ್ಢಿತಗ್ಗೋ ವಂಸನ್ತರೇಸು ಸಂಸಟ್ಠ ಸಾಖಾಪಸಾಖೋ ವೇಳುಗುಮ್ಬತೋ ದುನ್ನೀಹರಣೀಯೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಭರಿಯಾಯ ಮಯ್ಹಂ ಆನೀತಾಯ ಪುತ್ತಧೀತಾದಿವಸೇನ ವಡ್ಢಿತಗ್ಗೋ ಆಸತ್ತಿವಸೇನ ಘರಾವಾಸತೋ ದುನ್ನೀಹರಣೀಯೋ ಭವೇಯ್ಯಂ। ಯಥಾ ಪನ ವಂಸಕಳೀರೋ ಅಸಞ್ಜಾತಸಾಖಬನ್ಧೋ ವೇಳುಗುಮ್ಬತೋ ಸುನೀಹರಣೀಯೋವ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಅಸಞ್ಜಾತಪುತ್ತದಾರಾದಿಬನ್ಧೋ ಸುನೀಹರಣೀಯೋ ಹೋಮಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಾನೀತಾಯ ಏವ ಭರಿಯಾಯ **ಅನುಮಞ್ಞ ಮಂ** ಅತ್ತನಾವ ಮಂ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ। **ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹಿ ದಾನೀ**ತಿ, "ಇದಾನಿ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಅಮ್ಹಿ, ಸಾಧು ಸುಟ್ಠೂ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಿಂ ಪಕಾಸೇಸಿ, ಅಥ ವಾ "ಅನುಮಞ್ಞ ಮಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹಿ ದಾನೀ"ತಿ ಮಾತು ಕಥೇತಿ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯದಿಪಿ ತಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ನಾನುಮತಂ, ಇದಾನಿ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಅಮ್ಹಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಮಞ್ಞ ಅನುಜಾನಾಹಿ ಮಂ ಸಮಣಭಾವೇಯೇವ ಠಾತುಂ, ನಾಹಂ ತಯಾ ನಿವತ್ತನೀಯೋತಿ । ಏವಂ ಪನ ಕಥೇನ್ತೋ ಯಥಾಠಿತೋವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೩೫-೪೦) -

"ನಿಸಜ್ಜ ಪಾಸಾದವರೇ, ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಅದ್ದಸಂ ಜಿನಂ।
ಕಕುಧಂ ವಿಲಸನ್ತಂವ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ ತಮನಾಸಕಂ॥

"ಪಾಸಾದಸ್ಸಾವಿದೂರೇ ಚ, ಗಚ್ಛತಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಪಭಾ ನಿದ್ಧಾವತೇ ತಸ್ಸ, ಯಥಾ ಚ ಸತರಂಸಿನೋ॥

"ಗನ್ಧೋದಕಞ್ಚ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಸಮೋಕಿರಿಂ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಗನ್ಧೋದಕಮಾಕಿರಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಸುಗನ್ಧೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಮಾತರಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಪೇಕ್ಖನ್ತಿಯಾಯೇವ ಆಕಾಸೇನ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉತ್ತರಿಕಾಲಮ್ಪಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ।

ತತ್ಥ "ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹೀ"ತಿ ಇಮಿನಾಪದೇಸೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ರಾಗಾದಿಮಲಸ್ಸ ಪಬ್ಬಾಜಿತಭಾವದೀಪನತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಪಬ್ಬಾಜಯಮತ್ತನೋ ಮಲಂ, ತಸ್ಮಾ 'ಪಬ್ಬಜಿತೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೮)।

ಆತುಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಮಾಣವತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಜಿಣ್ಣಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ದುಖಿತಞ್ಚ ಬ್ಯಾಧಿತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಾಣವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಧರೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಭಿಜಾತಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಸಾವೇತ್ವಾ, "ಏಕಂಸೇನ ಅಯಂ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಸ್ಸ ಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಯಾವ ಸತ್ತವಸ್ಸಾನಿ, ತಾವ ಅನ್ತೋಘರೇಯೇವ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಸತ್ತಮೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಉಪನಯನತ್ಥಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ನೀತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಜಿಣ್ಣಾತುರಮತೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬತ್ತಾ ತೇ ಪರಿಜನೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜರಾರೋಗಮರಣಸಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ತತೋ ಅನಿವತ್ತನ್ತೋ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೪೧-೬೪) -

"ಜಾಯಮಾನೇ ವಿಪಸ್ಸಿಮ್ಹಿ, ನಿಮಿತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕರಿಂ ಅಹಂ।
ನಿಬ್ಬಾಪಯಿಞ್ಚ ಜನತಂ, ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ದಸಸಹಸ್ಸಿ ಕಮ್ಪತಿ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಆಲೋಕೋ ವಿಪುಲೋ ಅಹು।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಸರಿತಾಯೋ ನ ಸನ್ದಯುಂ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಅವೀಚಗ್ಗಿ ನ ಪಜ್ಜಲಿ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಪಕ್ಖಿಸಙ್ಘೋ ನ ಸಞ್ಚರಿ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ವಾತಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ವಾಯತಿ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಸಬ್ಬರತನಾನಿ ಜೋತಯುಂ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಾಯಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಸತ್ತಾಸುಂ ಪದವಿಕ್ಕಮಾ।

ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

“ಜಾತಮತ್ತೋ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ ವಿಲೋಕಯಿ।
ವಾಚಾಸಭಿಮುದೀರೇಸಿ, ಏಸಾ ಬುದ್ಧಾನ ಧಮ್ಮತಾ॥

“ಸಂವೇಜಯಿತ್ವಾ ಜನತಂ, ಥವಿತ್ವಾ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಪಕ್ಕಾಮಿಂ ಪಾಚಿನಾಮುಖೋ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಥೋಮಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಥೋಮನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ನವುತಿಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಸಮ್ಮುಖಾಥವಿಕವ್ಹಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಪಥವೀದುನ್ದುಭಿ ನಾಮ, ಏಕೂನನವುತಿಮ್ಹಿತೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಅಟ್ಠಾಸೀತಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಭಾಸೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಸತ್ತಾಸೀತಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಸರಿತಚ್ಛೇದನವ್ಹಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಅಗ್ಗಿನಿಬ್ಬಾಪನೋ ನಾಮ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಛಳಸೀತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಗತಿಪಚ್ಛೇದನೋ ನಾಮ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಪಞ್ಚಸೀತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ರಾಜಾ ವಾತಸಮೋ ನಾಮ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಚುಲ್ಲಸೀತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ರತನಪಜ್ಜಲೋ ನಾಮ, ಕಪ್ಪಾನಂ ತೇಅಸೀತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಪದವಿಕ್ಕಮನೋ ನಾಮ, ಕಪ್ಪಾನಂ ದ್ವೇಅಸೀತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ರಾಜಾ ವಿಲೋಕನೋ ನಾಮ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಏಕಸೀತಿಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಗಿರಸಾರೋತಿ ನಾಮೇನ, ಕಪ್ಪೇಸೀತಿಮ್ಹಿ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಧಿಗತಾರಹತ್ತೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ, “ಕೇನ, ತ್ವಂ ಆವುಸೋ, ಸಂವೇಗೇನ ಅತಿದಹರೋವ ಸಮಾನೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಿಮಿತ್ತಕಿತ್ತನಾಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೭೩. “ಜಿಣ್ಣಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ದುಖಿತಞ್ಚ ಬ್ಯಾಧಿತಂ, ಮತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಗತಮಾಯುಸಙ್ಖಯಂ।
ತತೋ ಅಹಂ ನಿಕ್ಖಮಿತೂನ ಪಬ್ಬಜಿಂ, ಪಹಾಯ ಕಾಮಾನಿ ಮನೋರಮಾನೀ”ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಜಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಜರಾಯ ಅಭಿಭೂತಂ, ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಪಾಲಿಚ್ಚವಲಿತ್ತಚತಾದೀಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಂ। **ದುಖಿತ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಂ। **ಬ್ಯಾಧಿತ**ನ್ತಿ ಗಿಲಾನಂ। ಏತ್ಥ ಚ “ಬ್ಯಾಧಿತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ, “ದುಖಿತ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ತಸ್ಸ ಬಾಳ್ಹಗಿಲಾನಭಾವಪರಿದೀಪನತ್ಥಂ। **ಮತ**ನ್ತಿ ಕಾಲಙ್ಕತಂ, ಯಸ್ಮಾ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಆಯುನೋ ಖಯಂ ವಯಂ ಭೇದಂ ಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಗತಮಾಯುಸಙ್ಖಯ**”ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಜಿಣ್ಣಬ್ಯಾಧಿಮತಾನಂ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, “ಇಮೇ ಜರಾದಯೋ ನಾಮ ನ ಇಮೇಸಂಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಹಮ್ಪಿ ಜರಾದಿಕೇ ಅನತಿವತ್ತೋ”ತಿ ಸಂವಿಗ್ಗತ್ತಾ। **ನಿಕ್ಖಮಿತೂನಾ**ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಘರತೋ ನಿಗ್ಗನ್ತ್ವಾ। **ಪಬ್ಬಜಿ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥು ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಂ ಉಪಗತೋ। **ಪಹಾಯ ಕಾಮಾನಿ ಮನೋರಮಾನೀ**ತಿ ಇಟ್ಠಕನ್ತಾದಿಭಾವತೋ ಅವೀತರಾಗಾನಂ ಮನೋ ರಮೇನ್ತೀತಿ ಮನೋರಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪಜಹಿತ್ವಾ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಸ್ಸ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ನಿರಪೇಕ್ಖಭಾವೇನ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಮಾನಂ ಪಹಾನಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಚೇತಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ। ಮಾಣವಕಾಲೇ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ **ಮಾಣವೋ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಜಾತಾತಿ।

ಮಾಣವತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸುಯಾಮನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಚ ಬ್ಯಾಪಾದೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುಯಾಮನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಧಞ್ಞವತೀನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮನ್ತೇ ವಾಚೇತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಧಞ್ಞವತೀನಗರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೋ ಹೋತಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಗೇಹಂ ನೇತ್ವಾ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸೂಪರಿ ಪುಪ್ಫಸನ್ಥರಂ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ, ಸತ್ಥರಿ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೇ ಪಣೀತೇನ ಆಹಾರೇನ ಸನ್ತಪ್ಪೇಸಿ, ಭುತ್ತಾವಿಞ್ಚ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೇನ ಪೂಜೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸುಯಾಮನೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಪರಮನಿಸ್ಸಮಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಗೇಹವಾಸೀನಂ ಕಾಮೂಪಭೋಗಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಝಾನನಿನ್ನೋ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಗಮನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಖುರಗ್ಗೇಯೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೭೫-೭೪) -

“ನಗರೇ ಧಞ್ಞವತಿಯಾ, ಅಹೋಸಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತದಾ।
ಲಕ್ಖಣೇ ಇತಿಹಾಸೇ ಚ, ಸನಿಘಣ್ಡುಸಕೇಟುಭೇ॥

“ಪದಕೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ, ನಿಮಿತ್ತಕೋವಿದೋ ಅಹಂ।
ಮನ್ತೇ ಚ ಸಿಸ್ಸೇ ವಾಚೇಸಿಂ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ॥

“ಪಞ್ಚ ಉಪ್ಪಲಹತ್ಥಾನಿ, ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಪಿತಾನಿ ಮೇ।
ಆಹುತಿಂ ಯಿಟ್ಠುಕಾಮೋಹಂ, ಪಿತುಮಾತುಸಮಾಗಮೇ॥

“ತದಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತೋ।
ಓಭಾಸೇನ್ತೋ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಆಗಚ್ಛತಿ ನರಾಸಭೋ॥

“ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾನ, ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಮಹಾಮುನಿಂ।
ಸನ್ಥರಿತ್ವಾನ ತಂ ಪುಪ್ಫಂ, ಅಭಿನೇಸಿಂ ಸಕಂ ಘರಂ॥

“ಯಂ ಮೇ ಅತ್ಥಿ ಸಕೇ ಗೇಹೇ, ಆಮಿಸಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ।
ತಾಹಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದಾಸಿಂ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ॥

“ಭುತ್ತಾವಿಂ ಕಾಲಮಞ್ಞಾಯ ಪುಪ್ಫಹತ್ಥಮದಾಸಹಂ।
ಅನುಮೋದಿತ್ವಾನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಪಕ್ಕಾಮಿ ಉತ್ತರಾಮುಖೋ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಪ್ಫದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಅನನ್ತರಂ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾಹುಂ ವರದಸ್ಸನೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೭೪. “ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಚ ಬ್ಯಾಪಾದೋ, ಥಿನಮಿದ್ಧಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚ, ಸಬ್ಬಸೋವ ನ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ**ತಿ ಕಾಮೇಸು ಛನ್ದೋ, ಕಾಮೋ ಚ ಸೋ ಛನ್ದೋ ಚಾತಿಪಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ, ಕಾಮರಾಗೋ। ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಜ್ಝಸ್ಸಾಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬಸೋವ ನ ವಿಜ್ಜತೀ”**ತಿ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತೋ ರಾಗೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ, ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಆರುಪ್ಪೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಂ ಉದ್ಧಚ್ಚನೀವರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೮.೮) ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ,** “ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೬; ವಿಭ॰ ೯೦೯) ಆಘಾತೋ। ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ ಅನುಸ್ಸಾಹಸಂಹನನಂ, ಮಿದ್ಧಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ ಅಸತ್ತಿವಿಘಾತೋ,

ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಥಿನಞ್ಚ ಮಿದ್ಧಞ್ಚ **ಥಿನಮಿದ್ಧಂ,** ಕಿಚ್ಚಾಹಾರಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಏಕತಾಯ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಉದ್ಧತಭಾವೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ,** ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧತಂ ಹೋತಿ ಅವೂಪಸನ್ತಂ, ಸೋ ಚೇತಸೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ। ಉದ್ಧಚ್ಚಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಾಹಾರಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಸಮಾನತಾಯ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಂ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಲಕ್ಖಣಂ। ಯೋ ಹಿ ಕತಾಕತಕುಸಲಾಕುಸಲೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ, ತಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**ತಿ, "ಏವಂ ನು ಖೋ ನ ನು ಖೋ"ತಿ ಸಂಸಯಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ವಾ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಕಿಚ್ಛತಿ ಕಿಲಮತಿ ಏತಾಯಾತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಬುದ್ಧಾದಿವತ್ಥುಕೋ ಸಂಸಯೋ। **ಸಬ್ಬಸೋ**ತಿ ಅನವಸೇಸತೋ। **ನ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ನತ್ಥಿ, ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಇದಞ್ಚ ಪದದ್ವಯಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ - ಯಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತೇನ ತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಚ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧಞ್ಚ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋವ ನ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ, ಕತಸ್ಸ ವಾ ಪತಿಚಯೋತಿ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ। ಪಞ್ಚಸು ಹಿ ನೀವರಣೇಸು ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - "ಸಬ್ಬೇತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಪಹಾಯ ಚೇತಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬)।

ಸುಯಾಮನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸುಸಾರದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಾಧು ಸುವಿಹಿತಾನ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುಸಾರದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಾಪದೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಪ್ಪದೇಸೇ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಿಹಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರೋ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। ಸೋ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಧುರಾನಿ ಫಲಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಭಗವಾ ತಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಞಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಮನ್ದಪಞ್ಞತ್ತಾ **ಸುಸಾರದೋ**ತಿ ಗಹಿತನಾಮೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೭೫-೮೩) -

"ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಮನ್ತಧರೋ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ।
ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ವಸಾಮಿ ಅಸ್ಸಮೇ ಅಹಂ॥

"ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಞ್ಚ ಮೇ ಅತ್ಥಿ, ಪುಣ್ಡರೀಕಫಲಾನಿ ಚ।
ಪುಟಕೇ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾನ, ದುಮಗ್ಗೇ ಲಗ್ಗಿತಂ ಮಯಾ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಮಮುದ್ಧರಿತುಕಾಮೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖನ್ತೋ ಮಮುಪಾಗಮಿ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಫಲಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ವಿತ್ತಿಸಞ್ಜನನೋ ಮಯ್ಹಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖಾವಹೋ॥

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।

ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಥ॥

“ಇಮಿನಾ ಫಲದಾನೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಸಿ॥

“ತೇನೇವ ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ, ಅನುಭೋತ್ವಾನ ಸಮ್ಪದಾ।
ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಠಾನಂ, ಹಿತ್ವಾ ಜಯಪರಾಜಯಂ॥

“ಇತೋ ಸತ್ತಸತೇ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾ ಆಸಿಂ ಸುಮಙ್ಗಲೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಿಸಂಸಕಿತ್ತನಾಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೭೫. “ಸಾಧು ಸುವಿಹಿತಾನ ದಸ್ಸನಂ, ಕಙ್ಖಾ ಭಿಜ್ಜತಿ ಬುದ್ಧಿ ವಡ್ಢತಿ।
ಬಾಲಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಧು ಸತಂ ಸಮಾಗಮೋ”ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸಾಧೂತಿ** ಸುನ್ದರಂ, ಭದ್ದಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುವಿಹಿತಾನ ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಸುವಿಹಿತಾನಂ ದಸ್ಸನಂ। ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಂ ಅನುಸ್ಸಾರಲೋಪೋ ಕತೋ। ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸುಸಂವಿಹಿತತತ್ತಭಾವಾನಂ ಪರಾನುದ್ದಯಾಯ ಸುಟ್ಠು ವಿಹಿತಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ ದಸ್ಸನಂ ಸಾಧೂತಿ ಯೋಜನಾ। “ದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸವನಾದೀನಮ್ಪಿ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> “ಯೇ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನಾ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಾ ಓವಾದಕಾ ವಿಞ್ಞಾಪಕಾ ಸನ್ದಸ್ಸಕಾ ಸಮಾದಪಕಾ ಸಮುತ್ತೇಜಕಾ ಸಮ್ಪಹಂಸಕಾ ಅಲಂಸಮಕ್ಖಾತಾರೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ದಸ್ಸನಮ್ಪಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ, ಸವನಂ…ಪೇ॰… ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ…ಪೇ॰… ಪಯಿರುಪಾಸನಂ…ಪೇ॰… ಅನುಸ್ಸರಣಂ…ಪೇ॰… ಅನುಪಬ್ಬಜ್ಜಮ್ಪಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮೀ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧೦೪)।

ದಸ್ಸನಮೂಲಕತ್ತಾ ವಾ ಇತರೇಸಂ ದಸ್ಸನಮೇವೇತ್ಥ ವುತ್ತಂ, **ಕಙ್ಖಾ ಭಿಜ್ಜತೀ**ತಿಆದಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣವಚನಂ। ತಾದಿಸಾನಞ್ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನೇ ಸತಿ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಅತ್ಥಕಾಮೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ತೇ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ “ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಕುಸಲಂ, ಕಿಂ ಅಕುಸಲ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೯೬) ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ತೇ ಚಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಹಿತೇಸು ಕಙ್ಖಾಟ್ಠಾನೀಯೇಸು ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಕಙ್ಖಾ ಭಿಜ್ಜತೀ”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ತೇಸಂ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಮ್ಮಪಥಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ **ಬುದ್ಧಿ ವಡ್ಢತಿ**। ಯದಾ ಪನ ತೇ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತದಾ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಭಿಜ್ಜತಿ ಸಮುಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಞ್ಞಾ ಬುದ್ಧಿ ವಡ್ಢತಿ। ಬಾಲ್ಯಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ತೇ ಪಣ್ಡಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೋ ತೇಹಿ ಬುದ್ಧಿಂ ವಡ್ಢೇತಿ, **ಬಾಲಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತ**ನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ, ಯಸ್ಮಾ ಸಾಧೂನಂ ದಸ್ಸನಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಙ್ಖಾ ಭಿಜ್ಜತಿ ಬುದ್ಧಿ ವಡ್ಢತಿ, ತೇ ಬಾಲಂ

ಪಣ್ಡಿತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಕಾರಣೇನ **ಸಾಧು** ಸುನ್ದರಂ **ಸತಂ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ **ಸಮಾಗಮೋ,** ತೇಹಿ ಸಮೋಧಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ವಡ್ಢನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುಸಾರದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಪಿಯಞ್ಜಹತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉಪ್ಪತನ್ತೇಸು ನಿಪತೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಿಯಞ್ಜಹತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಿಮವನ್ತೇ ರುಕ್ಖದೇವತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ ವಸನ್ತೋ ದೇವತಾಸಮಾಗಮೇಸು ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ಠತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ಥರಿ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ರಮಣೀಯಂ ಗಙ್ಗಾಯಂ ಪುಲಿನಪ್ಪದೇಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಸತ್ಥು ಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರಿ - "ಇತೋಪಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಾ ಸತ್ಥು ಗುಣಾ ಅನನ್ತಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ಚಾ"ತಿ, ಏವಂ ಸೋ ಸತ್ಥು ಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಯುದ್ಧಸೋಣ್ಡೋ ಅಪರಾಜಿತಸಙ್ಗಾಮೋ ಅಮಿತ್ತಾನಂ ಪಿಯಹಾನಿಕರಣೇನ **ಪಿಯಞ್ಜಹೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ಸತ್ಥು ವೇಸಾಲಿಗಮನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಸಮಾನೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೮೪-೯೦) -

"ಪಬ್ಬತೇ ಹಿಮವನ್ತಮ್ಹಿ, ವಸಾಮಿ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಪುಲಿನಂ ಸೋಭನಂ ದಿಸ್ವಾ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಅನುಸ್ಸರಿಂ॥

"ಞಾಣೇ ಉಪನಿಧಾ ನತ್ಥಿ, ಸಙ್ಖಾರಂ ನತ್ಥಿ ಸತ್ಥುನೋ।
ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಞಾಣೇನ ಅಧಿಮುಚ್ಚತಿ॥

"ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ।
ಞಾಣೇನ ತೇ ಸಮೋ ನತ್ಥಿ, ಯಾವತಾ ಞಾಣಮುತ್ತಮಂ॥

"ಞಾಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಕಪ್ಪಂ ಸಗ್ಗಮ್ಹಿ ಮೋದಹಂ।
ಅವಸೇಸೇಸು ಕಪ್ಪೇಸು, ಕುಸಲಂ ಚರಿತಂ ಮಯಾ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸಞ್ಞಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಞಾಣಸಞ್ಞಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಸತ್ತತಿಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಏಕೋ ಪುಲಿನಪುಪ್ಫಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ "ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ವಿಧುರಾ ಅರಿಯಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೭೬. “ಉಪ್ಪತನ್ತೇಸು ನಿಪತೇ, ನಿಪತನ್ತೇಸು ಉಪ್ಪತೇ।
ವಸೇ ಅವಸಮಾನೇಸು, ರಮಮಾನೇಸು ನೋ ರಮೇ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪತನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಉಣ್ಣಮನ್ತೇಸು, ಸತ್ತೇಸು ಮಾನುದ್ಧಚ್ಚಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭಾದೀಹಿ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನೇನ ಅನುಪಸನ್ತೇಸು। **ನಿಪತೇ**ತಿ ನಮೇಯ್ಯ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ನಿವಾತವುತ್ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। **ನಿಪತನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಓಣಮನ್ತೇಸು, ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಯ ಕೋಸಜ್ಜೇನ ಚ ಗುಣತೋ ನಿಹೀಯಮಾನೇಸು। **ಉಪ್ಪತೇ**ತಿ ಉಣ್ಣಮೇಯ್ಯ, ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಯ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇನ ಚ ಗುಣತೋ ಉಸ್ಸುಕ್ಕೇಯ್ಯ। ಅಥ ವಾ **ಉಪ್ಪತನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಉಟ್ಠಹನ್ತೇಸು, ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತೇಸು। **ನಿಪತೇ**ತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ಯಥಾ ತೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾ ಅನುರೂಪಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ನಿಪತೇಯ್ಯ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇಯ್ಯ ಚೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ ಚ। **ನಿಪತನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಪರಿಪತನ್ತೇಸು, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇಸು ವೀರಿಯಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯ ವಾ ಯಥಾರದ್ಧೇಸು ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇಸು ಹಾಯ ಮಾನೇಸು । **ಉಪ್ಪತೇ**ತಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸಮ್ಪದಾಯ ಚ ತೇ ಉಪಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ ಚ। **ವಸೇ ಅವಸಮಾನೇಸೂ**ತಿ ಸತ್ತೇಸು ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಂ ಅರಿಯವಾಸಞ್ಚ ಅವಸನ್ತೇಸು ಸಯಂ ತಂ ವಾಸಂ ವಸೇಯ್ಯಾತಿ, ಅರಿಯೇಸು ವಾ ಕಿಲೇಸವಾಸಂ ದುತಿಯಕವಾಸಂ ಅವಸನ್ತೇಸು ಯೇನ ವಾಸೇನ ತೇ ಅವಸಮಾನಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಸಯಂ ತಥಾ ವಸೇ। **ರಮಮಾನೇಸು ನೋ ರಮೇ**ತಿ ಸತ್ತೇಸು ಕಾಮಗುಣರತಿಯಾ ಕಿಲೇಸರತಿಯಾ ರಮನ್ತೇಸು ಸಯಂ ತಥಾ ನೋ ರಮೇ ನಂ ರಮೇಯ್ಯ, ಅರಿಯೇಸು ವಾ ನಿರಾಮಿಸಾಯ ಝಾನಾದಿರತಿಯಾ ರಮಮಾನೇಸು ಸಯಮ್ಪಿ ತಥಾ ರಮೇ, ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಪನ ಕದಾಚಿಪಿ ನೋ ರಮೇ ನಾಭಿರಮೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಿಯಞ್ಜಹತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಹತ್ಥಾರೋಹಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇದಂ ಪುರೇ ಚಿತ್ತಮಚಾರಿ ಚಾರಿಕನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಹತ್ಥಾರೋಹಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತಂ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಹತ್ಥಾರೋಹಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಹತ್ಥಿಸಿಪ್ಪೇ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಹತ್ಥಿಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ನದೀತೀರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ “ಕಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಇಮಿನಾ ಹತ್ಥಿದಮನೇನ, ಅತ್ತಾನಂ ದಮನಮೇವ ವರ”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾವ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚಿರಪರಿಚಯೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಧಾವನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಛೇಕೋ ಹತ್ಥಾಚರಿಯೋ ವಿಯ ಅಙ್ಕುಸೇನ ಚಣ್ಡಮತ್ತವರವಾರಣಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಅಙ್ಕುಸೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ “**ಇದಂ ಪುರೇ ಚಿತ್ತಮಚಾರಿ ಚಾರಿಕ**”ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೭೭. ತತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಪುರೇ**ತಿ ನಿಗ್ಗಹಕಾಲತೋ ಪುಬ್ಬೇ। **ಅಚಾರೀ**ತಿ ವಿಚರಿ, ಅನವಟ್ಠಿತತಾಯ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ಪರಿಬ್ಭಮಿ । **ಚಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಯಥಾಕಾಮಚರಿಯಂ। ತೇನಾಹ “**ಯೇನಿಚ್ಛಕಂ ಯತ್ಥಕಾಮಂ ಯಥಾಸುಖ**”ನ್ತಿ। **ತ**ನ್ತಿ ತಂ ಚಿತ್ತಂ। **ಅಜ್ಜಾ**ತಿ ಏತರಹಿ। **ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಯೋನಿಸೋ**ತಿ ಉಪಾಯೇನ। ಯಥಾ ಕಿಂ? **ಹತ್ಥಿಪ್ಪಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಅಙ್ಕುಸಗ್ಗಹೋ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಇದಂ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯೇನ ಯೇನ ರಮಿತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಯೇನಿಚ್ಛಕಂ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಚಸ್ಸ ಕಾಮೋ,

ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಯತ್ಥಕಾಮಂ, ಯಥಾ ಯಥಾ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಸುಖಂ ಹೋತಿ, ತಥೇವ ಚರಣತೋ ಯಥಾಸುಖಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಚಾರಿಕಂ ಅಚರಿ, ತಂ ಅಜ್ಜಪಾಹಂ ಭಿನ್ನಮದಮತ್ತಹತ್ಥಿಂ ಹತ್ಥಾಚರಿಯಸಞ್ಞಿತೋ ಛೇಕೋ ಅಙ್ಕುಸಗ್ಗಹೋ ಅಙ್ಕುಸೇನ ವಿಯ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮಿ, ನಾಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ದಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಏವ ಚ ಥೇರೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೯೧-೯೬) –

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ವಿಪಸ್ಸೀ ದಕ್ಖಿಣಾರಹೋ।
ಪುರಕ್ಖತೋ ಸಾವಕೇಹಿ, ಆರಾಮಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿ॥

“ದಿಸ್ವಾನಹಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ ತಮನಾಸಕಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಗಣ್ಠಿಪುಪ್ಫಂ ಅಪೂಜಯಿಂ॥

“ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಪುನ ವನ್ದಿಂ ತಥಾಗತಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕತಾಲೀಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಚರಣೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಹತ್ಥಾರೋಹಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಮೇಣ್ಡಸಿರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮೇಣ್ಡಸಿರತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಮಹತಾ ಇಸಿಗಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹಿಮವನ್ತೇ ವಸನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಇಸಿಗಣೇನ ಪದುಮಾನಿ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಪುಪ್ಫಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಸಾವಕೇ ಅಪ್ಪಮಾದಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಓವದಿತ್ವಾ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾಕೇತೇ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಮೇಣ್ಡಸರಿಕ್ಖಸೀಸತಾಯ **ಮೇಣ್ಡಸಿರೋ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಭಗವತಿ ಸಾಕೇತೇ ಅಞ್ಜನವನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇವ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೯೭-೧೦೫) –

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ನಾನಾರುಕ್ಖೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನೋ, ಮಹಾಭೂತಗಣಾಲಯೋ॥

“ವೇಮಜ್ಝಮ್ಹಿ ಚ ತಸ್ಸಾಸಿ, ಅಸ್ಸಮೋ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಪುರಕ್ಖತೋ ಸಸಿಸ್ಸೇಹಿ, ವಸಾಮಿ ಅಸ್ಸಮೇ ಅಹಂ॥

“ಆಯನ್ತು ಮೇ ಸಿಸ್ಸಗಣಾ, ಪದುಮಂ ಆಹರನ್ತು ಮೇ।
ಬುದ್ಧಪೂಜಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ಏವನ್ತಿ ತೇ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ, ಪದುಮಂ ಆಹರಿಂಸು ಮೇ।
ತಥಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾಹಂ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

“ಸಿಸ್ಸೇ ತದಾ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ಸಾಧುಕಂ ಅನುಸಾಸಹಂ।
ಮಾ ಖೋ ತುಮ್ಹೇ ಪಮಜ್ಜಿತ್ಥ, ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಸುಖಾವಹೋ॥

“ಏವಂ ಸಮನುಸಾಸಿತ್ವಾ, ತೇ ಸಿಸ್ಸೇ ವಚನಕ್ಖಮೇ।
ಅಪ್ಪಮಾದಗುಣೇ ಯುತ್ತೋ, ತದಾ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ , ರಾಜಾ ಆಸಿಂ ಜಲುತ್ತಮೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ –

೭೮. “ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ, ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸಂ ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ।
ತಸ್ಸ ಮೇ ದುಕ್ಖಜಾತಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಪರದ್ಧೋ”ತಿ॥ – ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಂ ಇದಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ, ಅದ್ಧುನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇಕವಚನಂ। **ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಸಂಸರಿಂ, ಅಪರಾಪರಂ ಚವನುಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪರಿಬ್ಭಮಿಂ। **ಅನಿಬ್ಬಿಸ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ನಿವತ್ತಕಞಾಣಂ ಅವಿನ್ದನ್ತೋ ಅಲಭನ್ತೋ। **ತಸ್ಸ ಮೇ**ತಿ ಏವಂ ಸಂಸರನ್ತಸ್ಸ ಮೇ। **ದುಕ್ಖಜಾತಸ್ಸಾ**ತಿ ಜಾತಿಆದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖಸ್ಸ, ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವಾ ದುಕ್ಖತಾನಂ ವಸೇನ ದುಕ್ಖಸಭಾವಸ್ಸ। **ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕವಟ್ಟಪ್ಪಕಾರೋ ದುಕ್ಖರಾಸಿ। **ಅಪರದ್ಧೋ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಬ್ಭಟ್ಠೋ ಚುತೋ ನ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ। “ಅಪರಟ್ಠೋ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅಪಗತಸಮಿದ್ಧಿತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಕಾರಣತ್ತಾ ಅಪಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

ಮೇಣ್ಡಸಿರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ ಮೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ

ದೇಸನಾಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭ ಥೋಮನಂ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಕಪ್ಪಮತ್ಥಕೇ ಗೋತಮಸ್ಸ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ರಕ್ಖಿತೋ ನಾಮ ಸಾವಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ । ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ದೇವದಹನಿಗಮೇ ಸಾಕಿಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ರಕ್ಖಿತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಯೇ ಸಾಕಿಯಕೋಲಿಯರಾಜೂಹಿ ಭಗವತೋ ಪರಿವಾರತ್ಥಾಯ ದಿನ್ನಾ ಪಞ್ಚಸತರಾಜಕುಮಾರಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ। ತೇ ಪನ ರಾಜಕುಮಾರಾ ನ ಸಂವೇಗೇನ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾ ಉಕ್ಕಣ್ಠಾಭಿಭೂತಾ ಯದಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಕುಣಾಲದಹತೀರಂ ನೇತ್ವಾ **ಕುಣಾಲಜಾತಕದೇಸನಾಯ** (ಜಾ॰ ೨.೨೧.ಕುಣಾಲಜಾತಕ) ಇತ್ಥೀನಂ ದೋಸವಿಭಾವನೇನ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತಾ, ತದಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೧-೯) -

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ, ದೇಸೇತಿ ಅಮತಂ ಪದಂ॥

"ತಸ್ಸಾಹಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ, ವಾಚಾಸಭಿಮುದೀರಿತಂ।
ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ಏಕಗ್ಗೋ ಆಸಹಂ ತದಾ॥

"ಯಥಾ ಸಮುದ್ದೋ ಉದಧೀನಮಗ್ಗೋ, ನೇರೂ ನಗಾನಂ ಪವರೋ ಸಿಲುಚ್ಚಯೋ।
ತಥೇವ ಯೇ ಚಿತ್ತವಸೇನ ವತ್ತರೇ, ನ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಕಲಂ ಉಪೇನ್ತಿ ತೇ॥

"ಧಮ್ಮವಿಧಿಂ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಇಸಿ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

"ಯೋ ಸೋ ಞಾಣಂ ಪಕಿತ್ತೇಸಿ, ಬುದ್ಧಮ್ಹಿ ಲೋಕನಾಯಕೇ।
ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ॥

"ಕಿಲೇಸೇ ಝಾಪಯಿತ್ವಾನ, ಏಕಗ್ಗೋ ಸುಸಮಾಹಿತೋ।
ಸೋಭಿತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

"ಪಞ್ಞಾಸೇ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸೇ, ಸತ್ತೇವಾಸುಂ ಯಸುಗ್ಗತಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ "**ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೭೯. ತತ್ಥ "**ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ**"ತಿ ಕಾಮರಾಗಾದಿಪ್ಪಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ। **ಪಹೀನೋ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಪಹೀನೋ। **ಸಬ್ಬೋ ದೋಸೋ**ತಿ ಆಘಾತವತ್ಥುಕಾದಿಭಾವೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಬ್ಯಾಪಾದೋ। **ಸಮೂಹತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತೋ। **ಸಬ್ಬೋ ಮೇ ವಿಗತೋ ಮೋಹೋ**ತಿ "ದುಕ್ಖೇ ಅಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೭; ವಿಭ॰ ೯೦೯) ವತ್ಥುಭೇದೇನ ಅಟ್ಠಭೇದೋ, ಸಂಕಿಲೇಸವತ್ಥುವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕವಿಭಾಗೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಮೋಹೋ ಮಗ್ಗೇನ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ ಮಯ್ಹಂ ವಿಗತೋ। **ಸೀತಿಭೂತೋಸ್ಮಿ ನಿಬ್ಬುತೋ**ತಿ ಏವಂ ಮೂಲಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ

ಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾ ಅನವಸೇಸಕಿಲೇಸದರಥಪರಿಳಾಹಾಭಾವತೋ ಸೀತಿಭಾವಂ ಪತ್ತೋ, ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿ ಭವಾಮೀತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉಗ್ಗತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಂ ಮಯಾ ಪಕತಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಗ್ಗತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸಿಖಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕೇತಕಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಉಗ್ಗನಿಗಮೇ ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಉಗ್ಗೋ**ತ್ವೇವಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಗಮೇ ಭದ್ದಾರಾಮೇ ವಿಹರನ್ತೇ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೧೦-೧೬) -

"ವಿನತಾನದಿಯಾ ತೀರೇ, ಪಿಲಕ್ಖು ಫಲಿತೋ ಅಹು।
ತಾಹಂ ರುಕ್ಖಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಕೇತಕಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ವಣ್ಟೇ ಛೇತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪೇಸಿಂ, ಸಿಖಿನೋ ಲೋಕಬನ್ಧುನೋ॥

"ಯೇನ ಞಾಣೇನ ಪತ್ತೋಸಿ, ಅಚ್ಚುತಂ ಅಮತಂ ಪದಂ।
ತಂ ಞಾಣಂ ಅಭಿಪೂಜೇಮಿ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠ ಮಹಾಮುನಿ॥

"ಞಾಣಮ್ಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾನ, ಪಿಲಕ್ಖುಮದ್ದಸಂ ಅಹಂ।
ಪಟಿಲದ್ಧೋಮ್ಹಿ ತಂ ಪಞ್ಞಂ, ಞಾಣಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಞಾಣಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ತೇರಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ದ್ವಾದಸಾಸುಂ ಫಲುಗ್ಗತಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಟ್ಟೂಪಚ್ಛೇದದೀಪನೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೮೦. "ಯಂ ಮಯಾ ಪಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಬಹುಂ।
ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪರಿಕ್ಖೀಣಂ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯಂ ಮಯಾ ಪಕತಂ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ತೀಹಿ ಕಮ್ಮದ್ವಾರೇಹಿ, ಛಹಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರೇಹಿ, ಅಟ್ಠಹಿ ಅಸಂವರದ್ವಾರೇಹಿ , ಅಟ್ಠಹಿ ಚ ಸಂವರದ್ವಾರೇಹಿ ಪಾಪಾದಿವಸೇನ ದಾನಾದಿವಸೇನ ಚಾತಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಯಂ ಮಯಾ ಕತಂ ಉಪಚಿತಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ವಿಪಾಕಕಮ್ಮಂ। **ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಬಹು**ನ್ತಿ ತಞ್ಚ ವತ್ಥುಚೇತನಾಪಯೋಗಕಿಲೇಸಾದೀನಂ ದುಬ್ಬಲಭಾವೇನ ಅಪ್ಪಂ ವಾ, ತೇಸಂ ಬಲವಭಾವೇನ ಅಭಿಣ್ಹಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಬಹುಂ ವಾ। **ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪರಿಕ್ಖೀಣ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮೇವ ಚೇತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಸ್ಸ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗತಂ, ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಪ್ಪಹಾನೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ ಪಹೀನಮೇವ ಹೋತಿ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನತೋ। ತೇನಾಹ **"ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"**ತಿ। ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಮಯ್ಹಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಏತನ್ತಿ ಪದವಿಭಾಗೋ।

ಉಗ್ಗತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಟ್ಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ನವಮವಗ್ಗೋ

೧. ಸಮಿತಿಗುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಂ ಮಯಾ ಪಕತಂ ಪಾಪನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಮಿತಿಗುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಜಾತಿಸುಮನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕುಲರೂಪಪರಿವಾರಸಮ್ಪದಾಯ ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಞ್ಞತರಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಮುಣ್ಡಕೋ ಕುಟ್ಠೀ ಮಞ್ಞೇ, ತೇನಾಯಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ವಿಚರತೀ"ತಿ ನಿಟ್ಠುಭಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಬಹುಂ ಕಾಲಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತೋ ಏಕಂ ಸೀಲಾಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಂ ಉಪಾಸಕಂ ದಿಸ್ವಾ ದೋಸನ್ತರೋ ಹುತ್ವಾ, "ಕುಟ್ಠರೋಗೀ ಭವೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಿ, ನ್ಹಾನತಿತ್ಥೇ ಚ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಠಪಿತಾನಿ ನ್ಹಾನಚುಣ್ಣಾನಿ ದೂಸೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಪುನ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸಮಿತಿಗುತ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸುವಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಕುಟ್ಠರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ತೇನ ತಸ್ಸ ಸರೀರಾವಯವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಪಗ್ಘರನ್ತಿ। ಸೋ ಗಿಲಾನಸಾಲಾಯಂ ವಸತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಗಿಲಾನಪುಚ್ಛಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಿಲಾನೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ದಿಸ್ವಾ "ಆವುಸೋ, ಯಾವತಾ ಖನ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಮೇವ ವೇದನಾ। ಖನ್ಧೇಸು ಪನ ಅಸನ್ತೇಸುಯೇವ ನತ್ಥಿ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಅಗಮಾಸಿ। ಸೋ ಥೇರಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೨.೮೨-೯೦) -

> "ಜಾಯನ್ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ, ಆಲೋಕೋ ವಿಪುಲೋ ಅಹು।
> ಪಥವೀ ಚ ಪಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಸಸಾಗರಾ ಸಪಬ್ಬತಾ॥
>
> "ನೇಮಿತ್ತಾ ಚ ವಿಯಾಕಂಸು, ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
> ಅಗ್ಗೋ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ, ಜನತಂ ಉದ್ಧರಿಸ್ಸತಿ॥

“ನೇಮಿತ್ತಾನಂ ಸುಣಿತ್ವಾನ, ಜಾತಿಪೂಜಮಕಾಸಹಂ।
ಏದಿಸಾ ಪೂಜನಾ ನತ್ಥಿ, ಯಾದಿಸಾ ಜಾತಿಪೂಜನಾ॥

“ಸಞ್ಚರಿತ್ವಾನ ಕುಸಲಂ, ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ।
ಜಾತಿಪೂಜಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

“ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭೋಮಿ, ಜಾತಿಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಧಾತಿಯೋ ಮಂ ಉಪಟ್ಠೇನ್ತಿ, ಮಮ ಚಿತ್ತವಸಾನುಗಾ।
ನ ತಾ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಕೋಪೇತುಂ, ಜಾತಿಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪೂಜಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಜಾತಿಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸುಪಾರಿಚರಿಯಾ ನಾಮ, ಚತುತ್ತಿಂಸ ಜನಾಧಿಪಾ।
ಇತೋ ತತಿಯಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಏತರಹಿ ಅನುಭುಯ್ಯಮಾನರೋಗವಸೇನ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ -

೮೧. “ಯಂ ಮಯಾ ಪಕತಂ ಪಾಪಂ, ಪುಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞಾಸು ಜಾತಿಸು।
ಇಧೇವ ತಂ ವೇದನೀಯಂ, ವತ್ಥು ಅಞ್ಞಂ ನ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಾಪ**ನ್ತಿ ಅಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ। ತಞ್ಹಿ ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ಪಾಪನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಪುರಾ। **ಅಞ್ಞಾಸು ಜಾತಿಸೂ**ತಿ ಇತೋ ಅಞ್ಞಾಸು ಜಾತೀಸು, ಅಞ್ಞೇಸು ಅತ್ತಭಾವೇಸು। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯದಿಪಿ ಮಯಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ನ ತಾದಿಸಂ ಪಾಪಂ ಕತಂ ಅತ್ಥಿ, ಇದಾನಿ ಪನ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋಯೇವ ನತ್ಥಿ। ಯಂ ಪನ ಇತೋ ಅಞ್ಞಾಸು ಜಾತೀಸು ಕತಂ ಅತ್ಥಿ, **ಇಧೇವ ತಂ ವೇದನೀಯಂ,** ತಞ್ಹಿ ಇಧೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವೇದಯಿತಬ್ಬಂ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಂ ಫಲಂ, ಕಸ್ಮಾ? **ವತ್ಥು ಅಞ್ಞಂ ನ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಚ್ಚನೋಕಾಸೋ ಅಞ್ಞೋ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧೋ ನತ್ಥಿ, ಇಮೇ ಪನ ಖನ್ಧಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಪಾದಾನಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಜಾತವೇದೋ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಸಮಿತಿಗುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೇನ ಯೇನ ಸುಭಿಕ್ಖಾನೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತೀಸು ವೇದೇಸು ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ, ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸುಮನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಕರೋನ್ತೋ ಚ ಸತ್ಥು ಸಮನ್ತತೋ ಉಪರಿ ಚ

ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಯೋ ಖಿಪಿ। ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಪುಪ್ಫಾಸನಾಕಾರೇನ ಸತ್ತಾಹಂ ಅಟ್ಠಂಸು। ಸೋ ತಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಉದಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಕಸ್ಸಪೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ದಹರಕಾಲೇಯೇವ ಪಿತಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ಮಾತಾ ತಂ ಪಟಿಜಗ್ಗತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಜೇತವನಂ ಗತೋ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಮಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸತ್ಥರಿ ವುಟ್ಠವಸ್ಸೇ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕನ್ತೇ ಸಯಮ್ಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಸದ್ಧಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಆಪುಚ್ಛಿತುಂ ಮಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಮಾತಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೀ ಓವಾದವಸೇನ -

೮೨. "ಯೇನ ಯೇನ ಸುಭಿಕ್ಖಾನಿ, ಸಿವಾನಿ ಅಭಯಾನಿ ಚ।
ತೇನ ಪುತ್ತಕ ಗಚ್ಛಸ್ಸು, ಮಾ ಸೋಕಾಪಹತೋ ಭವಾ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯೇನ ಯೇನಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹಿ ಏತಂ ಕರಣವಚನಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ದಿಸಾಭಾಗೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಭಿಕ್ಖಾನೀ**ತಿ ಸುಲಭಪಿಣ್ಡಾನಿ, ರಟ್ಠಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಿವಾನೀ**ತಿ ಖೇಮಾನಿ ಅರೋಗಾನಿ। **ಅಭಯಾನೀ**ತಿ ಚೋರಭಯಾದೀಹಿ ನಿಬ್ಭಯಾನಿ, ರೋಗದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯಾನಿ ಪನ "ಸುಭಿಕ್ಖಾನಿ, ಸಿವಾನೀ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇನೇವ ಗಹಿತಾನಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತತ್ಥ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ದಿಸಾಭಾಗೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುತ್ತಕಾ**ತಿ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೀ ತಂ ಆಲಪತಿ। **ಮಾ**ತಿ ಪಟಿಸೇಧತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ **ಸೋಕಾಪಹತೋ**ತಿ ವುತ್ತಗುಣರಹಿತಾನಿ ರಟ್ಠಾನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯಾದಿಜನಿತೇನ ಸೋಕೇನ ಉಪಹತೋ ಮಾ **ಭವ** ಮಾಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ, "ಮಮ ಮಾತಾ ಮಯ್ಹಂ ಸೋಕರಹಿತಟ್ಠಾನಗಮನಂ ಆಸೀಸತಿ, ಹನ್ದ ಮಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸೋಕರಹಿತಂ ಠಾನಂ ಪತ್ತುಂ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೩.೧-೯) -

"ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಮನ್ತಧರೋ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ।
ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ಠಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಸೀಹಂ ಯಥಾ ವನಚರಂ, ಬ್ಯಗ್ಘರಾಜಂವ ನಿತ್ತಸಂ।
ತಿಧಾಪಭಿನ್ನಮಾತಙ್ಗಂ, ಕುಞ್ಜರಂವ ಮಹೇಸಿನಂ॥

"ಸೇರೇಯಕಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಆಕಾಸೇ ಉಕ್ಖಿಪಿಂ ಅಹಂ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ॥

"ಅಧಿಟ್ಠಹಿ ಮಹಾವೀರೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಸಮನ್ತಾ ಪುಪ್ಫಚ್ಛದನಾ, ಓಕಿರಿಂಸು ನರಾಸಭಂ॥

"ತತೋ ಸಾ ಪುಪ್ಫಕಞ್ಚುಕಾ, ಅನ್ತೋವಣ್ಟಾ ಬಹಿಮುಖಾ।
ಸತ್ತಾಹಂ ಛದನಂ ಕತ್ವಾ, ತತೋ ಅನ್ತರಧಾಯಥ॥

"ತಞ್ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅಬ್ಭುತಂ ಲೋಮಹಂಸನಂ।
ಬುದ್ಧೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಸಿಂ, ಸುಗತೇ ಲೋಕನಾಯಕೇ॥

"ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।

ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ಪನ್ನರಸಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ।
ವೀತಮಲಾಸನಾಮಾ ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ “ಇದಮೇವ ಮಾತು ವಚನಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಙ್ಕುಸಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ।

ಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸೀಹತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸೀಹಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹರಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೀಹತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಇತೋ ಅಟ್ಠಾರಸಕಪ್ಪಸತಮತ್ಥಕೇ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಚನ್ದಭಾಗಾಯ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಕಿನ್ನರಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಭಕ್ಖೋ ಪುಪ್ಫನಿವಸನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪೂಜೇತುಕಾಮೋ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ಆಕಾಸತೋ ಓರುಯ್ಹ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸೀದಿ। ಕಿನ್ನರೋ ಚನ್ದನಸಾರಂ ಘಂಸಿತ್ವಾ ಚನ್ದನಗನ್ಧೇನ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಲ್ಲರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ಸೀಹೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ವಿಧಾವತಿ, ಏಕಗ್ಗಂ ನ ಹೋತಿ, ಸಕತ್ಥಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ –

೮೩. “ಸೀಹಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹರ, ರತ್ತಿನ್ದಿವಮತನ್ದಿತೋ।
ಭಾವೇಹಿ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ, ಜಹ ಸೀಘಂ ಸಮುಸ್ಸಯ”ನ್ತಿ॥ –

ಗಾಥಾಯ ಓವದಿ। ಸೋ ಗಾಥಾವಸಾನೇ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೧೭-೨೫) –

“ಚನ್ದಭಾಗಾನದೀತೀರೇ, ಅಹೋಸಿಂ ಕಿನ್ನರೋ ತದಾ।
ಪುಪ್ಫಭಕ್ಖೋ ಚಹಂ ಆಸಿಂ, ಪುಪ್ಫನಿವಸನೋ ತಥಾ॥

“ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ತು ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ವಿಪಿನಗ್ಗೇನ ನಿಯ್ಯಾಸಿ, ಹಂಸರಾಜಾವ ಅಮ್ಬರೇ॥

“ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ಚಿತ್ತಂ ತೇ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ।
ಪಸನ್ನಮುಖವಣ್ಣೋಸಿ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮುಖಿನ್ದ್ರಿಯೋ॥

“ಓರೋಹಿತ್ವಾನ ಆಕಾಸಾ, ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ ಸುಮೇಧಸೋ।

ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾನ, ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ಉಪಾವಿಸಿ॥

“ವಿಲೀನಂ ಚನ್ದನಾದಾಯ, ಅಗಮಾಸಿಂ ಜಿನನ್ತಿಕಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

“ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ನರಾಸಭಂ।
ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜನಯಿತ್ವಾನ, ಪಕ್ಕಾಮಿಂ ಉತ್ತರಾಮುಖೋ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಚನ್ದನಂ ಯಂ ಅಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಚತುದ್ದಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಇತೋ ಆಸಿಂಸು ತೇ ತಯೋ।
ರೋಹಣೀ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಯಾ ಪನ ಭಗವತಾ ಓವಾದವಸೇನ ವುತ್ತಾ “ಸೀಹಪ್ಪಮತ್ತೋ”ತಿ ಗಾಥಾ, ತತ್ಥ **ಸೀಹಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಆಲಪನಂ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹರಾ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೇನ ಪಮಾದವಿರಹಿತೋ ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥೇಸು ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಾಹಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಂ ಸಹ ಫಲೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ರತ್ತಿನ್ದಿವ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ರತ್ತಿಭಾಗಂ ದಿವಸಭಾಗಞ್ಚ “ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬; ವಿಭ॰ ೫೧೯) ವುತ್ತನಯೇನ ಚತುಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಸೇನ ಅತನ್ದಿತೋ ಅಕುಸೀತೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಕುಸಲಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಾವೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದೇಹಿ ವಡ್ಢೇಹಿ ಚ, ಏವಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಚ **ಜಹ ಸೀಘಂ ಸಮುಸ್ಸಯ**ನ್ತಿ ತವ ಸಮುಸ್ಸಯಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪಠಮಂ ತಾವ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಸೀಘಂ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಪಜಹ, ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಪಚ್ಛಾ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಚ ಪಜಹಿಸ್ಸತೀತಿ। ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸೀತಿ।

ಸೀಹತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ನೀತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಸುಪಿತ್ವಾನಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನೀತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸುನನ್ದೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹುತ್ವಾ ಅನೇಕಸತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇನ್ತೋ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ನಾಮ ಯಞ್ಞಂ ಯಜಿ, ಭಗವಾ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ ಯಞ್ಞಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸಿಸ್ಸೇಹಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ತಂ ಠಾನಂ ಸಕಲಞ್ಚ ನಗರಂ ಪುಪ್ಫಪಟವಿತಾನಿಕಂ ವಿಯ ಛಾದಿತಂ ಅಹೋಸಿ। ಮಹಾಜನೋ ಸತ್ಥರಿ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಸಿ। ಸುನನ್ದಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತೇನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ನೀತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ “ಇಮೇ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ ಸುಖಸೀಲಾ ಸುಖಸಮಾಚಾರಾ ಸುಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ನಿವಾತೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಹರನ್ತಿ, ಇಮೇಸು ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸುಖೇನ ವಿಹರಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ”ತಿ ಸುಖಾಭಿಲಾಸಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾವ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕತಿಪಾಹಮೇವ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ತಂ

ಭಿಡ್ಡೇತ್ವಾ ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ದಿವಸಭಾಗಂ ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮೋ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಯ ವೀತಿನಾಮೇತಿ, ರತ್ತಿಭಾಗೇಪಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭೂತೋ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಸುಪತಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಹೇತುಪರಿಪಾಕಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಓವಾದಂ ದೇನ್ತೋ -

೮೪. "ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಸುಪಿತ್ವಾನ, ದಿವಾ ಸಙ್ಗಣಿಕೇ ರತೋ।
ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮ ದುಮ್ಮೇಧೋ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬರತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಸಕಲಂ ರತ್ತಿಂ। **ಸುಪಿತ್ವಾನಾ**ತಿ ನಿದ್ದಾಯಿತ್ವಾ, "ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಂ ಯಾಮಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ರತ್ತಿಯಾ ತೀಸುಪಿ ಯಾಮೇಸು ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿವಾ**ತಿ ದಿವಸಂ, ಸಕಲಂ ದಿವಸಭಾಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಗಣಿಕೇ**ತಿ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕೇಹಿ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ಸನ್ನಿಸಜ್ಜಾ ಸಙ್ಗಣಿಕೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ರತೋ** ಅಭಿರತೋ ತತ್ಥ ಅವಿಗತಚ್ಛನ್ದೋ "ಸಙ್ಗಣಿಕೇ ರತೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ "ಸಙ್ಗಣಿಕಾರತೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾ**ತಿ ಕುದಾ ನಾಮ। **ಅಸ್ಸೂ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಕಾಲೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಮ್ಮೇಧೋ**ತಿ ನಿಪ್ಪಞ್ಞೋ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ। **ಅನ್ತ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಅನುಪ್ಪಾದಂ ಕದಾ ನಾಮ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ಏದಿಸಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ದುಮ್ಮೇಧ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಸೀ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ।

ಏವಂ ಪನ ಸತ್ಥಾರಾ ಗಾಥಾಯ ಕಥಿತಾಯ ಥೇರೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೨೬-೩೩) -

"ಸುನನ್ದೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮನ್ತಪಾರಗೂ।
ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಯಾಚಯೋಗೋ, ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಅಯಾಜಯಿ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಅಗ್ಗೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಇಸಿ।
ಜನತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ, ಅಮ್ಬರೇ ಚಙ್ಕಮೀ ತದಾ॥

"ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಮೇತ್ತಾಯ ಅಫರಿ ಸತ್ತೇ, ಅಪ್ಪಮಾಣೇ ನಿರೂಪಧಿ॥

"ವಣ್ಟೇ ಛೇತ್ವಾನ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮನ್ತಪಾರಗೂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಿಸ್ಸೇ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ಆಕಾಸೇ ಉಕ್ಖಿಪಾಪಯಿ॥

"ಯಾವತಾ ನಗರಂ ಆಸಿ, ಪುಪ್ಫಾನಂ ಛದನಂ ತದಾ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ, ಸತ್ತಾಹಂ ನ ವಿಗಚ್ಛಥ॥

"ತೇನೇವ ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ, ಅನುಭೋತ್ವಾನ ಸಮ್ಪದಾ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ತಿಣ್ಣೋ ಲೋಕೇ ವಿಸತ್ತಿಕಂ॥

"ಏಕಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಪಞ್ಚತಿಂಸಾಸು ಖತ್ತಿಯಾ।
ಅಮ್ಬರಂಸಸನಾಮಾ ತೇ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ।

ನೀತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸುನಾಗತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಚಿತ್ತನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕೋವಿದೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುನಾಗತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತ್ತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಅಸ್ಸಮೇ ವಸನ್ತೋ ತೀಣಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇಸಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ, “ಈದಿಸೇಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅನನ್ತಜಿನೋ ಅನನ್ತಞಾಣೋ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭ ಉಳಾರೋ ಪಸಾದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಸೋ ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ನಾಲಕಗಾಮೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸುನಾಗೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ಗಿಹಿಸಹಾಯೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ದಸ್ಸನಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೩೪-೪೦) -

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ವಸಭೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ತಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬತಪಾದಮ್ಹಿ, ಅಸ್ಸಮೋ ಆಸಿ ಮಾಪಿತೋ॥

“ತೀಣಿ ಸಿಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ವಾಚೇಸಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತದಾ।
ಸಂಹರಿತ್ವಾನ ತೇ ಸಿಸ್ಸೇ, ಏಕಮನ್ತಂ ಉಪಾವಿಸಿಂ॥

“ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮನ್ತಪಾರಗೂ।
ಬುದ್ಧವೇದಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಞಾಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ॥

“ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ನಿಸೀದಿಂ ಪಣ್ಣಸನ್ಥರೇ।
ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸಞ್ಞಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಞಾಣಸಞ್ಞಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸತ್ತವೀಸತಿ ಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ರಾಜಾ ಸಿರಿಧರೋ ಅಹು।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಪದೇಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೮೫. “ಚಿತ್ತನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ, ಪವಿವೇಕರಸಂ ವಿಜಾನಿಯ।
ಝಾಯಂ ನಿಪಕೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ, ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸುಖಂ ನಿರಾಮಿಸ”ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ**ತಿ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣೇ ಕುಸಲೋ, “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಗ್ಗಹಣಾದಿಯೋಗ್ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಛೇಕೋ। **ಪವಿವೇಕರಸಂ ವಿಜಾನಿಯಾ**ತಿ ಕಾಯವಿವೇಕಸಂವಡ್ಢಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಸ್ಸ ರಸಂ ಸಞ್ಜಾನಿತ್ವಾ, ವಿವೇಕಸುಖಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಪವಿವೇಕರಸಂ ಪಿತ್ವಾ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೫) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಝಾಯ**ನ್ತಿ ಪರಮಂ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಪಚ್ಚಾ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಚ ಝಾಯನ್ತೋ। **ನಿಪಕೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಹರಣೇ ಕುಸಲೋ। **ಪತಿಸ್ಸತೋ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ। **ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸುಖಂ ನಿರಾಮಿಸ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಾದಿಕೋಸಲ್ಲೇನ ಲದ್ಧೇ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಸುಖೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಝಾನೇನೇವ ಝಾಯನ್ತೋ ಕಾಮಾಮಿಸವಟ್ಟಾಮಿಸೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ನಿರಾಮಿಸಂ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಂ ಫಲಸುಖಞ್ಚ ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುನಾಗತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ನಾಗಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುಅಞ್ಞವಾದಿನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ನಾರದೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಮಾಳಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಭಗವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಪುರಕ್ಖತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ತೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಭಿತ್ಥವಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುನಗರೇ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ನಾಗಿತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಭಗವತಿ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವಿಹರನ್ತೇ **ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೯ ಆದಯೋ) ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೪೭-೫೪) -

“ವಿಸಾಲಮಾಳೇ ಆಸೀನೋ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಖೀಣಾಸವಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಾ ತೇವಿಜ್ಜಾ, ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ।
ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನಪ್ಪಸೀದತಿ॥

“ಞಾಣೇ ಉಪನಿಧಾ ಯಸ್ಸ, ನ ವಿಜ್ಜತಿ ಸದೇವಕೇ।
ಅನನ್ತಞಾಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನಪ್ಪಸೀದತಿ॥

“ಧಮ್ಮಕಾಯಞ್ಚ ದೀಪೇನ್ತಂ, ಕೇವಲಂ ರತನಾಕರಂ।
ವಿಕಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನಪ್ಪಸೀದತಿ॥

“ಇಮಾಹಿ ತೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ, ನಾರದೋವ್ಹಯವಚ್ಛಲೋ।
ಪದುಮುತ್ತರಂ ಥವಿತ್ವಾನ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಪರಾಜಿತಂ॥

“ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ಬುದ್ಧಸನ್ಥವನೇನ ಚ।

ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ಇತೋ ತಿಂಸಕಪ್ಪಸತೇ, ಸುಮಿತ್ತೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಅವಿತಥದೇಸನತಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಞ್ಜಾತಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೋ ಪೀತಿವೇಗಪ್ಪವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ –

೮೬. “ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುಅಞ್ಞವಾದಿನಂ, ಮಗ್ಗೋ ನ ನಿಬ್ಬಾನಗಮೋ ಯಥಾ ಅಯಂ।
ಇತಿಸ್ಸು ಸಙ್ಘಂ ಭಗವಾನುಸಾಸತಿ, ಸತ್ಥಾ ಸಯಂ ಪಾಣಿತಲೇವ ದಸ್ಸಯ”ನ್ತಿ॥ –

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನಾ ಬಾಹಿರಕೇ ಸಮಯೇ, ತೇನಾಹ “**ಪುಥುಅಞ್ಞವಾದಿನ**”ನ್ತಿ, ನಾನಾತಿತ್ಥಿಯಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಗ್ಗೋ ನ ನಿಬ್ಬಾನಗಮೋ ಯಥಾ ಅಯ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಅಯಂ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಏಕಂಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಮೋ, ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮೀ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಮೋ ಮಗ್ಗೋ ತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇ ನತ್ಥಿ ಅಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತತ್ತಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯವಾದಸ್ಸ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

“ಇಧೇವ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ, ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ, ಇಧ ತತಿಯೋ ಸಮಣೋ, ಇಧ ಚತುತ್ಥೋ ಸಮಣೋ, ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)।

ಇತೀತಿ ಏವಂ। **ಅಸ್ಸೂ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಸಙ್ಘ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ, ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋಯಂ ಯಥಾ “ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ”ನ್ತಿ। **ಸಙ್ಘ**ನ್ತಿ ವಾ ಸಮೂಹಂ, ವೇನೇಯ್ಯಜನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭಗವಾ**ತಿ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ ಇತಿವುತ್ತಕವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸತ್ಥಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಅನುಸಾಸತೀತಿ ಸತ್ಥಾ। **ಸಯ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ – “ಸೀಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಗಹೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮೀ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಯಥಾ ಮಮ ಸಾಸನೇ ಅತ್ಥಿ, ಏವಂ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಭಗವಾ ಸಯಮೇವ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಞಾತಂ, ಸಯಮೇವ ವಾ ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ವೇನೇಯ್ಯಜನತಂ ಅನುಸಾಸತಿ ಓವದತೀತಿ।

ನಾಗಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪವಿಟ್ಠತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಖನ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಾ ಯಥಾಭೂತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪವಿಟ್ಠತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕೇಸವೋ ನಾಮ ತಾಪಸೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿನ್ನಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಉಪತಿಸ್ಸಕೋಲಿತಾನಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ "ತೇಪಿ ನಾಮ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ ತತ್ಥ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ತದೇವ ಮಞ್ಞೇ ಸೇಯ್ಯೋ"ತಿ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೫೫-೫೯) -

"ನಾರದೋ ಇತಿ ಮೇ ನಾಮಂ, ಕೇಸವೋ ಇತಿ ಮಂ ವಿದೂ।
ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಏಸಂ, ಅಗಮಂ ಬುದ್ಧಸನ್ತಿಕಂ॥

"ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಕಾರುಣಿಕೋ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಅಸ್ಸಾಸಯನ್ತೋ ಸತ್ತೇ ಸೋ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಸಿರೇ ಕತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಸತ್ಥಾರಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಪಕ್ಕಾಮಿಂ ಪಾಚಿನಾಮುಖೋ॥

"ಸತ್ತರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ರಾಜಾ ಆಸಿ ಮಹೀಪತಿ।
ಅಮಿತ್ತತಾಪನೋ ನಾಮ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೮೭. "ಖನ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಾ ಯಥಾಭೂತಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪದಾಲಿತಾ।
ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಖನ್ಧಾ**ತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ, ತೇ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನುಪಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾದೀಹಿ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। **ದಿಟ್ಠಾ ಯಥಾಭೂತ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಪರೀತತೋ ದಿಟ್ಠಾ। **ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪದಾಲಿತಾ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಕಮ್ಮಭವಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾ ಚ ಮಗ್ಗಞಾಣಸತ್ಥೇನ ಭಿನ್ನಾ ವಿದ್ಧಂಸಿತಾ। ಕಿಲೇಸಪದಾಲನೇನೇವ ಹಿ ಕಮ್ಮೂಪಪತ್ತಿಭವಾ ಪದಾಲಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ**"ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಪವಿಟ್ಠತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅಜ್ಜುನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಸಕ್ಖಿಂ ವತ ಅತ್ತಾನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಜ್ಜುನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸೀಹಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅರಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಖೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠೋ ಪುರಿಸಸೀಹೋ"ತಿ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸುಪುಪ್ಫಿತಸಾಲಸಾಖಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಅಜ್ಜುನೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ।

ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ನಿಗಣ್ಠೇಹಿ ಕತಪರಿಚಯೋ ಹುತ್ವಾ “ಏವಾಹಂ ಅಮತಂ ಅಧಿಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವಿವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ದಹರಕಾಲೇಯೇವ ನಿಗಣ್ಠೇಸು ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಾರಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಸತ್ಥು ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹಾ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೬೦-೬೫) -

“ಮಿಗರಾಜಾ ತದಾ ಆಸಿಂ, ಅಭಿಜಾತೋ ಸುಕೇಸರೀ।
ಗಿರಿದುಗ್ಗಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಅಯಂ ನು ಖೋ ಮಹಾವೀರೋ, ನಿಬ್ಬಾಪೇತಿ ಮಹಾಜನಂ।
ಯಂನೂನಾಹಂ ಉಪಾಸೇಯ್ಯಂ, ದೇವದೇವಂ ನರಾಸಭಂ॥

“ಸಾಖಂ ಸಾಲಸ್ಸ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ, ಸಕೋಸಂ ಪುಪ್ಫಮಾಹರಿಂ।
ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಅದಾಸಿಂ ಪುಪ್ಫಮುತ್ತಮಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಪ್ಫದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ಚ ನವಮೇ ಕಪ್ಪೇ, ವಿರೋಚನಸನಾಮಕಾ।
ತಯೋ ಆಸಿಂಸು ರಾಜಾನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಸುಖಾಧಿಗಮಸಮ್ಭೂತೇನ ಪೀತಿವೇಗೇನ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ -

೮೮. “ಅಸಕ್ಖಿಂ ವತ ಅತ್ತಾನಂ, ಉದ್ಧಾತುಂ ಉದಕಾ ಥಲಂ।
ವುಯ್ಹಮಾನೋ ಮಹೋಘೇವ, ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಹ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಸಕ್ಖಿನ್ತಿ** ಸಕ್ಕೋಸಿಂ। **ವತಾತಿ** ವಿಮ್ಹಯೇ ನಿಪಾತೋ। ಅತಿವಿಮ್ಹಯನೀಯಞ್ಹೇತಂ ಯದಿದಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೋ। ತೇನಾಹ -

“ತಂ ಕಿಂಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ದುಕ್ಕರತರಂ ವಾ ದುರಭಿಸಮ್ಭವತರಂ ವಾ, ಯಂ ಸತ್ತಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಸ್ಸ ಕೋಟಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝೇಯ್ಯಾ”ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೧೫)?

ಅತ್ತಾನನ್ತಿ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಯೋ ಹಿ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ ಸೋ ಅತ್ತಾತಿ। **ಉದ್ಧಾತುನ್ತಿ** ಉದ್ಧರಿತುಂ, “ಉದ್ಧಟ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಉದಕಾತಿ** ಸಂಸಾರಮಹೋಘಸಙ್ಖಾತಾ ಉದಕಾ। **ಥಲನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಥಲಂ। **ವುಯ್ಹಮಾನೋ ಮಹೋಘೇವಾತಿ** ಮಹಣ್ಣವೇ ವುಯ್ಹಮಾನೋ ವಿಯ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ನಾಮ ಗಮ್ಭೀರವಿತ್ಥತೇ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೇ ಮಹತಿ ಉದಕೋಘೇ ವೇಗಸಾ ವುಯ್ಹಮಾನೋ ಪುರಿಸೋ ಕೇನಚಿ ಅತ್ಥಕಾಮೇನ ಉಪನೀತಂ ಫಿಯಾರಿತ್ತಸಮ್ಪನ್ನಂ ದಳ್ಹನಾವಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸುಖೇನೇವ ತತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ಪಾರಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವಾಹಂ ಸಂಸಾರಮಹೋಘೇ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರವೇಗೇನ ವುಯ್ಹಮಾನೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಉಪನೀತಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನುಪೇತಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗನಾವಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಉದ್ಧರಿತುಂ ನಿಬ್ಬಾನಥಲಂ ಪತ್ತುಂ ಅಹೋ ಅಸಕ್ಖಿನ್ತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅಸಕ್ಖಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಹ”**ನ್ತಿ ಆಹ।

ಯಸ್ಮಾ ಅಹಂ ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಅಞ್ಞಾಸಿಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಸಕ್ಖಿಂ ವತ ಅತ್ತಾನಂ ಉದ್ಧಾತುಂ ಉದಕಾ ಥಲನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅಜ್ಜುನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. (ಪಠಮ) ದೇವಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉತ್ತಿಣ್ಣಾ ಪಙ್ಕಪಲಿಪಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ದೇವಸಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಪಾರಾವತಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಿಯಾಲಫಲಂ ಉಪನೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಪಸಾದಸಂವಡ್ಢನತ್ಥಂ ತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ಸೋ ತೇನ ಅತಿವಿಯ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ । ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಮಣ್ಡಲಿಕರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ತರುಣಕಾಲೇಯೇವ ರಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ರಜ್ಜಸುಖಮನುಭವನ್ತೋ ವುದ್ಧೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೭೭-೭೧) -

"ಪಾರಾವತೋ ತದಾ ಆಸಿಂ, ಪರಂ ಅನುಪರೋಧಕೋ।
ಪಬ್ಭಾರೇ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಮಿ, ಅವಿದೂರೇ ಸಿಖಿಸತ್ಥುನೋ॥

"ಸಾಯಂ ಪಾತಞ್ಚ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಬುದ್ಧಂ ಲೋಕಗ್ಗನಾಯಕಂ।
ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಚ ಮೇ ನತ್ಥಿ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

"ಪಿಯಾಲಫಲಮಾದಾಯ , ಅಗಮಂ ಬುದ್ಧಸನ್ತಿಕಂ।
ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ॥

"ತತೋ ಪರಂ ಉಪಾದಾಯ, ಪರಿಚಾರಿಂ ವಿನಾಯಕಂ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

"ಏಕತ್ತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ಅಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಪನ್ನರಸೇ ಕಪ್ಪೇ, ತಯೋ ಆಸುಂ ಪಿಯಾಲಿನೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸೋಮನಸ್ಸೋ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ -

೮೯. "ಉತ್ತಿಣ್ಣಾ ಪಙ್ಕಪಲಿಪಾ, ಪಾತಾಲಾ ಪರಿವಜ್ಜಿತಾ।

ಮುತ್ತೋ ಓಘಾ ಚ ಗನ್ಥಾ ಚ, ಸಬ್ಬೇ ಮಾನಾ ವಿಸಂಹತಾ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಉತ್ತಿಣ್ಣಾತಿ** ಉತ್ತರಿತಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ। **ಪಙ್ಕಪಲಿಪಾತಿ** ಪಙ್ಕಾ ಚ ಪಲಿಪಾ ಚ। ಪಙ್ಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಕತಿಕದ್ದಮೋ। "ಪಲಿಪೋ"ತಿ ಗಮ್ಭೀರಪುಥುಲೋ ಮಹಾಕದ್ದಮೋ। ಇಧ ಪನ ಪಙ್ಕೋ ವಿಯಾತಿ ಪಙ್ಕೋ, ಕಾಮರಾಗೋ ಅಸುಚಿಭಾವಾಪಾದನೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮಕ್ಖನತೋ। ಪಲಿಪೋ ವಿಯಾತಿ ಪಲಿಪೋ, ಪುತ್ತದಾರಾದಿವಿಸಯೋ ಬಹಲೋ ಛನ್ದರಾಗೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋ ದುರುತ್ತರಣತೋ ಚ। ತೇ ಮಯಾ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ ಆಹ "ಉತ್ತಿಣ್ಣಾ ಪಙ್ಕಪಲಿಪಾ"ತಿ। **ಪಾತಾಲಾತಿ** ಪಾತಾಯಾಲನ್ತಿ ಪಾತಾಲಾ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ನಿನ್ನತರಪದೇಸಾ। ಕೇಚಿ ಪನ ನಾಗಭವನಂ "ಪಾತಾಲ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ ಅಗಾಹದುರವಗ್ಗಾಹದುರುತ್ತರಣಟ್ಠೇನ ಪಾತಾಲಾ ವಿಯಾತಿ ಪಾತಾಲಾ, ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ತೇ ಚ ಮಯಾ ಪಠಮಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಸಬ್ಬಥಾ ವಜ್ಜಿತಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ಆಹ **"ಪಾತಾಲಾ ಪರಿವಜ್ಜಿತಾ"**ತಿ **ಮುತ್ತೋ ಓಘಾ ಚ ಗನ್ಥಾ ಚಾತಿ** ಕಾಮೋಘಾದಿಓಘತೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಾದಿಗನ್ಥತೋ ಚ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಮುತ್ತೋ ಪರಿಮುತ್ತೋ, ಪುನ ಅನಭಿಕಿರಣಅಗನ್ಥನವಸೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬೇ ಮಾನಾ ವಿಸಂಹತಾತಿ** ನವವಿಧಾಪಿ ಮಾನಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಸಙ್ಘಾತಂ ವಿನಾಸಂ ಆಪಾದಿತಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ "ಮಾನವಿಧಾ ಹತಾ"ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ, ಮಾನಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಮಾನವಿಸಾ"ತಿ ಅಪರೇ, ತೇಸಂ ಪನ ಮಾನವಿಸಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಫಲತೋ ಮಾನವಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

(ಪಠಮ) ದೇವಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸಾಮಿದತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾಮಿದತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಥೂಪೇ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಛತ್ತಾತಿಛತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸಾಮಿದತ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಉಪಾಸಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ಯಥಾ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭಿ ಸಂಸಾರೇ ಚ ಸಂವೇಗಂ। ಸೋ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಕತಿಪಯಕಾಲಂ ಅಲಸಬಹುಲೀ ವಿಹಾಸಿ। ಪುನ ಸತ್ಥಾರಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಮುತ್ತೇಜಿತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ನಚಿರೇನೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೧-೪) -

"ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀನರುತ್ತಮೇ।
ಛತ್ತಾತಿಛತ್ತಂ ಕಾರೇತ್ವಾ, ಥೂಪಮ್ಹಿ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಕಾಲೇನ ಕಾಲಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ನಮಸ್ಸಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಪುಪ್ಫಚ್ಛದನಂ ಕತ್ವಾನ, ಛತ್ತಮ್ಹಿ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಸತ್ತರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ನ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಥೂಪಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ “ಕಿಂ ತಯಾ, ಆವುಸೋ, ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಗತೋ”ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ತೇಸಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ -

೯೦. “ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ, ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ।
ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ**ತಿ ಮಯಾ ಇಮೇ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ “ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋ”ತಿ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಞಾತಾ ವಿದಿತಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ**ತಿ ತಥಾ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾಯೇವ ಮೂಲಭೂತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ ತೇ ಇದಾನಿ ಯಾವ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ, ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - “ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ”ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಸಾಮಿದತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನವಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ದಸಮವಗ್ಗೋ

೧. ಪರಿಪುಣ್ಣಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನ ತಥಾ ಮತಂ ಸತರಸನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಧಮ್ಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ಥು ಚೇತಿಯೇ ಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಉಳಾರಂ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣವಿಭವತಾಯ **ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸತರಸಂ ನಾಮ ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಸತ್ಥು ಮಿಸ್ಸಕಾಹಾರಪರಿಭೋಗಂ ಸುತ್ವಾ “ತಾವ ಸುಖುಮಾಲೋಪಿ ಭಗವಾ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯಥಾ ತಥಾ ಯಾಪೇತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಮಯಂ ಆಹಾರಗಿದ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಆಹಾರಸುದ್ಧಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಮೇವ ಪನ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಸಂಸಾರೇ ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಭಗವತಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತೋ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೫-೯) -

“ನಿಬ್ಬುತೇ ಲೋಕನಾಥಮ್ಹಿ, ಧಮ್ಮದಸ್ಸೀನರಾಸಭೇ।
ಆರೋಪೇಸಿಂ ಧಜತ್ಥಮ್ಭಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ॥

“ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಮಾಪಯಿತ್ವಾನ, ಥೂಪಸೇಟ್ಠಂ ಸಮಾರುಹಿಂ।
ಜಾತಿಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಥೂಪಮ್ಹಿ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

“ಅಹೋ ಬುದ್ಧೋ ಅಹೋ ಧಮ್ಮೋ, ಅಹೋ ನೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಥೂಪಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಥೂಪಸೀಖಸನಾಮಕಾ।
ಸೋಳಸಾಸಿಂಸು ರಾಜಾನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ ಗಾರವಬಹುಮಾನೇನ ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ **“ನ ತಥಾ ಮತಂ ಸತರಸ”**ನ್ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೯೧. ತತ್ಥ **ನ ತಥಾ ಮತಂ ಸತರಸಂ, ಸುಧನ್ನಂ ಯಂ ಮಯಜ್ಜ ಪರಿಭುತ್ತ**ನ್ತಿ **ತಥಾ**ತಿ ತೇನ ಪಕಾರೇನ। **ಮತ**ನ್ತಿ ಅಭಿಮತಂ। **ಸತರಸ**ನ್ತಿ ಸತರಸಭೋಜನಂ “ಸತರಸಭೋಜನಂ ನಾಮ ಸತಪಾಕಸಪ್ಪಿಆದೀಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಭೋಜನ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅನೇಕತ್ಥೋ ಸತಸದ್ದೋ “ಸತಸೋ ಸಹಸ್ಸಸೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಭೋಜನಂ ಅನೇಕಸೂಪಂ ಅನೇಕಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ತಂ ಅನೇಕರಸತಾಯ “ಸತರಸ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಾನಾರಸಭೋಜನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಧಾ ಏವ ಅನ್ನಂ ಸುಧಾಭೋಜನಂ ದೇವಾನಂ ಆಹಾರೋ। **ಯಂ ಮಯಜ್ಜ ಪರಿಭುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಮಯಾ ಅಜ್ಜ ಅನುಭುತ್ತಂ। “ಯಂ ಮಯಾ ಪರಿಭುತ್ತ”ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ “ಸತರಸಂ ಸುಧನ್ನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಂ ಮಯಾ ಅಜ್ಜ ಏತರಹಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಯಮಾನಂ, ತಂ ಯಥಾ ಮತಂ ಅಭಿಮತಂ ಸಮ್ಭಾವಿತಂ ತಥಾ ರಾಜಕಾಲೇ ಮಯಾ ಪರಿಭುತ್ತಂ ಸತರಸಭೋಜನಂ ದೇವತ್ತಭಾವೇ ಪರಿಭುತ್ತಂ ಸುಧನ್ನಞ್ಚ ನ ಮತಂ ನಾಭಿಮತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಇದಞ್ಹಿ ಅರಿಯನಿಸೇವಿತಂ ನಿರಾಮಿಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅವತ್ಥುಭೂತಂ, ತಂ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಸೇವಿತಂ ಸಾಮಿಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುಭೂತಂ, ತಂ ಇಮಸ್ಸ ಸಙ್ಖಮ್ಪಿ ಕಲಮ್ಪಿ ಕಲಭಾಗಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇತೀತಿ। ಇದಾನಿ “ಯಂ ಮಯಜ್ಜ ಪರಿಭುತ್ತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ **ಅಪರಿಮಿತದಸ್ಸಿನಾ ಗೋತಮೇನ, ಬುದ್ಧೇನ ಸುದೇಸಿತೋ ಧಮ್ಮೋ”**ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅಪರಿಮಿತಂ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಉಪ್ಪಾದವಯಾಭಾವತೋ ಸನ್ತಂ ಅಸಙ್ಖತಧಾತುಂ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸೀ, ಅಪರಿಮಿತಸ್ಸ ಅನನ್ತಾಪರಿಮೇಯ್ಯಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ದಸ್ಸಾವೀತಿ ತೇನ **ಅಪರಿಮಿತದಸ್ಸಿನಾ** ಗೋತಮಗೋತ್ತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ “ಖಯಂ ವಿರಾಗಂ ಅಮತಂ ಪಣೀತ”ನ್ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೪; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೨೭) ಚ “ಮದನಿಮ್ಮದನೋ ಪಿಪಾಸವಿನಯೋ” (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) “ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೪೦; ೧೦.೬) ಚ ಆದಿನಾ ಸುಟ್ಠು **ದೇಸಿತೋ ಧಮ್ಮೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಯಾ ಅಜ್ಜ ಪರಿಭುತ್ತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪರಿಪುಣ್ಣಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ವಿಜಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಸ್ಸಾಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಿಜಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನೇ ಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಥೂಪಸ್ಸ ರತನಖಚಿತಂ ವೇದಿಕಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಳಾರಂ ವೇದಿಕಾಮಹಂ ಕಾರೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಅನೇಕಸತೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಮಣಿಓಭಾಸೇನ ವಿಚರಿ। ಏವಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ,

ವಿಜಯೋತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಝಾನಲಾಭೀ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಪ್ಪಸಾದೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೧೦-೧೪) -

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಲೋಕನಾಥಮ್ಹಿ, ಪಿಯದಸ್ಸೀನರುತ್ತಮೇ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಮುತ್ತಾವೇದಿಮಕಾಸಹಂ॥

"ಮಣೀಹಿ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ, ಅಕಾಸಿಂ ವೇದಿಮುತ್ತಮಂ।
ವೇದಿಕಾಯ ಮಹಂ ಕತ್ವಾ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

"ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಮಣೀ ಧಾರೇನ್ತಿ ಆಕಾಸೇ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಸೋಳಸಿತೋ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಮಣಿಪ್ಪಭಾಸನಾಮಕಾ।
ಛತ್ತಿಂಸಾಸಿಂಸು ರಾಜಾನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **"ಯಸ್ಸಾಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

೯೨. ತತ್ಥ **ಯಸ್ಸಾಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಉತ್ತಮಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಣಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಖೇಪಿತಾ। **ಆಹಾರೇ ಚ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ**ತಿ ಯೋ ಚ ಆಹಾರೇ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯೇಹಿ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಗಧಿತೋ ಅನಜ್ಝಾಪನ್ನೋ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಆಹಾರಸೀಸೇನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಚ್ಚಯಪರಿಯಾಯೋ ವಾ ಇಧ ಆಹಾರ-ಸದ್ದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **"ಸುಞ್ಞತೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ ಚಾ"**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖೋಪಿ ಗಹಿತೋಯೇವ, ತೀಣಿಪಿ ಚೇತಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ನಾಮಾನಿ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ ಸುಞ್ಞಂ, ತೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖೋ, ತಥಾ ರಾಗಾದಿನಿಮಿತ್ತಾಭಾವೇನ ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತಾಭಾವೇನ ಚ ಅನಿಮಿತ್ತಂ , ತೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೋ, ರಾಗಾದಿಪಣಿಧೀನಂ ಅಭಾವೇನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಂ, ತೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಅಯಮ್ಪಿ ತಿವಿಧೋ **ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಯಸ್ಸ ಗೋಚರೋ, ಆಕಾಸೇವ ಸಕುನ್ತಾನಂ, ಪದಂ ತಸ್ಸ ದುರನ್ನಯ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಆಕಾಸೇ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಸಕುಣಾನಂ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಾದೇಹಿ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗತಾ, ಇದಂ ಠಾನಂ ಉರೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ಗತಾ, ಇದಂ ಸೀಸೇನ, ಇದಂ ಪಕ್ಖೇಹೀ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುಂ, ಏವಮೇವ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ "ನಿರಯಪದಾದೀಸು ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಪದೇನ ಗತೋ"ತಿ ಞಾಪೇತುಞ್ಚ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ।

ವಿಜಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಏರಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದುಕ್ಖಾ ಕಾಮಾ ಏರಕಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಏರಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸತ್ಥು ಕಿಞ್ಚಿ ದಾತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಅಲಭನ್ತೋ "ಹನ್ದಾಹಂ ಕಾಯಸಾರಂ ಪುಞ್ಞಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ

ಸತ್ಥು ಗಮನಮಗ್ಗಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಸಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತೇನ ತಥಾಕತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ । ಸೋ ತತ್ಥ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಯಾವ ದಸ್ಸನುಪಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸಮ್ಭಾವನೀಯಸ್ಸ ಕುಟುಮ್ಬಿಯಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಏರಕೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ ಅಭಿರೂಪೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಸು ಪರಮೇನ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಕುಲೇನ ರೂಪೇನ ಆಚಾರೇನ ವಯೇನ ಕೋಸಲ್ಲೇನ ಚ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ದಾರಿಕಂ ಆನೇತ್ವಾ ವಿವಾಹಕಮ್ಮಂ ಅಕಂಸು । ಸೋ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸೇನ ಗೇಹೇ ವಸನ್ತೋ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕತ್ತಾ ಕೇನಚಿದೇವ ಸಂವೇಗವತ್ಥುನಾ ಸಂಸಾರೇ ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಸೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ, ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕತಿಪಯದಿವಸಾತಿಕ್ಕಮೇನ ಉಕ್ಕಣ್ಠಾಭಿಭೂತೋ ವಿಹಾಸಿ। ಅಥ ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ಓವಾದವಸೇನ **"ದುಕ್ಖಾ ಕಾಮಾ ಏರಕಾ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ "ಅಯುತ್ತಂ ಮಯಾ ಕತಂ, ಯೋಹಂ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಬಹುಲೋ ವಿಹಾಸಿ"ನ್ತಿ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೩೧-೩೮) -

"ಉತ್ತರಿತ್ವಾನ ನದಿಕಂ, ವನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ತಮದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಂ ವರಲಕ್ಖಣಂ॥

"ಕುದಾಲಪಿಟಕಮಾದಾಯ , ಸಮಂ ಕತ್ವಾನ ತಂ ಪಥಂ।
ಸತ್ಥಾರಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಮಗ್ಗದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಏಕೋ ಆಸಿಂ ಜನಾಧಿಪೋ।
ನಾಮೇನ ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧೋತಿ, ನಾಯಕೋ ಸೋ ನರಿಸ್ಸರೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹಾ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೯೩. "ದುಕ್ಖಾ ಕಾಮಾ ಏರಕ, ನ ಸುಖಾ ಕಾಮಾ ಏರಕ।
ಯೋ ಕಾಮೇ ಕಾಮಯತಿ, ದುಕ್ಖಂ ಸೋ ಕಾಮಯತಿ ಏರಕ।
ಯೋ ಕಾಮೇ ನ ಕಾಮಯತಿ, ದುಕ್ಖಂ ಸೋ ನ ಕಾಮಯತಿ ಏರಕಾ"ತಿ॥ -

ತಮೇವ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ದುಕ್ಖಾ ಕಾಮಾ**ತಿ ಇಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ದುಕ್ಖವತ್ಥುತಾಯ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸಭಾವತೋ ಚ, ದುಕ್ಖಾ ದುಕ್ಖಮಾ ದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ ಕಾಮಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ, ಆದೀನವೋ ಏತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿಆದಿ (ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪)। **ಏರಕಾ**ತಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ಭಗವಾ ತಂ ಆಲಪತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ನಾಮೇನ ಕಥೇಸಿ। **ನ ಸುಖಾ ಕಾಮಾ**ತಿ ಕಾಮಾ ನಾಮೇತೇ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಪನ ಸುಖತೋ

ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಯಥಾಹ - “ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದ, ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ”ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೫೩; ಇತಿವು॰ ೫೩; ಥೇರಗಾ॰ ೯೮೬)। **ಯೋ ಕಾಮೇ ಕಾಮಯತಿ, ದುಕ್ಖಂ ಸೋ ಕಾಮಯತೀತಿ** ಯೋ ಸತ್ತೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಕಾಮಯತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಕಾಮನಂ ಸಮ್ಪತಿ ಸಪರಿಳಾಹತಾಯ , ಆಯತಿಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಹೇತುತಾಯ ಚ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಹೇತುತಾಯ ಚ ದುಕ್ಖಂ। ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಪನ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಾ। ಇತಿ ಸೋ ದುಕ್ಖಸಭಾವಂ ದುಕ್ಖನಿಮಿತ್ತಂ ದುಕ್ಖವತ್ಥುಞ್ಚ ಕಾಮಯತೀತಿ ವುತ್ತೋ। ಇತರಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ತಮೇವತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸತ್ಥೋ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏರಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಮೇತ್ತಜಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಮೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮೇತ್ತಜಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಅನೋಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ವೇದಿಕಂ ಚಿನಿತ್ವಾ ಸುಧಾಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕಾರೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅನುಮೋದನಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಮೇತ್ತಜೀ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿಯೋ ಆರಬ್ಭ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಪಞ್ಹೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೧೬-೨೧) -

“ಅನೋಮದಸ್ಸೀಮುನಿನೋ, ಬೋಧಿವೇದಿಮಕಾಸಹಂ।
ಸುಧಾಯ ಪಿಣ್ಡಂ ದತ್ವಾನ, ಪಾಣಿಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಹಂ॥

“ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಸುಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಅನೋಮದಸ್ಸೀ ನರುತ್ತಮೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಇಮಿನಾ ಸುಧಕಮ್ಮೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭೋತ್ವಾನ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಸನ್ನಮುಖವಣ್ಣೋಮ್ಹಿ, ಏಕಗ್ಗೋ ಸುಸಮಾಹಿತೋ।
ಧಾರೇಮಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ॥

“ಇತೋ ಕಪ್ಪಸತೇ ಆಸಿಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣೇ ಅನೂನಕೇ।
ರಾಜಾ ಸಬ್ಬಘನೋ ನಾಮ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಥೋಮೇನ್ತೋ -

೯೪. “ನಮೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಿರೀಮತೋ।
ತೇನಾಯಂ ಅಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೇನ, ಅಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಸುದೇಸಿತೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನಮೋ**ತಿ ನಮಕ್ಕಾರೋ। **ಹೀ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಮತ್ತಿಂಸಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಕ್ಯರಾಜಸ್ಸ ಪುತ್ತೋತಿ **ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ**। ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ ಉತ್ತಮಾಯ ರೂಪಕಾಯಸಿರಿಯಾ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಿರಿಯಾ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸಿರೀಮಾ,** ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಿರೀಮತೋ ನಮೋ ಅತ್ಥು, ತಂ ನಮಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ತೇನ ಭಗವತಾ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ವದತಿ। **ಅಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೇನಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ, ಸಬ್ಬೇಹಿ ವಾ ಗುಣೇಹಿ ಅಗ್ಗಭಾವಂ ಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ಪತ್ತೇನ। **ಅಗ್ಗಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅಗ್ಗೋ ಉತ್ತಮೋ ನವವಿಧಲೋಕುತ್ತರೋ ಧಮ್ಮೋ ಸುಟ್ಠು ಅವಿಪರೀತಂ **ದೇಸಿತೋ** ಪವೇದಿತೋತಿ।

ಮೇತ್ತಜಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಚಕ್ಖುಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅನ್ಧೋಹಂ ಹತನೇತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಚಕ್ಖುಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಥೂಪಮಹೇ ಕಯಿರಮಾನೇ ಉಮಾಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಥೂಪಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಮಹಾಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ನಾಮ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ಪಾಲೋ**ತಿ ನಾಮಮಕಂಸು। ಮಾತಾ ತಸ್ಸ ಆಧಾವಿತ್ವಾ ಪರಿಧಾವಿತ್ವಾ ವಿಚರಣಕಾಲೇ ಅಞ್ಞಂ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿ। ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ **ಚೂಳಪಾಲೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇತರಂ **ಮಹಾಪಾಲೋ**ತಿ ವೋಹರಿಂಸು। ಅಥ ತೇ ವಯಪ್ಪತ್ತೇ ಘರಬನ್ಧನೇನ ಬನ್ಧಿಂಸು। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸತ್ಥಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ। ತತ್ಥ ಮಹಾಪಾಲೋ ಜೇತವನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಉಪಾಸಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಕುಟುಮ್ಬಭಾರಂ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಿಕಸ್ಸೇವ ಭಾರಂ ಕತ್ವಾ ಸಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಾನಿ ವಸಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠವಸ್ಸೋ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಟ್ಠಿಮತ್ತೇ ಸಹಾಯಭಿಕ್ಖೂ ಲಭಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಾವನಾನುಕೂಲಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಪಚ್ಚನ್ತಗಾಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗಾಮವಾಸಿಕೇಹಿ ಉಪಾಸಕೇಹಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಾಯ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ವಸನ್ತೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। ತಸ್ಸ ಅಕ್ಖಿರೋಗೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ವೇಜ್ಜೋ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ವೇಜ್ಜೇನ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ। ತೇನಸ್ಸ ರೋಗೋ ವಡ್ಢಿ। ಸೋ "ಅಕ್ಖಿರೋಗವೂಪಸಮನತೋ ಕಿಲೇಸರೋಗವೂಪಸಮನಮೇವ ಮಯ್ಹಂ ವರ"ನ್ತಿ ಅಕ್ಖಿರೋಗಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಯೇವ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಅಕ್ಖೀನಿ ಚೇವ ಕಿಲೇಸಾ ಚ ಭಿಜ್ಜಿಂಸು। ಸೋ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಅರಹಾ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೨೧-೨೫) –

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಲೋಕಮಹಿತೇ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇ।
ಸಿದ್ಧತ್ಥಮ್ಹಿ ಭಗವತಿ, ಮಹಾಥೂಪಮಹೋ ಅಹು॥

"ಮಹೇ ಪವತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ, ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಉಮಾಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಥೂಪಮ್ಹಿ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಥೂಪಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಚ ನವಮೇ ಕಪ್ಪೇ, ಸೋಮದೇವಸನಾಮಕಾ।
ಪಞ್ಞಾಸೀತಿಸು ರಾಜಾನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅಥ ಥೇರೇ ಅಕ್ಖಿರೋಗೇನ ವಿಹಾರೇ ಓಹೀನೇ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಾಸಕಾ "ಕಸ್ಮಾ ಥೇರೋ ನಾಗತೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋಕಾಭಿಭೂತಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಉಪನೇತ್ವಾ, "ಭನ್ತೇ, ಕಿಞ್ಚಿ ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥ, ಇದಾನಿ ಮಯಮೇವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಆನೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ತಥಾ ಕರೋನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಥೇರಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ವುಟ್ಠವಸ್ಸಾ ಪವಾರೇತ್ವಾ, "ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತುಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಥೇರೋ, "ಅಹಂ ದುಬ್ಬಲೋ ಅಚಕ್ಖುಕೋ, ಮಗ್ಗೋ ಚ ಸಉಪದ್ದವೋ, ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತುಮ್ಹೇ ಪಠಮಂ ಗಚ್ಛಥ, ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಮಹಾಥೇರೇ ಚ ಮಮ ವನ್ದನಾಯ ವನ್ದಥ, ಚೂಳಪಾಲಸ್ಸ ಮಮ ಪವತ್ತಿಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಕಞ್ಚಿ ಪುರಿಸಂ ಪೇಸೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತೇ ಪುನಪಿ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಗಮನಂ ಅಲಭನ್ತಾ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಸಂಸಾಮೇತ್ವಾ ಉಪಾಸಕೇ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಜೇತವನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಮಹಾಥೇರೇ ಚ ತಸ್ಸ ವನ್ದನಾಯ ವನ್ದಿತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಚೂಳಪಾಲಸ್ಸ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ತೇನ "ಅಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಮಯ್ಹಂ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಪಾಲಿತೋ ನಾಮ, ಇಮಂ ಪೇಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ, "ಮಗ್ಗೋ ಸಪರಿಸ್ಸಯೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಏಕೇನ ಗಹಟ್ಠೇನ ಗನ್ತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಾಜೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಪೇಸೇಸುಂ। ಸೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ತಸ್ಸ ಓರೋಚೇತ್ವಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ಸಾಮನ್ತಾ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಕಟ್ಠಹಾರಿಯಾ ಗಾಯನ್ತಿಯಾ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ "ತಿಟ್ಠಥ, ಭನ್ತೇ, ಮುಹುತ್ತಂ ಯಾವಾಹಂ ಆಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿ। ಥೇರೋ ಇದಾನಿಮೇವ ಇತ್ಥಿಯಾ ಗೀತಸದ್ದೋ ಸುತೋ, ಸಾಮಣೇರೋ ಚ ಚಿರಾಯತಿ, ನೂನ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಂ ಪತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಸೋಪಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಗಚ್ಛಾಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ "ಕಿಂ ಪಾಪೋ ಜಾತೋಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಸಾಮಣೇರೋ ತುಣ್ಹೀ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಪುಚ್ಛಿತೋಪಿ ನ ಕಥೇಸಿ। ಥೇರೋ "ತಾದಿಸೇನ ಪಾಪೇನ ಮಯ್ಹಂ ಯಟ್ಠಿಗಹಣಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಗಚ್ಛ ತ್ವ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇನ "ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯೋ ಮಗ್ಗೋ, ತುಮ್ಹೇ ಚ ಅನ್ಧಾ, ಕಥಂ ಗಮಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಬಾಲ ಇಧೇವ ಮೇ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮರನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ತಾದಿಸೇನ ಗಮನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೯೫. "ಅನ್ಧೋಹಂ ಹತನೇತ್ತೋಸ್ಮಿ, ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಪಕ್ಖನ್ದೋ।
ಸಯಮಾನೋಪಿ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಂ, ನ ಸಹಾಯೇನ ಪಾಪೇನಾ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿತ್ಥ।

ತತ್ಥ **ಅನ್ಧೋ**ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಕಲೋ। **ಹತನೇತ್ತೋ**ತಿ ವಿನಟ್ಠಚಕ್ಖುಕೋ, ತೇನ "ಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿವಸೇನಾಹಂ ಉಪಹತನೇತ್ತತಾಯ ಅನ್ಧೋ, ನ ಜಚ್ಚನ್ಧಭಾವೇನಾ"ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅನ್ಧಭಾವಂ ವಿಸೇಸೇತಿ। ಅಥ ವಾ "ಅನ್ಧೋ"ತಿ ಇದಂ "ಅನ್ಧೇ ಜಿಣ್ಣೇ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪೋಸೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೮೮) ವಿಯ ಮಂಸಚಕ್ಖುವೇಕಲ್ಲದೀಪನಂ, "ಸಬ್ಬೇಪಿಮೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಅನ್ಧಾ ಅಚಕ್ಖುಕಾ" (ಉದಾ॰ ೫೪) "ಅನ್ಧೋ ಏಕಚಕ್ಖು ದ್ವಿಚಕ್ಖೂ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೨೯) ವಿಯ ನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುವೇಕಲ್ಲದೀಪನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಹತನೇತ್ತೋಸ್ಮೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಮುಖ್ಯಮೇವ ಅನ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಪಕ್ಖನ್ದೋ**ತಿ ಕನ್ತಾರೇ ವಿವನೇ ದೀಘಮಗ್ಗಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ, ನ ಜಾತಿಕನ್ತಾರಾದಿಗಹನಂ ಸಂಸಾರದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಾದಿಸಞ್ಚಿ ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಂ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, **ಸಯಮಾನೋಪೀ**ತಿ ಸಯನ್ತೋಪಿ, ಪಾದೇಸು ಅವಹನ್ತೇಸು ಉರೇನ ಜಣ್ಣುಕಾಹಿ ಚ ಭೂಮಿಯಂ ಸಂಸರನ್ತೋ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ। **ನ ಸಹಾಯೇನ ಪಾಪೇನಾ**ತಿ ತಾದಿಸೇನ ಪಾಪಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಹಾಯಭೂತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಇತರೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ "ಭಾರಿಯಂ ವತ ಮಯಾ ಸಾಹಸಿಕಕಮ್ಮಂ ಕತ"ನ್ತಿ ಬಾಹಾ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಕನ್ದನ್ತೋ ವನಸಣ್ಡಂ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ಚ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಥೇರಸ್ಸ ಸೀಲತೇಜೇನ

ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಸನಂ ಉಣ್ಹಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ತೇನ ಸಕ್ಕೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ಞತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಗಾಮಿಪುರಿಸಂ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಂ ಞಾಪೇತ್ವಾ ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಮಗ್ಗಂ ಸಜ್ಜೆಪಿತ್ವಾ ತದಹೇವ ಸಾಯನ್ಹೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಥೇರಂ ನೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಜೇತವನೇ ಚೂಳಪಾಲಿತೇನ ಕಾರಿತಾಯ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ಫಲಕೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಹಾಯವಣ್ಣೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಆಗತಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ; ಚೂಳಪಾಲಿತೋಪಿ ತಂ ಯಾವಜೀವಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ।

ಚಕ್ಖುಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಖಣ್ಡಸುಮನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏಕಪುಪ್ಫಂ ಚಜಿತ್ವಾನಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಖಣ್ಡಸುಮನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಥೂಪಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ಚನ್ದನವೇದಿಕಾಯ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಉಳಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಕನಕಥೂಪಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ರಞ್ಞಾ ಪುಪ್ಫಪೂಜಾಯ ಕಯಿರಮಾನಾಯ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಅಲಭನ್ತೋ ಏಕಂ ಖಣ್ಡಸುಮನಪುಪ್ಫಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹತಾ ಮೂಲೇನ ತಂ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಚೇತಿಯೇ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಸೀತಿ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಸಗ್ಗಸುಖಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಪಾವಾಯಂ ಮಲ್ಲರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಜಾತಕಾಲೇ ಗೇಹೇ ಖಣ್ಡಸಕ್ಖರಾ ಸುಮನಪುಪ್ಫಾನಿ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ತೇನಸ್ಸ **ಖಣ್ಡಸುಮನೋ**ತಿ ನಾಮಮಕಂಸು। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವತಿ ಪಾವಾಯಂ ಚುನ್ದಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೧೫-೨೦) –

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಜಲಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋವ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ॥

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಚ ಮಹಾವೀರೇ, ಥೂಪೋ ವಿತ್ಥಾರಿಕೋ ಅಹು।
ದೂರತೋವ ಉಪಟ್ಠೇನ್ತಿ, ಧಾತುಗೇಹವರುತ್ತಮೇ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ, ಸುಮನೋ, ಅಕಂ ಚನ್ದನವೇದಿಕಂ।
ದಿಸ್ಸತಿ ಥೂಪಖನ್ಧೋ ಚ, ಥೂಪಾನುಚ್ಛವಿಕೋ ತದಾ॥

"ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ, ದೇವತ್ತೇ ಅಥ ಮಾನುಸೇ।
ಓಮತ್ತಂ ಮೇ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಪಞ್ಚದಸಕಪ್ಪಸತೇ, ಇತೋ ಅಟ್ಠ ಜನಾ ಅಹುಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಮತ್ತನಾಮಾ ತೇ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮಜಾತಿಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಸುಮನಪುಪ್ಫಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಕಂ ನಿಬ್ಬಾನೂಪನಿಸ್ಸಯತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಉದಾನವಸೇನ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ –

೯೭. “ಏಕಪುಪ್ಫಂ ಚಜಿತ್ವಾನ, ಅಸೀತಿ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ।
ಸಗ್ಗೇಸು ಪರಿಚಾರೇತ್ವಾ, ಸೇಸಕೇನಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಏಕಪುಪ್ಫ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಕುಸುಮಂ, ತಂ ಪನ ಇಧ ಸುಮನಪುಪ್ಫಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಚಜಿತ್ವಾನಾ**ತಿ ಸತ್ಥು ಥೂಪಪೂಜಾಕರಣವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗಹೇತು। **ಅಸೀತಿ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಗಣನಾಯ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಸೀತಿ ಕೋಟಿಯೋ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಇದಞ್ಚ ಛಸು ಕಾಮಸಗ್ಗೇಸು ದುತಿಯೇ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ **ಸಗ್ಗೇಸೂ**ತಿ ತಾವತಿಂಸಸಞ್ಞಿತೇ ಸಗ್ಗಲೋಕೇ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಹೇತ್ಥ ಬಹುವಚನಂ। **ಪರಿಚಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪರಿಚಾರೇತ್ವಾ ಸುಖಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ, ದೇವಚ್ಛರಾಹಿ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಚಾರೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ಸೇಸಕೇನಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬುತೋ**ತಿ ಪುಪ್ಫಪೂಜಾಯ ವಸೇನ ಪವತ್ತಕುಸಲಚೇತನಾಸು ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಾಯಕಕಮ್ಮತೋ ಸೇಸೇನ ಯಂ ತತ್ಥ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಬಹೂ ಹಿ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಪರವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ। **ಸೇಸಕೇನಾ**ತಿ ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಾವಸೇಸೇನ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣೇಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇ ನಿಬ್ಬುತೋ ಅಮ್ಹಿ, ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋಸ್ಮಿ। ಏತೇನ ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ಸೋಪಿ ಚರಿಮತ್ತಭಾವೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಾದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ “ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಾವಸೇಸೇನಾ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೨೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧) ವುತ್ತಂ।

ಖಣ್ಡಸುಮನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಹಿತ್ವಾ ಸತಪಲಂ ಕಂಸನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಯಾನಕಾರಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಚನ್ದನಖಣ್ಡೇನ ಫಲಕಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಉಪನಾಮೇಸಿ, ತಞ್ಚ ಭಗವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರೋರುವನಗರೇ ರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಪಿತರಿ ಕಾಲಙ್ಕತೇ ರಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರರಞ್ಞೋ ಅದಿಟ್ಠಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಣಿಮುತ್ತಾವತ್ಥಾದೀನಿ ಪಣ್ಣಾಕಾರಾನಿ ಪೇಸೇಸಿ। ತಸ್ಸ ರಾಜಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ಪುಞ್ಞವನ್ತತಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಭತಂ ಪೇಸೇನ್ತೋ ಚಿತ್ತಪಟೇ ಬುದ್ಧಚರಿತಂ ಸುವಣ್ಣಪಟ್ಟೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಲಿಖಾಪೇತ್ವಾ ಪೇಸೇಸಿ। ಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕತಾಯ ಚ ಚಿತ್ತಪಟೇ ದಸ್ಸೇನ್ತಂ ಬುದ್ಧಚರಿತಂ ಸುವಣ್ಣಪಟ್ಟಕೇ ಲಿಖಿತಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕ್ಕಮಞ್ಚ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಾಸನಕ್ಕಮಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ “ದಿಟ್ಠೋ ಮಯಾ ಭಗವತೋ ವೇಸೋ, ಸಾಸನಕ್ಕಮೋ ಚ ಏಕಪದೇಸೇನ ಞಾತೋ, ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಕಾಮಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ, ಕಿಂ ದಾನಿ ಮಯ್ಹಂ ಘರಾವಾಸೇನಾ”ತಿ ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದೇನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರಾಜಾ ಪುಕ್ಕುಸಾತಿ ವಿಯ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪರಿದೇವನ್ತಸ್ಸೇವ ನಗರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಪ್ಪಸೋಣ್ಡಿಕಪಬ್ಭಾರೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೩೮-೪೨) -

“ಯಾನಕಾರೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ದಾರುಕಮ್ಮೇ ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ।
ಚನ್ದನಂ ಫಲಕಂ ಕತ್ವಾ, ಅದಾಸಿಂ ಲೋಕಬನ್ಧುನೋ॥

“ಪಭಾಸತಿ ಇದಂ ಬ್ಯಮ್ಹಂ, ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಸುನಿಮ್ಮಿತಂ।
ಹತ್ಥಿಯಾನಂ ಅಸ್ಸಯಾನಂ, ದಿಬ್ಬಯಾನಂ ಉಪಟ್ಠಿತಂ॥

“ಪಾಸಾದಾ ಸಿವಿಕಾ ಚೇವ, ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಯದಿಚ್ಛಕಂ।
ಅಕ್ಖುಬ್ಭಂ ರತನಂ ಮಯ್ಹಂ, ಫಲಕಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಫಲಕಂ ಯಮಹಂ ದದಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲಕಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಚತುರೋ ನಿಮ್ಮಿತಾವ್ಹಯಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಉದಾನವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕಥೇನ್ತೋ -

೯೭. “ಹಿತ್ವಾ ಸತಪಲಂ ಕಂಸಂ, ಸೋವಣ್ಣಂ ಸತರಾಜಿಕಂ।
ಅಗ್ಗಹಿಂ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಂ, ಇದಂ ದುತಿಯಾಭಿಸೇಚನ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ। **ಸತಪಲ**ನ್ತಿ ಸತಂ ಪಲಾನಿ ಯಸ್ಸ, ತಂ ಸತಪಲಪರಿಮಾಣಂ। **ಕಂಸ**ನ್ತಿ ಥಾಲಂ। **ಸೋವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಮಯಂ। **ಸತರಾಜಿಕ**ನ್ತಿ ಭಿತ್ತಿವಿಚಿತ್ತತಾಯ ಚ ಅನೇಕರೂಪರಾಜಿಚಿತ್ತತಾಯ ಚ ಅನೇಕಲೇಖಾಯುತ್ತಂ। **ಅಗ್ಗಹಿಂ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪೇ ಮಹಾರಹೇ ಭಾಜನೇ ಪುಬ್ಬೇ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಓವಾದಂ ಕರೋನ್ತೋ “ಇದಾನಾಹಂ ತಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಮತ್ತಿಕಾಮಯಪತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿಂ , ಅಹೋ, ಸಾಧು, ಮಯಾ ಕತಂ ಅರಿಯವತಂ ಅನುಠಿತ”ನ್ತಿ ಭಾಜನಕಿತ್ತನಾಪದೇಸೇನ ರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗಮನಞ್ಚ ಅನುಮೋದನ್ತೋ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ಇದಂ ದುತಿಯಾಭಿಸೇಚನ”**ನ್ತಿ। ಪಠಮಂ ರಜ್ಜಾಭಿಸೇಚನಂ ಉಪಾದಾಯ ಇದಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗಮನಂ ಮಮ ದುತಿಯಂ ಅಭಿಸೇಚನಂ। ತಞ್ಹಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಸಾಸಙ್ಕಂ ಸಪರಿಸಙ್ಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ ದುಕ್ಖಪಟಿಬದ್ಧಂ ನಿಹೀನಂ, ಇದಂ ಪನ ತಂವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಉತ್ತಮಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅಭಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಸತಿ ಮುಟ್ಠಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಭಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸುಮೇಧಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸಳಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಮಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಅಭಯೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಏಕದಿವಸಂ ವಿಹಾರಂ ಗತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಏಕದಿವಸಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಂ ಮಾತುಗಾಮಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ತಸ್ಸ ರೂಪಂ ಆರಬ್ಭ ಛನ್ದರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಸೋ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ “ಸತಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ

ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಮಯ್ಹಂ ಕಿಲೇಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಅಯುತ್ತಂ ಮಯಾ ಕತ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೪೩-೪೭) -

"ಸುಮೇಧೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ವಿವೇಕಮನುಬ್ರೂಹನ್ತೋ, ಅಜ್ಝೋಗಹಿ ಮಹಾವನಂ॥

"ಸಳಲಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಗನ್ಥಿತ್ವಾನ ವಟಂಸಕಂ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪೇಸಿಂ, ಸಮ್ಮುಖಾ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಊನವೀಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಸೋಳಸಾಸುಂ ಸುನಿಮ್ಮಿತಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿದಸ್ಸನೇನ "ಕಿಲೇಸೇ ಅನುವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನತ್ಥೇವ ಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಂ। ಅಹಂ ಪನ ತೇ ನಾನುವತ್ತಿ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೯೮. "ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಸತಿ ಮುಟ್ಠಾ, ಪಿಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ।
ಸಾರತ್ತಚಿತ್ತೋ ವೇದೇತಿ, ತಞ್ಚ ಅಜ್ಝೋಸ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಆಸವಾ, ಭವಮೂಲೋಪಗಾಮಿನೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ರೂಪ**ನ್ತಿ ರಜ್ಜನೀಯಂ ರೂಪಾಯತನಂ, ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಇತ್ಥಿರೂಪಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ, ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ತಥಾಗಹಣಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತಿ ಮುಟ್ಠಾ**ತಿ ಅಸುಭಸಭಾವೇ ಕಾಯೇ "ಅಸುಭ"ನ್ತ್ವೇವ ಪವತ್ತನಸತಿ ನಟ್ಠಾ। ಯಥಾ ಪನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಸತಿ ನಟ್ಠಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪಿಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ"**ತಿ। ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ "ಸುಭಂ ಸುಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಿಯನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಸತಿ ಮುಟ್ಠಾತಿ ಯೋಜನಾ। ತಥಾ ಭೂತೋವ **ಸಾರತ್ತಚಿತ್ತೋ ವೇದೇತೀ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ರತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಅನುಭವತಿ ಅಭಿನನ್ದತಿ, ಅಭಿನನ್ದನ್ತೋ ಪನ **ತಞ್ಚ ಅಜ್ಝೋಸ ತಿಟ್ಠತಿ** ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವತ್ತತಿ ಚೇವ, ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಚ **ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಆಸವಾ ಭವಮೂಲೋಪಗಾಮಿನೋ**ತಿ ಭವಸ್ಸ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವಂ ಕಾರಣಭಾವಂ ಉಪಗಮನಸಭಾವಾ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಆಸವಾ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢನ್ತಿಯೇವ, ನ ಹಾಯನ್ತಿ। ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಆಸವಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಪಹೀನಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಭಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಸತಿ ಮುಟ್ಠಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಗೋನಕಾದಿಅತ್ಥತಂ ಸಉತ್ತರಚ್ಛದಂ ಬುದ್ಧಾರಹಂ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ಉತ್ತಿಯೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಞಾತಿಸಮಾಗಮೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ನಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಗೀತಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ತಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ತಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೫.೪೮-೫೧) -

"ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಹಿ ಮಯಾ ದಿನ್ನೋ, ಸಉತ್ತರಸಪಚ್ಛದೋ॥

"ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಆಸಿ ಸೋ ತದಾ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ ಸದಾ ಮಮ॥

"ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಪಲ್ಲಙ್ಕಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪಲ್ಲಙ್ಕಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

"ವೀಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಸುವಣ್ಣಾಭಾ ತಯೋ ಜನಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿದಸ್ಸನೇನ "ಕಿಲೇಸೇ ಅಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಂ, ಅಹಂ ಪನ ತೇ ಜಿಗುಚ್ಛಿಮೇವಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೯೯. "ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಸತಿ ಮುಟ್ಠಾ, ಪಿಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ।
ಸಾರತ್ತಚಿತ್ತೋ ವೇದೇತಿ, ತಞ್ಚ ಅಜ್ಝೋಸ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಆಸವಾ, ಸಂಸಾರ ಉಪಗಾಮಿನೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸದ್ದ**ನ್ತಿ ರಜ್ಜನೀಯಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ, **ಸಂಸಾರಉಪಗಾಮಿನೋ**ತಿ -

"ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸಂಸಾರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ -

ಏವಂ ವುತ್ತಸಂಸಾರವಟ್ಟಕಾರಣಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಗಮೇನ್ತೀತಿ ಸಂಸಾರಉಪಗಾಮಿನೋ, "ಸಂಸಾರೂಪಗಾಮಿನೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ಸೇಸಂ ಅನನ್ತರಗಾಥಾಯ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಉತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. (ದುತಿಯ) ದೇವಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ದೇವಸಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸಿಖಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಬನ್ಧುಜೀವಕಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ದೇವಸಭೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಚುಮ್ಬಟಕಲಹವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಸತ್ಥರಿ ಆಗತೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸರಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಪುನ ನಿಗ್ರೋಧಾರಾಮೇ ಸತ್ಥರಿ ವಿಹರನ್ತೇ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೧-೬) -

"ಚನ್ದಂವ ವಿಮಲಂ ಸುದ್ಧಂ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮನಾವಿಲಂ।
ನನ್ದೀಭವಪರಿಕ್ಖೀಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಲೋಕೇ ವಿಸತ್ತಿಕಂ॥

"ನಿಬ್ಬಾಪಯನ್ತಂ ಜನತಂ, ತಿಣ್ಣಂ ತಾರಯತಂ ವರಂ।
ಮುನಿಂ ವನಮ್ಹಿ ಝಾಯನ್ತಂ, ಏಕಗ್ಗಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ॥

"ಬನ್ಧುಜೀವಕಪುಪ್ಫಾನಿ, ಲಗೇತ್ವಾ ಸುತ್ತಕೇನಹಂ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ, ಸಿಖಿನೋ ಲೋಕಬನ್ಧುನೋ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಸತ್ತಮಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ಮನುಜಿನ್ದೋ ಮಹಾಯಸೋ।
ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾಮಾಸಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಂ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೋ ಉದಾನವಸೇನ -

೧೦೦"ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮ್ಪನ್ನೋ , ಸತಿಪಟ್ಠಾನಗೋಚರೋ।
ವಿಮುತ್ತಿಕುಸುಮಸಞ್ಛನ್ನೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಿಸ್ಸತ್ಯನಾಸವೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೋ, ತೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಗೋಚರೋ**ತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಗೋಚರೋ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಗೋಚರೋ, ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗುಣಸೋಭೇನ ಪರಮಸುಗನ್ಧಾ ವಿಮುತ್ತಿಯೇವ ಕುಸುಮಾನಿ, ತೇಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಞ್ಛನ್ನೋ ವಿಭೂಸಿತೋ ಅಲಙ್ಕತೋತಿ **ವಿಮುತ್ತಿಕುಸುಮಸಞ್ಛನ್ನೋ**।

ಪರಿನಿಬ್ಬಿಸ್ಸತ್ಯನಾಸವೋತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅನಾಸವೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಿಸ್ಸತಿ ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾಯ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

(ದುತಿಯ) ದೇವಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದಸಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಏಕಾದಸಮವಗ್ಗೋ

೧. ಬೇಲಟ್ಠಾನಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಹಿತ್ವಾ ಗಿಹಿತ್ತಂ ಅನವೋಸಿತತ್ತೋತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಬೇಲಟ್ಠಾನಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಇಸೀಹಿ ಪರಿವುತೋ ವಿಚರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ವೇಸ್ಸಭುಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಸತ್ಥು ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಞಾಣಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಬೇಲಟ್ಠಾನಿಕೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಅಲಸೋ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲೋ ಫರುಸವಾಚೋ ಅಹೋಸಿ, ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ -

೧೦೧"ಹಿತ್ವಾ ಗಿಹಿತ್ತಂ ಅನವೋಸಿತತ್ತೋ, ಮುಖನಙ್ಗಲೀ ಓದರಿಕೋ ಕುಸೀತೋ।
ಮಹಾವರಾಹೋವ ನಿವಾಪಪುಟ್ಠೋ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಬ್ಭಮುಪೇತಿ ಮನ್ದೋ"ತಿ॥ -

ಇಮಾಯ ಓಭಾಸಗಾಥಾಯ ಸಂವೇಜೇಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಪುರತೋ ನಿಸಿನ್ನಂ ವಿಯ ದಿಸ್ವಾ ತಞ್ಚ ಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೪.೪೧-೪೬) -

"ಕಣಿಕಾರಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ನಿಸಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಓಭಾಸೇನ್ತಂ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಓಸಧಿಂ ವಿಯ ತಾರಕಂ॥

"ತಯೋ ಮಾಣವಕಾ ಆಸುಂ, ಸಕೇ ಸಿಪ್ಪೇ ಸುಸಿಕ್ಖಿತಾ।
ಖಾರಿಭಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಅನ್ವೇನ್ತಿ ಮಮ ಪಚ್ಛತೋ॥

"ಪುಟಕೇ ಸತ್ತ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ತಪಸ್ಸಿನಾ।
ಗಹೇತ್ವಾ ತಾನಿ ಞಾಣಮ್ಹಿ, ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸಾಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಞಾಣಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಏಕೂನತಿಂಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ವಿಪುಲಾಭಸನಾಮಕೋ।

ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಓವಾದಂ ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಚ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಹಿತ್ವಾ ಗಿಹಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಗಹಟ್ಠಭಾವಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನವೋಸಿತತ್ತೋ**ತಿ ಅನುರೂಪಂ ಅವೋಸಿತತ್ತೋ, ಯದತ್ಥಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪಪರಿಞ್ಞಾದೀನಂ ಅತೀರಿತತ್ತಾ ಅಪರಿಯೋಸಿತಭಾವೋ ಅಕತಕರಣೀಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಅನವೋಸಿತತ್ತೋ**ತಿ ಅನುಅವೋಸಿತಸಭಾವೋ, ವಿಸುದ್ಧೀನಂ ಮಗ್ಗಾನಞ್ಚ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಸಿತಬ್ಬವಾಸಸ್ಸ ಅಕತಾವೀ, ದಸಸು ಅರಿಯವಾಸೇಸು ಅವುಸಿತವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮುಖಸಙ್ಖಾತಂ ನಙ್ಗಲಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮುಖನಙ್ಗಲೀ**। ನಙ್ಗಲೇನ ವಿಯ ಪಥವಿಂ ಪರೇಸು ಫರುಸವಾಚಪ್ಪಯೋಗೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಖನನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓದರಿಕೋ**ತಿ ಉದರೇ ಪಸುತೋ ಉದರಪೋಸನತಪ್ಪರೋ। **ಕುಸೀತೋ**ತಿ ಅಲಸೋ, ಭಾವನಂ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಮಹಾವರಾಹೋವ ನಿವಾಪಪುಟ್ಠೋ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಬ್ಭಮುಪೇತಿ ಮನ್ದೋ”**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅನವೋಸಿತಾದಿಸಭಾವತಾಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಬ್ಭಮುಪೇತಿ ಮನ್ದೋ, ನ ಏವಂ ಮಾದಿಸೋ ಪಣ್ಡಿತೋ। ತಬ್ಬಿಪರೀತಸಭಾವತಾಯ ಪನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತತ್ತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ।

ಬೇಲಟ್ಠಾನಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸೇತುಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಮಾನೇನ ವಞ್ಚಿತಾಸೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೇತುಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ತಿಸ್ಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸುಮಧುರಂ ಪನಸಫಲಂ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ನಾಳಿಕೇರಸಾಳವಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಮಣ್ಡಲಿಕರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸೇತುಚ್ಛೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಪಿತರಿ ಮತೇ ರಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತೀನಂ ಅಭಾವೇನ ರಾಜಕಿಚ್ಚಾನಿ ವಿರಾಧೇನ್ತೋ ರಜ್ಜಂ ಪರಹತ್ಥಗತಂ ಕತ್ವಾ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ತದಹೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೭.೧೩-೧೭) -

“ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಖೋ ಭಗವತೋ, ಪುಬ್ಬೇ ಫಲಮದಾಸಹಂ।
ನಾಳಿಕೇರಞ್ಚ ಪಾದಾಸಿಂ, ಖಜ್ಜಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಮತಂ॥

“ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತಮಹಂ ದತ್ವಾ, ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ತು ಮಹೇಸಿನೋ।
ಮೋದಾಮಹಂ ಕಾಮಕಾಮೀ, ಉಪಪಜ್ಜಿಂ ಯಮಿಚ್ಛಕಂ॥

“ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ತೇರಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ರಾಜಾ ಇನ್ದಸಮೋ ಅಹು।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಕಿಲೇಸೇ ಗರಹನ್ತೋ -

೧೦೨.“ಮಾನೇನ ವಞ್ಚಿತಾಸೇ, ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸಮಾನಾಸೇ।
ಲಾಭಾಲಾಭೇನ ಮಥಿತಾ, ಸಮಾಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತೀ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಮಾನೇನ ವಞ್ಚಿತಾಸೇತಿ** “ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ಮಾನೇನ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಭಣ್ಡಚ್ಛೇದನೇನ ವಿಪ್ಪಲದ್ಧಾ। **ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸಮಾನಾಸೇತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸು ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಚೇವ ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸಮಾನಾ, “ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ ತಂನಿಮಿತ್ತಂ ತಣ್ಹಾಗಾಹಾದಿವಸೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಾ। **ಲಾಭಾಲಾಭೇನ ಮಥಿತಾತಿ** ಪತ್ತಚೀವರಾದೀನಞ್ಚೇವ ವತ್ಥಾದೀನಞ್ಚ ಲಾಭೇನ ತೇಸಂಯೇವ ಚ ಅಲಾಭೇನ ತಂನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಅನುನಯಪಟಿಘೇಹಿ ಮಥಿತಾ ಮದ್ದಿತಾ ಅಭಿಭೂತಾ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅವಸಿಟ್ಠಲೋಕಧಮ್ಮಾನಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಮಾಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ತೇ ಏವರೂಪಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸಮಾಧಿಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಂ ಕದಾಚಿಪಿ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ ನ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವತೋ, ಇತರೇಸಞ್ಚ ಭಾವತೋ। ಇಧಾಪಿ ಯಥಾ ಮಾನಾದೀಹಿ ಅಭಿಭೂತಾ ಅವಿದ್ದಸುನೋ ಸಮಾಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ವಿದ್ದಸುನೋ। ತೇ ಪನ ಮಾದಿಸಾ ತೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತಾ ಸಮಾಧಿಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತೇವಾತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೇತುಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಬನ್ಧುರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಾಹಂ ಏತೇನ ಅತ್ಥಿಕೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಬನ್ಧುರತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೇಪುರೇ ಗೋಪಕೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಸಪರಿಸಂ ರಾಜಙ್ಗಣೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕಣವೇರಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಸಙ್ಘಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸೀಲವತೀನಗರೇ ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಬನ್ಧುರೋತಿ**ಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಗತೋ ಉಪಾಸಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೭.೭-೧೨) -

“ಸಿದ್ಧತ್ಥೋ ನಾಮ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಪುರಕ್ಖತೋ ಸಾವಕೇಹಿ, ನಗರಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಥ॥

“ರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೇಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಗೋಪಕೋ ಅಭಿಸಮ್ಮತೋ।
ಪಾಸಾದೇ ಉಪವಿಟ್ಠೋಹಂ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಕಣವೇರಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಸಮೋಕಿರಿಂ।

ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾನ, ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಸಮೋಕಿರಿಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸತ್ತಾಸೀತಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಚತುರಾಸುಂ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಕತಞ್ಞುಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಂ ಕಾತುಂ ಸೀಲವತೀನಗರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಕಾಸೇಸಿ। ರಾಜಾ ಸಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ನಗರೇ ಸುದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಮಹನ್ತಂ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ। ಮಹಾಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ ವಿಹಾರಂ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಪುರಿಮನಿಯಾಮೇನೇವ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಯಾಪೇನ್ತೋ ಕತಿಪಾಹಂ ತತ್ಥ ವಸಿತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಭಿಕ್ಖೂ, “ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ ಇಧೇವ ವಸಥ, ಸಚೇ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವೇಕಲ್ಲಂ, ಮಯಂ ತಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಆಹಂಸು। ಥೇರೋ, “ನ ಮಯ್ಹಂ, ಆವುಸೋ, ಉಳಾರೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ, ಇತರೀತರೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಯಾಪೇಮಿ, ಧಮ್ಮರಸೇನೇವಮ್ಹಿ ತಿತ್ತೋ”ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೧೦೩.“ನಾಹಂ ಏತೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ, ಸುಖಿತೋ ಧಮ್ಮರಸೇನ ತಪ್ಪಿತೋ।
ಪಿತ್ವಾ ರಸಗ್ಗಮುತ್ತಮಂ, ನ ಚ ಕಾಹಾಮಿ ವಿಸೇನ ಸನ್ಥವ”ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನಾಹಂ ಏತೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ**ತಿ ಯೇನ ಮಂ ತುಮ್ಹೇ ತಪ್ಪೇತುಕಾಮಾ “ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ವದಥ, ಏತೇನ ಆಮಿಸಲಾಭೇನ ಪಚ್ಚಯಾಮಿಸರಸೇನ ನಾಹಂ ಅತ್ಥಿಕೋ, ಮಯ್ಹಂ ಏತೇನ ಅತ್ಥೋ ನತ್ಥಿ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿ ಪರಮಂ ಸುಖನ್ತಿ ಇತರೀತರೇಹೇವ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಯಾಪೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ತೇನ ಅನತ್ಥಿಕಭಾವೇ ಪಧಾನಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಸುಖಿತೋ ಧಮ್ಮರಸೇನ ತಪ್ಪಿತೋ”**ತಿ। ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮರಸೇನ ಚೇವ ನವವಿಧಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮರಸೇನ ಚ ತಪ್ಪಿತೋ ಪೀಣಿತೋ ಸುಖಿತೋ ಉತ್ತಮೇನ ಸುಖೇನ ಸುಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಿತ್ವಾ ರಸಗ್ಗಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬರಸೇಸು ಅಗ್ಗಂ ಸೇಟ್ಠಂ ತತೋಯೇವ ಉತ್ತಮಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮರಸಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ತೇನಾಹ - “ಸಬ್ಬರಸಂ ಧಮ್ಮರಸೋ ಜಿನಾತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೪)। **ನ ಚ ಕಾಹಾಮಿ ವಿಸೇನ ಸನ್ಥವ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ರಸುತ್ತಮಂ ಧಮ್ಮರಸಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ವಿಸೇನ ವಿಸಸದಿಸೇನ ವಿಸರಸೇನ ಸನ್ಥವಂ ಸಂಸಗ್ಗಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಥಾಕರಣಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬನ್ಧುರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಖಿತಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಲಹುಕೋ ವತ ಮೇ ಕಾಯೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಖಿತಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಯಕ್ಖಸೇನಾಪತಿ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಯಕ್ಖಸಮಾಗಮೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ತಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ

ಅಪ್ಫೋಟೇನ್ತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಖಿತಕೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಿದ್ಧಿಕಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ "ಇದ್ಧಿಮಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೭.೧-೬) -

"ಪದುಮೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದೋ ನರಾಸಭೋ।
ಪವನಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ಯಕ್ಖಾನಂ ಸಮಯೋ ಆಸಿ, ಅವಿದೂರೇ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಯೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಾ, ಅಜ್ಝಾಪೇಕ್ಖಿಂಸು ತಾವದೇ॥

"ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗಿರಮಞ್ಞಾಯ, ಅಮತಸ್ಸ ಚ ದೇಸನಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಅಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿಂ॥

"ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಫಲಂ ಪಸ್ಸ, ಉಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸೇಸು, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಹಂ॥

"ಊನತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಸಮಲಙ್ಕತನಾಮಕೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಇದ್ಧೀಸು ವಸೀಭಾವೇನ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೋ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ, "ಕಥಂ ತ್ವಂ, ಆವುಸೋ, ಇದ್ಧಿ ವಳಞ್ಜೇಸೀ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ತಮತ್ಥಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ -

೧೦೪.
"ಲಹುಕೋ ವತ ಮೇ ಕಾಯೋ, ಫುಟ್ಠೋ ಚ ಪೀತಿಸುಖೇನ ವಿಪುಲೇನ।
ತೂಲಮಿವ ಏರಿತಂ ಮಾಲುತೇನ, ಪಿಲವತೀವ ಮೇ ಕಾಯೋ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। "ಉದಾನವಸೇನಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿಯೇವ।

ತತ್ಥ **ಲಹುಕೋ ವತ ಮೇ ಕಾಯೋ**ತಿ ನೀವರಣಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ಚಿತ್ತಪರಿದಮನೇನ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಕಭಾವನಾಯ ಸುಟ್ಠು ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ ಚ ಮೇ ರೂಪಕಾಯೋ ಸಲ್ಲಹುಕೋ ವತ, ಯೇನ ದನ್ಧಂ ಮಹಾಭೂತಪಚ್ಚಯಮ್ಪಿ ನಾಮ ಇಮಂ ಕರಜಕಾಯಂ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಪರಿಣಾಮೇಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಫುಟ್ಠೋ ಚ ಪೀತಿಸುಖೇನ ವಿಪುಲೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಫರನ್ತೇನ ಮಹತಾ ಉಳಾರೇನ ಪೀತಿಸಹಿತೇನ ಸುಖೇನ ಫುಟ್ಠೋ ಚ ಮೇ ಕಾಯೋತಿ ಯೋಜನಾ। ಇದಞ್ಚ ಯಥಾ ಕಾಯೋ ಲಹುಕೋ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಸುಖಸಞ್ಞೋಕ್ಕಮನೇನ ಹಿ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಲಹುಸಞ್ಞೋಕ್ಕಮನಂ ಹೋತಿ। ಸುಖಸ್ಸ ಫರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಕಥಂ ಪನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪೀತಿಸುಖಫರಣಂ, ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಪೀತಿಸುಖಞ್ಹಿ ತನ್ತಿ ಚೇ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಇದಂ ಪನ ನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ। "ಪೀತಿಸುಖೇನಾ"ತಿ ಪನ ಪೀತಿಸಹಿತಸದಿಸೇನ ಸುಖೇನ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಹಿ ಇಧ ಸನ್ತಸಭಾವತಾಯ

ಞಾಣವಿಸೇಸಯೋಗತೋ ಚ ಸುಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸುಖಸಞ್ಞಞ್ಚ ಲಹುಸಞ್ಞಞ್ಚ ಓಕ್ಕಮತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೦೧)। ಪಾದಕಜ್ಝಾನಾರಮ್ಮಣೇನ ರೂಪಕಾಯಾರಮ್ಮಣೇನ ವಾ ಇದ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹಜಾತಂ ಸುಖಸಞ್ಞಞ್ಚ ಲಹುಸಞ್ಞಞ್ಚ ಓಕ್ಕಮತಿ ಪವಿಸತಿ ಫುಸತಿ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಚಾಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೧೨) – "ಸುಖಸಞ್ಞಾ ನಾಮ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾ ಹಿ ಸನ್ತಂ ಸುಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಾಯೇವ ಸಞ್ಞಾ ನೀವರಣೇಹಿ ಚೇವ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚನೀಕೇಹಿ ಚ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಲಹುಸಞ್ಞಾತಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಂ ಓಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ ಕರಜಕಾಯೋಪಿ ತೂಲಪಿಚು ವಿಯ ಸಲ್ಲಹುಕೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಏವಂ ವಾತಕ್ಖಿತ್ತತೂಲಪಿಚುನೋ ವಿಯ ಸಲ್ಲಹುಕೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ಕಾಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ತೂಲಮಿವ ಏರಿತಂ ಮಾಲುತೇನ, ಪಿಲವತೀವ ಮೇ ಕಾಯೋ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಯದಾಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಹೋಮಿ, ತದಾ ಮಾಲುತೇನ ವಾಯುನಾ ಏರಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ತೂಲಪಿಚು ವಿಯ ಆಕಾಸಂ ಲಙ್ಘನ್ತೋಯೇವ ಮೇ ಕಾಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ಖಿತಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಮಲಿತವಮ್ಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಲಿತವಮ್ಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಿಮವನ್ತತೋ ಅವಿದೂರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಜಾತಸ್ಸರೇ ಸಕುಣೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ಪದುಮುತ್ತರೋ ಭಗವಾ ತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಜಾತಸ್ಸರತೀರೇ ಚಙ್ಕಮತಿ। ಸಕುಣೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸರೇ ಕುಮುದಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕುರುಕಚ್ಛನಗರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಮಲಿತವಮ್ಭೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಪಚ್ಛಾಭೂಮಹಾಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಅಯಂ ಸಭಾವೋ, ಯತ್ಥ ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯೋ ದುಲ್ಲಭೋ, ಇತರೇ ಸುಲಭಾ, ತತೋ ನ ಪಕ್ಕಮತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯೋ ಸುಲಭೋ, ಇತರೇ ದುಲ್ಲಭಾ, ತತ್ಥ ನ ವಸತಿ ಪಕ್ಕಮತೇವ। ಏವಂ ವಿಹರನ್ತೋ ಚ ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸಜಾತಿಕತಾಯ ಚ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೫೧-೫೭) –

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ , ಮಹಾಜಾತಸ್ಸರೋ ಅಹು।
ಪದುಮುಪ್ಪಲಸಞ್ಛನ್ನೋ, ಪುಣ್ಡರೀಕಸಮೋತ್ಥಟೋ॥

"ಕುಕುತ್ಥೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ತತ್ಥಾಸಿಂ ಸಕುಣೋ ತದಾ।
ಸೀಲವಾ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞೇಸು ಕೋವಿದೋ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಜಾತಸ್ಸರಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಸಞ್ಚರಿತ್ಥ ಮಹಾಮುನಿ॥

"ಜಲಜಂ ಕುಮುದಂ ಛೇತ್ವಾ, ಉಪನೇಸಿಂ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಪಟಿಗ್ಗಹಿ ಮಹಾಮುನಿ॥

"ತಞ್ಚ ದಾನಂ ದದಿತ್ವಾನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।

କପ୍ପାନଂ ସତସହସ୍ସଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଂ ନୁପପଜ୍ଜହଂ॥

“ସୋଳସେତୋ କପ୍ପସତେ, ଆସୁଂ ଵରୁଣନାମକା।
ଅଟ୍ଠ ଏତେ ଜନାଧିପା, ଚକ୍କଵତ୍ତୀ ମହବ୍ବଲା॥

“କିଲେସା ଝାପିତା ମୟ୍ହଂ…ପେ॰… କତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନ”ନ୍ତି॥

ଅରହତ୍ତଂ ପନ ପତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପଟିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତ୍ଵା ଉଦାନେନ୍ତୋ -

୧୦୫“ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋପି ନ ଵସେ, ରମମାନୋପି ପକ୍କମେ।
ନ ତ୍ଵେଵାନତ୍ଥସଂହିତଂ, ଵସେ ଵାସଂ ଵିଚକ୍ଖଣୋ”ତି॥ - ଗାଥଂ ଅଭାସି।

ତତ୍ଥ **ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋପି ନ ଵସେ**ତି ୟସ୍ମିଂ ଆଵାସେ ଵସନ୍ତସ୍ସ ମେ ଭୋଜନସପ୍ପାୟାଲାଭେନ ଅଧିକୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଉକ୍କଣ୍ଠା ଅନଭିରତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତତ୍ଥ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋପି ଵସାମିୟେଵ ଇତରସପ୍ପାୟଲାଭେନ ନ ପକ୍କମେ ନ ପକ୍କମାମି। ନ **ଵସେ**ତି ଏତ୍ଥ ନ-କାରେନପି ପକ୍କମେତିପଦଂ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। **ରମମାନୋପି ପକ୍କମେ**ତି ୟସ୍ମିଂ ପନ ଆଵାସେ ଵସନ୍ତସ୍ସ ମେ ପଚ୍ଚୟଵେକଲ୍ଲାଭାଵେନ ନତ୍ଥି ଉକ୍କଣ୍ଠା, ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଅଭିରମାମି, ଏଵଂ ଅଭିରମମାନୋପି ଅଵସେସସପ୍ପାୟାଲାଭେନ ତତୋ ପକ୍କମେ, ନ ଵସେୟ୍ୟଂ। ଏଵଂ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୋଵାହଂ ନଚିରସ୍ସେଵ ସକତ୍ଥଂ ପଚ୍ଚୁପାଦିନ୍ତି। ଅୟଞ୍ହେତ୍ଥ ଅତ୍ତପଟିପତ୍ତିପଚ୍ଚଵେକ୍ଖଣାୟଂ ୟୋଜନା। ପରସ୍ସ ଓଵାଦଦାନେ ପନ ଵସେୟ୍ୟ ନ ପକ୍କମେୟ୍ୟାତି ଵିଧାନଵସେନ ୟୋଜେତବ୍ବଂ। **ନ ତ୍ଵେଵାନତ୍ଥସଂହିତଂ, ଵସେ ଵାସଂ ଵିଚକ୍ଖଣୋ**ତି ୟସ୍ମିଂ ଆଵାସେ ପଚ୍ଚୟା ସୁଲଭା , ସମଣଧମ୍ମୋ ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ୟସ୍ମିଞ୍ଚ ଆଵାସେ ପଚ୍ଚୟା ଦୁଲ୍ଲଭା, ସମଣଧମ୍ମୋପି ପାରିପୂରିଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, ଏଵରୂପୋ ଆଵାସୋ ଇଧ ଅନତ୍ଥସଂହିତୋ ନାମ ଅଵଡ୍ଢିସହିତୋତି କତ୍ଵା। ଏଵରୂପଂ ଵାସଂ ଵିଚକ୍ଖଣୋ ଵିଞ୍ଞୁଜାତିକୋ ସକତ୍ଥଂ ପରିପୂରେତୁକାମୋ ନତ୍ଵେଵ ଵସେୟ୍ୟ। ୟତ୍ଥ ପନ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଆଵାସୋ ଲବ୍ଭତି, ସତ୍ତପି ସପ୍ପାୟା ଲବ୍ଭନ୍ତି, ତତ୍ଥେଵ ଵସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

ମଲିତଵମ୍ବତ୍ଥେରଗାଥାଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬. ସୁହେମନ୍ତତ୍ଥେରଗାଥାଵଣ୍ଣନା

ସତଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସାତି ଆୟସ୍ମତୋ ସୁହେମନ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଗାଥା। କା ଉପ୍ପତ୍ତି? ଅୟମ୍ପି ପୁରିମବୁଦ୍ଧେସୁ କତାଧିକାରୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଭଵେ ଵିଵଟ୍ଟୂପନିସ୍ସୟଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଉପଚିନନ୍ତୋ ଇତୋ ଦ୍ଵାନଵୁତେ କପ୍ପେ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭଗଵତୋ କାଲେ ଵନଚରୋ ହୁତ୍ଵା ଵନେ ଵସତି, ତଂ ଅନୁଗ୍ଗହିତୁଂ ଭଗଵା ଅରଞ୍ଞଂ ପଵିସିତ୍ଵା ତସ୍ସ ଆସନ୍ନେ ଠାନେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସୀଦି। ସୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସୁଗନ୍ଧାନି ପୁନ୍ନାଗପୁପ୍ଫାନି ଓଚିନିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ପୂଜେସି। ସୋ ତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ଅପରାପରଂ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ଵା ଦେଵମନୁସ୍ସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ପାରିୟନ୍ତଦେସେ ଵିଭଵସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ଵା ନିବ୍ବତ୍ତି, **ସୁହେମନ୍ତୋ**ତିସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ସୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସଙ୍କସ୍ସନଗରେ ମିଗଦାୟେ ଵିହରନ୍ତଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧୋ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ତେପିଟକୋ ହୁତ୍ଵା ଵିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ଵା ନଚିରସ୍ସେଵ ଛଳଭିଞ୍ଞୋ ପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ **ଅପଦାନେ** (ଅପ॰ ଥେର ୧.୧୬.୪୬-୫୦) -

“କାନନଂ ଵନମୋଗୟ୍ହ, ଵସାମି ଲୁଦ୍ଦକୋ ଅହଂ।

ಪುನ್ನಾಗಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಅನುಸ್ಸರಿಂ॥

“ತಂ ಪುಪ್ಫಂ ಓಚಿನಿತ್ವಾನ, ಸುಗನ್ಧಂ ಗನ್ಧಿತಂ ಸುಭಂ।
ಥೂಪಂ ಕರಿತ್ವಾ ಪುಲಿನೇ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

“ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕಮ್ಹಿ ನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ, ಏಕೋ ಆಸಿಂ ತಮೋನುದೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ಮಯಾ ಖೋ ಯಂ ಸಾವಕೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಂ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಇದಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದತಾಯ ಅಕಿಲಾಸುತಾಯ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಯಥಾರಹಂ ಓವದನ್ತೋ ಅನುಸಾಸನ್ತೋ ಕಙ್ಖಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿಞ್ಞೂನಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ –

೧೦೮.“ಸತಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ, ಸತಲಕ್ಖಣಧಾರಿನೋ।
ಏಕಙ್ಗದಸ್ಸೀ ದುಮ್ಮೇಧೋ, ಸತದಸ್ಸೀ ಚ ಪಣ್ಡಿತೋ”ತಿ॥ – ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸತಲಿಙ್ಗಸ್ಸಾ**ತಿ ಲೀನಮತ್ಥಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ ಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಅತ್ಥೇಸು ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಪನ ಸತಂ ಅನೇಕಾನಿ ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸತಲಿಙ್ಗೋ। ಅನೇಕತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ ಸತಸದ್ದೋ, “ಸತಂ ಸಹಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಸೇಸತ್ಥೋ ತಸ್ಸ ಸತಲಿಙ್ಗಸ್ಸ। **ಅತ್ಥಸ್ಸಾ**ತಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ, ಞೇಯ್ಯಞ್ಹಿ ಞಾಣೇನ ಅರಣೀಯತೋ “ಅತ್ಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಚ ಏಕೋಪಿ ಅನೇಕಲಿಙ್ಗೋ, ಯಥಾ “ಸಕ್ಕೋ ಪುರಿನ್ದದೋ ಮಘವಾ”ತಿ, “ಪಞ್ಞಾ ವಿಜ್ಜಾ ಮೇಧಾ ಞಾಣ”ನ್ತಿ ಚ। ಯೇನ ಲಿಙ್ಗೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ತಾವತಿಂಸಾಧಿಪತಿಮ್ಹಿ ಇನ್ದಸದ್ದೋ ಪವತ್ತೋ, ನ ತೇನ ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಾದಿಸದ್ದಾ ಪವತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇನ। ತಥಾ ಯೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪಞ್ಞಾಸದ್ದೋ ಪವತ್ತೋ, ನ ತೇನ ವಿಜ್ಜಾದಿಸದ್ದಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಸತಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸಾ”ತಿ।

ಸತಲಕ್ಖಣಧಾರಿನೋತಿ ಅನೇಕಲಕ್ಖಣವತೋ। ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಲಕ್ಖಣಂ, ಪಚ್ಚಯಭಾವಿನೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ, ತೇನ ಹಿ ಸೋ ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ ಲಕ್ಖೀಯತಿ। ಸೋ ಚ ಏಕಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ , ತೇನಾಹ “ಸತಲಕ್ಖಣಧಾರಿನೋ”ತಿ। ಅಥ ವಾ ಲಕ್ಖೀಯನ್ತೀತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಙ್ಖತತಾದಯೋ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾ ತೇ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಚ ಪನ ತೇಸಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ ಲಿಙ್ಗೇನ್ತಿ ಞಾಪೇನ್ತೀತಿ “ಲಿಙ್ಗಾನೀ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಸ್ಸಿಮೇ ಆಕಾರಾ, ಯಸ್ಮಾ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕೇ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಸತಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ, ಸತಲಕ್ಖಣಧಾರಿನೋ”ತಿ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ – “ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫)।

ಏಕಙ್ಗದಸ್ಸೀ ದುಮ್ಮೇಧೋತಿ ಏವಂ ಅನೇಕಲಿಙ್ಗೇ ಅನೇಕಲಕ್ಖಣೇ ಅತ್ಥೇ ಯೋ ತತ್ಥ ಏಕಙ್ಗದಸ್ಸೀ ಅಪುಥುಪಞ್ಞತಾಯ ಏಕಲಿಙ್ಗಮತ್ತಂ ಏಕಲಕ್ಖಣಮತ್ತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ದಿಟ್ಠಮೇವ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ "ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಇತರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಹತ್ಥಿದಸ್ಸನಕಅನ್ಧೋ ವಿಯ ಏಕಙ್ಗಗಾಹೀ **ದುಮ್ಮೇಧೋ** ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂಯೇವ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾನಂ ಅಜಾನನತೋ ಮಿಚ್ಛಾ ಅಭಿನಿವಿಸನತೋ ಚ। **ಸತದಸ್ಸೀ ಚ ಪಣ್ಡಿತೋ**ತಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಪನ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಅನೇಕೇಪಿ ಪಕಾರೇ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಸ್ಸತಿ। ಯೋ ವಾ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನೇ ಅನೇಕೇ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅತ್ತನಾಪಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಪಕಾಸೇತಿ, ಸೋ **ಪಣ್ಡಿತೋ** ವಿಚಕ್ಖಣೋ ಅತ್ಥೇಸು ಕುಸಲೋ ನಾಮಾತಿ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿಭಾವೇಸಿ।

ಸುಹೇಮನ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಧಮ್ಮಸವತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಬ್ಬಜಿಂ ತುಲಯಿತ್ವಾನಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಧಮ್ಮಸವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸುವಚ್ಛೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಘರಾವಾಸೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಬಹೂಹಿ ತಾಪಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಕುಸಲಬೀಜಂ ರೋಪೇತುಕಾಮೋ ಪದುಮುತ್ತರೋ ಭಗವಾ ಅಸ್ಸಮಸಮೀಪೇ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪೂಜೇತುಕಾಮೋ ನಾಗಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಾಪೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ, "ಅಲಂ ಇಮಸ್ಸ ತಾಪಸಸ್ಸ ಏತ್ತಕಂ ಕುಸಲಬೀಜ"ನ್ತಿ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಗಮನಮಗ್ಗಂ ಓಕಿರಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇನ್ತೋ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಧಮ್ಮಸವೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಘರಾವಾಸೇ ಆದೀನವಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಾಗಿರಿಸ್ಮಿಂ ವಿಹರನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೩೯-೪೫) -

"ಸುವಚ್ಛೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮನ್ತಪಾರಗೂ।
ಪುರಕ್ಖತೋ ಸಸಿಸ್ಸೇಹಿ, ವಸತೇ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಮಮುದ್ಧರಿತುಕಾಮೋ ಸೋ, ಆಗಚ್ಛಿ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ॥

"ವೇಹಾಸಮ್ಹಿ ಚಙ್ಕಮತಿ, ಧೂಪಾಯತಿ ಜಲತೇ ತಥಾ।
ಹಾಸಂ ಮಮಂ ವಿದಿತ್ವಾನ, ಪಕ್ಕಾಮಿ ಪಾಚಿನಾಮುಖೋ॥

"ತಞ್ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅಬ್ಭುತಂ ಲೋಮಹಂಸನಂ।
ನಾಗಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಗತಮಗ್ಗಮ್ಹಿ ಓಕಿರಿಂ॥

"ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಂ ಓಕಿರಿಂ ಅಹಂ।
ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ದುಗ್ಗತಿಂ ನುಪಪಜ್ಜಹಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ರಾಜಾ ಆಸಿ ಮಹಾರಹೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೋ ಉದಾನವಸೇನ -

೧೦೭“ಪಬ್ಬಜಿಂ ತುಲಯಿತ್ವಾನ, ಅಗಾರಸ್ಮಾನಗಾರಿಯಂ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಬ್ಬಜಿಂ ತುಲಯಿತ್ವಾನಾ**ತಿ “ಸಮ್ಬಾಧೋ ಘರಾವಾಸೋ ರಜಾಪಥೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಘರಾವಾಸೇ, “ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ ಕಾಮಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೭) ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ತುಲಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಧಮ್ಮಸವತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಧಮ್ಮಸವಪಿತುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸ ವೀಸವಸ್ಸಸತಿಕೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಧಮ್ಮಸವಪಿತುತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭೂತಗಣೇ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ತಿಣಸೂಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸವಂ ನಾಮ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬಜಿತೇ ಸಯಮ್ಪಿ ವೀಸವಸ್ಸಸತಿಕೋ ಹುತ್ವಾ, “ಮಮ ಪುತ್ತೋ ತಾವ ತರುಣೋ ಪಬ್ಬಜಿ , ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ನಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೩೫-೩೮) -

“ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಭೂತಗಣೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ವಸತೇಕೋ ಜಿನೋ ತತ್ಥ, ಸಯಮ್ಭೂ ಲೋಕನಿಸ್ಸಟೋ॥

“ತಿಣಸೂಲಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ।
ಏಕೂನಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಕಪ್ಪಂ ನ ವಿನಿಪಾತಿಕೋ॥

“ಇತೋ ಏಕಾದಸೇ ಕಪ್ಪೇ, ಏಕೋಸಿಂ ಧರಣೀರುಹೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಉದಾನೇನ್ತೋ -

೧೦೮"ಸ ವೀಸವಸ್ಸಸತಿಕೋ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸ ವೀಸವಸ್ಸಸತಿಕೋ**ತಿ ಸೋ ವೀಸಂವಸ್ಸಸತಿಕೋ, ಸೋ ಅಹಂ ಜಾತಿಯಾ ವೀಸಾಧಿಕವಸ್ಸಸತಿಕೋ ಸಮಾನೋ। **ಪಬ್ಬಜಿ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗಚ್ಛಿಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಇದಮೇವ ಚ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

ಧಮ್ಮಸವಪಿತುತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನ ನೂನಾಯಂ ಪರಮಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿನೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಸನ್ತೇ ಸತ್ತ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕದಮ್ಬಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸಹಾಯಂ ಕತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನತೋ ಅವಿದೂರೇ ವನಗುಮ್ಬೇ ಏಕಾ ಮಿಗೀ ವಿಜಾಯಿತ್ವಾ ತರುಣಂ ಛಾಪಂ ರಕ್ಖನ್ತೀ ಛಾತಜ್ಝತ್ತಾಪಿ ಪುತ್ತಸಿನೇಹೇನ ದೂರೇ ಗೋಚರಾಯ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಆಸನ್ನೇ ಚ ತಿಣೋದಕಸ್ಸ ಅಲಾಭೇನ ಕಿಲಮತಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರೋ, "ಅಹೋ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ತಣ್ಹಾಬನ್ಧನಬದ್ಧೋ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವತಿ, ನ ತಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ತಮೇವ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೩೦-೩೪) -

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಕುಕ್ಕುಟೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ತಮ್ಹಿ ಪಬ್ಬತಪಾದಮ್ಹಿ, ಸತ್ತ ಬುದ್ಧಾ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

"ಕದಮ್ಬಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ದೀಪರಾಜಂವ ಉಗ್ಗತಂ।
ಉಭೋ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಸತ್ತ ಬುದ್ಧೇ ಸಮೋಕಿರಿಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಸತ್ತಾಸುಂ ಪುಪ್ಫನಾಮಕಾ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲಾ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದುತಿಯಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಬಹುಲಂ ವಿಹರನ್ತಂ ಞತ್ವಾ ತಮೇವ ಮಿಗಿಂ ಉಪಮಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಂ ಓವದನ್ತೋ -

೧೦೯"ನ ನೂನಾಯಂ ಪರಮಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿನೋ, ರಹೋಗತೋ ಅನುವಿಗಣೇತಿ ಸಾಸನಂ।
ತಥಾಹಯಂ ವಿಹರತಿ ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ, ಮಿಗೀ ಯಥಾ ತರುಣಜಾತಿಕಾ ವನೇ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನ ನೂನಾ**ಯನ್ತಿ ನ-ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧೇ ನಿಪಾತೋ। **ನೂನಾ**ತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೇ। ನೂನ ಅಯನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ। **ಪರಮಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿನೋ**ತಿ ಪರಮಂ ಅತಿವಿಯ, ಪರಮೇನ ವಾ ಅನುತ್ತರೇನ ಹಿತೇನ ಸತ್ತೇ ಅನುಕಮ್ಪನಸೀಲಸ್ಸ ಭಗವತೋ। **ರಹೋಗತೋ**ತಿ ರಹಸಿ ಗತೋ, ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋ ಕಾಯವಿವೇಕಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುವಿಗಣೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ನ ನೂನಾ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ "ನಾನುವಿಗಣೇತಿ ನೂನಾ"ತಿ, ನ ಚಿನ್ತೇಸಿ ಮಞ್ಞೇ, "ನಾನುಯುಞ್ಜತೀ"ತಿ ತಕ್ಕೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾಸನಂ, ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । **ತಥಾ ಹೀ**ತಿ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ, ಸತ್ಥು ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಯುಞ್ಜನತೋ ಏವ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು। **ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ**ತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯೇಸು ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ ಸಭಾವಭೂತಇನ್ದ್ರಿಯೋ , ಅಸಂವುತಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಗಸ್ಸ ಅಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಿಗೀ ಯಥಾ ತರುಣಜಾತಿಕಾ ವನೇ"**ತಿ ಆಹ। ಯಥಾ ಅಯಂ ತರುಣಸಭಾವಾ ಮಿಗೀ ಪುತ್ತಸ್ನೇಹಸ್ಸ ಅಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ವನೇ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವತಿ, ನ ತಂ ಅತಿವತ್ತತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖು ಸಙ್ಗಸ್ಸ ಅಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ವಿಹರನ್ತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ನಾತಿವತ್ತತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ತರುಣವಿಜಾತಿಕಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ಅಭಿನವಪ್ಪಸುತಾ ಬಾಲವಚ್ಛಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ।

ಸಬ್ಬರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಗಾ ನಗಗ್ಗೇಸು ಸುಸಂವಿರೂಳ್ಹಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಸಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ದೇವಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ದಿಬ್ಬಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸಾ ಪುಪ್ಫಪೂಜಾ ಸತ್ತಾಹಂ ಪುಪ್ಫಮಣ್ಡಪಾಕಾರೇನ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮಹಾಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ಉಸಭೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಸತ್ಥರಿ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ಅರಞ್ಞೇ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಿಹರತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಪಾವುಸಕಾಲಮೇಘೇ ಅಭಿಪ್ಪವುಟ್ಠೇ ಪಬ್ಬತಸಿಖರೇಸು ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಲತಾಯ ಘನಪಣ್ಣಸಣ್ಡಿನೋ ಹೋನ್ತಿ । ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಥೇರೋ ಲೇಣತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಂ ವನರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ಪಬ್ಬತರಾಮಣೇಯ್ಯಕಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ "ಇಮೇಪಿ ನಾಮ ರುಕ್ಖಾದಯೋ ಅಚೇತನಾ ಉತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಡ್ಢಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ನಾಹಂ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಗುಣೇಹಿ ವಡ್ಢಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ -

೧೧೦"ನಗಾ ನಗಗ್ಗೇಸು ಸುಸಂವಿರೂಳ್ಹಾ, ಉದಗ್ಗಮೇಘೇನ ನವೇನ ಸಿತ್ತಾ।
ವಿವೇಕಕಾಮಸ್ಸ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಿನೋ, ಜನೇತಿ ಭಿಯ್ಯೋ ಉಸಭಸ್ಸ ಕಲ್ಯತ"ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನಗಾ**ತಿ ರುಕ್ಖಾ, "ನಾಗಾ"ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ, ನಾಗರುಕ್ಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಗಗ್ಗೇಸೂ**ತಿ ಪಬ್ಬತಸಿಖರೇಸು। **ಸುಸಂವಿರೂಳ್ಹಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಸಮನ್ತತೋ ವಿರೂಳ್ಹಮೂಲಾ ಹುತ್ವಾ ಪರಿತೋ ಉಪರಿ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಞ್ಜಾತಸಾಖಗ್ಗಪಲ್ಲವಪ್ಪಸಾಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದಗ್ಗಮೇಘೇನ ನವೇನ ಸಿತ್ತಾ**ತಿ ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನೇನ ಉಳಾರೇನ ಮಹತಾ ಪಾವುಸಮೇಘೇನ ಅಭಿಪ್ಪವುಟ್ಠಾ। **ವಿವೇಕಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ

ಕಿಲೇಸವಿವಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಇಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಅರಞ್ಞವಾಸೇನ ತಾವ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಲದ್ಧೋ, ಇದಾನಿ ಉಪಧಿವಿವೇಕಾಧಿಗಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೋ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಲದ್ಧಬ್ಬೋತಿ ತಂ ಪತ್ಥಯಮಾನಸ್ಸ, ಜಾಗರಿಯಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಿನೋ"**ತಿ। ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ನಾಮ ಸತ್ಥಾರಾ ವಣ್ಣಿತೋ ಥೋಮಿತೋ। ಸೋ ಚ ಖೋ ಯಾವದೇವ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಮಯಾ ಹತ್ಥಗತಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಏವಂ ಅರಞ್ಞಗತಸಞ್ಞಿನೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಬಹುಲಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನೇತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ಪುಥುತ್ತೇ ಹಿ ಇದಂ ಏಕವಚನಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಜನೇನ್ತೀ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ। **ಉಸಭಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಮೇವ ಪರಂ ವಿಯ ವದತಿ। **ಕಲ್ಯತ**ನ್ತಿ ಕಲ್ಯಭಾವಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಂ ಭಾವನಾಯೋಗ್ಯತಂ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವದನ್ತೋಯೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೧೫-೧೯) -

"ದೇವಪುತ್ತೋ ಅಹಂ ಸನ್ತೋ, ಪೂಜಯಿಂ ಸಿಖಿನಾಯಕಂ।
ಮನ್ದಾರವೇನ ಪುಪ್ಫೇನ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಸತ್ತಾಹಂ ಛದನಂ ಆಸಿ, ದಿಬ್ಬಂ ಮಾಲಂ ತಥಾಗತೇ।
ಸಬ್ಬೇ ಜನಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ನಮಸ್ಸಿಂಸು ತಥಾಗತಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಚ ದಸಮೇ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾಹೋಸಿಂ ಜುತಿನ್ಧರೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಉಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಏಕಾದಸಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ದ್ವಾದಸಮವಗ್ಗೋ

೧. ಜೇನ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದುಪ್ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ವೇ ದುರಧಿವಾಸಾ ಗೇಹಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಜೇನ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ದೇವಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕಿಂಕಿರಾತಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಜೇನ್ತಗಾಮೇ ಏಕಸ್ಸ ಮಣ್ಡಲಿಕರಾಜಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಜೇನ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ದಹರಕಾಲೇಯೇವ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಿನ್ನಮಾನಸೋ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಾಮ ದುಕ್ಕರಾ, ಘರಾಪಿ ದುರಾವಾಸಾ, ಧಮ್ಮೋ ಚ ಗಮ್ಭೀರೋ, ಭೋಗಾ ಚ ದುರಧಿಗಮಾ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪನ ಚಿನ್ತಾಬಹುಲೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ

ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿ। ಸುತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಭಿರತೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಸುಖಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೨೧-೨೪) -

"ದೇವಪುತ್ತೋ ಅಹಂ ಸನ್ತೋ, ಪೂಜಯಿಂ ಸಿಖಿನಾಯಕಂ।
ಕಕ್ಕಾರುಪುಪ್ಫಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇತೋ ಚ ನವಮೇ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾ ಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಅಹುಂ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ, "ಅಸಕ್ಖಿಂ ವತಾಹಂ ಆದಿತೋ ಮಯ್ಹಂ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕಂ ಛಿನ್ದಿತು"ನ್ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾಕಾರಂ ತಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಛಿನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೧೧೧."ದುಪ್ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ವೇ ದುರಧಿವಾಸಾ ಗೇಹಾ, ಧಮ್ಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ದುರಧಿಗಮಾ ಭೋಗಾ।
ಕಿಚ್ಛಾ ವುತ್ತಿ ನೋ ಇತರೀತರೇನೇವ, ಯುತ್ತಂ ಚಿನ್ತೇತುಂ ಸತತಮನಿಚ್ಚತ"ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ದುಪ್ಪಬ್ಬಜ್ಜನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚೇವ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಉರಂ ದತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜನಸ್ಸ ದುಕ್ಕರತ್ತಾ ದುಕ್ಖಂ ಪಬ್ಬಜನಂ, ದುಕ್ಕರಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತಿ ದುಪ್ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ। **ವೇತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ದಳ್ಹತ್ಥೋ ವಾ "ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ದುಕ್ಖಾ"ತಿ । ಗೇಹಞ್ಚೇ ಆವಸೇಯ್ಯಂ, **ದುರಧಿವಾಸಾ ಗೇಹಾ,** ಯಸ್ಮಾ ಗೇಹಂ ಅಧಿವಸನ್ತೇನ ರಞ್ಞಾ ರಾಜಕಿಚ್ಚಂ, ಇಸ್ಸರೇನ ಇಸ್ಸರಕಿಚ್ಚಂ, ಗಹಪತಿನಾ ಗಹಪತಿಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಪರಿಜನೋ ಚೇವ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಕತ್ತಬ್ಬೇ ಕರಿಯಮಾನೇಪಿ ಘರಾವಾಸೋ ಛಿದ್ದಘಟೋ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ವಿಯ ಚ ದುಪ್ಪೂರೋ, ತಸ್ಮಾ ಗೇಹಾ ನಾಮೇತೇ ಅಧಿವಸಿತುಂ ಆವಸಿತುಂ ದುಕ್ಖಾ ದುಕ್ಕರಾತಿ ಕತ್ವಾ ದುರಧಿವಾಸಾ ದುರಾವಾಸಾತಿ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಞ್ಚೇ ಅನುತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಂ **ಧಮ್ಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ,** ಯದತ್ಥಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ, ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಗೋಚರತ್ತಾ ದುದ್ದಸೋ, ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತ್ತಾ। ಗೇಹಞ್ಚೇ ಆವಸೇಯ್ಯಂ, **ದುರಧಿಗಮಾ ಭೋಗಾ** ಯೇಹಿ ವಿನಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಗೇಹಂ ಆವಸಿತುಂ, ತೇ ಭೋಗಾ ದುಕ್ಖೇನ ಕಸಿರೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತಾಯ ದುರಧಿಗಮಾ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂಯೇವ ಅನುತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಂ, ಏವಮ್ಪಿ **ಕಿಚ್ಛಾ ವುತ್ತಿ ನೋ ಇತರೀತರೇನ ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಇತರೀತರೇನ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವುತ್ತಿ ಜೀವಿಕಾ ಕಿಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಾ, ಘರಾವಾಸಾನಂ ದುರಧಿವಾಸತಾಯ ಭೋಗಾನಞ್ಚ ದುರಧಿಗಮತಾಯ ಗೇಹೇ ಇತರೀತರೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಯಾಪೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಿಚ್ಛಾ ಕಸಿರಾ ವುತ್ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ? **ಯುತ್ತಂ ಚಿನ್ತೇತುಂ ಸತತಮನಿಚ್ಚತಂ** ಸಕಲಂ ದಿವಸಂ ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತಞ್ಚ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಜಾತಂ ಅನಿಚ್ಚತನ್ತಿ, ತತೋ ಉಪ್ಪಾದವಯವನ್ತತೋ ಆದಿಅನ್ತವನ್ತತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋ ಚ ನ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತುಂ ವಿಪಸ್ಸಿತುಂ ಯುತ್ತಂ। ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಇತರಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸುಖೇನೇವ ಸಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾವ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾ, ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾನತ್ತತಾನಂ ಅಬ್ಯಭಿಚರಣತೋ ಸಾಸನಿಕಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣತೋ ಚ। ತೇನಾಹ -

“ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫), “ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಂ” (ಮಹಾವ॰ ೧೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧), “ವಯಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೮) ಚ ತದಮಿನಾ ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವಿತಕ್ಕೇ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕತಕಿಚ್ಚೋ ಜಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿ”ನ್ತಿಆದಿ। ಇದಮೇವ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

ಜೇನ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ವಚ್ಛಗೋತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ತೇವಿಜ್ಜೋಹಂ ಮಹಾಝಾಯೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಚ್ಛಗೋತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಬೀಜಂ ರೋಪೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ರಞ್ಞಾ ನಾಗರೇಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಬುದ್ಧಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವಚ್ಛಗೋತ್ತತಾಯ **ವಚ್ಛಗೋತ್ತೋ**ತ್ವೇವ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ವಿಮುತ್ತಿಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ತತ್ಥ ಸಾರಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೧೫-೨೦) -

“ಉದೇನ್ತಂ ಸತರಂಸಿಂವ, ಪೀತರಂಸಿಂವ ಭಾಣುಮಂ।
ಪನ್ನರಸೇ ಯಥಾ ಚನ್ದಂ, ನಿಯ್ಯನ್ತಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಬ್ಬೇ ಖೀಣಾಸವಾ ಅಹುಂ।
ಪರಿವಾರಿಂಸು ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ದ್ವಿಪದಿನ್ದಂ ನರಾಸಭಂ॥

“ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾನ ತಂ ವೀಥಿಂ, ನಿಯ್ಯನ್ತೇ ಲೋಕನಾಯಕೇ।
ಉಸ್ಸಾಪೇಸಿಂ ಧಜಂ ತತ್ಥ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಧಜಂ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಧಜದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ಚತುತ್ಥಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾಹೋಸಿಂ ಮಹಬ್ಬಲೋ।
ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಸುಧಜೋ ಇತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಉದಾನವಸೇನ -

೧೧೨“ತೇವಿಜ್ಜೋಹಂ ಮಹಾಝಾಯೀ, ಚೇತೋಸಮಥಕೋವಿದೋ।
ಸದತ್ಥೋ ಮೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ತೇವಿಜ್ಜೋಹ**ನ್ತಿ ಯದಿಪಿ ಮಂ ಪುಬ್ಬೇ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಂ ಗತತ್ತಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತೇವಿಜ್ಜೋ"ತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ, ತಂ ಪನ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಂ ವೇದೇಸು ವಿಜ್ಜಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ಪನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಾದೀನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ತೇವಿಜ್ಜೋ ಅಹಂ, ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಸ್ಸ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗಣಸ್ಸ ಝಾಪನತೋ, ಮಹನ್ತೇನ ಮಗ್ಗಫಲಝಾನೇನ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಉಳಾರಸ್ಸ ಪಣೀತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಝಾಯನತೋ ಚ **ಮಹಾಝಾಯೀ**। **ಚೇತೋಸಮಥಕೋವಿದೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖೋಭಕರಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ವೂಪಸಮನೇನ ಚೇತಸೋ ಸಮಾದಹನೇ ಕುಸಲೋ। ಏತೇನ ತೇವಿಜ್ಜಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಮಾಹ। ಸಮಾಧಿಕೋಸಲ್ಲಸಹಿತೇನ ಹಿ ಆಸವಕ್ಖಯೇನ ತೇವಿಜ್ಜತಾ, ನ ಕೇವಲೇನ। **ಸದತ್ಥೋ**ತಿ ಸಕತ್ಥೋ ಕ-ಕಾರಸ್ಸಾಯಂ ದ-ಕಾರೋ ಕತೋ "ಅನುಪ್ಪತ್ತಸದತ್ಥೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮) ವಿಯ। "ಸದತ್ಥೋ"ತಿ ಚ ಅರಹತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ಅತ್ತಪಟಿಬನ್ಧಟ್ಠೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅವಿಜಹನಟ್ಠೇನ ಅತ್ತನೋ ಪರಮತ್ಥಟ್ಠೇನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥತ್ತಾ "ಸಕತ್ಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಸದತ್ಥೋ **ಮೇ** ಮಯಾ **ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ** ಅಧಿಗತೋ। ಏತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಹಾಝಾಯಿಭಾವಂ ಸಿಖಾಪತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ವಚ್ಛಗೋತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಚ್ಛೋದಿಕಾ ಪುಥುಸಿಲಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಬೀಜಂ ರೋಪೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಪರಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಜೀವನ್ತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪರಾಧಂ ಕತ್ವಾ ಮರಣಭಯೇನ ತಜ್ಜಿತೋ ಪಲಾಯನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ತಸ್ಸ ಮೂಲಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಿಬನ್ಧೇಹಿ ಅಸೋಕಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಮುಖೋ ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನೋ ಮಾರೇತುಂ ಆಗತೇ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಅಕೋಪೇತ್ವಾ ಬೋಧಿಂ ಏವ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಸತಪೋರಿಸೇ ಪಪಾತೇ ಪಪತಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, "ವಚ್ಛೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸಮಾಗಮೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೬.೭-೧೪) –

"ಪರಕಮ್ಮಾಯನೇ ಯುತ್ತೋ, ಅಪರಾಧಂ ಅಕಾಸಹಂ।
ವನನ್ತಂ ಅಭಿಧಾವಿಸ್ಸಂ, ಭಯವೇರಸಮಪ್ಪಿತೋ॥

"ಪುಪ್ಫಿತಂ ಪಾದಪಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪಿಣ್ಡಿಬನ್ಧಂ ಸುನಿಮ್ಮಿತಂ।
ತಮ್ಬಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಬೋಧಿಯಂ ಓಕಿರಿಂ ಅಹಂ॥

"ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾನ ತಂ ಬೋಧಿಂ, ಪಾಟಲಿಂ ಪಾದಪುತ್ತಮಂ।
ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾನ, ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಉಪಾವಿಸಿಂ॥

"ಗತಮಗ್ಗಂ ಗವೇಸನ್ತಾ, ಆಗಚ್ಛುಂ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ।
ತೇ ಚ ದಿಸ್ವಾನಹಂ ತತ್ಥ, ಆವಜ್ಜಿಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥

"ವನ್ದಿತ್ವಾನ ಅಹಂ ಬೋಧಿಂ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ।

ಅನೇಕತಾಲೇ ಪಪತಿಂ, ಗಿರಿದುಗ್ಗೇ ಭಯಾನಕೇ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬೋಧಿಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇತೋ ಚ ತತಿಯೇ ಕಪ್ಪೇ, ರಾಜಾ ಸುಸಞ್ಞತೋ ಅಹಂ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಯಾ ವನೇಯೇವ ವಸಿ, ತೇನ **ವನವಚ್ಛೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಉದಪಾದಿ। ಅಥ ಕದಾಚಿ ಥೇರೋ ಞಾತಿಜನಾನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ ತತ್ಥ ಞಾತಕೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಿಯಮಾನೋ ಕತಿಪಾಹಂ ವಸಿತ್ವಾ ಗಮನಾಕಾರಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂ ಞಾತಕಾ, “ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ಧುರವಿಹಾರೇ ವಸಥ, ಮಯಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಯಾಚಿಂಸು। ಥೇರೋ ತೇಸಂ ಪಬ್ಬತರಾಮಣೇಯ್ಯಕಿತ್ತನಾಪದೇಸೇನ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಂ ನಿವೇದೇನ್ತೋ –

೧೧೩“ಅಚ್ಛೋದಿಕಾ ಪುಥುಸಿಲಾ, ಗೋನಙ್ಗುಲಮಿಗಾಯುತಾ।
ಅಮ್ಬುಸೇವಾಲಸಞ್ಛನ್ನಾ, ತೇ ಸೇಲಾ ರಮಯನ್ತಿ ಮ”ನ್ತಿ॥ – ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಚ್ಛೋದಿಕಾ**ತಿ ಅಚ್ಛಂ ಅಬಹಲಂ ಸುಖುಮಂ ಉದಕಂ ಏತೇಸೂತಿ “ಅಚ್ಛೋದಕಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಅಚ್ಛೋದಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತೇನ ತೇಸಂ ಉದಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪುಥುಸಿಲಾ**ತಿ ಪುಥುಲಾ ವಿತ್ಥತಾ ಮುದುಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾ ಸಿಲಾ ಏತೇಸೂತಿ ಪುಥುಸಿಲಾ। ಏತೇನ ನಿಸಜ್ಜನಟ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಗುನ್ನಂ ವಿಯ ನಙ್ಗುಲಂ ನಙ್ಗುಟ್ಠಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಗೋನಙ್ಗುಲಾ,** ಕಾಳಮಕ್ಕಟಾ, “ಪಕತಿಮಕ್ಕಟಾ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿಯೇವ । ಗೋನಙ್ಗುಲೇಹಿ ಚ ಪಸದಾದಿಕೇಹಿ ಮಿಗೇಹಿ ಚ ತಹಂ ತಹಂ ವಿಚರನ್ತೇಹಿ ಆಯುತಾ ಮಿಸ್ಸಿತಾತಿ **ಗೋನಙ್ಗುಲಮಿಗಾಯುತಾ** । ಏತೇನ ತೇಸಂ ಅಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಿತಾಯ ಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣೂಪೇತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಮ್ಬುಸೇವಾಲಸಞ್ಛನ್ನಾ**ತಿ ಪಸವನತೋ ಸತತಂ ಪಗ್ಘರಮಾನಸಲಿಲತಾಯ ತಹಂ ತಹಂ ಉದಕಸೇವಾಲಸಞ್ಛಾದಿತಾ। **ತೇ ಸೇಲಾ ರಮಯನ್ತಿ ಮ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥಾಹಂ ವಸಾಮಿ; ತೇ ಏದಿಸಾ ಸೇಲಾ ಪಬ್ಬತಾ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಯಾ ಮಂ ರಮಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥೇವಾಹಂ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

ವನವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಅಧಿಮುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಗರುನೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಧಿಮುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅತ್ತನೋ ವಾಕಚೀರಂ ಸತ್ಥು ಪಾದಮೂಲೇ ಪತ್ಥರಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತತ್ಥ ಠಿತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಕಾಳಾನುಸಾರೇನ ಗನ್ಧೇನ ಪೂಜೇತ್ವಾ “ಸಮುದ್ಧರಸಿಮಂ ಲೋಕ”ನ್ತಿಆದಿಕಾಹಿ ದಸಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಭಿತ್ಥವಿ। ತಂ ಸತ್ಥಾ “ಅನಾಗತೇ ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಕಪ್ಪಮತ್ಥಕೇ ಗೋತಮಸ್ಸ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತೋ ಯಾವಾಯಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ, ತಾವ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ

ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಅಧಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕತ್ತಾ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೦.೨೦೪-೨೨೨) -

“ಕಣಿಕಾರಂವ ಜಲಿತಂ, ದೀಪರುಕ್ಖಂವ ಉಜ್ಜಲಂ।
ಓಸಧಿಂವ ವಿರೋಚನ್ತಂ, ವಿಜ್ಜುತಂ ಗಗನೇ ಯಥಾ॥

“ಅಸಮ್ಭೀತಂ ಅನುತ್ತಾಸಿಂ, ಮಿಗರಾಜಂವ ಕೇಸರಿಂ।
ಞಾಣಾಲೋಕಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಂ, ಮದ್ದನ್ತಂ ತಿತ್ಥಿಯೇ ಗಣೇ॥

“ಉದ್ಧರನ್ತಂ ಇಮಂ ಲೋಕಂ, ಛಿನ್ದನ್ತಂ ಸಬ್ಬಸಂಸಯಂ।
ಗಜ್ಜನ್ತಂ ಮಿಗರಾಜಂವ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಜಟಾಜಿನಧರೋ ಆಸಿಂ, ಬ್ರಹಾ ಉಜು ಪತಾಪವಾ।
ವಾಕಚೀರಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪಾದಮೂಲೇ ಅಪತ್ಥರಿಂ॥

“ಕಾಳಾನುಸಾರಿಯಂ ಗಯ್ಹ, ಅನುಲಿಮ್ಪಿಂ ತಥಾಗತಂ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧಮನುಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ, ಸನ್ಥವಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಸಮುದ್ಧರಸಿಮಂ ಲೋಕಂ, ಓಘತಿಣ್ಣ ಮಹಾಮುನಿ।
ಞಾಣಾಲೋಕೇನ ಜೋತೇಸಿ, ನಾವಟಂ ಞಾಣಮುತ್ತಮಂ॥

“ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇಸಿ, ಮದ್ದಸೇ ಪರತಿತ್ಥಿಯೇ।
ಉಸಭೋ ಜಿತಸಙ್ಗಾಮೋ, ಸಮ್ಪಕಮ್ಪೇಸಿ ಮೇದನಿಂ॥

“ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಊಮಿಯೋ, ವೇಲನ್ತಮ್ಹಿ ಪಭಿಜ್ಜರೇ।
ತಥೇವ ತವ ಞಾಣಮ್ಹಿ, ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀ ಪಭಿಜ್ಜರೇ॥

“ಸುಖುಮಚ್ಛಿಕಜಾಲೇನ, ಸರಮ್ಹಿ ಸಮ್ಪತಾನಿತೇ।
ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ ಪಾಣಾ, ಪೀಳಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ತಾವದೇ॥

“ತಥೇವ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಲೋಕೇ, ಪುಥುಪಾಸಣ್ಡನಿಸ್ಸಿತಾ।
ಅನ್ತೋಞಾಣವರೇ ತುಯ್ಹಂ, ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ ಮಾರಿಸ॥

“ಪತಿಟ್ಠಾ ವುಯ್ಹತಂ ಓಘೇ, ತ್ವಞ್ಹಿ ನಾಥೋ ಅಬನ್ಧುನಂ।
ಭಯಟ್ಟಿತಾನಂ ಸರಣಂ, ಮುತ್ತಿತ್ಥೀನಂ ಪರಾಯಣಂ॥

“ಏಕವೀರೋ ಅಸದಿಸೋ, ಮೇತ್ತಾಕರುಣಸಞ್ಚಯೋ।
ಅಸಮೋ ಸುಸಮೋ ಸನ್ತೋ, ವಸೀ ತಾದೀ ಜಿತಞ್ಜಯೋ॥

“ಧೀರೋ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋ, ಅನೇಜೋ ಅಕಥಂಕಥೀ।
ತುಸಿತೋ ವನ್ತದೋಸೋಸಿ, ನಿಮ್ಮಲೋ ಸಂಯತೋ ಸುಚಿ॥

“ಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಹತಮದೋ, ತೇವಿಜ್ಜೋ ತಿಭವನ್ತಗೋ।
ಸೀಮಾತಿಗೋ ಧಮ್ಮಗರು, ಗತತ್ಥೋ ಹಿತವಬ್ಭುತೋ॥

“ತಾರಕೋ ತ್ವಂ ಯಥಾ ನಾವಾ, ನಿಧೀವಸ್ಸಾಸಕಾರಕೋ।
ಅಸಮ್ಭೀತೋ ಯಥಾ ಸೀಹೋ, ಗಜರಾಜಾವ ದಪ್ಪಿತೋ॥

“ಥೋಮೇತ್ವಾ ದಸಗಾಥಾಹಿ, ಪದುಮುತ್ತರಂ ಮಹಾಯಸಂ।
ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸತ್ಥುನೋ ಪಾದೇ, ತುಣ್ಹೀ ಅಟ್ಠಾಸಹಂ ತದಾ॥

“ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯೋ ಮೇ ಸೀಲಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ, ಸದ್ಧಮ್ಮಞ್ಚಾಪಿ ವಣ್ಣಯಿ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಸಟ್ಠಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ।
ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇಭಿಭವಿತ್ವಾ, ಇಸ್ಸರಂ ಕಾರಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸೋ ಪಚ್ಛಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಗೋತಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾನ ಕಾಯೇನ, ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ವಿವಜ್ಜಿಯ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಯಥಾಪಿ ಮೇಘೋ ಥನಯಂ, ತಪ್ಪೇತಿ ಮೇದನಿಂ ಇಮಂ।
ತಥೇವ ತ್ವಂ ಮಹಾವೀರ, ಧಮ್ಮೇನ ತಪ್ಪಯೀ ಮಮಂ॥

“ಸೀಲಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ, ಥವಿತ್ವಾ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಪರಮಂ ಸನ್ತಿಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪದಮಚ್ಚುತಂ॥

“ಅಹೋ ನೂನ ಸ ಭಗವಾ, ಚಿರಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ಅಞ್ಞಾತಞ್ಚ ವಿಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ಫುಸೇಯ್ಯುಂ ಅಮತಂ ಪದಂ॥

“ಅಯಂ ಮೇ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಜಾತಿ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಥೋಮಯಿಂ।

ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಕಿತ್ತನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸಹ ವಸನ್ತೇ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದನ್ತೋ -

೧೧೪.“ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಗರುನೋ, ಹಿಯ್ಯಮಾನಮ್ಹಿ ಜೀವಿತೇ।

ಸರೀರಸುಖಗಿದ್ಧಸ್ಸ, ಕುತೋ ಸಮಣಸಾಧುತಾ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಗರುನೋ**ತಿ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಅಸುಭಯೋಗ್ಯತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ, ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಗರು ಸಮ್ಭಾವಿತಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಗರು, ಅನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಞ್ಞೋ ಹುತ್ವಾ ಕಾಯಪೋಸನಪ್ಪಸುತೋ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಸ ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲಗರುನೋ। **ಹಿಯ್ಯಮಾನಮ್ಹಿ ಜೀವಿತೇ**ತಿ ಕುನ್ನದೀನಂ ಉದಕಂ ವಿಯ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರೇ ಲಹುಸೋ ಖೀಯಮಾನೇ। **ಸರೀರಸುಖಗಿದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಣೀತಾಹಾರಾದೀಹಿ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಸುಖೇನ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನಸ್ಸ । **ಕುತೋ ಸಮಣಸಾಧುತಾ**ತಿ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಮಣಭಾವೇನ ಸಾಧುತಾ ಸುಸಮಣತಾ ಕುತೋ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಿಯಾ, ಏಕಂಸತೋ ಪನ ಕಾಯೇ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಇತರೀತರಸನ್ತೋಸೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠಸ್ಸ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸೇವ ಸಮಣಸಾಧುತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಧಿಮುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಮಹಾನಾಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏಸಾವಹಿಯ್ಯಸೇ ಪಬ್ಬತೇನಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾನಾಮತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತರಾಯ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬಹುಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಭಗವಾ ತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ತಸ್ಸ ಅಸಮಪದಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ । ನಿಸಿನ್ನೇ ಭಗವತಿ ಸುಮಧುರಂ ಮಧುಂ ಉಪನಾಮೇಸಿ। ತಂ ಭಗವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಧಿಮುತ್ತತ್ಥೇರವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನಾಗತಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಮಹಾನಾಮೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನೇಸಾದಕೇ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಕಿಲೇಸಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ “ಕಿಂ ಮೇ ಇಮಿನಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಜೀವಿತೇನಾ”ತಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ ಉಚ್ಚಂ ಪಬ್ಬತಸಿಖರಂ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ “ಇತೋ ಪಾತೇತ್ವಾ ತಂ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಂ ವಿಯ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ -

೧೧೫.“ಏಸಾವಹಿಯ್ಯಸೇ ಪಬ್ಬತೇನ, ಬಹುಕುಟಜಸಲ್ಲಕಿಕೇನ।

ನೇಸಾದಕೇನ ಗಿರಿನಾ, ಯಸಸ್ಸಿನಾ ಪರಿಚ್ಛದೇನಾ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಏಸಾವಹಿಯ್ಯಸೇ**ತಿ ಏಸೋ ತ್ವಂ ಮಹಾನಾಮ ಅವಹಿಯ್ಯಸೇ ಪರಿಹಾಯಸಿ। **ಪಬ್ಬತೇನಾ**ತಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತೇನ ಇಮಿನಾ ಪಬ್ಬತೇನ। **ಬಹುಕುಟಜಸಲ್ಲಕಿಕೇನಾ**ತಿ ಬಹೂಹಿ ಕುಟಜೇಹಿ ಇನ್ದಸಾಲರುಕ್ಖೇಹಿ ಸಲ್ಲಕೀಹಿ ಇನ್ದಸಾಲರುಕ್ಖೇಹಿ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ। **ನೇಸಾದಕೇನಾ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇನ। **ಗಿರಿನಾ**ತಿ ಸೇಲೇನ। ಸೇಲೋ ಹಿ ಸನ್ಧಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪಬ್ಬೇಹಿ ಠಿತತ್ತಾ

“ಪಬ್ಬತೋ”ತಿ, ಪಸವನಾದಿವಸೇನ ಜಲಸ್ಸ, ಸಾರಭೂತಾನಂ ಭೇಸಜ್ಜಾದಿವತ್ಥೂನಞ್ಚ ಗಿರಣತೋ “ಗಿರೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತದುಭಯತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಪನೇತ್ಥ “ಪಬ್ಬತೇನಾ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಗಿರಿನಾ”ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ಯಸಸ್ಸಿನಾತಿ** ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ವಿಸ್ಸುತೇನ ಪಕಾಸೇನ। **ಪರಿಚ್ಛದೇನಾತಿ** ನಾನಾವಿಧರುಕ್ಖಗಚ್ಛಲತಾಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ಛನ್ನೇನ, ವಸನಟ್ಠಾನತಾಯ ವಾ ತುಯ್ಹಂ ಪರಿಚ್ಛದಭೂತೇನ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಮಹಾನಾಮ, ಯದಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕಬಹುಲೋ ಹೋಸಿ, ಏವಂ ತ್ವಂ ಇಮಿನಾ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಸಪ್ಪಾಯೇನ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಭೂತೇನ ನೇಸಾದಕಗಿರಿನಾ ಪರಿಹಾಯಸಿ, ಇದಾನಿಹಂ ತಂ ಇತೋ ಪಾತೇತ್ವಾ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಲಬ್ಭಾ ವಿತಕ್ಕವಸಿಕೇನ ಭವಿತುನ್ತಿ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಜ್ಜೇನ್ತೋಯೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೦.೩೩೩-೩೫೨) -

“ಸಿನ್ಧುಯಾ ನದಿಯಾ ತೀರೇ, ಸುಕತೋ ಅಸ್ಸಮೋ ಮಮ।
ತತ್ಥ ವಾಚೇಮಹಂ ಸಿಸ್ಸೇ, ಇತಿಹಾಸಂ ಸಲಕ್ಖಣಂ॥

“ಧಮ್ಮಕಾಮಾ ವಿನೀತಾ ತೇ, ಸೋತುಕಾಮಾ ಸುಸಾಸನಂ।
ಛಳಙ್ಗೇ ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾ, ಸಿನ್ಧುಕೂಲೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

“ಉಪ್ಪಾತಗಮನೇ ಚೇವ, ಲಕ್ಖಣೇಸು ಚ ಕೋವಿದಾ।
ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಗವೇಸನ್ತಾ, ವಸನ್ತಿ ವಿಪಿನೇ ತದಾ॥

“ಸುಮೇಧೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ತಾವದೇ।
ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ, ಉಪಾಗಚ್ಛಿ ವಿನಾಯಕೋ॥

“ಉಪಾಗತಂ ಮಹಾವೀರಂ, ಸುಮೇಧಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ತಿಣಸನ್ಥರಕಂ ಕತ್ವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

“ವಿಪಿನಾತೋ ಮಧುಂ ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

“ಯೋ ತಂ ಅದಾಸಿ ಮಧುಂ ಮೇ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಇಮಿನಾ ಮಧುದಾನೇನ, ತಿಣಸನ್ಥರಕೇನ ಚ।
ತಿಂಸ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಇಧಾಗನ್ತ್ವಾ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಉಪಾಗತೇ।

ಮಧುವಸ್ಸಂ ಪವಸ್ಸಿತ್ಥ, ಛಾದಯಂ ಮಧುನಾ ಮಹಿಂ॥

“ಮಯಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತಮ್ಹಿ, ಕುಚ್ಛಿಯಾ ಚ ಸುದುತ್ತರಾ।
ತತ್ರಾಪಿ ಮಧುವಸ್ಸಂ ಮೇ, ವಸ್ಸತೇ ನಿಚ್ಚಕಾಲಿಕಂ॥

“ಅಗಾರಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ।
ಲಾಭೀ ಅನ್ನಸ್ಸ ಪಾನಸ್ಸ, ಮಧುದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಿದ್ಧೋಹಂ, ಭವಿತ್ವಾ ದೇವಮಾನುಸೇ।
ತೇನೇವ ಮಧುದಾನೇನ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಆಸವಕ್ಖಯಂ॥

“ವುಟ್ಠಮ್ಹಿ ದೇವೇ ಚತುರಙ್ಗುಲೇ ತಿಣೇ, ಸಮ್ಪುಪ್ಫಿತೇ ಧರಣೀರುಹೇ ಸಞ್ಛನ್ನೇ।
ಸುಞ್ಞೇ ಘರೇ ಮಣ್ಡಪರುಕ್ಖಮೂಲಕೇ, ವಸಾಮಿ ನಿಚ್ಚಂ ಸುಖಿತೋ ಅನಾಸವೋ॥

“ಮಜ್ಝೇ ಮಹನ್ತೇ ಹೀನೇ ಚ, ಭವೇ ಸಬ್ಬೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿಂ।
ಅಜ್ಜ ಮೇ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಮಧುದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಗಾಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಮಹಾನಾಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಾರಾಪರಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಛಫಸ್ಸಾಯತನೇ ಹಿತ್ವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಾರಾಪರಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ನೇಸಾದಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ವಿಚರಣಟ್ಠಾನೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವನಸಣ್ಡೇ ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ಸೋ ಚ ಮಿಗೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ತಂ ಠಾನಂ ಗತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅನ್ತೋ ಕತ್ವಾ ಕತಂ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪಂ ಪದುಮಪುಪ್ಫೇಹಿ ಕೂಟಾಗಾರಾಕಾರೇನ ಸಞ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾಹಂ ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಚ ಮಿಲಾತಮಿಲಾತಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅಭಿನವೇಹಿ ಛಾದೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಅನುಸ್ಸರಿ। ತಾವದೇವ ಅಸೀತಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪರಿವಾರೇಸುಂ। “ಮಧುರಧಮ್ಮಕಥಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು, ಮಹಾ ಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅನುಮೋದನಂ ಕರೋನ್ತೋ ತಸ್ಸ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಭಾವಿನಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವಕಬೋಧಿಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ಪರಾಪರಗೋತ್ತತಾಯ **ಪಾರಾಪರಿಯೋತಿ** ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞೋ ಬಹೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇನ್ತೋ ಸತ್ಥು ರಾಜಗಹಗಮನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ

ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೦.೩೫೩-೩೮೫) –

“ಪಿಯದಸ್ಸೀ ನಾಮ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ವಿವೇಕಕಾಮೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಮಾಧಿಕುಸಲೋ ಮುನಿ॥

“ವನಸಣ್ಡಂ ಸಮೋಗ್ಗಯ್ಹ, ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಪಂಸುಕೂಲಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ, ನಿಸೀದಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

“ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಅರಞ್ಞೇ ಕಾನನೇ ಅಹಂ।
ಪಸದಂ ಮಿಗಮೇಸನ್ತೋ, ಆಹಿಣ್ಡಾಮಿ ಅಹಂ ತದಾ॥

“ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಓಘತಿಣ್ಣಮನಾಸವಂ।
ಪುಪ್ಫಿತಂ ಸಾಲರಾಜಂವ, ಸತರಂಸಿಂವ ಉಗ್ಗತಂ॥

“ದಿಸ್ವಾನಹಂ ದೇವದೇವಂ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಂ ಮಹಾಯಸಂ।
ಜಾತಸ್ಸರಂ ಸಮೋಗ್ಗಯ್ಹ, ಪದುಮಂ ಆಹರಿಂ ತದಾ॥

“ಆಹರಿತ್ವಾನ ಪದುಮಂ, ಸತಪತ್ತಂ ಮನೋರಮಂ।
ಕೂಟಾಗಾರಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಛಾದಯಿಂ ಪದುಮೇನಹಂ॥

“ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಕಾರುಣಿಕೋ, ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಸತ್ತರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಬುದ್ಧೋ, ಕೂಟಾಗಾರೇ ವಸೀ ಜಿನೋ॥

“ಪುರಾಣಂ ಛಡ್ಡಯಿತ್ವಾನ, ನವೇನ ಛಾದಯಿಂ ಅಹಂ।
ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ಅಟ್ಠಾಸಿಂ ತಾವದೇ ಅಹಂ॥

“ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಾ, ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ದಿಸಂ ಅನುವಿಲೋಕೇನ್ತೋ, ನಿಸೀದಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

“ತದಾ ಸುದಸ್ಸನೋ ನಾಮ, ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ।
ಚಿತ್ತಮಞ್ಞಾಯ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ॥

“ಅಸೀತಿಯಾ ಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪರಿವಾರಿತೋ।
ವನನ್ತೇ ಸುಖಮಾಸೀನಂ, ಉಪೇಸಿ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಯಾವತಾ ವನಸಣ್ಡಮ್ಹಿ, ಅಧಿವತ್ಥಾ ಚ ದೇವತಾ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಚಿತ್ತಮಞ್ಞಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ಸನ್ನಿಪತುಂ ತದಾ॥

“ಸಮಾಗತೇಸು ಯಕ್ಖೇಸು, ಕುಮ್ಭಣ್ಡೇ ಸಹರಕ್ಖಸೇ।

ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, ಗಾಥಾ ಪಬ್ಯಾಹರೀ ಜಿನೋ॥

“ಥೋಮಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಪೂಜೇಸಿ, ಆವಾಸಞ್ಚ ಅಕಾಸಿ ಮೇ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಸುದುದ್ದಸಂ ಸುನಿಪುಣಂ, ಗಮ್ಭೀರಂ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತಂ।
ಞಾಣೇನ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಚತುದ್ದಸಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಿ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ।
ಕೂಟಾಗಾರಂ ಮಹನ್ತಸ್ಸ, ಪದ್ಮಪುಪ್ಫೇಹಿ ಛಾದಿತಂ॥

“ಆಕಾಸೇ ಧಾರಯಿಸ್ಸತಿ, ಪುಪ್ಫಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ।
ಚತುಬ್ಬೀಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ವೋಕಿಣ್ಣಂ ಸಂಸರಿಸ್ಸತಿ॥

“ತತ್ಥ ಪುಪ್ಫಮಯಂ ಬ್ಯಮ್ಹಂ, ಆಕಾಸೇ ಧಾರಯಿಸ್ಸತಿ।
ಯಥಾ ಪದುಮಪತ್ತಮ್ಹಿ, ತೋಯಂ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ॥

“ತಥೇವಿಮಸ್ಸ ಞಾಣಮ್ಹಿ, ಕಿಲೇಸಾ ನೋಪಲಿಮ್ಪರೇ।
ಮನಸಾ ವಿನಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ, ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಅಯಂ॥

“ಚಿತ್ತಂ ಜನೇತ್ವಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ, ಅಗಾರಾ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತಿ।
ತತೋ ಪುಪ್ಫಮಯೇ ಬ್ಯಮ್ಹೇ, ಧಾರೇನ್ತೇ ನಿಕ್ಖಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ, ನಿಪಕಸ್ಸ ಸತೀಮತೋ।
ತತ್ಥ ಪುಪ್ಫಮಯಂ ಬ್ಯಮ್ಹಂ, ಮತ್ಥಕೇ ಧಾರಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ಚೀವರಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಞ್ಚ, ಪಚ್ಚಯಂ ಸಯನಾಸನಂ।
ದತ್ವಾನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಕೂಟಾಗಾರೇನ ಚರತಾ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿಂ।
ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಸನ್ತಮ್ಪಿ, ಕೂಟಾಗಾರಂ ಧರೀಯತಿ॥

“ಚೀವರೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಚ, ಚೇತನಾ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಂಯುತ್ತೋ, ಲಭಾಮಿ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಂ॥

“ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯಾ, ಕಪ್ಪಕೋಟೀ ಬಹೂ ಮಮ।
ರಿತ್ತಕಾ ತೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ಪಮುತ್ತಾ ಲೋಕನಾಯಕಾ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಪಿಯದಸ್ಸೀ ವಿನಾಯಕೋ।
ತಮಹಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ, ಇಮಂ ಯೋನಿಂ ಉಪಾಗತೋ॥

“ಇಧ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಅನೋಮಂ ನಾಮ ಚಕ್ಖುಮಂ।
ತಮಹಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ॥

“ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಬುದ್ಧೋ, ಮಗ್ಗಂ ಮೇ ದೇಸಯೀ ಜಿನೋ।
ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿತ್ವಾನ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ತೋಸಯಿತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಗೋತಮಂ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವಂ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಉದಾನವಸೇನ -

೧೧೬.“ಛಫಸ್ಸಾಯತನೇ ಹಿತ್ವಾ, ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಸುಸಂವುತೋ।
ಅಘಮೂಲಂ ವಮಿತ್ವಾನ, ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಛಫಸ್ಸಾಯತನೇ ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ “ಫಸ್ಸಾಯತನಾನೀ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾನಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಾನಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಪಹಾಯ। **ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಸುಸಂವುತೋ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀನಂ ಗುತ್ತತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತನಕಾನಂ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪವೇಸನನಿವಾರಣೇನ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಸುಟ್ಠು ಪಿಹಿತತ್ತಾ ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಸುಸಂವುತೋ। ಅಥ ವಾ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಛನ್ನಂ ದ್ವಾರಾನಂ ವುತ್ತನಯೇನ ರಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ, ಕಾಯಾದೀಹಿ ಸುಟ್ಠು ಸಞ್ಞತತ್ತಾ ಸುಸಂವುತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಘಮೂಲಂ ವಮಿತ್ವಾನಾ**ತಿ ಅಘಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ದೋಸಂ, ಸಬ್ಬಂ ವಾ ಕಿಲೇಸದೋಸಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತವಮನಯೋಗಪಾನೇನ ಉಗ್ಗಿರಿತ್ವಾ ಸನ್ತಾನತೋ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ, ಬಹಿಕರಣಹೇತು ವಾ। **ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಆಸವಾ ಏತ್ಥ ಖೀಯನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾ ಖಯೇನ ಪತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಆಸವಕ್ಖಯೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ। ಸೋ ಆಸವಕ್ಖಯೋ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಉದಾನವಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಪಾರಾಪರಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಯಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುವಿಲಿತ್ತೋ ಸುವಸನೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಯಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮಹಾನುಭಾವೋ ನಾಗರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಅತ್ತನೋ ಭವನಂ ನೇತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ಭಗವನ್ತಂ ಮಹಗ್ಘೇನ ತಿಚೀವರೇನ ಅಚ್ಛಾದೇಸಿ, ಏಕಮೇಕಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಂ ಮಹಗ್ಘೇನೇವ ಪಚ್ಚೇಕದುಸ್ಸಯುಗೇನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಮಣಪರಿಕ್ಖಾರೇನ ಅಚ್ಛಾದೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಸತ್ತಹಿ ರತನೇಹಿ ಪೂಜೇಸಿ। ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಏವಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಮಹಾವಿಭವಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ,

ಯಸೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ ಪರಮಸುಖುಮಾಲೋ। "ತಸ್ಸ ತಯೋ ಪಾಸಾದಾ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಖನ್ಧಕೇ (ಮಹಾವ॰ ೨೫) ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ನಿದ್ದಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಪರಿಜನಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಕಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಸುವಣ್ಣಪಾದುಕಾರೂಳ್ಹೋವ ಗೇಹತೋ ನಿಗ್ಗತೋ ದೇವತಾವಿವಟೇನ ನಗರದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಇಸಿಪತನಸಮೀಪಂ ಗತೋ "ಉಪದ್ದುತಂ ವತ, ಭೋ, ಉಪಸ್ಸಟ್ಠಂ ವತ, ಭೋ"ತಿ ಆಹ। ತೇನ ಸಮಯೇನ ಭಗವತಾ ಇಸಿಪತನೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ತಸ್ಸೇವ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇನ "ಏಹಿ, ಯಸ, ಇದಂ ಅನುಪದ್ದುತಂ, ಇದಂ ಅನುಪಸ್ಸಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, "ಅನುಪದ್ದುತಂ ಅನುಪಸ್ಸಟ್ಠಂ ಕಿರ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಸುವಣ್ಣಪಾದುಕಾ ಓರುಯ್ಹ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚದೇಸನಾಯ ಕತಾಯ ಸಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಗವೇಸನತ್ಥಂ ಆಗತಸ್ಸ ಪಿತು ಭಗವತಾ ಸಚ್ಚದೇಸನಾಯ ಕರಿಯಮಾನಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೦.೪೫೮-೪೮೩) -

"ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಓಗ್ಗಯ್ಹ, ಭವನಂ ಮೇ ಸುನಿಮ್ಮಿತಂ।
ಸುನಿಮ್ಮಿತಾ ಪೋಕ್ಖರಣೀ, ಚಕ್ಕವಾಕಪಕೂಜಿತಾ॥

"ಮನ್ದಾಲಕೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನಾ, ಪದುಮುಪ್ಪಲಕೇಹಿ ಚ।
ನದೀ ಚ ಸನ್ದತೇ ತತ್ಥ, ಸುಪತಿತ್ಥಾ ಮನೋರಮಾ॥

"ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಸಞ್ಛನ್ನಾ, ನಾನಾದಿಜಸಮೋತ್ಥತಾ।
ಮಯೂರಕೋಞ್ಚಾಭಿರುದಾ, ಕೋಕಿಲಾದೀಹಿ ವಗ್ಗುಹಿ॥

"ಪಾರೇವತಾ ರವಿಹಂಸಾ ಚ, ಚಕ್ಕವಾಕಾ ನದೀಚರಾ।
ದಿನ್ದಿಭಾ ಸಾಳಿಕಾ ಚೇತ್ಥ, ಪಮ್ಮಕಾ ಜೀವಜೀವಕಾ॥

"ಹಂಸಾ ಕೋಞ್ಚಾಪಿ ನದಿತಾ, ಕೋಸಿಯಾ ಪಿಙ್ಗಲಾ ಬಹೂ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಮಣಿಮುತ್ತಿಕವಾಲುಕಾ॥

"ಸಬ್ಬಸೋಣ್ಣಮಯಾ ರುಕ್ಖಾ, ನಾನಾಗನ್ಧಸಮೇರಿತಾ।
ಉಜ್ಜೋತೇನ್ತಿ ದಿವಾರತ್ತಿಂ, ಭವನಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ॥

"ಸಟ್ಠಿತೂರಿಯಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಾಯಂ ಪಾತೋ ಪವಜ್ಜರೇ।
ಸೋಳಸಿತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ಸದಾ॥

"ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಭವನಾ, ಸುಮೇಧಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವನ್ದಯಿಂ ತಂ ಮಹಾಯಸಂ॥

"ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಸಸಙ್ಘಂ ತಂ ನಿಮನ್ತಯಿಂ।
ಅಧಿವಾಸೇಸಿ ಸೋ ಧೀರೋ, ಸುಮೇಧೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

“ಮಮ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕತ್ವಾ, ಉಯ್ಯೋಜೇಸಿ ಮಹಾಮುನಿ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ಭವನಂ ಮೇ ಉಪಾಗಮಿಂ॥

“ಆಮನ್ತಯಿಂ ಪರಿಜನಂ, ಸಬ್ಬೇ ಸನ್ನಿಪತಾಥ ವೋ।
ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ಬುದ್ಧೋ, ಭವನಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ಲಾಭಾ ಅಮ್ಹಂ ಸುಲದ್ಧಂ ನೋ, ಯೇ ವಸಾಮ ತವನ್ತಿಕೇ।
ಮಯಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಪೂಜಂ ಕಸ್ಸಾಮ ಸತ್ಥುನೋ॥

“ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ, ಕಾಲಂ ಆರೋಚಯಿಂ ಅಹಂ।
ವಸೀಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಉಪೇಸಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

“ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೇಹಿ ತೂರಿಯೇಹಿ, ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಮಕಾಸಹಂ।
ಸಬ್ಬಸೋಣ್ಣಮಯೇ ಪೀಠೇ, ನಿಸೀದಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

“ಉಪರಿಚ್ಛದನಂ ಆಸಿ, ಸಬ್ಬಸೋಣ್ಣಮಯಂ ತದಾ।
ಬೀಜನಿಯೋ ಪವಾಯನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ॥

“ಪಹೂತೇನನ್ನಪಾನೇನ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಮತಪ್ಪಯಿಂ।
ಪಚ್ಚೇಕದುಸ್ಸಯುಗಳೇ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

“ಯಂ ವದನ್ತಿ ಸುಮೇಧೋತಿ, ಲೋಕಾಹುತಿಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯೋ ಮೇ ಅನ್ನೇನ ಪಾನೇನ, ಸಬ್ಬೇ ಇಮೇ ಚ ತಪ್ಪಯಿಂ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ।
ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ರಾಜಾ ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಉಪಪಜ್ಜತಿ ಯಂ ಯೋನಿಂ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬಸೋವಣ್ಣಂ, ಛದನಂ ಧಾರಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಸೀಹನಾದಂ ನದಿಸ್ಸತಿ।

ಚಿತಕೇ ಛತ್ತಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ಛತ್ತಮ್ಹಿ ಡಯ್ಹಥ॥

"ಸಾಮಞ್ಞಂ ಮೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತಂ, ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯಾ।
ಮಣ್ಡಪೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ, ಸನ್ತಾಪೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

"ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಸಬ್ಬದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅಥ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಯಸಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಬಾಹುಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ "ಏಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಆಹ। ವಚನಸಮನನ್ತರಮೇವ ದ್ವಙ್ಗುಲಮತ್ತಕೇಸಮಸ್ಸು ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಧರೋ ವಸ್ಸಸಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಉದಾನೇನ್ತೋ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುರಿಮಾವತ್ಥವಸೇನ –

೧೧೭."ಸುವಿಲಿತ್ತೋ ಸುವಸನೋ, ಸಬ್ಬಾಭರಣಭೂಸಿತೋ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅಜ್ಝಗಮಿಂ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ – ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುವಿಲಿತ್ತೋ**ತಿ ಸುನ್ದರೇನ ಕುಙ್ಕುಮಚನ್ದನಾನುಲೇಪನೇನ ವಿಲಿತ್ತಗತ್ತೋ। **ಸುವಸನೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಮಹಗ್ಘಕಾಸಿಕವತ್ಥವಸನೋ। **ಸಬ್ಬಾಭರಣಭೂಸಿತೋ**ತಿ ಸೀಸೂಪಗಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಭರಣೇಹಿ ಅಲಙ್ಕತೋ। **ಅಜ್ಝಗಮಿ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಯಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಕಿಮಿಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಭಿಸತ್ತೋವ ನಿಪತತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಿಮಿಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಕಕುಸನ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ಥರಿ ತಸ್ಸ ಧಾತುಯೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸಳಲಮಾಲಾಹಿ ಮಣ್ಡಪಾಕಾರೇನ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತಾವತಿಂಸೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುನಗರೇ ಸಾಕಿಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಕಿಮಿಲೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮತ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ ಅನುಪಿಯಾಯಂ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪಠಮಯೋಬ್ಬನೇ ಠಿತಂ ದಸ್ಸನೀಯಂ ಇತ್ಥಿರೂಪಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಯಥಾ ಜರಾರೋಗವಿಪತ್ತೀಹಿ ಅಭಿಭೂತಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಅಕಾಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಕಿಮಿಲಕುಮಾರೋ ಅತಿವಿಯ ಸಂವೇಗಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ –

೧೧೮."ಅಭಿಸತ್ತೋವ ನಿಪತತಿ ವಯೋ, ರೂಪಂ ಅಞ್ಞಮಿವ ತಥೇವ ಸನ್ತಂ।
ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಅವಿಪ್ಪವಸತೋ, ಅಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಸರಾಮಿ ಅತ್ತಾನ"ನ್ತಿ॥ –

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಭಿಸತ್ತೋವಾತಿ** "ತ್ವಂ ಸೀಘಂ ಗಚ್ಛ ಮಾ ತಿಟ್ಠಾ"ತಿ ದೇವೇಹಿ ಅನುಸಿಟ್ಠೋ ಆಣತ್ತೋ ವಿಯ। "ಅಭಿಸಟ್ಠೋ ವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, "ತ್ವಂ ಲಹುಂ ಗಚ್ಛಾ"ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಭಿಲಾಸಾಪಿತೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಪತತೀತಿ** ಅತಿಪತತಿ ಅಭಿಧಾವತಿ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಖಯವಯಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಯೋತಿ** ಬಾಲ್ಯಯೋಬ್ಬನಾದಿಕೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸೋ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಂ ಹಿಸ್ಸ ಅಭಿಪತನ್ತಂ ಖೀಯನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಿತಂ। **ರೂಪ**ನ್ತಿ ರೂಪಸಮ್ಪದಾತಿ ವದತಿ। **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಪನ ಸರೀರಂ "ಅಟ್ಠಿಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ನ್ಹಾರುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಂಸಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಕಾಸೋ ಪರಿವಾರಿತೋ ರೂಪಂತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೬) ವಿಯ। **ಅಞ್ಞಮಿವ ತಥೇವ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ರೂಪಂ ಯಾದಿಸಂ, ಸಯಂ ತಥೇವ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ಸನ್ತಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ಮಯ್ಹಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ತದೇವ ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ಚ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। **ತಸ್ಸೇವ ಸತೋತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಮೇ ಅನಞ್ಞಸ್ಸ ಸತೋ ಸಮಾನಸ್ಸ। **ಅವಿಪ್ಪವಸತೋತಿ** ನ ವಿಪ್ಪವಸನ್ತಸ್ಸ, ಚಿರವಿಪ್ಪವಾಸೇನ ಹಿ ಸತೋ ಅನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಇಧ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಸರಾಮಿ ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ಮಮ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸರಾಮಿ ಉಪಧಾರೇಮಿ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸೇವಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ದಳ್ಹತರೋ ಸಂವೇಗೋ ಉದಪಾದಿ, ಸೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೬.೪೨-೪೮) -

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಕಕುಸನ್ಧಮ್ಹಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್ಹಿ ವುಸೀಮತಿ।
ಗಹೇತ್ವಾ ಸಳಲಂ ಮಾಲಂ, ಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರಯಿಂ ಅಹಂ॥

"ತಾವತಿಂಸಂ ಗತೋ ಸನ್ತೋ, ಲಭಿಮ್ಹ ಬ್ಯಮ್ಹಮುತ್ತಮಂ।
ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇತಿರೋಚಾಮಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರತ್ತಿಂ, ಚಙ್ಕಮನ್ತೋ ಠಿತೋ ಚಹಂ।
ಛನ್ನೋ ಸಳಲಪುಪ್ಫೇಹಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾಪಿ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾಮನಸಿಕಾರಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ತಮೇವ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ। ತೇನೇತಂ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಮ್ಪಿ ಅಹೋಸಿ।

ಕಿಮಿಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ರುಕ್ಖಮೂಲಗಹನಂ ಪಸಕ್ಕಿಯಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಏಕಂ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕದಲಿಫಲಾನಿ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ವಜ್ಜಿರಾಜಪುತ್ತತ್ತಾ **ವಜ್ಜಿಪುತ್ತೋ**ತ್ವೇವ ಚಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ದಹರೋ ಹುತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಸಿಕ್ಖಾದಿಸಿಕ್ಖನಕಾಲೇಪಿ

ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ನಿಸ್ಸರಣಜ್ಝಾಸಯೋವ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೇ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೫೮-೬೨) -

"ಸಹಸ್ಸರಂಸೀ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ವಿವೇಕಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾನ, ಗೋಚರಾಯಾಭಿನಿಕ್ಖಮಿ॥

"ಫಲಹತ್ಥೋ ಅಹಂ ದಿಸ್ವಾ, ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ನರಾಸಭಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಅವಟಂ ಅದದಿಂ ಫಲಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ಥರಿ ಧಮ್ಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ ಸಙ್ಕೇತಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಥೇರೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹರನ್ತೇಸು ಏಕದಿವಸಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಸೇಖಂಯೇವ ಸಮಾನಂ ಮಹತಿಯಾ ಪರಿಸಾಯ ಪರಿವುತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ -

೧೧೯."ರುಕ್ಖಮೂಲಗಹನಂ ಪಸಕ್ಕಿಯ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಹದಯಸ್ಮಿಂ ಓಪಿಯ।
ಝಾಯ ಗೋತಮ ಮಾ ಚ ಪಮಾದೋ, ಕಿಂ ತೇ ಬಿಳಿಬಿಳಿಕಾ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ರುಕ್ಖಮೂಲಗಹನ**ನ್ತಿ ರುಕ್ಖಮೂಲಭೂತಂ ಗಹನಂ, ಗಹನಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಿ, ನ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ, ರುಕ್ಖಮೂಲಞ್ಚ ಅತ್ಥಿ, ನ ಗಹನಂ, ತೇಸು ರುಕ್ಖಮೂಲಗ್ಗಹಣೇನ ಠಾನಸ್ಸ ಛಾಯಾಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ವಾತಾತಪಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಗಹನಗ್ಗಹಣೇನ ನಿವಾತಭಾವೇನ ವಾತಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವಂ ಜನಸಮ್ಬಾಧಾಭಾವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ, ತದುಭಯೇನ ಚ ಭಾವನಾಯೋಗ್ಯತಂ। **ಪಸಕ್ಕಿಯಾ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಹದಯಸ್ಮಿಂ ಓಪಿಯಾ**ತಿ "ಏವಂ ಮಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತೇ ಕರಿತ್ವಾ। **ಝಾಯಾ**ತಿ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇನ ಝಾಯ, ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಸಹಿತಂ ಮಗ್ಗಭಾವನಂ ಭಾವೇಹಿ। **ಗೋತಮಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಂ ಗೋತ್ತೇನ ಆಲಪತಿ। **ಮಾ ಚ ಪಮಾದೋ**ತಿ ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಮಾ ಪಮಾದಂ ಆಪಜ್ಜಿ। ಇದಾನಿ ಯಾದಿಸೋ ಥೇರಸ್ಸ ಪಮಾದೋ, ತಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಿಂ ತೇ ಬಿಳಿಬಿಳಿಕಾ ಕರಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಬಿಳಿಬಿಳಿಕಾ**ತಿ ವಿಳಿವಿಳಿಕಿರಿಯಾ, ಬಿಳಿಬಿಳೀತಿ ಸದ್ದಪವತ್ತಿ ಯಥಾ ನಿರತ್ಥಕಾ, ಏವಂ ಬಿಳಿಬಿಳಿಕಾಸದಿಸಾ ಜನಪಞ್ಞತ್ತಿ **ಕಿಂ ತೇ ಕರಿಸ್ಸತಿ** ಕೀದಿಸಂ ಅತ್ಥಂ ತುಯ್ಹಂ ಸಾಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜನಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಪಹಾಯ ಸದತ್ಥಪಸುತೋ ಹೋಹೀತಿ ಓವಾದಂ ಅದಾಸಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವುತ್ತವಿಸಗನ್ಧವಾಯನವಚನೇನ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಬಹುದೇವ ರತ್ತಿಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಞ್ಚಕೇ ನಿಪನ್ನಮತ್ತೋವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ।

ವಜ್ಜಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಇಸಿದತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಇಸಿದತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ರಥಿಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಮಧುರಂ ಆಮೋದಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠೇ ವಡ್ಢಗಾಮೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಸತ್ಥವಾಹಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಇಸಿದತ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಮಚ್ಛಿಕಾಸಣ್ಡೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ಅದಿಟ್ಠಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ತೇನ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಪೇಸಿತಸಾಸನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದೋ ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೮೦-೮೪) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಆಮೋದಮದದಿಂ ಫಲಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ "ಬುದ್ಧುಪಟ್ಠಾನಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಥೇರಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ , "ಕಚ್ಚಿ, ಭಿಕ್ಖು, ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಕತಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಪಟಿವಚನಮುಖೇನ, "ಭಗವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಸನಂ ಉಪಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಯ್ಹಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಂ ಅಪಗತಂ, ಸಬ್ಬೋ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ವೂಪಸನ್ತೋ"ತಿ ಪವೇದನವಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೨೦."ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ, ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ।
ದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾತಿ** ಪಞ್ಚಪಿ ಮೇ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಞಾತಾ, ನ ತೇಸು ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಏವ ತೇಸಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾದಿಕಸ್ಸ ಮೂಲಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನತ್ತಾ ಯಾವಚರಿಮಚಿತ್ತನಿರೋಧಾ ತೇ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕತ್ತಾಯೇವ ಚ ನೇಸಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಖಯೋ ಪರಿಕ್ಖಯೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗತಂ। **ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋತಿ** ಕಾಮಾಸವಾದೀನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಆಸವಾನಂ ಖಯನ್ತೇ ಅಭಿಗನ್ತಬ್ಬತಾಯ "ಆಸವಕ್ಖಯೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಪಟಿಲದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಚಿ ಪನ ಅನ್ತಿಮಾಯಂ ಸಮುಸ್ಸಯೋ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾಯೇವ ಅಯಂ ಮಮ ಸಮುಸ್ಸಯೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಅನ್ತಿಮೋ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಕೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅವುತ್ತಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

ಇಸಿದತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದ್ವಾದಸಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ

ವೀಸಾಧಿಕಸತತ್ಥೇರಗಾಥಾಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಏಕಕನಿಪಾತಸ್ಸ

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

೨. ದುಕನಿಪಾತೋ

೧. ಪಠಮವಗ್ಗೋ

೧. ಉತ್ತರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದುಕನಿಪಾತೇ **ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಭವೋ ನಿಚ್ಚೋ**ತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉತ್ತರತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ಹುತ್ವಾ ಆಕಾಸೇನ ವಿಚರತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ವನನ್ತರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ ಛಬ್ಬಣ್ಣಬುದ್ಧರಂಸಿಯೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ। ಸೋ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಆಕಾಸತೋ ಓರುಯ್ಹ ಸುವಿಸುದ್ಧೇಹಿ ವಿಪುಲೇಹಿ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇಸಿ, ಪುಪ್ಫಾನಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಸತ್ಥು ಉಪರಿ ಛತ್ತಾಕಾರೇನ ಅಟ್ಠಂಸು, ಸೋ ತೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತಾವತಿಂಸೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಯಾವತಾಯುಕಂ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಉತ್ತರೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಜ್ಜಾಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಜಾತಿಯಾ ರೂಪೇನ ವಿಜ್ಜಾಯ ವಯೇನ ಸೀಲಾಚಾರೇನ ಚ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ ಜಾತೋ। ತಸ್ಸ ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ವಸ್ಸಕಾರೋ ಮಗಧಮಹಾಮತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಧೀತರಂ ದಾತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಪವೇದೇಸಿ। ಸೋ ನಿಸ್ಸರಣಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಥೇರಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞತರೋ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತಸ್ಸ ಭೇಸಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಉತ್ತರೋ ಸಾಮಣೇರೋ ಪಾತೋವ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ತಳಾಕಸ್ಸ ತೀರೇ ಪತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉದಕಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮುಖಂ ಧೋವತಿ। ಅಥ ಅಞ್ಞತರೋ ಉಮಙ್ಗಚೋರೋ ಆರಕ್ಖಪುರಿಸೇಹಿ ಅನುಬದ್ಧೋ ಅಗ್ಗದ್ವಾರೇನೇವ ನಗರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಲಾಯನ್ತೋ ಅತ್ತನಾ ಗಹಿತಂ ರತನಭಣ್ಡಿಕಂ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಪತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಲಾಯಿ। ಸಾಮಣೇರೋ ಪತ್ತಸಮೀಪಂ ಉಪಗತೋ। ಚೋರಂ ಅನುಬನ್ಧನ್ತಾ ರಾಜಪುರಿಸಾ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಪತ್ತೇ ಭಣ್ಡಿಕಂ ದಿಸ್ವಾ, "ಅಯಂ ಚೋರೋ, ಇಮಿನಾ ಚೋರಿಯಂ ಕತ"ನ್ತಿ ಸಾಮಣೇರಂ ಪಚ್ಛಾಬಾಹಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಕಾರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದಸ್ಸೇಸುಂ। ವಸ್ಸಕಾರೋ ಚ ತದಾ ರಞ್ಞೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಂ ಅನುಸಾಸತಿ। ಸೋ "ಪುಬ್ಬೇ ಮಮ ವಚನಂ ನಾದಿಯಿ, ಸುದ್ಧಪಾಸಣ್ಡಿಯೇಸು ಪಬ್ಬಜೀ"ತಿ ಚ ಬದ್ಧಾಘಾತತ್ತಾ ಕಮ್ಮಂ ಅಸೋಧೇತ್ವಾವ ಜೀವನ್ತಮೇವ ತಂ ಸೂಲೇ ಉತ್ತಾಸೇಸಿ।

ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ತಂ ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಪ್ಫುರನ್ತಹತ್ಥನಖಮಣಿಮಯೂಖಸಮ್ಭಿನ್ನಸಿತಾಭತಾಯ ಪಗ್ಘರನ್ತಜಾತಿಹಿಙ್ಗುಲಕಸುವಣ್ಣರಸಧಾರಂ ವಿಯ ಜಾಲಾಗುಣ್ಠಿತಮುದುತಲುನದೀಘಙ್ಗುಲಿಹತ್ಥಂ ಉತ್ತರಸ್ಸ ಸೀಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ, "ಉತ್ತರ, ಇದಂ ತೇ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತತ್ಥ ತಯಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಬಲೇನ ಅಧಿವಾಸನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಉತ್ತರೋ ಅಮತಾಭಿಸೇಕಸದಿಸೇನ ಸತ್ಥು ಹತ್ಥಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದಸೋಮನಸ್ಸತಾಯ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಪರಿಚಿತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಂ ಸಮಾರೂಳ್ಹೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ಸತ್ಥು ಚ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ತಾವದೇವ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೬.೫೫-೬೨) –

"ಸುಮೇಧೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಬಾತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣೋ।

ವಿವೇಕಕಾಮೋ ಭಗವಾ, ಹಿಮವನ್ತಮುಪಾಗಮಿ॥

“ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಂ, ಅಗ್ಗೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಮುನಿ।
ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾನ, ನಿಸೀದಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

“ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ತದಾ ಆಸಿಂ, ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರೋ ಅಹಂ।
ತಿಸೂಲಂ ಸುಗತಂ ಗಯ್ಹ, ಗಚ್ಛಾಮಿ ಅಮ್ಬರೇ ತದಾ॥

“ಪಬ್ಬತಗ್ಗೇ ಯಥಾ ಅಗ್ಗಿ, ಪುಣ್ಣಮಾಯೇವ ಚನ್ದಿಮಾ।
ವನಂ ಓಭಾಸತೇ ಬುದ್ಧೋ, ಸಾಲರಾಜಾವ ಫುಲ್ಲಿತೋ॥

“ವನಗ್ಗಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧರಂಸೀಭಿಧಾವರೇ।
ನಳಗ್ಗಿವಣ್ಣಸಙ್ಕಾಸಾ, ದಿಸ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ॥

“ವಿಚಿನಂ ಅದ್ದಸಂ ಪುಪ್ಫಂ, ಕಣಿಕಾರಂ ದೇವಗನ್ಧಿಕಂ।
ತೀಣಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಆದಾಯ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮಪೂಜಯಿಂ॥

“ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ, ತೀಣಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಮೇ ತದಾ।
ಉದ್ಧಂವಣ್ಟಾ ಅಧೋಪತ್ತಾ, ಛಾಯಂ ಕುಬ್ಬನ್ತಿ ಸತ್ಥುನೋ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ತತ್ಥ ಮೇ ಸುಕತಂ ಬ್ಯಮ್ಹಂ, ಕಣಿಕಾರೀತಿ ಞಾಯತಿ।
ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಮುಬ್ಬೇಧಂ, ತಿಂಸಯೋಜನವಿತ್ಥತಂ॥

“ಸಹಸ್ಸಕಣ್ಡಂ ಸತಭೇಣ್ಡು, ಧಜಾಲು ಹರಿತಾಮಯಂ।
ಸತಸಹಸ್ಸನಿಯ್ಯೂಹಾ, ಬ್ಯಮ್ಹೇ ಪಾತುಭವಿಂಸು ಮೇ॥

“ಸೋಣ್ಣಮಯಾ ಮಣಿಮಯಾ, ಲೋಹಿತಙ್ಕಮಯಾಪಿ ಚ।
ಫಲಿಕಾಪಿ ಚ ಪಲ್ಲಙ್ಕಾ, ಯೇನಿಚ್ಛಕಾ ಯದಿಚ್ಛಕಾ॥

“ಮಹಾರಹಞ್ಚ ಸಯನಂ, ತೂಲಿಕಾ ವಿಕತೀಯುತಂ।
ಉದ್ಧಲೋಮಿಞ್ಚ ಏಕನ್ತಂ, ಬಿಮ್ಬೋಹನಸಮಾಯುತಂ॥

“ಭವನಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾನ, ಚರನ್ತೋ ದೇವಚಾರಿಕಂ।
ಯಥಾ ಇಚ್ಛಾಮಿ ಗಮನಂ, ದೇವಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತೋ॥

“ಪುಪ್ಫಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಟ್ಠಾಮಿ, ಉಪರಿಚ್ಛದನಂ ಮಮ।
ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತಂ, ಕಣಿಕಾರೇಹಿ ಛಾದಿತಂ॥

“ಸಟ್ಠಿತೂರಿಯಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಉಪಟ್ಠಹುಂ।
ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ರತ್ತಿನ್ದಿವಮತನ್ದಿತಾ॥

“ತತ್ಥ ನಚ್ಚೇಹಿ ಗೀತೇಹಿ, ತಾಳೇಹಿ ವಾದಿತೇಹಿ ಚ।
ರಮಾಮಿ ಖಿಡ್ಡಾ ರತಿಯಾ, ಮೋದಾಮಿ ಕಾಮಕಾಮಹಂ॥

“ತತ್ಥ ಭುತ್ವಾ ಪಿವಿತ್ವಾ ಚ, ಮೋದಾಮಿ ತಿದಸೇ ತದಾ।
ನಾರೀಗಣೇಹಿ ಸಹಿತೋ, ಮೋದಾಮಿ ಬ್ಯಮ್ಹಮುತ್ತಮೇ॥

“ಸತಾನಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸತಾನಂ ತೀಣಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಭವೇ ಭವೇ ಸಂಸರನ್ತೋ, ಮಹಾಭೋಗಂ ಲಭಾಮಹಂ।
ಭೋಗೇ ಮೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ದುವೇ ಭವೇ ಸಂಸರಾಮಿ, ದೇವತ್ತೇ ಅಥ ಮಾನುಸೇ।
ಅಞ್ಞಂ ಗತಿಂ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ದುವೇ ಕುಲೇ ಪಜಾಯಾಮಿ, ಖತ್ತಿಯೇ ಚಾಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ।
ನೀಚೇ ಕುಲೇ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಹತ್ಥಿಯಾನಂ ಅಸ್ಸಯಾನಂ, ಸಿವಿಕಂ ಸನ್ದಮಾನಿಕಂ।
ಲಭಾಮಿ ಸಬ್ಬಮೇವೇತಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ದಾಸೀಗಣಂ ದಾಸಗಣಂ, ನಾರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ಲಭಾಮಿ ಸಬ್ಬಮೇವೇತಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕೋಸೇಯ್ಯಕಮ್ಬಲಿಯಾನಿ , ಖೋಮಕಪ್ಪಾಸಿಕಾನಿ ಚ।
ಲಭಾಮಿ ಸಬ್ಬಮೇವೇತಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ನವವತ್ಥಂ ನವಫಲಂ, ನವಗ್ಗರಸಭೋಜನಂ।
ಲಭಾಮಿ ಸಬ್ಬಮೇವೇತಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಇಮಂ ಖಾದ ಇಮಂ ಭುಞ್ಜ, ಇಮಮ್ಹಿ ಸಯನೇ ಸಯ।
ಲಭಾಮಿ ಸಬ್ಬಮೇವೇತಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪೂಜಿತೋ ಹೋಮಿ, ಯಸೋ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ಮಮ।
ಮಹಾಪಕ್ಖೋ ಸದಾ ಹೋಮಿ, ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ ಸದಾ।

ಞಾತೀನಂ ಉತ್ತಮೋ ಹೋಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸೀತಂ ಉಣ್ಹಂ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಪರಿಳಾಹೋ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಅಥೋ ಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಹದಯೇ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಹುತ್ವಾನ, ಸಂಸರಾಮಿ ಭವಾಭವೇ।
ವೇವಣ್ಣಿಯಂ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪುರೇ ಜಾತೋ, ಮಹಾಸಾಲೇ ಸುಅಡ್ಢಕೇ॥

“ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಹಿತ್ವಾ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ।
ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸೋಹಂ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಉಪಸಮ್ಪಾದಯೀ ಬುದ್ಧೋ, ಗುಣಮಞ್ಞಾಯ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ತರುಣೋ ಪೂಜನೀಯೋಹಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ವಿಸುದ್ಧಂ ಮೇ, ಸಮಾಧಿಕುಸಲೋ ಅಹಂ।
ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಇದ್ಧಿಪಾದೇಸು ಕೋವಿದೋ।
ಧಮ್ಮೇಸು ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪುನ ಹುತ್ವಾ ಸೂಲತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪರಾನುದ್ದಯಾಯ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಮಹಾಜನೋ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಚಿತ್ತಜಾತೋ ಅಹೋಸಿ। ತಾವದೇವಸ್ಸ ವಣೋ ಸಂರೂಳ್ಹಿ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ, “ಆವುಸೋ, ತಾದಿಸಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಕಥಂ ತ್ವಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತುಂ ಅಸಕ್ಖೀ”ತಿ ಪುಟ್ಠೋ, “ಪಗೇವ ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಂಸಾರೇ ಆದೀನವೋ, ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಸಭಾವೋ ಸುದಿಟ್ಠೋ, ಏವಾಹಂ ತಾದಿಸಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋಪಿ ಅಸಕ್ಖಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗನ್ತು”ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ –

೧೨೦“ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಭವೋ ನಿಚ್ಚೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಾಪಿ ಸಸ್ಸತಾ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚ ತೇ ಖನ್ಧಾ, ಚವನ್ತಿ ಅಪರಾಪರಂ॥

೧೨೧“ಏತಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾ, ಭವೇನಮ್ಹಿ ಅನತ್ಥಿಕೋ।
ನಿಸ್ಸಟೋ ಸಬ್ಬಕಾಮೇಹಿ, ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ”ತಿ॥ –

ಇಮಂ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಭವೋ ನಿಚ್ಚೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ ಕಾಮಭವೋ ರೂಪಭವೋ ಅರೂಪಭವೋ ಸಞ್ಞೀಭವೋ ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಭವೋ ಏಕವೋಕಾರಭವೋ ಚತುವೋಕಾರಭವೋ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋತಿ ಏವಂಭೇದೋ, ತತ್ಥಾಪಿ ಹೀನೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ದೀಘಾಯುಕೋ ಸುಖಬಹುಲೋ ವೋಮಿಸ್ಸಸುಖದುಕ್ಖೋತಿ ಏವಂವಿಭಾಗೋ ಯೋಕೋಚಿ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಥಿರೋ ಅಪಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏತದೇವಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಙ್ಖಾರಾ ವಾಪಿ ಸಸ್ಸತಾ** ನತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಖತತ್ತಾ "ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇ ಹಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ಭವಸಮಞ್ಞಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾವ ಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೂತಾ ಜರಾಮರಣೇನ ಚ ವಿಪರಿಣಮನ್ತೀತಿ ಅಸಸ್ಸತಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ "ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚ ತೇ ಖನ್ಧಾ, ಚವನ್ತಿ ಅಪರಾಪರ**ನ್ತಿ। ತೇ ಭವಪರಿಯಾಯೇನ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಯಾಯೇನ ಚ ವುತ್ತಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ಜರಾಯ ಪರಿಪೀಳಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಚವನ್ತಿ ಪರಿಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ "ಭವೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಚ ಲದ್ಧವೋಹಾರಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಉದಯಬ್ಬಯಸಭಾವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಸ್ಮಾ ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ ತಯೋಪಿ ಭವಾ ಆದಿತ್ತಂ ವಿಯ ಸಙ್ಖತೇ **ಆದೀನವಂ** ದೋಸಂ ಪಗೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣೇಹಿ ದಿಟ್ಠಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಾ ವಿಭೂತತರಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫)।

ಯಸ್ಮಾ ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ ತಯೋಪಿ ಭವಾ ಆದಿತ್ತಂ ವಿಯ ಅಗಾರಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಭವೇನಮ್ಹಿ ಅನತ್ಥಿಕೋ"**ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಭವೇಹಿ ವಿನಿವತ್ತಿಯಮಾನಸ್ಸ ಕಾಮೇಸು ಅಪೇಕ್ಖಾಯ ಲೇಸೋಪಿ ನ ಸಮ್ಭವತಿಯೇವ, ತೇನಾಹ **"ನಿಸ್ಸಟೋ ಸಬ್ಬಕಾಮೇಹೀ"**ತಿ, ಅಮ್ಹೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಮಾನುಸೇಹಿ ವಿಯ ದಿಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಕಾಮೇಹಿ ನಿವತ್ತಿತಚಿತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ಸುಪರಿಮಜ್ಜಿತಸಙ್ಖಾರೋ ಭವೇಸು ಸುಪರಿದಿಟ್ಠಾದೀನವೋ ಕಾಮೇಸು ಚ ಅನಾಸತ್ತಮಾನಸೋ ತಸ್ಮಾ ಸೂಲಮತ್ಥಕೇ ನಿಸಿನ್ನೇನಾಪಿ ಮೇ ಮಯಾ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋ ಆಸವಕ್ಖಯೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತ್ತಞ್ಚಾತಿ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಹಿ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೇಹಿ ತದಧಿಗಮಾಯ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಓವಾದಮದಾಸಿ।

ಉತ್ತರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಯಿದಂ ಅನಯೇನಾತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸೀಹಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ ವಿಹರತಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕಾತುಂ ಗೋಚರಾಯ ಪಕ್ಕನ್ತಕಾಲೇ ಸಯನಗುಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ಸೀಹೋ ಗೋಚರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತೋ ಗುಹಾದ್ವಾರೇ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಜಲಜಥಲಜಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇನ್ತೋ ಭಗವತೋ ಆರಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವಾಳಮಿಗೇ ಅಪನೇತುಂ ತೀಸು ವೇಲಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ ಬುದ್ಧಗತಾಯ ಸತಿಯಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಯಥಾ ಪಠಮದಿವಸಂ, ಏವಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಭಗವಾ ಸತ್ತಾಹಚ್ಚಯೇನ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ "ವತ್ತಿಸ್ಸತಿ ಇಮಸ್ಸ ಏತ್ತಕೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ"ತಿ ತಸ್ಸ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವ ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಮೇವ ಗತೋ। ಸೀಹೋ ಪಾಲಿಲೇಯ್ಯಕಹತ್ಥೀ ವಿಯ ಬುದ್ಧವಿಯೋಗದುಕ್ಖಂ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಮಹಾಭೋಗಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ನಗರವಾಸೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಂ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಯಾವಜೀವಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ರಞ್ಞೋ ಉತೇನಸ್ಸ ಪುರೋಹಿತಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ಭಾರದ್ವಾಜೋ** ನಾಮ ನಾಮೇನ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಯೋ ವೇದೇ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಮಾಣವಕಸತಾನಿ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇನ್ತೋ ಮಹಗ್ಘಸಭಾವೇನ ಅನನುರೂಪಾಚಾರತ್ತಾ ತೇಹಿ ಪರಿಚ್ಚಜ್ಜನ್ತೋ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ

ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಉಪಾಯೇನ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೧೦೪-೧೦೬) -

"ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ವಿಪಿನೇ ವಿಚರಂ ತದಾ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗುಂ॥

"ಪಿಯಾಲಫಲಮಾದಾಯ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸ್ಸ ವೀರಸ್ಸ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ "ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಯಂ ಸಾವಕೇಹಿ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಮಯಾ ಪತ್ತ"ನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಚ "ಯಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇ ವಾ ಫಲೇ ವಾ ಕಙ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಮಂ ಪುಚ್ಛತೂ"ತಿ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿ। ತೇನ ತಂ ಭಗವಾ, "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸೀಹನಾದಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೮, ೧೯೫) ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಂ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಸಹಾಯಭೂತಂ ಮಚ್ಛರಿಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನೋ ತಸ್ಸ ದಾನಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ ತೇನ ಚ "ಅಯಂ ಮಮ ಧನಂ ವಿನಾಸೇತುಕಾಮೋ"ತಿ ಭಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾಪಿ "ತುಯ್ಹಂ ಏಕಭತ್ತಂ ದೇಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ, "ತಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದೇಹಿ ಮಾ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮೇಸಿ। ಪುನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ "ಅಯಂ ಮಂ ಬಹೂನಂ ದಾಪೇತುಕಾಮೋ"ತಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೇ ಪಕಾಸಿತೇ ದುತಿಯದಿವಸಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಸಙ್ಘಗತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, "ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ 'ಆಹಾರಗೇಧೇನ ಮಂ ದಾನೇ ನಿಯೋಜೇಸೀ'ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಆಹಾರಸ್ಸ ಪನ ಮಯಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಞ್ಞಾತಭಾವಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಹನ್ದ ನಂ ಜಾನಾಪೇಮೀ"ತಿ -

೧೨೩."ನಯಿದಂ ಅನಯೇನ ಜೀವಿತಂ, ನಾಹಾರೋ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೋ।
ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕೋ ಸಮುಸ್ಸಯೋ, ಇತಿ ದಿಸ್ವಾನ ಚರಾಮಿ ಏಸನಂ॥

೧೨೪."ಪಙ್ಕೋತಿ ಹಿ ನಂ ಅವೇದಯುಂ, ಯಾಯಂ ವನ್ದನಪೂಜನಾ ಕುಲೇಸು।
ಸುಖುಮಂ ಸಲ್ಲಂ ದುರುಬ್ಬಹಂ, ಸಕ್ಕಾರೋ ಕಾಪುರಿಸೇನ ದುಜ್ಜಹೋ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನಯಿದಂ ಅನಯೇನ ಜೀವಿತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಮಮ ಜೀವಿತಂ ಅನಯೇನ ಅಞಾಯೇನ ವೇಳುದಾನಪುಪ್ಫದಾನಾದಿಅನೇಸನಾಯ ನ ಹೋತಿ ಜೀವಿತನಿಕನ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ನಾಹಾರೋ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೋತಿ** ಆಹಾರೋ ಚ ಆಹರಿಯಮಾನೋ ಮಗ್ಗಫಲಞಾಣಂ ವಿಯ ಹದಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕರೋ ನ ಹೋತಿ, ಕೇವಲಂ ಪನ ಸಜ್ಜುಕಂ ಖುದಾಪಟಿಘಾತಮತ್ತಂ ಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಥ ವಾ **ನಾಹಾರೋ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೋ**ತಿ ಆಹಾರೋ ರಸತಣ್ಹಾವತ್ಥು ಮೇ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೋ ಆಸತ್ತೋ ನ ಹೋತಿ ರಸತಣ್ಹಾಯ ಏವ ಅಭಾವತೋ। "ಸನ್ತಿಕೇ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಆಹಾರಗಿದ್ಧೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಪ್ಪಸುತೋ ವಿಚರತಿ, ತಸ್ಸ ಆಹಾರೋ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ನಾಮ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತೋ। ಯೋ ಪನ

ಪರಿಞ್ಞಾತಾಹಾರೋ, ಸೋ ತತ್ಥ ಪಹೀನಚ್ಛನ್ದರಾಗೋ, ನ ತಸ್ಸಾಹಾರೋ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ನಾಮ - "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಲಭೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿಮನಸಿಕರಣಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿ ಹಿ ಜೀವಿತನಿಕನ್ತಿ ಆಹಾರರಸತಣ್ಹಾ ಚ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಸೀತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕೋ ಸಮುಸ್ಸಯೋ, ಇತಿ ದಿಸ್ವಾನ ಚರಾಮಿ ಏಸನ"**ನ್ತಿ। ಆಹಾರೋ ಭೋಜನಂ ಠಿತಿ ಠಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕೋ। "ಆಹಾರಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕೋ ಸಮುಸ್ಸಯೋ ಕಾಯೋ"ಇತಿ ದಿಸ್ವಾನ ಏವಂ ಞತ್ವಾ ಇಮಮತ್ಥಂ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಚರಾಮಿ ಏಸನಂ, ಭಿಕ್ಖಾಪರಿಯೇಸನಂ ಕರೋಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಚ್ಚಯನಿಮಿತ್ತಂ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ತತ್ಥ ವನ್ದನಪೂಜನಾಹಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇಹಿ ಚ ಬಜ್ಝತೀತಿ ಏವಂ ಮಾದಿಸೇಸು ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಙ್ಕೋ"**ತಿಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಯಾ ಅಯಂ** ಪಚ್ಚಯನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಗತಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ **ಕುಲೇಸು** ಗೇಹವಾಸೀಸು ಪವತ್ತಿಸ್ಸತಿ ಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾ **ಪೂಜನಾ** ಚ, ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಅಭಾವಿತತ್ತಾನಂ ಓಸೀದಾಪನಟ್ಠೇನ ಮಲೀನಭಾವಕರಣೇನ ಚ **ಪಙ್ಕೋ** ಕದ್ದಮೋತಿ ಬುದ್ಧಾದಯೋ **ಅವೇದಯುಂ** ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸುಂ ಪವೇದೇಸುಂ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಬನ್ಧಾಯ ನ ಹೋತಿ ಸಕ್ಕಾರಾಸಾಯ ಪಗೇವ ಪಹೀನತ್ತಾ। ಅಸಪ್ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪನ ಸಕ್ಕಾರಾಸಾ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸಭಾವತಾಯ ಪೀಳಾಜನನತೋ ಅನ್ತೋ ತುದನತೋ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತೋ ಚ **ಸುಖುಮಂ ಸಲ್ಲಂ ದುರುಬ್ಬಹಂ**। ತತೋ ಏವ ತೇನ **ಸಕ್ಕಾರೋ ಕಾಪುರಿಸೇನ ದುಜ್ಜಹೋ** ದುರುಬ್ಬಹೇಯ್ಯೋ ತಸ್ಸ ಪಹಾನಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ, ಸಕ್ಕಾರಾಸಾಪಹಾನೇನ ಪಹೀನೋ ಹೋತೀತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಥೇರೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಅಹೋಸಿ।

ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಮಕ್ಕಟೋ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾಯನ್ತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಅರಞ್ಞಂ ಗತೋ ತತ್ಥ ನಾರದಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಸನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಳೇಹಿ ಸಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತಿಣೇಹಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಚಙ್ಕಮನಟ್ಠಾನಞ್ಚಸ್ಸ ಸೋಧೇತ್ವಾ ವಾಲುಕಾ ಓಕಿರಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ವಲ್ಲಿಯೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಯೋಬ್ಬನಮನುಪ್ಪತ್ತೋ ಇನ್ದ್ರಿಯವಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೯೩-೧೦೨) -

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಹಾರಿತೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ಸಯಮ್ಭೂ ನಾರದೋ ನಾಮ, ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಸೀ ತದಾ॥

"ನಳಾಗಾರಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ತಿಣೇನ ಛಾದಯಿಂ ಅಹಂ।
ಚಙ್ಕಮಂ ಸೋಧಯಿತ್ವಾನ, ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ ಅದಾಸಹಂ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

"ತತ್ಥ ಮೇ ಸುಕತಂ ಬ್ಯಮ್ಹಂ, ನಳಕುಟಿಕನಿಮ್ಮಿತಂ।

ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಮುಬ್ಬೇಧಂ, ತಿಂಸಯೋಜನವಿತ್ಥತಂ॥

“ಚತುದ್ದಸೇಸು ಕಪ್ಪೇಸು, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಂ ಅಹಂ।
ಏಕಸತ್ತತಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ॥

“ಚತುತ್ತಿಂಸತಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಧಮ್ಮಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ, ಸಬ್ಬಾಕಾರವರೂಪಮಂ।
ಯದಿಚ್ಛಕಾಹಂ ವಿಹರೇ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ನಳಕುಟಿಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯಥಾಕಾಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ಇದಾನಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ನಿಗ್ಗಹಿತಭಾವಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ –

೧೨೫.“ಮಕ್ಕಟೋ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾಯಂ, ಕುಟಿಕಾಯಂ ಪಸಕ್ಕಿಯ।
ದ್ವಾರೇನ ಅನುಪರಿಯೇತಿ, ಘಟ್ಟಯನ್ತೋ ಮುಹುಂ ಮುಹುಂ॥

೧೨೬.“ತಿಟ್ಠ ಮಕ್ಕಟ ಮಾ ಧಾವಿ, ನ ಹಿ ತೇ ತಂ ಯಥಾ ಪುರೇ।
ನಿಗ್ಗಹೀತೋಸಿ ಪಞ್ಞಾಯ, ನೇವ ದೂರಂ ಗಮಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ॥ – ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಘಟ್ಟಯನ್ತೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಲೋಲಭಾವೇನ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಞ್ಞಂ ಸಾಖಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಗಹಣೇನ ಅನೇಕವಾರಂ ತತ್ಥ ರುಕ್ಖಂ ಚಾಲೇನ್ತೋ ಫಲೂಪಭೋಗಮಕ್ಕಟೋ ವಿಯ ತೇನ ತೇನ ಚಕ್ಖಾದಿದ್ವಾರೇನ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇಸು ಅಞ್ಞಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಸಮಾದಾನವಸೇನ ನಿಚ್ಚಲಂ ಠಾತುಂ ಅಪ್ಪದಾನೇನ ಅಭಿಕ್ಖಣಂ ಘಟ್ಟಯನ್ತೋ ಚಾಲೇನ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುಪರಿವತ್ತತಿ ಯಥಾಕಾಮಂ ವಿಚರತಿ। ವತ್ತಮಾನಸಮೀಪತಾಯ ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ। ಏವಂ ಅನುಪರಿಯನ್ತೋ ಚ **ತಿಟ್ಠ, ಮಕ್ಕಟ, ಮಾ ಧಾವಿ** ತ್ವಂ, ಚಿತ್ತಮಕ್ಕಟ, ಇದಾನಿ ತಿಟ್ಠ ಮಾ ಧಾವಿ, ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತೇ ಧಾವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ **ನ ಹಿ ತೇ ತಂ ಯಥಾ ಪುರೇ** ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಂ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ನ ತೇ ಸೇವಿತಂ ಪಿಹಿತದ್ವಾರಭಾವತೋ, ಕಿಞ್ಚ **ನಿಗ್ಗಹೀತೋಸಿ ಪಞ್ಞಾಯ** ಸಯಞ್ಚ ಇದಾನಿ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪಾದಾನಂ ಛೇದನೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ಪತ್ತೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ **ನೇವ ದೂರಂ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ** ಇತೋ ಅತ್ತಭಾವತೋ ದೂರಂ ದುತಿಯಾದಿಅತ್ತಭಾವಂ ನೇವ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ ಯಾವಚರಿಮಕಚಿತ್ತಂ ಏವ ತೇ ಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “ನೇತೋ ದೂರ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ।

ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಗಙ್ಗಾತೀರಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ತಿಣ್ಣಂ ಮೇ ತಾಲಪತ್ತಾನನ್ತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಗಙ್ಗಾತೀರಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸಾಸನೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಾನೀಯಮದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಗಹಪತಿಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, "ದತ್ತೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನಭಾವಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಲೂಖಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅನುತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ಛವಸಿತ್ತಸದಿಸಂ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ತೀಹಿ ತಾಲಪತ್ತೇಹಿ ಕುಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹಾಸಿ, ತೇನೇವಸ್ಸ **ಗಙ್ಗಾತೀರಿಯೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ "ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ನ ಕೇನಚಿ ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಠಮಂ ಸಂವಚ್ಛರಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ವಚೀಭೇದಂ ಅಕರೋನ್ತೋವ ವಿಹಾಸಿ। ದುತಿಯೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಗೋಚರಗಾಮೇ ಅಞ್ಞತರಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ "ಮೂಗೋ ನು ಖೋ ನೋ"ತಿ ವೀಮಂಸಿತುಕಾಮಾಯ ಪತ್ತೇ ಖೀರಂ ಆಸಿಞ್ಚನ್ತಿಯಾ ಹತ್ಥವಿಹಾರೇ ಕತೇಪಿ ಓಕಿರಿತೇ, "ಅಲಂ, ಭಗಿನೀ"ತಿ ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛರಿ। ತತಿಯೇ ಪನ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಅನ್ತರವಸ್ಸೇವ ಘಟಯನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೦.೫೧-೫೬) -

"ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಸ್ಸ , ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಅನುತ್ತರೇ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪಾನೀಘಟಮಪೂರಯಿಂ॥

"ಪಬ್ಬತಗ್ಗೇ ದುಮಗ್ಗೇ ವಾ, ಆಕಾಸೇ ವಾಥ ಭೂಮಿಯಂ।
ಯದಾ ಪಾನೀಯಮಿಚ್ಛಾಮಿ, ಖಿಪ್ಪಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತೇ ಮಮ॥

"ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ದಕದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹಾ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿಭಾವನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೨೭."ತಿಣ್ಣಂ ಮೇ ತಾಲಪತ್ತಾನಂ, ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ಕುಟೀ ಕತಾ।
ಛವಸಿತ್ತೋವ ಮೇ ಪತ್ತೋ, ಪಂಸುಕೂಲಞ್ಚ ಚೀವರಂ॥

೧೨೮."ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನ್ತರವಸ್ಸಾನಂ, ಏಕಾ ವಾಚಾ ಮೇ ಭಾಸಿತಾ।
ತತಿಯೇ ಅನ್ತರವಸ್ಸಮ್ಹಿ, ತಮೋಖನ್ಧೋ ಪದಾಲಿತೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ತಿಣ್ಣಂ ಮೇ ತಾಲಪತ್ತಾನಂ, ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ಕುಟೀ ಕತಾ**ತಿ ತಾಲರುಕ್ಖತೋ ಪತಿತೇಹಿ ತೀಹಿ ತಾಲಪಣ್ಣೇಹಿ ಮಯ್ಹಂ ವಸ್ಸನಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಕುಟಿಕಾ ಕತಾ। ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಸೇನಾಸನಸನ್ತೋಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

"ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ, ಜಣ್ಣುಕೇ ನಾಭಿವಸ್ಸತಿ।
ಅಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ"ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೯೮೫; ಮಿ॰ ಪ॰ ೬.೧.೧)।

“ತಾಲಪತ್ತೀನ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ಭವಸಿತ್ತೋವ ಮೇ ಪತ್ತೋ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ಪತ್ತೋ ಭವಸಿತ್ತಸದಿಸೋ, ಮತಾನಂ ಖೀರಸೇಚನಕುಣ್ಡಸದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಪಂಸುಕೂಲಞ್ಚ ಚೀವರ**ನ್ತಿ ಚೀವರಞ್ಚ ಮೇ ಅನ್ತರಮಗ್ಗಸುಸಾನಾದೀಸು ಛಡ್ಡಿತನನ್ತಕೇಹಿ ಕತಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ। ಪದದ್ವಯೇನ ಪರಿಕ್ಖಾರಸನ್ತೋಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನ್ತರವಸ್ಸಾನನ್ತಿ ದ್ವೀಸು ಅನ್ತರವಸ್ಸೇಸು ಪಬ್ಬಜಿತತೋ ಅರಹತ್ತಮಪ್ಪತ್ತಸಂವಚ್ಛರೇಸು। **ಏಕಾ ವಾಚಾ ಮೇ ಭಾಸಿತಾ**ತಿ ಏಕಾ, “ಅಲಂ, ಭಗಿನೀ”ತಿ ಖೀರಪಟಿಕ್ಖೇಪವಾಚಾ ಏವ ಮಯಾ ವುತ್ತಾ, ಅಞ್ಞೋ ತತ್ಥ ವಚೀಭೇದೋ ನಾಹೋಸಿ। ತೇನ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಕಾಯವಚೀಸಂಯಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತಿಯೇ ಅನ್ತರವಸ್ಸಮ್ಹೀ**ತಿ ತತಿಯಸ್ಸ ಸಂವಚ್ಛರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೇಯೇವ। **ತಮೋಖನ್ಧೋ ಪದಾಲಿತೋ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ತಮೋಖನ್ಧೋ ಭಿನ್ನೋ, ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನವಸೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ವದತಿ।

ಗಙ್ಗಾತೀರಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಅಜಿನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ ತೇವಿಜ್ಜೋತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಜಿನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಅರಞ್ಞಂ ಗತೋ ತತ್ಥ ಸುಚಿನ್ತಿತಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಆಬಾಧೇನ ಪೀಳಿತಂ ನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜತ್ಥಾಯ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಘತಮಣ್ಡಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ದಲಿದ್ದಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ತಂ ವಿಜಾಯನಕಾಲೇ ಅಜಿನಚಮ್ಮೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು। ತೇನಸ್ಸ **ಅಜಿನೋ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ಭೋಗಸಂವತ್ತನಿಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ ದಲಿದ್ದಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋಪಿ ಅಪ್ಪನ್ನಪಾನಭೋಜನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೩.೭೮-೮೭) –

“ಸುಚಿನ್ತಿತಂ ಭಗವನ್ತಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ನರಾಸಭಂ।
ಉಪವಿಟ್ಠಂ ಮಹಾರಞ್ಞಂ, ವಾತಾಬಾಧೇನ ಪೀಳಿತಂ॥

“ದಿಸ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಘತಮಣ್ಡಮುಪಾನಯಿಂ।
ಕತತ್ತಾ ಆಚಿತತ್ತಾ ಚ, ಗಙ್ಗಾ ಭಾಗೀರಥೀ ಅಯಂ॥

“ಮಹಾಸಮುದ್ದಾ ಚತ್ತಾರೋ, ಘತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜರೇ ಮಮ।
ಅಯಞ್ಚ ಪಥವೀ ಘೋರಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಅಸಙ್ಖಿಯಾ॥

“ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಭವತೇ ಮಧುಸಕ್ಕರಾ।
ಚಾತುದ್ದೀಪಾ ಇಮೇ ರುಕ್ಖಾ, ಪಾದಪಾ ಧರಣೀರುಹಾ॥

“ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾ ಭವನ್ತಿ ತೇ।
ಪಞ್ಞಾಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ॥

“ಏಕಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಘತಮಣ್ಡಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾಪಿ ಪುರಿಮಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಅಪ್ಪಲಾಭೀ ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋವ ಅಹೋಸಿ। ಉದ್ದೇಸಭತ್ತಸಲಾಕಭತ್ತಾನಿಪಿ ಲಾಮಕಾನೇವ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಕಮ್ಮಫಲೇನೇವ ಚ ನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಾಮಣೇರಾ ಚ “ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋ”ತಿ ಅವಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಥೇರೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಂವೇಜೇನ್ತೋ –

೧೧೯“ಅಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ ತೇವಿಜ್ಜೋ, ಮಚ್ಚುಹಾಯೀ ಅನಾಸವೋ।
ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋತಿ ನಂ ಬಾಲಾ, ಅವಜಾನನ್ತಿ ಅಜಾನತಾ॥

೧೨೦“ಯೋ ಚ ಖೋ ಅನ್ನಪಾನಸ್ಸ, ಲಾಭೀ ಹೋತೀಧ ಪುಗ್ಗಲೋ।
ಪಾಪಧಮ್ಮೋಪಿ ಚೇ ಹೋತಿ, ಸೋ ನೇಸಂ ಹೋತಿ ಸಕ್ಕತೋ”ತಿ॥ –

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಪೀತಿ** ಸಮ್ಭಾವನೇ ನಿಪಾತೋ। **ಚೇತಿ** ಪರಿಕಪ್ಪನೇ। **ಹೋತೀತಿ** ಭವತಿ। ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತೇವಿಜ್ಜೋ**। ಮಚ್ಚುಂ ಪಜಹತೀತಿ **ಮಚ್ಚುಹಾಯೀ**। ಕಾಮಾಸವಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ **ಅನಾಸವೋ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣನ್ತಿ ಇಮಾಸಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಧಿಗತತ್ತಾ **ತೇವಿಜ್ಜೋ** ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಾಮಾಸವಾದೀನಂ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ **ಅನಾಸವೋ** ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಮರಣಾಭಾವೇನ **ಮಚ್ಚುಹಾಯೀ** ಯದಿಪಿ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತೋತಿ ನಂ ಬಾಲಾ ಅವಜಾನನ್ತಿ** ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತಂ ಸದತ್ಥಂ ಅನುಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತಮ್ಪಿ ನಂ ಉತ್ತಮಂ ಪುರಿಸಂ “ಧುತವಾದೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ”ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಲಾಭಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ “ನ ಪಞ್ಞಾತೋ ನ ಪಾಕಟೋ”ತಿ ಬಾಲಾ ದುಮ್ಮೇಧಪುಗ್ಗಲಾ ಅವಜಾನನ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ? **ಅಜಾನತಾ** ಅಜಾನನಕಾರಣಾ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನಮೇವ ತತ್ಥ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನತೋ ಬಾಲಾ ಲಾಭಗರುತಾಯ ಸಮ್ಭಾವನೀಯಮ್ಪಿ ಅವಜಾನನ್ತಿ, ಏವಂ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನತೋ ಲಾಭಗರುತಾಯ ಏವಂ ಅವಜಾನಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಂ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಯೋತಿ** ಅನಿಯಮವಚನಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ, ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲತೋ ಇಮಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನಂಯೇವ ವಿಸೇಸಂ ಜನೇತಿ। **ಖೋತಿ** ಅವಧಾರಣೇ। **ಅನ್ನಪಾನಸ್ಸಾತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। **ಲಾಭೀತಿ** ಲಾಭವಾ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ। ಜರಾಮರಣೇಹಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸತ್ತಾವಾಸಸ್ಸ ಪೂರಣತೋ ಗಲನತೋ ಚ **ಪುಗ್ಗಲೋ**। **ಪಾಪಧಮ್ಮೋತಿ** ಲಾಮಕಧಮ್ಮೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ – ಯೋ ಪನ ಪುಗ್ಗಲೋ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ನ ಝಾನಾದೀನಂ, ಸೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾಯ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವೇನ ಹೀನಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಇಧ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಬಾಲಾನಂ ಲಾಭಗರುತಾಯ ಸಕ್ಕತೋ ಗರುಕತೋ ಹೋತೀತಿ।

ಅಜಿನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಮೇಳಜಿನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯದಾಹಂ ಧಮ್ಮಮಸ್ಸೋಸಿನ್ತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮೇಳಜಿನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಮಧುರಂ ಆಮೋದಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಮೇಳಜಿನೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ದಿಸಾಸು ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಭಗವತಿ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಇಸಿಪತನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತದಹೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೫೭-೬೨) -

"ಸಹಸ್ಸರಂಸೀ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ವಿವೇಕಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾನ, ಗೋಚರಾಯಾಭಿನಿಕ್ಖಮಿ॥

"ಫಲಹತ್ಥೋ ಅಹಂ ದಿಸ್ವಾ, ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ನರಾಸಭಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಅವಟಂ ಅದದಿಂ ಫಲಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ, "ಆವುಸೋ, ಕಿಂ ತಯಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಗತೋ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ -

೧೩೧"ಯದಾಹಂ ಧಮ್ಮಮಸ್ಸೋಸಿಂ, ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ನ ಕಙ್ಖಮಭಿಜಾನಾಮಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಅಪರಾಜಿತೇ॥

೧೩೨"ಸತ್ಥವಾಹೇ ಮಹಾವೀರೇ, ಸಾರಥೀನಂ ವರುತ್ತಮೇ।
ಮಗ್ಗೇ ಪಟಿಪದಾಯಂ ವಾ, ಕಙ್ಖಾ ಮಯ್ಹಂ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯದಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ। **ಅಸ್ಸೋಸಿ**ನ್ತಿ ಸುಣಿಂ। **ಸತ್ಥುನೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥೇಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಸತ್ಥುನೋ। **ಕಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಂಸಯಂ। ಸಙ್ಖತಮಸಙ್ಖತಞ್ಚ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಾನನಟ್ಠೇನ **ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ**। ಕುತೋಚಿಪಿ ಪರಾಜಿತಾ ಭಾವೇನ **ಅಪರಾಜಿತೇ**। ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರಕನ್ತಾರತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಟಿವಾಹನಟ್ಠೇನ **ಸತ್ಥವಾಹೇ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯತೋ ಪಭುತಿ ಅಹಂ ಸತ್ಥುನೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚ**ಧಮ್ಮಂ ಅಸ್ಸೋಸಿಂ** ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರೇಸಿಂ ಉಪಲಭಿಂ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನವಸೇಸಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಜಾನನತೋ **ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ** ಅನಾವರಣದಸ್ಸಾವಿಮ್ಹಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಮಾರಾನಂ ಅಭಿಭವನತೋ ತೇಹಿ ಅಪರಾಜಿತತ್ತಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಧಮ್ಮಚಕ್ಕತ್ತಾ ಚ **ಅಪರಾಜಿತೇ,** ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾನಂ ಲೋಭಕನ್ತಾರಾದಿತೋ ವಾಹನಟ್ಠೇನ **ಸತ್ಥವಾಹೇ,** ಮಹಾವಿಕ್ಕನ್ತತಾಯ **ಮಹಾವೀರೇ,** ಅಞ್ಞೇಹಿ ದುದ್ದಮಾನಂ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾನಂ ಸರಣತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೇನ ದಮಥೇನ ದಮನತೋ **ಸಾರಥೀನಂ** ಪವರಭೂತೇ **ಉತ್ತಮೇ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ,

“ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ ನೋ ನು ಖೋ”ತಿ **ಕಙ್ಖಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ** ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ತಥಾರೂಪೇ ದೇಸಿತೇ ಅರಿಯ**ಮಗ್ಗೇ** ತದುಪಾದಾಯಭೂತಾಯ ಚ ಸೀಲಾದಿ**ಪಟಿಪದಾಯ** “ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ನು ಖೋ ನ ನು ಖೋ”ತಿ **ಕಙ್ಖಾ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ನ ವಿಜ್ಜತಿ** ನತ್ಥೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಸಂಸಯಾಭಾವಕಥನೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘೇಪಿ ಸಂಸಯಾಭಾವೋ ಕಥಿತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಥಾಭಾವತೋತಿ।

ಮೇಳಜಿನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ರಾಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಥಾ ಅಗಾರಂ ದುಚ್ಛನ್ನನ್ತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಾಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಟಿಭಾನೇಯ್ಯಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಂ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ಸತ್ಥು ಉಳಾರಞ್ಚ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ಏವಂ ಕತಪಣಿಧಾನೋ ತತೋ ಚುತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಮಧುರಾನಿ ಅಮ್ಬಫಲಾನೀ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ರಾಧೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇ ಪುತ್ತದಾರೇಹಿ ಅಪಸಾದಿತೋ, “ಕಿಂ ಮೇ ಘರಾವಾಸೇನ, ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ತೇಹಿ “ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಜಿಣ್ಣೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಂ ಪೂರೇತು”ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಪವೇದೇತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಆಣತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಪಬ್ಬಾಜಿತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೭೩-೭೭) -

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಪಾದಫಲಂ ಅದಾಸಹಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾವಚರೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾಪಟಿಭಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಂ ಪಟಿಭಾನಜಾನನಕಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಜಾತೋ। ಥೇರಸ್ಸ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಸಮುದಾಚಾರಞ್ಚ ಆಗಮ್ಮ ದಸಬಲಸ್ಸ ನವನವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪಟಿಭಾತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಟಿಭಾನೇಯ್ಯಕಾನಂ ಯದಿದಂ ರಾಧೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೮, ೨೩೩)। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ “ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಅಭಾವನಾಯ ರಾಗೇನ ಅಭಿಭುಯ್ಯನ್ತಿ, ಭಾವನಾಯ ಸತಿ ತಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಭಾವನಂ ಥೋಮೇನ್ತೋ “**ಯಥಾ ಅಗಾರ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

೧೩೩-೪. ತತ್ಥ **ಅಗಾರ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಗೇಹಂ। **ದುಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ವಿರಳಚ್ಛನ್ನಂ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಂ। **ಸಮತಿವಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ವಸ್ಸವುಟ್ಠಿ ವಿನಿವಿಜ್ಝತಿ। **ಅಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ತಂ ಅಗಾರಂ ವುಟ್ಠಿ ವಿಯ ಭಾವನಾಯ ರಹಿತತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ। **ರಾಗೋ ಸಮತಿವಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ರಾಗೋವ ದೋಸಮೋಹಮಾನಾದಯೋಪಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ ತಥಾರೂಪಂ ಚಿತ್ತಂ ಅತಿವಿಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ। **ಸುಭಾವಿತ**ನ್ತಿ

ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಹಿ ಸುಟ್ಠು ಭಾವಿತಂ, ಏವರೂಪಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಚ್ಛನ್ನಂ ಗೇಹಂ ವುಟ್ಠಿ ವಿಯ ರಾಗಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಅತಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ।

ರಾಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸುರಾಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಖೀಣಾ ಹಿ ಮಯ್ಹಂ ಜಾತೀತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುರಾಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಮಾತುಲುಙ್ಗಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ರಾಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ಕನಿಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸುರಾಧೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಜೇಟ್ಠಭಾತರಿ ರಾಧೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇ ಸಯಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೮೮-೯೧) -

"ಕಣಿಕಾರಂವ ಜಲಿತಂ, ಪುಣ್ಣಮಾಯೇವ ಚನ್ದಿಮಂ।
ಜಲನ್ತಂ ದೀಪರುಕ್ಖಂವ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಮಾತುಲುಙ್ಗಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಅದಾಸಿಂ ಸತ್ಥುನೋ ಅಹಂ।
ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ವೀರಸ್ಸ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ "**ಖೀಣಾ ಹೀ ಮಯ್ಹ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

೧೩೫-೬. ತತ್ಥ **ಖೀಣಾ**ತಿ ಖಯಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗತಾ। **ಜಾತೀ**ತಿ ಭವೋ ಭವನಿಬ್ಬತ್ತಿ ವಾ। **ವುಸಿತಂ ಜಿನಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಜಿನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಟ್ಠಂ ಪರಿವುಟ್ಠಂ। **ಪಹೀನೋ ಜಾಲಸಙ್ಖಾತೋ**ತಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಓತ್ಥರಣತೋ ನಿಸ್ಸರಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನತೋ ಚ "ಜಾಲಸಙ್ಖಾತೋ"ತಿ ಚ ಲದ್ಧನಾಮಾ ದಿಟ್ಠಿ ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ಪಹೀನಾ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ। **ಭವನೇತ್ತಿ ಸಮೂಹತಾ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದಿಕಸ್ಸ ಭವಸ್ಸ ನಯನತೋ ಪವತ್ತನತೋ ಭವನೇತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಾ ತಣ್ಹಾ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಾ। **ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಯದತ್ಥಂ ಅಹಂ **ಅಗಾರಸ್ಮಾ** ಗೇಹತೋ **ಅನಗಾರಿಯಂ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ **ಪಬ್ಬಜಿತೋ** ಉಪಗತೋ। **ಸೋ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯುದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಬನ್ಧನಾನಂ ಖಯಭೂತೋ **ಅತ್ಥೋ** ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಪರಮತ್ಥೋ ಅರಹತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಸದತ್ಥೋ ಚ ಮಯಾ **ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ** ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುರಾಧತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಗೋತಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಖಂ ಸುಪನ್ತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಗೋತಮತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಆಮೋದಫಲಮದಾಸಿ। ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಕಾಲೇ ಉಪನಯನಂ ಕತ್ವಾ ರತನಭಿಕ್ಖಂ ಚರಿತ್ವಾ ಸಹಸ್ಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತಂ ತಾದಿಸೇ ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ವತಂ ಚರನ್ತೋ ಸೋಳಸಸತ್ತರಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಕಾಲೇ ಅಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇಹಿ ಕಾಮೇಸು ಪರಿನೀಯಮಾನೋ ಏಕಿಸ್ಸಾ ರೂಪೂಪಜೀವಿನಿಯಾ ತಂ ಸಹಸ್ಸಭಣ್ಡಿಕಂ ದತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಿನಾಸಂ ಪತ್ವಾ ತಾಯ ಚಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿರತ್ತಾಕಾರೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಏಕರತ್ತಿವಾಸೇನೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ನರೂಪೋ ಅತ್ತನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನಿವಾಸಂ ಧನಜಾನಿಞ್ಚ ಸರಿತ್ವಾ "ಅಯುತ್ತಂ ಮಯಾ ಕತ"ನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅಹೋಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಚಿತ್ತಾಚಾರಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಖುರಗ್ಗೇಯೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೮೦-೮೪) -

> "ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
> ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಆಮೋದಮದದಿಂ ಫಲಂ॥

> "ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
> ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

> "ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಝಾನಸುಖೇನ ಫಲಸುಖೇನ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತಂ ಏಕೋ ಗಿಹಿಸಹಾಯೋ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ, "ಆವುಸೋ, ತಯಾ ರತನಭಿಕ್ಖಾಯ ಲದ್ಧಂ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಕಿಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರೋ "ಇದಂ ನಾಮ ಕತ"ನ್ತಿ ಅನಾಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಮಾತುಗಾಮೇ ದೋಸಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವೀತರಾಗಭಾವೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ **"ಸುಖಂ ಸುಪನ್ತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

೧೩೭. ತತ್ಥ **ಸುಖಂ ಸುಪನ್ತಿ ಮುನಯೋ, ಯೇ ಇತ್ಥೀಸು ನ ಬಜ್ಝರೇ**ತಿ ಯೇ ಇತ್ಥೀಸು ವಿಸಯಭೂತಾಸು ನಿಮಿತ್ತಭೂತಾಸು ವಾ ರಾಗಬನ್ಧನೇನ ನ ಬಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇ ಮುನಯೋ ತಪಸ್ಸಿನೋ ಸಂಯತಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಸುಖಂ ಸುಪನ್ತಿ ಸುಖಂ ವಿಹರನ್ತಿ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಸುಪನ್ತೀ"ತಿ ಹಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ। **ಸದಾ ವೇ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಸೂ**ತಿ ಏಕಂಸೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಸು। ಇತ್ಥಿಯೋ ಹಿ ಸತ್ತಭೂಮಿಕೇ ನಿಪ್ಪುರಿಸೇ ಪಾಸಾದೇ ಉಪರಿಭೂಮಿಯಂ ವಸಾಪೇತ್ವಾಪಿ, ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ರಕ್ಖಿತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತಾ ಕಿಟ್ಠಾದಿಗಾವಿಯೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ರಕ್ಖಣೀಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಬಹುಚಿತ್ತತಾಯ ವಾ ಸಾಮಿಕೇನ ವತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾನುಪ್ಪದಾನಾದಿನಾ ಚಿತ್ತಞ್ಞಥತ್ತತೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಸರೀರಸಭಾವಂ ವಾ ಮಾಲಾಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಚಿತ್ತತಾಯ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ। **ಯಾಸು ಸಚ್ಚಂ ಸುದುಲ್ಲಭ**ನ್ತಿ ಯಾಸು ಸಚ್ಚವಚನಂ ಲದ್ಧುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಇತ್ಥಿಯೋ ಹಿ ಅಗ್ಗಿಮ್ಪಿ ಪವಿಸನ್ತಿ, ವಿಸಮ್ಪಿ ಖಾದನ್ತಿ, ಸತ್ಥಮ್ಪಿ ಆಹರನ್ತಿ, ಉಬ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾಪಿ ಕಾಲಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಪನ ಸಚ್ಚೇ ಠಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವರೂಪಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಠಿತಾ ಮುನಯೋ ಸುಖಿತಾ ವತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೩೮. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಏವರೂಪಾಸು ಇತ್ಥೀಸುಪಿ ಬಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸುಪ್ಪಹೀನತಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠಿತತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। **ವಧಂ ಚರಿಮ್ಹ ತೇ ಕಾಮಾ**ತಿ ಅಮ್ಭೋ ಕಾಮ, ತವ ವಧಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮುಚ್ಛೇದಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಚರಿಮ್ಹ, "ವಧಂ ಚರಿಮ್ಹಸೇ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ವಧಾಯ ಪಹಾನಾಯ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ

ಅಚರಿಮ್ಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಣಾ ದಾನಿ ತೇ ಮಯ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಇಣಭಾವಕರಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ಕಾಮ ತೇ ಅನಣಾ ಮಯಂ, ನ ತುಯ್ಹಂ ಇಣಂ ಧಾರೇಮ। ಅವೀತರಾಗೋ ಹಿ ರಾಗಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ ತಸ್ಸ ಇಣಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ವೀತರಾಗೋ ಪನ ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಮೇನ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಅನಣತ್ತಾ ಏವ **ಗಚ್ಛಾಮ ದಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಯತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ನ ಸೋಚತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಗಮನಹೇತು ಸಬ್ಬಸೋ ಸೋಕಹೇತೂನಂ ಅಭಾವತೋ ನ ಸೋಚತಿ, ತಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಇದಾನಿ ಗಚ್ಛಾಮ ಅನುಪಾಪುಣಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗೋತಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ವಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪುಬ್ಬೇ ಹನತಿ ಅತ್ತಾನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಸಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚುದ್ದಸಸಹಸ್ಸತಾಪಸಪರಿವಾರೋ ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಸಮಗ್ಗೇ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಸನ್ತೋ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತಾಪಸಾನಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಯೋ ದೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಅಹಂ ಖೋ ದಾನಿ ಇಮೇಹಿ ತಾಪಸೇಹಿ ಸಕ್ಕತೋ ಗರುಕತೋ ಪೂಜಿತೋ ವಿಹರಾಮಿ, ಮಯಾ ಪನ ಪೂಜೇತಬ್ಬೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ದುಕ್ಖೋ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಲೋಕೇ ಯದಿದಂ ಅಗರುವಾಸೋ"ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಚೇತಿಯೇ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ "ಯಂನೂನಾಹಂ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪುಲಿನಥೂಪಂ ಸುವಣ್ಣಮಯಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಮಯಾದೀಹಿ ತಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತೇಹಿ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ದೇವಸಿಕಂ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನೋ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತತ್ಥಪಿ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ತಾವತಿಂಸೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ವಸಭೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಗಮನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೫೭-೯೨) –

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ, ಸಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ಅಸ್ಸಮೋ ಸುಕತೋ ಮಯ್ಹಂ, ಪಣ್ಣಸಾಲಾ ಸುಮಾಪಿತಾ॥

"ನಾರದೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಜಟಿಲೋ ಉಗ್ಗತಾಪನೋ।
ಚತುದ್ದಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಿಸ್ಸಾ ಪರಿಚರನ್ತಿ ಮಂ॥

"ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಕೋ ಸನ್ತೋ, ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಹಂ ತದಾ।
ಸಬ್ಬೋ ಜನೋ ಮಂ ಪೂಜೇತಿ, ನಾಹಂ ಪೂಜೇಮಿ ಕಿಞ್ಚನಂ॥

"ನ ಮೇ ಓವಾದಕೋ ಅತ್ಥಿ, ವತ್ತಾ ಕೋಚಿ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಅನಾಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೋ, ವನೇ ವಾಸಂ ಉಪೇಮಹಂ॥

"ಉಪಾಸಮಾನೋ ಯಮಹಂ, ಗರುಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹೇ।

ಸೋ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ನತ್ಥಿ, ವನವಾಸೋ ನಿರತ್ಥಕೋ॥

“ಆಯಾಗಂ ಮೇ ಗವೇಸಿಸ್ಸಂ, ಗರುಂ ಭಾವನಿಯಂ ತಥಾ।
ಸಾವಸ್ಸಯೋ ವಸಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಕೋಚಿ ಗರಹಿಸ್ಸತಿ॥

“ಉತ್ತಾನಕೂಲಾ ನದಿಕಾ, ಸುಪತಿತ್ಥಾ ಮನೋರಮಾ।
ಸಂಸುದ್ಧಪುಲಿನಾಕಿಣ್ಣಾ, ಅವಿದೂರೇ ಮಮಸ್ಸಮಂ॥

“ನದಿಂ ಅಮರಿಕಂ ನಾಮ, ಉಪಗನ್ತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಸಂವಡ್ಢಯಿತ್ವಾ ಪುಲಿನಂ, ಅಕಂ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಂ॥

“ಯೇ ತೇ ಅಹೇಸುಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಭವನ್ತಕರಣಾ ಮುನೀ।
ತೇಸಂ ಏತಾದಿಸೋ ಥೂಪೋ, ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋಮಹಂ॥

“ಕರಿತ್ವಾ ಪುಲಿನಂ ಥೂಪಂ, ಸೋವಣ್ಣಂ ಮಾಪಯಿಂ ಅಹಂ।
ಸೋಣ್ಣಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫಾನಿ, ಸಹಸ್ಸೇ ತೀಣಿ ಪೂಜಯಿಂ॥

“ಸಾಯಪಾತಂ ನಮಸ್ಸಾಮಿ, ವೇದಜಾತೋ ಕತಞ್ಜಲೀ।
ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ವನ್ದಿಂ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಂ॥

“ಯದಾ ಕಿಲೇಸಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ವಿತಕ್ಕಾ ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಾ।
ಸರಾಮಿ ಸುಕತಂ ಥೂಪಂ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಾಮಿ ತಾವದೇ॥

“ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರಂ, ಸತ್ಥವಾಹಂ ವಿನಾಯಕಂ।
ಕಿಲೇಸೇ ಸಂವಸೇಯ್ಯಾಸಿ, ನ ಯುತ್ತಂ ತವ ಮಾರಿಸ॥

“ಸಹ ಆವಜ್ಜಿತೇ ಥೂಪೇ, ಗಾರವಂ ಹೋತಿ ಮೇ ತದಾ।
ಕುವಿತಕ್ಕೇ ವಿನೋದೇಸಿಂ, ನಾಗೋ ತುತ್ತಟ್ಟಿತೋ ಯಥಾ॥

“ಏವಂ ವಿಹರಮಾನಂ ಮಂ, ಮಚ್ಚುರಾಜಾಭಿಮದ್ದಥ।
ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಸನ್ತೋ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಯಾವತಾಯುಂ ವಸಿತ್ವಾನ, ತಿದಿವೇ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ।
ಅಸೀತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ॥

“ಸತಾನಂ ತೀಣಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಸೋಣ್ಣಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫಾನಂ, ವಿಪಾಕಂ ಅನುಭೋಮಹಂ।
ಧಾತೀಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ಭವೇ॥

“ಥೂಪಸ್ಸ ಪರಿಚಿಣ್ಣತ್ತಾ, ರಜೋಜಲ್ಲಂ ನ ಲಿಮ್ಪತಿ।
ಗತ್ತೇ ಸೇದಾ ನ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸುಪ್ಪಭಾಸೋ ಭವಾಮಹಂ॥

“ಅಹೋ ಮೇ ಸುಕತೋ ಥೂಪೋ, ಸುದಿಟ್ಠಾಮರಿಕಾ ನದೀ।
ಥೂಪಂ ಕತ್ವಾನ ಪುಲಿನಂ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ಕುಸಲಂ ಕತ್ತುಕಾಮೇನ, ಜನ್ತುನಾ ಸಾರಗಾಹಿನಾ।
ನತ್ಥಿ ಖೇತ್ತಂ ಅಖೇತ್ತಂ ವಾ, ಪಟಿಪತ್ತೀವ ಸಾಧಕಾ॥

“ಯಥಾಪಿ ಬಲವಾ ಪೋಸೋ, ಅಣ್ಣವಂತರಿತುಸ್ಸಹೇ।
ಪರಿತ್ತಂ ಕಟ್ಠಮಾದಾಯ, ಪಕ್ಖನ್ದೇಯ್ಯ ಮಹಾಸರಂ॥

“ಇಮಾಹಂ ಕಟ್ಠಂ ನಿಸ್ಸಾಯ, ತರಿಸ್ಸಾಮಿ ಮಹೋದಧಿಂ।
ಉಸ್ಸಾಹೇನ ವೀರಿಯೇನ, ತರೇಯ್ಯ ಉದಧಿಂ ನರೋ॥

“ತಥೇವ ಮೇ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಪರಿತ್ತಂ ಥೋಕಕಞ್ಚ ಯಂ।
ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ, ಸಂಸಾರಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿಂ॥

“ಪಚ್ಛಿಮೇ ಭವೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪುರೇ ಜಾತೋ, ಮಹಾಸಾಲೇ ಸುಅಡ್ಢಕೇ॥

“ಸದ್ಧಾ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸರಣಂ ಗತಾ।
ಉಭೋ ದಿಟ್ಠಪದಾ ಏತೇ, ಅನುವತ್ತನ್ತಿ ಸಾಸನಂ॥

“ಬೋಧಿಪಪಟಿಕಂ ಗಯ್ಹ, ಸೋಣ್ಣಥೂಪಮಕಾರಯುಂ।
ಸಾಯಪಾತಂ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ॥

“ಉಪೋಸಥಮ್ಹಿ ದಿವಸೇ, ಸೋಣ್ಣಥೂಪಂ ವಿನೀಹರುಂ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಿತ್ತೇನ್ತಾ, ತಿಯಾಮಂ ವೀತಿನಾಮಯುಂ॥

“ಸಹ ದಿಸ್ವಾನಹಂ ಥೂಪಂ, ಸರಿಂ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಂ।
ಏಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಗವೇಸಮಾನೋ ತಂ ವೀರಂ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿದ್ದಸಂ।
ಅಗಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾನ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ॥

“ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸೇನ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ।
ಉಪಸಮ್ಪಾದಯೀ ಬುದ್ಧೋ, ಗುಣಮಞ್ಞಾಯ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

“ದಾರಕೇನೇವ ಸನ್ತೇನ, ಕಿರಿಯಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ ಮಯಾ।

ಕತಂ ಮೇ ಕರಣೀಯಜ್ಜ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ॥

“ಸಬ್ಬವೇರಭಯಾತೀತೋ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಇಸಿ।
ಸಾವಕೋ ತೇ ಮಹಾವೀರ, ಸೋಣ್ಣಥೂಪಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ದಾಯಕಾನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ತೇಹಿ ಉಪನೀತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಯಥಾಲದ್ಧೇಯೇವ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ। ತಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾ “ಅಯಂ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲೋ ಅರಕ್ಖಿತಚಿತ್ತೋ”ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಅವಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಅಗಣೇನ್ತೋವ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅವಿದೂರೇ ಅಞ್ಞತರೋ ಕುಹಕಭಿಕ್ಖು ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಸಮಾನೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ವಿಯ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಲೋಕಂ ವಞ್ಚೇನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಮಹಾಜನೋ ತಂ ಅರಹನ್ತಂ ವಿಯ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ, “ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ನಾಮ ಕುಹಕೋ ಕರೋತೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋ ಪಾಪಿಚ್ಛಂ ಗರಹನ್ತೋ -

೧೩೯“ಪುಬ್ಬೇ ಹನತಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಪಚ್ಛಾ ಹನತಿ ಸೋ ಪರೇ।
ಸುಹತಂ ಹನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ, ವೀತಂಸೇನೇವ ಪಕ್ಖಿಮಾ॥

೧೪೦“ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬಹಿವಣ್ಣೋ, ಅನ್ತೋವಣ್ಣೋ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ।
ಯಸ್ಮಿಂ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಸ ವೇ ಕಣ್ಹೋ ಸುಜಮ್ಪತೀ”ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇ ಹನತಿ ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಕುಹಕಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಹಕವುತ್ತಿಯಾ ಲೋಕಂ ವಞ್ಚೇನ್ತೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಠಮಮೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಹನತಿ, ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಕೋಟ್ಠಾಸಂ ವಿನಾಸೇತಿ। **ಪಚ್ಛಾ ಹನತಿ ಸೋ ಪರೇ**ತಿ ಸೋ ಕುಹಕೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಹನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪರೇ ಯೇಹಿ “ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಪೇಸಲೋ ಅರಿಯೋ”ತಿ ವಾ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೇಹಿ ಕಾರಾ ಕತಾ, ತೇ ಹನತಿ ತೇಸಂ ಕಾರಾನಿ ಅತ್ತನಿ ಕತಾನಿ ಅಮಹಪ್ಫಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯವಿನಾಸನೇನ ವಿನಾಸೇತಿ। ಸತಿಪಿ ಕುಹಕಸ್ಸ ಉಭಯಹನನೇ ಅತ್ತಹನನೇ ಪನ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **ಸುಹತಂ ಹನ್ತಿ ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ। ಸೋ ಕುಹಕೋ ಅತ್ತಾನಂ ಹನನ್ತೋ ಸುಹತಂ ಕತ್ವಾ ಹನ್ತಿ ವಿನಾಸೇತಿ, ಯಥಾ ಕಿಂ? **ವೀತಂಸೇನೇವ ಪಕ್ಖಿಮಾ**ತಿ, **ವೀತಂಸೋ**ತಿ ದೀಪಕಸಕುಣೋ, ತೇನ। **ಪಕ್ಖಿಮಾ**ತಿ ಸಾಕುಣಿಕೋ। ಯಥಾ ತೇನ ವೀತಂಸಸಕುಣೇನ ಅಞ್ಞೇ ಸಕುಣೇ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಹನನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಇಧ ಲೋಕೇಪಿ ಹನತಿ ವಿಞ್ಞುಗರಹಸಾವಜ್ಜಸಭಾವಾದಿನಾ, ಸಮ್ಪರಾಯಂ ಪನ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಹನತಿಯೇವ, ನ ಪನ ತೇ ಸಕುಣೇ ಪಚ್ಛಾ ಹನ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಕುಹಕೋಪಿ ಕೋಹಞ್ಞೇನ ಲೋಕಂ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಇಧ ಲೋಕೇಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ಹನತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿಞ್ಞುಗರಹಾದೀಹಿ, ಪರಲೋಕೇಪಿ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ನ ಪನ ತೇ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕೇ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ಪಾಪೇತಿ। ಅಪಿಚ ಕುಹಕೋ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಅಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನೇವ ದಾಯಕಂ ಹನತೀತಿ ವುತ್ತೋ, ನ ನಿಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - “ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಮನುಸ್ಸಭೂತಸ್ಸ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಸಹಸ್ಸಗುಣಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯)। ತೇನಾಹ **“ಸುಹತಂ ಹನ್ತಿ ಅತ್ತಾನ**”ನ್ತಿ।

ಏವಂ ಬಾಹಿರಪರಿಮಜ್ಜನಮತ್ತೇ ಠಿತಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸುದ್ಧಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅಬ್ಭನ್ತರಸುದ್ಧಿಯಾ ಏವ ಪನ ಸುದ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**”ತಿ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಇರಿಯಾಪಥಸಣ್ಠಪನಾದಿಬಹಿಸಮ್ಪತ್ತಿಮತ್ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ **ವಣ್ಣ**-ಸದ್ದೋ। ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪನ ಸೀಲಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹೋತಿ, “ಬಾಹಿತಪಾಪೋ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**”ತಿ ಕತ್ವಾ। ತಸ್ಮಾ **“ಯಸ್ಮಿಂ ಪಾಪಾನಿ** ಲಾಮಕಾನಿ **ಕಮ್ಮಾನಿ** ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಏಕಂಸೇನ ಸೋ **ಕಣ್ಹೋ**

ನಿಹೀನಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ **ಸುಜಮ್ಪತಿ,** ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಜಾನಾಹಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಕ್ಕೋ ಕುಹಕಭಿಕ್ಖುಂ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ "ಧಮ್ಮೇ ವತ್ತಾಹೀ"ತಿ ಓವದಿತ್ವಾ ಸಕಟ್ಠಾನಮೇವ ಗತೋ।

ವಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುಕನಿಪಾತೇ ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಮಹಾಚುನ್ದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಸ್ಸೂಸಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಚುನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಮ್ಭಕಾರಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕುಮ್ಭಕಾರಕಮ್ಮೇನ ಜೀವನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಏಕಂ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಂ ಸ್ವಾಭಿಸಙ್ಖತಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ನಾಲಕಗಾಮೇ ರೂಪಸಾರಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪುತ್ತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಚುನ್ದೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ಅನುಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೨೬-೫೦) -

"ನಗರೇ ಹಂಸವತಿಯಾ, ಕುಮ್ಭಕಾರೋ ಅಹೋಸಹಂ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಓಘತಿಣ್ಣಮನಾಸವಂ॥

"ಸುಕತಂ ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಪತ್ತಂ ದತ್ವಾ ಭಗವತೋ, ಉಜುಭೂತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

"ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನೋಹಂ, ಸೋಣ್ಣಥಾಲೇ ಲಭಾಮಹಂ।
ರೂಪಿಮಯೇ ಚ ಸೋವಣ್ಣೇ, ತಟ್ಟಿಕೇ ಚ ಮಣೀಮಯೇ॥

"ಪಾತಿಯೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ।
ಯಸಾನಞ್ಚ ಧನಾನಞ್ಚ, ಅಗ್ಗಭೂತೋ ಚ ಹೋಮಹಂ॥

"ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದಕೇ ಖೇತ್ತೇ, ಬೀಜಂ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ರೋಪಿತಂ।
ಸಮ್ಮಾಧಾರಂ ಪವೇಚ್ಛನ್ತೇ, ಫಲಂ ತೋಸೇತಿ ಕಸ್ಸಕಂ॥

"ತಥೇವಿದಂ ಪತ್ತದಾನಂ, ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಮ್ಹಿ ರೋಪಿತಂ।
ಪೀತಿಧಾರೇ ಪವಸ್ಸನ್ತೇ, ಫಲಂ ಮಂ ತೋಸಯಿಸ್ಸತಿ॥

"ಯಾವತಾ ಖೇತ್ತಾ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಙ್ಘಾಪಿ ಚ ಗಣಾಪಿ ಚ।
ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಸಮೋ ನತ್ಥಿ, ಸುಖದೋ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನಂ॥

“ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ।
ಏಕಪತ್ತಂ ದದಿತ್ವಾನ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪತ್ತಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪತ್ತದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತಂ ಗರೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ವಿವೇಕವಾಸಞ್ಚ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ -

೧೪೧“ಸುಸ್ಸೂಸಾ ಸುತವದ್ಧನೀ, ಸುತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ವದ್ಧನಂ।
ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಞಾತೋ ಅತ್ಥೋ ಸುಖಾವಹೋ॥

೧೪೨“ಸೇವೇಥ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ, ಚರೇಯ್ಯ ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖಂ।
ಸಚೇ ರತಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ತತ್ಥ, ಸಙ್ಘೇ ವಸೇ ರಕ್ಖಿತತ್ತೋ ಸತೀಮಾ”ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಸ್ಸೂಸಾತಿ** ಸೋತಬ್ಬಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸುತಸ್ಸ ಸೋತುಮಿಚ್ಛಾ, ಗರುಸನ್ನಿವಾಸೋಪಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಭೇದಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಸೋತುಮಿಚ್ಛನ್ತೇನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವತ್ತಕರಣೇನ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಯದಾ ತೇ ಪಯಿರುಪಾಸನಾಯ ಆರಾಧಿತಚಿತ್ತಾ ಕಞ್ಚಿ ಉಪನಿಸೀದಿತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ನೇ ಉಪನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅಧಿಗತಾಯ ಸೋತುಮಿಚ್ಛಾಯ ಓಹಿತಸೋತೇನ ಸೋತಬ್ಬಂ ಹೋತೀತಿ ಗರುಸನ್ನಿವಾಸೋಪಿ ಸುಸ್ಸೂಸಾಹೇತುತಾಯ “ಸುಸ್ಸೂಸಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಸುಸ್ಸೂಸಾ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುತಂ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಡ್ಢೇತಿ ಬ್ರೂಹೇತೀತಿ **ಸುತವದ್ಧನೀ,** ಬಾಹುಸಚ್ಚಕಾರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ವದ್ಧನ**ನ್ತಿ ಯಂ ತಂ “ಸುತಧರೋ ಸುತಸನ್ನಿಚಯೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೨) “ಇಧೇಕಚ್ಚಸ್ಸ ಬಹುಕಂ ಸುತಂ ಹೋತಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬) ಚ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ, ತಂ ಅಕುಸಲಪ್ಪಹಾನಕುಸಲಾಧಿಗಮನಹೇತುಭೂತಂ ಪಞ್ಞಂ ವದ್ಧೇತೀತಿ ಸುತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ವದ್ಧನಂ, ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

“ಸುತಾವುಧೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ, ಸುದ್ಧಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೭)।

ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಸುತಮಯಞಾಣೇ ಠಿತೋ ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಸುತಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೂಪಪರಿಕ್ಖಾಯ ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನೇನ ಭಾವನಾಯ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗಂ ದುಕ್ಖಾದಿವಿಭಾಗಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ ಚ, ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

“ಸುತಸ್ಸ ಯಥಾಪರಿಯತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬)।

“ಧತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖತಿ, ಅತ್ಥಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖತೋ ಧಮ್ಮಾ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತಿ, ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಛನ್ದೋ ಜಾಯತಿ, ಛನ್ದಜಾತೋ ಉಸ್ಸಹತಿ, ಉಸ್ಸಹಿತ್ವಾ ತುಲೇತಿ, ತುಲಯಿತ್ವಾ ಪದಹತಿ,

ಪಹಿತತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಕಾಯೇನ ಚೇವ ಪರಮಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ನಂ ಅತಿವಿಜ್ಝ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩೨) ಚ।

ಞಾತೋ ಅತ್ಥೋ ಸುಖಾವಹೋತಿ ಯಥಾವುತ್ತೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥೋ ಚೇವ ದುಕ್ಖಾದಿಅತ್ಥೋ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಞಾತೋ ಅಧಿಗತೋ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಂ ಸುಖಂ ಆವಹತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಠಿತಾಯ ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾಯ ಸುತಮತ್ತೇನೇವ ನ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸೇವೇಥ...ಪೇ॰... ವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಸೇವೇಥ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನೀ**ತಿ ಕಾಯವಿವೇಕಮಾಹ। ತೇನ ಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಚ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ವಿವೇಕಾರಹಸ್ಸೇವ ವಿವೇಕವಾಸೋತಿ ಸೀಲಸಂವರಾದಯೋ ಇಧ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಚರೇಯ್ಯ ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸಂಯೋಜನೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಮುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಂ ಮಗ್ಗಭಾವನಞ್ಚ ಚರೇಯ್ಯ ಪಟಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚೇ ರತಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು ಯಥಾಲದ್ಧೇಸು ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಚ ರತಿಂ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಲಾಭತೋ ಅಭಿರತಿಂ ನ ಲಭೇಯ್ಯ, **ಸಙ್ಘೇ** ಭಿಕ್ಖುಸಮೂಹೇ **ರಕ್ಖಿತತ್ತೋ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತೋ ರಕ್ಖಿತಚಿತ್ತೋ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಸತಿಆರಕ್ಖಾಯ ಉಪಟ್ಠಪನೇನ **ಸತಿಮಾ ವಸೇಯ್ಯ** ವಿಹರೇಯ್ಯ, ಏವಂ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಅಪಿ ನಾಮ ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಹಾಚುನ್ದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಜೋತಿದಾಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೇ ಖೋ ತೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಜೋತಿದಾಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕಾಸುಮಾರಿಕಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಪಾದಿಯತ್ಥಜನಪದೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಜೋತಿದಾಸೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ವಾ ಘರಮಾವಸನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಅತ್ತನೋ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗಾಮಸಮೀಪೇ ಪಬ್ಬತೇ ಮಹನ್ತಂ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಥೇರಂ ತತ್ಥ ವಾಸೇತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೫೧-೫೬) –

"ಕಣಿಕಾರಂವ ಜೋತನ್ತಂ, ನಿಸಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠಂ ನರಾಸಭಂ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಸಿರೇ ಕತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಕಾಸುಮಾರಿಕಮಾದಾಯ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸತೋ ವಿನಯಪಿಟಕೇ ಸುಕುಸಲಭಾವಂ ಪತ್ವಾ ದಸವಸ್ಸಿಕೋ ಪರಿಸುಪಟ್ಠಾಕೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಬಹೂಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತುಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಅದ್ಧಾನಪರಿಸ್ಸಮವಿನೋದನತ್ಥಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಆರಾಮಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಏಕಂ ಪಞ್ಚತಪಂ ತಪನ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ದಿಸ್ವಾ, "ಕಿಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ತಪನೀಯೇ ಅಞ್ಞಂ ತಪತೀ"ತಿ ಆಹ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಕುಪಿತೋ, "ಭೋ, ಮುಣ್ಡಕ, ಕಿಂ ಅಞ್ಞಂ ತಪನೀಯ"ನ್ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ –

"ಕೋಪೋ ಚ ಇಸ್ಸಾ ಪರಹೇಠನಾ ಚ, ಮಾನೋ ಚ ಸಾರಮ್ಭಮದೋ ಪಮಾದೋ।
ತಣ್ಹಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಭವಸಙ್ಗತೀ ಚ, ತೇ ತಪ್ಪನೀಯಾ ನ ಹಿ ರೂಪಖನ್ಧೋ"ತಿ॥ –

ಗಾಥಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತಸ್ಮಿಂ ತಿತ್ಥಿಯಾರಾಮೇ ಸಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ಥೇರೋ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಕತಿಪಾಹಂ ತತ್ಥ ವಸಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಭೂಮಿಂಯೇವ ಗತೋ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉಪಗತೇಸು ಞಾತಕೇಸು ನಾನಾಲದ್ಧಿಕೇ ಯಞ್ಞಸುದ್ಧಿಕೇ ಓವದನ್ತೋ –

೧೪೩."ಯೇ ಖೋ ತೇ ವೇಠಮಿಸ್ಸೇನ, ನಾನತ್ತೇನ ಚ ಕಮ್ಮುನಾ।
ಮನುಸ್ಸೇ ಉಪರುನ್ಧನ್ತಿ, ಫರುಸೂಪಕ್ಕಮಾ ಜನಾ।
ತೇಪಿ ತತ್ಥೇವ ಕೀರನ್ತಿ, ನ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪನಸ್ಸತಿ॥

೧೪೪."ಯಂ ಕರೋತಿ ನರೋ ಕಮ್ಮಂ, ಕಲ್ಯಾಣಂ ಯದಿ ಪಾಪಕಂ।
ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ದಾಯಾದೋ, ಯಂ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಕುಬ್ಬತೀ"ತಿ॥ – ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯೇ**ತಿ ಅನಿಯಮುದ್ದೇಸೋ। **ತೇ**ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಏವ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ। ಪದದ್ವಯಸ್ಸಾಪಿ "ಜನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಖೋ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ವೇಠಮಿಸ್ಸೇನಾ**ತಿ ವರತ್ತಖಣ್ಡಾದಿನಾ ಸೀಸಾದೀಸು ವೇಠದಾನೇನ। "ವೇಧಮಿಸ್ಸೇನಾ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ನಾನತ್ತೇನ ಚ ಕಮ್ಮುನಾ**ತಿ ಹನನಘಾತನಹತ್ಥಪಾದಾದಿಚ್ಛೇದನೇನ ಖುದ್ದಕಸೇಳದಾನಾದಿನಾ ಚ ನಾನಾವಿಧೇನ ಪರೂಪಘಾತಕಮ್ಮೇನ। **ಮನುಸ್ಸೇ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಯೇ ಕೇಚಿ ಸತ್ತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಪರುನ್ಧನ್ತೀ**ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತಿ। **ಫರುಸೂಪಕ್ಕಮಾ**ತಿ ದಾರುಣಪಯೋಗಾ, ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಾ**ತಿ ಸತ್ತಾ। **ತೇಪಿ ತತ್ಥೇವ ಕೀರನ್ತೀ**ತಿ ತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಯಾಹಿ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಬಾಧಿಂಸು। **ತತ್ಥೇವ** ತಾಸುಯೇವ ಕಾರಣಾಸು ಸಯಮ್ಪಿ ಕೀರನ್ತಿ ಪಕ್ಖಿಪೀಯನ್ತಿ, ತಥಾರೂಪಂಯೇವ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಥೇವ ಕೀರನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಪಾಠೋ, ಯಥಾ ಸಯಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಕಂಸು, ತಥೇವ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಕರೀಯನ್ತಿ, ದುಕ್ಖಂ ಪಾಪೀಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಕಸ್ಮಾ? **ನ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪನಸ್ಸತಿ** ಕಮ್ಮಞ್ಹಿ ಏಕನ್ತಂ ಉಪಚಿತಂ ವಿಪಾಕಂ ಅದತ್ವಾ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಿಪಚ್ಚತೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದಾನಿ "ನ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪನಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ **ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ** ಕುಸಲಂ, **ಯದಿ** ವಾ **ಪಾಪಕಂ** ಅಕುಸಲಂ ಸತ್ತೋ **ಕರೋತಿ,** ಕರೋನ್ತೋ ಚ ತತ್ಥ **ಯಂ ಕಮ್ಮಂ** ಯಥಾ ಫಲದಾನಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ **ಪಕುಬ್ಬತಿ** ಉಪಚಿನೋತಿ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ದಾಯಾದೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಫಲಸ್ಸ ಗಣ್ಹನತೋ ತೇನ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದಾತಬ್ಬವಿಪಾಕಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ – "ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ, ಮಾಣವ, ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮದಾಯಾದಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯)। ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಸುತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಞಾತಕಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸೂತಿ।

ಜೋತಿದಾಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಹೇರಞ್ಞಕಾನಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಚ್ಚಯನ್ತಿ ಅಹೋರತ್ತಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಹೇರಞ್ಞಕಾನಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಪರೇಸಂ ಭತಕೋ ಹುತ್ವಾ ಜೀವನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸುಜಾತಸ್ಸ ನಾಮ ಸತ್ಥುಸಾವಕಸ್ಸ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪಡ್ಢದುಸ್ಸಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತಾವತಿಂಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಞ್ಞೋ ಗಾಮಭೋಜಕಸ್ಸ ಚೋರವೋಸಾಸಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಹೇರಞ್ಞಕಾನೀ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಪಿತು ಅಚ್ಚಯೇನ ರಞ್ಞಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಗಾಮಭೋಜಕಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಅತ್ತನೋ ಕನಿಟ್ಠಸ್ಸ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ದಾಪೇತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೦.೩೧-೪೦) -

“ಪದುಮುತ್ತರಭಗವತೋ, ಸುಜಾತೋ ನಾಮ ಸಾವಕೋ।
ಪಂಸುಕೂಲಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಸಙ್ಕಾರೇ ಚರತೇ ತದಾ॥

“ನಗರೇ ಹಂಸವತಿಯಾ, ಪರೇಸಂ ಭತಕೋ ಅಹಂ।
ಉಪಡ್ಢದುಸ್ಸಂ ದತ್ವಾನ, ಸಿರಸಾ ಅಭಿವಾದಯಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ತೇತ್ತಿಂಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸತ್ತಸತ್ತತಿಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ।
ಉಪಡ್ಢದುಸ್ಸದಾನೇನ, ಮೋದಾಮಿ ಅಕುತೋಭಯೋ॥

“ಇಚ್ಛಮಾನೋ ಚಹಂ ಅಜ್ಜ, ಸಕಾನನಂ ಸಪಬ್ಬತಂ।
ಖೋಮದುಸ್ಸೇಹಿ ಛಾದೇಯ್ಯಂ, ಅಡ್ಢದುಸ್ಸಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ದಾನಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಅಡ್ಢದುಸ್ಸಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತರಂ ತತೋ ಕಮ್ಮತೋ ನಿವತ್ತೇತುಕಾಮೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಮ್ಮೇ ಅಭಿರತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಚೋದೇನ್ತೋ -

೧೪೫.“ಅಚ್ಚಯನ್ತಿ ಅಹೋರತ್ತಾ, ಜೀವಿತಂ ಉಪರುಜ್ಝತಿ।
ಆಯು ಖೀಯತಿ ಮಚ್ಚಾನಂ, ಕುನ್ನದೀನಂವ ಓದಕಂ॥

೧೪೮.“ಅಥ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಕರಂ ಬಾಲೋ ನ ಬುಜ್ಝತಿ।
ಪಚ್ಛಾಸ್ಸ ಕಟುಕಂ ಹೋತಿ, ವಿಪಾಕೋ ಹಿಸ್ಸ ಪಾಪಕೋ”ತಿ॥ –

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಚ್ಚಯನ್ತೀ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ಲಹುಂ ಲಹುಂ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಹೋರತ್ತಾ**ತಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ। **ಜೀವಿತಂ ಉಪರುಜ್ಝತೀ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಖಣಿಕನಿರೋಧವಸೇನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಖಣೇ ಖಣೇ, ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು, ಜಾಯಸಿ ಚ ಜಿಯ್ಯಸಿ ಚ ಮಿಯ್ಯಸಿ ಚ ಚವಸಿ ಚ ಉಪಪಜ್ಜಸಿ ಚಾ”ತಿ। **ಆಯು ಖೀಯತಿ ಮಚ್ಚಾನ**ನ್ತಿ ಮರಿತಬ್ಬಸಭಾವತ್ತಾ **ಮಚ್ಚಾ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾನಂ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ **ಆಯು** “ಯೋ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ, ಸೋ ವಸ್ಸಸತಂ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೪) ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಪರಮಾಯು **ಖೀಯತಿ** ಖಯಞ್ಚ ಸಮ್ಭೇದಞ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ, ಯಥಾ ಕಿಂ? **ಕುನ್ನದೀನಂವ ಓದಕಂ** ಯಥಾ ನಾಮ ಕುನ್ನದೀನಂ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾನಂ ಖುದ್ದಕನದೀನಂ ಉದಕಂ ಚಿರಂ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಲಹುತರಂ ಖೀಯತಿ, ಆಗತಮತ್ತಂಯೇವ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯು ಲಹುತರಂ ಖೀಯತಿ ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಉದಕಮೇವ “ಓದಕ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾ ಮನೋಯೇವ ಮಾನಸನ್ತಿ।

ಅಥ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಕರಂ ಬಾಲೋ ನ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಏವಂ ಸಂಸಾರೇ ಅನಿಚ್ಚೇಪಿ ಸಮಾನೇ ಬಾಲೋ ಲೋಭವಸೇನ ವಾ ಕೋಧವಸೇನ ವಾ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕರೋತಿ, ಕರೋನ್ತೋಪಿ ನ ಬುಜ್ಝತಿ, ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚ “ಪಾಪಂ ಕರೋಮೀ”ತಿ ಅಬುಜ್ಝನಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, “ಇಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಏವರೂಪೋ ದುಕ್ಖೋ ವಿಪಾಕೋ”ತಿ ಪನ ಅಜಾನನತೋ “ನ ಬುಜ್ಝತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಚ್ಛಾಸ್ಸ ಕಟುಕಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಪಾಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇ “ಇಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಏವರೂಪೋ ವಿಪಾಕೋ”ತಿ ನ ಬುಜ್ಝತಿ, ತತೋ ಪಚ್ಛಾ ಪನ ನಿರಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸ ಬಾಲಸ್ಸ ಕಟುಕಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ದುಕ್ಖಮೇವ ಹೋತಿ। **ವಿಪಾಕೋ ಹಿಸ್ಸ ಪಾಪಕೋ** ಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಾಮ ವಿಪಾಕೋ ಪಾಪಕೋ ನಿಹೀನೋ ಅನಿಟ್ಠೋ ಏವಾತಿ। ಇಮಂ ಪನ ಓವಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ ರಾಜಾನಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಸದತ್ಥಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಸಿ।

ಹೇರಞ್ಞಕಾನಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸೋಮಮಿತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪರಿತ್ತಂ ದಾರುನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೋಮಮಿತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಕಿಂಸುಕರುಕ್ಖಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಆಕಾಸೇ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಸೋಮಮಿತ್ತೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ವಿಮಲೇನ ನಾಮ ಥೇರೇನ ಕತಪರಿಚಯತ್ತಾ ಅಭಿಣ್ಹಂ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೂಪಸಮ್ಪದೋ ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ವಿಚರತಿ। ವಿಮಲತ್ಥೇರೋ ಪನ ಕುಸೀತೋ ಮಿದ್ಧಬಹುಲೋ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ಸೋಮಮಿತ್ತೋ “ಕುಸೀತಂ ನಾಮ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕೋ ಗುಣೋ”ತಿ ತಂ ಪಹಾಯ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೨೫-೩೦) –

“ಕಿಂಸುಕಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ಆಕಾಸೇ ಅಭಿಪೂಜಯಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸ್ವಾಗತಂ ವತ ಮೇ ಆಸಿ, ಮಮ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮಲತ್ಥೇರಂ ಓವಾದೇನ ತಜ್ಜೇನ್ತೋ -

೧೪೭."ಪರಿತ್ತಂ ದಾರುಮಾರುಯ್ಹ, ಯಥಾ ಸೀದೇ ಮಹಣ್ಣವೇ।
ಏವಂ ಕುಸೀತಮಾಗಮ್ಮ, ಸಾಧುಜೀವೀಪಿ ಸೀದತಿ।
ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಕುಸೀತಂ ಹೀನವೀರಿಯಂ॥

೧೪೮."ಪವಿವಿತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ, ಪಹಿತತ್ತೇಹಿ ಝಾಯಿಭಿ।
ನಿಚ್ಚಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇಹಿ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಹಾವಸೇ”ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪರಿತ್ತಂ ದಾರುಮಾರುಯ್ಹ, ಯಥಾ ಸೀದೇ ಮಹಣ್ಣವೇ**ತಿ ಪೇಸಲೋಪಿ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಕುಸೀತಂ ಅಲಸಪುಗ್ಗಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀದತಿ ಸಂಸಾರೇ ಪತತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪಾರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಏತದೇವಂ, **ತಸ್ಮಾ ತಂ** ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮವಸೇನ ಸೀಸಂ ಅನುಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಸೀದನತೋ **ಕುಸೀತಂ** ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾಭಾವತೋ **ಹೀನವೀರಿಯಂ** ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಬ್ಬಥಾ ವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಗಾಥಾಯ ಕೋಸಜ್ಜೇ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇ ಆನಿಸಂಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪವಿವಿತ್ತೇಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೇ ಪನ ಕಾಯವಿವೇಕಸಮ್ಭವೇನ **ಪವಿವಿತ್ತಾ,** ತತೋ ಏವ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ **ಅರಿಯಾ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿಪೇಸಿತತ್ತತಾಯ **ಪಹಿತತ್ತಾ** ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಚ **ಝಾಯಿನೋ,** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯತಾಯ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾ,** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಪಣ್ಡಿತಾ,** ತೇಹಿಯೇವ **ಸಹ** ಆವಸೇಯ್ಯ ಸದತ್ಥಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಕಾಮೋ ಸಂವಸೇಯ್ಯಾತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಮಲತ್ಥೇರೋ ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸದತ್ಥಂ ಆರಾಧೇಸಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

ಸೋಮಮಿತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಬ್ಬಮಿತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಜನೋ ಜನಮ್ಹಿ ಸಮ್ಬದ್ಧೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಬ್ಬಮಿತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ದ್ವಾನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ನೇಸಾದಕುಲೇ

ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವನಚಾರಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ವನೇ ಮಿಗೇ ವಧಿತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಖಾದನ್ತೋ ಜೀವತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ವಸನಟ್ಠಾನಸಮೀಪೇ ತೀಣಿ ಪದಚೇತಿಯಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ಅತೀತಕಾಲೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಸು ಕತಪರಿಚಯತ್ತಾ ಚಕ್ಕಙ್ಕಿತಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕೋರಣ್ಡಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸಬ್ಬಮಿತ್ತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ವುಟ್ಠವಸ್ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತುಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಮಾಗವಿಕೇಹಿ ಓಡ್ಡಿತೇ ಪಾಸೇ ಮಿಗಪೋತಕಂ ಬದ್ಧಂ ಅದ್ದಸ। ಮಾತಾ ಪನಸ್ಸ ಮಿಗೀ ಪಾಸಂ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠಾಪಿ ಪುತ್ತಸಿನೇಹೇನ ದೂರಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಮರಣಭಯೇನ ಪಾಸಸಮೀಪಮ್ಪಿ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಮಿಗಪೋತಕೋ ಚ ಭೀತೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಕರುಣಂ ವಿಲಪತಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರೋ , "ಅಹೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸ್ನೇಹಹೇತುಕಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ತತೋ ಪರಂ ಸಮ್ಬಹುಲೇ ಚೋರೇ ಏಕಂ ಪುರಿಸಂ ಜೀವಗಾಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಲಾಲವೇಣಿಯಾ ಸರೀರಂ ವೇಠೇತ್ವಾ ಝಾಪೇನ್ತೇ, ತಞ್ಚ ಮಹಾವಿರವಂ ವಿರವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತದುಭಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ತೇಸಂ ಚೋರಾನಂ ಸುಣನ್ತಾನಂಯೇವ -

೧೪೯"ಜನೋ ಜನಮ್ಹಿ ಸಮ್ಬದ್ಧೋ, ಜನಮೇವಸ್ಸಿತೋ ಜನೋ।
ಜನೋ ಜನೇನ ಹೇಠೀಯತಿ, ಹೇಠೇತಿ ಚ ಜನೋ ಜನಂ॥

೧೫೦"ಕೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಜನೇನತ್ಥೋ, ಜನೇನ ಜನಿತೇನ ವಾ।
ಜನಂ ಓಹಾಯ ಗಚ್ಛಂ ತಂ, ಹೇಠಯಿತ್ವಾ ಬಹುಂ ಜನ"ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಜನೋ**ತಿ ಅನ್ಧಬಾಲಜನೋ। **ಜನಮ್ಹೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಜನೇ। **ಸಮ್ಬದ್ಧೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾಬನ್ಧನೇನ ಬದ್ಧೋ। "ಅಯಂ ಮೇ ಪುತ್ತೋ, ಮಾತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಬದ್ಧೋ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ, "ಇಮೇ ಮಂ ಪೋಸೇನ್ತಿ, ಅಹಂ ಇಮೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಮೇವಸ್ಸಿತೋ ಜನೋ**ತಿ "ಅಯಂ ಮೇ ಪುತ್ತೋ, ಧೀತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಮೇವ ಜನಂ ಅಞ್ಞೋ ಜನೋ ಅಸ್ಸಿತೋ ತಣ್ಹಾಯ ಅಲ್ಲೀನೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ಠಿತೋ। **ಜನೋ ಜನೇನ ಹೇಠೀಯತಿ, ಹೇಠೇತಿ ಚ ಜನೋ ಜನನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಯ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವತೋ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ ಅಕತ್ವಾ ಲೋಭವಸೇನ ಯಥಾ ಜನೋ ಜನಂ ಅಸ್ಸಿತೋ, ಏವಂ ದೋಸವಸೇನ ಜನೋ ಜನೇನ ಹೇಠೀಯತಿ ವಿಬಾಧೀಯತಿ। "ತಯಿದಂ ಮಯ್ಹಂವ ಉಪರಿ ಹೇಠನಫಲವಸೇನ ಪರಿಪತಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅಜಾನನ್ತೋ ಹೇಠೇತಿ ಚ ಜನೋ ಜನಂ।

ಕೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಜನೇನತ್ಥೋತಿ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಜನಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇನ ಜನೇನ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಸ್ಸಿತೇನ ದೋಸವಸೇನ ಹೇಠಿತೇನ ವಾ ಕೋ ಅತ್ಥೋ। **ಜನೇನ ಜನಿತೇನ ವಾ**ತಿ ಮಾತಾಪಿತಾ ಹುತ್ವಾ ತೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಜನೇನ ಜನಿತೇನ ವಾ ಕೋ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಂ ಓಹಾಯ ಗಚ್ಛಂ ತಂ, ಹೇಠಯಿತ್ವಾ ಬಹುಂ ಜನ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಂಸಾರೇ ಚರತೋ ಜನಸ್ಸ ಅಯಮೇವಾನುರೂಪಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಜನಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಬಾಧಿಕಾ ಯಾ ಸಾ ತಣ್ಹಾ ಚ, ಯೋ ಚ ಸೋ ದೋಸೋ ಏವ ಬಹುಂ ಜನಂ ಬಾಧಯಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ತಞ್ಚ ಓಹಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹಾಯ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛಂ, ತೇಹಿ ಅನುಪದ್ದುತಂ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ತಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೧೫-೨೪) -

"ವನಕಮ್ಮಿಕೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಪಿತುಮಾತುಮತೇನಹಂ।
ಪಸುಮಾರೇನ ಜೀವಾಮಿ, ಕುಸಲಂ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

"ಮಮ ಆಸಯಸಾಮನ್ತಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಲೋಕಗ್ಗನಾಯಕೋ।

ಪದಾನಿ ತೀಣಿ ದಸ್ಸೇಸಿ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

“ಅಕ್ಕನ್ತೇ ಚ ಪದೇ ದಿಸ್ವಾ, ತಿಸ್ಸನಾಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಪದೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯಿಂ॥

“ಕೋರಣ್ಡಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಪಾದಪಂ ಧರಣೀರುಹಂ।
ಸಕೋಸಕಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪದಸೇಟ್ಠಮಪೂಜಯಿಂ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಯಂ ಯಂ ಯೋನುಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ಕೋರಣ್ಡಕಛವಿ ಹೋಮಿ, ಸುಪ್ಪಭಾಸೋ ಭವಾಮಹಂ॥

“ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪದಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ತೇ ಪನ ಚೋರಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸೂತಿ।

ಸಬ್ಬಮಿತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಮಹಾಕಾಳತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಾಳೀ ಇತ್ಥೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಾಳತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಅರಞ್ಞಂ ಗತೋ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾಖಾಯ ಓಲಮ್ಬಮಾನಂ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅರಿಯದ್ಧಜೋ ಓಲಮ್ಬತೀ”ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸೇತಬ್ಯನಗರೇ ಸತ್ಥವಾಹಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಮಹಾಕಾಳೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಕಟಸತೇಹಿ ಭಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾಣಿಜ್ಜವಸೇನ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗತೋ ಏಕಮನ್ತಂ ಸಕಟಸತ್ಥಂ ನಿವೇಸೇತ್ವಾ ಅದ್ಧಾನಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ಗನ್ಧಮಾಲಾದಿಹತ್ಥೇ ಉಪಾಸಕೇ ಜೇತವನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಸುಸಾನೇ ವಸತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ **ಕಾಳೀ** ನಾಮ ಏಕಾ ಇತ್ಥೀ ಛವಡಾಹಿಕಾ ಥೇರಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತ್ಥಾಯ ಅಚಿರಮತಸರೀರಂ ಉಭೋ ಸತ್ಥೀ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಭೋ ಚ ಬಾಹೂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸೀಸಞ್ಚ ದಧಿಥಾಲಕಂ ವಿಯ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಮೇವ ಕತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಓಲೋಕೇತುಂ ಯೋಗ್ಯಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಥೇರೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಓವದನ್ತೋ –

೧೫೧.“ಕಾಳೀ ಇತ್ಥೀ ಬ್ರಹತೀ ಧಙ್ಕರೂಪಾ, ಸತ್ಥಿಞ್ಚ ಭೇತ್ವಾ ಅಪರಞ್ಚ ಸತ್ಥಿಂ।
ಬಾಹಞ್ಚ ಭೇತ್ವಾ ಅಪರಞ್ಚ ಬಾಹಂ, ಸೀಸಞ್ಚ ಭೇತ್ವಾ ದಧಿಥಾಲಕಂವ।

ಏಸಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಅಭಿಸನ್ದಹಿತ್ವಾ॥

೧೫೨"ಯೋ ವೇ ಅವಿದ್ವಾ ಉಪಧಿಂ ಕರೋತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ದುಕ್ಖಮುಪೇತಿ ಮನ್ದೋ।
ತಸ್ಮಾ ಪಜಾನಂ ಉಪಧಿಂ ನ ಕಯಿರಾ, ಮಾಹಂ ಪುನ ಭಿನ್ನಸಿರೋ ಸಯಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕಾಳೀ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ನಾಮಂ, ಕಾಳವಣ್ಣತ್ತಾ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಬ್ರಹತೀ**ತಿ ಮಹಾಸರೀರಾ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹವತೀ। **ಧಙ್ಕರೂಪಾ**ತಿ ಕಾಳವಣ್ಣತ್ತಾ ಏವ ಕಾಕಸದಿಸರೂಪಾ। **ಸತ್ಥಿಞ್ಚ ಭೇತ್ವಾ**ತಿ ಮತಸರೀರಸ್ಸ ಸತ್ಥಿಂ ಜಣ್ಣುಭೇದನೇನ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ। **ಅಪರಞ್ಚ ಸತ್ಥಿ**ನ್ತಿ ಇತರಞ್ಚ ಸತ್ಥಿಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ। **ಬಾಹಞ್ಚ ಭೇತ್ವಾ**ತಿ ಬಾಹಟ್ಠಿಞ್ಚ ಅಗ್ಗಬಾಹಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ। **ಸೀಸಞ್ಚ ಭೇತ್ವಾ ದಧಿಥಾಲಕಂವಾ**ತಿ ಮತಸರೀರಸ್ಸ ಸೀಸಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಏವ ಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಪಗ್ಘರನ್ತಂ ದಧಿಥಾಲಕಂ ವಿಯ, ಪಗ್ಘರನ್ತಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಸಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಅಭಿಸನ್ದಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಾವಯವಂ ಮತಸರೀರಂ ತೇ ಅವಯವೇ ಯಥಾಠಾನೇಯೇವ ಠಪನೇನ ಸನ್ದಹಿತ್ವಾ ಸಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಮಂಸಾಪಣಂ ಪಸಾರೇನ್ತೀ ವಿಯ ಏಸಾ ನಿಸಿನ್ನಾ।

ಯೋ ವೇ ಅವಿದ್ವಾ ಉಪಧಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಯೋ ಇಮಾಯ ಉಪಟ್ಠಾಪಿತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಅವಿದ್ವಾ ಅಕುಸಲೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಕಿಲೇಸೂಪಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಸೋ **ಮನ್ದೋ** ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಅನತಿವತ್ತನತೋ **ಪುನಪ್ಪುನಂ** ಅಪರಾಪರಂ ನಿರಯಾದೀಸು **ದುಕ್ಖಂ ಉಪೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪಜಾನಂ ಉಪಧಿಂ ನ ಕಯಿರಾ**ತಿ **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಚೇತದೇವಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಪಜಾನಂ ಉಪಧಿ**ನ್ತಿ "ಇಧ ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ಸಮ್ಭೋತೀ"ತಿ ಪಜಾನನ್ತೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಕಿಲೇಸೂಪಧಿಂ ನ ಕಯಿರಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ? **ಮಾಹಂ ಪುನ ಭಿನ್ನಸಿರೋ ಸಯಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಯಥಯಿದಂ ಮತಸರೀರಂ ಭಿನ್ನಸರೀರಂ ಸಯತಿ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸೂಪಧೀಹಿ ಸಂಸಾರೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಟಸಿವಡ್ಢಕೋ ಹುತ್ವಾ ಭಿನ್ನಸಿರೋ ಅಹಂ ಮಾ ಸಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಏವ ಥೇರೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೦.೮-೧೪) -

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ , ಉದಙ್ಗಣೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ತತ್ಥದ್ದಸಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ದುಮಗ್ಗಮ್ಹಿ ವಿಲಮ್ಬಿತಂ॥

"ತೀಣಿ ಕಿಙ್ಕಣಿಪುಪ್ಫಾನಿ, ಓಚಿನಿತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಹಟ್ಠೋ ಹಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಪಂಸುಕೂಲಮಪೂಜಯಿಂ॥

"ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪೂಜಿತ್ವಾ ಅರಹದ್ಧಜಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಮಹಾಕಾಳತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಬಹೂ ಸಪತ್ತೇ ಲಭತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಸಾಲವನೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಸತಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಅಸ್ಸಮಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಸಾಲವನೇ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ಸೋ ಅಸ್ಸಮತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಫಲಾಫಲತ್ಥಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಚತ್ತಾರೋ ದಣ್ಡೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಉಪರಿ ಪುಪ್ಫಿತಾಹಿ ಸಾಲಸಾಖಾಹಿ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪಂ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಂ ನವನವೇಹಿ ಸಾಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ। ಸತ್ಥಾ ಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತಾವದೇವ ಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಖೀಣಾಸವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಪರಿವಾರೇಸುಂ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಭಾವಿನಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ತಿಸ್ಸೋತಿ** ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಮಾಣವಕಸತಾನಿ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇನ್ತೋ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ರಾಜಗಹಗಮನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯.೧೯೦-೨೧೦) -

"ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಸಾಲವನಂ, ಸುಕತೋ ಅಸ್ಸಮೋ ಮಮ।
ಸಾಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನೋ, ವಸಾಮಿ ವಿಪಿನೇ ತದಾ॥

"ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಚ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ।
ವಿವೇಕಕಾಮೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಾಲವನಮುಪಾಗಮಿ॥

"ಅಸ್ಸಮಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಪವನಂ ಅಗಮಾಸಹಂ।
ಮೂಲಫಲಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಆಹಿಣ್ಡಾಮಿ ವನೇ ತದಾ॥

"ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಂ ಮಹಾಯಸಂ।
ಸುನಿಸಿನ್ನಂ ಸಮಾಪನ್ನಂ, ವಿರೋಚನ್ತಂ ಮಹಾವನೇ॥

"ಚತುದಣ್ಡೇ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪರೀ ಅಹಂ।
ಮಣ್ಡಪಂ ಸುಕತಂ ಕತ್ವಾ, ಸಾಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಛಾದಯಿಂ॥

"ಸತ್ತಾಹಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾನ, ಮಣ್ಡಪಂ ಸಾಲಛಾದಿತಂ।
ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮವನ್ದಹಂ॥

"ಭಗವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿತೋ।
ಯುಗಮತ್ತಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ, ನಿಸೀದಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

"ಸಾವಕೋ ವರುಣೋ ನಾಮ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ವಸೀಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಉಪಗಚ್ಛಿ ವಿನಾಯಕಂ॥

"ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಚ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।

ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾನ, ಸಿತಂ ಪಾತುಕರೀ ಜಿನೋ॥

“ಅನುರುದ್ಧೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ, ಪಿಯದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ, ಅಪುಚ್ಛಿತ್ಥ ಮಹಾಮುನಿಂ॥

“ಕೋ ನು ಖೋ ಭಗವಾ ಹೇತು, ಸಿತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಕಾರಣೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಹಿ, ಸತ್ಥಾ ಪಾತುಕರೇ ಸಿತಂ॥

“ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಯೋ ಮೇ ಧಾರೇಸಿ ಮಾಣವೋ।
ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ಸಿತಂ ಪಾತುಕರಿಂ ಅಹಂ॥

“ಅನೋಕಾಸಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯತ್ಥ ಪುಞ್ಞಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ।
ದೇವಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ವಾ, ಓಕಾಸೋವ ನ ಸಮ್ಮತಿ॥

“ದೇವಲೋಕೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ।
ಯಾವತಾ ಪರಿಸಾ ತಸ್ಸ, ಸಾಲಚ್ಛನ್ನಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬೇಹಿ ನಚ್ಚೇಹಿ, ಗೀತೇಹಿ ವಾದಿತೇಹಿ ಚ।
ರಮಿಸ್ಸತಿ ಸದಾ ಸನ್ತೋ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸಮಾಹಿತೋ॥

“ಯಾವತಾ ಪರಿಸಾ ತಸ್ಸ, ಗನ್ಧಗನ್ಧೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಸಾಲಸ್ಸ ಪುಪ್ಫವಸ್ಸೋ ಚ, ಪವಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ ತಾವದೇ॥

“ತತೋ ಚುತೋಯಂ ಮನುಜೋ, ಮಾನುಸಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।
ಇಧಾಪಿ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಧರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಇಧ ನಚ್ಚಞ್ಚ ಗೀತಞ್ಚ, ಸಮ್ಮತಾಳಸಮಾಹಿತಂ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿ ಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಚ ಸೂರಿಯೇ, ಸಾಲವಸ್ಸಂ ಪವಸ್ಸತಿ।
ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಂಯುತ್ತಂ, ವಸ್ಸತೇ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಸಮೇನ್ತಸ್ಸ, ಸಾಲಚ್ಛನ್ನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಚಿತಕೇ ಝಾಯಮಾನಸ್ಸ, ಛದನಂ ತತ್ಥ ಹೇಸ್ಸತಿ॥

“ವಿಪಾಕಂ ಕಿತ್ತಯಿತ್ವಾನ, ಪಿಯದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ತಪ್ಪೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮವುಟ್ಠಿಯಾ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಾನಿ ದೇವೇಸು, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಸಟ್ಠಿ ಚ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಇಧಾಗನ್ತ್ವಾ, ಲಭಾಮಿ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ।
ಇಧಾಪಿ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಅಯಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಮಯ್ಹಂ, ಚರಿಮೋ ವತ್ತತೇ ಭವೋ।
ಇಧಾಪಿ ಸಾಲಚ್ಛದನಂ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ॥

“ಮಹಾಮುನಿಂ ತೋಸಯಿತ್ವಾ, ಗೋತಮಂ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವಂ।
ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಠಾನಂ, ಹಿತ್ವಾ ಜಯಪರಾಜಯಂ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಸೇಸತೋ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭಿಕ್ಖೂ ಥೇರಸ್ಸ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಬಾಲಭಾವೇನ ಅಸಹನಾಕಾರಂ ಪವೇದೇಸುಂ। ಥೇರೋ ತಂ ಞತ್ವಾ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇ ಆದೀನವಂ ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಅಲಗ್ಗಭಾವಞ್ಚ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ –

೧೫೩“ಬಹೂ ಸಪತ್ತೇ ಲಭತಿ, ಮುಣ್ಡೋ ಸಙ್ಘಾಟಿಪಾರುತೋ।
ಲಾಭೀ ಅನ್ನಸ್ಸ ಪಾನಸ್ಸ, ವತ್ಥಸ್ಸ ಸಯನಸ್ಸ ಚ॥

೧೫೪“ಏತಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾ, ಸಕ್ಕಾರೇಸು ಮಹಬ್ಭಯಂ।
ಅಪ್ಪಲಾಭೋ ಅನವಸ್ಸುತೋ, ಸತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪರಿಬ್ಬಜೇ”ತಿ॥ –

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಸಿಖಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಮುಣ್ಡಿತಕೇಸತಾಯ **ಮುಣ್ಡೋ,** ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಾಟಿತಕಾಸಾವಧಾರಿತಾಯ **ಸಙ್ಘಾಟಿಪಾರುತೋ,** ಏವಂ ವೇವಣ್ಣಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋ ಪರಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಚೇ ಅನ್ನಪಾನಾದೀನಂ **ಲಾಭೀ** ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ **ಬಹೂ ಸಪತ್ತೇ ಲಭತಿ,** ತಸ್ಸ ಉಸೂಯನ್ತಾ ಬಹೂ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಏತಂ** ಏವರೂಪಂ ಲಾಭ**ಸಕ್ಕಾರೇಸು ಮಹಬ್ಭಯಂ** ವಿಪುಲಭಯಂ **ಆದೀನವಂ** ದೋಸಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಂ ಸನ್ತೋಸಞ್ಚ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅನವಜ್ಜುಪ್ಪಾದಸ್ಸಾಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಲಾಭಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ **ಅಪ್ಪಲಾಭೋ,** ತತೋ ಏವ ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾವಸ್ಸುತಾಭಾವೇನ **ಅನವಸ್ಸುತೋ,** ಸಂಸಾರೇ ಭಯಸ್ಸ ಇಕ್ಖನತೋ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಯ ವಾ **ಭಿಕ್ಖು** ಸನ್ತುಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೀಯಸ್ಸ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಸೇನ **ಸತೋ** ಹುತ್ವಾ **ಪರಿಬ್ಬಜೇ** ಚರೇಯ್ಯ ವಿಹರೇಯ್ಯಾತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತಾವದೇವ ಥೇರಂ ಖಮಾಪೇಸುಂ।

ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಕಿಮಿಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಾಚೀನವಂಸದಾಯಮ್ಹೀತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಿಮಿಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ ಸಂವೇಗುಪ್ಪತ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಚ ಏಕಕನಿಪಾತೇ "ಅಭಿಸತ್ತೋ"ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತಾಯೇವ। ತಾಯ ಚ ಗಾಥಾಯ ಥೇರೇನ ಅತ್ತನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಇಧ ಪನ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಆಯಸ್ಮತಾ ಚ ಅನುರುದ್ಧೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಚ ನನ್ದಿಯೇನ ಸಹ ಸಮಗ್ಗವಾಸೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಮಗ್ಗವಾಸಂ ಪನ ವಸನ್ತಾ ತೇ ಯಥಾ ಚ ವಸಿಂಸು, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ –

೧೫೫."ಪಾಚೀನವಂಸದಾಯಮ್ಹಿ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತಾ ಸಹಾಯಕಾ।
ಪಹಾಯಾನಪ್ಪಕೇ ಭೋಗೇ, ಉಞ್ಛೇ ಪತ್ತಾಗತೇ ರತಾ॥

೧೫೬."ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾ ಪಹಿತತ್ತಾ, ನಿಚ್ಚಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾ।
ರಮನ್ತಿ ಧಮ್ಮರತಿಯಾ, ಹಿತ್ವಾನ ಲೋಕಿಯಂ ರತಿ"ನ್ತಿ॥ – ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಾಚೀನವಂಸದಾಯಮ್ಹೀ**ತಿ ಪಾಚೀನವಂಸನಾಮಕೇ ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತೇ ಸಹಪರಿಚ್ಛೇದೇ ವನೇ। ತಞ್ಹಿ ವನಂ ಗಾಮಸ್ಸ ಪಾಚೀನದಿಸಾಯಂ ಠಿತತ್ತಾ ವಂಸಗುಮ್ಬಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಚ "ಪಾಚೀನವಂಸದಾಯೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ವಂಸವನಭಾವೇನ ವಾತಿ। **ಸಕ್ಯಪುತ್ತಾ**ತಿ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾದಯೋ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಮಾರಾ। **ಸಹಾಯಕಾ**ತಿ ಸಂವೇಗುಪ್ಪತ್ತಿಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಮಣಧಮ್ಮಕರಣಸಂವಾಸೇಹಿ ಸಹ ಅಯನತೋ ಪವತ್ತನತೋ ಸಹಾಯಕಾ। **ಪಹಾಯಾನಪ್ಪಕೇ ಭೋಗೇ**ತಿ ಉಳಾರೇನ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಅಧಿಗತೇ ಕುಲಪರಮ್ಪರಾಗತೇ ಚ ಮಹನ್ತೇ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧೇ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ। "ಸಹಾಯಾನಪ್ಪಕೇ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ಉಞ್ಛೇ ಪತ್ತಾಗತೇ ರತಾ**ತಿ ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾಯ ಆಭತತ್ತಾ ಉಞ್ಛೇ ಪತ್ತೇ ಆಗತತ್ತಾ ಪತ್ತಾಗತೇ ಪತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ರತಾ ಅಭಿರತಾ, ಸಙ್ಘಭತ್ತಾದಿಅತಿರೇಕಲಾಭಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಜಙ್ಘಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಲದ್ಧೇನ ಮಿಸ್ಸಕಭತ್ತೇನೇವ ಸನ್ತುಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾತಿ ಉತ್ತಮತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಆದಿತೋವ ಪಗೇವ ಸಮ್ಪಾದಿತವೀರಿಯಾ। **ಪಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವೇನ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿಪೇಸಿತಚಿತ್ತಾ। **ನಿಚ್ಚಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾ**ತಿ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತೀಸು ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾನುಯೋಗೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅಸಿಥಿಲಪರಕ್ಕಮಾ। **ರಮನ್ತಿ ಧಮ್ಮರತಿಯಾ, ಹಿತ್ವಾನ ಲೋಕಿಯಂ ರತಿ**ನ್ತಿ ಲೋಕೇ ವಿದಿತತಾಯ ಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಚ ಲೋಕಿಯಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿರತಿಂ ಪಹಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮರತಿಯಾ ಅಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾಭಿರತಿಯಾ ಚ ರಮನ್ತಿ ಅಭಿರಮನ್ತೀತಿ।

ಕಿಮಿಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ನನ್ದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಬಹುಲಂ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ, "ಅಹಮ್ಪಿ ಅನಾಗತೇ ತುಮ್ಹಾದಿಸಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಏವರೂಪೋ ಸಾವಕೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ವಿನತಾಯ

ನಾಮ ನದಿಯಾ ಮಹನ್ತೋ ಕಚ್ಛಪೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನದಿಯಾ ಪಾರಂ ಗನ್ತುಂ ತೀರೇ ಠಿತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಂ ಭಗವನ್ತಂ ತಾರೇತುಕಾಮೋ ಸತ್ಥು ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಪಜ್ಜಿ । ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಂ ಅಭಿರುಹಿ। ಸೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ವೇಗೇನ ಸೋತಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಸೀಘತರಂ ಪರತೀರಮೇವ ಪಾಪೇಸಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಮೋದನಂ ವದನ್ತೋ ಭಾವಿನಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ ಗೋತಮಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ನಾಮಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಞಾತಿಸಙ್ಘಂ ನನ್ದೇನ್ತೋ ಜಾತೋತಿ **ನನ್ದೋ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ತಸ್ಸ ವಯಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ಸತ್ಥಾ ಪವತ್ತವರಧಮ್ಮಚಕ್ಕೋ ಲೋಕಾನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ಕಪಿಲವತ್ಥುಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಞಾತಿಸಮಾಗಮೇ ಪೋಕ್ಖರವಸ್ಸಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ **ವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕಂ** (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೬೫೫ ಆದಯೋ) ಕಥೇತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೋ "ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೬೮) ಗಾಥಾಯ ಪಿತರಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ನಿವೇಸನಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಧಮ್ಮಂ ಚರೇ ಸುಚರಿತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೬೯) ಗಾಥಾಯ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ರಾಜಾನಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತತಿಯೇ ದಿವಸೇ ನನ್ದಕುಮಾರಸ್ಸ ಅಭಿಸೇಕನಿವೇಸನಪ್ಪವೇಸನವಿವಾಹಮಙ್ಗಲೇಸು ವತ್ತಮಾನೇಸು ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನನ್ದಕುಮಾರಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಪತ್ತಂ ದತ್ವಾ ಮಙ್ಗಲಂ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಪತ್ತಂ ಅಗಹೇತ್ವಾವ ವಿಹಾರಂ ಗತೋ ತಂ ಪತ್ತಹತ್ಥಂ ವಿಹಾರಂ ಆಗತಂ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಂಯೇವ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ತಥಾ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾಯೇವ ಅನಭಿರತಿಯಾ ಪೀಳಿತಂ ಞತ್ವಾ ಉಪಾಯೇನ ತಸ್ಸ ತಂ ಅನಭಿರತಿಂ ವಿನೋದೇಸಿ। ಸೋ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೯.೧೪೮-೧೬೩) -

"ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ತು ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ವಿನತಾನದಿಯಾ ತೀರಂ, ಉಪಾಗಚ್ಛಿ ತಥಾಗತೋ॥

"ಉದಕಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಕಚ್ಛಪೋ ವಾರಿಗೋಚರೋ।
ಬುದ್ಧಂ ತಾರೇತುಕಾಮೋಹಂ, ಉಪೇಸಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಅಭಿರೂಹತು ಮಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಮುನಿ।
ಅಹಂ ತಂ ತಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ತುವಂ॥

"ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಯಸೋ।
ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ ಮೇ ಪಿಟ್ಠಿಂ, ಅಟ್ಠಾಸಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

"ಯತೋ ಸರಾಮಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಯತೋ ಪತ್ತೋಸ್ಮಿ ವಿಞ್ಞುತಂ।
ಸುಖಂ ಮೇ ತಾದಿಸಂ ನತ್ಥಿ, ಫುಟ್ಠೇ ಪಾದತಲೇ ಯಥಾ॥

"ಉತ್ತರಿತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ಮಹಾಯಸೋ।
ನದಿತೀರಮ್ಹಿ ಠತ್ವಾನ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

"ಯಾವತಾ ವತ್ತತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಗಙ್ಗಾಸೋತಂ ತರಾಮಹಂ।
ಅಯಞ್ಚ ಕಚ್ಛಪೋ ರಾಜಾ, ತಾರೇಸಿ ಮಮ ಪಞ್ಞವಾ॥

“ಇಮಿನಾ ಬುದ್ಧತರಣೇನ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತವತಾಯ ಚ।
ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಇಧಾಗನ್ತ್ವಾ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಏಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಕಙ್ಖಾಸೋತಂ ತರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದಕೇ ಖೇತ್ತೇ, ಬೀಜಂ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ರೋಪಿತಂ।
ಸಮ್ಮಾಧಾರಂ ಪವೇಚ್ಛನ್ತೇ, ಫಲಂ ತೋಸೇತಿ ಕಸ್ಸಕಂ॥

“ತಥೇವಿದಂ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತಂ।
ಸಮ್ಮಾಧಾರಂ ಪವೇಚ್ಛನ್ತೇ, ಫಲಂ ಮಂ ತೋಸಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಧಾನಪಹಿತತ್ತೋಮ್ಹಿ, ಉಪಸನ್ತೋ ನಿರೂಪಧಿ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತರಣಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ “ಅಹೋ ಸತ್ಥು ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ, ಯೇನಾಹಂ ಭವಪಙ್ಕತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಥಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಹೀನಸಂಕಿಲೇಸಂ ಪಟಿಲದ್ಧಞ್ಚ ಸುಖಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಉದಾನವಸೇನ -

೧೫೭.“ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಾ, ಮಣ್ಡನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿಸಂ।
ಉದ್ಧತೋ ಚಪಲೋ ಚಾಸಿಂ, ಕಾಮರಾಗೇನ ಅಟ್ಟಿತೋ॥

೧೫೮.“ಉಪಾಯಕುಸಲೇನಾಹಂ, ಬುದ್ಧೇನಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಾ।
ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ, ಭವೇ ಚಿತ್ತಂ ಉದಬ್ಬಹಿ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಾ**ತಿ ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರತೋ ಅಸುಭಂ ಕಾಯಂ ಸುಭತೋ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ಸುಭತೋ ಮನಸಿಕಾರಹೇತು, ಅಸುಭಂ ಕಾಯಂ ಸುಭಸಞ್ಞಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಣ್ಡನ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥೂಪಗಾದಿಆಭರಣೇಹಿ ಚೇವ ಮಾಲಾಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಚ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕರಣಂ। **ಅನುಯುಞ್ಜಿಸ**ನ್ತಿ ಅನುಯುಞ್ಜಿಂ, ಸರೀರಸ್ಸ ವಿಭೂಸನಪ್ಪಸುತೋ ಅಹೋಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದ್ಧತೋ**ತಿ ಜಾತಿಗೋತ್ತರೂಪಯೋಬ್ಬನಮದಾದೀಹಿ ಉದ್ಧತೋ ಅವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತೋ। **ಚಪಲೋ**ತಿ ವನಮಕ್ಕಟೋ ವಿಯ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಲೋಲೋ, ಕಾಯಮಣ್ಡನವತ್ಥಮಣ್ಡನಾದಿಚಾಪಲ್ಯೇ ಯುತ್ತತಾಯ ವಾ ಚಪಲೋ **ಚ**। **ಆಸಿ**ನ್ತಿ ಅಹೋಸಿಂ। **ಕಾಮರಾಗೇನಾ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಛನ್ದರಾಗೇನ **ಅಟ್ಟಿತೋ** ಪೀಳಿತೋ ವಿಬಾಧಿತೋ ಆಸಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಉಪಾಯಕುಸಲೇನಾತಿ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ದಮನೂಪಾಯಚ್ಛೇಕೇನ ಕೋವಿದೇನ **ಬುದ್ಧೇನ** ಭಗವತಾ ಹೇತುಭೂತೇನ। ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಹಿ ಏತಂ ಕರಣವಚನಂ। ಪಲುಟ್ಠಮಕ್ಕಟೀದೇವಚ್ಛರಾದಸ್ಸನೇನ ಹಿ ಉಪಕ್ಕಿತವಾದಚೋದನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಕಾಮರಾಗಾಪನಯನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಪಠಮಂ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣಿಂ ಉಪಾದಾಯ

“ಯಥಾಯಂ ಮಕ್ಕಟೀ, ಏವಂ ಕಕುಟಪಾದಿನಿಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣೀ”ತಿ ಮಹತಿಯಾ ಆಣಿಯಾ ಖುದ್ದಕಂ ಆಣಿಂ ನೀಹರನ್ತೋ ಛಡ್ಡಕೋ ವಿಯ, ಸಿನೇಹಪಾನೇನ ಸರೀರಂ ಕಿಲೇದೇತ್ವಾ ವಮನವಿರೇಚನೇಹಿ ದೋಸಂ ನೀಹರನ್ತೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ವಿಯ ಚ ಕಕುಟಪಾದಿನಿದಸ್ಸನೇನ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣಿಯಂ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಪುನ ಉಪಕ್ಕಿತವಾದೇನ ಕಕುಟಪಾದಿನೀಸುಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ, ಭವೇ ಚಿತ್ತಂ ಉದಬ್ಬಹಿ”**ನ್ತಿ। ಉಪಾಯೇನ ಞಾಯೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಭವೇ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕೇ ನಿಮುಗ್ಗಞ್ಚ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಹತ್ಥೇನ ಉತ್ತಾರಿಂ, ನಿಬ್ಬಾನಥಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇಮಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇತ್ವಾ ಥೇರೋ ಪುನದಿವಸೇ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹ - “ಯಂ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಅಚ್ಛರಾಸತಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಕಕುಟಪಾದಾನಂ, ಮುಞ್ಚಾಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವನ್ತಂ ಏತಸ್ಮಾ ಪಟಿಸ್ಸವಾ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೨೨)। ಭಗವಾಪಿ, “ಯದೇವ ಖೋ ತೇ, ನನ್ದ, ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಂ, ಅಥಾಹಂ ಮುತ್ತೋ ಏತಸ್ಮಾ ಪಟಿಸ್ಸವಾ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೨೨) ಆಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಂ ಞತ್ವಾ ತಂ ಗುಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ, “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾನಂ ಯದಿದಂ ನನ್ದೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೯, ೨೩೦) ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಥೇರೋ ಹಿ “ಯಮೇವಾಹಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಸಂವರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಇಮಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪತ್ತೋ, ತಮೇವಾಹಂ ಸುಟ್ಠು ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಬಲವಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋ ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಂ ಅಗಮಾಸೀತಿ।

ನನ್ದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸಿರಿಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪರೇ ಚ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಿರಿಮತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ತುಸಿತಭವನೇ ಠಿತಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾನಂ ಸಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನಂ ಪದಕೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ ಲೋಕಾಯತಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಸು ಅನವಯೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣೇನ ತಾಪಸಗಣೇನ ಪರಿವುತೋ ಹಿಮವನ್ತಪ್ಪದೇಸೇ ದೇವತಾಭಿನಿಮ್ಮಿತೇ ಅಸ್ಸಮೇ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ವಸನ್ತೋ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರತಾಯ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತೇಸು ಆಗತನಿಯಾಮೇನ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಅತೀತೇ ಬುದ್ಧೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ನದೀನಿವತ್ತನೇ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಾಭಿರತೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಾಪಸಾ, “ಕಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಯಂ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರೋ ಕರೀಯತೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಸೋ ತೇಸಂ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತೇ ಆಹರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆಗತಾನಿ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ತದನುಸಾರೇನ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇ ಠತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಕಿತ್ತೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇಪಿ ತಾಪಸಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಥೂಪಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಪದುಮುತ್ತರಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತುಸಿತಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ। ಚರಿಮಭವೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪಾತುರಹೇಸುಂ , ಸಬ್ಬೇ ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಾ। ತಾಪಸೋ ತಾನಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಸು ತೇಸಂ ಪಸಾದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಪೂಜಾಯ ಕರೀಯಮಾನಾಯ ದಿಸ್ಸಮಾನರೂಪೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ, “ಅಹಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ,

ತುಮ್ಹೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಪೂಜಮನುಯುಞ್ಜಥ, ಭಾವನಾಯ ಚ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮೇವ ಗತೋ।

ಏವಂ ಸೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ಸಿರಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಡ್ಢಮಾನತ್ತಾ **ಸಿರಿಮಾ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ತಸ್ಸ ಪದಸಾ ಗಮನಕಾಲೇ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ "ಅಯಂ ಸಿರಿಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಜಾತೋ"ತಿ **ಸಿರಿವಡ್ಢೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ತೇ ಉಭೋಪಿ ಜೇತವನಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧಾ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ತೇಸು ಸಿರಿವಡ್ಢೋ ನ ತಾವ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಸ್ಸ ಲಾಭೀ ಅಹೋಸಿ, ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಲಾಭೀ, ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸಕ್ಕತೋ ಗರುಕತೋ, ಸಿರಿಮತ್ಥೇರೋ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಾದಿಸೇನ ಕಮ್ಮಚ್ಛಿದ್ದೇನ ಅಪ್ಪಲಾಭೀ ಅಹೋಸಿ ಬಹುಜನಾಸಮ್ಭಾವಿತೋ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೯.೧೧೧-೧೪೭) -

"ಪಬ್ಬತೇ ಹಿಮವನ್ತಮ್ಹಿ, ದೇವಲೋ ನಾಮ ತಾಪಸೋ।
ತತ್ಥ ಮೇ ಚಙ್ಕಮೋ ಆಸಿ, ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಮಾಪಿತೋ॥

"ಜಟಾಭಾರೇನ ಭರಿತೋ, ಕಮಣ್ಡಲುಧರೋ ಸದಾ।
ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ವಿಪಿನಾ ನಿಕ್ಖಮಿಂ ತದಾ॥

"ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಿಸ್ಸಾ ಮಯ್ಹಂ ಉಪಟ್ಠಹುಂ।
ಸಕಕಮ್ಮಾಭಿಪಸುತಾ, ವಸನ್ತಿ ವಿಪಿನೇ ತದಾ॥

"ಅಸ್ಸಮಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಅಕಂ ಪುಲಿನಚೇತಿಯಂ।
ನಾನಾಪುಪ್ಫಂ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ತಂ ಚೇತಿಯಮಪೂಜಯಿಂ॥

"ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಅಸ್ಸಮಂ ಪವಿಸಾಮಹಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಿಸ್ಸಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು ಮಂ॥

"ಪುಲಿನೇನ ಕತೋ ಥೂಪೋ, ಯಂ ತ್ವಂ ದೇವ ನಮಸ್ಸಸಿ।
ಮಯಮ್ಪಿ ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮ, ಪುಟ್ಠೋ ಆಚಿಕ್ಖ ನೋ ತುವಂ॥

"ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ನು ಮನ್ತಪದೇ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ಮಹಾಯಸಾ।
ತೇ ಖೋ ಅಹಂ ನಮಸ್ಸಾಮಿ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೇ ಮಹಾಯಸೇ॥

"ಕೀದಿಸಾ ತೇ ಮಹಾವೀರಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕಾ।
ಕಥಂವಣ್ಣಾ ಕಥಂಸೀಲಾ, ಕೀದಿಸಾ ತೇ ಮಹಾಯಸಾ॥

"ಬಾತ್ತಿಂಸಲಕ್ಖಣಾ ಬುದ್ಧಾ, ಚತ್ತಾಲೀಸದಿಜಾಪಿ ಚ।
ನೇತ್ತಾ ಗೋಪಖುಮಾ ತೇಸಂ, ಜಿಞ್ಜುಕಾ ಫಲಸನ್ನಿಭಾ॥

"ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಚ ತೇ ಬುದ್ಧಾ, ಯುಗಮತ್ತಞ್ಚ ಪೇಕ್ಖರೇ।

ನ ತೇಸಂ ಜಾಣು ನದತಿ, ಸನ್ಧಿಸದ್ದೋ ನ ಸುಯ್ಯತಿ॥

“ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಚ ಸುಗತಾ, ಉದ್ಧರನ್ತಾವ ಗಚ್ಛರೇ।
ಪಠಮಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಪಾದಂ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಏಸ ಧಮ್ಮತಾ॥

“ಅಸಮ್ಭೀತಾ ಚ ತೇ ಬುದ್ಧಾ, ಮಿಗರಾಜಾವ ಕೇಸರೀ।
ನೇವುಕ್ಕಂಸೇನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ, ನೋ ಚ ವಮ್ಭೇನ್ತಿ ಪಾಣಿನಂ॥

“ಮಾನಾವಮಾನತೋ ಮುತ್ತಾ, ಸಮಾ ಸಬ್ಬೇಸು ಪಾಣಿಸು।
ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸಕಾ ಬುದ್ಧಾ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಏಸ ಧಮ್ಮತಾ॥

“ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸಯನ್ತಿ ತೇ।
ಛಪ್ಪಕಾರಂ ಪಕಮ್ಪೇನ್ತಿ, ಕೇವಲಂ ವಸುಧಂ ಇಮಂ॥

“ಪಸ್ಸನ್ತಿ ನಿರಯಞ್ಚೇತೇ, ನಿಬ್ಬಾತಿ ನಿರಯೋ ತದಾ।
ಪವಸ್ಸತಿ ಮಹಾಮೇಘೋ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಏಸ ಧಮ್ಮತಾ॥

“ಈದಿಸಾ ತೇ ಮಹಾನಾಗಾ, ಅತುಲಾ ಚ ಮಹಾಯಸಾ।
ವಣ್ಣತೋ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಾ ತಥಾಗತಾ॥

“ಅನುಮೋದಿಂಸು ಮೇ ವಾಕ್ಯಂ, ಸಬ್ಬೇ ಸಿಸ್ಸಾ ಸಗಾರವಾ।
ತಥಾ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸು, ಯಥಾಸತ್ತಿ ಯಥಾಬಲಂ॥

“ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತಿ ಪುಲಿನಂ, ಸಕಕಮ್ಮಾಭಿಲಾಸಿನೋ।
ಸದ್ದಹನ್ತಾ ಮಮ ವಾಕ್ಯಂ, ಬುದ್ಧಸಕ್ಕತಮಾನಸಾ॥

“ತದಾ ಚವಿತ್ವಾ ತುಸಿತಾ, ದೇವಪುತ್ತೋ ಮಹಾಯಸೋ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ, ದಸಸಹಸ್ಸಿ ಕಮ್ಪಥ॥

“ಅಸ್ಸಮಸ್ಸಾವಿದೂರಮ್ಹಿ, ಚಙ್ಕಮಮ್ಹಿ ಠಿತೋ ಅಹಂ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಿಸ್ಸಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಆಗಚ್ಛುಂ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ॥

“ಉಸಭೋವ ಮಹೀ ನದತಿ, ಮಿಗರಾಜಾವ ಕೂಜತಿ।
ಸುಸುಮಾರೋವ ಸಳತಿ, ಕಿಂ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಯಂ ಪಕಿತ್ತೇಮಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಿಕತಾಥೂಪಸನ್ತಿಕೇ।
ಸೋ ದಾನಿ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮುಪಾಗಮಿ॥

“ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ವತ್ವಾ, ಕಿತ್ತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಮುನಿಂ।
ಉಯ್ಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಕೇ ಸಿಸ್ಸೇ, ಪಲ್ಲಙ್ಕಮಾಭುಜಿಂ ಅಹಂ॥

“ಬಲಞ್ಚ ವತ ಮೇ ಖೀಣಂ, ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಪರಮೇನ ತಂ।
ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

“ಸಬ್ಬೇ ಸಿಸ್ಸಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಅಕಂಸು ಚಿತಕಂ ತದಾ।
ಕಳೇವರಞ್ಚ ಮೇ ಗಯ್ಹ, ಚಿತಕಂ ಅಭಿರೋಪಯುಂ॥

“ಚಿತಕಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ, ಸೀಸೇ ಕತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಸೋಕಸಲ್ಲಪರೇತಾ ತೇ, ವಿಕ್ಕನ್ದಿಂಸು ಸಮಾಗತಾ॥

“ತೇಸಂ ಲಾಲಪ್ಪಮಾನಾನಂ, ಅಗಮಂ ಚಿತಕಂ ತದಾ।
ಅಹಂ ಆಚರಿಯೋ ತುಮ್ಹಂ, ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥ ಸುಮೇಧಸಾ॥

“ಸದತ್ಥೇ ವಾಯಮೇಯ್ಯಾಥ, ರತ್ತಿನ್ದಿವಮತನ್ದಿತಾ।
ಮಾ ವೋ ಪಮತ್ತಾ ಅಹುತ್ಥ, ಖಣೋ ವೋ ಪಟಿಪಾದಿತೋ॥

“ಸಕೇ ಸಿಸ್ಸೇನುಸಾಸಿತ್ವಾ, ದೇವಲೋಕಂ ಪುನಾಗಮಿಂ।
ಅಟ್ಠಾರಸ ಚ ಕಪ್ಪಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಾಮಹಂ॥

“ಸತಾನಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ।
ಅನೇಕಸತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ॥

“ಅವಸೇಸೇಸು ಕಪ್ಪೇಸು, ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಸಂಸರಿಂ ಅಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಯಥಾ ಕೋಮುದಿಕೇ ಮಾಸೇ, ಬಹೂ ಪುಪ್ಫನ್ತಿ ಪಾದಪಾ।
ತಥೇವಾಹಮ್ಪಿ ಸಮಯೇ, ಪುಪ್ಫಿತೋಮ್ಹಿ ಮಹೇಸಿನಾ॥

“ವೀರಿಯಂ ಮೇ ಧುರಧೋರಯ್ಹಂ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಧಿವಾಹನಂ।
ನಾಗೋವ ಬನ್ಧನಂ ಛೇತ್ವಾ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಕಿತ್ತಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಕಿತ್ತನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞಞ್ಹಿ ಸಮಾನಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಸಿರಿಮತ್ಥೇರಂ “ಅರಿಯೋ”ತಿ ಅಜಾನನ್ತಾ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಾಮಣೇರಾ ಚ ಅಪ್ಪಲಾಭಿತಾಯ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನಭಿಗತಭಾವೇನ ಅಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಾ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತ್ವಾ ಗರಹನ್ತಿ। ಸಿರಿವಡ್ಢತ್ಥೇರಂ ಪನ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಲಾಭಿಭಾವೇನ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಕ್ಕತಗರುಕತಭಾವತೋ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಾ ಪಸಂಸನ್ತಿ। ಥೇರೋ “ಅವಣ್ಣಾರಹಸ್ಸ ನಾಮ ವಣ್ಣಭಣನಂ, ವಣ್ಣಾರಹಸ್ಸ ಚ ಅವಣ್ಣಭಣನಂ ಅಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ದೋಸೋ”ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಞ್ಚ ಗರಹನ್ತೋ –

೧೫೯.“ಪರೇ ಚ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಅತ್ತಾ ಚೇ ಅಸಮಾಹಿತೋ।

మోఘం పరే పసంసన్తి, అత్తా హి అసమాహితో॥

౧౬౦"పరే చ నం గరహన్తి, అత్తా చే సుసమాహితో।
మోఘం పరే గరహన్తి, అత్తా హి సుసమాహితో"తి॥

- గాథాద్వయమభాసి।

తత్థ **పరేతి** అత్తతో అఞ్ఞే పరే నామ, ఇధ పన పణ్డితేహి అఞ్ఞే బాలా పరేతి అధిప్పేతా। తేసఞ్హి అజానిత్వా అపరియోగాహేత్వా భాసనతో గరహా వియ పసంసాపి అప్పమాణభూతా। నన్తి నం పుగ్గలం। **పసంసన్తీతి** అవిద్దసుభావేన తణ్హావిపన్నతాయ వా, అథ వా అభూతంయేవ పుగ్గలం "అసుకో భిక్ఖు ఝానలాభీ, అరియో"తి వా అభూతగుణరోపనేన కిత్తేన్తి అభిత్థవన్తి। యో పనేత్థ **చ**-సద్దో, సో అత్థూపనయత్థో। తేన పరే నం పుగ్గలం పసంసన్తి చ, తఞ్చ ఖో తేసం పసంసనమత్తం, న పన తస్మిం పసంసాయ వత్థు అత్థీతి ఇమమత్థం దస్సేతి। **అత్తా చే అసమాహితోతి** యం పుగ్గలం పరే పసంసన్తి, సో చే సయం అసమాహితో మగ్గసమాధినా ఫలసమాధినా ఉపచారప్పనాసమాధిమత్తేనేవ వా న సమాహితో, సమాధానస్స పటిపక్ఖభూతానం కిలేసానం అప్పహీనత్తా విక్ఖిత్తో విబ్భన్తచిత్తో హోతి చేతి అత్థో। "అసమాహితో"తి చ ఏతేన సమాధినిమిత్తానం గుణానం అభావం దస్సేతి। **మోఘన్తి** భావనపుంసకనిద్దేసో "విసమం చన్దిమసూరియా పరివత్తన్తీ"తిఆదీసు వియ। **పరే పసంసన్తీతి** యే తం అసమాహితం పుగ్గలం పసంసన్తి, తే మోఘం ముధా అమూలకం పసంసన్తి। కస్మా? **అత్తా హి అసమాహితో** యస్మా తస్స పుగ్గలస్స చిత్తం అసమాహితం, తస్మాతి అత్థో।

దుతియగాథాయం **గరహన్తీతి** అత్తనో అవిద్దసుభావేన దోసన్తరాయ వా అరియం ఝానలాభిఞ్చ సమానం "అసుకో భిక్ఖు జాగరియం నానుయుఞ్జతి అన్తమసో గోదుహనమత్తమ్పి కాలం కేవలం కాయదళ్హిబహులో నిద్దారామో భస్సారామో సఙ్గణికారామో విహరతీ"తిఆదినా అప్పటిపజ్జమానతావిభావనేన వా గుణపరిధంసనేన వా గరహన్తి నిన్దన్తి, ఉపక్కోసన్తి వాతి అత్థో। సేసం పఠమగాథాయ వుత్తపరియాయేన వేదితబ్బం। ఏవం థేరేన ఇమాహి గాథాహి అత్తనో నిక్కిలేసభావే సిరివడ్ఢస్స చ సకిలేసభావే పకాసితే తం సుత్వా సిరివడ్ఢో సంవేగజాతో విపస్సనం పట్ఠపేత్వా నచిరస్సేవ సదత్థం పరిపూరేసి, గరహకపుగ్గలా చ థేరం ఖమాపేసుం।

సిరిమత్థేరగాథావణ్ణనా నిట్ఠితా।

దుతియవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా।

౩. తతియవగ్గో

౧. ఉత్తరత్థేరగాథావణ్ణనా

ఖన్ధా మయా పరిఞ్ఞాతాతి ఆయస్మతో ఉత్తరత్థేరస్స గాథా। కా ఉప్పత్తి? అయమ్పి పురిమబుద్ధేసు కతాధికారో తత్థ తత్థ భవే వివట్టూపనిస్సయం కుసలం ఉపచినన్తో ఇతో చతునవుతే కప్పే సిద్ధత్థస్స భగవతో కాలే కులగేహే నిబ్బత్తిత్వా విఞ్ఞుతం పత్తో సాసనే లద్ధప్పసాదో హుత్వా ఉపాసకత్తం పటివేదేసి। సో సత్థరి పరినిబ్బుతే అత్తనో ఞాతకే సన్నిపాతేత్వా బహుం పూజాసక్కారం సమ్భరిత్వా ధాతుపూజం అకాసి। సో తేన పుఞ్ఞకమ్మేన దేవమనుస్సేసు సంసరన్తో ఇమస్మిం బుద్ధుప్పాదే సాకేతే బ్రాహ్మణకులే నిబ్బత్తిత్వా **ఉత్తరోతి**

ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗತೋ ಕಣ್ಡಮ್ಬಮೂಲೇ ಕತಂ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಪುನ **ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತ**ದೇಸನಾಯ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪) ಅಭಿವಡ್ಢಮಾನಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಸದ್ಧಿಂ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವಸನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೯.೧೦೭-೧೧೦) -

"ನಿಬ್ಬುತೇ ಲೋಕನಾಥಮ್ಹಿ, ಸಿದ್ಧತ್ಥೇ ಲೋಕನಾಯಕೇ।
ಮಮ ಞಾತೀ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, ಧಾತುಪೂಜಂ ಅಕಾಸಹಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಧಾತುಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಧಾತುಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥರಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರನ್ತೇ ಬುದ್ಧುಪಟ್ಠಾನತ್ಥಂ ರಾಜಗಹತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಉಪಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ "ಕಿಂ, ಆವುಸೋ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಕಿಚ್ಚಂ ತಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತ"ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೯೦"ಖನ್ಧಾ ಮಯಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ, ತಣ್ಹಾ ಮೇ ಸುಸಮೂಹತಾ।
ಭಾವಿತಾ ಮಮ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ॥

೧೯೧"ಸೋಹಂ ಖನ್ಧೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಅಬ್ಬಹಿತ್ವಾನ ಜಾಲಿನಿಂ।
ಭಾವಯಿತ್ವಾನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಂ ಅನಾಸವೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಖನ್ಧಾ**ತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। **ಪರಿಞ್ಞಾತಾ**ತಿ "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಞಾತಾ ಭಾವಿತಾ। ತೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಮಾಹ। **ತಣ್ಹಾ**ತಿ ತಸತಿ ಪರಿತಸತೀತಿ ತಣ್ಹಾ। **ಸುಸಮೂಹತಾ**ತಿ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಾ। ಏತೇನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಂ ವದತಿ। **ಭಾವಿತಾ ಮಮ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸತಿಆದಿಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ, ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ವಾ ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ ಮಯಾ ಭಾವಿತಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ವಡ್ಢಿತಾ। ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ತಂಸಹಚರಿತತಾಯ ಸಬ್ಬೇ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ಚ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏತೇನೇವ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಸ್ಸ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಆಸವಾ ಖೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಆಸವಕ್ಖಯೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ ಮಯಾ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋ। ಏತೇನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಂ ಕಥೇತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಪನ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋಹ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸೋಹಂ ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ **ಖನ್ಧೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ** ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ, ತಥಾ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಏವ ಸಕಲಅತ್ತಭಾವಪರಅತ್ತಭಾವೇಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನೇಸು ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಸು ಸಂಸಿಬ್ಬನಾಕಾರಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಜಾಲಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಜಾಲಿನೀ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ತಣ್ಹಂ **ಅಬ್ಬಹಿತ್ವಾನ** ಮಮ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ, ತಥಾ ನಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋಯೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಭಾವಯಿತ್ವಾನ** ತೇ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಏವ **ಅನಾಸವೋ** ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ ಇದಾನಿ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಜಾತವೇದೋ **ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಂ** ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ಉತ್ತರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಭದ್ದಜಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪನಾದೋ ನಾಮ ಸೋ ರಾಜಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಭದ್ದಜಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ಪಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಸನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ಆಕಾಸತೋ ಓತರಿ। ಓತಿಣ್ಣಸ್ಸ ಪನ ಭಗವತೋ ಮಧುಞ್ಚ ಭಿಸಮುಳಾಲಞ್ಚ ಸಪ್ಪಿಞ್ಚ ಖೀರಞ್ಚ ಉಪನಾಮೇಸಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಭಗವಾ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ತುಸಿತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಮಹದ್ಧನೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಂ ಭೋಜೇತ್ವಾ ತಿಚೀವರೇನ ಅಚ್ಛಾದೇಸಿ।

ಏವಂ ಬಹುಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೇ ಲೋಕೇ ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸತಾನಿ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ರಜ್ಜಂ ಅನುಸಾಸನ್ತೋ ಪುತ್ತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಂ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಧಾತುಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಚೇತಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಪೂಜೇಸಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಭದ್ದಿಯನಗರೇ ಅಸೀತಿಕೋಟಿವಿಭವಸ್ಸ ಭದ್ದಿಯಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಏಕಪುತ್ತಕೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಭದ್ದಜೀ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಇಸ್ಸರಿಯಭೋಗಪರಿವಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚರಿಮಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ।

ತದಾ ಸತ್ಥಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತ್ವಾ ಭದ್ದಜಿಕುಮಾರಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭದ್ದಿಯನಗರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಜಾತಿಯಾವನೇ ವಸಿ ತಸ್ಸ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮಯಮಾನೋ। ಸೋಪಿ ಉಪರಿ ಪಾಸಾದೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸೀಹಪಞ್ಜರಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸೋತುಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಮಹಾಜನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕತ್ಥಾಯಂ ಮಹಾಜನೋ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ಕಾರಣಂ ಸುತ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಮಹತಾ ಪರಿವಾರೇನ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸಬ್ಬಾಭರಣಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋವ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೯೮-೧೧೭) –

"ಓಗ್ಗಯ್ಹ ಯಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ, ನಾನಾಕುಞ್ಜರಸೇವಿತಂ।
ಉದ್ಧರಾಮಿ ಭಿಸಂ ತತ್ಥ, ಘಾಸಹೇತು ಅಹಂ ತದಾ॥

"ಭಗವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ಪದುಮುತ್ತರಸವ್ಹಯೋ।
ರತ್ತಮ್ಬರಧರೋ ಬುದ್ಧೋ, ಗಚ್ಛತೇ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ॥

"ಧುನನ್ತೋ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ, ಸದ್ದಂ ಅಸ್ಸೋಸಹಂ ತದಾ।
ಉದ್ಧಂ ನಿಜ್ಝಾಯಮಾನೋಹಂ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ತತ್ಥೇವ ಠಿತಕೋ ಸನ್ತೋ, ಆಯಾಚಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಮಧುಂ ಭಿಸೇಹಿ ಸಹಿತಂ, ಖೀರಂ ಸಪ್ಪಿಂ ಮುಳಾಲಿಕಂ॥

“ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಬುದ್ಧೋ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ತತೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಸತ್ಥಾ, ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಮಹಾಯಸೋ॥

“ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ ಮಮಂ ಭಿಕ್ಖಂ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅಕಾ ಮೇ ಅನುಮೋದನಂ॥

“ಸುಖೀ ಹೋತು ಮಹಾಪುಞ್ಞ, ಗತಿ ತುಯ್ಹಂ ಸಮಿಜ್ಝತು।
ಇಮಿನಾ ಭಿಸದಾನೇನ, ಲಭಸ್ಸು ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ॥

“ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಜಲಜುತ್ತಮನಾಮಕೋ।
ಭಿಕ್ಖಮಾದಾಯ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಆಕಾಸೇನಾಗಮಾ ಜಿನೋ॥

“ತತೋ ಭಿಸಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಆಗಚ್ಛಿಂ ಮಮ ಅಸ್ಸಮಂ।
ಭಿಸಂ ರುಕ್ಖೇ ಲಗ್ಗೇತ್ವಾನ, ಮಮ ದಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಿಂ॥

“ಮಹಾವಾತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ, ಸಞ್ಚಾಲೇಸಿ ವನಂ ತದಾ।
ಆಕಾಸೋ ಅಭಿನಾದಿತ್ಥ, ಅಸನೀ ಚ ಫಲೀ ತದಾ॥

“ತತೋ ಮೇ ಅಸನೀಪಾತೋ, ಮತ್ಥಕೇ ನಿಪತೀ ತದಾ।
ಸೋಹಂ ನಿಸಿನ್ನಕೋ ಸನ್ತೋ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

“ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಞ್ಞುತ್ತೋ, ತುಸಿತಂ ಉಪಪಜ್ಜಹಂ।
ಕಳೇವರಂ ಮೇ ಪತಿತಂ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಾಮಹಂ॥

“ಛಳಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ , ನಾರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಉಪಟ್ಠನ್ತಿ, ಭಿಸದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಮನುಸ್ಸಯೋನಿಮಾಗನ್ತ್ವಾ , ಸುಖಿತೋ ಹೋಮಹಂ ತದಾ।
ಭೋಗೇ ಮೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಭಿಸದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಅನುಕಮ್ಪಿತಕೋ ತೇನ, ದೇವದೇವೇನ ತಾದಿನಾ।
ಸಬ್ಬಾಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಭಿಸಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಭಿಸದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತೇ ಪನ ತೇನ ಅಧಿಗತೇ ಸತ್ಥಾ ಭದ್ದಿಯಸೇಟ್ಠಿಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - “ತವ ಪುತ್ತೋ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ತೇನಸ್ಸ ಇದಾನೇವ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ನೋ ಚೇ ಪಬ್ಬಜತಿ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಸೇಟ್ಠಿ “ನ ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತಸ್ಸ ದಹರಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ಪಬ್ಬಾಜೇಥ ನ”ನ್ತಿ ಆಹ। ತಂ ಸತ್ಥಾ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ

ತತ್ಥ ಸತ್ಥಾಹಂ ವಸಿತ್ವಾ ಕೋಟಿಗಾಮಂ ಪಾಪುಣಿ, ಸೋ ಚ ಗಾಮೋ ಗಙ್ಗಾತೀರೇ। ಕೋಟಿಗಾಮವಾಸಿನೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸುಂ। ಭದ್ದಜಿತ್ಥೇರೋ ಸತ್ಥರಾ ಅನುಮೋದನಾಯ ಆರದ್ಧಮತ್ತಾಯ ಬಹಿಗಾಮಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ಮಗ್ಗಸಮೀಪೇ ಸತ್ಥು ಆಗತಕಾಲೇ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ಮಹಾಥೇರೇಸು ಆಗಚ್ಛನ್ತೇಸುಪಿ ಅವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಆಗತಕಾಲೇಯೇವ ವುಟ್ಠಹಿ। ಪುಥುಜ್ಜನಭಿಕ್ಖೂ, "ಅಯಂ ಅಧುನಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಮಹಾಥೇರೇಸು ಆಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಮಾನತ್ಥದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ನ ವುಟ್ಠಾಸೀ"ತಿ ಉಜ್ಝಾಯಿಂಸು। ಕೋಟಿಗಾಮವಾಸಿನೋ ಸತ್ಥು ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಬಹೂ ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟೇ ಬನ್ಧಿಂಸು, ಸತ್ಥಾ "ಹನ್ದಸ್ಸ ಆನುಭಾವಂ ಪಕಾಸೇಮೀ"ತಿ ನಾವಾಸಙ್ಘಾಟೇ ಠತ್ವಾ, "ಕಹಂ, ಭದ್ದಜೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಭದ್ದಜಿತ್ಥೇರೋ "ಏಸೋಹಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ, "ಏಹಿ, ಭದ್ದಜಿ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕನಾವಂ ಅಭಿರುಹಾ"ತಿ। ಸೋ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಠಿತನಾವಾಯಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಗಙ್ಗಾಮಜ್ಝಂ ಗತಕಾಲೇ, "ಭದ್ದಜಿ, ತಯಾ ಮಹಾಪನಾದರಾಜಕಾಲೇ ಅಜ್ಝಾವುಟ್ಠರತನಪಾಸಾದೋ ಕಹ"ನ್ತಿ ಆಹ। "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಮುಗ್ಗೋ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭದ್ದಜಿ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಕಙ್ಖಂ ಛಿನ್ದಾ"ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಥೇರೋ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಾಸಾದಥೂಪಿಕಂ ಪಾದಙ್ಗುಲನ್ತರೇನ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯೋಜನಂ ಪಾಸಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿ, ಉಪ್ಪತನ್ತೋ ಚ ಪಞ್ಞಾಸ ಯೋಜನಾನಿ ಪಾಸಾದಂ ಉದಕತೋ ಉಕ್ಖಿಪಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪುರಿಮಭವೇ ಞಾತಕಾ ಪಾಸಾದಗತೇನ ಲೋಭೇನ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಮಣ್ಡೂಕಾ ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪಾಸಾದೇ ಉಟ್ಠಹನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಉದಕೇ ಪತಿಂಸು। ಸತ್ಥಾ ತೇ ಪತನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಞಾತಕಾ ತೇ, ಭದ್ದಜಿ, ಕಿಲಮನ್ತೀ"ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ಸತ್ಥು ವಚನೇನ ಪಾಸಾದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಪಾಸಾದೋ ಯಥಾಠಾನೇ ಏವ ಪತಿಟ್ಠಹಿ। ಸತ್ಥಾ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ "ಕದಾ, ಭನ್ತೇ, ಭದ್ದಜಿತ್ಥೇರೇನ ಅಯಂ ಪಾಸಾದೋ ಅಜ್ಝಾವುಟ್ಠೋ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ **ಮಹಾಪನಾದಜಾತಕಂ** (ಜಾ॰ ೧.೩.೪೦-೪೧) ಕಥೇತ್ವಾ ಮಹಾಜನಂ ಧಮ್ಮಾಮತಂ ಪಾಯೇಸಿ। ಥೇರೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾವುಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ಸುವಣ್ಣಪಾಸಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ -

೧೬೩."ಪನಾದೋ ನಾಮ ಸೋ ರಾಜಾ, ಯಸ್ಸ ಯೂಪೋ ಸುವಣ್ಣಯೋ।
ತಿರಿಯಂ ಸೋಳಸುಬ್ಬೇಧೋ, ಉಬ್ಭಮಾಹು ಸಹಸ್ಸಧಾ॥

೧೬೪."ಸಹಸ್ಸಕಣ್ಡೋ ಸತಗೇಣ್ಡು, ಧಜಾಲು ಹರಿತಾಮಯೋ।
ಅನಚ್ಚುಂ ತತ್ಥ ಗನ್ಧಬ್ಬಾ, ಛ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತಧಾ"ತಿ॥ -

ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪನಾದೋ ನಾಮ ಸೋ ರಾಜಾ**ತಿ ಅತೀತೇ ಪನಾದೋ ನಾಮ ಸೋ ರಾಜಾ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ತಭಾವಅನ್ತರಹಿತತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಂ ವಿಯ ನಿದ್ದಿಸತಿ। ಸೋ ಏವ ಹಿ ರಜ್ಜೇ ಠಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸದಾ ಉಸ್ಸಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿನಾ ಮಹತಾ ರಾಜಾನುಭಾವೇನ ಮಹತಾ ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ "ರಾಜಾ ಮಹಾಪನಾದೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। **ಯಸ್ಸ ಯೂಪೋ ಸುವಣ್ಣಯೋ**ತಿ ಯಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಯಂ ಯೂಪೋ ಪಾಸಾದೋ ಸುವಣ್ಣಮಯೋ। **ತಿರಿಯಂ ಸೋಳಸುಬ್ಬೇಧೋ**ತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಸೋಳಸಕಣ್ಡಪಾತಪ್ಪಮಾಣೋ। ಸೋ ಪನ ಅಡ್ಢಯೋಜನಮತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಉಬ್ಭಮಾಹು ಸಹಸ್ಸಧಾ**ತಿ ಉಬ್ಭಂ ಉಚ್ಚಂ ಏವಮಸ್ಸ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಸಹಸ್ಸಕಣ್ಡಪ್ಪಮಾಣಮಾಹು। ಸೋ ಪನ ಯೋಜನತೋ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೋ ಹೋತಿ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಂ "ಆಹೂ"ತಿ ದೀಘಂ ಕತಂ। ಆಹು ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ।

ಸಹಸ್ಸಕಣ್ಡೋತಿ ಸಹಸ್ಸಭೂಮಿಕೋ। **ಸತಗೇಣ್ಡೂ**ತಿ ಅನೇಕಸತನಿಯ್ಯೂಹಕೋ। **ಧಜಾಲೂ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಯ್ಯೂಹಸಿಖರಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೇಹಿ ಯಟ್ಠಿಧಜಪಟಾಕಧಜಾದಿಧಜೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಹರಿತಾಮಯೋ**ತಿ ಚಾಮೀಕರಸುವಣ್ಣಮಯೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಹರಿತಜಾತಿಮಣಿಸರಿಕ್ಖಕೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ । **ಗನ್ಧಬ್ಬಾ**ತಿ ನಟಾ। **ಛ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತಧಾ**ತಿ

ಛಮತ್ತಾನಿ ಗನ್ಧಬ್ಬಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತಧಾ ತಸ್ಸ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು ರಞ್ಞೋ ಅಭಿರಮಾಪನತ್ಥಂ ನಚ್ಚಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಏವಂ ನಚ್ಚನ್ತಾಪಿ ರಾಜಾನಂ ಹಾಸೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿಂಸು। ಅಥ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ದೇವನಟೇ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಸಮಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ, ತದಾ ರಾಜಾ ಹಸೀತಿ।

ಭದ್ದಜಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸೋಭಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸತಿಮಾ ಪಞ್ಞವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೋಭಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪತ್ಥನಂ ಕತ್ವಾ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಧಿಮುತ್ತೋ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವನಮೂಲಫಲಾಫಲೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಕರತ್ತಿವಾಸೇನೇವ ಭದ್ದವತೀನಗರೇ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ "ತುವಂ ಸತ್ಥಾ ಚ ಕೇತು ಚಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಛಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಭಿತ್ಥವಿ , ಸತ್ಥಾ ಚಸ್ಸ ಭಾವಿನಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಸೋಭಿತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಚ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯.೪೯-೭೪) -

"ದಕ್ಖಿಣೇ ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ, ಸುಕತೋ ಅಸ್ಸಮೋ ಮಮ।
ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ವಸಾಮಿ ವಿಪಿನೇ ತದಾ॥

"ಲಾಭಾಲಾಭೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ, ಮೂಲೇನ ಚ ಫಲೇನ ಚ।
ಅನ್ವೇಸನ್ತೋ ಆಚರಿಯಂ, ವಸಾಮಿ ಏಕಕೋ ಅಹಂ॥

"ಸುಮೇಧೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ತಾವದೇ।
ಚತುಸಚ್ಚಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ಉದ್ಧರನ್ತೋ ಮಹಾಜನಂ॥

"ನಾಹಂ ಸುಣೋಮಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ನಪಿ ಮೇ ಕೋಚಿ ಸಂಸತಿ।
ಅಟ್ಠವಸ್ಸೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ, ಅಸ್ಸೋಸಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಅಗ್ಗಿದಾರುಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ, ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾನ ಅಸ್ಸಮಂ।
ಖಾರಿಭಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ನಿಕ್ಖಮಿಂ ವಿಪಿನಾ ಅಹಂ॥

"ಏಕರತ್ತಿಂ ವಸನ್ತೋಹಂ, ಗಾಮೇಸು ನಿಗಮೇಸು ಚ।
ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಚನ್ದವತಿಂ, ತದಾಹಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಂ॥

"ಭಗವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಮಯೇ, ಸುಮೇಧೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ।

ಉದ್ಧರನ್ತೋ ಬಹೂ ಸತ್ತೇ, ದೇಸೇತಿ ಅಮತಂ ಪದಂ॥

“ಜನಕಾಯಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ಜಿನಸಾಗರಂ।
ಏಕಂಸಂ ಅಜಿನಂ ಕತ್ವಾ, ಸನ್ಥವಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ತುವಂ ಸತ್ಥಾ ಚ ಕೇತು ಚ, ಧಜೋ ಯೂಪೋ ಚ ಪಾಣಿನಂ।
ಪರಾಯನೋ ಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ದೀಪೋ ಚ ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ॥

“ನೇಪುಞ್ಞೋ ದಸ್ಸನೇ ವೀರೋ, ತಾರೇಸಿ ಜನತಂ ತುವಂ।
ನತ್ಥಞ್ಞೋ ತಾರಕೋ ಲೋಕೇ, ತವುತ್ತರಿತರೋ ಮುನೇ॥

“ಸಕ್ಕಾ ಥೇವೇ ಕುಸಗ್ಗೇನ, ಪಮೇತುಂ ಸಾಗರುತ್ತಮೇ।
ನ ತ್ವೇವ ತವ ಸಬ್ಬಞ್ಞು, ಞಾಣಂ ಸಕ್ಕಾ ಪಮೇತವೇ॥

“ತುಲದಣ್ಡೇ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಮಹಿಂ ಸಕ್ಕಾ ಧರೇತವೇ।
ನತ್ವೇವ ತವ ಪಞ್ಞಾಯ, ಪಮಾಣಮತ್ಥಿ ಚಕ್ಖುಮ॥

“ಆಕಾಸೋ ಮಿನಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ರಜ್ಜುಯಾ ಅಙ್ಗುಲೇನ ವಾ।
ನತ್ವೇವ ತವ ಸಬ್ಬಞ್ಞು, ಸೀಲಂ ಸಕ್ಕಾ ಪಮೇತವೇ॥

“ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ, ಆಕಾಸೋ ಚ ವಸುನ್ಧರಾ।
ಪರಿಮೇಯ್ಯಾನಿ ಏತಾನಿ, ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋಸಿ ಚಕ್ಖುಮ॥

“ಛಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ, ಕಿತ್ತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಯಸಂ।
ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ತುಣ್ಹೀ ಅಟ್ಠಾಸಹಂ ತದಾ॥

“ಯಂ ವದನ್ತಿ ಸುಮೇಧೋತಿ, ಭೂರಿಪಞ್ಞಂ ಸುಮೇಧಸಂ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯೋ ಮೇ ಞಾಣಂ ಪಕಿತ್ತೇಸಿ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಕಪ್ಪಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ।
ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅನೇಕಸತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ದೇವಭೂತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ವಾ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಸಮಾಹಿತೋ।
ಅನೂನಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಗಾರಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತಿಕಿಞ್ಚನೋ।
ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸೇನ, ಅರಹತ್ತಂ ಫುಸಿಸ್ಸತಿ॥

“ಯತೋ ಸರಾಮಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಯತೋ ಪತ್ತೋಸ್ಮಿ ಸಾಸನಂ।
ಏತ್ಥನ್ತರೇ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಚೇತನಂ ಅಮನೋರಮಂ॥

“ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಭವೇ ಸಬ್ಬೇ, ಸಮ್ಪತ್ತಾನುಭವಿಂ ಅಹಂ।
ಭೋಗೇ ಮೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಫಲಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಥೋಮನೇ॥

“ತಿಯಗ್ಗೀ ನಿಬ್ಬುತಾ ಮಯ್ಹಂ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಮೂಹತಾ।
ಸಬ್ಬಾಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಯಂ ಞಾಣಮಥವಿಂ ಅಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಥೋಮನೇ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಯಾವ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಅಚಿತ್ತಕಪಟಿಸನ್ಧಿ, ತಾವ ಅದ್ದಸ। ತತೋ ಪಞ್ಚ ಕಪ್ಪಸತಾನಿ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಅವಸಾನೇವ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಮೇತ”ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ನಯವಸೇನ “ಅಸಞ್ಞಭವೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ನಿಟ್ಠಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ನಾಮ ದೀಘಾಯುಕಾ ದೇವಾ, ತತೋ ಚುತೋ ಸೋಭಿತೋ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ, ಸೋ ಏತಂ ಭವಂ ಜಾನಾತಿ, ಸೋಭಿತೋ ಅನುಸ್ಸರತೀ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೨೨ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)। ಏವಂ ನಯವಸೇನ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸರಣಕೋಸಲ್ಲಂ ದಿಸ್ವಾ ಸತ್ಥಾ ಥೇರಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ತತೋ ಏವ ಚಾಯಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಂ ತಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ತದತ್ಥದೀಪನಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ -

೧೬೫.“ಸತಿಮಾ ಪಞ್ಞವಾ ಭಿಕ್ಖು, ಆರದ್ಧಬಲವೀರಿಯೋ।
ಪಞ್ಚ ಕಪ್ಪಸತಾನಾಹಂ, ಏಕರತ್ತಿಂ ಅನುಸ್ಸರಿಂ॥

೧೬೬.“ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ, ಸತ್ತ ಅಟ್ಠ ಚ ಭಾವಯಂ।
ಪಞ್ಚ ಕಪ್ಪಸತಾನಾಹಂ, ಏಕರತ್ತಿಂ ಅನುಸ್ಸರಿ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸತಿಮಾತಿ** ಸಯಂ ಸಮುದಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನಾಯ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸತಿಮಾ। **ಪಞ್ಞವಾತಿ** ಛಳಭಿಞ್ಞಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪಞ್ಞವಾ। ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಯ **ಭಿಕ್ಖು**। ಸದ್ಧಾದಿಬಲಾನಞ್ಚೇವ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಸ್ಸ ಚ ಸಂಸಿದ್ಧಿಪಾರಿಪೂರಿಯಾ **ಆರದ್ಧಬಲವೀರಿಯೋ**। ಸದ್ಧಾದೀನಞ್ಚೇತ್ಥ ಬಲಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಣಂ ಸತಿಪಿ ಸತಿಆದೀನಂ ಬಲಭಾವೇ, ಯಥಾ “ಗೋಬಲಿಬದ್ಧಾ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಾ”ತಿ। **ಪಞ್ಚ**

ಕಪ್ಪಸತಾನಾಹಂ, ಏಕರತ್ತಿಂ ಅನುಸ್ಸರಿನ್ತಿ ಏಕರತ್ತಿಂ ವಿಯ ಅನುಸ್ಸರಿಂ। ವಿಯ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ಏತೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣೇ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣವಸೀಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಸತಿಮನ್ತಾದಿಭಾವೋ ಸಾತಿಸಯಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಞ್ಚ ಸಿದ್ಧಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಚತ್ತಾರೋ**"ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಕೇ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕೇ ಸತಿಸಙ್ಖಾತೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ। **ಸತ್ತಾ**ತಿ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ। **ಅಟ್ಠಾ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಹಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ। ತೇನಾಹ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ – "ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿಆದೀಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೩) ಸತ್ತಕೋಟ್ಠಾಸಿಕೇಸು ಸತ್ತತಿಂಸಾಯ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಇತರೇ ಅಗಚ್ಛನ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ। **ಭಾವಯ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಹೇತು। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಸೋಭಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ದಳ್ಹವೀರಿಯೇನಾತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸುಮೇಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಅಸೀತಿಕೋಟಿವಿಭವಂ ಪಹಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಏಕಿಸ್ಸಾ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಅಸ್ಸಮಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಉಪಗತಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಜಿನಚಮ್ಮಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ । ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚ ಚನ್ದನೇನ ಚ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಅಮ್ಬಫಲಾನಿ ದತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿ। ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ನಿಸಿನ್ನಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ "ಕಣ್ಹಮಿತ್ತೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ವೇಸಾಲಿಗಮನೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿ। ಸೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ದನ್ಧಪರಕ್ಕಮೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಚಿರಂ ಕಾಲಂ ವಿಞ್ಞುಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ವಸತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ "ಯಥಾ ನಾಮ ವಲ್ಲಿ ರುಕ್ಖಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ವಡ್ಢಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಕಞ್ಚಿ ಪಣ್ಡಿತಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ವಡ್ಢಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ **ವಲ್ಲಿಯೋ**ತ್ವೇವ ಸಮುದಾಚರಿಂಸು। ಅಪರಭಾಗೇ ಪನ ವೇಣುದತ್ತತ್ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಠತ್ವಾ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮಂ ಥೇರಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ –

೧೬೭."ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ದಳ್ಹವೀರಿಯೇನ, ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಬೋದ್ಧುಮಿಚ್ಛತಾ।
ಕರಿಸ್ಸಂ ನಾವರಜ್ಝಿಸ್ಸಂ, ಪಸ್ಸ ವೀರಿಯಂ ಪರಕ್ಕಮಂ॥

೧೬೮."ತ್ವಞ್ಚ ಮೇ ಮಗ್ಗಮಕ್ಖಾಹಿ, ಅಞ್ಜಸಂ ಅಮತೋಗಧಂ।
ಅಹಂ ಮೋನೇನ ಮೋನಿಸ್ಸಂ, ಗಙ್ಗಾಸೋತೋವ ಸಾಗರ"ನ್ತಿ॥ – ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ದಳ್ಹವೀರಿಯೇನಾ**ತಿ ದಳ್ಹೇನ ವೀರಿಯೇನ ಥಿರೇನ ಪರಕ್ಕಮೇನ, ದಳ್ಹವೀರಿಯೇನ ವಾ ಪುರಿಸಧೋರಯ್ಹೇನ ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। **ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಬೋದ್ಧುಮಿಚ್ಛತಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಬೋದ್ಧುಂ ಬುಜ್ಝಿತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಕಾಮೇನ ಯಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಕರಣೀಯಂ। **ಕರಿಸ್ಸಂ ನಾವರಜ್ಝಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ತಮಹಂ ದಾನಿ ಕರಿಸ್ಸಂ ನ

ವಿರಾಧೇಸ್ಸಂ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಪಸ್ಸ ವೀರಿಯಂ ಪರಕ್ಕಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿಧಿನಾ ಈರಣತೋ **"ವೀರಿಯಂ",** ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ **"ಪರಕ್ಕಮೋ"**ತಿ ಚ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಂ ಪಸ್ಸ ನ ಸದ್ಧಮೇವಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಕತ್ತುಕಾಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತ್ವಞ್ಞಾತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಆಲಪತಿ। **ಮೇ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ। **ಮಗ್ಗಮಕ್ಖಾಹೀ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಕಥೇಹಿ, ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಜಸ**ನ್ತಿ ಉಜುಕಂ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಭಾವೇನ ಅನ್ತದ್ವಯಸ್ಸ ಅನುಪಗಮನತೋ। ಅಮತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಮ್ಪಾಪಕಭಾವೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ಅಮತೋಗಧಂ। ಮೋನೇನಾ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। **ಮೋನಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಜಾನಿಸ್ಸಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಂ। **ಗಙ್ಗಾಸೋತೋವ ಸಾಗರ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಗಙ್ಗಾಯ ಸೋತೋ ಸಾಗರಂ ಸಮುದ್ದಂ ಅವಿರಜ್ಝನ್ತೋ ಏಕಂಸತೋ ಓಗಾಹತಿ, ಏವಂ "ಅಹಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮೇ ಆಚಿಕ್ಖಥಾ"ತಿ ಥೇರಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಾಚಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ವೇಣುದತ್ತತ್ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯.೭೫-೧೦೫) -

"ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಹಿತ್ವಾ, ಪಿಯರೂಪೇ ಮನೋರಮೇ।
ಅಸೀತಿ ಕೋಟಿಯೋ ಹಿತ್ವಾ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ॥

"ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾನ ಕಾಯೇನ, ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ವಿವಜ್ಜಯಿಂ।
ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ನದೀಕೂಲೇ ವಸಾಮಹಂ॥

"ಏಕಕಂ ಮಂ ವಿಹರನ್ತಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ ಉಪಾಗಮಿ।
ನಾಹಂ ಜಾನಾಮಿ ಬುದ್ಧೋತಿ, ಅಕಾಸಿಂ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ॥

"ಕರಿತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ, ನಾಮಗೋತ್ತಮಪುಚ್ಛಹಂ।
ದೇವತಾನುಸಿ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ, ಅದು ಸಕ್ಕೋ ಪುರಿನ್ದದೋ॥

"ಕೋ ವಾ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸ ವಾ ಪುತ್ತೋ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಇಧಾಗತೋ।
ವಿರೋಚೇಸಿ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಉದಯಂ ಸೂರಿಯೋ ಯಥಾ॥

"ಸಹಸ್ಸಾರಾನಿ ಚಕ್ಕಾನಿ, ಪಾದೇ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಮಾರಿಸ।
ಕೋ ವಾ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸ ವಾ ಪುತ್ತೋ, ಕಥಂ ಜಾನೇಮು ತಂ ಮಯಂ॥

"ನಾಮಗೋತ್ತಂ ಪವೇದೇಹಿ, ಸಂಸಯಂ ಅಪನೇಹಿ ಮೇ।
ನಮ್ಹಿ ದೇವಾ ನ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ, ನಮ್ಹಿ ಸಕ್ಕೋ ಪುರಿನ್ದದೋ॥

"ಬ್ರಹ್ಮಭಾವೋ ಚ ಮೇ ನತ್ಥಿ, ಏತೇಸಂ ಉತ್ತಮೋ ಅಹಂ।
ಅತೀತೋ ವಿಸಯಂ ತೇಸಂ, ದಾಲಯಿಂ ಕಾಮಬನ್ಧನಂ॥

"ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸೇ ಝಾಪೇತ್ವಾ, ಪತ್ತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ।

ತಸ್ಸ ವಾಚಂ ಸುಣಿತ್ವಾಹಂ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿಂ॥

“ಯದಿ ಬುದ್ಧೋಸಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ನಿಸೀದ ತ್ವಂ ಮಹಾಮುನೇ।
ತಮಹಂ ಪೂಜಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ತುವಂ॥

“ಪತ್ಥರಿತ್ವಾಜಿನಚಮ್ಮಂ , ಅದಾಸಿ ಸತ್ಥುನೋ ಅಹಂ।
ನಿಸೀದಿ ತತ್ಥ ಭಗವಾ, ಸೀಹೋವ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ॥

“ಖಿಪ್ಪಂ ಪಬ್ಬತಮಾರುಯ್ಹ, ಅಮ್ಬಸ್ಸ ಫಲಮಗ್ಗಹಿಂ।
ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಂ ಪುಪ್ಫಂ, ಚನ್ದನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ॥

“ಖಿಪ್ಪಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಉಪೇತ್ವಾ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಫಲಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದತ್ವಾನ, ಸಾಲಪುಪ್ಫಮಪೂಜಯಿಂ॥

“ಚನ್ದನಂ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ, ಅವನ್ದಿಂ ಸತ್ಥುನೋ ಅಹಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವಿಪುಲಾಯ ಚ ಪೀತಿಯಾ॥

“ಅಜಿನಮ್ಹಿ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಸುಮೇಧೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಮಮ ಕಮ್ಮಂ ಪಕಿತ್ತೇಸಿ, ಹಾಸಯನ್ತೋ ಮಮಂ ತದಾ॥

“ಇಮಿನಾ ಫಲದಾನೇನ, ಗನ್ಧಮಾಲೇಹಿ ಚೂಭಯಂ।
ಪಞ್ಚವೀಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅನೂನಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ವಸವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಛಬ್ಬೀಸತಿಕಪ್ಪಸತೇ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ಭವಿಸ್ಸತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ಚಾತುರನ್ತೋ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ।
ವೇಭಾರಂ ನಾಮ ನಗರಂ, ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮೇನ ಮಾಪಿತಂ॥

“ಹೇಸ್ಸತಿ ಸಬ್ಬಸೋವಣ್ಣಂ, ನಾನಾರತನಭೂಸಿತಂ।
ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ, ಸಂಸರಿಸ್ಸತಿ ಸೋ ಭವೇ॥

“ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪೂಜಿತೋ ಹುತ್ವಾ, ದೇವತ್ತೇ ಅಥ ಮಾನುಸೇ।
ಪಚ್ಛಿಮೇ ಭವೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಗಾರಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಅನಗಾರೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸುಮೇಧೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಮಮ ನಿಜ್ಝಾಯಮಾನಸ್ಸ, ಪಕ್ಕಾಮಿ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ತುಸಿತತೋ ಚವಿತ್ವಾನ, ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ।
ಭೋಗೇ ಮೇ ಊನತಾ ನತ್ಥಿ, ಯಮ್ಹಿ ಗಬ್ಭೇ ವಸಾಮಹಂ॥

“ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಗತೇ ಮಯಿ, ಅನ್ನಪಾನಞ್ಚ ಭೋಜನಂ।
ಮಾತುಯಾ ಮಮ ಛನ್ದೇನ, ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ ಯದಿಚ್ಛಕಂ॥

“ಜಾತಿಯಾ ಪಞ್ಚವಸ್ಸೇನ, ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅನಗಾರಿಯಂ।
ಓರೋಪಿತಮ್ಹಿ ಕೇಸಮ್ಹಿ, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಓರೇನ ನಾದ್ದಸಂ ಅಹಂ।
ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಮಮ ಕಮ್ಮಮನುಸ್ಸರಿಂ॥

“ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸುತ್ತಮ।
ತವ ಸಾಸನಮಾಗಮ್ಮ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ಥೇರೋ ಇಮಾಯೇವ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸೀತಿ।

ವಲ್ಲಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ವೀತಸೋಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕೇಸೇ ಮೇ ಓಲಿಖಿಸ್ಸನ್ತೀತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ವೀತಸೋಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಮಹತಾ ಇಸಿಗಣೇನ ಪರಿವುತೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಸನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ “ಉದುಮ್ಬರಪುಪ್ಫಸದಿಸಾ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ಇದಾನೇವ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾ”ತಿ ಮಹತಿಯಾ ಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಟ್ಠುಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನೇ ಸೇಸೇ ಬ್ಯಾಧಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ದೇವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಟ್ಠಾರಸವಸ್ಸಾಧಿಕಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸ್ಸಸತಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ ಧಮ್ಮಾಸೋಕರಞ್ಞೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ವೀತಸೋಕೋ**ತಿ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರೇಹಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಗಿರಿದತ್ತತ್ಥೇರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗಿಹಿಭೂತೋ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಚ ವಿಸಾರದೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಮಸ್ಸುಕಮ್ಮಸಮಯೇ ಕಪ್ಪಕಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಆದಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಾಯಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ವಲಿತಪಲಿತಾದೀನಿ ದಿಸ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ಸೋತಾಪನ್ನೋ

ಹುತ್ವಾ ಗಿರಿದತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯.೯-೧೭) -

“ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಮನ್ತಧರೋ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ।
ಲಕ್ಖಣೇ ಇತಿಹಾಸೇ ಚ, ಸನಿಘಣ್ಡುಸಕೇಟುಭೇ॥

“ನದೀಸೋತಪಟಿಭಾಗಾ, ಸಿಸ್ಸಾ ಆಯನ್ತಿ ಮೇ ತದಾ।
ತೇಸಾಹಂ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇಮಿ, ರತ್ತಿನ್ದಿವಮತನ್ದಿತೋ॥

“ಸಿದ್ಧತ್ಥೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ತಾವದೇ।
ತಮನ್ಧಕಾರಂ ನಾಸೇತ್ವಾ, ಞಾಣಾಲೋಕಂ ಪವತ್ತಯಿ॥

“ಮಮ ಅಞ್ಞತರೋ ಸಿಸ್ಸೋ, ಸಿಸ್ಸಾನಂ ಸೋ ಕಥೇಸಿ ಮೇ।
ಸುತ್ವಾನ ತೇ ಏತಮತ್ಥಂ, ಆರೋಚೇಸುಂ ಮಮಂ ತದಾ॥

“ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ತಸ್ಸಾನುವತ್ತತಿ ಜನೋ, ಲಾಭೋ ಅಮ್ಹಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

“ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಾ ಬುದ್ಧಾ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ಮಹಾಯಸಾ।
ಯಂನೂನಾಹಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ, ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಅಜಿನಂ ಮೇ ಗಹೇತ್ವಾನ, ವಾಕಚೀರಂ ಕಮಣ್ಡಲುಂ।
ಅಸ್ಸಮಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಸಿಸ್ಸೇ ಆಮನ್ತಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ಓದುಮ್ಬರಿಕಪುಪ್ಫಂವ, ಚನ್ದಮ್ಹಿ ಸಸಕಂ ಯಥಾ।
ವಾಯಸಾನಂ ಯಥಾ ಖೀರಂ, ದುಲ್ಲಭೋ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

“ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಮ್ಪಿ ದುಲ್ಲಭಂ।
ಉಭೋಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು, ಸವನಞ್ಚ ಸುದುಲ್ಲಭಂ॥

“ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಖುಂ ಲಚ್ಛಾಮ ನೋ ಭವಂ।
ಏಥ ಸಬ್ಬೇ ಗಮಿಸ್ಸಾಮ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸನ್ತಿಕಂ॥

“ಕಮಣ್ಡಲುಧರಾ ಸಬ್ಬೇ, ಖರಾಜಿನನಿವಾಸಿನೋ।
ತೇ ಜಟಾಭಾರಭರಿತಾ, ನಿಕ್ಖಮುಂ ವಿಪಿನಾ ತದಾ॥

“ಯುಗಮತ್ತಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನಾ, ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಗವೇಸಿನೋ।
ಆಸತ್ತಿದೋಸರಹಿತಾ, ಅಸಮ್ಭೀತಾವ ಕೇಸರೀ॥

“ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚಾ ಅಲೋಲುಪ್ಪಾ, ನಿಪಕಾ ಸನ್ತವುತ್ತಿನೋ।

ಉಙ್ಛಾಯ ಚರಮಾನಾ ತೇ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮುಪಾಗಮುಂ॥

"ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನೇ ಸೇಸೇ, ಬ್ಯಾಧಿ ಮೇ ಉಪಪಜ್ಜಥ।
ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ತತ್ಥ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಅಹಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸಞ್ಞಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಸಞ್ಞಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೬೯"ಕೇಸೇ ಮೇ ಓಲಿಖಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಪ್ಪಕೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ।
ತತೋ ಆದಾಸಮಾದಾಯ, ಸರೀರಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಸಂ॥

೧೭೦"ತುಚ್ಛೋ ಕಾಯೋ ಅದಿಸ್ಸಿತ್ಥ, ಅನ್ಧಕಾರೇ ತಮೋ ಬ್ಯಗಾ।
ಸಬ್ಬೇ ಚೋಳಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಕೇಸೇ ಮೇ ಓಲಿಖಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಪ್ಪಕೋ ಉಪಸಙ್ಕಮೀ**ತಿ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಮಸ್ಸುಕಮ್ಮಸಮಯೇ "ಮಮ ಕೇಸೇ ಓಲಿಖಿಸ್ಸಂ ಕಪ್ಪೇಮೀ"ತಿ ಕೇಸಾದೀನಂ ಛೇದನಾದಿವಸೇನ ಕಪ್ಪನತೋ ಕಪ್ಪಕೋ ನ್ಹಾಪಿತೋ ಮಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ। **ತತೋ**ತಿ ಕಪ್ಪಕತೋ। **ಸರೀರಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಸ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಯಿಕೇ ಆದಾಸೇ ಪಲಿತವಲಿತಮುಖನಿಮಿತ್ತಾದಿದಸ್ಸನಮುಖೇನ "ಅಭಿಭೂತೋ ವತ ಜರಾಯ ಮೇ ಕಾಯೋ"ತಿ ಜರಾಭಿಭೂತಂ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಂ। ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಚ **ತುಚ್ಛೋ ಕಾಯೋ ಅದಿಸ್ಸಿತ್ಥ** ನಿಚ್ಚಧುವಸುಖಸಭಾವಾದೀಹಿ ರಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮೇ ಕಾಯೋ ಅದಿಸ್ಸಥ ಪಞ್ಞಾಯಿ। ಕಸ್ಮಾ? **ಅನ್ಧಕಾರೇ ತಮೋ ಬ್ಯಗಾ** ಯೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಞ್ಜಾತೇನ ತಮಸಾ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೇ ಅನ್ತೋಗತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಅಸುಭಾದಿಸಭಾವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಸುಭಾದಿಆಕಾರಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಅನ್ಧಕರಣಟ್ಠಾನೇ ಕಾಯೇ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಞ್ಜಾತೇನ ಞಾಣಾಲೋಕೇನ ಅವಿಜ್ಜಾತಮೋ ವಿಗತೋ, ತತೋ ಏವ **ಸಬ್ಬೇ ಚೋಳಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ** ಚೋರಾ ವಿಯ ಕುಸಲಭಣ್ಡಚ್ಛೇದನತೋ, ಸಾಧೂಹಿ ಅಲಾತಬ್ಬತೋ ಅಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬತೋ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದೀಸು ಛಡ್ಡಿತಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡಂ ವಿಯ ಇಸ್ಸರಜನೇನ ಅರಿಯಜನೇನ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬತಾಯ ಚೋಳಾ ವಿಯಾತಿ ವಾ "ಚೋಳಾ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಕಿಲೇಸಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ ಏವ ಚ ನೇಸಂ **ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ** ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ।

ವೀತಸೋಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಪುಣ್ಣಮಾಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಹಿತ್ವಾತಿಆದಿಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪುಣ್ಣಮಾಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥರಿ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ದುಮಸಾಖಾಯ ಲಗ್ಗೇತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಟ್ಠೇ ಧನುಹತ್ಥೋ ಗಹನಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಸತ್ಥು ಪಂಸುಕೂಲಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಧನುಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ ವನ್ದಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಕುಟುಮ್ಬಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಜಾತದಿವಸೇ ತಸ್ಮಿಂ ಗೇಹೇ ಸಬ್ಬಭಾಜನಾನಿ ಸುವಣ್ಣರತನಮಯೇಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನೇವ ಅಹೇಸುಂ। ತೇನಸ್ಸ

ಪುಣ್ಣಮಾಸೋತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪುತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಘರಾವಾಸಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಗಾಮಕಾವಾಸೇ ವಸನ್ತೋ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೯.೧-೮) -

"ತಿಸ್ಸೋ ನಾಮಾಸಿ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ।
ಪಂಸುಕೂಲಂ ಠಪೇತ್ವಾನ, ವಿಹಾರಂ ಪಾವಿಸೀ ಜಿನೋ॥

"ವಿನತಂ ಧನುಮಾದಾಯ, ಭಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಚರಿಂ ಅಹಂ।
ಮಣ್ಡಲಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಕಾನನಂ ಪಾವಿಸಿಂ ಅಹಂ॥

"ತತ್ಥದ್ದಸಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ದುಮಗ್ಗೇ ಲಗ್ಗಿತಂ ತದಾ।
ಚಾಪಂ ತತ್ಥೇವ ನಿಕ್ಖಿಪ್ಪ, ಸಿರೇ ಕತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವಿಪುಲಾಯ ಚ ಪೀತಿಯಾ।
ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ಪಂಸುಕೂಲಂ ಅವನ್ದಹಂ॥

"ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಪಂಸುಕೂಲಮವನ್ದಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ವನ್ದನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸುಸಾನೇ ವಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಅಚಿರಾಗತಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪುತ್ತೋ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ದಾರಕಮಾತಾ ಥೇರಸ್ಸ ಆಗತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ, "ಮಾ ಇದಂ ಅಪುತ್ತಕಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ರಾಜಾನೋ ಹರೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ತಂ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇತುಕಾಮಾ ಮಹತಾ ಪರಿವಾರೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಲೋಭೇತುಂ ಆರಭಿ। ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ವೀತರಾಗಭಾವಜಾನಾಪನತ್ಥಂ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ -

೧೭೦"ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಹಿತ್ವಾ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ।
ಧಮ್ಮಾದಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಞಾಣದಸ್ಸನಮತ್ತನೋ॥

೧೭೧"ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಂ ಇಮಂ ಕಾಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ಸನ್ತರಬಾಹಿರಂ।
ಅಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ, ತುಚ್ಛೋ ಕಾಯೋ ಅದಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಪಹಾಯ ಝಾನಾಧಿಗಮೇನ ವಿದ್ಧಂಸೇತ್ವಾ। **ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಕಾಮಯೋಗಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮಸ್ಸ ಅನುಪದ್ದುತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। **ಧಮ್ಮಾದಾಸ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಭೂತಂ ಆದಾಸಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಆದಾಸೋ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯೇ ಗುಣಾಗುಣಂ ಆದಂಸೇತಿ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸಾವಬೋಧನತೋ ಞಾಣದಸ್ಸನಭೂತೋ ಧಮ್ಮಾದಾಸೋ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ವೋದಾನಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮವಿಭಾವನೇನ ತಪ್ಪಹಾನಸಾಧನೇನ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ನಾಮಕಾಯೇ ಗುಣಂ ಆದಂಸೇತಿ। ತೇನಾಹ -

“ಧಮ್ಮಾದಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಞಾಣದಸ್ಸನಮತ್ತನೋ।
ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿಂ ಇಮಂ ಕಾಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ಸನ್ತರಬಾಹಿರ”ನ್ತಿ॥ –

ಇಮಂ ಕಾಯಂ ಧಮ್ಮಸಮೂಹಂ ಮಮ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಭಾವತೋ ಸನ್ತರಬಾಹಿರಂ ಸಬ್ಬಂ ಅನವಸೇಸಂ ಧಮ್ಮಾದಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿಪಿ “ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿಪಿ “ಅನತ್ತಾ”ತಿಪಿ ಪತಿಅವೇಕ್ಖಿಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿಂ। ಏವಂ ಪಸ್ಸತಾ ಚ ಮಯಾ **ಅಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪರಸನ್ತಾನೇ ಚ **ತುಚ್ಛೋ ಕಾಯೋ ಅದಿಸ್ಸಥ** ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹಿತೋ ತುಚ್ಛೋ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ತಭಾವಕಾಯೋ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಯಾಥಾವತೋ ಅಪಸ್ಸಿತ್ಥ। ಸಕಲಮ್ಪಿ ಹಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ “ಅವಿಜ್ಜಾನಿವುತಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಾಲಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ ಏವಮಯಂ ಕಾಯೋ ಸಮುದಾಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯) “ಕಾಯೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। “ಅದಿಸ್ಸಥಾ”ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಯದೇವ ಕಾಯೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಂ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ದಾನಿಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಯಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಕತಕಿಚ್ಚತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಇಮಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ತಂ ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಸಮ್ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಉಯ್ಯೋಜೇಸಿ।

ಪುಣ್ಣಮಾಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ನನ್ದಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದೋ ಆಜಞ್ಞೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನನ್ದಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಪಚ್ಚನ್ತದೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವನಚಾರಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಚಙ್ಕಮನಟ್ಠಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ವಾಲುಕಾ ಓಕಿರಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಚಮ್ಪಾಯಂ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಸ **ನನ್ದಕೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಜೇಟ್ಠಕಭಾತಾ ಪನಸ್ಸ ಭರತೋ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ ಅನನ್ತರವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ತೇ ಉಭೋಪಿ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಸೋಣಂ ಕೋಳಿವಿಸಂ ಪಬ್ಬಜಿತಂ ಸುತ್ವಾ “ಸೋಣೋಪಿ ನಾಮ ತಥಾಸುಖುಮಾಲೋ ಪಬ್ಬಜಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಮಯ”ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ತೇಸು ಭರತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ನನ್ದಕೋ ಪನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಬಲವಭಾವೇನ ತಾವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಏವ। ಅಥಸ್ಸ ಭರತತ್ಥೇರೋ ಆಸಯಂ ಞತ್ವಾ ಅವಸ್ಸಯೋ ಭವಿತುಕಾಮೋ ತಂ ಪಚ್ಛಾಸಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಸಮೀಪೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಥಂ ಕಥೇಸಿ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಸಕಟಸತ್ಥೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಏಕೋ ಸಕಟೇ ಯುತ್ತೋ ಗೋಣೋ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಟ್ಠಾನೇ ಸಕಟಂ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಪರಿಪತಿ। ತತೋ ನಂ ಸತ್ಥವಾಹೋ ಸಕಟಾ ಮೋಚೇತ್ವಾ ತಿಣಞ್ಚ ಪಾನೀಯಞ್ಚ ದತ್ವಾ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪುನ ಧುರೇ ಯೋಜೇಸಿ। ತತೋ ಗೋಣೋ ವೂಪಸನ್ತಪರಿಸ್ಸಮೋ ಲದ್ಧಬಲೋ ತಂ ಸಕಟಂ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಟ್ಠಾನತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಥಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಅಥ ಭರತತ್ಥೇರೋ ನನ್ದಕಸ್ಸ “ಪಸ್ಸಸಿ ನೋ ತ್ವಂ, ಆವುಸೋ ನನ್ದಕ, ಇಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮ”ನ್ತಿ ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತೇನ “ಪಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಇಮಮತ್ಥಂ ಸುಟ್ಠು ಉಪಧಾರೇಹೀ”ತಿ ಆಹ। ಇತರೋ “ಯಥಾಯಂ ಗೋಣೋ ವೂಪಸನ್ತಪರಿಸ್ಸಮೋ ಪಙ್ಕಟ್ಠಾನತೋ ಭಾರಂ ಉಬ್ಬಹತಿ, ಏವಂ ಮಯಾಪಿ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಅತ್ತಾ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬೋ”ತಿ ತಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೮.೯೦-೯೫) –

“ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಅರಞ್ಞೇ ಕಾನನೇ ಅಹಂ।
ವಾತಮಿಗಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಚಙ್ಕಮಂ ಅದ್ದಸಂ ಅಹಂ॥

“ಉಚ್ಛಙ್ಗೇನ ಪುಲಿನಂ ಗಯ್ಹ, ಚಙ್ಕಮೇ ಓಕಿರಿಂ ಅಹಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಸುಗತಸ್ಸ ಸಿರೀಮತೋ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಪುಲಿನಂ ಓಕಿರಿಂ ಅಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಲಿನಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ०... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಜೇಟ್ಠಭಾತಿಕಸ್ಸ ಭರತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೭೩“ಯಥಾಪಿ ಭದ್ದೋ ಆಜಞ್ಞೋ, ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತಿಟ್ಠತಿ।
ಭಿಯ್ಯೋ ಲದ್ಧಾನ ಸಂವೇಗಂ, ಅದೀನೋ ವಹತೇ ಧುರಂ॥

೧೭೪“ಏವಂ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾವಕಂ।
ಆಜಾನೀಯಂ ಮಂ ಧಾರೇಥ, ಪುತ್ತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಓರಸ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಭಿಯ್ಯೋ ಲದ್ಧಾನ ಸಂವೇಗಂ, ಅದೀನೋ ವಹತೇ ಧುರ**ನ್ತಿ “ಮಯ್ಹಂ ಜಾತಿಬಲವೀರಿಯಾನಂ ಅನನುಚ್ಛವಿಕಮೇತಂ ಯದಿದಂ ಆಗತಸ್ಸ ಭಾರಸ್ಸ ಅವಹನ”ನ್ತಿ ಸಂವೇಗಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅದೀನೋ ಅದೀನಮಾನಸೋ ಅಲೀನಚಿತ್ತೋ। “ಅಲೀನೋ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ। ಭಿಯ್ಯೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಧುರಂ ಭಾರಂ ವಹತೇ ಉಬ್ಬಹತಿ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ರಮಣೀಯವಿಹಾರಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ನನ್ದಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಭರತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏಹಿ , ನನ್ದಕ, ಗಚ್ಛಾಮಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಭರತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಅನೋಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಮನುಞ್ಞದಸ್ಸನಂ ಮುದುಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಉಪಾಹನದ್ವಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಉಪಾಹನಾ ಉಪನಾಮೇತ್ವಾ, “ಅಭಿರುಹತು ಭಗವಾ ಉಪಾಹನಾ, ಯಂ ಮಮ ಅಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ”ತಿ ಆಹ। ಅಭಿರುಹಿ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಉಪಾಹನಾ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಚಮ್ಪಾನಗರೇ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಭರತೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ “ಸೋಪಿ ನಾಮ ಪಬ್ಬಜೀ”ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ० ಥೇರ ೨.೪೮.೭೧-೮೬) -

“ಅನೋಮದಸ್ಸೀ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ದಿವಾವಿಹಾರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಪಥಮಾರುಹಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

“ಪಾನಧಿಂ ಸುಕತಂ ಗಯ್ಹ, ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಹಂ।
ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಪತ್ತಿಕಂ ಚಾರುದಸ್ಸನಂ॥

“ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ನೀಹರಿತ್ವಾನ ಪಾನಧಿಂ।
ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿಂ॥

“ಅಭಿರೂಹ ಮಹಾವೀರ, ಸುಗತಿನ್ದ ವಿನಾಯಕ।
ಇತೋ ಫಲಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸೋ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಸಮಿಜ್ಝತು॥

“ಅನೋಮದಸ್ಸೀ ಭಗವಾ, ಲೋಕಜೇಟ್ಠೋ ನರಾಸಭೋ।
ಪಾನಧಿಂ ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

“ಯೋ ಪಾನಧಿಂ ಮೇ ಅದಾಸಿ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗಿರಮಞ್ಞಾಯ, ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ಸಮಾಗತಾ।
ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಸುಮನಾ, ವೇದಜಾತಾ ಕತಞ್ಜಲೀ॥

“ಪಾನಧೀನಂ ಪದಾನೇನ, ಸುಖಿತೋಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ರಾಜಾ ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ದೇವಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ವಾ, ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ ಪುಞ್ಞವಾ।
ದೇವಯಾನಪಟಿಭಾಗಂ, ಯಾನಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಾಸಾದಾ ಸಿವಿಕಾ ವಯ್ಹಂ, ಹತ್ಥಿನೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ರಥಾ ವಾಜಞ್ಞಸಂಯುತ್ತಾ, ಸದಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಮೇ॥

“ಅಗಾರಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋಪಿ, ರಥೇನ ನಿಕ್ಖಮಿಂ ಅಹಂ।
ಕೇಸೇಸು ಛಿಜ್ಜಮಾನೇಸು, ಅರಹತ್ತಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಲಾಭಾ ಮಯ್ಹಂ ಸುಲದ್ಧಂ ಮೇ, ವಾಣಿಜ್ಜಂ ಸುಪ್ಪಯೋಜಿತಂ।
ದತ್ವಾನ ಪಾನಧಿಂ ಏಕಂ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪಾನಧಿಮದಾಸಹಂ।

ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪಾನಧಿಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಿಕೇನ ನನ್ದಕತ್ಥೇರೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣೇ ಕತೇ “ಇದಾನಿ ನನ್ದಕೋಪಿ ಅರಹಾ ಜಾತೋ, ಹನ್ದ ಮಯಂ ಉಭೋಪಿ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವುಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತಂ ನಿವೇದೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ನನ್ದಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಕಥೇನ್ತೋ -

೧೭೫.“ಏಹಿ ನನ್ದಕ ಗಚ್ಛಾಮ, ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ।
ಸೀಹನಾದಂ ನದಿಸ್ಸಾಮ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ॥

೧೭೬.“ಯಾಯ ನೋ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ, ಅಮ್ಹೇ ಪಬ್ಬಾಜಯೀ ಮುನಿ।
ಸೋ ನೋ ಅತ್ಥೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನನ್ದಕಾ**ತಿ ಆಲಪನಂ। **ಏಹೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಕರಣಂ। **ಗಚ್ಛಾಮಾ**ತಿ ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಕಾತಬ್ಬಕಿರಿಯಾವಚನಂ, **ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿತಾದೀನಂ ಯಥಾಭೂತವಿಲೋಕನೇನ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ವಜ್ಜಾವಜ್ಜಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಉಪಜ್ಝಾಯೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ಯದತ್ಥಂ ಗಮನಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸೀಹನಾದಂ ನದಿಸ್ಸಾಮ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ”**ತಿ ಆಹ। ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಭಿಬ್ಯಾಹಾರತಾಯ ಅಭೀತನಾದಭಾವತೋ ಸೀಹನಾದಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮತಾಯ ಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಬುದ್ಧಾನಂ ವಾ ಸಾವಕಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಪುರತೋ ನದಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾ ಪನ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿತುಕಾಮೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಾಯಾ”**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಾಯಾ**ತಿ ಯದತ್ಥಂ, ಯಾಯ ಯದತ್ಥಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೋ**ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ। **ಅನುಕಮ್ಪಾಯಾ**ತಿ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ಅಮ್ಹೇ ದ್ವೇಪಿ **ಪಬ್ಬಾಜಯಿ** ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। **ಮುನೀ**ತಿ ಭಗವಾ। **ಸೋ ನೋ ಅತ್ಥೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಖಯಭೂತಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ನೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭರತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನದನ್ತಿ ಏವಂ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸುಮನಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪರಿಪಕ್ಕಂ ವಲ್ಲಿಕಾರಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಗೋತ್ತನಾಮೇನ **ಭಾರದ್ವಾಜೋತ್ವೇ**ವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ ಏಕಪುತ್ತಂ ಲಭಿ। ತಸ್ಸ “ಕಣ್ಹದಿನ್ನೋ”ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಕಾಲೇ “ತಾತ, ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಏಹೀ”ತಿ ತಂ ತಕ್ಕಸಿಲಂ ಪೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಸತ್ಥು ಸಾವಕಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಮಹಾಥೇರಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ

ಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕತಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೮.೭೬-೭೦) -

"ಸುಮನೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಕ್ಕರಾಯಂ ವಸೀ ತದಾ।
ವಲ್ಲಿಕಾರಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಸಯಮ್ಭುಸ್ಸ ಅದಾಸಹಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅಥಸ್ಸ ಪಿತಾ ಭಾರದ್ವಾಜೋ ವೇಳುವನೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ಅಥ ಪುತ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತುಂ ರಾಜಗಹಂ ಆಗತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಪಿತರಂ ದಿಸ್ವಾ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ "ಪಿತಾಪಿ ಖೋ ಮೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ತೇನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಕಿಚ್ಚಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತ"ನ್ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ತಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದಾಪೇತುಕಾಮೋ, "ಸಾಧು, ಖೋ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಕತಂ ಪಬ್ಬಜನ್ತೇಹಿ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಕಿಚ್ಚಂ ಪನ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಾರದ್ವಾಜೋ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಂ ದೀಪೇನ್ತೋ -

೧೭೭."ನದನ್ತಿ ಏವಂ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ, ಸೀಹಾವ ಗಿರಿಗಬ್ಭರೇ।
ವೀರಾ ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮಾ, ಜೇತ್ವಾ ಮಾರಂ ಸವಾಹನಂ॥

೧೭೮."ಸತ್ಥಾ ಚ ಪರಿಚಿಣ್ಣೋ ಮೇ, ಧಮ್ಮೋ ಸಙ್ಘೋ ಚ ಪೂಜಿತೋ।
ಅಹಞ್ಚ ವಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪುತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅನಾಸವ"ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನದನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಭಿಬ್ಯಾಹಾರವಸೇನ ಅಭೀತನಾದಂ ನದನ್ತಿ ಗಜ್ಜನ್ತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಧಿಗಮೇನ ಸಬ್ಬಪಞ್ಞಾಧಿಗಮೇನ ಸಬ್ಬಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ। **ವೀರಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ವೀರಾ, ತತೋ ಏವ ಅನವಸೇಸಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖನಿಮ್ಮಥನೇನ **ಸವಾಹನಂ** ಕಿಲೇಸ**ಮಾರಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖಾರ**ಮಾರಂ** ದೇವಪುತ್ತ**ಮಾರ**ಞ್ಚ **ಜೇತ್ವಾ** ಸಬ್ಬಸೋ **ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮಾ** ನದನ್ತಿ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಏವಂ ವಿಜೇತಬ್ಬವಿಜಯೇನ ಸೀಹನಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಆರಾಧೇತಬ್ಬಸಮಾರಾಧನೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಸಿದ್ಧಿಯಾ ಚ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, **"ಸತ್ಥಾ ಚ ಪರಿಚಿಣ್ಣೋ ಮೇ"**ತಿ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸತ್ಥಾ ಚ ಪರಿಚಿಣ್ಣೋ ಮೇ**ತಿ ಮಮ ಸತ್ಥಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಕರಣೇನ ಮಯಾ ಪರಿಚಿಣ್ಣೋ ಉಪಾಸಿತೋ, ನ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ವಿಸೋಸಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಧಮ್ಮೋ ಸಙ್ಘೋ ಚ ಪೂಜಿತೋ**ತಿ ನವವಿಧೋಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ, ಯಥಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾಗತಮಗ್ಗಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗಮನೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ ಚ ಮಯಾ ಪೂಜಿತೋ ಮಾನಿತೋ। **ಅಹಞ್ಚ ವಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪುತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅನಾಸವ**ನ್ತಿ ಮಮ ಪುತ್ತಂ ಅನಾಸವಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಣಾಸವಂ ದಿಸ್ವಾ ದಸ್ಸನಹೇತು ಅಹಮ್ಪಿ ವಿತ್ತೋ ನಿರಾಮಿಸಾಯ ಪೀತಿಯಾ ತುಟ್ಠೋ, ತತೋಯೇವ ನಿರಾಮಿಸೇನ ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ಸುಮನೋ ಜಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಕಣ್ಹದಿನ್ನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಉಪಾಸಿತಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಣ್ಣದಿನ್ನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸೋಭಿತಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪುನ್ನಾಗಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಕಣ್ಣದಿನ್ನೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೮.೬೧-೬೫) -

"ಸೋಭಿತೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಚಿತ್ತಕೂಟೇ ವಸೀ ತದಾ।
ಗಹೇತ್ವಾ ಗಿರಿಪುನ್ನಾಗಂ, ಸಯಮ್ಭುಂ ಅಭಿಪೂಜಯಿಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೭೯."ಉಪಾಸಿತಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ, ಸುತಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ।
ಸುತ್ವಾನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಜಸಂ ಅಮತೋಗಧಂ॥

೧೮೦."ಭವರಾಗಹತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ, ಭವರಾಗೋ ಪುನ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ನ ಚಾಹು ನ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚ ಮೇ ಏತರಹಿ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಉಪಾಸಿತಾ**ತಿ ಪರಿಚರಿತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಪಯಿರುಪಾಸನಾಯ ಪಯಿರುಪಾಸಿತಾ। **ಸಪ್ಪುರಿಸಾ**ತಿ ಸನ್ತೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಪುರಿಸಾ, ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಾದಯೋ। ಏತೇನ ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮತ್ತನೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೇನ ವಿನಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಸಮ್ಭವತಿ। **ಸುತಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರಿತಾ। ಏತೇನ ಅತ್ತನೋ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಭಿಣ್ಹಸೋ**ತಿ ಬಹುಸೋ ನ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ। ಇದಞ್ಚ ಪದಂ "ಉಪಾಸಿತಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸುತ್ವಾನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಜಸಂ ಅಮತೋಗಧ**ನ್ತಿ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಸುತ್ವಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ ಸಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅಮತೋಗಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಪತಿಟ್ಠಂ ತಂಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಅರಿಯಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂ ಪಾಪುಣಿಂ।

ಭವರಾಗಹತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋತಿ ಭವರಾಗೇನ ಭವತಣ್ಹಾಯ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಹತಸ್ಸ ಉಪದ್ದುತಸ್ಸ ಮಮ ಸತೋ ಸಮಾನಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ವಾ ಹತಭವರಾಗಸ್ಸ। **ಭವರಾಗೋ ಪುನ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಪುನ ಇದಾನಿ ಭವರಾಗೋ ಮೇ ನತ್ಥಿ। **ನ ಚಾಹು ನ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚ ಮೇ ಏತರಹಿ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ಸೇಕ್ಖಕಾಲೇ ಚ ಮೇ ಭವರಾಗೋ ಅಹೋಸಿ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಚಾಹು ನ ಚ ಅಹೋಸಿ, ಆಯತಿಮ್ಪಿ ನ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏತರಹಿ ಅಧುನಾಪಿ ನ ಚ

ಮೇ ವಿಜ್ಜತಿ ನ ಚ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಪಹೀನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭವರಾಗವಚನೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಮಾನಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಂಯೋಜನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಣ್ಹದಿನ್ನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಚತುತ್ಥವಗ್ಗೋ

೧. ಮಿಗಸಿರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯತೋ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಿಗಸಿರತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕುಸಟ್ಠಕಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಿಗಸಿರನಕ್ಖತ್ತೇನ ಜಾತತ್ತಾ **ಮಿಗಸಿರೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಛವಸೀಸಮನ್ತಂ ನಾಮ ಸಿಕ್ಖಿ, ಯಂ ಪರಿಜಪ್ಪೇತ್ವಾ ತಿವಸ್ಸಮತ್ಥಕೇ ಮತಾನಮ್ಪಿ ಸೀಸಂ ನಖೇನ ಆಕೋಟೇತ್ವಾ ''ಅಯಂ ಸತ್ತೋ ಅಸುಕಟ್ಠಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ''ತಿ ಜಾನಾತಿ।

ಸೋ ಘರಾವಾಸಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಂ ವಿಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲೋಕೇನ ಸಕ್ಕತೋ ಗರುಕತೋ ಲಾಭೀ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಉಪಗತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ – ''ಅಹಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಮತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಜಾನಾಮೀ''ತಿ ವತ್ವಾ, ''ಕಥಂ ಪನ ತ್ವಂ ಜಾನಾಸೀ''ತಿ ವುತ್ತೇ, ''ಛವಸೀಸಾನಿ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪೇತ್ವಾ ನಖೇನ ಸೀಸಂ ಆಕೋಟೇನ್ತೋ ನಿರಯಾದಿಕಂ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಜಾನಾಮೀ''ತಿ ಕಥೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೀಸಕಪಾಲಂ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ, ''ಕಥೇಹಿ ತಾವ ತಸ್ಸ ಗತಿಂ, ಯಸ್ಸಿದಂ ಸೀಸಕಪಾಲ''ನ್ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತಂ ಕಪಾಲಂ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪೇತ್ವಾ ನಖೇನ ಆಕೋಟೇತ್ವಾ ನೇವ ಅನ್ತಂ ನ ಕೋಟಿಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಥ ಸತ್ಥಾರಾ, ''ನ ಸಕ್ಕೋಸಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ''ತಿ ವುತ್ತೇ , ''ಉಪಪರಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ ತಾವಾ''ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ನ ಪಸ್ಸತೇವ। ಬಾಹಿರಕಮನ್ತೇನ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಗತಿಂ ಕಥಂ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಮತ್ಥಕತೋ ಕಚ್ಛೇಹಿ ಚ ಸೇದೋ ಮುಚ್ಚಿ। ಸೋ ಲಜ್ಜಿತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ''ಕಿಲಮಸಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ''ತಿ ಆಹ। ಸೋ ''ಆಮ, ಕಿಲಮಾಮಿ, ನ ಇಮಸ್ಸ ಗತಿಂ ಜಾನಾಮಿ, ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಜಾನಾಥಾ''ತಿ। ''ಅಹಂ ಏತಂ ಜಾನಾಮಿ, ಇತೋ ಉತ್ತರಿತರಮ್ಪಿ ಜಾನಾಮೀ''ತಿ ವತ್ವಾ ''ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ ಸೋ''ತಿ ಆಹ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ''ಇಮಂ ವಿಜ್ಜಂ ಮಯ್ಹಂ ದೇಥಾ''ತಿ ಆಹ। ''ತೇನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಾ''ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಉಪದಿಸಿ। ಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೮.೫೮-೬೦) –

''ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವುಸೀಮತೋ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಕುಸಟ್ಠಕಮದಾಸಹಂ॥

''ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಪ್ಪಸ್ಮಿಂ, ಕುಸಟ್ಠಕಮದಾಸಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಕುಸಟ್ಠಕಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

''ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ''ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೮೧"ಯತೋ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛಿಂ, ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಚ್ಚಗಂ॥

೧೮೨"ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪೇಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿ ಮೇ।
ಅಕುಪ್ಪಾ ಮೇ ವಿಮುತ್ತೀತಿ, ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯಾ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯತೋ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇತಿ** ಯತೋ ಪಭುತಿ ಅಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ, ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛಿ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖತೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ವೋದಾನಧಮ್ಮಸವನೇನ ಉಟ್ಠಹಿಂ। ಏವಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೋ **ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಚ್ಚಗಂ** ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಕಾಮಧಾತುಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿಂ।

ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪೇಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿ ಮೇತಿ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗಭೂತತ್ತಾ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಮಹಾಕರುಣಾಯೋಗೇನ "ಅಯಂ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಮಮ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಥಂ ನು ಖೋ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತತೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತೋ ಪಚ್ಛಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಮುಚ್ಚಿ। **ಅಕುಪ್ಪಾ ಮೇ ವಿಮುತ್ತೀತಿ, ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯಾ**ತಿ ತಥಾವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತತ್ತಾ ಏವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಖಯಾ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಇತಿ ಏವಂ ಅಕುಪ್ಪಾ ಮೇ ವಿಮುತ್ತೀತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಮಿಗಸಿರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಿವಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅನಿಚ್ಚಾನಿ ಗಹಕಾನೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಿವಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪತ್ತಂ ಆದಾಯ ಕುಮ್ಮಾಸಸ್ಸ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸಿವಕೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೪.೧೧೭-೧೨೧) -

"ಏಸನಾಯ ಚರನ್ತಸ್ಸ, ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ರಿತ್ತಕಂ ಪತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾನ, ಕುಮ್ಮಾಸಂ ಪೂರಯಿಂ ಅಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಭಿಕ್ಖಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಕುಮ್ಮಾಸಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೮೩"ಅನಿಚ್ಚಾನಿ ಗಹಕಾನಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುನಪ್ಪುನಂ।
ಗಹಕಾರಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

೧೮೪"ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋಸಿ, ಪುನ ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸಿ।
ಸಬ್ಬಾ ತೇ ಫಾಸುಕಾ ಭಗ್ಗಾ, ಥೂಣಿಕಾ ಚ ವಿದಾಲಿತಾ।
ವಿಮರಿಯಾದಿಕತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಇಧೇವ ವಿಧಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅನಿಚ್ಚಾನಿ ಗಹಕಾನಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುನಪ್ಪುನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಾನಿ ಗಹಕಾನಿ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಾನಿ ನ ನಿಚ್ಚಾನಿ ಅನವಟ್ಠಿತಾನಿ ಇತ್ತರಾನಿ ಪರಿತ್ತಕಾಲಾನಿ। **ಗಹಕಾರಂ ಗವೇಸನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಸ್ಸ ಕಾರಕಂ ತಣ್ಹಾವಡ್ಢಕಿಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಅನುವಿಚರಿನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಗಹಕಾರಕಗವೇಸನಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ । ಯಸ್ಮಾ ಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಮಿಸ್ಸತಾಯ ಜಾತಿ ನಾಮೇಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಗನ್ತುಂ ದುಕ್ಖಾ, ನ ಚ ಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅದಿಟ್ಠೇ ನಿವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ವಿಚರಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋಸೀತಿ ಇದಾನಿ ಪನ ಯೇನ ಸೋ ಸಕ್ಕಾ ದಟ್ಠುಂ, ತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋ ಅಸಿ। **ಪುನ ಗೇಹ**ನ್ತಿ ಪುನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಮಮ ಗೇಹಂ **ನ ಕಾಹಸಿ** ನ ಕರಿಸ್ಸಸಿ। **ಸಬ್ಬಾ ತೇ ಫಾಸುಕಾ ಭಗ್ಗಾ**ತಿ ತವ ಸಬ್ಬಾ ಅನವಸೇಸಕಿಲೇಸಫಾಸುಕಾ ಮಯಾ ಭಗ್ಗಾ। **ಥೂಣಿಕಾ ಚ ವಿದಾಲಿತಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ತಯಾ ಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತಾ ಕಣ್ಣಿಕಾ ಚ ಭಿನ್ನಾ। **ವಿಮರಿಯಾದಿಕತಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ವಿಗತನ್ತಂ ಕತಂ, ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದಿತಂ। ತತೋ ಏವ **ಇಧೇವ ವಿಧಮಿಸ್ಸತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಭವೇ ವಿದ್ಧಂಸಿಸ್ಸತಿ, ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಿವಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಉಪವಾಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅರಹಂ ಸುಗತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಪವಾಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ದಲಿದ್ದಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಭಗವತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಧಾತುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸದೇವನಾಗಗರುಳಕುಮ್ಭಣ್ಡಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬೇಹಿ ಸತ್ತರತನಮಯೇ ಸತ್ತಯೋಜನಿಕೇ ಥೂಪೇ ಕತೇ ತತ್ಥ ಸುಧೋತಂ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ವೇಳಗ್ಗೇ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಧಜಂ ಕತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಭಿಸಮ್ಮತಕೋ ನಾಮ ಯಕ್ಖಸೇನಾಪತಿ ದೇವೇಹಿ ಚೇತಿಯಪೂಜಾರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಠಪಿತೋ ಅದಿಸ್ಸಮಾನಕಾಯೋ ಆಕಾಸೇ ಧಾರೇನ್ತೋ ಚೇತಿಯಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಉಪವಾಣೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಜೇತವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೬.೧೨೨-೧೮೪) -

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂ।
ಜಲಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋವ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ॥

“ಮಹಾಜನಾ ಸಮಾಗಮ್ಮ, ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ।
ಚಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾನ ಸುಗತಂ, ಸರೀರಂ ಅಭಿರೋಪಯುಂ॥

“ಸರೀರಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾನ, ಧಾತುಂ ತತ್ಥ ಸಮಾನಯುಂ।
ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬೇ, ಬುದ್ಧಥೂಪಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ಪಠಮಾ ಕಞ್ಚನಮಯಾ, ದುತಿಯಾ ಚ ಮಣಿಮಯಾ।
ತತಿಯಾ ರೂಪಿಯಮಯಾ, ಚತುತ್ಥೀ ಫಲಿಕಾಮಯಾ॥

“ತತ್ಥ ಪಞ್ಚಮಿಕಾ ಚೇವ, ಲೋಹಿತಙ್ಕಮಯಾ ಅಹು।
ಛಟ್ಠಾ ಮಸಾರಗಲ್ಲಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ರತನಮಯೂಪರಿ॥

“ಜಙ್ಘಾ ಮಣಿಮಯಾ ಆಸಿ, ವೇದಿಕಾ ರತನಾಮಯಾ।
ಸಬ್ಬಸೋಣ್ಣಮಯೋ ಥೂಪೋ, ಉದ್ಧಂ ಯೋಜನಮುಗ್ಗತೋ॥

“ದೇವಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏಕತೋ ಮನ್ತಯುಂ ತದಾ।
ಮಯಮ್ಪಿ ಥೂಪಂ ಕಸ್ಸಾಮ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ಧಾತು ಆವೇಣಿಕಾ ನತ್ಥಿ, ಸರೀರಂ ಏಕಪಿಣ್ಡಿತಂ।
ಇಮಮ್ಹಿ ಬುದ್ಧಥೂಪಮ್ಹಿ, ಕಸ್ಸಾಮ ಕಞ್ಚುಕಂ ಮಯಂ॥

“ದೇವಾ ಸತ್ತಹಿ ರತ್ನೇಹಿ, ಅಞ್ಞಂ ವಡ್ಢೇಸುಂ ಯೋಜನಂ।
ಥೂಪೋ ದ್ವಿಯೋಜನುಬ್ಬೇಧೋ, ತಿಮಿರಂ ಬ್ಯಪಹನ್ತಿ ಸೋ॥

“ನಾಗಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏಕತೋ ಮನ್ತಯುಂ ತದಾ।
ಮನುಸ್ಸಾ ಚೇವ ದೇವಾ ಚ, ಬುದ್ಧಥೂಪಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ಮಾ ನೋ ಪಮತ್ತಾ ಅಸ್ಸುಮ್ಹ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಸದೇವಕಾ।
ಮಯಮ್ಪಿ ಥೂಪಂ ಕಸ್ಸಾಮ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ಇನ್ದನೀಲಂ ಮಹಾನೀಲಂ, ಅಥೋ ಜೋತಿರಸಂ ಮಣಿಂ।
ಏಕತೋ ಸನ್ನಿಪಾತೇತ್ವಾ, ಬುದ್ಧಥೂಪಂ ಅಛಾದಯುಂ॥

“ಸಬ್ಬಂ ಮಣಿಮಯಂ ಆಸಿ, ಯಾವತಾ ಬುದ್ಧಚೇತಿಯಂ।
ತಿಯೋಜನಸಮುಬ್ಬೇಧಂ, ಆಲೋಕಕರಣಂ ತದಾ॥

“ಗರುಳಾ ಚ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏಕತೋ ಮನ್ತಯುಂ ತದಾ।
ಮನುಸ್ಸಾ ದೇವನಾಗಾ ಚ, ಬುದ್ಧಪೂಜಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

“ಮಾ ನೋ ಪಮತ್ತಾ ಅಸ್ಸುಮ್ಹ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಸದೇವಕಾ।

ಮಯಮ್ಪಿ ಥೂಪಂ ಕಸ್ಸಾಮ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ಸಬ್ಬಂ ಮಣಿಮಯಂ ಥೂಪಂ, ಅಕರುಂ ತೇ ಚ ಕಞ್ಚುಕಂ।
ಯೋಜನಂ ತೇಪಿ ವಡ್ಢೇಸುಂ, ಆಯತಂ ಬುದ್ಧಚೇತಿಯಂ॥

“ಚತುಯೋಜನಮುಬ್ಬೇಧೋ, ಬುದ್ಧಥೂಪೋ ವಿರೋಚತಿ।
ಓಭಾಸೇತಿ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಸತರಂಸೀವ ಉಗ್ಗತೋ॥

“ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ ಚ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏಕತೋ ಮನ್ತಯುಂ ತದಾ।
ಮನುಸ್ಸಾ ಚೇವ ದೇವಾ ಚ, ನಾಗಾ ಚ ಗರುಳಾ ತಥಾ॥

“ಪಚ್ಚೇಕಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಅಕಂಸು ಥೂಪಮುತ್ತಮಂ।
ಮಾ ನೋ ಪಮತ್ತಾ ಅಸ್ಸುಮ್ಹ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಸದೇವಕಾ॥

“ಮಯಮ್ಪಿ ಥೂಪಂ ಕಸ್ಸಾಮ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ರತನೇಹಿ ಛಾದೇಸ್ಸಾಮ, ಆಯತಂ ಬುದ್ಧಚೇತಿಯಂ॥

“ಯೋಜನಂ ತೇಪಿ ವಡ್ಢೇಸುಂ, ಆಯತಂ ಬುದ್ಧಚೇತಿಯಂ।
ಪಞ್ಚಯೋಜನಮುಬ್ಬೇಧೋ, ಥೂಪೋ ಓಭಾಸತೇ ತದಾ॥

“ಯಕ್ಖಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏಕತೋ ಮನ್ತಯುಂ ತದಾ।
ಮನುಸ್ಸಾ ದೇವನಾಗಾ ಚ, ಗರುಳಾ ಚ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಕಾ॥

“ಪಚ್ಚೇಕಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಅಕಂಸು ಥೂಪಮುತ್ತಮಂ।
ಮಾ ನೋ ಪಮತ್ತಾ ಅಸ್ಸುಮ್ಹ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಸದೇವಕಾ॥

“ಮಯಮ್ಪಿ ಥೂಪಂ ಕಸ್ಸಾಮ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಫಲಿಕಾ ಛಾದಯಿಸ್ಸಾಮ, ಆಯತಂ ಬುದ್ಧಚೇತಿಯಂ॥

“ಯೋಜನಂ ತೇಪಿ ವಡ್ಢೇಸುಂ, ಆಯತಂ ಬುದ್ಧಚೇತಿಯಂ।
ಛಯೋಜನಿಕಮುಬ್ಬೇಧೋ, ಥೂಪೋ ಓಭಾಸತೇ ತದಾ॥

“ಗನ್ಧಬ್ಬಾ ಚ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಏಕತೋ ಮನ್ತಯುಂ ತದಾ।
ಮನುಜಾ ದೇವತಾ ನಾಗಾ, ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ ಗರುಳಾ ತಥಾ॥

“ಸಬ್ಬೇ ಅಕಂಸು ಬುದ್ಧಥೂಪಂ, ಮಯಮೇತ್ಥ ಅಕಾರಕಾ।
ಮಯಮ್ಪಿ ಥೂಪಂ ಕಸ್ಸಾಮ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ॥

“ವೇದಿಯೋ ಸತ್ತ ಕತ್ವಾನ, ಧಜಂ ಛತ್ತಂ ಅಕಂಸು ತೇ।
ಸಬ್ಬಸೋಣ್ಣಮಯಂ ಥೂಪಂ, ಗನ್ಧಬ್ಬಾ ಕಾರಯುಂ ತದಾ॥

“ಸತ್ತಯೋಜನಮುಬ್ಬೇಧೋ, ಥೂಪೋ ಓಭಾಸತೇ ತದಾ।
ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ ನ ಞಾಯನ್ತಿ, ಆಲೋಕೋ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬದಾ॥

“ಅಭಿಭೋನ್ತಿ ನ ತಸ್ಸಾಭಾ, ಚನ್ದಸೂರಾ ಸತಾರಕಾ।
ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತೇ, ಪದೀಪೋಪಿ ನ ಪಜ್ಜಲಿ॥

“ತೇನ ಕಾಲೇನ ಯೇ ಕೇಚಿ, ಥೂಪಂ ಪೂಜೇನ್ತಿ ಮಾನುಸಾ।
ನ ತೇ ಥೂಪಂ ಆರುಹನ್ತಿ, ಅಮ್ಬರೇ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ತೇ॥

“ದೇವೇಹಿ ಠಪಿತೋ ಯಕ್ಖೋ, ಅಭಿಸಮ್ಮತನಾಮಕೋ।
ಧಜಂ ವಾ ಪುಪ್ಫದಾಮಂ ವಾ, ಅಭಿರೋಪೇತಿ ಉತ್ತರಿಂ॥

“ನ ತೇ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ಯಕ್ಖಂ, ದಾಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಗಚ್ಛತೋ।
ಏವಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ, ಸಬ್ಬೇ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸುಗ್ಗತಿಂ॥

“ವಿರುದ್ಧಾ ಯೇ ಪಾವಚನೇ, ಪಸನ್ನಾ ಯೇ ಚ ಸಾಸನೇ।
ಪಾಟಿಹೀರಂ ದಟ್ಠುಕಾಮಾ, ಥೂಪಂ ಪೂಜೇನ್ತಿ ಮಾನುಸಾ॥

“ನಗರೇ ಹಂಸವತಿಯಾ, ಅಹೋಸಿಂ ಭತಕೋ ತದಾ।
ಆಮೋದಿತಂ ಜನಂ ದಿಸ್ವಾ, ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಹಂ ತದಾ॥

“ಉಳಾರೋ ಭಗವಾ ನೇಸೋ, ಯಸ್ಸ ಧಾತುಘರೇ ದಿಸಂ।
ಇಮಾ ಚ ಜನತಾ ತುಟ್ಠಾ, ಕಾರಂ ಕುಬ್ಬಂ ನ ತಪ್ಪರೇ॥

“ಅಹಮ್ಪಿ ಕಾರಂ ಕಸ್ಸಾಮಿ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ಅನಾಗತೇ॥

“ಸುಧೋತಂ ರಜಕೇನಾಹಂ, ಉತ್ತರೇಯ್ಯಂ ಪಟಂ ಮಮ।
ವೇಳಗ್ಗೇ ಆಲಗ್ಗೇತ್ವಾನ, ಧಜಂ ಉಕ್ಖಿಪಿಮಮ್ಬರೇ॥

“ಅಭಿಸಮ್ಮತಕೋ ಗಯ್ಹ, ಅಮ್ಬರೇ ಹಾಸಿ ಮೇ ಧಜಂ।
ವಾತೇರಿತಂ ಧಜಂ ದಿಸ್ವಾ, ಭಿಯ್ಯೋ ಹಾಸಂ ಜನೇಸಹಂ॥

“ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಸಮಣಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಂ।
ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ, ವಿಪಾಕಂ ಪುಚ್ಛಹಂ ಧಜೇ॥

“ಸೋ ಮೇ ಕಥೇಸಿ ಆನನ್ದೀ, ಪೀತಿಸಞ್ಜನನಂ ಮಮ।
ತಸ್ಸ ಧಜಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ, ಅನುಭೋಸ್ಸಸಿ ಸಬ್ಬದಾ॥

“ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥಾಪತ್ತೀ, ಸೇನಾ ಚ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ।

ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಧಜದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸಟ್ಠಿತೂರಿಯಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಭೇರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಧಜದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಛಳಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ನಾರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ವಿಚಿತ್ತವತ್ಥಾಭರಣಾ, ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾ॥

“ಅಳಾರಪಮ್ಹಾ ಹಸುಲಾ, ಸುಸಞ್ಞಾ ತನುಮಜ್ಝಿಮಾ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಧಜದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸಸಿ।
ಅಸೀತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ॥

“ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ರಾಜಾ ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾನ, ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಞ್ಞುತ್ತೋ, ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಭವಿಸ್ಸಸಿ॥

“ಅಸೀತಿಕೋಟಿಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ, ದಾಸೇ ಕಮ್ಮಕರೇ ಬಹೂ।
ಗೋತಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಸಿ॥

“ಆರಾಧಯಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಗೋತಮಂ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವಂ।
ಉಪವಾಣೋತಿ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸಸಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸೇ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಫಲಂ ದಸ್ಸೇಸಿ ಮೇ ಇಧ।
ಸುಮುತ್ತೋ ಸರವೇಗೋವ, ಕಿಲೇಸೇ ಝಾಪಯಿಂ ಮಮ॥

“ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಸನ್ತಸ್ಸ, ಚಾತುದ್ದೀಪಿಸ್ಸರಸ್ಸ ಮೇ।
ತೀಣಿ ಯೋಜನಾನಿ ಸಾಮನ್ತಾ, ಉಸ್ಸೀಯನ್ತಿ ಧಜಾ ಸದಾ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಧಜದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಉಪವಾಣೋ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಭಗವತೋ ವಾತಾಬಾಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಗಿಹಿಸಹಾಯೋ ದೇವಹಿತೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪಟಿವಸತಿ। ಸೋ ಥೇರಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪವೇದೇಸಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಉಪವಾಣೋ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನಿವೇಸನಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ "ಕೇನಚಿ ಅಞ್ಞೇನ ಪಯೋಜನೇನ ಥೇರೋ ಆಗತೋ"ತಿ ಞತ್ವಾ, "ವದೇಯ್ಯಾಥ, ಭನ್ತೇ, ಕೇನತ್ಥೋ"ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ -

೧೮೫."ಅರಹಂ ಸುಗತೋ ಲೋಕೇ, ವಾತೇಹಾಬಾಧಿಕೋ ಮುನಿ।
ಸಚೇ ಉಣ್ಹೋದಕಂ ಅತ್ಥಿ, ಮುನಿನೋ ದೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ॥

೧೮೬."ಪೂಜಿತೋ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನಂ, ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯಾನ ಸಕ್ಕತೋ।
ಅಪಚಿತೋಪಚೇಯ್ಯಾನಂ, ತಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಮಿ ಹಾತವೇ"ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಲೋಕೇ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನಂ** ಪೂಜೇತಬ್ಬೇಹಿ ಸಕ್ಕಾದೀಹಿ ದೇವೇಹಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾದೀಹಿ ಚ ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ **ಪೂಜಿತೋ, ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯಾನಂ** ಸಕ್ಕಾತಬ್ಬೇಹಿ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಕೋಸಲರಾಜಾದೀಹಿ **ಸಕ್ಕತೋ, ಅಪಚೇಯ್ಯಾನಂ** ಅಪಚಾಯಿತಬ್ಬೇಹಿ ಮಹೇಸೀಹಿ ಖೀಣಾಸವೇಹಿ **ಅಪಚಿತೋ,** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾದಿನಾ **ಅರಹಂ,** ಸೋಭನಗಮನಾದಿನಾ **ಸುಗತೋ** ಸಬ್ಬಞ್ಞು **ಮುನಿ** ಮಯ್ಹಂ ಸತ್ಥಾ ದೇವದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ, ಸೋ ದಾನಿ **ವಾತೇಹಿ** ವಾತಹೇತು ವಾತಕ್ಖೋಭನಿಮಿತ್ತಂ **ಆಬಾಧಿಕೋ** ಜಾತೋ। **ಸಚೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಉಣ್ಹೋದಕಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ** ವಾತಾಬಾಧವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ತಂ **ಹಾತವೇ** ಉಪನೇತುಂ **ಇಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಣ್ಹೋದಕಂ ತದನುರೂಪಂ ವಾತಾರಹಞ್ಚ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಭಗವತೋ ಉಪನಾಮೇಸಿ। ತೇನ ಚ ಸತ್ಥು ರೋಗೋ ವೂಪಸಮಿ। ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಅನುಮೋದನಂ ಅಕಾಸೀತಿ।

ಉಪವಾಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಇಸಿದಿನ್ನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಇಸಿದಿನ್ನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಬೋಧಿಯಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದೇ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಇಸಿದಿನ್ನೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಚನ್ದನಮಾಳಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿನೀ ದೇವತಾ ತಂ ಚೋದೇನ್ತೀ -

೧೮೭."ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ಉಪಾಸಕಾ, ಕಾಮಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಇತಿ ಭಾಸಮಾನಾ।
ಸಾರತ್ತರತ್ತಾ ಮಣಿಕುಣ್ಡಲೇಸು, ಪುತ್ತೇಸು ದಾರೇಸು ಚ ತೇ ಅಪೇಕ್ಖಾ॥

೧೮೮."ಅದ್ಧಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ ಯತೋಧ ಧಮ್ಮಂ, ಕಾಮಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಇತಿ ಚಾಪಿ ಆಹು।
ರಾಗಞ್ಚ ತೇಸಂ ನ ಬಲತ್ಥಿ ಛೇತ್ತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಿತಾ ಪುತ್ತದಾರಂ ಧನಞ್ಚಾ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಮಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ಉಪಾಸಕಾ, ಕಾಮಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಇತಿ ಭಾಸಮಾನಾ**ತಿ ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಧರಾ ಉಪಾಸಕಾ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಾ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಧರತ್ತಾ ಏವ "ಕಾಮಾ ನಾಮೇತೇ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸಮಾನಾ, ಸಯಂ ಪನ **ಸಾರತ್ತರತ್ತಾ ಮಣಿಕುಣ್ಡಲೇಸು, ಪುತ್ತೇಸು ದಾರೇಸು ಚ ತೇ ಅಪೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಸಾರತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಬಹಲರಾಗರತ್ತಾ ಮಣೀಸು ಕುಣ್ಡಲೇಸು ಚ, ಮಣಿಚಿತೇಸು ವಾ ಕುಣ್ಡಲೇಸು, ಪುತ್ತೇಸು ಪುತ್ತಧೀತಾಸು ದಾರೇಸು ಚ ಅಧಿಗತಸ್ನೇಹಾ, ಅಞ್ಞಂ ಭಣನ್ತಾ ಅಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತಾ ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯತೋತಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಉಪಾಸಕಾ ಸಾರತ್ತರತ್ತಾ ಮಣಿಕುಣ್ಡಲೇಸು ಪುತ್ತೇಸು ದಾರೇಸು ಚ ಅಪೇಕ್ಖವನ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ **ಧಮ್ಮಂ** ಯಾಥಾವತೋ **ಅದ್ಧಾ** ಏಕಂಸೇನ **ನ ಜಾನನ್ತಿ**। ಏವಂ ಭೂತಾ ಚ **"ಕಾಮಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ಇತಿ ಚಾಪಿ ಆಹು** ಅಹೋಸಿ, ಸತ್ತಪಕತಿ ವಿಚಿತ್ತಸಭಾವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರಾಗಞ್ಚ ತೇಸಂ ನ ಬಲತ್ಥಿ ಛೇತ್ತು**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಂ ಛೇತ್ತುಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ತಾದಿಸಂ ಞಾಣಬಲಂ ನತ್ಥಿ, **ತಸ್ಮಾ** ತೇನ ಕಾರಣೇನ **ಸಿತಾ** ತಣ್ಹಾವಸೇನ ನಿಸ್ಸಿತಾ **ಪುತ್ತದಾರಂ ಧನಞ್ಚ** ಅಲ್ಲೀನಾ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ದೇವತಾ ತಂಯೇವ ಉಪಾಸಕಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಕಥೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಉಪಾಸಕೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೮.೪೬-೫೦) -

> "ವಿಪಸ್ಸಿನೋ ಭಗವತೋ, ಬೋಧಿಯಾ ಪಾದಪುತ್ತಮೇ।
> ಸುಮನೋ ಬೀಜನಿಂ ಗಯ್ಹ, ಅಬೀಜಿಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥
>
> "ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಅಬೀಜಿಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ।
> ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬೀಜನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥
>
> "ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ಇಮಾ ಏವ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸೀತಿ।

ಇಸಿದಿನ್ನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಮ್ಬುಲಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ದೇವೋ ಚಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಮ್ಬುಲಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ಚತುನವುತಿಕಪ್ಪಮತ್ಥಕೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತರಂಸಿಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ತಾಲಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ "ಸಮ್ಬುಲೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಕಚ್ಚಾನಗೋತ್ತತಾಯ **ಸಮ್ಬುಲಕಚ್ಚಾನೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ।

ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಸಮೀಪೇ ಭೇರವಾಯ ನಾಮ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಮಹಾ ಅಕಾಲಮೇಘೋ ಸತಪಟಲಸಹಸ್ಸಪಟಲೋ ಥನೇನ್ತೋ ಗಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಜ್ಜುಲ್ಲತಾ ನಿಚ್ಛಾರೇನ್ತೋ ಗಳಗಳಾಯನ್ತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಿತುಂ ಆರಭಿ, ಅಸನಿಯೋ ಫಲಿಂಸು। ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಅಚ್ಛತರಚ್ಛುವನಮಹಿಂಸಹತ್ಥಿಆದಯೋ ಭೀತತಸಿತಾ ಭೀತರವಂ ವಿರವಿಂಸು। ಥೇರೋ ಪನ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸನತ್ತಾ ಕಾಯೇ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ ತಂ ಅಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಮೇವ ಕಮ್ಮಂ

ಕರೋನ್ತೋ ಘಮ್ಮಾಪಗಮೇನ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ತಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಸಹ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೧.೮೫-೯೦) -

"ಸತರಂಸೀ ನಾಮ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ವಿವೇಕಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾನ, ಗೋಚರಾಯಾಭಿನಿಕ್ಖಮಿ॥

"ಫಲಹತ್ಥೋ ಅಹಂ ದಿಸ್ವಾ, ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ನರಾಸಭಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ತಾಲಫಲಂ ಅದಾಸಹಂ॥

"ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಉದಾನವಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೮೯."ದೇವೋ ಚ ವಸ್ಸತಿ, ದೇವೋ ಚ ಗಳಗಳಾಯತಿ,
ಏಕಕೋ ಚಾಹಂ ಭೇರವೇ ಬಿಲೇ ವಿಹರಾಮಿ।
ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಏಕಕಸ್ಸ ಭೇರವೇ ಬಿಲೇ ವಿಹರತೋ,
ನತ್ಥಿ ಭಯಂ ವಾ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ವಾ ಲೋಮಹಂಸೋ ವಾ॥

೧೯೦."ಧಮ್ಮತಾ ಮಮೇಸಾ ಯಸ್ಸ ಮೇ, ಏಕಕಸ್ಸ ಭೇರವೇ ಬಿಲೇ।
ವಿಹರತೋ ನತ್ಥಿ ಭಯಂ ವಾ, ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ವಾ ಲೋಮಹಂಸೋ ವಾ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ದೇವೋ ಚ ವಸ್ಸತಿ, ದೇವೋ ಚ ಗಳಗಳಾಯತೀ**ತಿ ದೇವೋ ಮೇಘೋ ವಸ್ಸತಿ ಚ, "ಗಳಗಳಾ"ತಿ ಚ ಕರೋನ್ತೋ ಗಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಅನುಕರಣಮೇತಂ। **ಏಕಕೋ ಚಾಹಂ ಭೇರವೇ ಬಿಲೇ ವಿಹರಾಮೀ**ತಿ ಅಹಞ್ಚ ಏಕಕೋ ಅಸಹಾಯೋ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಾಯಂ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ ವಸಾಮಿ, **ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ** ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ **ನತ್ಥಿ ಭಯಂ ವಾ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ವಾ ಲೋಮಹಂಸೋ ವಾ**ತಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಸಞ್ಞಿತಂ ಭಯಂ ವಾ ತಂನಿಮಿತ್ತಕಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ವಾ ಲೋಮಹಂಸನಮತ್ತಂ ವಾ ನತ್ಥಿ।

ಕಸ್ಮಾತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಧಮ್ಮತಾ ಮಮೇಸಾ"**ತಿ। ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಸ್ಸ ಹಿ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನಛನ್ದರಾಗತಾಯ ಭಯಾದಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಮಯಾ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ತತ್ಥ ಪರಿಞ್ಞಾತಂ, ತತ್ಥ ಚ ಛನ್ದರಾಗೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ತಸ್ಮಾ ಭಯಾದೀನಂ ಅಭಾವೋ **ಧಮ್ಮತಾ ಮಮೇಸಾ** ಮಮ ಧಮ್ಮಸಭಾವೋ ಏಸೋತಿ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಸಮ್ಬುಲಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ನಿತಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಸ್ಸ ಸೇಲೂಪಮಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಿತಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರೇ ಆರಾಮಗೋಪಕೋ ಹುತ್ವಾ ಜೀವನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಾಳಿಕೇರಫಲಂ ದಾತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಠತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ। ಸೋ ತಂ ದತ್ವಾ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ನಿತಕೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಘಟೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೯೧-೯೬) -

"ನಗರೇ ಬನ್ಧುಮತಿಯಾ, ಆರಾಮಿಕೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ॥

"ನಾಳಿಕೇರಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಆಕಾಸೇ ಠಿತಕೋ ಸನ್ತೋ, ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ ಮಹಾಯಸೋ॥

"ವಿತ್ತಿಸಞ್ಜನನೋ ಮಯ್ಹಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖಾವಹೋ।
ಫಲಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದತ್ವಾನ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ॥

"ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂ ತದಾ ಪೀತಿಂ, ವಿಪುಲಞ್ಚ ಸುಖುತ್ತಮಂ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ ರತನಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ತಹಿಂ ತಹಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ವಿಸುದ್ಧಂ ಮೇ, ಸಮಾಧಿಕುಸಲೋ ಅಹಂ।
ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೇ ಫಲಸುಖೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖೇನ ವಿಹರನ್ತೇ ಪಧಾನಪರಿಗ್ಗಾಹಕೋ ಥೇರೋ ತಂ ಆರಞ್ಞಾಯತನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ವಸನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ **"ಕಸ್ಸ ಸೇಲೂಪಮ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

೧೯೧. ತತ್ಥ **ಕಸ್ಸ ಸೇಲೂಪಮಂ ಚಿತ್ತಂ, ಠಿತಂ ನಾನುಪಕಮ್ಪತೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ವಸನ್ತೇಸು ಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮೇನ ಏಕಘನಸಿಲಾಮಯಪಬ್ಬತೂಪಮಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಇಞ್ಜನಾನಂ ಅಭಾವತೋ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಠಿತಂ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ನಾನುಕಮ್ಪತಿ ನ ವೇಧತಿ। ಇದಾನಿಸ್ಸ ಅಕಮ್ಪನಾಕಾರಂ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾರಣೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ವಿರತ್ತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ವಿರತ್ತಂ ರಜನೀಯೇಸೂ**ತಿ ವಿರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ರಜನೀಯೇಸು ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತೇಸು ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಪ್ಪನೀಯೇ**ತಿ ಪಟಿಘಟ್ಠಾನಿಯೇ, ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಆಘಾತವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। **ನ ಕುಪ್ಪತೀ**ತಿ ನ ದುಸ್ಸತಿ ನ ವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಯಸ್ಸೇವಂ ಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಮನೋ ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ ತಾದಿಭಾವೇನ ಭಾವಿತಂ, **ಕುತೋ ತಂ ದುಕ್ಖಮೇಸ್ಸತೀ**ತಿ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕುತೋ ಸತ್ತತೋ ಸಙ್ಖಾರತೋ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಉಪಗಮಿಸ್ಸತಿ, ನ ತಾದಿಸಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೯೨. ಏವಂ ಅನಿಯಮವಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ನಿತಕತ್ಥೇರೋ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **“ಮಮ ಸೇಲೂಪಮಂ ಚಿತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ತಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ನಿತಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಸೋಣಪೋಟಿರಿಯಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನ ತಾವ ಸುಪಿತುಂ ಹೋತೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೋಣಸ್ಸ ಪೋಟಿರಿಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ವನಚರೋ ಹುತ್ವಾ ಜೀವನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕುರಞ್ಜಿಯಫಲಂ ಸತ್ಥುನೋ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪೋಟಿರಿಯಸ್ಸ ನಾಮ ಗಾಮಭೋಜಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಸೋಣೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಭದ್ದಿಯಸ್ಸ ಸಾಕಿಯರಞ್ಞೋ ಸೇನಾಪತಿ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಭದ್ದಿಯರಾಜೇ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತೇ, ಸೇನಾಪತಿ “ರಾಜಾಪಿ ನಾಮ ಪಬ್ಬಜಿ, ಕಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಘರಾವಾಸೇನಾ”ತಿ ಪಬ್ಬಜಿ? ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪನ ನಿದ್ದಾರಾಮೋ ವಿಹರತಿ, ನ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜತಿ। ತಂ ಭಗವಾ ಅನುಪಿಯಾಯಂ ಅಮ್ಬವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಓಭಾಸಂ ಫರಾಪೇತ್ವಾ ತೇನಸ್ಸ ಸತಿಂ ಜನೇತ್ವಾ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ತಂ ಓವದನ್ತೋ -

೧೯೩“ನ ತಾವ ಸುಪಿತುಂ ಹೋತಿ, ರತ್ತಿ ನಕ್ಖತ್ತಮಾಲಿನೀ।
ಪಟಿಜಗ್ಗಿತುಮೇವೇಸಾ, ರತ್ತಿ ಹೋತಿ ವಿಜಾನತಾ॥

೧೯೪“ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಾವಪತಿತಂ , ಕುಞ್ಜರೋ ಚೇ ಅನುಕ್ಕಮೇ।
ಸಙ್ಗಾಮೇ ಮೇ ಮತಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ಯಞ್ಚೇ ಜೀವೇ ಪರಾಜಿತೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನ ತಾವ ಸುಪಿತುಂ ಹೋತಿ, ರತ್ತಿ ನಕ್ಖತ್ತಮಾಲಿನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಕ್ಖಣೇಹಿ ವಜ್ಜಿತಂ ನವಮಂ ಖಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಸ್ಸ ಯಾವ ನ ಅರಹತ್ತಂ ಹತ್ಥಗತಂ ಹೋತಿ, ತಾವ ಅಯಂ ನಕ್ಖತ್ತಮಾಲಿನೀ ರತ್ತಿ ಸುಪಿತುಂ ನಿದ್ದಾಯಿತುಂ ನ ಹೋತಿ, ಸುಪನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ನ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ **ಪಟಿಜಗ್ಗಿತುಮೇವೇಸಾ, ರತ್ತಿ ಹೋತಿ ವಿಜಾನತಾ**ತಿ ಏಸಾ ರತ್ತಿ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಞ್ಚ ನಿದ್ದೂಪಗಮನೇನ ವಿಸೇಸತೋ ನಿಸ್ಸದ್ದವೇಲಾಭೂತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅತ್ತನಿ ಸಞ್ಜಗ್ಗಿತುಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುಞ್ಜಿತುಮೇವ ವಿಜಾನತಾ ವಿಞ್ಞುನಾ ಇಚ್ಛಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋಣೋ ಸಂವಿಗ್ಗತರಮಾನಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ **“ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧೋವ ಪತಿತ”**ನ್ತಿ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅವಪತಿತ**ನ್ತಿ ಅವಮುಖಂ ಪತಿತಂ ಉದ್ಧಂಪಾದಂ ಅಧೋಮುಖಂ ಪತಿತಂ। **ಕುಞ್ಜರೋ ಚೇ ಅನುಕ್ಕಮೇ**ತಿ ಕುಞ್ಜರೋ ಅನುಕ್ಕಮೇಯ್ಯ ಚೇ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯದಾಹಂ ಹತ್ಥಿಮಾರುಹಿತ್ವಾ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧತೋ ಪತಿತೋ, ತದಾಹಂ **ಸಙ್ಗಾಮೇ** ತೇನ ಹತ್ಥಿನಾ ಮದ್ದಿತೋ ಮತೋ ಅಹೋಸಿಂ ಚೇ, ತಂ **ಮೇ** ಮರಣಂ **ಸೇಯ್ಯೋ, ಯಞ್ಚೇ** ಇದಾನಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ **ಪರಾಜಿತೋ** ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ತಂ ನ ಸೇಯ್ಯೋತಿ। ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವದನ್ತೋಯೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೨.೧-೭) -

“ಮಿಗಲುದ್ದೋ ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ವಿಪಿನೇ ವಿಚರಂ ಅಹಂ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗುಂ॥

“ಕುರಞ್ಜಿಯಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ “ಸತ್ಥಾರಾ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ತನಾ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ಉಭಯಞ್ಚ ಗಾಥಂ “ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಾವಪತಿತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ। ತೇನ ಇದಮೇವ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಸೋಣಪೋಟಿರಿಯಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ನಿಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಹಿತ್ವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಿಸಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಕಪಿತ್ಥಫಲಮದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಲಿಯಜನಪದೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ನಿಸಭೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸಾಕಿಯಕೋಲಿಯಾನಂ ಸಙ್ಗಾಮೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತದಹೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೭-೧೧) –

“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಕಪಿತ್ಥಂ ಅದದಿಂ ಫಲಂ॥

“ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಭಿಕ್ಖೂ ಪಮಾದವಿಹಾರೇನ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇ ಓವದನ್ತೋ –

೧೯೫.“ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಹಿತ್ವಾ, ಪಿಯರೂಪೇ ಮನೋರಮೇ।
ಸದ್ಧಾಯ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಭವೇ”ತಿ॥ –

ಪಠಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಸಭಾವತಾಯ **ಪಿಯರೂಪೇ** ಮನುಞ್ಞಸಭಾವತಾಯ **ಮನೋರಮೇ** ರೂಪಾದಿಕೇ **ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ** ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ **ಹಿತ್ವಾ** ಪಹಾಯ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಫಲ**ಸದ್ಧಾಯ** ರತನತ್ತಯ**ಸದ್ಧಾಯ** ಚ ವಸೇನ **ಘರಾ** ಘರಬನ್ಧನತೋ **ನಿಕ್ಖಮ್ಮ** ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತೋ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ

ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ವಟ್ಟ**ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಕರೋ ಭವೇ** ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ಏವಂ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದಿತ್ವಾ "ಅಯಂ ಪರೇ ಏವ ಸಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ ವಿಹರತಿ, "ಸಯಂ ಪನ ಅಕಾರಕೋ'ತಿ ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥಾ"ತಿ ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪನ್ನಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ -

೧೯೬"ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಮರಣಂ, ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಜೀವಿತಂ।
ಕಾಲಞ್ಚ ಪಟಿಕಙ್ಖಾಮಿ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ"ತಿ॥ -

ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ತತ್ಥ **ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಮರಣ**ನ್ತಿ ಮರಣಂ ನ ಅಭಿಕಙ್ಖಾಮಿ। **ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಜೀವಿತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ತಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ, ಯಸ್ಮಾ ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಜೀವಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಮರಣನ್ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಆಯತಿಂ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾಯ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಆಚಿನೋತಿ ಉಪಚಿನೋತಿ, ಸೋ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೋ ನಾನ್ತರಿಯಕತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಮರಣಮ್ಪಿ ಅಭಿನನ್ದತಿ ನಾಮ ಕಾರಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ಖೀಣಾಸವೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಚಯಗಾಮಿಧಮ್ಮೇ ಪಹಾಯ ಅಪಚಯಗಾಮಿಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಜೀವಿತಂ ಅನಭಿನನ್ದನ್ತೋ ಮರಣಮ್ಪಿ ಅನಭಿನನ್ದತಿ ನಾಮ ಕಾರಣಸ್ಸ ಏವ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ - "ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಮರಣಂ, ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಜೀವಿತ"ನ್ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಕಙ್ಖಾ, ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ಅವಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಾಲಞ್ಚ ಪಟಿಕಙ್ಖಾಮಿ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ"**ತಿ, ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಿದ್ಧೇ ಸತಿಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಕೇವಲಂ ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲಂ ಪಟಿಕಙ್ಖಾಮಿ, ತಂ ಉದಿಕ್ಖಮಾನೋ ಆಗಮಯಮಾನೋ ವಿಹರಾಮಿ, ನ ಪನ ಮೇ ಮರಣೇ ಜೀವಿತೇ ವಾ ಅಭಿನನ್ದನಾ ಅತ್ಥಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನೇವ ತಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾತಿ।

ನಿಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಉಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಮ್ಬಪಲ್ಲವಸಙ್ಕಾಸನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಸಭತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕೋಸಮ್ಬಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಾಕಿಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಉಸಭೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಞಾತಿಸಮಾಗಮೇ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕತ್ವಾ ದಿವಾ ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮೋ ಸಕಲರತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಾಯಮಾನೋ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಸುಪಿನೇ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಅಮ್ಬಪಲ್ಲವವಣ್ಣಂ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಗೀವಾಯಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ನಗರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠಂ ತತ್ಥೇವ ಮನುಸ್ಸೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಲಜ್ಜಾಯ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧತೋ ಓರುಯ್ಹ ಅತ್ತಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ, "ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಸುಪಿನಂ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿನಾ ಅಸಮ್ಪಜಾನೇನ ನಿದ್ದಾಯಮಾನೇನ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಂವೇಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೧೨-೧೬) -

"ಕಕುಧಂ ವಿಲಸನ್ತಂವ, ದೇವದೇವಂ ನರಾಸಭಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಕೋಸಮ್ಬಂ ಅದದಿಂ ತದಾ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅಥ ಥೇರೋ ಯಥಾದಿಟ್ಠಂ ಸುಪಿನಂ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ತಸ್ಸೇವ ಸುಪಿನಸ್ಸ ಕಿತ್ತನವಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೯೭.“ಅಮ್ಬಪಲ್ಲವಸಙ್ಕಾಸಂ, ಅಂಸೇ ಕತ್ವಾನ ಚೀವರಂ।
ನಿಸಿನ್ನೋ ಹತ್ಥಿಗೀವಾಯಂ, ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿಂ॥

೧೯೮.“ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧತೋ ಓರುಯ್ಹ, ಸಂವೇಗಂ ಅಲಭಿಂ ತದಾ।
ಸೋಹಂ ದಿತ್ತೋ ತದಾ ಸನ್ತೋ, ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಅಮ್ಬಪಲ್ಲವಸಙ್ಕಾಸಂ, ಅಂಸೇ ಕತ್ವಾನ ಚೀವರ**ನ್ತಿ ಅಮ್ಬಪಲ್ಲವಾಕಾರಂ ಪವಾಳವಣ್ಣಂ ಚೀವರಂ ಖನ್ಧೇ ಕರಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕರಿತ್ವಾ। **ಗಾಮ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ರಾಜಧಾನಿಂ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧೇ **ನಿಸಿನ್ನೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿಂ,** ಪವಿಟ್ಠಮತ್ತೋವ ಮಹಾಜನೇನ ಓಲೋಕಿಯಮಾನೋ **ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧತೋ ಓರುಯ್ಹ** ರಿತೋ ಪಟಿಬುಜ್ಝಿಂ, ಪಬುದ್ಧೋವ **ಸಂವೇಗಂ ಅಲಭಿಂ ತದಾ** “ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹುತ್ವಾ ನಿದ್ದಾಯೋಕ್ಕಮನೇನ ಏತಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ “ರಾಜಾವ ಹುತ್ವಾ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಏವರೂಪಂ ಸುಪಿನಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಭಾತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಆರುಯ್ಹ ನಗರವೀಥಿಯಂ ಚರನ್ತೋ ತಂ ಸುಪಿನಂ ಸರಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧತೋ ಓರುಯ್ಹ ಸಂವೇಗಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ದಿತ್ತೋ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ರಾಜಕಾಲೇ ಜಾತಿಮದಭೋಗಮದಾದಿಪರಿದಪ್ಪಿತೋ ಸಮಾನೋ ಸಂವೇಗಮಲಭಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಉಸಭತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಕಪ್ಪಟಕುರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಯಮಿತಿ ಕಪ್ಪಟೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಪ್ಪಟಕುರತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ವಿನತಾಯ ನಾಮ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಕೇತಕಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ದುಗ್ಗತಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಯಾವ ವಯಪ್ಪತ್ತಿ, ತಾವ ಅಞ್ಞಂ ಉಪಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಕಪ್ಪಟಖಣ್ಡನಿವಾಸನೋ ಸರಾವಹತ್ಥೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕುರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ವಿಚರಿ, ತೇನ **ಕಪ್ಪಟಕುರೋ**ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಿಣಂ ವಿಕ್ಕಿಣಿತ್ವಾ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ತಿಣಲಾವನತ್ಥಂ ಅರಞ್ಞಂ ಗತೋ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞತರಂ ಖೀಣಾಸವತ್ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ತಸ್ಸ ಥೇರೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ “ಕಿಂ ಮೇ ಇಮಾಯ ಕಿಚ್ಛಜೀವಿಕಾಯಾ”ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ನಿವತ್ಥಕಪ್ಪಟಚೋಳಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಕ್ಖಿಪಿ। ಯದಾ ಚಸ್ಸ ಅನಭಿರತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ತಂ ಕಪ್ಪಟಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಅನಭಿರತಿ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಸಂವೇಗಂ ಪಟಿಲಭಿ। ಏವಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪಬ್ಬಜಿ। ತಸ್ಸ ತಂ ಕಾರಣಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇಸುಂ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಕಪ್ಪಟಕುರೋ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ನಿದ್ದಾಯತಿ, ತಂ ಭಗವಾ ಚೋದೇನ್ತೋ -

೧೯೯.“ಅಯಮಿತಿ ಕಪ್ಪಟೋ ಕಪ್ಪಟಕುರೋ, ಅಚ್ಛಾಯ ಅತಿಭರಿತಾಯ।
ಅಮತಘಟಿಕಾಯಂ ಧಮ್ಮಕಟಮತ್ತೋ, ಕತಪದಂ ಝಾನಾನಿ ಓಚೇತುಂ॥

೧೦೦"ಮಾ ಖೋ ತ್ವಂ ಕಪ್ಪಟ ಪಚಾಲೇಸಿ, ಮಾ ತ್ವಂ ಉಪಕಣ್ಣಮ್ಹಿ ತಾಳೇಸ್ಸಂ।
ನ ಹಿ ತ್ವಂ ಕಪ್ಪಟ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸಿ, ಸಙ್ಘಮಜ್ಝಮ್ಹಿ ಪಚಲಾಯಮಾನೋ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಯಮಿತಿ ಕಪ್ಪಟೋ ಕಪ್ಪಟಕುರೋ**ತಿ ಕಪ್ಪಟಕುರೋ ಭಿಕ್ಖು "ಅಯಂ ಮಮ ಕಪ್ಪಟೋ, ಇಮಂ ಪರಿದಹಿತ್ವಾ ಯಥಾ ತಥಾ ಜೀವಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೋ **ಅಚ್ಛಾಯ ಅತಿಭರಿತಾಯ ಅಮತಘಟಿಕಾಯಂ** ಮಮ ಅಮತಘಟೇ ತಹಂ ತಹಂ ವಸ್ಸನ್ತೇ "ಅಮತಮಧಿಗತಂ ಅಹಮನುಸಾಸಾಮಿ, ಅಹಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮಿ" (ಮಹಾವ॰ ೧೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೬; ೨.೩೪೨)। "ಅನ್ಧೀಭೂತಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಆಹಞ್ಛಂ ಅಮತದುನ್ದುಭಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧) ಘೋಸೇತ್ವಾ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾಮತೇ ಪವಸ್ಸಿಯಮಾನೇ **ಕತಪದಂ ಝಾನಾನಿ ಓಚೇತುಂ** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಾನಿ ಉಪಚೇತುಂ ಭಾವೇತುಂ ಕತಪದಂ ಕಟಮಗ್ಗವಿಹಿತಭಾವನಾಮಗ್ಗಂ ಇದಂ ಮಮ ಸಾಸನಂ, ತಥಾಪಿ **ಧಮ್ಮಕಟಮತ್ತೋ** ಮಮ ಸಾಸನಧಮ್ಮತೋ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿಚಿತ್ತೋ ಅಪಗತಮಾನಸೋ ಕಪ್ಪಟಕುರೋತಿ ತಂ ಚೋದೇತ್ವಾ ಪುನಪಿಸ್ಸ ಸಹೋಡ್ಢಂ ಚೋರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ ಪಮಾದವಿಹಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಾ ಖೋ ತ್ವಂ, ಕಪ್ಪಟ, ಪಚಾಲೇಸೀ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಮಾ ಖೋ ತ್ವಂ, ಕಪ್ಪಟ, ಪಚಾಲೇಸೀ**ತಿ ತ್ವಂ, ಕಪ್ಪಟಕುರ, "ಮಮ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಮಾ ಖೋ ಪಚಾಲೇಸಿ ಮಾ ಪಚಲಾಹಿ ಮಾ ನಿದ್ದಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ। **ಮಾ ತ್ವಂ ಉಪಕಣ್ಣಮ್ಹಿ ತಾಳೇಸ್ಸ**ನ್ತಿ ತಂ ನಿದ್ದಾಯಮಾನಂ ಉಪಕಣ್ಣಮ್ಹಿ ಕಣ್ಣಸಮೀಪೇ ದೇಸನಾಹತ್ಥೇನ ಅಹಂ ಮಾ ಪತಾಳೇಸ್ಸಂ। ಯಥಾ ಇತೋ ಪರಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಾಯ ಅಹಂ ತಂ ನ ಓವದೇಯ್ಯಂ, ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಾಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಹಿ ತ್ವಂ, ಕಪ್ಪಟ, ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ**ತಿ ತ್ವಂ, ಕಪ್ಪಟ, **ಸಙ್ಘಮಜ್ಝಮ್ಹಿ ಪಚಲಾಯಮಾನೋ** ಮತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ ನ ವಾ ಮಞ್ಞಸಿ, "ಅಯಮತಿದುಲ್ಲಭೋ ಖಣೋ ಪಟಿಲದ್ಧೋ, ಸೋ ಮಾ ಉಪಜ್ಝಗಾ"ತಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನ ಜಾನಾಸಿ, ಪಸ್ಸ ಯಾವ ಚ ತೇ ಅಪರದ್ಧನ್ತಿ ಚೋದೇಸಿ।

ಏವಂ ಭಗವತಾ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಗಾಳ್ಹಂ ತಂ ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ಚೋದನಾಯ ಕತಾಯ ಅಟ್ಠಿವೇಧವಿದ್ಧೋ ವಿಯ ಚಣ್ಡಗಜೋ ಮಗ್ಗಂ ಓತರನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೨.೧೭-೨೨) -

"ವಿನತಾನದಿಯಾ ತೀರೇ, ವಿಹಾಸಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಏಕಗ್ಗಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ॥

"ಮಧುಗನ್ಧಸ್ಸ ಪುಪ್ಫೇನ, ಕೇತಕಸ್ಸ ಅಹಂ ತದಾ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮಪೂಜಯಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ವುತ್ತಗಾಥಾದ್ವಯಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮನಸ್ಸ ಅಙ್ಕುಸಭೂತನ್ತಿ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ। ತೇನಸ್ಸ ತದೇವ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಕಪ್ಪಟಕುರತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುತ್ಥವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗೋ

೧. ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಹೋ ಬುದ್ಧಾ ಅಹೋ ಧಮ್ಮಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಿ। "ಕುಲಗೇಹೇ"ತಿ ಪನ ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೧೭) ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಚಿತ್ತಕಥಿಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ತದನುರೂಪಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಸೇಟ್ಠಿಧೀತಾಯ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ಸಾ ಕಿರ ಕುಮಾರಿಕಾಕಾಲೇಯೇವ ಪಬ್ಬಜಿತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಕುಲಘರಂ ಗತಾಪಿ ಗಬ್ಭಸಣ್ಠಿತಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತೀ ಸಾಮಿಕಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ತೇನ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ಭಿಕ್ಖುನೀಸು ಪಬ್ಬಜಿತಾ। ತಸ್ಸಾ ಗಬ್ಭಿನಿಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ದೇವದತ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಸೋ "ಅಸ್ಸಮಣೀ"ತಿ ಆಹ। ಪುನ ದಸಬಲಂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಸತ್ಥಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸಿ। ಥೇರೋ ಸಾವತ್ಥಿನಗರವಾಸೀನಿ ಕುಲಾನಿ ವಿಸಾಖಞ್ಚ ಉಪಾಸಿಕಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಸರಾಜಿಕಾಯ ಪರಿಸಾಯ ವಿನಿಚ್ಛಿನನ್ತೋ "ಪುರೇ ಲದ್ಧೋ ಗಬ್ಭೋ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಅರೋಗಾ"ತಿ ಆಹ। ಸತ್ಥಾ "ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತಂ ಅಧಿಕರಣ"ನ್ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರಂ ಅದಾಸಿ।

ಸಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಸುವಣ್ಣಬಿಮ್ಬಸದಿಸಂ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿ। ತಂ ರಾಜಾ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲೋ ಪೋಸೇಸಿ। "ಕಸ್ಸಪೋ"ತಿ ಚಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಅಪರಭಾಗೇ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ನೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। ಕುಮಾರಕಾಲೇ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾ ಭಗವತಾ "ಕಸ್ಸಪಂ ಪಕ್ಕೋಸಥ, ಇದಂ ಫಲಂ ವಾ ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ದೇಥಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕತರಕಸ್ಸಪಸ್ಸಾ"ತಿ। "ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪಸ್ಸಾ"ತಿ। ಏವಂ ಗಹಿತನಾಮತ್ತಾ ರಞ್ಞೋ ಪೋಸಾವನಿಕಪುತ್ತತ್ತಾ ಚ ವುಡ್ಢಕಾಲೇಪಿ **ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ**ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ।

ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚೇವ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಬುದ್ಧವಚನಞ್ಚ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಥ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ "ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮುಖಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಾಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಞ್ಚದಸ ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅನ್ಧವನೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ "ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ಸತ್ಥಾರಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗತೋ। ಸೋ ತೇ ಪಞ್ಹೇ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಗವಾಪಿಸ್ಸ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಥೇರೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಕಥಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ತೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೫೪.೧೫೦-೧೭೭) –

"ಇತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ನಾಯಕೋ।
ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತೋ ವೀರೋ, ಪದುಮುತ್ತರನಾಮಕೋ॥

"ತದಾಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹುತ್ವಾ, ವಿಸ್ಸುತೋ ವೇದಪಾರಗೂ।
ದಿವಾವಿಹಾರಂ ವಿಚರಂ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ಚತುಸಚ್ಚಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಂ, ಬೋಧಯನ್ತಂ ಸದೇವಕಂ।

ವಿಚಿತ್ತಕಥಿಕಾನಗ್ಗಂ, ವಣ್ಣಯನ್ತಂ ಮಹಾಜನೇ॥

“ತದಾ ಮುದಿತಚಿತ್ತೋಹಂ, ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ।
ನಾನಾರತ್ತೇಹಿ ವತ್ಥೇಹಿ, ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾನ ಮಣ್ಡಪಂ॥

“ನಾನಾರತನಪಜ್ಜೋತಂ, ಸಸಙ್ಘಂ ಭೋಜಯಿಂ ತಹಿಂ।
ಭೋಜಯಿತ್ವಾನ ಸತ್ತಾಹಂ, ನಾನಗ್ಗರಸಭೋಜನಂ॥

“ನಾನಾಚಿತ್ತೇಹಿ ಪುಪ್ಫೇಹಿ, ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಸಸಾವಕಂ।
ನಿಪಚ್ಚ ಪಾದಮೂಲಮ್ಹಿ, ತಂ ಠಾನ ಪತ್ಥಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ತದಾ ಮುನಿವರೋ ಆಹ, ಕರುಣೇಕರಸಾಸಯೋ।
ಪಸ್ಸಥೇತಂ ದಿಜವರಂ, ಪದುಮಾನನಲೋಚನಂ॥

“ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲಂ , ಸಮುಗ್ಗತತನೂರುಹಂ।
ಹಾಸಮ್ಹಿತವಿಸಾಲಕ್ಖಂ, ಮಮ ಸಾಸನಲಾಲಸಂ॥

“ಪತಿತಂ ಪಾದಮೂಲೇ ಮೇ, ಏಕಾವತ್ಥಸುಮಾನಸಂ।
ಏಸ ಪತ್ಥೇತಿ ತಂ ಠಾನಂ, ವಿಚಿತ್ತಕಥಿಕತ್ತನಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ ನಾಮ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ವಿಚಿತ್ತಪುಪ್ಫದುಸ್ಸಾನಂ, ರತನಾನಞ್ಚ ವಾಹಸಾ।
ವಿಚಿತ್ತಕಥಿಕಾನಂ ಸೋ, ಅಗ್ಗತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸುಕತೇನ, ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಜಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ತಾವತಿಂಸಮಗಚ್ಛಹಂ॥

“ಪರಿಬ್ಭಮಂ ಭವಾಭವೇ, ರಙ್ಗಮಜ್ಝೇ ಯಥಾ ನಟೋ।
ಸಾಖಮಿಗತ್ರಜೋ ಹುತ್ವಾ, ಮಿಗಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮೋಕ್ಕಮಿಂ॥

“ತದಾ ಮಯಿ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ, ವಜ್ಝವಾರೋ ಉಪಟ್ಠಿತೋ।
ಸಾಖೇನ ಚತ್ತಾ ಮೇ ಮಾತಾ, ನಿಗ್ರೋಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ॥

“ತೇನ ಸಾ ಮಿಗರಾಜೇನ, ಮರಣಾ ಪರಿಮೋಚಿತಾ।
ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಸಪಾಣಂ, ಮಮೇವಂ ಓವದೀ ತದಾ॥

“ನಿಗ್ರೋಧಮೇವ ಸೇವೇಯ್ಯ, ನ ಸಾಖಮುಪಸಂವಸೇ।
ನಿಗ್ರೋಧಸ್ಮಿಂ ಮತಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ಯಞ್ಚೇ ಸಾಖಮ್ಹಿ ಜೀವಿತಂ॥

“ತೇನಾನುಸಿಟ್ಠಾ ಮಿಗಯೂಥಪೇನ, ಅಹಞ್ಚ ಮಾತಾ ಚ ತಥೇತರೇ ಚ।
ಆಗಮ್ಮ ರಮ್ಮಂ ತುಸಿತಾಧಿವಾಸಂ, ಗತಾ ಪವಾಸಂ ಸಘರಂ ಯಥೇವ॥

“ಪುನೋ ಕಸ್ಸಪವೀರಸ್ಸ, ಅತ್ಥಮೇನ್ತಮ್ಹಿ ಸಾಸನೇ।
ಆರುಯ್ಹ ಸೇಲಸಿಖರಂ, ಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಜಿನಸಾಸನಂ॥

“ಇದಾನಾಹಂ ರಾಜಗಹೇ, ಜಾತೋ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇ ಅಹುಂ।
ಆಪನ್ನಸತ್ತಾ ಮೇ ಮಾತಾ, ಪಬ್ಬಜಿ ಅನಗಾರಿಯಂ॥

“ಸಗಬ್ಭಂ ತಂ ವಿದಿತ್ವಾನ, ದೇವದತ್ತಮುಪಾನಯುಂ।
ಸೋ ಅವೋಚ ವಿನಾಸೇಥ, ಪಾಪಿಕಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಂ ಇಮಂ॥

“ಇದಾನಿಪಿ ಮುನಿನ್ದೇನ, ಜಿನೇನ ಅನುಕಮ್ಪಿತಾ।
ಸುಖಿನೀ ಅಜನೀ ಮಯ್ಹಂ, ಮಾತಾ ಭಿಕ್ಖುನುಪಸ್ಸಯೇ॥

“ತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಮಹೀಪಾಲೋ, ಕೋಸಲೋ ಮಂ ಅಪೋಸಯಿ।
ಕುಮಾರಪರಿಹಾನೇನ, ನಾಮೇನಾಹಞ್ಚ ಕಸ್ಸಪೋ॥

“ಮಹಾಕಸ್ಸಪಮಾಗಮ್ಮ, ಅಹಂ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ।
ವಮ್ಮಿಕಸದಿಸಂ ಕಾಯಂ, ಸುತ್ವಾ ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತಂ॥

“ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿ ಮೇ, ಅನುಪಾದಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಪಾಯಾಸಿಂ ದಮಯಿತ್ವಾಹಂ, ಏತದಗ್ಗಮಪಾಪುಣಿಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಚಿತ್ತಕಥಿಕಭಾವೇನ ಸತ್ಥಾರಾ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಗುಣವಿಭಾವನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೨೦೧“ಅಹೋ ಬುದ್ಧಾ ಅಹೋ ಧಮ್ಮಾ, ಅಹೋ ನೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪದಾ।
ಯತ್ಥ ಏತಾದಿಸಂ ಧಮ್ಮಂ, ಸಾವಕೋ ಸಚ್ಛಿಕಾಹಿತಿ॥

೨೦೨“ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯೇಸು ಕಪ್ಪೇಸು, ಸಕ್ಕಾಯಾಧಿಗತಾ ಅಹೂ।
ತೇಸಮಯಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ, ಚರಿಮೋಯಂ ಸಮುಸ್ಸಯೋ।
ಜಾತಿಮರಣಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಹೋತಿ** ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಬುದ್ಧಾತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾ, ಗಾರವವಸೇನ ಬಹುವಚನಂ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಾತಿ** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನವ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ। **ಅಹೋ ನೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪದಾತಿ** ಅಮ್ಹಾಕಂ

ಸತ್ಥು ದಸಬಲಸ್ಸ ಅಹೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸತ್ಥರಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೇನ। **ಏತಾದಿಸಂ ಧಮ್ಮಂ, ಸಾವಕೋ ಸಚ್ಛಿಕಾಹಿತೀ**ತಿ ಏತಾದಿಸಂ ಏವರೂಪಂ ಸುವಿಸುದ್ಧಜ್ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಪರಿವಾರಂ ಅನವಸೇಸಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಾವಹಂ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ಅನುತ್ತರಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಾವಕೋಪಿ ನಾಮ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂವಿಧಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತುಭೂತಾ ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಧಮ್ಮಗುಣಾ, ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋತಿ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾಧಿಮುತ್ತಿಂ ಪವೇದೇಸೀತಿ। ಧಮ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಕಿತ್ತನೇನೇವ ಹಿ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಕಿತ್ತಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಏವಂ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ಇದಾನಿ ಅತ್ತುಪನಾಯಿಕಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯೇಸೂ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯೇಸೂತಿ** ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತೇಸು ಮಹಾಕಪ್ಪೇಸು। **ಸಕ್ಕಾಯಾತಿ** ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ತೇ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಧಮ್ಮಸಮೂಹತಾಯ "ಸಕ್ಕಾಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಅಹೂತಿ** ನಿವತ್ತನೂಪಾಯಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಅನಪಗತಾ ಅಹೇಸುಂ। **ತೇಸಮಯಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಚರಿಮೋಯಂ ಸಮುಸ್ಸಯೋ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಕೋ, ತತೋ ಏವ ಚರಿಮೋ, ತಸ್ಮಾ **ಜಾತಿಮರಣ**ಸಹಿತೋ ಖನ್ಧಾದಿಪಟಿಪಾಟಿಸಙ್ಖಾತೋ **ಸಂಸಾರೋ** ಇದಾನಿ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಾವತೋ **ಪುನಬ್ಭವೋ ನತ್ಥಿ,** ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ಹವೇ ದಹರೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ವನನ್ತಂ ಉಪಗತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಿಲಕ್ಖಫಲಮದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಧಮ್ಮಪಾಲೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಕ್ಕಸಿಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಅಞ್ಞತರಂ ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೧೦-೧೫) -

"ವನನ್ತರೇ ಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಂ ಮಹಾಯಸಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪಿಲಕ್ಖಸ್ಸಾದದಿಂ ಫಲಂ॥

"ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಫಲಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖೇನ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ದ್ವೇ ಸಾಮಣೇರೇ ರುಕ್ಖಗ್ಗೇ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನನ್ತೇ ಆರೂಳ್ಹಸಾಖಾಯ ಭಗ್ಗಾಯ ಪತನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಥೇರೋ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರೋಗೇಯೇವ ಭೂಮಿಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ -

೨೦೩."ಯೋ ಹವೇ ದಹರೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯುಞ್ಜತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಜಾಗರೋ ಸ ಹಿ ಸುತ್ತೇಸು, ಅಮೋಘಂ ತಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ॥

೧೦೪"ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಞ್ಚ ಸೀಲಞ್ಚ, ಪಸಾದಂ ಧಮ್ಮದಸ್ಸನಂ।
ಅನುಯುಞ್ಜೇಥ ಮೇಧಾವೀ, ಸರಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ - ಇಮಾ ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯೋತಿ** ಅನಿಯಮವಚನಂ। **ಹವೇತಿ** ದಳ್ಹತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ದಹರೋತಿ** ತರುಣೋ। ಭಿಕ್ಖತೀತಿ **ಭಿಕ್ಖು। ಯುಞ್ಜತೀತಿ** ಘಟತಿ ವಾಯಮತಿ। **ಜಾಗರೋತಿ** ಜಾಗರಣಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸುತ್ತೇಸೂತಿ** ಸುಪನ್ತೇಸು। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ **ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ದಹರೋವ** ಸಮಾನೋ ತರುಣೋ "ತಥಾಹಂ ಪಚ್ಛಾ ವುಡ್ಢಕಾಲೇ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ **ಸಾಸನೇ** ಅಪ್ಪಮಾದಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ **ಯುಞ್ಜತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ಯೋಗಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ **ಸುತ್ತೇಸು** ಅವಿಜ್ಜಾನಿದ್ದಾಯ ಸುತ್ತೇಸು ಪಮತ್ತೇಸು ಸದ್ಧಾದಿಜಾಗರಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗಮೇನ **ಜಾಗರೋ,** ತತೋ ಏವ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪಾರಿಪೂರಿಯಾ **ಅಮೋಘಂ** ಅವಞ್ಝಂ **ತಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ,** ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏತದೇವಂ, **ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಞ್ಚ** "ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಞ್ಚ, ಸದ್ಧೂಪನಿಬನ್ಧತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ ತದುಪನಿಸ್ಸಯಂ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿ**ಸೀಲಞ್ಚ** , "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತರತನತ್ತಯ**ಪ್ಪಸಾದಞ್ಚ** , ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚ**ಧಮ್ಮದಸ್ಸನಞ್ಚ ಮೇಧಾವೀ** ಧಮ್ಮೋಜಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು **ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನಂ** ಓವಾದಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಿಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಆದಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಸಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ **ಅನುಯುಞ್ಜೇಥ,** ತತ್ಥ ಅನುಯೋಗಂ ಆತಪ್ಪಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಬ್ರಹ್ಮಾಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮಥಙ್ಗತಾನೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾದಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಬ್ರಹ್ಮಾಲೀತಿ** ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಸಂಸಾರೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ತಾದಿಸೇನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪತಿರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಗತತ್ತಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೫೧.೬೩-೬೮) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಪಾದಫಲಂ ಅದಾಸಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಮಗ್ಗಸುಖೇನ ಫಲಸುಖೇನ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪಧಾನಪರಿಗ್ಗಾಹಕೇನ ಥೇರೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ವುತ್ತಂ ಪಧಾನಾನುಯೋಗಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ -

೧೦೫."ಕಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮಥಙ್ಗತಾನಿ, ಅಸ್ಸಾ ಯಥಾ ಸಾರಥಿನಾ ಸುದನ್ತಾ।
ಪಹೀನಮಾನಸ್ಸ ಅನಾಸವಸ್ಸ, ದೇವಾಪಿ ಕಸ್ಸ ಪಿಹಯನ್ತಿ ತಾದಿನೋ॥

೧೦೬."ಮಯ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮಥಙ್ಗತಾನಿ, ಅಸ್ಸಾ ಯಥಾ ಸಾರಥಿನಾ ಸುದನ್ತಾ।
ಪಹೀನಮಾನಸ್ಸ ಅನಾಸವಸ್ಸ, ದೇವಾಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಪಿಹಯನ್ತಿ ತಾದಿನೋ"ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ವಸನ್ತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು **ಕಸ್ಸ** ಭಿಕ್ಖುನೋ ಥೇರಸ್ಸ ವಾ ನವಸ್ಸ ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ವಾ ಛೇಕೇನ **ಸಾರಥಿನಾ ಸುದನ್ತಾ ಅಸ್ಸಾ** ವಿಯ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮಥಂ** ದನ್ತಭಾವಂ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಭಾವಂ **ಗತಾನಿ**। ಕಸ್ಸ ನವವಿಧಮ್ಪಿ ಮಾನಂ ಪಹಾಯ ಠಿತತ್ತಾ **ಪಹೀನಮಾನಸ್ಸ** ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಸವಾನಂ ಅಭಾವೇನ **ಅನಾಸವಸ್ಸ** ಇಟ್ಠಾದೀಸು ತಾದಿಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ತಾದಿನೋ ದೇವಾಪಿ ಪಿಹಯನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಚ ಆದರೇನ ಪತ್ಥೇನ್ತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಚ ಗಾಥಾಯಂ ಪುರಿಮದ್ಧೇನ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋ ಪುಟ್ಠೋ, ಅನಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಹೀನಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದತಾಯ ಸಮಥಂ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನತಂ ಗತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಇತರೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭೋ, ಅರಹಾ ಹಿ "ಪಹೀನಮಾನೋ ಅನಾಸವೋ ತಾದೀ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಲಿ ಪಧಾನಪರಿಗ್ಗಾಹಕೇನ ವುತ್ತಂ **"ಕಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"**ತಿ ಗಾಥಂ ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿ। ತದತ್ಥಂ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕವಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **"ಮಯ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"**ತಿಆದಿಕಾಯ ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ, ತತ್ಥ **ಮಯ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**ತಿ ಮಮ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಬ್ರಹ್ಮಾಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಮೋಘರಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಛವಿಪಾಪಕ ಚಿತ್ತಭದ್ದಕಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮೋಘರಾಜತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಲೂಖಚೀವರಧರಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವೇ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಸಿರಸಿ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಕತ್ವಾ "ಯಾವತಾ ರೂಪಿನೋ ಸತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಛಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಭಾಜನಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಮಧುಂ ಉಪನಾಮೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ಮಧುಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಮೋದನಂ ಅಕಾಸಿ।

ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕಟ್ಠವಾಹನಸ್ಸ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ಅಮಚ್ಚೋ ಹುತ್ವಾ ತೇನ ಸತ್ಥು ಆನಯನತ್ಥಂ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸೇನ ಪೇಸಿತೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಮೋಘರಾಜಾ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಬಾವರೀಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಗ್ಗಹಿತಸಿಪ್ಪೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಾಪಸಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರೋ ಅಜಿತಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸಿತೋ ತೇಸಂ

ಪನ್ನರಸಮೋ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪.೭೪-೮೩) -

“ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ತು ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಅಪರಾಜಿತೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿಬ್ಯೂಳ್ಹೋ, ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಥ॥

“ಸಿಸ್ಸೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿವುತೋ, ಘರಮ್ಹಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿಂ।
ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾನಹಂ ತತ್ಥ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಅಭಿವಾದಿಯ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಿರೇ ಕತ್ವಾನ ಅಞ್ಜಲಿಂ।
ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಸನ್ಥವಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಯಾವತಾ ರೂಪಿನೋ ಸತ್ತಾ, ಅರೂಪೀ ವಾ ಅಸಞ್ಞಿನೋ।
ಸಬ್ಬೇ ತೇ ತವ ಞಾಣಮ್ಹಿ, ಅನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಸಮೋಗಧಾ॥

“ಸುಖುಮಚ್ಛಿಕಜಾಲೇನ, ಉದಕಂ ಯೋ ಪರಿಕ್ಖಿಪೇ।
ಯೇ ಕೇಚಿ ಉದಕೇ ಪಾಣಾ, ಅನ್ತೋಜಾಲೇ ಭವನ್ತಿ ತೇ॥

“ಯೇಸಞ್ಚ ಚೇತನಾ ಅತ್ಥಿ, ರೂಪಿನೋ ಚ ಅರೂಪಿನೋ।
ಸಬ್ಬೇ ತೇ ತವ ಞಾಣಮ್ಹಿ, ಅನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಸಮೋಗಧಾ॥

“ಸಮುದ್ಧರಸಿಮಂ ಲೋಕಂ, ಅನ್ಧಕಾರಸಮಾಕುಲಂ।
ತವ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿತ್ವಾನ, ಕಙ್ಖಾಸೋತಂ ತರನ್ತಿ ತೇ॥

“ಅವಿಜ್ಜಾನಿವುತೇ ಲೋಕೇ, ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಓತ್ಥಟೇ।
ತವ ಞಾಣಮ್ಹಿ ಜೋತನ್ತೇ, ಅನ್ಧಕಾರಾ ಪಧಂಸಿತಾ॥

“ತುವಂ ಚಕ್ಖೂಸಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಮಹಾತಮಪನೂದನೋ।
ತವ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿತ್ವಾನ, ನಿಬ್ಬಾಯತಿ ಬಹುಜ್ಜನೋ॥

“ಪುಟಕಂ ಪೂರಯಿತ್ವಾನ, ಮಧುಖುದ್ದಮನೇಳಕಂ।
ಉಭೋ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಉಪನೇಸಿಂ ಮಹೇಸಿನೋ॥

“ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ ಮಹಾವೀರೋ, ಸಹತ್ಥೇನ ಮಹಾ ಇಸಿ।
ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ವೇಹಾಸಂ ನಭಮುಗ್ಗಮಿ॥

“ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಅತ್ಥದಸ್ಸೀ ನರಾಸಭೋ।
ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇನ್ತೋ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯೇನಿದಂ ಥವಿತಂ ಞಾಣಂ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ ಚ ಥೋಮಿತೋ।

ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ, ದುಗ್ಗತಿಂ ಸೋ ನ ಗಚ್ಛತಿ॥

“ಚತುದ್ದಸಞ್ಚ ಖತ್ತುಂ ಸೋ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ।
ಪಥಬ್ಯಾ ರಜ್ಜಂ ಅಟ್ಠಸತಂ, ವಸುಧಂ ಆವಸಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಞ್ಚೇವ ಸತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಪದೇಸರಜ್ಜಂ ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯಂ, ಮಹಿಯಾ ಕಾರಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಮನ್ತಧರೋ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ।
ಗೋತಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸತಿ॥

“ಗಮ್ಭೀರಂ ನಿಪುಣಂ ಅತ್ಥಂ, ಞಾಣೇನ ವಿಚಿನಿಸ್ಸತಿ।
ಮೋಘರಾಜಾತಿ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಕತಕಿಚ್ಚಮನಾಸವಂ।
ಗೋತಮೋ ಸತ್ಥವಾಹಗ್ಗೋ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸ್ಸತಿ॥

“ಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಕಂ ಯೋಗಂ, ಛೇತ್ವಾನ ಭವಬನ್ಧನಂ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಹರಾಮಿ ಅನಾಸವೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಸತ್ಥಲೂಖಂ ಸುತ್ತಲೂಖಂ ರಜನಲೂಖನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ತಿವಿಧೇನಪಿ ಲೂಖೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಧಾರೇಸಿ। ತೇನ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಲೂಖಚೀವರಧರಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಅಪರಭಾಗೇ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಪರಿಹಾರಸ್ಸ ಅಕರಣತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸರೀರೇ ದದ್ದುಪೀಳಕಾದೀನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಡ್ಢಿಂಸು। ಸೋ “ಸೇನಾಸನಂ ದುಸ್ಸತೀ”ತಿ ಹೇಮನ್ತೇಪಿ ಮಗಧಕ್ಖೇತ್ತೇಸು ಪಲಾಲಸನ್ಥರಾನಿ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಸೇತಿ। ತಂ ಏಕದಿವಸಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನಂ ಸತ್ಥಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರವಸೇನ **“ಛವಿಪಾಪಕಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಪುಚ್ಛಿ।

೨೦೭. ತತ್ಥ **ಛವಿಪಾಪಕಾತಿ** ದದ್ದುಕಚ್ಛುಪೀಳಕಾಹಿ ಭಿನ್ನಚ್ಛವಿಭಾವತೋ ಹೀನಚ್ಛವಿಕ ದುಟ್ಠಚ್ಛವಿಕ । **ಚಿತ್ತಭದ್ದಕಾತಿ** ಅನವಸೇಸಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸೇವನಾಯ ಚ ಭದ್ದಚಿತ್ತ ಸುನ್ದರಚಿತ್ತ। **ಮೋಘರಾಜಾತಿ** ತಸ್ಸ ಆಲಪನಂ। **ಸತತಂ ಸಮಾಹಿತೋತಿ** ಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಧಿನಾ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಸಮಾಹಿತಮಾನಸೋ। **ಹೇಮನ್ತಿಕಸೀತಕಾಲರತ್ತಿಯೋತಿ** ಹೇಮನ್ತಸಮಯೇ ಸೀತಕಾಲರತ್ತಿಯೋ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। “ಹೇಮನ್ತಿಕಾ ಸೀತಕಾಲರತ್ತಿಯೋ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। ತತ್ಥ **ಹೇಮನ್ತಿಕಾತಿ** ಹೇಮನ್ತೋಗಧಾ ಹೇಮನ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಿಕ್ಖು ತ್ವಂ ಸೀತಿ** ಭಿಕ್ಖು ಕೋ ತ್ವಂ ಅಸಿ, ಏವಂಭೂತೋ ಪರೇಸು ತವ ಸೇನಾಸನಂ ಕತ್ವಾ ಅದೇನ್ತೇಸು ಸಙ್ಖಿಕಞ್ಚ ಸೇನಾಸನಂ ಅಪವಿಸನ್ತೋ। **ಕಥಂ ಕರಿಸ್ಸಸೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸೀತಕಾಲೇ ಕಥಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇಸೀತಿ ಸತ್ಥಾ ಪುಚ್ಛಿ। ಏವಂ ಪನ ಪುಟ್ಠೋ ಥೇರೋ ಸತ್ಥು ತಮತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತೋ -

೨೦೮“ಸಮ್ಪನ್ನಸಸ್ಸಾ ಮಗಧಾ, ಕೇವಲಾ ಇತಿ ಮೇ ಸುತಂ।
ಪಲಾಲಚ್ಛನ್ನಕೋ ಸೇಯ್ಯಂ, ಯಥಞ್ಞೇ ಸುಖಜೀವಿನೋ”ತಿ॥ - ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಸಮ್ಪನ್ನಸಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಪ್ಫನ್ನಸಸ್ಸಾ। **ಮಗಧಾ**ತಿ ಮಗಧರಟ್ಠಂ ವದತಿ। ಮಗಧಾ ನಾಮ ಜಾನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ "ಮಗಧಾ"ತ್ವೇವ ಬಹುವಚನೇನ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೇವಲಾ**ತಿ ಅನವಸೇಸಾ। **ಇತಿ ಮೇ ಸುತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಮಯಾ ಸುತಂ। ತತ್ಥ ಯೋ ಅದಿಟ್ಠೋ ಪದೇಸೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸುತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಏದಿಸೇ ಕಾಲೇ ಮಗಧೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಮಯಾ ವಸಿತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಲಾಲಚ್ಛನ್ನಕೋ ಸೇಯ್ಯಂ, ಯಥಞ್ಞೇ ಸುಖಜೀವಿನೋ**ತಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಸುಖಜೀವಿನೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಸೇನಾಸನಸಪ್ಪಾಯಂ ಲದ್ಧಾ ಸುನ್ದರೇಹಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣೇಹಿ ಸುಖೇನ ಸಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಪಲಾಲಸನ್ಥರಮೇವ ಹೇಟ್ಠಾ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ತಿರಿಯಞ್ಚ ಪಲಾಲಚ್ಛದನೇನೇವ ಛಾದಿತಸರೀರತಾಯ ಪಲಾಲಚ್ಛನ್ನಕೋ ಸೇಯ್ಯಂ ಸಯಿಂ, ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸಿನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸಂ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಮೋಘರಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ವಿಸಾಖಪಞ್ಚಾಲಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನ ಉಕ್ಖಿಪೇ ನೋ ಚ ಪರಿಕ್ಖಿಪೇ ಪರೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಿಸಾಖಸ್ಸ ಪಞ್ಚಾಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಚುದ್ದಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಪಚ್ಚನ್ತಗಾಮೇ ದಲಿದ್ದಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಫಲಪರಿಯೇಸನಂ ಚರನ್ತೇಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅರಞ್ಞಂ ಗತೋ ತತ್ಥ ಏಕಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವಲ್ಲಿಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಮಣ್ಡಲಿಕರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ವಿಸಾಖೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಪಞ್ಚಾಲರಾಜಧೀತುಯಾ ಪುತ್ತಭಾವತೋ ಪಚ್ಛಾ **ಪಞ್ಚಾಲಪುತ್ತೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ಪಿತರಿ ಮತೇ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಅತ್ತನೋ ಗಾಮಸಮೀಪಗತೇ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೩೧-೩೭) -

"ಸಬ್ಬೇ ಜನಾ ಸಮಾಗಮ್ಮ, ಅಗಮಿಂಸು ವನಂ ತದಾ।
ಫಲಮನ್ವೇಸಮಾನಾ ತೇ, ಅಲಭಿಂಸು ಫಲಂ ತದಾ॥

"ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಸಯಮ್ಭುಂ ಅಪರಾಜಿತಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವಲ್ಲಿಫಲಮದಾಸಹಂ॥

"ಚತುದ್ದಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಥೇರೋ ಞಾತೀನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಜಾತಿಭೂಮಿಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಾ ಏಕದಿವಸಂ "ಕತಿಹಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಲಕ್ಖಣಂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಥೇರೋ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಲಕ್ಖಣಂ ಕಥೇನ್ತೋ -

೨೦೯."ನ ಉಕ್ಖಿಪೇ ನೋ ಚ ಪರಿಕ್ಖಿಪೇ ಪರೇ, ನ ಓಕ್ಖಿಪೇ ಪಾರಗತಂ ನ ಏರಯೇ।
ನ ಚತ್ತವಣ್ಣಂ ಪರಿಸಾಸು ಬ್ಯಾಹರೇ, ಅನುದ್ಧತೋ ಸಮ್ಮಿತಭಾಣಿ ಸುಬ್ಬತೋ॥

೨೧೦."ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸಿನಾ, ಮತಿಕುಸಲೇನ ನಿವಾತವುತ್ತಿನಾ।

ಸಂಸೇವಿತಬುದ್ಧಸೀಲಿನಾ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಹಿ ತೇನ ದುಲ್ಲಭ”ನ್ತಿ॥ -

ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನ ಉಕ್ಖಿಪೇ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಉಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಬಾಹುಸಚ್ಚಾದೀಹಿ ಚ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ। **ನೋ ಚ ಪರಿಕ್ಖಿಪೇ ಪರೇ**ತಿ ಪರೇ ಪರಪುಗ್ಗಲೇ ತೇಹೇವ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ನೋ ಪರಿಕ್ಖಿಪೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನ ಖಿಪೇಯ್ಯ ಗುಣಪರಿಧಂಸನವಸೇನ ವಾ ನ ಖಿಪೇಯ್ಯ। ನ ಓಕ್ಖಿಪೇ ಪರೇ ಇಚ್ಚೇವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪರೇ ಓಜ್ಝಾಪನವಸೇನ **ನ ಓಕ್ಖಿಪೇ** ಹೇಟ್ಠತೋ ಕತ್ವಾ ಪರೇ ನ ಓಲೋಕಾಪೇಯ್ಯ, ನ ಓಜ್ಝಾಪೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ನ ಉಕ್ಖಿಪೇ”ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ಪಾರಗತ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರಪಾರಂ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಾಯ ಪಾರಂ ಗತಂ ಖೀಣಾಸವಂ ತೇವಿಜ್ಜಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಂ ವಾ **ನ ಏರಯೇ** ನ ಘಟ್ಟಯೇ ನ ಆಸಾದೇಯ್ಯ। **ನ ಚತ್ತವಣ್ಣಂ ಪರಿಸಾಸು ಬ್ಯಾಹರೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಣ್ಣಂ ಗುಣಂ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಂ ನಿಕಾಮಯಮಾನೋ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾದೀಸು ನ ಭಾಸೇಯ್ಯ। **ಅನುದ್ಧತೋ**ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚರಹಿತೋ। ಉದ್ಧತಸ್ಸ ಹಿ ವಚನಂ ನಾದಿಯನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮಿತಭಾಣೀ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಮಿತಭಾಣೀ, ಕಾಲೇನ ಸಾಪದೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತವತಿಂ ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತಮೇವ ವಾಚಂ ಭಾಸನಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ವದನ್ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಅಗಹಣೀಯಂ ಹೋತಿ। **ಸುಬ್ಬತೋ**ತಿ ಸುನ್ದರವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ। “ಸಿಯಾ”ತಿ ಕಿರಿಯಾಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಥೇರೋ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಲಕ್ಖಣಂ ವತ್ವಾ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಲಬ್ಭಮಾನತಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಮಹಾಜನಂ ಞತ್ವಾ “ಏವಂವಿಧಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಲ್ಲಭಂ, ಅಥ ಖೋ ಸುಲಭಮೇವಾ”ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸುಸುಖುಮನಿಪುಣತ್ಥದಸ್ಸಿನಾ”**ತಿ ದುತಿಯಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ವಿಸಾಖಪಞ್ಚಾಲಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಚೂಳಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನದನ್ತಿ ಮೋರಾ ಸುಸಿಖಾ ಸುಪೇಖುಣಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಚೂಳಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಭತ್ತಪಣ್ಣಿಫಲಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಚೂಳಕೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಧನಪಾಲದಮನೇ ಸತ್ಥರಿ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ವಸತಿ, ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಗುಹಾದ್ವಾರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಮಗಧಕ್ಖೇತ್ತಂ ಓಲೋಕೇಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪಾವುಸಕಾಲಮೇಘೋ ಗಮ್ಭೀರಮಧುರನಿಗ್ಘೋಸೋ ಸತಪಟಲಸಹಸ್ಸಪಟಲೋ ಅಞ್ಜನ ಸಿಖರಸನ್ನಿಕಾಸೋ ನಭಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪವಸ್ಸತಿ, ಮಯೂರಸಙ್ಘಾ ಚ ಮೇಘಗಜ್ಜಿತಂ ಸುತ್ವಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಾ ಕೇಕಾಸದ್ದಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪದೇಸೇ ನಚ್ಚನ್ತಾ ವಿಚರನ್ತಿ। ಥೇರಸ್ಸಪಿ ಆವಾಸಗಬ್ಭೇ ಮೇಘವಾತಫಸ್ಸೇಹಿ ಅಪಗತಧಮ್ಮತ್ತಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಕರಜಕಾಯೇ ಕಲ್ಲತಂ ಪತ್ತೇ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಅಹೋಸಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಂ ಓತರಿ, ಸೋ ತಂ ಞತ್ವಾ ಕಾಲಸಮ್ಪದಾದಿಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಉಸ್ಸಾಹೇನ್ತೋ -

೨೧೧“ನದನ್ತಿ ಮೋರಾ ಸುಸಿಖಾ ಸುಪೇಖುಣಾ, ಸುನೀಲಗೀವಾ ಸುಮುಖಾ ಸುಗಜ್ಜಿನೋ।

ಸುಸದ್ದಲಾ ಚಾಪಿ ಮಹಾಮಹೀ ಅಯಂ, ಸುಬ್ಯಾಪಿತಮ್ಬು ಸುವಲಾಹಕಂ ನಭಂ॥

೨೧೨“ಸುಕಲ್ಲರೂಪೋ ಸುಮನಸ್ಸ ಝಾಯತಂ, ಸುನಿಕ್ಕಮೋ ಸಾಧು ಸುಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಸುಸುಕ್ಕಸುಕ್ಕಂ ನಿಪುಣಂ ಸುದುದ್ದಸಂ, ಫುಸಾಹಿ ತಂ ಉತ್ತಮಮಚ್ಚುತಂ ಪದ”ನ್ತಿ॥ -

ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನದನ್ತಿ ಮೋರಾ ಸುಸಿಖಾ ಸುಪೇಖುಣಾ, ಸುನೀಲಗೀವಾ ಸುಮುಖಾ ಸುಗಜ್ಜಿನೋ**ತಿ ಏತೇ ಮತ್ಥಕೇ ಉಟ್ಠಿತಾಹಿ ಸುನ್ದರಾಹಿ ಸಿಖಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸುಸಿಖಾ,** ನಾನಾವಣ್ಣೇಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಸೋಭನೇಹಿ ಭದ್ದಕಪಿಞ್ಛೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸುಪೇಖುಣಾ,** ರಾಜೀವವಣ್ಣಸಙ್ಕಾಸಾಯ ಸುನ್ದರಾಯ ನೀಲವಣ್ಣಾಯ ಗೀವಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸುನೀಲಗೀವಾ,** ಸುನ್ದರಮುಖತಾಯ **ಸುಮುಖಾ,** ಮನುಞ್ಞವಾದಿತಾಯ **ಸುಗಜ್ಜಿನೋ, ಮೋರಾ** ಸಿಖಣ್ಡಿನೋ ಛಜ್ಜಸಂವಾದೀ ಕೇಕಾಸದ್ದಂ ಮುಞ್ಚನ್ತಾ **ನದನ್ತಿ** ರವನ್ತಿ। **ಸುಸದ್ದಲಾ ಚಾಪಿ ಮಹಾಮಹೀ ಅಯ**ನ್ತಿ ಅಯಞ್ಚ ಮಹಾಪಥವೀ ಸುಸದ್ದಲಾ ಸುನ್ದರಹರಿತತಿಣಾ। **ಸುಬ್ಯಾಪಿತಮ್ಬೂ**ತಿ ಅಭಿನವವುಟ್ಠಿಯಾ ತಹಂ ತಹಂ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಸಲಿಲತಾಯ ಸುಟ್ಠು ಬ್ಯಾಪಿತಜಲಾ ವಿತತಜಲಾ। “ಸುಸುಕ್ಕತಮ್ಬೂ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸುವಿಸುದ್ಧಜಲಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುವಲಾಹಕಂ ನಭ**ನ್ತಿ ಇದಞ್ಚ ನಭಂ ಆಕಾಸಂ ನೀಲುಪ್ಪಲದಲಸನ್ನಿಭೇಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತೇಹಿ ಸುನ್ದರೇಹಿ ವಲಾಹಕೇಹಿ ಮೇಘೇಹಿ ಸುವಲಾಹಕಂ।

ಸುಕಲ್ಲರೂಪೋ ಸುಮನಸ್ಸ ಝಾಯತನ್ತಿ ಇದಾನಿ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಸುಟ್ಠು ಕಲ್ಲರೂಪೋ ಕಮ್ಮನಿಯಸಭಾವೋ ತ್ವಂ, ನೀವರಣೇಹಿ ಅನಜ್ಝಾರೂಳ್ಹಚಿತ್ತತಾಯ ಸುನ್ದರಮನಸ್ಸ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಯಂ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಚ ಝಾಯತಂ। **ಸುನಿಕ್ಕಮೋ...ಪೇ॰... ಅಚ್ಚುತಂ ಪದ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಝಾಯನ್ತೋ ಚ **ಸಾಧು ಸುಬುದ್ಧಸ್ಸ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಸಾಸನೇ** ಸುನ್ದರನಿಕ್ಕಮೋ ಹುತ್ವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲತಾಯ **ಸುಸುಕ್ಕಂ,** ವಿಸುದ್ಧಸಭಾವತಾಯ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಾನುಪಗಮನತೋ **ಸುಕ್ಕಂ,** ನಿಪುಣಞಾಣಗೋಚರತಾಯ **ನಿಪುಣಂ,** ಪರಮಗಮ್ಭೀರತಾಯ **ಸುದುದ್ದಸಂ,** ಪಣೀತಭಾವೇನ ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ ಚ **ಉತ್ತಮಂ,** ನಿಚ್ಚಸಭಾವತಾಯ **ಅಚ್ಚುತಂ ಪದಂ ತಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಫುಸಾಹಿ** ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋಹೀತಿ।

ಏವಂ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಓವದನ್ತೋವ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೩೭-೪೧) -

“ಕಣಿಕಾರಂವ ಜಲಿತಂ, ಪುಣ್ಣಮಾಯೇವ ಚನ್ದಿಮಂ।
ಜಲನ್ತಂ ದೀಪರುಕ್ಖಂವ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

“ಕದಲಿಫಲಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಅದಾಸಿಂ ಸತ್ಥುನೋ ಅಹಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ವನ್ದಿತ್ವಾನ ಅಪಕ್ಕಮಿಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ “**ನದನ್ತಿ ಮೋರಾ**”ತಿಆದಿನಾ ತಾಯೇವ ಗಾಥಾ ಪಚ್ಚುದಾಹಾಸಿ। ತೇನಸ್ಸ ಇದಮೇವ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಚೂಳಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅನೂಪಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ನನ್ದಮಾನಾಗತಂ ಚಿತ್ತಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅನೂಪಮತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪದುಮಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ರಥಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅಙ್ಕೋಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅನೂಪಮೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇಸು ವಿಧಾವತಿ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವಟ್ಟತಿ। ಥೇರೋ ವಿಧಾವನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ –

೨೧೩"ನನ್ದಮಾನಾಗತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸೂಲಮಾರೋಪಮಾನಕಂ।
ತೇನ ತೇನೇವ ವಜಸಿ, ಯೇನ ಸೂಲಂ ಕಲಿಙ್ಗರಂ॥

೨೧೪"ತಾಹಂ ಚಿತ್ತಕಲಿಂ ಬ್ರೂಮಿ, ತಂ ಬ್ರೂಮಿ ಚಿತ್ತದುಬ್ಭಕಂ।
ಸತ್ಥಾ ತೇ ದುಲ್ಲಭೋ ಲದ್ಧೋ, ಮಾನತ್ಥೇ ಮಂ ನಿಯೋಜಯೀ"ತಿ॥ –

ಇಮಾಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಓವದಿ।

ತತ್ಥ **ನನ್ದಮಾನಾಗತಂ ಚಿತ್ತಾ**ತಿ ನನ್ದಮಾನ ಅಭಿನನ್ದಮಾನ ಚಿತ್ತ ಅಭಿನನ್ದಮಾನಂ ಆಗತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ । **ಸೂಲಮಾರೋಪಮಾನಕ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಸೂಲಸದಿಸತ್ತಾ ಸೂಲಂ ತಂ ತಂ ಭವಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಆರೋಪಿಯಮಾನಂ। **ತೇನ ತೇನೇವ ವಜಸಿ, ಯೇನ ಸೂಲಂ ಕಲಿಙ್ಗರ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಸೂಲಸಙ್ಖಾತಾ ಭವಾ ಕಲಿಙ್ಗರಸಙ್ಖಾತಾ ಅಧಿಕುಟ್ಟನಕಾ ಕಾಮಗುಣಾ ಚ ತೇನ ತೇನೇವ, ಪಾಪಚಿತ್ತ, ವಜಸಿ, ತಂ ತದೇವ ಠಾನಂ ಉಪಗಚ್ಛಸಿ, ಅತ್ತನೋ ಅನತ್ಥಂ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸಿ।

ತಾಹಂ ಚಿತ್ತಕಲಿಂ ಬ್ರೂಮೀತಿ ತಂ ತಸ್ಮಾ ಪಮತ್ತಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಕಲಿಂ ಚಿತ್ತಕಾಲಕಣ್ಣಿಂ ಅಹಂ ಕಥಯಾಮಿ। ಪುನಪಿ **ತಂ ಬ್ರೂಮಿ** ಕಥೇಮಿ **ಚಿತ್ತದುಬ್ಭಕಂ** ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಬಹೂಪಕಾರಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅನತ್ಥಾವಹನತೋ ಚಿತ್ತದುಬ್ಭಿಂ। "ಚಿತ್ತದುಬ್ಭಗಾ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಅಲಕ್ಖಿಕಅಪ್ಪಪುಞ್ಞಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೀತಿ ಚೇ? ಆಹ **"ಸತ್ಥಾ ತೇ ದುಲ್ಲಭೋ ಲದ್ಧೋ, ಮಾನತ್ಥೇ ಮಂ ನಿಯೋಜಯೀ"**ತಿ। ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ನಾಮ ಬುದ್ಧಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಹೋತಿ, ಸತ್ಥರಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಾದಯೋ ದುಲ್ಲಭಾ ಏವ, ಲದ್ಧೇಸು ಚ ತೇಸು ಸತ್ಥಾಪಿ ದುಲ್ಲಭೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಏವಂ ದುಲ್ಲಭೋ ಸತ್ಥಾ ಇದಾನಿ ತಯಾ ಲದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಲದ್ಧೇ ಸಮ್ಪತಿಪಿ ಅನತ್ಥೇ ಅಹಿತೇ ಆಯತಿಞ್ಚ ಅನತ್ಥಾವಹೇ ದುಕ್ಖಾವಹೇ ಅಕುಸಲೇ ಮಂ ಮಾ ನಿಯೋಜೇಸೀತಿ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಓವದನ್ತೋ ಏವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೭.೧೨-೧೯) –

"ಪದುಮೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಚಿತ್ತಕೂಟೇ ವಸೀ ತದಾ।
ದಿಸ್ವಾನ ತಂ ಅಹಂ ಬುದ್ಧಂ, ಸಯಮ್ಭುಂ ಅಪರಾಜಿತಂ॥

"ಅಙ್ಕೋಲಂ ಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಓಚಿನಿತ್ವಾನಹಂ ತದಾ।
ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಪೂಜಯಿಂ ಪದುಮಂ ಜಿನಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅನೂಪಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ವಜ್ಜಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಂಸರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಜ್ಜಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಪಞ್ಚಸಟ್ಠಿಮೇ ಕಪ್ಪೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚನ್ತಗಾಮೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ವನಚರಕೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಉಪಸನ್ತಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಯಂ ವಿಹರನ್ತಂ ಅದ್ದಸ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಉಪಸಮಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಚಮ್ಪಕಪುಪ್ಫೇನ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಾತುಗಾಮಹತ್ಥಂ ಗತೋ ರೋದತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕತೋ ಕಿರ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧಾಗತೋ ಯಸ್ಮಾ ಮಾತುಗಾಮಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ನ ಸಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಾತುಗಾಮಸಮ್ಫಸ್ಸವಜ್ಜನತೋ **ವಜ್ಜಿತೋ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತದಹೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೭.೧೭-೩೦) -

“ಉಪಸನ್ತೋ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ವಸತೀ ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ।
ಏಕಚಮ್ಪಕಮಾದಾಯ, ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ನರುತ್ತಮಂ॥

“ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪಚ್ಚೇಕಮುನಿಮುತ್ತಮಂ।
ಉಭೋ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪಗ್ಗಯ್ಹ, ಪೂಜಯಿಂ ಅಪರಾಜಿತಂ॥

“ಪಞ್ಚಸಟ್ಠಿಮ್ಹಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೇನ -

೨೧೫.“ಸಂಸರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ, ಗತೀಸು ಪರಿವತ್ತಿಸಂ।
ಅಪಸ್ಸಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಅನ್ಧಭೂತೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ॥

೨೧೬.“ತಸ್ಸ ಮೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ, ಸಂಸಾರಾ ವಿನಳೀಕತಾ।
ಸಬ್ಬಾ ಗತೀ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ”ತಿ॥ - ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸಂಸರ**ನ್ತಿ ಸಂಸರನ್ತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಆದಾನನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಸನ್ಧಾವನ್ತೋ। **ದೀಘಮದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಚಿರಕಾಲಂ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಅಪರಿಮಾಣಕಾಲಂ। **ಗತೀಸೂ**ತಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತೀಸು। **ಪರಿವತ್ತಿಸ**ನ್ತಿ ಘಟೀಯನ್ತಂ ವಿಯ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತೋ ಚವನುಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತಿಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಪರಿವತ್ತನಸ್ಸ

ಕಾರಣಮಾಹ **“ಅಪಸ್ಸಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಅನ್ಧಭೂತೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ**”ತಿ। ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ, ತತೋ ಏವ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧತಾಯ ಅನ್ಧಭೂತೋ ಪುಥೂನಂ ಜನನಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಹೋನ್ತೋ ಗತೀಸು ಪರಿವತ್ತಿಸನ್ತಿ ಯೋಜನಾ, ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ -

> “ಚತುನ್ನಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನನುಬೋಧಾ ಅಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ಏವಮಿದಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ಸನ್ಧಾವಿತಂ ಸಂಸರಿತಂ ಮಮಞ್ಚೇವ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚಾ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೮೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೪)।

ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಇದಾನಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ** ಅಪ್ಪಮಾದಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ। **ಸಂಸಾರಾ ವಿನಳೀಕತಾ**ತಿ ಸಂಸರನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತೇಹೀತಿ “ಸಂಸಾರಾ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ವಿಗತನಳಾ ನಿಮ್ಮೂಲಾ ಕತಾ। **ಸಬ್ಬಾ ಗತೀ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ**ತಿ ಏವಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಟ್ಟಾನಂ ವಿನಳೀಕತತ್ತಾ ನಿರಯಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಗತಿಯೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಚ್ಛಿನ್ನಾ ವಿದ್ಧಂಸಿತಾ, ತತೋ ಏವ **ನತ್ಥಿ ದಾನಿ** ಆಯತಿಂ **ಪುನಬ್ಭವೋ**ತಿ ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸೀತಿ।

ವಜ್ಜಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸನ್ಧಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಸ್ಸತ್ಥೇ ಹರಿತೋಭಾಸೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸನ್ಧಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಏಕೋ ಗೋಪಾಲಕೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಅಞ್ಞತರಂ ಥೇರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಬುದ್ಧಗುಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ “ಕುಹಿಂ ಭಗವಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ “ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಬುದ್ಧಾಪಿ ನಾಮ ಅನಿಚ್ಚತಾವಸಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಹೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅದ್ಧುವಾ”ತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭಿ। ತಂ ಥೇರೋ ಬೋಧಿಪೂಜಾಯ ಉಸ್ಸಾಹೇಸಿ। ಸೋ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಬೋಧಿಂ ವನ್ದತಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಇಬ್ಭಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಸನ್ಧಿತೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬೋಧಿವನ್ದನಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಞ್ಚ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತದುಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಅತ್ತನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ -

೨೧೭“ಅಸ್ಸತ್ಥೇ ಹರಿತೋಭಾಸೇ, ಸಂವಿರೂಳ್ಹಮ್ಹಿ ಪಾದಪೇ।
ಏಕಂ ಬುದ್ಧಗತಂ ಸಞ್ಞಂ, ಅಲಭಿತ್ಥಂ ಪತಿಸ್ಸತೋ॥

೨೧೮“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸಞ್ಞಮಲಭಿಂ ತದಾ।
ತಸ್ಸಾ ಸಞ್ಞಾಯ ವಾಹಸಾ, ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ”ತಿ॥ -

ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸತ್ಥೇ**ತಿ ಅಸ್ಸತ್ಥಟ್ಠಾನೀಯೇ, ಯ್ವಾಯಂ ಏತರಹಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿರುಕ್ಖೋ ಅಸ್ಸತ್ಥೋ, ಏತಸ್ಸ ಠಾನೇ ತದಾ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿರುಕ್ಖೋ ಪುಣ್ಡರೀಕೋ ಠಿತೋತಿ ಸೋ ಅಸ್ಸತ್ಥಟ್ಠಾನೀಯತಾಯ “ಅಸ್ಸತ್ಥೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತಾನಂ

ಅಸ್ಸಾಸಜನನತೋ ವಾ। ಅಪರೇ ಪನ “ಅಸ್ಸತ್ಥರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ತದಾ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಥೇರೋ ‘ಅಸ್ಸತ್ಥೇ’ತಿ ಅವೋಚಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಹರಿತೋಭಾಸೇ**ತಿ ಹರಿತೇಹಿ ಸಾರಮಣಿವಣ್ಣೇಹಿ ಓಭಾಸಮಾನೇ। **ಸಂವಿರೂಳ್ಹಮ್ಹೀ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿರೂಳ್ಹೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇ, ಸುಘನನಿಚಿತಪತ್ತಪಲಾಸಪಲ್ಲವೇಹಿ ವಿರೂಳ್ಹಸಞ್ಛನ್ನೇತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಪಾದಪೇ**ತಿ ರುಕ್ಖೇ। **ಏಕಂ ಬುದ್ಧಗತಂ ಸಞ್ಞಂ, ಅಲಭಿತ್ಥಂ ಪತಿಸ್ಸತೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಏಕಜಾತಿಯತ್ತಾ ಏಕಂ “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಸಹಗತಂ ಸಞ್ಞಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಪತಿಪತಿಸರಣತೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ ಹುತ್ವಾ ಅಲಭಿಂ।

ಕದಾ ಪನ ಸಾ ಸಞ್ಞಾ ಲದ್ಧಾ, ಕೀವತಾಯ ಸಿದ್ಧಾತಿ ಆಹ **“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ”**ತಿಆದಿ। ಇತೋ ಭದ್ದಕಪ್ಪತೋ ಉದ್ಧಂ ಆರೋಹನವಸೇನ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ। **ಯಂ ಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಯಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಸಹಗತಂ ಸಞ್ಞಂ, ಯಂ ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ದಿಸ್ವಾ ತದನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬಾಸಙ್ಖಾರೇಸು ತದಾ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಅಲಭಿಂ। **ತಸ್ಸಾ ಸಞ್ಞಾಯ ವಾಹಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಕಾರಣಭಾವೇನ ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ನಿರೋಧೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಇಮಾಯೇವ ಚ ಇಮಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಅಪದಾನಗಾಥಾಪಿ। ಯಥಾಹ (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೧.೧೭-೨೦) -

“ಅಸ್ಸತ್ಥೇ ಹರಿತೋಭಾಸೇ…ಪೇ॰… ಪತ್ತೋ ಮೇ ಆಸವಕ್ಖಯೋ॥
“ಇತೋ ತೇರಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಧನಿಟ್ಠೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಸನ್ಧಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ದುಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾ।

೩. ತಿಕನಿಪಾತೋ

೧. ಅಙ್ಗಣಿಕಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ತಿಕನಿಪಾತೇ **ಅಯೋನಿ ಸುದ್ಧಿಮನ್ವೇಸನ್ತಿ** ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಙ್ಗಣಿಕಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕತಿಂಸೇ ಕಪ್ಪೇ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಹಿಮವನ್ತಸಮೀಪೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠೇ ನಾಮ ನಗರೇ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಅಙ್ಗಣಿಕಭಾರದ್ವಾಜೋತಿ** ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಮರಂ ತಪಂ ಚರನ್ತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಚರನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾತಪಂ ಪಹಾಯ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೨೩.೪೮-೫೧) -

"ಉಸಭಂ ಪವರಂ ವೀರಂ, ವೇಸ್ಸಭುಂ ವಿಜಿತಾವಿನಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಮವನ್ದಹಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ವನ್ದನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

"ಚತುವೀಸತಿಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ವಿಕತಾನನ್ದನಾಮಕೋ।
ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖೇನ ವಿಹರನ್ತೋ ಞಾತೀನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಭೂಮಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಬಹೂ ಞಾತಕೇ ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಕುರುರಟ್ಠೇ ಕುಣ್ಡಿಯಸ್ಸ ನಾಮ ನಿಗಮಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಅರಞ್ಞೇ ವಸನ್ತೋ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಉಗ್ಗಾರಾಮಂ ಗತೋ ಉತ್ತರಾಪಥತೋ ಆಗತೇಹಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಸಮಾಗತೋ ತೇಹಿ, "ಭೋ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಕಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಮಯಂ ಪಹಾಯ ಇಮಂ ಸಮಯಂ ಗಣ್ಹೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ ತೇಸಂ ಇತೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸುದ್ಧಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೨೧೯."ಅಯೋನಿ ಸುದ್ಧಿಮನ್ವೇಸಂ, ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರಿಂ ವನೇ।
ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಅಜಾನನ್ತೋ, ಅಕಾಸಿಂ ಅಮರಂ ತಪ"ನ್ತಿ॥ - ಪಠಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಅಯೋನೀತಿ** ಅಯೋನಿಸೋ ಅನುಪಾಯೇನ। **ಸುದ್ಧಿನ್ತಿ** ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿಂ ಭವನಿಸ್ಸರಣಂ। **ಅನ್ವೇಸನ್ತಿ** ಗವೇಸನ್ತೋ। **ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರಿಂ ವನೇತಿ** "ಅಯಂ ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಅಗ್ಗಿಹುತಸಾಲಾಯಂ ಅಗ್ಯಾಗಾರಂ ಕತ್ವಾ ಆಹುತಿಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿದೇವಂ ಪರಿಚರಿಂ ವೇದೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಪೂಜೇಸಿಂ। **ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಅಜಾನನ್ತೋ, ಅಕಾಸಿಂ ಅಮರಂ ತಪನ್ತಿ** ಸುದ್ಧಿಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಪರಿಚರಣಂ ವಿಯ ಪಞ್ಚತಪತಪ್ಪನಾದಿಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ "ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಾಯ ಅಕಾಸಿಂ ಅಚರಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂ।

ಏವಂ ಥೇರೋ ಅಸ್ಸಮತೋ ಅಸ್ಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ವೇದೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಅಗ್ಗಿಪರಿಚರಣಾದಿನಾ ಅನುಟ್ಠಾಯ ಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಪ್ಪತ್ತಭಾವೇನ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ ಸುದ್ಧಿ ಚ ಮಯಾ ಅಧಿಗತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೨೨೦"ತಂ ಸುಖೇನ ಸುಖಂ ಲದ್ಧಂ, ಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ - ದುತಿಯಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ತನ್ತಿ** ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಸುದ್ಧಿಂ ಅನ್ವೇಸನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರಿಂ ಅಮರಂ ತಪಂ ಅಚರಿಂ, ತಂ ನಿಬ್ಬಾನ**ಸುಖಂ ಸುಖೇನ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಖಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಮಯಾ **ಲದ್ಧಂ** ಪತ್ತಂ ಅಧಿಗತಂ। **ಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಧಮ್ಮತಂ ಅವಿಪರೀತನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಪಸ್ಸ ಜಾನಾಹೀತಿ ಧಮ್ಮಾಲಪನವಸೇನ ವದತಿ, ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ಆಲಪತಿ। ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಭಾವಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

"ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ -

ಆಹ , ತಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। ಏವಂ ಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ "ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾಹಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

೨೨೧"ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು ಪುರೇ ಆಸಿಂ, ಇದಾನಿ ಖೋಮ್ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ।
ತೇವಿಜ್ಜೋ ನ್ಹಾತಕೋಚಮ್ಹಿ, ಸೋತ್ತಿಯೋ ಚಮ್ಹಿ ವೇದಗೂ"ತಿ॥ - ತತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಜಾತಿಮತ್ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಮಞ್ಞಾಯ **ಬ್ರಹ್ಮಬನ್ಧು** ನಾಮ **ಆಸಿಂ**। ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ ಪನ **ಇದಾನಿ ಖೋ** ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮೇನ ಪರಮತ್ಥತೋ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚ ಅಮ್ಹಿ**। ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಭವಸಙ್ಖಯಕರಾನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವೇದಸಞ್ಞಿತಾನಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಜ್ಝಯನೇನ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತೇನ ತೇವಿಜ್ಜೋ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಭವಕ್ಖಯಕರಾಯ ವಿಜ್ಜಾಯ ವಸೇನ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥತೋ **ತೇವಿಜ್ಜೋ ಚ ಅಮ್ಹಿ**। ತಥಾ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಭವಸ್ಸಾದಗಧಿತಾಯ ನ್ಹಾತಕವತನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತೇನ ನ್ಹಾತಕೋ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗಜಲೇನ ಸುವಿಕ್ಖಾಲಿತಕಿಲೇಸಮಲತಾಯ ಪರಮತ್ಥತೋ **ನ್ಹಾತಕೋ ಚಮ್ಹಿ**। ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಮುತ್ತಭವಸ್ಸಾದಮನ್ತಜ್ಝಾನೇನ ವೋಹಾರಮತ್ತತೋ ಸೋತ್ತಿಯೋ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸುವಿಮುತ್ತಭವಸ್ಸಾದಧಮ್ಮಜ್ಝಾನೇನ ಪರಮತ್ಥತೋ **ಸೋತ್ತಿಯೋ ಚಮ್ಹಿ**। ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವೇದಾನಂ ಗತಮತ್ತೇನ ವೇದಗೂ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವೇದಸಞ್ಞಿತೇನ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಂಸಾರಮಹೋಘಸ್ಸ ವೇದಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಪಾರಂ ಗತತ್ತಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಞಾತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥತೋ **ವೇದಗೂ** ಜಾತೋತಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಾಸನೇ ಉಳಾರಂ ಪಸಾದಂ ಪವೇದೇಸುಂ।

ಅಗ್ಗಿಕಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಚ್ಚಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಞ್ಚಾಹಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪಚ್ಚಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಇತೋ ಏಕನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ವಿನತಾಯ ನಾಮ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಮನುಞ್ಞದಸ್ಸನಾನಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ಉದುಮ್ಬರಫಲಾನಿ ಓಚಿನಿತ್ವಾ ಉಪನಾಮೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸುಗತೀಸುಯೇವ

ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭದ್ದಕಪ್ಪೇ ಕಸ್ಸಪೇ ಭಗವತಿ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪವತ್ತವರಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ ವೇನೇಯ್ಯಜನಾನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತೇ ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ

ಅತಿವಿಯ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ "ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಇತೋ ನ ನಿಕ್ಖಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ವಾಯಮನ್ತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸೋ ಕಾಲಙ್ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರೋಹಿತನಗರೇ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಪಿತು ಅಚ್ಚಯೇನ ರಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಮಹಾರಾಜಬಲಿಂ ಕಾತುಂ ಆರಭಿ। ತತ್ಥ ಮಹಾಜನೋ ಸನ್ನಿಪತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಗಮೇ ತಸ್ಸ ಪಸಾದಜನನತ್ಥಂ ಸತ್ಥಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸೇವ ಆಕಾಸೇ ವೇಸ್ಸವಣೇನ ನಿಮ್ಮಿತೇ ರತನಮಯಕೂಟಾಗಾರೇ ರತನಮಯಸೀಹಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯರಾಜಾಪಿ ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಪುರಿಮಹೇತುಸಞ್ಚೋದಿತೋ ಪಬ್ಬಜಿ। ಸೋ ಯಥಾ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಕಾಸಿ, ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ತಾವದೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೯.೧೫-೨೦) -

"ವಿನತಾನದಿಯಾ ತೀರೇ, ವಿಹಾಸಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಏಕಗ್ಗಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ॥

"ತಸ್ಮಿಂ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ, ಕಿಲೇಸಮಲಧೋವನೇ।
ಉದುಮ್ಬರಫಲಂ ಗಯ್ಹ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಮದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಇಮಮ್ಹಿ ಭದ್ದಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಮಾನಸೋ।
ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿಂ ಅಹಂ॥

"ತಥಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿಸಂ।
ನ ವಿಹಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿಸ್ಸಂ, ಇತಿ ಕತ್ವಾನ ಮಾನಸಂ॥

"ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತೋ, ನ ಚ ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ತಾವದೇ।
ಇದಾನಿ ಪನ ಞಾಣಸ್ಸ, ಪರಿಪಾಕೇನ ನಿಬ್ಬುತೋ।

ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಠಾನಂ, ಫುಸಿತ್ವಾ ಅಚ್ಚುತಂ ಪದಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೨೨೨."ಪಞ್ಚಾಹಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸೇಖೋ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ।
ವಿಹಾರಂ ಮೇ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಚೇತಸೋ ಪಣಿಧೀ ಅಹು॥

೨೨೩“ನಾಸಿಸ್ಸಂ ನ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಹಾರತೋ ನ ನಿಕ್ಖಮೇ।
ನಪಿ ಪಸ್ಸಂ ನಿಪಾತೇಸ್ಸಂ, ತಣ್ಹಾಸಲ್ಲೇ ಅನೂಹತೇ॥

೨೨೪“ತಸ್ಸ ಮೇವಂ ವಿಹರತೋ, ಪಸ್ಸ ವೀರಿಯಪರಕ್ಕಮಂ।
ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥ -

ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚಾಹಾಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಾಹೋ ಅಹಂ, ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚಾಹೋ, ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಅಹೋ ನಿಟ್ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಖೋ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದೀನಂ ಸಿಕ್ಖನತೋ ಸೇಖೋ। ಅನವಸೇಸತೋ ಮಾನಂ ಸಿಯತಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತೀತಿ ಮಾನಸೋ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ, ತಂನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಮಾನಸತೋ ಆಗತಂ ಮಾನಸಂ, ಅರಹತ್ತಂ, ತಂ, ಸೋ ವಾ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಏತೇನಾತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ। **ವಿಹಾರಂ ಮೇ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಚೇತಸೋ ಪಣಿಧೀ ಅಹೂ**ತಿ ಏವಂ ಸೇಖಸ್ಸ ಮೇ ವಸನಕವಿಹಾರಂ ಓವರಕಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಸತೋ ಏವರೂಪೋ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ಅಹೋಸಿ, ಏವಂ ಮಯಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಣಿಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನಾಸಿಸ್ಸನ್ತಿಆದಿನಾ ಚಿತ್ತಪಣಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ನಾಸಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಭೋಜನಂ ನ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಂ ನ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ **ತಣ್ಹಾಸಲ್ಲೇ** ಮಮ ಹದಯಗತೇ **ಅನೂಹತೇ** ಅನುದ್ಧತೇತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ನ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪಾತಬ್ಬಂ ನ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮಿ। **ವಿಹಾರತೋ ನ ನಿಕ್ಖಮೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ನಿಸಿನ್ನಗಬ್ಭತೋ ನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಂ। **ನಪಿ ಪಸ್ಸಂ ನಿಪಾತೇಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಮಮ ಸರೀರಸ್ಸ ದ್ವೀಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಏಕಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸಂ ಕಾಯಕಿಲಮಥವಿನೋದನತ್ಥಂ ನ ನಿಪಾತೇಸ್ಸಂ, ಏಕಪಸ್ಸೇನಪಿ ನ ನಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಸ ಮೇವಂ ವಿಹರತೋತಿ ತಸ್ಸ ಮೇ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಣಿಧಾಯ ದಳ್ಹವೀರಿಯಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗವಸೇನ ವಿಹರತೋ। **ಪಸ್ಸ ವೀರಿಯಪರಕ್ಕಮ**ನ್ತಿ ವಿಧಿನಾ ಈರಯಿತಬ್ಬತೋ “ವೀರಿಯಂ” ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ “ಪರಕ್ಕಮೋ”ತಿ ಚ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀಭೂತಂ ವಾಯಾಮಂ ಪಸ್ಸ ಜಾನಾಹಿ। ಯಸ್ಸ ಪನಾನುಭಾವೇನ ಮಯಾ **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ಪಚ್ಚಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಬಾಕುಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕರಣೀಯಾನೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಬಾಕುಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಕಿರ ಅತೀತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ಅನೋಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ತಯೋ ವೇದೇ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ “ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಂ ಗವೇಸಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸರಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಸತ್ಥು ಉದರಾಬಾಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಅರಞ್ಞತೋ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ತಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪುಞ್ಞಂ ಆರೋಗ್ಯತ್ಥಾಯ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಂ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವಜೀವಂ

ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನಿತ್ವಾ ಸುಗತೀಸುಯೇವ ಸಂಸರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಬನ್ಧುಮತೀನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಲಾಭೀ ಹುತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ವಸನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸರಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತಿಣಪುಪ್ಫಕರೋಗೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಏಕನವುತಿಕಪ್ಪೇ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಘರಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೋ ಏಕಂ ಜಿಣ್ಣಂ ವಿನಸ್ಸಮಾನಂ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಾದಿಕಂ ಸಬ್ಬಂ ಆವಸಥಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಬ್ಬಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಯಾವಜೀವಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ಸೇಟ್ಠಿಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸೋ ಅರೋಗಭಾವಾಯ ಮಹಾಯಮುನಾಯ ನ್ಹಾಪಿಯಮಾನೋ ಧಾತಿಯಾ ಹತ್ಥತೋ ಮಚ್ಛೇನ ಗಿಲಿತೋ ಮಚ್ಛೇ ಕೇವಟ್ಟಹತ್ಥಗತೇ ಬಾರಾಣಸಿಸೇಟ್ಠಿಭರಿಯಾಯ ವಿಕ್ಕಿಣಿತ್ವಾ ಗಹಿತೇ ಫಾಲಿಯಮಾನೇಪಿ ಪುಞ್ಞಬಲೇನ ಅರೋಗೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ತಾಯ ಪುತ್ತೋತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೋಸಿಯಮಾನೋ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ ಜನಕೇಹಿ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ "ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪುತ್ತೋ, ದೇಥ ನೋ ಪುತ್ತ"ನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಕತೇ ರಞ್ಞಾ "ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣೋ ಹೋತೂ"ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕುಲಾನಂ ದಾಯಾದಭಾವೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತತ್ತಾ **ಬಾಕುಲೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಹತಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಆಸೀತಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಮೇವ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅಹೋಸಿ, ಅಟ್ಠಮೇ ಅರುಣೇ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೦.೩೮೬-೪೧೧) -

"ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ , ಸೋಭಿತೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ।
ಅಸ್ಸಮೋ ಸುಕತೋ ಮಯ್ಹಂ, ಸಕಸಿಸ್ಸೇಹಿ ಮಾಪಿತೋ॥

"ಮಣ್ಡಪಾ ಚ ಬಹೂ ತತ್ಥ, ಪುಪ್ಫಿತಾ ಸಿನ್ದುವಾರಕಾ।
ಕಪಿತ್ಥಾ ಚ ಬಹೂ ತತ್ಥ, ಪುಪ್ಫಿತಾ ಜೀವಜೀವಕಾ॥

"ನಿಗ್ಗುಣ್ಡಿಯೋ ಬಹೂ ತತ್ಥ, ಬದರಾಮಲಕಾನಿ ಚ।
ಫಾರುಸಕಾ ಅಲಾಬೂ ಚ, ಪುಣ್ಡರೀಕಾ ಚ ಪುಪ್ಫಿತಾ॥

"ಆಳಕಾ ಬೇಲುವಾ ತತ್ಥ, ಕದಲೀ ಮಾತುಲುಙ್ಗಕಾ।
ಮಹಾನಾಮಾ ಬಹೂ ತತ್ಥ, ಅಜ್ಜುನಾ ಚ ಪಿಯಙ್ಗುಕಾ॥

"ಕೋಸಮ್ಬಾ ಸಳಲಾ ನಿಮ್ಬಾ, ನಿಗ್ರೋಧಾ ಚ ಕಪಿತ್ಥನಾ।
ಏದಿಸೋ ಅಸ್ಸಮೋ ಮಯ್ಹಂ, ಸಸಿಸ್ಸೋಹಂ ತಹಿಂ ವಸಿಂ॥

"ಅನೋಮದಸ್ಸೀ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ಗವೇಸಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ, ಮಮಸ್ಸಮಮುಪಾಗಮಿ॥

"ಉಪೇತಮ್ಹಿ ಮಹಾವೀರೇ, ಅನೋಮದಸ್ಸಿಮಹಾಯಸೇ।
ಖಣೇನ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ, ವಾತಾಬಾಧೋ ಸಮುಟ್ಠಹಿ॥

"ವಿಚರನ್ತೋ ಅರಞ್ಞಮ್ಹಿ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।

ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತಂ ಮಹಾಯಸಂ॥

“ಇರಿಯಞ್ಚಾಪಿ ದಿಸ್ವಾನ, ಉಪಲಕ್ಖೇಸಹಂ ತದಾ।
ಅಸಂಸಯಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಬ್ಯಾಧಿ ನೋ ಉದಪಜ್ಜಥ॥

“ಖಿಪ್ಪಂ ಅಸ್ಸಮಮಾಗಞ್ಛಿಂ, ಮಮ ಸಿಸ್ಸಾನ ಸನ್ತಿಕೇ।
ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋಹಂ, ಸಿಸ್ಸೇ ಆಮನ್ತಯಿಂ ತದಾ॥

“ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾನ ಮೇ ವಾಕ್ಯಂ, ಸಿಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಗಾರವಾ।
ಏಕಜ್ಝಂ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು, ಸತ್ಥುಗಾರವತಾ ಮಮ॥

“ಖಿಪ್ಪಂ ಪಬ್ಬತಮಾರುಯ್ಹ, ಸಬ್ಬೋಸಧಮಹಾಸಹಂ।
ಪಾನೀಯಯೋಗಂ ಕತ್ವಾನ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

“ಪರಿಭುತ್ತೇ ಮಹಾವೀರೇ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಲೋಕನಾಯಕೇ।
ಖಿಪ್ಪಂ ವಾತೋ ವೂಪಸಮಿ, ಸುಗತಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ॥

“ಪಸ್ಸದ್ಧಂ ದರಥಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅನೋಮದಸ್ಸೀ ಮಹಾಯಸೋ।
ಸಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಥ॥

“ಯೋ ಮೇ ಪಾದಾಸಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಬ್ಯಾಧಿಞ್ಚ ಸಮಯೀ ಮಮ।
ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ।
ವಾದಿತೇ ತೂರಿಯೇ ತತ್ಥ, ಮೋದಿಸ್ಸತಿ ಸದಾ ಅಯಂ॥

“ಮನುಸ್ಸಲೋಕಮಾಗನ್ತ್ವಾ , ಸುಕ್ಕಮೂಲೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ರಾಜಾ ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಕಪ್ಪಮ್ಹಿ, ಅನೋಮೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಚಾತುರನ್ತೋ ವಿಜಿತಾವೀ, ಜಮ್ಬುಮಣ್ಡಸ್ಸ ಇಸ್ಸರೋ॥

“ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮಹಬ್ಬಲೋ।
ತಾವತಿಂಸೇಪಿ ಖೋಭೇತ್ವಾ, ಇಸ್ಸರಂ ಕಾರಯಿಸ್ಸತಿ॥

“ದೇವಭೂತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ವಾ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಪರಿಗ್ಗಹಂ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಬ್ಯಾಧಿಂ ಲೋಕೇ ತರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಕಿಲೇಸೇ ಝಾಪಯಿತ್ವಾನ, ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ತರಿಸ್ಸತಿ।
ಬಾಕುಲೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ಇದಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಗೋತಮೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸ್ಸತಿ॥

“ಅನೋಮದಸ್ಸೀ ಭಗವಾ, ಸಯಮ್ಭೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ।
ವಿವೇಕಾನುವಿಲೋಕೇನ್ತೋ, ಮಮಸ್ಸಮಮುಪಾಗಮಿ॥

“ಉಪಾಗತಂ ಮಹಾವೀರಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಸಬ್ಬೋಸಧೇನ ತಪ್ಪೇಸಿಂ, ಪಸನ್ನೋ ಸೇಹಿ ಪಾಣಿಭಿ॥

“ತಸ್ಸ ಮೇ ಸುಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಸುಖೇತ್ತೇ ಬೀಜಸಮ್ಪದಾ।
ಖೇಪೇತುಂ ನೇವ ಸಕ್ಕೋಮಿ, ತದಾ ಹಿ ಸುಕತಂ ಮಮ॥

“ಲಾಭಾ ಮಮ ಸುಲದ್ಧಂ ಮೇ, ಯೋಹಂ ಅದ್ದಕ್ಖಿ ನಾಯಕಂ।
ತೇನ ಕಮ್ಮಾವಸೇಸೇನ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಗೋತಮೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ ಮಂ॥

“ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಕಮ್ಮಮಕರಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಭೇಸಜ್ಜಸ್ಸ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಅತ್ತನೋ ಸಾವಕೇ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಾನನ್ತರೇ ಠಪೇನ್ತೇನ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪಿತೋ ಸೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಓವಾದಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ –

೨೨೫.“ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕರಣೀಯಾನಿ, ಪಚ್ಛಾ ಸೋ ಕಾತುಮಿಚ್ಛತಿ।
ಸುಖಾ ಸೋ ಧಂಸತೇ ಠಾನಾ, ಪಚ್ಛಾ ಚ ಮನುತಪ್ಪತಿ॥

೨೨೬.“ಯಞ್ಹಿ ಕಯಿರಾ ತಞ್ಹಿ ವದೇ, ಯಂ ನ ಕಯಿರಾ ನ ತಂ ವದೇ।
ಅಕರೋನ್ತಂ ಭಾಸಮಾನಂ, ಪರಿಜಾನನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ॥

೨೨೭.“ಸುಸುಖಂ ವತ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತಂ।
ಅಸೋಕಂ ವಿರಜಂ ಖೇಮಂ, ಯತ್ಥ ದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ – ಗಾಥಾತ್ತಯಮಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕರಣೀಯಾನಿ, ಪಚ್ಛಾ ಸೋ ಕಾತುಮಿಚ್ಛತೀ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪುರೇತರಂ ಜರಾರೋಗಾದೀಹಿ ಅನಭಿಭೂತಕಾಲೇಯೇವ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಾವಹಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಪಮಾದವಸೇನ ಅಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸೋ ಕಾತಬ್ಬಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕಾತುಂ ಇಚ್ಛತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಚ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ತದಾ ಪನ ಜರಾರೋಗಾದೀಹಿ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಚ **ಸುಖಾ ಸೋ ಧಂಸತೇ ಠಾನಾ, ಪಚ್ಛಾ ಚ ಮನುತಪ್ಪತೀ**ತಿ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸುಖಾ ಠಾನಾ ಸಗ್ಗತೋ ನಿಬ್ಬಾನತೋ ಚ ತದುಪಾಯಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತೋ "ಅಕತಂ ಮೇ ಕಲ್ಯಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೮; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೨೦) ಪಚ್ಛಾ ಚ ಅನುತಪ್ಪತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। ಅಹಂ ಪನ ಕರಣೀಯಂ ಕತ್ವಾ ಏವ ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ವದಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಞ್ಹಿ ಕಯಿರಾ"**ತಿ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪರಿಜಾನನ್ತೀ**ತಿ "ಏತ್ತಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನನ್ತಿ ನ ಬಹುಂ ಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ಹಿ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ ಏವ ಸೋಭತಿ, ನ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ। ಕರಣೀಯಪರಿಯಾಯೇನ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಇದಾನಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಸುಖಂ ವತಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ** ಭಗವತಾ **ದೇಸಿತಂ** ಸಬ್ಬಸೋ ಸೋಕಹೇತೂನಂ ಅಭಾವತೋ **ಅಸೋಕಂ** ವಿಗತರಾಗಾದಿರಜತ್ತಾ **ವಿರಜಂ** ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನುಪದ್ದುತತ್ತಾ **ಖೇಮಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸುಟ್ಠು **ಸುಖಂ ವತ,** ಕಸ್ಮಾ? **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಕಲಂ **ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವೂಪಸಮತೀತಿ।

ಬಾಕುಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಧನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಖಞ್ಚೇ ಜೀವಿತುಂ ಇಚ್ಛೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಧನಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿಖಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ನಳಮಾಲಾಯ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ರಾಜಗಹೇ ಕುಮ್ಭಕಾರಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಧನಿಯೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಕುಮ್ಭಕಾರಕಮ್ಮೇನ ಜೀವತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಸತ್ಥಾ ಧನಿಯಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ಸಾಲಾಯಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪುಕ್ಕುಸಾತಿಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ **ಛಧಾತುವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೨ ಆದಯೋ) ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಕತಕಿಚ್ಚೋ ಅಹೋಸಿ। ಧನಿಯೋ ತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ "ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವತ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ, ಯತ್ಥ ಏಕರತ್ತಿಪರಿಚಯೇನಾಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಮುಞ್ಚಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ"ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಕುಟಿಮಣ್ಡನಾನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ಕುಟಿಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಭಗವತಾ ಗರಹಿತೋ ಸಞ್ಞಿಕೇ ಸೇನಾಸನೇ ವಸನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೮.೧-೭) -

"ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಂ।
ವಿಪಿನಗ್ಗೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ॥

"ನಳಮಾಲಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ಚ ತಾವದೇ।
ತತ್ಥದ್ದಸಾಸಿಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಓಘತಿಣ್ಣಮನಾಸವಂ॥

"ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ನಳಮಾಲಮಪೂಜಯಿಂ।
ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಮಹಾವೀರಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಮಾಲಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬುದ್ಧಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಧುತಙ್ಗಸಮಾಧಾನೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಭತ್ತಾದಿಂ ಸಾದಿಯನ್ತೇ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅವಜಾನನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಓವಾದದಾನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ -

೧೧೮“ಸುಖಞ್ಚೇ ಜೀವಿತುಂ ಇಚ್ಛೇ, ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಪೇಕ್ಖವಾ।
ಸಙ್ಘಿಕಂ ನಾತಿಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ಚೀವರಂ ಪಾನಭೋಜನಂ॥

೧೧೯ಸುಖಞ್ಚೇ ಜೀವಿತುಂ ಇಚ್ಛೇ, ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಪೇಕ್ಖವಾ।
ಅಹಿ ಮೂಸಿಕಸೋಬ್ಭಂವ, ಸೇವೇಥ ಸಯನಾಸನಂ॥

೧೨೦ಸುಖಞ್ಚೇ ಜೀವಿತುಂ ಇಚ್ಛೇ, ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಪೇಕ್ಖವಾ।
ಇತರೀತರೇನ ತುಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಏಕಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಾವಯೇ”ತಿ॥ - ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಖಞ್ಚೇ ಜೀವಿತುಂ ಇಚ್ಛೇ, ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಪೇಕ್ಖವಾತಿ** ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಸಮಣಭಾವೇ ಅಪೇಕ್ಖವಾ ಸಿಕ್ಖಾಯ ತಿಬ್ಬಗಾರವೋ ಹುತ್ವಾ ಸುಖಂ ಜೀವಿತುಂ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ ಚೇ, ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಸಾಮಞ್ಞಸುಖೇನ ಸಚೇ ಜೀವಿತುಕಾಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಸಙ್ಘಿಕಂ ನಾತಿಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ಚೀವರಂ ಪಾನಭೋಜನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಘತೋ ಆಭತಂ ಚೀವರಂ ಆಹಾರಂ ನ ಅವಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಲಾಭೋ ನಾಮ ಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಭವೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸುಖಂ ಹತ್ಥಗತಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಹಿ ಮೂಸಿಕಸೋಬ್ಭಂವಾತಿ** ಅಹಿ ವಿಯ ಮೂಸಿಕಾಯ ಖತಬಿಲಂ **ಸೇವೇಥ** ಸೇವೇಯ್ಯ ಸೇನಾಸನಂ। ಯಥಾ ನಾಮ ಸಪ್ಪೋ ಸಯಮತ್ತನೋ ಆಸಯಂ ಅಕತ್ವಾ ಮೂಸಿಕಾಯ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಕತೇ ಆಸಯೇ ವಸಿತ್ವಾ ಯೇನ ಕಾಮಂ ಪಕ್ಕಮತಿ, ಏವಮೇವಂ ಭಿಕ್ಖು ಸಯಂ ಸೇನಾಸನಕರಣಾ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ವುತ್ತೇ ಅವುತ್ತೇ ಚ ಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೇನೇವ ಸಾಮಞ್ಞಸುಖಂ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಇತರೀತರೇನ ತುಸ್ಸೇಯ್ಯಾ”**ತಿ, ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಹೀನೇನ ವಾ ಪಣೀತೇನ ವಾ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸನ್ತೋಸಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಮಾದಭಾವಂ, ತಞ್ಹಿ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜಂ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಿಯಸುಖಂ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖಞ್ಚ ಹತ್ಥಗತಮೇವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹಿ ಝಾಯನ್ತೋ, ಪಪ್ಪೋತಿ ವಿಪುಲಂ ಸುಖ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫೧; ಧ॰ ಪ॰ ೨೭)।

ಧನಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಮಾತಙ್ಗಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅತಿಸೀತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಾತಙ್ಗಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಿಮವನ್ತಸಮೀಪೇ ಮಹತೋ ಜಾತಸ್ಸರಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹತಿ ನಾಗಭವನೇ ಮಹಾನುಭಾವೋ ನಾಗರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ನಾಗಭವನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಅತ್ತನೋ ಸೀಸಮಣಿನಾ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ

ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಮಾತಙ್ಗಸ್ಸ ನಾಮ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ **ಮಾತಙ್ಗಪುತ್ತೋ**ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಅಲಸಜಾತಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಞಾತಕೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಗರಹಿತೋ "ಸುಖಜೀವಿನೋ ಇಮೇ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ"ತಿ ಸುಖಜೀವಿತಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಕತಪರಿಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಇದ್ಧಿಬಲಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೮.೮-೧೬) -

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ನಾಮ ಜಿನೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ ಪಾರಗೂ।
ವಿವೇಕಕಾಮೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಗಚ್ಛತೇ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ॥

"ಅವಿದೂರೇ ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ, ಮಹಾಜಾತಸ್ಸರೋ ಅಹು।
ತತ್ಥ ಮೇ ಭವನಂ ಆಸಿ, ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಸಂಯುತಂ॥

"ಭವನಾ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ಅದ್ದಸಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಇನ್ದೀವರಂವ ಜಲಿತಂ, ಆದಿತ್ತಂವ ಹುತಾಸನಂ॥

"ವಿಚಿನಂ ನದ್ದಸಂ ಪುಪ್ಫಂ, ಪೂಜಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ನಾಯಕಂ।
ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಅವನ್ದಿಂ ಸತ್ಥುನೋ ಅಹಂ॥

"ಮಮ ಸೀಸೇ ಮಣಿಂ ಗಯ್ಹ, ಪೂಜಯಿಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಇಮಾಯ ಮಣಿಪೂಜಾಯ, ವಿಪಾಕೋ ಹೋತು ಭದ್ದಕೋ॥

"ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಸತ್ಥಾ, ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಥ॥

"ಸೋ ತೇ ಇಜ್ಝತು ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಲಭಸ್ಸು ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ।
ಇಮಾಯ ಮಣಿಪೂಜಾಯ, ಅನುಭೋಹಿ ಮಹಾಯಸಂ॥

"ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಭಗವಾ, ಜಲಜುತ್ತಮನಾಮಕೋ।
ಅಗಮಾಸಿ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ, ಯತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಣೀಹಿತಂ॥

"ಸಟ್ಠಿಕಪ್ಪಾನಿ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಮಕಾರಯಿಂ।
ಅನೇಕಸತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅಹೋಸಹಂ॥

"ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಂ ಸರನ್ತಸ್ಸ, ದೇವಭೂತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ।
ಮಣಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತೇ ಮಯ್ಹಂ, ಆಲೋಕಕರಣೋ ಮಮಂ॥

"ಛಳಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ , ನಾರಿಯೋ ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಹಾ।
ವಿಚಿತ್ತವತ್ಥಾಭರಣಾ, ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾ॥

"ಅಳಾರಪಮ್ಹಾ ಹಸುಲಾ, ಸುಸಞ್ಞಾ ತನುಮಜ್ಝಿಮಾ।

ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಮಣಿಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸೋಣ್ಣಮಯಾ ಮಣಿಮಯಾ, ಲೋಹಿತಙ್ಕಮಯಾ ತಥಾ।
ಭಣ್ಡಾ ಮೇ ಸುಕತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯದಿಚ್ಛಸಿ ಪಿಳನ್ಧನಾ॥

“ಕೂಟಾಗಾರಾ ಗಹಾ ರಮ್ಮಾ, ಸಯನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಯದಿಚ್ಛಕಂ॥

“ಲಾಭಾ ತೇಸಂ ಸುಲದ್ಧಞ್ಚ, ಯೇ ಲಭನ್ತಿ ಉಪಸ್ಸುತಿಂ।
ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಓಸಧಂ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನಂ॥

“ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಸುಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಯೋಹಂ ಅದಕ್ಖಿ ನಾಯಕಂ।
ವಿನಿಪಾತಾ ಪಮುತ್ತೋಮ್ಹಿ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ಯಂ ಯಂ ಯೋನೂಪಪಜ್ಜಾಮಿ, ದೇವತ್ತಂ ಅಥ ಮಾನುಸಂ।
ದಿವಸಞ್ಚೇವ ರತ್ತಿಞ್ಚ, ಆಲೋಕೋ ಹೋತಿ ಮೇ ಸದಾ॥

“ತಾಯೇವ ಮಣಿಪೂಜಾಯ, ಅನುಭೋತ್ವಾನ ಸಮ್ಪದಾ।
ಞಾಣಾಲೋಕೋ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠೋ, ಪತ್ತೋಮ್ಹಿ ಅಚಲಂ ಪದಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಮಣಿಂ ಅಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಮಣಿಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥
ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಕೋಸಜ್ಜಂ ಗರಹನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಚ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಂ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ -

೨೩೧“ಅತಿಸೀತಂ ಅತಿಉಣ್ಹಂ, ಅತಿಸಾಯಮಿದಂ ಅಹು।
ಇತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಕಮ್ಮನ್ತೇ, ಖಣಾ ಅಚ್ಚೇನ್ತಿ ಮಾಣವೇ॥

೨೩೨“ಯೋ ಚ ಸೀತಞ್ಚ ಉಣ್ಹಞ್ಚ, ತಿಣಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನ ಮಞ್ಞತಿ।
ಕರಂ ಪುರಿಸಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಸೋ ಸುಖಾ ನ ವಿಹಾಯತಿ॥

೨೩೩“ದಬ್ಬಂ ಕುಸಂ ಪೋಟಕಿಲಂ, ಉಸೀರಂ ಮುಞ್ಜಪಬ್ಬಜಂ।
ಉರಸಾ ಪನುದಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿವೇಕಮನುಬ್ರೂಹಯ”ನ್ತಿ॥ - ಗಾಥಾತ್ತಯಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಅತಿಸೀತ**ನ್ತಿ ಹಿಮಪಾತವದ್ದಲಾದಿನಾ ಅತಿವಿಯ ಸೀತಂ, **ಇದಂ ಅಹೂ**ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅತಿಉಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪರಿತಾಪಾದಿನಾ ಅತಿವಿಯ ಉಣ್ಹಂ, ಉಭಯೇನಪಿ ಉತುವಸೇನ ಕೋಸಜ್ಜವತ್ಥುಮಾಹ। **ಅತಿಸಾಯ**ನ್ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ಪರಿಣತಿಯಾ ಅತಿಸಾಯಂ, ಸಾಯಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಪಾತೋಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ , ತದುಭಯೇನ ಕಾಲವಸೇನ ಕೋಸಜ್ಜವತ್ಥುಮಾಹ। **ಇತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ। ಏತೇನ “ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೮೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೪) ವುತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜವತ್ಥುಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಕಮ್ಮನ್ತೇ**ತಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಯೋಗಕಮ್ಮನ್ತೇ। **ಖಣಾ**ತಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾದಯೋ

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಓಕಾಸಾ। **ಅಚ್ಚೇನ್ತೀತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ। **ಮಾಣವೇತಿ** ಸತ್ತೇ। **ತಿಣಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ** ತಿಣತೋ ಉಪರಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ, ತಿಣಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞತಿ, ಸೀತುಣ್ಹಾನಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ। **ಕರನ್ತಿ** ಕರೋನ್ತೋ। **ಪುರಿಸಕಿಚ್ಚಾನೀತಿ** ವೀರಪುರಿಸೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಾನಿ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಾನಿ। **ಸುಖಾತಿ** ಸುಖತೋ, ನಿಬ್ಬಾನಸುಖತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತಿಯಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಮಾತಙ್ಗಪುತ್ತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೇ ಚಿತ್ತಕಥೀ ಬಹುಸ್ಸುತಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ದಸಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಭಿತ್ಥವಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, "ಸೋಭಿತೋ"ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಥೋಕಂ ಖುಜ್ಜಧಾತುಕತಾಯ ಪನ **ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತೋ**ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೭.೪೯-೫೮) -

"ಕಕುಧಂ ವಿಲಸನ್ತಂವ, ದೇವದೇವಂ ನರಾಸಭಂ।
ರಥಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ತಮನ್ಧಕಾರಂ ನಾಸೇತ್ವಾ, ಸನ್ತಾರೇತ್ವಾ ಬಹುಂ ಜನಂ।
ಞಾಣಾಲೋಕೇನ ಜೋತನ್ತಂ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ವಸೀಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ನೀಯನ್ತಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ।
ಉದ್ಧರನ್ತಂ ಬಹೂ ಸತ್ತೇ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ಆಹನನ್ತಂ ಧಮ್ಮಭೇರಿಂ, ಮದ್ದನ್ತಂ ತಿತ್ಥಿಯೇ ಗಣೇ।
ಸೀಹನಾದಂ ವಿನದನ್ತಂ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ಯಾವತಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕತೋ, ಆಗನ್ತ್ವಾನ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾ।
ಪುಚ್ಛನ್ತಿ ನಿಪುಣೇ ಪಞ್ಹೇ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ಯಸ್ಸಞ್ಜಲಿಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಆಯಾಚನ್ತಿ ಸದೇವಕಾ।
ತೇನ ಪುಞ್ಞಂ ಅನುಭೋನ್ತಿ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ಸಬ್ಬೇ ಜನಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಸಮ್ಪವಾರೇನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಮಂ।
ನ ವಿಕಮ್ಪತಿ ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೋ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

"ನಗರಂ ಪವಿಸತೋ ಯಸ್ಸ, ರವನ್ತಿ ಭೇರಿಯೋ ಬಹೂ।
ವಿನದನ್ತಿ ಗಜಾ ಮತ್ತಾ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

“ವೀಥಿಯಾ ಗಚ್ಛತೋ ಯಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಾಭಾ ಜೋತತೇ ಸದಾ।
ಅಬ್ಭುನ್ನತಾ ಸಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

“ಬ್ಯಾಹರನ್ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಚಕ್ಕವಾಳಮ್ಹಿ ಸುಯ್ಯತಿ।
ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಕೋ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪಸೀದತಿ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಬುದ್ಧಮಭಿಕಿತ್ತಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಕಿತ್ತನಾಯ ಇದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ರಾಜಗಹೇ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತೇನ ಸಙ್ಘೇನ “ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಆಮನ್ತೇಹೀ”ತಿ ಆಣತ್ತೋ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪುರತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಪುರೇತರಂ ಆಕಾಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾದ್ವಾರಂ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಮಾರಸ್ಸ ಮಾರಕಾಯಿಕಾನಞ್ಚ ಪಟಿಸೇಧನತ್ಥಂ ದೇವಸಙ್ಘೇನ ಪೇಸಿತಾ ಅಞ್ಞತರಾ ದೇವತಾ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾದ್ವಾರೇ ಠಿತಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತೋ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಆಗಮನಂ ಕಥೇನ್ತೋ –

೧೩೪“ಯೇ ಚಿತ್ತಕಥೀ ಬಹುಸ್ಸುತಾ, ಸಮಣಾ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತವಾಸಿನೋ।
ತೇಸಞ್ಞತರೋಯಮಾಯುವಾ, ದ್ವಾರೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತೋ”ತಿ॥ – ಪಠಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತಕಥೀತಿ** ವಿಚಿತ್ತಧಮ್ಮಕಥಿಕಾ, ಸಙ್ಖೇಪನಂ, ವಿತ್ಥಾರಣಂ ಗಮ್ಭೀರಕರಣಂ ಉತ್ತಾನೀಕರಣಂ ಕಙ್ಖಾವಿನೋದನಂ ಧಮ್ಮಪತಿಟ್ಠಾಪನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಥನಸೀಲಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹುಸ್ಸುತಾತಿ** ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿವೇಧಬಾಹುಸಚ್ಚಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾ। ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮಿತಪಾಪತಾಯ **ಸಮಣಾ**। **ಪಾಟಲಿಪುತ್ತವಾಸಿನೋ, ತೇಸಞ್ಞತರೋತಿ** ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರವಾಸಿತಾಯ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತವಾಸಿನೋ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ, **ಅಯಂ ಆಯುವಾ** ದೀಘಾಯು ಆಯಸ್ಮಾ। **ದ್ವಾರೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾಯ ದ್ವಾರೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನುಮತಿಯಾ ಪವಿಸಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಾ ದೇವತಾ ಥೇರಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿವೇದೇನ್ತೀ –

೧೩೫“ಯೇ ಚಿತ್ತಕಥೀ…ಪೇ॰… ದ್ವಾರೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಮಾಲುತೇರಿತೋ”ತಿ॥ – ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ।
ತತ್ಥ **ಮಾಲುತೇರಿತೋತಿ** ಇದ್ಧಿಚಿತ್ತಜನಿತೇನ ವಾಯುನಾ ಏರಿತೋ, ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಆಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ತಾಯ ದೇವತಾಯ ನಿವೇದಿತೇನ ಸಙ್ಘೇನ ಕತೋಕಾಸೋ ಥೇರೋ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ –

೧೩೬“ಸುಯುದ್ಧೇನ ಸುಯಿಟ್ಠೇನ, ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೇನ ಚ।
ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಚಿಣ್ಣೇನ, ಏವಾಯಂ ಸುಖಮೇಧತೀ”ತಿ॥ –

ಇಮಾಯ ತತಿಯಗಾಥಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಯುದ್ಧೇನಾತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ಯುಜ್ಝನೇನ। **ಸುಯಿಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇಹಿ ದಿನ್ನಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮದಾನೇನ। **ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೇನ ಚಾತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರನಿಮ್ಮಥನೇನ ಲದ್ಧಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೇನ ಚ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಚಿಣ್ಣೇನಾತಿ** ಅನುಚಿಣ್ಣೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ।

ಏವಾಯಂ ಸುಖಮೇಧತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಅಯಂ ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತೋ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಞ್ಚ ಏಧತಿ, ಅನುಭವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಖುಜ್ಜಸೋಭಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ವಾರಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋಧ ಕೋಚಿ ಮನುಸ್ಸೇಸೂತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಾರಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಇತೋ ದ್ವಾನವುತೇ ಕಪ್ಪೇ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪೇಸು ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚತುಪಣ್ಣಾಸಸಹಸ್ಸಾನಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇನ್ತೋ ವಸತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ತಿಸ್ಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತಸ್ಸ ತುಸಿತಾ ಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಚರಿಮಭವೇ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮನೇನ ಮಹಾಪಥವಿಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಜನೋ ಭೀತೋ ಸಂವಿಗ್ಗೋ ನಂ ಇಸಿಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಥವಿಕಮ್ಪನಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಸೋ "ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮಿ, ತೇನಾಯಂ ಪಥವಿಕಮ್ಪೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಾ ಭಾಯಥಾ"ತಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಸಮಸ್ಸಾಸೇಸಿ, ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಪೀತಿಂ ಪಟಿವೇದೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ವಾರಣೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಆರಞ್ಞಕಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಬುದ್ಧುಪಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಅಹಿನಕುಲೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಕಲಹಂ ಕತ್ವಾ ಕಾಲಙ್ಕತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧೇನ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತಾ"ತಿ ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಸೋ ಹುತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗತೋ, ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ ತದನುರೂಪಮೇವ ಓವಾದಂ ದೇನ್ತೋ –

೧೩೭."ಯೋಧ ಕೋಚಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು, ಪರಪಾಣಾನಿ ಹಿಂಸತಿ।
ಅಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಪರಮ್ಹಾ ಚ, ಉಭಯಾ ಧಂಸತೇ ನರೋ॥

೧೩೮."ಯೋ ಚ ಮೇತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಸಬ್ಬಪಾಣಾನುಕಮ್ಪತಿ।
ಬಹುಞ್ಹಿ ಸೋ ಪಸವತಿ, ಪುಞ್ಞಂ ತಾದಿಸಕೋ ನರೋ॥

೧೩೯."ಸುಭಾಸಿತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖೇಥ, ಸಮಣೂಪಾಸನಸ್ಸ ಚ।
ಏಕಾಸನಸ್ಸ ಚ ರಹೋ, ಚಿತ್ತವೂಪಸಮಸ್ಸ ಚಾ"ತಿ॥ – ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಯೋಧ ಕೋಚಿ ಮನುಸ್ಸೇಸೂ**ತಿ ಇಧ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ಖತ್ತಿಯೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ವೇಸ್ಸೋ ವಾ ಸುದ್ದೋ ವಾ ಗಹಟ್ಠೋ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ವಾ। ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸತ್ತನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪರಪಾಣಾನಿ ಹಿಂಸತೀ**ತಿ ಪರಸತ್ತೇ ಮಾರೇತಿ ವಿಬಾಧತಿ ಚ। **ಅಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ**ತಿ ಇಧ ಲೋಕತೋ। **ಪರಮ್ಹಾ**ತಿ ಪರಲೋಕತೋ। **ಉಭಯಾ ಧಂಸತೀ**ತಿ ಉಭಯತೋ ಧಂಸತಿ, ಉಭಯಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಹಿತಸುಖತೋ ಪರಿಹಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನರೋ**ತಿ ಸತ್ತೋ।

ಏವಂ ಪರಪೀಳಾಲಕ್ಖಣಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋ ಚ ಮೇತ್ತೇನಾ**"ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮೇತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತೇನ ಇತರೀತರೇನ ವಾ। **ಸಬ್ಬಪಾಣಾನುಕಮ್ಪತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣೇ ಅತ್ತನೋ ಓರಸಪುತ್ತೇ ವಿಯ ಮೇತ್ತಾಯತಿ। **ಬಹುಞ್ಹಿ ಸೋ ಪಸವತಿ,**

ಪುಞ್ಞಂ ತಾದಿಸಕೋ ನರೋತಿ ಸೋ ತಥಾರೂಪೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ಬಹುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಕುಸಲಂ ಪಸವತಿ ಪಟಿಲಭತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ।

ಇದಾನಿ ತಂ ಸಸಮ್ಭಾರೇ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ "**ಸುಭಾಸಿತಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿನಾ ತತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಭಾಸಿತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖೇಥಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾದಿಭೇದಂ ಸುಭಾಸಿತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಸವನಧಾರಣಪರಿಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ। **ಸಮಣೂಪಾಸನಸ್ಸ ಚಾ**ತಿ ಸಮಿತಪಾಪಾನಂ ಸಮಣಾನಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನಂ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಯಿರುಪಾಸನಞ್ಚೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ಸಮೀಪಚರಿಯಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ। **ಏಕಾಸನಸ್ಸ ಚ ರಹೋ ಚಿತ್ತವೂಪಸಮಸ್ಸ ಚಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಸ ಅಸಹಾಯಸ್ಸ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ಅನುಬ್ರೂಹನ್ತಸ್ಸ ರಹೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗವಸೇನ ಆಸನಂ ನಿಸಜ್ಜಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಭಾವನಞ್ಚ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೂಪಸಮಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ। ಯಾಹಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದೀಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವೂಪಸನ್ತಾ ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾ ಮಗ್ಗಫಲಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ವೂಪಸನ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ। ಗಾಥಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೭.೫೯-೭೧) -

"ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಹಿಮವಂ, ಮನ್ತೇ ವಾಚೇಮಹಂ ತದಾ।
ಚತುಪಞ್ಞಾಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಿಸ್ಸಾ ಮಯ್ಹಂ ಉಪಟ್ಠಹುಂ॥

"ಅಧಿತಾ ವೇದಗೂ ಸಬ್ಬೇ, ಛಳಙ್ಗೇ ಪಾರಮಿಂ ಗತಾ।
ಸಕವಿಜ್ಜಾಹುಪತ್ಥದ್ಧಾ, ಹಿಮವನ್ತೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

"ಚವಿತ್ವಾ ತುಸಿತಾ ಕಾಯಾ, ದೇವಪುತ್ತೋ ಮಹಾಯಸೋ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ॥

"ಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೇ, ದಸಸಹಸ್ಸಿ ಕಮ್ಪಥ।
ಅನ್ಧಾ ಚಕ್ಖುಂ ಅಲಭಿಂಸು, ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಮ್ಹಿ ನಾಯಕೇ॥

"ಸಬ್ಬಾಕಾರಂ ಪಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಕೇವಲಾ ವಸುಧಾ ಅಯಂ।
ನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾನ, ಉಬ್ಬಿಜ್ಜಿಂಸು ಮಹಾಜನಾ॥

"ಸಬ್ಬೇ ಜನಾ ಸಮಾಗಮ್ಮ, ಆಗಚ್ಛುಂ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ।
ವಸುಧಾಯಂ ಪಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಕಿಂ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

"ಅವಚಾಸಿಂ ತದಾ ತೇಸಂ, ಮಾ ಭೇಥ ನತ್ಥಿ ವೋ ಭಯಂ।
ವಿಸಟ್ಠಾ ಹೋಥ ಸಬ್ಬೇಪಿ, ಉಪ್ಪಾದೋಯಂ ಸುವತ್ಥಿಕೋ॥

"ಅಟ್ಠಹೇತೂಹಿ ಸಮ್ಫುಸ್ಸ, ವಸುಧಾಯಂ ಪಕಮ್ಪತಿ।
ತಥಾ ನಿಮಿತ್ತಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಓಭಾಸೋ ವಿಪುಲೋ ಮಹಾ॥

"ಅಸಂಸಯಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ಚಕ್ಖುಮಾ।
ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾನ ಜನತಂ, ಪಞ್ಚಸೀಲೇ ಕಥೇಸಹಂ॥

“ಸುತ್ವಾನ ಪಞ್ಚಸೀಲಾನಿ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಞ್ಚ ದುಲ್ಲಭಂ।
ಉಬ್ಬೇಗಜಾತಾ ಸುಮನಾ, ತುಟ್ಠಹಟ್ಠಾ ಅಹಂಸು ತೇ॥

“ದ್ವೇನವುತೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯಾಕರಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಬ್ಯಾಕರಣಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ವಾರಣತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ವಸ್ಸಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏಕೋಪಿ ಸದ್ಧೋ ಮೇಧಾವೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಸ್ಸಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪಿಲಕ್ಖಫಲಾನಿ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕೋಸಲರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ವಸ್ಸಿಕೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಆಬಾಧಿಕೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ನಂ ಞಾತಕಾ ವೇಜ್ಜಪರಿದಿಟ್ಠೇನ ಭೇಸಜ್ಜವಿಧಿನಾ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅರೋಗಮಕಂಸು। ಸೋ ತಮ್ಹಾ ಆಬಾಧಾ ವುಟ್ಠಿತೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೭.೪೦-೪೪) –

“ವನನ್ತರೇ ಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅತ್ಥದಸ್ಸಿಂ ಮಹಾಯಸಂ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪಿಲಕ್ಖಸ್ಸ ಫಲಂ ಅದಾ॥

“ಅಟ್ಠಾರಸೇ ಕಪ್ಪಸತೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಆಕಾಸೇನ ಞಾತಕಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಗನ್ತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಠಿತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ತೇ ಸರಣೇಸು ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ತೇಸು ಕೇಚಿ ಕಾಲಙ್ಕತಾ ಸರಣೇಸು ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸು। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಬುದ್ಧುಪಟ್ಠಾನಂ ಉಪಗತಂ “ಕಿಂ ತೇ, ವಸ್ಸಿಕ, ಞಾತೀನಂ ಆರೋಗ್ಯ”ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಸೋ ಞಾತೀನಂ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಸತ್ಥು ಕಥೇನ್ತೋ –

೧೪೦.“ಏಕೋಪಿ ಸದ್ಧೋ ಮೇಧಾವೀ, ಅಸ್ಸದ್ಧಾನೀಧ ಞಾತಿನಂ।
ಧಮ್ಮಟ್ಠೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಹೋತಿ ಅತ್ಥಾಯ ಬನ್ಧುನಂ॥

೧೪೧.“ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ, ಚೋದಿತಾ ಞಾತಯೋ ಮಯಾ।
ಞಾತಿಬನ್ಧವಪೇಮೇನ, ಕಾರಂ ಕತ್ವಾನ ಭಿಕ್ಖುಸು॥

೧೪೨.“ತೇ ಅಬ್ಭತೀತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ, ಪತ್ತಾ ತೇ ತಿದಿವಂ ಸುಖಂ।
ಭಾತರೋ ಮಯ್ಹಂ ಮಾತಾ ಚ, ಮೋದನ್ತಿ ಕಾಮಕಾಮಿನೋ”ತಿ॥ –

ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ - ಯೋ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ಚ ರತನತ್ತಯಸದ್ಧಾಯ ಚ ವಸೇನ **ಸದ್ಧೋ,** ತತೋ ಏವ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಾದಿಯೋಗತೋ **ಮೇಧಾವೀ,** ಸತ್ಥು ಓವಾದಧಮ್ಮೇ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಚ ಠಿತತ್ತಾ **ಧಮ್ಮಟ್ಠೋ,** ಆಚಾರಸೀಲಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸೀಲಸ್ಸ ಫಲಸೀಲಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ **ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ,** ಸೋ **ಏಕೋಪಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಅಭಾವೇನ **ಅಸ್ಸದ್ಧಾನಂ ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಇಮೇ"ತಿ ಞಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಞಾತೀನಂ,** ತಥಾ ಪೇಮಬನ್ಧನೇನ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ **"ಬನ್ಧೂ"**ತಿ ಚ ಲದ್ಧನಾಮಾನಂ ಬನ್ಧವಾನಂ **ಅತ್ಥಾಯ** ಹಿತಾಯ **ಹೋತೀ**ತಿ।

ಏವಂ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿಗ್ಗಯ್ಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಇತರಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ, ಚೋದಿತಾ ಞಾತಯೋ ಮಯಾ**ತಿ ಇದಾನಿಪಿ ದುಗ್ಗತಾ ಕುಸಲಂ ಅಕತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸಂ ಪುನ ಮಾನುಭವಿತ್ಥಾತಿ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಞಾತಯೋ ಮಯಾ ಓವದಿತಾ। **ಞಾತಿಬನ್ಧವಪೇಮೇನ** "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಯಂ ಬನ್ಧವೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೇನ ಪೇಮೇನ ಮಮ ಓವಾದಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ **ಕಾರಂ ಕತ್ವಾನ ಭಿಕ್ಖುಸು** ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯದಾನೇನ ಚೇವ ಉಪಟ್ಠಾನೇನ ಚ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ಕತ್ವಾ **ತೇ ಅಬ್ಭತೀತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ** ಹುತ್ವಾ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ। ಪುನ **ತೇ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ತಿದಿವಂ ಸುಖ**ನ್ತಿ ದೇವಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಸುಖಂ, ಸುಖಂ ವಾ ಇಟ್ಠಂ ತಿದಿವಂ ಅಧಿಗತಾ। "ಕೇ ಪನ ತೇ"ತಿ ಆಹ। "**ಭಾತರೋ ಮಯ್ಹಂ ಮಾತಾ ಚ, ಮೋದನ್ತಿ ಕಾಮಕಾಮಿನೋ**"ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಕಾಮಿತವತ್ಥುಕಾಮಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಅಭಿರಮನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಸ್ಸಿಕತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಯಸೋಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕಾಲಪಬ್ಬಙ್ಗಸಙ್ಕಾಸೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಯಸೋಜತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಆರಾಮಗೋಪಕಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ವಿಪಸ್ಸಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಲಬುಜಫಲಂ ಅದಾಸಿ।

ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರದ್ವಾರೇ ಕೇವಟ್ಟಗಾಮೇ ಪಞ್ಚಕುಲಸತಜೇಟ್ಠಕಸ್ಸ ಕೇವಟ್ಟಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಯಸೋಜೋ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯೇಹಿ ಕೇವಟ್ಟಪುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಚ್ಛಗಹಣತ್ಥಂ ಅಚಿರವತಿಯಂ ನದಿಯಂ ಜಾಲಂ ಖಿಪಿ। ತತ್ಥೇಕೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಮಹಾಮಚ್ಛೋ ಅನ್ತೋಜಾಲಂ ಪಾವಿಸಿ। ತಂ ತೇ ರಞ್ಞೋ ಪಸೇನದಿಸ್ಸ ದಸ್ಸೇಸುಂ । ರಾಜಾ "ಇಮಸ್ಸ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಸ್ಸ ಮಚ್ಛಸ್ಸ ವಣ್ಣಕಾರಣಂ ಭಗವಾ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಮಚ್ಛಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಭಗವಾ "ಅಯಂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಓಸಕ್ಕಮಾನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಸಾಸನಂ ಓಸಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಅಚಿರವತಿಯಂ ಮಚ್ಛೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಭಗಿನೀನಞ್ಚ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವಂ, ತಸ್ಸ ಭಾತಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಭಾವಞ್ಚ ತೇನೇವ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಕಪಿಲಸುತ್ತಂ** ದೇಸೇಸಿ।

ಸತ್ಥು ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಯಸೋಜೋ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯೇಹಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪತಿರೂಪೇ ಠಾನೇ ವಸನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸಪರಿಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತುಂ ಜೇತವನಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತಸ್ಸ ಆಗಮನೇ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞಾಪನಾದಿನಾ ವಿಹಾರೇ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ "ಭಗವಾ ಸಪರಿಸಂ ಯಸೋಜಂ ಪಣಾಮೇಸೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೨೩) ಸಬ್ಬಂ ಉದಾನೇ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಣಾಮಿತೋ ಪನ ಆಯಸ್ಮಾ ಯಸೋಜೋ

ಕಸಾಭಿಹತೋ ಭದ್ದೋ ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯೋ ವಿಯ ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಸೋ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಸಾಯ ವಗ್ಗುಮುದಾಯ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ವಸನ್ತೋ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇಯೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೭.೩೧-೩೬) -

"ನಗರೇ ಬನ್ಧುಮತಿಯಾ, ಆರಾಮಿಕೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಅದ್ದಸಂ ವಿರಜಂ ಬುದ್ಧಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನಿಲಞ್ಜಸೇ॥

"ಲಬುಜಂ ಫಲಮಾದಾಯ, ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸದಾಸಹಂ।
ಆಕಾಸೇವ ಠಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿ ಮಹಾಯಸೋ॥

"ವಿತ್ತಿಸಞ್ಜನನೋ ಮಯ್ಹಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖಾವಹೋ।
ಫಲಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದತ್ವಾನ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ॥

"ಅಧಿಗಞ್ಛಿಂ ತದಾ ಪೀತಿಂ, ವಿಪುಲಂ ಸುಖಮುತ್ತಮಂ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ ರತನಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ತಹಿಂ ತಹಿಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಫಲಂ ಅದದಿಂ ತದಾ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಫಲದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞಂ ಪನ ಸಮಾನಂ ಸಪರಿಸಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಯಸೋಜಂ ಸತ್ಥಾ ಪಕ್ಕೋಸಿತ್ವಾ ಆನೇಞ್ಜಸಮಾಪತ್ತಿನಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಮಕಾಸಿ। ಸೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧುತಙ್ಗಧಮ್ಮೇ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಕಿಸಂ ಅಹೋಸಿ ಲೂಖಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣಂ, ತಂ ಭಗವಾ ಪರಮಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಪಸಂಸನ್ತೋ -

೨೪೩."ಕಾಲಪಬ್ಬಙ್ಗಸಙ್ಕಾಸೋ , ಕಿಸೋ ಧಮನಿಸನ್ಥತೋ।
ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹಿ, ಅದೀನಮಾನಸೋ ನರೋ"ತಿ॥ - ಪಠಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಕಾಲಪಬ್ಬಙ್ಗಸಙ್ಕಾಸೋತಿ** ಮಂಸೂಪಚಯವಿಗಮೇನ ಕಿಸದುಸಣ್ಠಿತಸರೀರಾವಯವತಾಯ ದನ್ತಿಲತಾಪಬ್ಬಸದಿಸಙ್ಗೋ, ತೇನಾಹ **"ಕಿಸೋ ಧಮನಿಸನ್ಥತೋ"**ತಿ। **ಕಿಸೋತಿ** ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಾಪೂರಣೇನ ಕಿಸಸರೀರೋ। **ಧಮನಿಸನ್ಥತೋತಿ** ಧಮನೀಹಿ ಸನ್ಥತಗತ್ತೋ ಅಪ್ಪಮಂಸಲೋಹಿತತಾಯ ಪಾಕಟೇಹಿ ಕಣ್ಡರಸಿರಾಹಿ ವಿತತಸರೀರೋ। **ಮತ್ತಞ್ಞೂತಿ** ಪರಿಯೇಸನಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು ಪಮಾಣಞ್ಞೂ। **ಅದೀನಮಾನಸೋತಿ** ಕೋಸಜ್ಜಾದೀಹಿ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ಅಲೀನಚಿತ್ತೋ ಅಕುಸೀತವುತ್ತಿ। **ನರೋತಿ** ಪುರಿಸೋ, ಪೋರಿಸಸ್ಸ ಧುರಸ್ಸ ವಹನತೋ ಪೋರಿಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುರಿಸಧೋರಯ್ಹೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏವಂ ಥೇರೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಪಸಟ್ಠೋ ಪಸಟ್ಠಭಾವಾನುರೂಪಂ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿವೀರಿಯಾರಮ್ಭವಿವೇಕಾಭಿರತಿಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ -

೨೪೪."ಫುಟ್ಠೋ ಡಂಸೇಹಿ ಮಕಸೇಹಿ, ಅರಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಹಾವನೇ।
ನಾಗೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೀಸೇವ, ಸತೋ ತತ್ರಾಧಿವಾಸಯೇ॥

೨೪೫.“ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಥಾ ಏಕೋ, ಯಥಾ ದೇವೋ ತಥಾ ದುವೇ।
ಯಥಾ ಗಾಮೋ ತಥಾ ತಯೋ, ಕೋಲಾಹಲಂ ತತುತ್ತರಿ”ನ್ತಿ॥ -

ಇಮಾ ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ನಾಗೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೀಸೇವಾ**ತಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಆಜಾನೇಯ್ಯೋ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ಯುದ್ಧಮಣ್ಡಲೇ ಅಸಿಸತ್ತಿತೋಮರಾದಿಪ್ಪಹಾರೇ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪರಸೇನಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ಏವಂ ಭಿಕ್ಖು **ಅರಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಹಾವನೇ** ಅರಞ್ಞಾನಿಯಂ ಡಂಸಾದಿಪರಿಸ್ಸಯೇ **ಸತೋ** ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಧಿವಾಸೇಯ್ಯ, ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ಚ ಭಾವನಾಬಲೇನ ಮಾರಬಲಂ ವಿಧಮೇಯ್ಯ।

ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಏಕಕೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪರಹಿತೋ ಝಾನಸುಖೇನ ನಿಚ್ಚಮೇವ ಸುಖಿತೋ ವಿಹರತಿ **ತಥಾ ಏಕೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಪಿ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ವಿವೇಕಸುಖಮನುಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಸುಖಂ ವಿಹರತಿ। ಏಕಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಸುಖಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಏತೇನ ಏಕವಿಹಾರೀ ಭಿಕ್ಖು “ಬ್ರಹ್ಮಸಮೋ”ತಿ ಓವಾದಂ ದೇತಿ। **ಯಥಾ ದೇವೋ ತಥಾ ದುವೇ**ತಿ ಯಥಾ ದೇವಾನಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪೋಪಿ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಹವಾಸೇ ಘಟ್ಟನಾಪಿ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಸದುತಿಯವಾಸೇನ ಭಿಕ್ಖು “ದೇವಸಮೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಯಥಾ ಗಾಮೋ ತಥಾ ತಯೋ**ತಿ ಅಸ್ಮಿಮೇವ ಪಾಠೇ ತಿಣ್ಣಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಹವಾಸೋ ಗಾಮವಾಸಸದಿಸೋ ವಿವೇಕವಾಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । **ಕೋಲಾಹಲಂ ತತುತ್ತರಿ**ನ್ತಿ ತತೋ ತಯತೋ ಉಪರಿ ಚ ಬಹೂನಂ ಸಂವಾಸೋ ಕೋಲಾಹಲಂ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಮಹಾಜನಸನ್ನಿಪಾತಸದಿಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕವಿಹಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ।

ಯಸೋಜತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸಾಟಿಮತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಅಹು ತುಯ್ಹಂ ಪುರೇ ಸದ್ಧಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾಟಿಮತ್ತಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ತಾಲವಣ್ಟಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಸಾಟಿಮತ್ತಿಯೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಆರಞ್ಞಕಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೩೮.೪೩-೪೭) -

“ಸಿದ್ಧತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ತಾಲವಣ್ಟಮದಾಸಹಂ।
ಸುಮನೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ, ಧಾರಯಾಮಿ ಮಹಾರಹಂ॥

“ಚತುನ್ನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ತಾಲವಣ್ಟಮದಾಸಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ತಾಲವಣ್ಟಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದತಿ ಅನುಸಾಸತಿ ಬಹೂ ಚ ಸತ್ತೇ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಅಞ್ಞತರಞ್ಚ ಕುಲಂ ಅಸ್ಸದ್ಧಂ ಅಪ್ಪಸನ್ನಂ ಸದ್ಧಂ ಪಸನ್ನಂ ಅಕಾಸಿ। ತೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಥೇರೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನಾ ಅಹೇಸುಂ। ತತ್ಥೇಕಾ ದಾರಿಕಾ ಅಭಿರೂಪಾ ದಸ್ಸನೀಯಾ ಥೇರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಭೋಜನೇನ ಪರಿವಿಸತಿ।

ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಮಾರೋ “ಏವಂ ಇಮಸ್ಸ ಅಯಸೋ ವಡ್ಢಿಸ್ಸತಿ, ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ರೂಪೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ದಾರಿಕಂ ಹತ್ಥೇ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ದಾರಿಕಾ “ನಾಯಂ ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಫಸ್ಸೋ”ತಿ ಚ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ಹತ್ಥಞ್ಚ ಮುಞ್ಚಾಪೇಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಜನೋ ಥೇರೇ ಅಪ್ಪಸಾದಂ ಜನೇಸಿ। ಪುನದಿವಸೇ ಥೇರೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ಅನಾವಜ್ಜೇನ್ತೋ ತಂ ಘರಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ ಅನಾದರಂ ಅಕಂಸು। ಥೇರೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಮಾರಸ್ಸ ಕಿರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ “ತಸ್ಸ ಗೀವಾಯಂ ಕುಕ್ಕುರಕುಣಪಂ ಪಟಿಮುಞ್ಚತೂ”ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮೋಚನತ್ಥಂ ಉಪಗತೇನ ಮಾರೇನ ಅತೀತದಿವಸೇ ಕತಕಿರಿಯಂ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಘರಸಾಮಿಕೋ “ಖಮಥ, ಭನ್ತೇ, ಅಚ್ಚಯ”ನ್ತಿ ಖಮಾಪೇತ್ವಾ “ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ ಅಹಮೇವ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ ಉಪಟ್ಠಹಾಮೀ”ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ -

> ೧೪೬.“ಅಹು ತುಯ್ಹಂ ಪುರೇ ಸದ್ಧಾ, ಸಾ ತೇ ಅಜ್ಜ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
> ಯಂ ತುಯ್ಹಂ ತುಯ್ಹಮೇವೇತಂ, ನತ್ಥಿ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಮಮ॥
>
> ೧೪೭.“ಅನಿಚ್ಚಾ ಹಿ ಚಲಾ ಸದ್ಧಾ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಾ ಹಿ ಸಾ ಮಯಾ।
> ರಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ವಿರಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ಜಿಯ್ಯತೇ ಮುನಿ॥
>
> ೧೪೮.“ಪಚ್ಚತಿ ಮುನಿನೋ ಭತ್ತಂ, ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಕುಲೇ ಕುಲೇ।
> ಪಿಣ್ಡಿಕಾಯ ಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅತ್ಥಿ ಜಙ್ಘಬಲಂ ಮಮಾ”ತಿ॥ -

ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಹು ತುಯ್ಹಂ ಪುರೇ ಸದ್ಧಾ, ಸಾ ತೇ ಅಜ್ಜ ನ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ, ಉಪಾಸಕ, ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ತವ ಮಯಿ “ಅಯ್ಯೋ ಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಮಚಾರೀ”ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ಧಾ ಅಹೋಸಿ, ಸಾ ಸದ್ಧಾ ತೇ ತವ ಅಜ್ಜ ಇದಾನಿ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಯಂ ತುಯ್ಹಂ ತುಯ್ಹಮೇವೇತ**ನ್ತಿ ಚತುಪಚ್ಚಯದಾನಂ, ತುಯ್ಹಮೇವ ಏತಂ ಹೋತು, ನ ತೇನ ಮಯ್ಹಂ ಅತ್ಥೋ, ಸಮ್ಮಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೇನ ಹಿ ದಾನಂ ನಾಮ ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಥ ವಾ **ಯಂ ತುಯ್ಹಂ ತುಯ್ಹಮೇವೇತ**ನ್ತಿ ಯಂ ತವ ಮಯಿ ಅಜ್ಜ ಅಗಾರವಂ ಪವತ್ತಂ, ತಂ ತುಯ್ಹಮೇವ, ತಸ್ಸ ಫಲಂ ತಯಾ ಏವ ಪಚ್ಚನುಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನತ್ಥಿ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಮಮಾ**ತಿ ಮಮ ಪನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಮಗ್ಗೇನೇವ ದುಚ್ಚರಿತಹೇತೂನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ।

ಅನಿಚ್ಚಾ ಹಿ ಚಲಾ ಸದ್ಧಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ ಸದ್ಧಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಏಕನ್ತಿಕಾ ನ ಹೋತಿ, ತತೋ ಏವ ಚಲಾ ಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠೇ ಠಪಿತಕುಮ್ಭಣ್ಡಂ ವಿಯ, ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣುಕಂ ವಿಯ ಚ ಅನವಟ್ಠಿತಾ। **ಏವಂ ದಿಟ್ಠಾ ಹಿ ಸಾ ಮಯಾ**ತಿ ಏವಂ ಭೂತಾ ಚ ಸಾ ಸದ್ಧಾ ಮಯಾ ತಯಿ ದಿಟ್ಠಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿದಿತಾ। **ರಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ವಿರಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸಾ ಅನವಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಏವ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಕದಾಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ಮಿತ್ತಸನ್ಥವವಸೇನ ರಜ್ಜನ್ತಿ ಸಿನೇಹಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ, ಕದಾಚಿ ವಿರಜ್ಜನ್ತಿ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ತತ್ಥ ಕಿಂ ಜಿಯ್ಯತೇ ಮುನೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ರಜ್ಜನೇ ವಿರಜ್ಜನೇ ಚ ಮುನಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಕಿಂ ಜಿಯ್ಯತಿ, ಕಾ ತಸ್ಸ ಹಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

“ಸಚೇ ಮಮ ಪಚ್ಚಯೇ ನ ಗಣ್ಹಥ, ಕಥಂ ತುಮ್ಹೇ ಯಾಪೇಥಾ”ತಿ ಏವಂ ಮಾ ಚಿನ್ತಯೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಪಚ್ಚತೀ”**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ **ಮುನಿನೋ** ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ **ಭತ್ತಂ** ನಾಮ **ಕುಲೇ ಕುಲೇ** ಅನುಘರಂ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ **ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ** ಪಚ್ಚತೇ, ನ ಚ ತುಯ್ಹಂ ಏವ ಗೇಹೇ। **ಪಿಣ್ಡಿಕಾಯ ಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅತ್ಥಿ ಜಙ್ಘಬಲಂ ಮಮಾ**ತಿ ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಜಙ್ಘಬಲಂ, ನಾಹಂ ಓಭಗ್ಗಜಙ್ಘೋ ನ ಖಞ್ಜೋ ನ ಚ ಪಾದರೋಗೀ, ತಸ್ಮಾ ಪಿಣ್ಡಿಕಾಯ ಮಿಸ್ಸಕಭಿಕ್ಖಾಯ ಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, “ಯಥಾಪಿ ಭಮರೋ ಪುಪ್ಫ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೯; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೨೩) ಸತ್ಥಾರಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಯಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಾಟಿಮತ್ತಿಯತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸದ್ಧಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಹಂಸವತೀನಗರೇ ಕುಲಘರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಿನಯಧರಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಧಿಕಾರಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇಸಿ। ಸೋ ಯಾವಜೀವಂ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಪ್ಪಕಗೇಹೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ, **ಉಪಾಲೀ**ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಸೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅನುರುದ್ಧಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ಪಸಾದಕೋ ಹುತ್ವಾ ತಥಾಗತೇ ಅನುಪಿಯಮ್ಬವನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಪಬ್ಬಜನತ್ಥಾಯ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇಹಿ ಛಹಿ ಖತ್ತಿಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿ। ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಿಧಾನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವ (ಚೂಳವ॰ ೩೩೦)।

ಸೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಮಯ್ಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅರಞ್ಞವಾಸಂ ಅನುಜಾನಾಥಾ"ತಿ ಆಹ। ಭಿಕ್ಖು ತವ ಅರಞ್ಞೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಏಕಮೇವ ಧುರಂ ವಡ್ಢಿಸ್ಸತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಸನ್ತಿಕೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಧುರಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಧುರಞ್ಚ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸತೀತಿ। ಥೇರೋ ಸತ್ಥು ವಚನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧.೪೪೧-೫೯೫) –

"ನಗರೇ ಹಂಸವತಿಯಾ, ಸುಜಾತೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ।
ಅಸೀತಿಕೋಟಿನಿಚಯೋ, ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞವಾ॥

"ಅಜ್ಝಾಯಕೋ ಮನ್ತಧರೋ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ ಪಾರಗೂ।
ಲಕ್ಖಣೇ ಇತಿಹಾಸೇ ಚ, ಸಧಮ್ಮೇ ಪಾರಮಿಂ ಗತೋ॥

"ಪರಿಬ್ಬಾಜಾ ಏಕಸಿಖಾ, ಗೋತಮಾ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾ।
ಚರಕಾ ತಾಪಸಾ ಚೇವ, ಚರನ್ತಿ ಮಹಿಯಾ ತದಾ॥

"ತೇಪಿ ಮಂ ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿಸ್ಸುತೋ ಇತಿ।
ಬಹುಜ್ಜನೋ ಮಂ ಪೂಜೇತಿ, ನಾಹಂ ಪೂಜೇಮಿ ಕಿಞ್ಚನಂ॥

"ಪೂಜಾರಹಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಮಾನತ್ಥದ್ಧೋ ಅಹಂ ತದಾ।
ಬುದ್ಧೋತಿ ವಚನಂ ನತ್ಥಿ, ತಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಜಿನೋ॥

"ಅಚ್ಚಯೇನ ಅಹೋರತ್ತಂ, ಪದುಮುತ್ತರನಾಮಕೋ।
ಸಬ್ಬಂ ತಮಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಚಕ್ಖುಮಾ॥

"ವಿತ್ಥಾರಿಕೇ ಬಾಹುಜಞ್ಞೇ, ಪುಥುಭೂತೇ ಚ ಸಾಸನೇ।
ಉಪಾಗಮಿ ತದಾ ಬುದ್ಧೋ, ನಗರಂ ಹಂಸಸವ್ಹಯಂ॥

"ಪಿತು ಅತ್ಥಾಯ ಸೋ ಬುದ್ಧೋ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ ಚಕ್ಖುಮಾ।

ತೇನ ಕಾಲೇನ ಪರಿಸಾ, ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಂ ತದಾ॥

“ಸಮ್ಮತೋ ಮನುಜಾನಂ ಸೋ, ಸುನನ್ದೋ ನಾಮ ತಾಪಸೋ।
ಯಾವತಾ ಬುದ್ಧಪರಿಸಾ, ಪುಪ್ಫೇಹಚ್ಛಾದಯೀ ತದಾ॥

“ಚತುಸಚ್ಚಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೇ, ಸೇಟ್ಠೇ ಚ ಪುಪ್ಫಮಣ್ಡಪೇ।
ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹು॥

“ಸತ್ತರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಬುದ್ಧೋ, ವಸ್ಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮವುಟ್ಠಿಯೋ।
ಅಟ್ಠಮೇ ದಿವಸೇ ಪತ್ತೇ, ಸುನನ್ದಂ ಕಿತ್ತಯೀ ಜಿನೋ॥

“ದೇವಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ವಾ, ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಯಂ ಭವೇ।
ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪವರೋ ಹುತ್ವಾ, ಭವೇಸು ಸಂಸರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಮನ್ತಾಣಿಪುತ್ತೋ ಪುಣ್ಣೋತಿ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ಏವಂ ಕಿತ್ತಯಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸುನನ್ದಂ ತಾಪಸಂ ತದಾ।
ಹಾಸಯನ್ತೋ ಜನಂ ಸಬ್ಬಂ, ದಸ್ಸಯನ್ತೋ ಸಕಂ ಬಲಂ॥

“ಕತಞ್ಜಲೀ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಸುನನ್ದಂ ತಾಪಸಂ ಜನಾ।
ಬುದ್ಧೇ ಕಾರಂ ಕರಿತ್ವಾನ, ಸೋಧೇಸಿ ಗತಿಮತ್ತನೋ॥

“ತತ್ಥ ಮೇ ಅಹು ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಸುತ್ವಾನ ಮುನಿನೋ ವಚಂ।
ಅಹಮ್ಪಿ ಕಾರಂ ಕಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಗೋತಮಂ॥

“ಏವಾಹಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾನ, ಕಿರಿಯಂ ಚಿನ್ತಯಿಂ ಮಮ।
ಕ್ಯಾಹಂ ಕಮ್ಮಂ ಆಚರಾಮಿ, ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತೇ ಅನುತ್ತರೇ॥

“ಅಯಞ್ಚ ಪಾಠಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸಬ್ಬಪಾಠಿಸ್ಸ ಸಾಸನೇ।
ವಿನಯೇ ಅಗ್ಗನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ, ತಂ ಠಾನಂ ಪತ್ಥಯೇ ಅಹಂ॥

“ಇದಂ ಮೇ ಅಮಿತಂ ಭೋಗಂ, ಅಕ್ಖೋಭಂ ಸಾಗರೂಪಮಂ।
ತೇನ ಭೋಗೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಆರಾಮಂ ಮಾಪಯೇ ಅಹಂ॥

“ಸೋಭನಂ ನಾಮ ಆರಾಮಂ, ನಗರಸ್ಸ ಪುರತ್ಥತೋ।
ಕಿಣಿತ್ವಾ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಅಮಾಪಯಿಂ॥

“ಕೂಟಾಗಾರೇ ಚ ಪಾಸಾದೇ, ಮಣ್ಡಪೇ ಹಮ್ಮಿಯೇ ಗುಹಾ।
ಚಙ್ಕಮೇ ಸುಕತೇ ಕತ್ವಾ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಅಮಾಪಯಿಂ॥

“ಜನ್ತಾಘರಂ ಅಗ್ಗಿಸಾಲಂ, ಅಥೋ ಉದಕಮಾಳಕಂ।
ನ್ಹಾನಘರಂ ಮಾಪಯಿತ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸದಾಸಹಂ॥

“ಆಸನ್ದಿಯೋ ಪೀಠಕೇ ಚ, ಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಭಾಜನೇ।
ಆರಾಮಿಕಞ್ಚ ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅದಾಸಹಂ॥

“ಆರಕ್ಖಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾನ, ಪಾಕಾರಂ ಕಾರಯಿಂ ದಳ್ಹಂ।
ಮಾ ನಂ ಕೋಚಿ ವಿಹೇಠೇಸಿ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಾನ ತಾದಿನಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸೇನಾವಾಸಂ, ಸಙ್ಘಾರಾಮೇ ಅಮಾಪಯಿಂ।
ವೇಪುಲ್ಲಂ ತಂ ಮಾಪಯಿತ್ವಾ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಉಪನಾಮಯಿಂ॥

“ನಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ಮಯಾರಾಮೋ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛ ತುವಂ ಮುನಿ।
ನಿಯ್ಯಾದೇಸ್ಸಾಮಿ ತಂ ವೀರ, ಅಧಿವಾಸೇಹಿ ಚಕ್ಖುಮ॥

“ಪದುಮುತ್ತರೋ ಲೋಕವಿದೂ, ಆಹುತೀನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ।
ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ, ಅಧಿವಾಸೇಸಿ ನಾಯಕೋ॥

“ಅಧಿವಾಸನಮಞ್ಞಾಯ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಭೋಜನಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ, ಕಾಲಮಾರೋಚಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ಆರೋಚಿತಮ್ಹಿ ಕಾಲಮ್ಹಿ, ಪದುಮುತ್ತರನಾಯಕೋ।
ಖೀಣಾಸವಸಹಸ್ಸೇಹಿ, ಆರಾಮಂ ಮೇ ಉಪಾಗಮಿ॥

“ನಿಸಿನ್ನಂ ಕಾಲಮಞ್ಞಾಯ, ಅನ್ನಪಾನೇನ ತಪ್ಪಯಿಂ।
ಭುತ್ತಾವಿಂ ಕಾಲಮಞ್ಞಾಯ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿಂ॥

“ಕೀತೋ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ, ತತ್ತಕೇನೇವ ಕಾರಿತೋ।
ಸೋಭನೋ ನಾಮ ಆರಾಮೋ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛ ತುವಂ ಮುನಿ॥

“ಇಮಿನಾರಾಮದಾನೇನ , ಚೇತನಾಪಣಿಧೀಹಿ ಚ।
ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನೋಹಂ, ಲಭಾಮಿ ಮಮ ಪತ್ಥಿತಂ॥

“ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಸುಮಾಪಿತಂ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

“ಯೋ ಸೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದಾಸಿ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಸುಮಾಪಿತಂ।

ತಮಹಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ॥

“ಹತ್ಥೀ ಅಸ್ಸಾ ರಥಾ ಪತ್ತೀ, ಸೇನಾ ಚ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಸಟ್ಠಿ ತೂರಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಭೇರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಛಳಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ನಾರಿಯೋ ಸಮಲಙ್ಕತಾ।
ವಿಚಿತ್ತವತ್ಥಾಭರಣಾ, ಆಮುತ್ತಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾ॥

“ಅಳಾರಪಮ್ಹಾ ಹಸುಲಾ, ಸುಸಞ್ಞಾ ತನುಮಜ್ಝಿಮಾ।
ಪರಿವಾರೇಸ್ಸನ್ತಿಮಂ ನಿಚ್ಚಂ, ಸಙ್ಘಾರಾಮಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ತಿಂಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದೇವಲೋಕೇ ರಮಿಸ್ಸತಿ।
ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವಿನ್ದೋ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ॥

“ದೇವರಾಜೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸತಿ।
ಅನೂನಭೋಗೋ ಹುತ್ವಾನ, ದೇವರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸಹಸ್ಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ರಾಜಾ ರಟ್ಠೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥
ಪಥಬ್ಯಾ ರಜ್ಜಂ ವಿಪುಲಂ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಂ॥

“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಓಕ್ಕಾಕಕುಲಸಮ್ಭವೋ।
ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸತ್ಥಾ ಲೋಕೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ದಾಯಾದೋ, ಓರಸೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।
ಉಪಾಲಿ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಹೇಸ್ಸತಿ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ॥

“ವಿನಯೇ ಪಾರಮಿಂ ಪತ್ವಾ, ಠಾನಾಠಾನೇ ಚ ಕೋವಿದೋ।
ಜಿನಸಾಸನಂ ಧಾರೇನ್ತೋ, ವಿಹರಿಸ್ಸತಿನಾಸವೋ॥

“ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಗೋತಮೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸ್ಸತಿ॥

“ಅಪರಿಮೇಯ್ಯುಪಾದಾಯ, ಪತ್ಥೇಮಿ ತವ ಸಾಸನಂ।
ಸೋ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯೋ॥

“ಯಥಾ ಸೂಲಾವುತೋ ಪೋಸೋ, ರಾಜದಣ್ಡೇನ ತಜ್ಜಿತೋ।
ಸೂಲೇ ಸಾತಂ ಅವಿನ್ದನ್ತೋ, ಪರಿಮುತ್ತಿಂವ ಇಚ್ಛತಿ॥

“ತಥೇವಾಹಂ ಮಹಾವೀರ, ಭವದಣ್ಡೇನ ತಜ್ಜಿತೋ।
ಕಮ್ಮಸೂಲಾವುತೋ ಸನ್ತೋ, ಪಿಪಾಸಾವೇದನಟ್ಟಿತೋ॥

“ಭವೇ ಸಾತಂ ನ ವಿನ್ದಾಮಿ, ಡಯ್ಹನ್ತೋ ತೀಹಿ ಅಗ್ಗಿಭಿ।
ಪರಿಮುತ್ತಿಂ ಗವೇಸಾಮಿ, ಯಥಾಪಿ ರಾಜದಣ್ಡಿತೋ॥

“ಯಥಾ ವಿಸಾದೋ ಪುರಿಸೋ, ವಿಸೇನ ಪರಿಪೀಳಿತೋ।
ಅಗದಂ ಸೋ ಗವೇಸೇಯ್ಯ, ವಿಸಘಾತಾಯುಪಾಲನಂ॥

“ಗವೇಸಮಾನೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಗದಂ ವಿಸಘಾತಕಂ।
ತಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಸುಖೀ ಅಸ್ಸ, ವಿಸಮ್ಹಾ ಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ॥

“ತಥೇವಾಹಂ ಮಹಾವೀರ, ಯಥಾ ವಿಸಹತೋ ನರೋ।
ಸಮ್ಪೀಳಿತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ಸದ್ಧಮ್ಮಾಗದಮೇಸಹಂ॥

“ಧಮ್ಮಾಗದಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ಅದ್ದಕ್ಖಿಂ ಸಕ್ಯಸಾಸನಂ।
ಅಗ್ಗಂ ಸಬ್ಬೋಸಧಾನಂ ತಂ, ಸಬ್ಬಸಲ್ಲವಿನೋದನಂ॥

“ಧಮ್ಮೋಸಧಂ ಪಿವಿತ್ವಾನ, ವಿಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮೂಹನಿಂ।
ಅಜರಾಮರಂ ಸೀತಿಭಾವಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಫಸ್ಸಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ಯಥಾ ಭೂತಟ್ಟಿತೋ ಪೋಸೋ, ಭೂತಗ್ಗಾಹೇನ ಪೀಳಿತೋ।
ಭೂತವೇಜ್ಜಂ ಗವೇಸೇಯ್ಯ, ಭೂತಸ್ಮಾ ಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ॥

“ಗವೇಸಮಾನೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಭೂತವಿಜ್ಜಾಸು ಕೋವಿದಂ।
ತಸ್ಸ ಸೋ ವಿಹನೇ ಭೂತಂ, ಸಮೂಲಞ್ಚ ವಿನಾಸಯೇ॥

“ತಥೇವಾಹಂ ಮಹಾವೀರ, ತಮಗ್ಗಾಹೇನ ಪೀಳಿತೋ।
ಞಾಣಾಲೋಕಂ ಗವೇಸಾಮಿ, ತಮತೋ ಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ॥

“ಅಥದ್ದಸಂ ಸಕ್ಯಮುನಿಂ, ಕಿಲೇಸತಮಸೋಧನಂ।
ಸೋ ಮೇ ತಮಂ ವಿನೋದೇಸಿ, ಭೂತವೇಜ್ಜೋವ ಭೂತಕಂ॥

“ಸಂಸಾರಸೋತಂ ಸಞ್ಛಿನ್ದಿಂ, ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ನಿವಾರಯಿಂ।
ಭವಂ ಉಗ್ಘಾಟಯಿಂ ಸಬ್ಬಂ, ಭೂತವೇಜ್ಜೋವ ಮೂಲತೋ॥

“ಗರುಳೋ ಯಥಾ ಓಪತತಿ, ಪನ್ನಗಂ ಭಕ್ಖಮತ್ತನೋ।
ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತಂ, ವಿಕ್ಖೋಭೇತಿ ಮಹಾಸರಂ॥

“ಪನ್ನಗಂ ಸೋ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಅಧೋಸೀಸಂ ವಿಹೇಠಯಂ।

ಆದಾಯ ಸೋ ಪಕ್ಕಮತಿ, ಯೇನಕಾಮಂ ವಿಹಙ್ಗಮೋ॥

“ತಥೇವಾಹಂ ಮಹಾವೀರ, ಯಥಾಪಿ ಗರುಳೋ ಬಲೀ।
ಅಸಙ್ಖತಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ದೋಸೇ ವಿಕ್ಖಾಲಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ದಿಟ್ಠೋ ಅಹಂ ಧಮ್ಮವರಂ, ಸನ್ತಿಪದಮನುತ್ತರಂ।
ಆದಾಯ ವಿಹರಾಮೇತಂ, ಗರುಳೋ ಪನ್ನಗಂ ಯಥಾ॥

“ಆಸಾವತೀ ನಾಮ ಲತಾ, ಜಾತಾ ಚಿತ್ತಲತಾವನೇ।
ತಸ್ಸಾ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸೇನ, ಏಕಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತೇ ಫಲಂ॥

“ತಂ ದೇವಾ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತಿ, ತಾವದೂರಫಲೇ ಸತಿ।
ದೇವಾನಂ ಸಾ ಪಿಯಾ ಏವಂ, ಆಸಾವತೀ ಲತುತ್ತಮಾ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸುಪಾದಾಯ, ತಾಹಂ ಪರಿಚರೇ ಮುನಿ।
ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ನಮಸ್ಸಾಮಿ, ದೇವಾ ಆಸಾವತಿಂ ಯಥಾ॥

“ಅವಞ್ಝಾ ಪಾರಿಚರಿಯಾ, ಅಮೋಘಾ ಚ ನಮಸ್ಸನಾ।
ದೂರಾಗತಮ್ಪಿ ಮಂ ಸನ್ತಂ, ಖಣೋಯಂ ನ ವಿರಾಧಯಿ॥

“ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಚಿನನ್ತೋ ಭವೇ ಅಹಂ।
ನಿರೂಪಧಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ, ಉಪಸನ್ತೋ ಚರಾಮಹಂ॥

“ಯಥಾಪಿ ಪದುಮಂ ನಾಮ, ಸೂರಿಯರಂಸೇನ ಪುಪ್ಫತಿ।
ತಥೇವಾಹಂ ಮಹಾವೀರ, ಬುದ್ಧರಂಸೇನ ಪುಪ್ಫಿತೋ॥

“ಯಥಾ ಬಲಾಕಯೋನಿಮ್ಹಿ, ನ ವಿಜ್ಜತಿ ಪುಮೋ ಸದಾ।
ಮೇಘೇಸು ಗಜ್ಜಮಾನೇಸು, ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ತಾ ಸದಾ॥

“ಚಿರಮ್ಪಿ ಗಬ್ಭಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ಯಾವ ಮೇಘೋ ನ ಗಜ್ಜತಿ।
ಭಾರತೋ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಯದಾ ಮೇಘೋ ಪವಸ್ಸತಿ॥

“ಪದುಮುತ್ತರಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಮೇಘೇನ ಗಜ್ಜತೋ।
ಸದ್ದೇನ ಧಮ್ಮಮೇಘಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಗಬ್ಭಂ ಅಗಣ್ಹಹಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸುಪಾದಾಯ, ಪುಞ್ಞಗಬ್ಭಂ ಧರೇಮಹಂ।
ನಪ್ಪಮುಚ್ಚಾಮಿ ಭಾರತೋ, ಧಮ್ಮಮೇಘೋ ನ ಗಜ್ಜತಿ॥

“ಯದಾ ತುವಂ ಸಕ್ಯಮುನಿ, ರಮ್ಮೇ ಕಪಿಲವತ್ಥವೇ।
ಗಜ್ಜಸಿ ಧಮ್ಮಮೇಘೇನ, ಭಾರತೋ ಪರಿಮುಚ್ಚಹಂ॥

“ಸುಞ್ಞತಂ ಅನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ, ತಥಾಪ್ಪಣಿಹಿತಮ್ಪಿ ಚ।
ಚತುರೋ ಚ ಫಲೇ ಸಬ್ಬೇ, ಧಮ್ಮೇವಂ ವಿಜನಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ಅಪರಿಮೇಯ್ಯುಪಾದಾಯ, ಪತ್ಥೇಮಿ ತವ ಸಾಸನಂ।
ಸೋ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸನ್ತಿಪದಮನುತ್ತರಂ॥

“ವಿನಯೇ ಪಾರಮಿಂ ಪತ್ತೋ, ಯಥಾಪಿ ಪಾಠಿಕೋ ಇಸಿ।
ನ ಮೇ ಸಮಸಮೋ ಅತ್ಥಿ, ಧಾರೇಮಿ ಸಾಸನಂ ಅಹಂ॥

“ವಿನಯೇ ಖನ್ಧಕೇ ಚಾಪಿ, ತಿಕಚ್ಛೇದೇ ಚ ಪಞ್ಚಕೇ।
ಏತ್ಥ ಮೇ ವಿಮತಿ ನತ್ಥಿ, ಅಕ್ಖರೇ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಪಿ ವಾ॥

“ನಿಗ್ಗಹೇ ಪಟಿಕಮ್ಮೇ ಚ, ಠಾನಾಠಾನೇ ಚ ಕೋವಿದೋ।
ಓಸಾರಣೇ ವುಟ್ಠಾಪನೇ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾರಮಿಂ ಗತೋ॥

“ವಿನಯೇ ಖನ್ಧಕೇ ವಾಪಿ, ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪದಂ ಅಹಂ।
ಉಭತೋ ವಿನಿವೇಠೇತ್ವಾ, ರಸತೋ ಓಸರೇಯ್ಯಹಂ॥

“ನಿರುತ್ತಿಯಾ ಸುಕುಸಲೋ, ಅತ್ಥಾನತ್ಥೇ ಚ ಕೋವಿದೋ।
ಅನಞ್ಞಾತಂ ಮಯಾ ನತ್ಥಿ, ಏಕಗ್ಗೋ ಸತ್ಥು ಸಾಸನೇ॥

“ರೂಪದಕ್ಖೋ ಅಹಂ ಅಜ್ಜ, ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ।
ಕಙ್ಖಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿನೋದೇಮಿ, ಛಿನ್ದಾಮಿ ಸಬ್ಬಸಂಸಯಂ॥

“ಪದಂ ಅನುಪದಞ್ಚಾಪಿ, ಅಕ್ಖರಞ್ಚಾಪಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ।
ನಿದಾನೇ ಪರಿಯೋಸಾನೇ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕೋವಿದೋ ಅಹಂ॥

“ಯಥಾಪಿ ರಾಜಾ ಬಲವಾ, ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಪರನ್ತಪೇ।
ವಿಜಿನಿತ್ವಾನ ಸಙ್ಗಾಮಂ, ನಗರಂ ತತ್ಥ ಮಾಪಯೇ॥

“ಪಾಕಾರಂ ಪರಿಖಞ್ಚಾಪಿ, ಏಸಿಕಂ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಂ।
ಅಟ್ಟಾಲಕೇ ಚ ವಿವಿಧೇ, ಕಾರಯೇ ನಗರೇ ಬಹೂ॥

“ಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ಚಚ್ಚರಞ್ಚ, ಸುವಿಭತ್ತನ್ತರಾಪಣಂ।
ಕಾರಯೇಯ್ಯ ಸಭಂ ತತ್ಥ, ಅತ್ಥಾನತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

“ನಿಗ್ಘಾತತ್ಥಂ ಅಮಿತ್ತಾನಂ, ಛಿದ್ದಾಛಿದ್ದಞ್ಚ ಜಾನಿತುಂ।
ಬಲಕಾಯಸ್ಸ ರಕ್ಖಾಯ, ಸೇನಾಪಚ್ಚಂ ಠಪೇತಿ ಸೋ॥

“ಆರಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಭಣ್ಡಸ್ಸ, ನಿಧಾನಕುಸಲಂ ನರಂ।

ಮಾ ಮೇ ಭಣ್ಡಂ ವಿನಸ್ಸೀತಿ, ಭಣ್ಡರಕ್ಖಂ ಠಪೇತಿ ಸೋ॥

“ಮಮತ್ತೋ ಹೋತಿ ಯೋ ರಞ್ಞೋ, ವುದ್ಧಿಂ ಯಸ್ಸ ಚ ಇಚ್ಛತಿ।
ತಸ್ಸಾಧಿಕರಣಂ ದೇತಿ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ॥

“ಉಪ್ಪಾತೇಸು ನಿಮಿತ್ತೇಸು, ಲಕ್ಖಣೇಸು ಚ ಕೋವಿದಂ।
ಅಜ್ಝಾಯಕಂ ಮನ್ತಧರಂ, ಪೋರೋಹಿಚ್ಚೇ ಠಪೇತಿ ಸೋ॥

“ಏತೇಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಖತ್ತಿಯೋತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ।
ಸದಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ ರಾಜಾನಂ, ಚಕ್ಕವಾಕೋವ ದುಕ್ಖಿತಂ॥

“ತಥೇವ ತ್ವಂ ಮಹಾವೀರ, ಹತಾಮಿತ್ತೋವ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಧಮ್ಮರಾಜಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ॥

“ತಿತ್ಥಿಯೇ ನಿಹನಿತ್ವಾನ, ಮಾರಞ್ಚಾಪಿ ಸಸೇನಕಂ।
ತಮನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ, ಧಮ್ಮನಗರಂ ಅಮಾಪಯಿ॥

“ಸೀಲಂ ಪಾಕಾರಕಂ ತತ್ಥ, ಞಾಣಂ ತೇ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಂ।
ಸದ್ಧಾ ತೇ ಏಸಿಕಾ ವೀರ, ದ್ವಾರಪಾಲೋ ಚ ಸಂವರೋ॥

“ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮಟ್ಟಾಲಂ, ಪಞ್ಞಾ ತೇ ಚಚ್ಚರಂ ಮುನೇ।
ಇದ್ಧಿಪಾದಞ್ಚ ಸಿಙ್ಘಾಟಂ, ಧಮ್ಮವೀಥಿ ಸುಮಾಪಿತಾ॥

“ಸುತ್ತನ್ತಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಞ್ಚ, ವಿನಯಞ್ಚಾಪಿ ಕೇವಲಂ।
ನವಙ್ಗಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಏಸಾ ಧಮ್ಮಸಭಾ ತವ॥

“ಸುಞ್ಞತಂ ಅನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ, ವಿಹಾರಞ್ಚಪ್ಪಣೀಹಿತಂ।
ಆನೇಞ್ಜಞ್ಚ ನಿರೋಧೋ ಚ, ಏಸಾ ಧಮ್ಮಕುಟೀ ತವ॥

“ಪಞ್ಞಾಯ ಅಗ್ಗೋ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ, ಪಟಿಭಾನೇ ಚ ಕೋವಿದೋ।
ಸಾರಿಪುತ್ತೋತಿ ನಾಮೇನ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತೀ ತವ॥

“ಚುತೂಪಪಾತಕುಸಲೋ , ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾರಮಿಂ ಗತೋ।
ಕೋಲಿತೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಪೋರೋಹಿಚ್ಚೋ ತವಂ ಮುನೇ॥

“ಪೋರಾಣಕವಂಸಧರೋ, ಉಗ್ಗತೇಜೋ ದುರಾಸದೋ।
ಧುತವಾದೀಗುಣೇನಗ್ಗೋ, ಅಕ್ಖದಸ್ಸೋ ತವಂ ಮುನೇ॥

“ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಧರೋ, ಸಬ್ಬಪಾಠೀ ಚ ಸಾಸನೇ।
ಆನನ್ದೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಧಮ್ಮಾರಕ್ಖೋ ತವಂ ಮುನೇ॥

“ಏತೇ ಸಬ್ಬೇ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಪಮೇಸಿ ಭಗವಾ ಮಮಂ।
ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಮೇ ಪಾದಾಸಿ, ವಿನಯೇ ವಿಞ್ಞುದೇಸಿತಂ॥

“ಯೋ ಕೋಚಿ ವಿನಯೇ ಪಞ್ಹಂ, ಪುಚ್ಛತಿ ಬುದ್ಧಸಾವಕೋ।
ತತ್ಥ ಮೇ ಚಿನ್ತನಾ ನತ್ಥಿ, ತಞ್ಞೇವತ್ಥಂ ಕಥೇಮಹಂ॥

“ಯಾವತಾ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಮ್ಹಿ, ಠಪೇತ್ವಾ ತಂ ಮಹಾಮುನಿ।
ವಿನಯೇ ಮಾದಿಸೋ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಏವಂ ಗಜ್ಜತಿ ಗೋತಮೋ।
ಉಪಾಲಿಸ್ಸ ಸಮೋ ನತ್ಥಿ, ವಿನಯೇ ಖನ್ಧಕೇಸು ಚ॥

“ಯಾವತಾ ಬುದ್ಧಭಣಿತಂ, ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ।
ವಿನಯೋಗಧಂ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ವಿನಯಮೂಲಪಸ್ಸಿನೋ॥

“ಮಮ ಕಮ್ಮಂ ಸರಿತ್ವಾನ, ಗೋತಮೋ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ।
ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ ಮಂ॥

“ಸತಸಹಸ್ಸುಪಾದಾಯ, ಇಮಂ ಠಾನಂ ಅಪತ್ಥಯಿಂ।
ಸೋ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ವಿನಯೇ ಪಾರಮಿಂ ಗತೋ॥

“ಸಕ್ಯಾನಂ ನನ್ದಿಜನನೋ, ಕಪ್ಪಕೋ ಆಸಹಂ ಪುರೇ।
ವಿಜಹಿತ್ವಾನ ತಂ ಜಾತಿಂ, ಪುತ್ತೋ ಜಾತೋ ಮಹೇಸಿನೋ॥

“ಇತೋ ದುತಿಯಕೇ ಕಪ್ಪೇ, ಅಞ್ಜಸೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಅನನ್ತತೇಜೋ ಅಮಿತಯಸೋ, ಭೂಮಿಪಾಲೋ ಮಹದ್ಧನೋ॥

“ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಹಂ ಪುತ್ತೋ, ಚನ್ದನೋ ನಾಮ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಜಾತಿಮದೇನುಪತ್ಥದ್ಧೋ, ಯಸಭೋಗಮದೇನ ಚ॥

“ನಾಗಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಭೂಸಿತಾ।
ತಿಧಾಪಭಿನ್ನಾ ಮಾತಙ್ಗಾ, ಪರಿವಾರೇನ್ತಿ ಮಂ ಸದಾ॥

“ಸಬಲೇಹಿ ಪರೇತೋಹಂ, ಉಯ್ಯಾನಂ ಗನ್ತುಕಾಮಕೋ।
ಆರುಯ್ಹ ಸಿರಿಕಂ ನಾಗಂ, ನಗರಾ ನಿಕ್ಖಮಿಂ ತದಾ॥

“ಚರಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಸುಸಂವುತೋ।
ದೇವಲೋ ನಾಮ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಆಗಚ್ಛಿ ಪುರತೋ ಮಮ॥

“ಪೇಸೇತ್ವಾ ಸಿರಿಕಂ ನಾಗಂ, ಬುದ್ಧಂ ಆಸಾದಯಿಂ ತದಾ।

ತತೋ ಸಞ್ಜಾತಕೋಪೋ ಸೋ, ನಾಗೋ ನುದ್ಧರತೇ ಪದಂ॥

“ನಾಗಂ ರುಣ್ಣಮನಂ ದಿಸ್ವಾ, ಬುದ್ಧೇ ಕೋಧಂ ಅಕಾಸಹಂ।
ವಿಹೇಸಯಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಉಯ್ಯಾನಂ ಅಗಮಾಸಹಂ॥

“ಸಾತಂ ತತ್ಥ ನ ವಿನ್ದಾಮಿ, ಸಿರೋ ಪಜ್ಜಲಿತೋ ಯಥಾ।
ಪರಿಳಾಹೇನ ಡಯ್ಹಾಮಿ, ಮಚ್ಛೋವ ಬಳಿಸಾದಕೋ॥

“ಸಸಾಗರನ್ತಾ ಪಥವೀ, ಆದಿತ್ತಾ ವಿಯ ಹೋತಿ ಮೇ।
ಪಿತು ಸನ್ತಿಕುಪಾಗಮ್ಮ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿಂ॥

“ಆಸೀವಿಸಂವ ಕುಪಿತಂ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂವ ಆಗತಂ।
ಮತ್ತಂವ ಕುಞ್ಜರಂ ದನ್ತಿಂ, ಯಂ ಸಯಮ್ಭುಮಸಾದಯಿಂ॥

“ಆಸಾದಿತೋ ಮಯಾ ಬುದ್ಧೋ, ಘೋರೋ ಉಗ್ಗತಪೋ ಜಿನೋ।
ಪುರಾ ಸಬ್ಬೇ ವಿನಸ್ಸಾಮ, ಖಮಾಪೇಸ್ಸಾಮ ತಂ ಮುನಿಂ॥

“ನೋ ಚೇ ತಂ ನಿಜ್ಝಾಪೇಸ್ಸಾಮ, ಅತ್ತದನ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ।
ಓರೇನ ಸತ್ತದಿವಸಾ, ರಟ್ಠಂ ಮೇ ವಿಧಮಿಸ್ಸತಿ॥

“ಸುಮೇಖಲೋ ಕೋಸಿಯೋ ಚ, ಸಿಗ್ಗವೋ ಚಾಪಿ ಸತ್ತಕೋ।
ಆಸಾದಯಿತ್ವಾ ಇಸಯೋ, ದುಗ್ಗತಾ ತೇ ಸರಟ್ಠಕಾ॥

“ಯದಾ ಕುಪ್ಪನ್ತಿ ಇಸಯೋ, ಸಞ್ಞತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ।
ಸದೇವಕಂ ವಿನಾಸೇನ್ತಿ, ಸಸಾಗರಂ ಸಪಬ್ಬತಂ॥

“ತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಮ್ಹಿ, ಪುರಿಸೇ ಸನ್ನಿಪಾತಯಿಂ।
ಅಚ್ಚಯಂ ದೇಸನತ್ಥಾಯ, ಸಯಮ್ಭುಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಂ॥

“ಅಲ್ಲವತ್ಥಾ ಅಲ್ಲಸಿರಾ, ಸಬ್ಬೇವ ಪಞ್ಜಲೀಕತಾ।
ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದೇ ನಿಪತಿತ್ವಾ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವುಂ॥

“ಖಮಸ್ಸು ತ್ವಂ ಮಹಾವೀರ, ಅಭಿಯಾಚತಿ ತಂ ಜನೋ।
ಪರಿಳಾಹಂ ವಿನೋದೇಹಿ, ಮಾ ನೋ ರಟ್ಠಂ ವಿನಾಸಯ॥

“ಸದೇವಮಾನುಸಾ ಸಬ್ಬೇ, ಸದಾನವಾ ಸರಕ್ಖಸಾ।
ಅಯೋಮಯೇನ ಕೂಟೇನ, ಸಿರಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯು ಮೇ ಸದಾ॥

“ದಕೇ ಅಗ್ಗಿ ನ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಬೀಜಂ ಸೇಲೇ ನ ರೂಹತಿ।
ಅಗದೇ ಕಿಮಿ ನ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಕೋಪೋ ಬುದ್ಧೇ ನ ಜಾಯತಿ॥

“ಯಥಾ ಚ ಭೂಮಿ ಅಚಲಾ, ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಚ ಸಾಗರೋ।
ಅನನ್ತಕೋ ಚ ಆಕಾಸೋ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಾ ಅಖೋಭಿಯಾ॥

“ಸದಾ ಖನ್ತಾ ಮಹಾವೀರಾ, ಖಮಿತಾ ಚ ತಪಸ್ಸಿನೋ।
ಖನ್ತಾನಂ ಖಮಿತಾನಞ್ಚ, ಗಮನಂ ತಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ॥

“ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಪರಿಳಾಹಂ ವಿನೋದಯಂ।
ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪುರತೋ, ನಭಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಮೀ ತದಾ॥

“ತೇನ ಕಮ್ಮೇನಹಂ ವೀರ, ಹೀನತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪಾಗತೋ।
ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ತಂ ಜಾತಿಂ, ಪಾವಿಸಿಂ ಅಭಯಂ ಪುರಂ॥

“ತದಾಪಿ ಮಂ ಮಹಾವೀರ, ಡಯ್ಹಮಾನಂ ಸುಸಣ್ಠಿತಂ।
ಪರಿಳಾಹಂ ವಿನೋದೇಸಿ, ಸಯಮ್ಭುಞ್ಚ ಖಮಾಪಯಿಂ॥

“ಅಜ್ಜಾಪಿ ಮಂ ಮಹಾವೀರ, ಡಯ್ಹಮಾನಂ ತಿಹಗ್ಗಿಭಿ।
ನಿಬ್ಬಾಪೇಸಿ ತಯೋ ಅಗ್ಗೀ, ಸೀತಿಭಾವಞ್ಚ ಪಾಪಯಿಂ॥

“ಯೇಸಂ ಸೋತಾವಧಾನತ್ಥಿ, ಸುಣಾಥ ಮಮ ಭಾಸತೋ।
ಅತ್ಥಂ ತುಯ್ಹಂ ಪವಕ್ಖಾಮಿ, ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಂ ಪದಂ ಮಮ॥

“ಸಯಮ್ಭುಂ ತಂ ವಿಮಾನೇತ್ವಾ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ।
ತೇನ ಕಮ್ಮೇನಹಂ ಅಜ್ಜ, ಜಾತೋಮ್ಹಿ ನೀಚಯೋನಿಯಂ॥

“ಮಾ ವೋ ಖಣಂ ವಿರಾಧೇಥ, ಖಣಾತೀತಾ ಹಿ ಸೋಚರೇ।
ಸದತ್ಥೇ ವಾಯಮೇಯ್ಯಾಥ, ಖಣೋ ವೋ ಪಟಿಪಾದಿತೋ॥

“ಏಕಚ್ಚಾನಞ್ಚ ವಮನಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಿರೇಚನಂ।
ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಂ ಏಕೇ, ಏಕಚ್ಚಾನಞ್ಚ ಓಸಧಂ॥

“ವಮನಂ ಪಟಿಪನ್ನಾನಂ, ಫಲಟ್ಠಾನಂ ವಿರೇಚನಂ।
ಓಸಧಂ ಫಲಲಾಭೀನಂ, ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಗವೇಸಿನಂ॥

“ಸಾಸನೇನ ವಿರುದ್ಧಾನಂ, ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಂ ಯಥಾ।
ಆಸೀವಿಸೋ ದಿಟ್ಠವಿಸೋ, ಏವಂ ಝಾಪೇತಿ ತಂ ನರಂ॥

“ಸಕಿಂ ಪೀತಂ ಹಲಾಹಲಂ, ಉಪರುನ್ಧತಿ ಜೀವಿತಂ।
ಸಾಸನೇನ ವಿರುಜ್ಝಿತ್ವಾ, ಕಪ್ಪಕೋಟಿಮ್ಹಿ ಡಯ್ಹತಿ॥

“ಖನ್ತಿಯಾ ಅವಿಹಿಂಸಾಯ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತವತಾಯ ಚ।

ಸದೇವಕಂ ಸೋ ತಾರೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಅವಿರಾಧಿಯಾ॥

“ಲಾಭಾಲಾಭೇ ನ ಸಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾನನವಿಮಾನನೇ।
ಪಥವೀಸದಿಸಾ ಬುದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ನ ವಿರಾಧಿಯಾ॥

“ದೇವದತ್ತೇ ಚ ವಧಕೇ, ಚೋರೇ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಕೇ।
ರಾಹುಲೇ ಧನಪಾಲೇ ಚ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಕೋ ಮುನಿ॥

“ಏತೇಸಂ ಪಟಿಘೋ ನತ್ಥಿ, ರಾಗೋಮೇಸಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಕೋ ಬುದ್ಧೋ, ವಧಕಸ್ಸೋರಸಸ್ಸ ಚ॥

“ಪನ್ಥೇ ದಿಸ್ವಾನ ಕಾಸಾವಂ, ಛಡ್ಡಿತಂ ಮೀಳ್ಹಮಕ್ಖಿತಂ।
ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಕತ್ವಾ, ವನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಇಸಿದ್ಧಜಂ॥

“ಅಬ್ಭತೀತಾ ಚ ಯೇ ಬುದ್ಧಾ, ವತ್ತಮಾನಾ ಅನಾಗತಾ।
ಧಜೇನಾನೇನ ಸುಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ನಮಸ್ಸಿಯಾ॥

“ಸತ್ಥುಕಪ್ಪಂ ಸುವಿನಯಂ, ಧಾರೇಮಿ ಹದಯೇನಹಂ।
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ವಿನಯಂ, ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಬ್ಬದಾ॥

“ವಿನಯೋ ಆಸಯೋ ಮಯ್ಹಂ, ವಿನಯೋ ಠಾನಚಙ್ಕಮಂ।
ಕಪ್ಪೇಮಿ ವಿನಯೇ ವಾಸಂ, ವಿನಯೋ ಮಮ ಗೋಚರೋ॥

“ವಿನಯೇ ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಸಮಥೇ ಚಾಪಿ ಕೋವಿದೋ।
ಉಪಾಲಿ ತಂ ಮಹಾವೀರ, ಪಾದೇ ವನ್ದತಿ ಸತ್ಥುನೋ॥

“ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ಪುರಾ ಪುರಂ।
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸುಧಮ್ಮತಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ತತ್ಥ ಹಿ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಸಯಮೇವ ಸಕಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿ। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಭಾರುಕಚ್ಛಕವತ್ಥುಂ (ಪಾರಾ॰ ೭೮) ಅಜ್ಜುಕವತ್ಥುಂ (ಪಾರಾ॰ ೧೫೮) ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪವತ್ಥುನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ವತ್ಥೂನಿ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿ। ಸತ್ಥಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಿನಿಚ್ಛಿತೇ ಸಾಧುಕಾರಂ ದತ್ವಾ ತಯೋಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರಂ ವಿನಯಧರಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಸಮಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದನ್ತೋ –

೨೪೯“ಸದ್ಧಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ನವಪಬ್ಬಜಿತೋ ನವೋ।
ಮಿತ್ತೇ ಭಜೇಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣೇ, ಸುದ್ಧಾಜೀವೇ ಅತನ್ದಿತೇ॥

೨೫೦“ಸದ್ಧಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ನವಪಬ್ಬಜಿತೋ ನವೋ।
ಸಙ್ಘಸ್ಮಿಂ ವಿಹರಂ ಭಿಕ್ಖು, ಸಿಕ್ಖೇಥ ವಿನಯಂ ಬುಧೋ॥

೨೫೦"ಸದ್ಧಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮ, ನವಪಬ್ಬಜಿತೋ ನವೋ।
ಕಪ್ಪಾಕಪ್ಪೇಸು ಕುಸಲೋ, ಚರೇಯ್ಯ ಅಪುರಕ್ಖತೋ"ತಿ॥ - ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಸದ್ಧಾನಿಮಿತ್ತಂ, ನ ಜೀವಿಕತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಕಮ್ಮಫಲಾನಿ ರತನತ್ತಯಗುಣಞ್ಚ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ। **ಅಭಿನಿಕ್ಖಮ್ಮಾ**ತಿ ಘರಾವಾಸತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ। **ನವಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ನವೋ ಹುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಪಠಮವಯೇ ಏವ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। **ನವೋ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಭಿನವೋ ದಹರೋ। **ಮಿತ್ತೇ ಭಜೇಯ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಸುದ್ಧಾಜೀವೇ ಅತನ್ದಿತೇ**ತಿ "ಪಿಯೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭) ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇ, ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿವಜ್ಜನೇನ ಸುದ್ಧಾಜೀವೇ , ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ಅತನ್ದಿತೇ ಭಜೇಯ್ಯ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ, ತೇಸಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಪಟಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಸೇವೇಯ್ಯ। **ಸಙ್ಘಸ್ಮಿಂ ವಿಹರ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಘೇ ಭಿಕ್ಖುಸಮೂಹೇ ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಪೂರಣವಸೇನ ವಿಹರನ್ತೋ। **ಸಿಕ್ಖೇಥ ವಿನಯಂ ಬುಧೋ**ತಿ ಬೋಧಞಾಣತಾಸುಕುಸಲೋ ಹುತ್ವಾ ವಿನಯಪರಿಯತ್ತಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ। ವಿನಯೋ ಹಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆಯು, ತಸ್ಮಿಂ ಠಿತೇ ಸಾಸನಂ ಠಿತಂ ಹೋತಿ। "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಚ ಪಠನ್ತಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ಕಪ್ಪಾಕಪ್ಪೇಸೂ**ತಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯೇಸು ಕುಸಲೋ ಸುತ್ತವಸೇನ ಸುತ್ತಾನುಲೋಮವಸೇನ ಚ ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ। **ಅಪುರಕ್ಖತೋ**ತಿ ನ ಪುರಕ್ಖತೋ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಕುತೋಚಿ ಪುರೇಕ್ಖಾರಂ ಅಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರೇಯ್ಯ।

ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ಉತ್ತರಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಣ್ಡಿತಂ ವತ ಮಂ ಸನ್ತನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉತ್ತರಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಗಮನಮಗ್ಗೇ ಸೇತುಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಉತ್ತರಪಾಲೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। ತಸ್ಸ ಏಕದಿವಸಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಅನುಭೂತಾರಮ್ಮಣಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಸೋ ತಾವದೇವ ಸಹೋಢಂ ಚೋರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಪಟಿಪಕ್ಖಮನಸಿಕಾರೇನ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೭.೧೮-೨೦) -

"ವಿಪಸ್ಸಿನೋ ಭಗವತೋ, ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಸೇತುಂ ಕಾರಾಪಯಿಂ ಅಹಂ॥

"ಏಕನವುತಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಸೇತುಂ ಕಾರಯಿಂ ಅಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಸೇತುದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥
ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ -

೨೫೨"ಪಣ್ಡಿತಂ ವತ ಮಂ ಸನ್ತಂ, ಅಲಮತ್ಥವಿಚಿನ್ತಕಂ।
ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಲೋಕೇ, ಸಮ್ಮೋಹಾ ಪಾತಯಿಂಸು ಮಂ॥

೨೫೩."ಪಕ್ಖನ್ದೋ ಮಾರವಿಸಯೇ, ದಳ್ಹಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತೋ।
ಅಸಕ್ಖಿಂ ಮಚ್ಚುರಾಜಸ್ಸ, ಅಹಂ ಪಾಸಾ ಪಮುಚ್ಚಿತುಂ॥

೨೫೪."ಸಬ್ಬೇ ಕಾಮಾ ಪಹೀನಾ ಮೇ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪದಾಲಿತಾ।
ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ॥ -

ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಣ್ಡಿತಂ ವತ ಮಂ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಸುತಚಿನ್ತಾಮಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ನಾಮ ಮಂ ಸಮಾನಂ। **ಅಲಮತ್ಥವಿಚಿನ್ತಕ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರೇಸಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಹಿತಂ ವಿಚಿನ್ತೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ, ಅಲಂ ವಾ ಪರಿಯತ್ತಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಚಿನ್ತಕಂ, ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥದಸ್ಸಿನಂ ವಾ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕತಾಯ ಥೇರೋ ವದತಿ। **ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ**ತಿ ರೂಪಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸಾ। **ಲೋಕೇ**ತಿ ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ। **ಸಮ್ಮೋಹಾ**ತಿ ಸಮ್ಮೋಹನಿಮಿತ್ತಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಹೇತು। **ಸಮ್ಮೋಹಾ**ತಿ ವಾ ಸಮ್ಮೋಹನಾ ಸಮ್ಮೋಹಕರಾ। **ಪಾತಯಿಂಸೂ**ತಿ ಧೀರಭಾವತೋ ಪಾತೇಸುಂ, ಲೋಕತೋ ವಾ ಉತ್ತರಿತುಕಾಮಂ ಮಂ ಲೋಕೇ ಪಾತಯಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಕ್ಖನ್ದೋತಿ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। **ಮಾರವಿಸಯೇ**ತಿ ಕಿಲೇಸವಿಸಯೇ ಕಿಲೇಸಮಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ, ತಸ್ಸ ವಸಂ ಗತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದೇವಪುತ್ತಮಾರಸ್ಸ ವಾ ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠಾನೇ ತಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ದಳ್ಹಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತೋ**ತಿ ದಳ್ಹಂ ಥಿರಂ, ದಳ್ಹೇನ ವಾ ಸಲ್ಲೇನ ಸಮಪ್ಪಿತೋ, ರಾಗಸಲ್ಲೇನ ಹದಯಂ ಆಹಚ್ಚ ವಿದ್ಧೋ। **ಅಸಕ್ಖಿಂ ಮಚ್ಚುರಾಜಸ್ಸ, ಅಹಂ ಪಾಸಾ ಪಮುಚ್ಚಿತು**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಣ್ಡಾಸೇನ ರಾಗಾದಿಸಲ್ಲಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಉದ್ಧರನ್ತೋಯೇವ ರಾಗಬನ್ಧನಸಙ್ಖಾತಾ ಮಚ್ಚುರಾಜಸ್ಸ ಪಾಸಾ ಅಹಂ ಪರಿಮುಚ್ಚಿತುಂ ಅಸಕ್ಖಿಂ, ತತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪಮೋಚೇಸಿಂ।

ತತೋ ಏವ ಚ **ಸಬ್ಬೇ ಕಾಮಾ ಪಹೀನಾ ಮೇ, ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪದಾಲಿತಾ**ತಿ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾ ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಮಯಾ ಪಹೀನಾ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಸು ಹಿ ಪಹೀನೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮಾಪಿ ಪಹೀನಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಕಾಮಭವಕಮ್ಮಭವಾದಯೋ ಭವಾ ಸಬ್ಬೇ ಮಗ್ಗಞಾಣಾಸಿನಾ ಪದಾಲಿತಾ ವಿದ್ಧಂಸಿತಾ। ಕಮ್ಮಭವೇಸು ಹಿ ಪದಾಲಿತೇಸು ಉಪಪತ್ತಿಭವಾ ಪದಾಲಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಕಮ್ಮಭವಾನಂ ಪದಾಲಿತತ್ತಾ ಏವ **ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಇದಮೇವ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಹೋಸಿ।

ಉತ್ತರಪಾಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೩. ಅಭಿಭೂತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸುಣಾಥ ಞಾತಯೋ ಸಬ್ಬೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಭಿಭೂತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ತಾದಿಸೇನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಾಸನೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಧಾತುಂ ಗಹೇತುಂ ಮಹಾಜನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತೇ ಸಯಂ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಗನ್ಧೋದಕೇನ ಚಿತಕಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವೇಠಪುರನಗರೇ ರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಅಭಿಭೂತೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಪಿತು ಅಚ್ಚಯೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಭಗವಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ತಂ ನಗರಂ

ಪಾಪುಣಿ। ತತೋ ಸೋ ರಾಜಾ “ಭಗವಾ ಕಿರ ಮಮ ನಗರಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ”ತಿ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಮಹಾದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ಭಗವಾ ಭುತ್ತಾವೀ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಅನುಮೋದನಂ ಕರೋನ್ತೋಯೇವ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೭.೧೧-೧೫) -

“ದಯ್ಹಮಾನೇ ಸರೀರಮ್ಹಿ, ವೇಸ್ಸಭುಸ್ಸ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಗನ್ಧೋದಕಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಚಿತಂ ನಿಬ್ಬಾಪಯಿಂ ಅಹಂ॥

“ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಚಿತಂ ನಿಬ್ಬಾಪಯಿಂ ಅಹಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಗನ್ಧೋದಕಸ್ಸಿದಂ ಫಲಂ॥

“ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ”ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖೇನ ವಿಹರನ್ತೇ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಸ ಞಾತಕಾ ಅಮಚ್ಚಾ ಪಾರಿಸಜ್ಜಾ ನಾಗರಾ ಜಾನಪದಾತಿ ಸಬ್ಬೇ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, “ಭನ್ತೇ, ಕಸ್ಮಾ ತ್ವಂ ಅಮ್ಹೇ ಅನಾಥೇ ಕತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”ತಿ ಪರಿದೇವಿಂಸು। ಥೇರೋ ತೇ ಞಾತಿಪಮುಖೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಪರಿದೇವನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಕಾರಣವಿಭಾವನಮುಖೇನ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ -

೨೫೫.“ಸುಣಾಥ ಞಾತಯೋ ಸಬ್ಬೇ, ಯಾವನ್ತೇತ್ಥ ಸಮಾಗತಾ।
ಧಮ್ಮಂ ವೋ ದೇಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

೨೫೬.“ಆರಮ್ಭಥ ನಿಕ್ಕಮಥ, ಯುಞ್ಜಥ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಧುನಾಥ ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನಂ, ನಳಾಗಾರಂವ ಕುಞ್ಜರೋ॥

೨೫೭.“ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹಸ್ಸತಿ।
ಪಹಾಯ ಜಾತಿಸಂಸಾರಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ - ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಣಾಥಾ**ತಿ ನಿಸಾಮೇಥ, ಇದಾನಿ ಮಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಓಹಿತಸೋತಾ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಞಾತಯೋ**ತಿ ಞಾತೀ ಪಮುಖೇ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಆಲಪನಂ, ತೇನಾಹ “**ಸಬ್ಬೇ ಯಾವನ್ತೇತ್ಥ ಸಮಾಗತಾ**”ತಿ, ಯಾವನ್ತೋ ಯತ್ತಕಾ ಏತ್ಥ ಸಮಾಗಮೇ, ಏತಿಸ್ಸಂ ವಾ ಮಮ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಸಮಾಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಸುಣಾಥಾ”ತಿ ಸವನಾಣತ್ತಿಕವಚನಂ ಕತಂ, ತಂ “**ಧಮ್ಮಂ ವೋ ದೇಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ**”ತಿ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ “**ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ದೇಸೇತುಂ ಆರಭಿ। ತತ್ಥ **ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನ**ನ್ತಿ ಜಾತಿ ನಾಮೇಸಾ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಜರಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಚ ಅನೇಕವಿಹಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ದುಕ್ಖಾ। ಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಅತಿವಿಯ ದುಕ್ಖಾ।

ತಸ್ಸಾ ಪನ ಜಾತಿಯಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮನತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಆರಮ್ಭಥಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಆರಮ್ಭಥಾ**ತಿ ಆರಮ್ಭಧಾತುಸಙ್ಖಾತಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋಥ। **ನಿಕ್ಕಮಥಾ**ತಿ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ನಿಕ್ಕಮಧಾತುಸಙ್ಖಾತಂ ತದುತ್ತರಿಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋಥ। **ಯುಞ್ಜಥ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಸಂವರೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಇಮೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗವಸೇನ ಆರಮ್ಭನಿಕ್ಕಮಧಾತುಯೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಭೂತಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತೇ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿಸಙ್ಖಾತೇ ವಾ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ

ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋಥ। **ಧುನಾಥ ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನಂ, ನಳಾಗಾರಂವ ಕುಞ್ಜರೋ**ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾ ಚ ತೇಧಾತುಇಸ್ಸರಸ್ಸ ಮಚ್ಚುರಾಜಸ್ಸ ವಸಂ ಸತ್ತೇ ನೇತೀತಿ ತಸ್ಸ ಸೇನಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಯಥಾ ನಾಮ ಥಾಮಬಲೂಪಪನ್ನೋ ಕುಞ್ಜರೋ ನಳೇಹಿ ಕತಂ ಅಗಾರಂ ಖಣೇನೇವ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ಏವಮೇವ ಕಿಲೇಸಗಣಂ ಧುನಾಥ ವಿಧಮಥ ವಿದ್ಧಂಸೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಪನ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಏಕಂಸಿಕೋ ಜಾತಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಭಿಭೂತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಗೋತಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಂಸರನ್ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಗೋತಮತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಂ ಕಿರ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಿಖಿಮ್ಹಿ ಭಗವತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಚಿತಕಂ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಪೂಜೇನ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಹಿ ಚಮ್ಪಕಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚಿತಕಂ ಪೂಜೇಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನೇವ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಞಾತಿಸಮಾಗಮೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೨.೪೭.೬-೧೦) -

"ಝಾಯಮಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಸಿಖಿನೋ ಲೋಕಬನ್ಧುನೋ।
ಅಟ್ಠ ಚಮ್ಪಕಪುಪ್ಫಾನಿ, ಚಿತಕಂ ಅಭಿರೋಪಯಿಂ॥

"ಏಕತಿಂಸೇ ಇತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿರೋಪಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಚಿತಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖೇನ ವಿಹರನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಞಾತಕೇಹಿ "ಕಸ್ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹೇ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಸಂಸಾರೇ ಅತ್ತನಾ ಅನುಭೂತದುಕ್ಖಞ್ಚೇವ ಇದಾನಿ ಅಧಿಗತಂ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಞ್ಚ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ -

೨೫೮."ಸಂಸರಞ್ಹಿ ನಿರಯಂ ಅಗಚ್ಛಿಸ್ಸಂ, ಪೇತಲೋಕಮಗಮಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ।
ದುಕ್ಖಮಮ್ಹಿಪಿ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ, ನೇಕಧಾ ಹಿ ವುಸಿತಂ ಚಿರಂ ಮಯಾ॥

೨೫೯."ಮಾನುಸೋಪಿ ಚ ಭವೋಭಿರಾಧಿತೋ, ಸಗ್ಗಕಾಯಮಗಮಂ ಸಕಿಂ ಸಕಿಂ।
ರೂಪಧಾತುಸು ಅರೂಪಧಾತುಸು, ನೇವಸಞ್ಞಿಸು ಅಸಞ್ಞಿಸುಟ್ಠಿತಂ॥

೨೬೦."ಸಮ್ಭವಾ ಸುವಿದಿತಾ ಅಸಾರಕಾ, ಸಙ್ಖತಾ ಪಚಲಿತಾ ಸದೇರಿತಾ।
ತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಮಹಮತ್ತಸಮ್ಭವಂ, ಸನ್ತಿಮೇವ ಸತಿಮಾ ಸಮಜ್ಝಗ"ನ್ತಿ॥ -

ತೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸಂಸರ**ನ್ತಿ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಸಂಸರನ್ತೋ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಚಸು ಗತೀಸು ಚವನುಪಪಾತವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಸಂಸರನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೀ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ನಿರಯಂ ಅಗಚ್ಛಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಜೀವಾದಿಕಂ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಮಹಾನಿರಯಂ,

ಕುಕ್ಕುಳಾದಿಕಂ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಉಸ್ಸದನಿರಯಞ್ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಉಪಗಚ್ಛಿಂ। “**ಪುನಪ್ಪುನ**”ನ್ತಿ ಇದಂ ಇಧಾಪಿ ಆನೇತಬ್ಬಂ। **ಪೇತಲೋಕ**ನ್ತಿ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ, ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಭೇದಂ ಪೇತತ್ತಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಗಮ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಉಪಗಚ್ಛಿಂ ಉಪಪಜ್ಜಿಂ। **ಪುನಪ್ಪುನ**ನ್ತಿ ಅಪರಾಪರಂ। **ದುಕ್ಖಮಮ್ಹಿಪೀ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ತಿಖಿಣಕಸಾಪತೋದಾಭಿಘಾತಾದಿದುಕ್ಖೇಹಿ ದುಸ್ಸಹಾಯಪಿ। ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ “ದುಕ್ಖಮಮ್ಹಿಪೀ”ತಿ। **ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯ**ನ್ತಿ ಮಿಗಪಕ್ಖಿಆದಿಭೇದಾಯ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ। **ನೇಕಧಾ ಹೀ**ತಿ ಓಟ್ಠಗೋಣಗದ್ರಭಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಕಾಕಬಲಾಕಕುಲಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಅನೇಕವಾರಞ್ಚ **ಚಿರಂ** ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ **ಮಯಾ ವುಸಿತಂ** ನಿಚ್ಚಂ ಉತ್ರಸ್ತಮಾನಸತಾದಿವಸೇನ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭೂತಂ। ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತೋ ಮಹಾಮೂಳ್ಹತಾಯ ಚಿರತರಂ ತತ್ಥೇವ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಧ “ಚಿರ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಮಾನುಸೋಪಿ ಚ ಭವೋಭಿರಾಧಿತೋತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೋಪಿ ಮಯಾ ತಾದಿಸೇನ ಕುಸಲಕಮ್ಮುನಾ ಸಮವಾಯೇನ ಅಭಿರಾಧಿತೋ ಸಾಧಿತೋ ಅಧಿಗತೋ। ಕಾಣಕಚ್ಛಪೋಪಮಸುತ್ತಮೇತ್ಥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೧೭) ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಂ। **ಸಗ್ಗಕಾಯಮಗಮಂ ಸಕಿಂ ಸಕಿ**ನ್ತಿ ಸಗ್ಗಗತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾಮಾವಚರದೇವಕಾಯಂ ಸಕಿಂ ಸಕಿಂ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅಗಚ್ಛಿಂ। **ರೂಪಧಾತುಸೂ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭವಗ್ಗಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ರೂಪಭವೇಸು **ಅರೂಪಧಾತುಸೂ**ತಿ ಅರೂಪಭವೇಸು। **ನೇವಸಞ್ಞೀಸು ಅಸಞ್ಞೀಸುಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಾತೂಸು ಚ ನ ಕೇವಲಂ ಸಞ್ಞೀಸು ಏವ, ಅಥ ಖೋ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಸು ಅಸಞ್ಞೀಸು ಚ ಉಪಪಜ್ಜ ಠಿತಂ ಮಯಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ನೇವಸಞ್ಞಿಗ್ಗಹಣೇನ ಹೇತ್ಥ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಭವೋ ಗಹಿತೋ। ಯದಿಪಿಮೇ ದ್ವೇ ಭವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಯೇ ಪನ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾ ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ ಭವವಿಮೋಕ್ಖಸಞ್ಞಿನೋ ಚ, ತೇಸಂ ತಸ್ಸಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಭವಮೂಲಸ್ಸ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಅತ್ತನೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಾನುಭವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದುಪಚ್ಛೇದೇನ ವಿವಟ್ಟಸುಖಾನುಭವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಮ್ಭವಾ**”ತಿಆದಿನಾ ತತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಭವಾ**ತಿ ಭವಾ। ಕಾಮಭವಾದಯೋ ಏವ ಹಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇನ ಭವನ್ತೀತಿ ಇಧ ಸಮ್ಭವಾತಿ ವುತ್ತಾ। **ಸುವಿದಿತಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಸುಟ್ಠು ವಿದಿತಾ। **ಅಸಾರಕಾ**ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ವಿದಿತಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಅಸಾರಕಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿಸಾರರಹಿತಾ। **ಸಙ್ಖತಾ**ತಿ ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಾ। **ಪಚಲಿತಾ**ತಿ ಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಏವ ಉಪ್ಪಾದಜರಾದೀಹಿ ಪಕಾರತೋ ಚಲಿತಾ ಅನವಟ್ಠಿತಾ। **ಸದೇರಿತಾ**ತಿ ಸದಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಭಙ್ಗೇನ ಏರಿತಾ, ಇತ್ತರಾ ಭಙ್ಗಗಾಮಿನೋ ಪಭಙ್ಗುನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಮಹಮತ್ತಸಮ್ಭವ**ನ್ತಿ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಙ್ಖತಸಭಾವಂ ಅತ್ತಸಮ್ಭವಂ ಅತ್ತನಿ ಸಮ್ಭೂತಂ ಅತ್ತಾಯತ್ತಂ ಇಸ್ಸರಾದಿವಸೇನ ಅಪರಾಯತ್ತಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಅಹಂ ವಿದಿತ್ವಾ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ **ಸನ್ತಿಮೇವ** ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಸತಿಯಾ **ಸತಿಮಾ** ಹುತ್ವಾ **ಸಮಜ್ಝಗಂ** ಅಧಿಗಚ್ಛಿಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ। ಏವಂ ಥೇರೋ ಞಾತಕಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಗೋತಮತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೫. ಹಾರಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕರಣೀಯಾನೀತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಹಾರಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತಸ್ಸ ಚಿತಕಪೂಜಾಯ ಕಯಿರಮಾನಾಯ ಗನ್ಧೇನ ಪೂಜಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ಹಾರಿತೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಜಾತಿಮಾನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಞ್ಞೇ ವಸಲವಾದೇನ ಸಮುದಾಚರತಿ। ಸೋ

ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ ಚಿರಪರಿಚಿತತ್ತಾ ವಸಲಸಮುದಾಚಾರಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೋ ಮಾನುದ್ಧಚ್ಚವಿಗ್ಗಹಿತತಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಪಹಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯.೭೩-೭೭) -

"ಚಿತಾಸು ಕುರುಮಾನಾಸು, ನಾನಾಗನ್ಧೇ ಸಮಾಹಟೇ।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಗನ್ಧಮುಟ್ಠಿಮಪೂಜಯಿಂ॥

"ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಚಿತಕಂ ಯಮಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಚಿತಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹಾ ಪನ ಹುತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ **"ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕರಣೀಯಾನೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಓವಾದದಾನಮುಖೇನ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ತಾಸಂ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಹಾರಿತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೯. ವಿಮಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಪಾಪಮಿತ್ತೇತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ವಿಮಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗಾಥಾ। ಕಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಉಪಚಿನನ್ತೋ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕುಲಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸೇಸು ವೀತಿವತ್ತೇಸು ಸತ್ಥು ಸರೀರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಾಸಕೇಸು ಝಾಪನಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಸತ್ಥು ಗುಣೇ ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಸುಮನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಮಕಾಸಿ। ಸೋ ತೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಂಸರನ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ **ವಿಮಲೋ**ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸೋಮಮಿತ್ತತ್ಥೇರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಉಸ್ಸಾಹಿತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಪದಾನೇ** (ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೪೯.೫೮-೬೧) -

"ನೀಹರನ್ತೇ ಸರೀರಮ್ಹಿ, ವಜ್ಜಮಾನಾಸು ಭೇರಿಸು।
ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಸುಮನೋ, ಪಟ್ಟಿಪುಪ್ಫಮಪೂಜಯಿಂ॥

"ಸತಸಹಸ್ಸಿತೋ ಕಪ್ಪೇ, ಯಂ ಪುಪ್ಫಮಭಿಪೂಜಯಿಂ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ದೇಹಪೂಜಾಯಿದಂ ಫಲಂ॥

"ಕಿಲೇಸಾ ಝಾಪಿತಾ ಮಯ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥

ಅರಹತ್ತಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಓವಾದಂ ದೇನ್ತೋ -

೨೬೪."ಪಾಪಮಿತ್ತೇ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಭಜೇಯ್ಯುತ್ತಮಪುಗ್ಗಲಂ।
ಓವಾದೇ ಚಸ್ಸ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಅಚಲಂ ಸುಖಂ॥

೧೬೫‘‘ಪರಿತ್ತಂ ದಾರುಮಾರುಯ್ಹ, ಯಥಾ ಸೀದೇ ಮಹಣ್ಣವೇ।
ಏವಂ ಕುಸೀತಮಾಗಮ್ಮ, ಸಾಧುಜೀವೀಪಿ ಸೀದತಿ।

ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಕುಸೀತಂ ಹೀನವೀರಿಯಂ॥

೧೬೬‘‘ಪವಿವಿತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ, ಪಹಿತತ್ತೇಹಿ ಝಾಯಿಭಿ।
ನಿಚ್ಚಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇಹಿ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಹಾವಸೇ’’ತಿ॥ –

ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಪಾಪಮಿತ್ತೇ**ತಿ ಅಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೇ ಹೀನವೀರಿಯೇ। **ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ಅಭಜನವಸೇನ ದೂರತೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಭಜೇಯ್ಯುತ್ತಮಪುಗ್ಗಲ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಂ ಪಣ್ಡಿತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಗಹಣವಸೇನ ಸೇವೇಯ್ಯ। **ಓವಾದೇ ಚಸ್ಸ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಅನುಸಿಟ್ಠಿಯಂ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಸೇನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। **ಪತ್ಥೇನ್ತೋ**ತಿ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ। **ಅಚಲಂ ಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಂ ಫಲಸುಖಞ್ಚ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಕುಪ್ಪಭಾವತೋ ‘‘ಅಚಲ’’ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ವಿಮಲತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತಿಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।